Sven Wimnell 4 februari 2016:
Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen.
Tidningsartiklar och debattartiklar
27 december 2015 - 4 februari 2016
http://wimnell.com/omr36-39zzzj.pdf

Innehåll

Sida

27 december 2015:
6 När fredspakten föll ökade freden
14 10 största genombrotten i å
18 Breda utbildningar bäst för entreprenörer
28 december 2015:
20 Kriserna är inte bara Europas
22 Jakten på den perfekta kartan
24 Annika Ström Melin: Medan EU bråkar dör barn på Medelhavet
25 Ewa Stenberg: Det mest dramatiska året på flera decennier
27 Michael Winiarski: 2015 började och slutade med terror
29 Johan Schück: Minusräntans år gav överraskande tillväxt
31 Nästa år går vi från ord till handling för miljön
29 december 2015:
34 Andersson: Viktigt att inte ha ideologiska låsningar
37 Så kan den akuta bristen på flyktingtolkar åtgärdas
39 Världen har tagit ett stort kliv in i klassrummet
30 december 2015:
42 Arbetsmiljöverkets passivitet leder till dödliga sjukdomar
31 december 2015:
45 2015 var ett år av prövningar och fantastiska vändpunkter
47 Ingves beredd att agera för att nå inflationsmålet
49 Svensk politik går in i ny fas
50 Fyra viktiga frågor 2016
52 Flyktingkrisen avgör Löfvens framtid
53 Spaningar inför 2016
54 Osäkert oljepris kan leda till stora svängningar
54 Ännu ett starkt år, med stigande risk för överhettning
55 Räkna inte med avkastning för dina räntefonder
55 Fler jobb och fler arbetssökande nästa år
56 Hyfsat år – men Ryssland backar och Kina tappar fart
56 Svenska mobilnät kommer att få en välbehövd skjuts
57 Inbromsning men amorteringskrav har liten betydelse
57 Brett genomslag för att spara på konto och börsen
1 januari 2016:
58 Tågens höghastighetsbanor en dålig affär för samhälle
2 januari 2016:
60 Ett år i terrorns tecken
62 Politikerna har abdikerat till förmån för juristerna
3 januari 2016:
64 Så kan den allvarliga våldsbrottsligheten minskas
4 januari 2016:
66 Id-kontrollerna äventyrar en hel gränsregion
5 januari 2016:
69 Arbetet har bara börjat
70 Så vill vi reformera EU:s utsläppshandel
72 Tröttsamt gnäll på politiker

7 januari 2016:
73 Egen härd är guld värd
75 Kaplan: Bostadsmål kommer att justeras
8 januari 2016:
76 Våra hårda ord i valrörelsen krockade med verkligheten
78 Baylan kan tänka sig att ompröva effektskatten
79 Älskade, hatade kärnkraft – finns du kvar 2050?
83 Svensk kärnkraftspolitik sågas av amerikansk expert
84 Elpriset påverkas av många saker – men inte av energislaget
87 Svenska folket säger nej till Nato
88 Ministern vill inte reglera polisens hemliga metoder
9 januari 2016:
91 MP som i Maktpartiet
93 Världens naturliga gång
95 Okvalificerade låglönejobb förbättrar inte integrationen
10 januari 2016:
97 När flyktingkrisen kom...
102 Den yttersta domen lever på lånad tid i USA.
103 Vår alliansfrihet bidrar till stabilitet i norra Europa
105 Ewa Stenberg: Största problemet för försvaret är trovärdigheten
11 januari 2016:
107 Mer klarspråk när Ryssland visar musklerna
108 Wallström lanserar civil värnplikt
108 Gör slut på grannfejden
110 Den småskaliga terrorns tid
112 Pseudoteorier jämställs med etablerad vetenskap
13 januari 2016:
114 Den ojämlika rädslan
116 Motstridiga mål måste medges
117 Vi vill samarbeta om ökat bostadsbyggande
120 Expert: Omöjligt femdubbla byggtakten – på kort sikt
121 Partiledarna möts i årets första debatt
14 januari 2016:
122 Måndag hela veckan
124 Invandring den viktigaste frågan för väljarna
126 Instabila läget bäddar för mer samarbete
17 januari 2016:
127 Ökad industriproduktion viktigt för fortsatt tillväxt
129 Fler äldre läser med studiemedel
18 januari 2016:
130 Sverige har enorma förväntningar på sig
132 Industriell revolution står emot terrorism
133 Utskällning gör det bara värre
19 januari 2016:
136 Stora prisraset hårt slag mot oljenationer
138 Rysslands makt svagare när ekonomin krymper
20 januari 2016:
140 Svidande kritik mot Riksbankens penningpolitik
141 Johan Schück: Besluten har varit så kortsiktiga att de verkat desperata
143 Lämpligt att ha en bredare översyn av riksbankslagen
144 Underskott på ansvar
21 januari 2016:
145 Farväl till solidariteten
147 Merkel kämpar mot klockan
148 Så kan brottsligheten minskas i utsatta områden
22 januari 2016:
151 Ge oss en svensk dröm
152 Satsa på nordiskt samarbete för att klara flyktingkrisen
154 Flyktingar tvingas stanna i Istanbul
156 EU:s flyktingpolitik på väg mot ett totalt haveri
157 Angela Merkel sätter sitt hopp till Turkiet

158 F-kassan spår större utgifter
23 januari 2016:
159 Farofylld facklig logik
161 En upptrappad dispyt med Polen försvagar EU
163 Kreml kan kosta på sig förvirrande utspel
164 Europa måste lösa sina stora problem
24 januari 2016:
165 Peter Wolodarski: ”Vad i h-vete är det som pågår?
167 Digitaliseringen kräver att företag vågar nysatsa
168 Så ska regeringen förbättra de nyanländas etablering
170 Nya bilder av en svensk ikon
172 USA dras isär
181 Den som förstår frustrationen blir en vinnare
25 januari 2016:
182 Anställ fler yrkeskategorier för att klara lärarbristen
184 Efter raset – partitoppar kräver ny S-politik
187 Så skapas vinnare och förlorare i arbetssamhället
189 Dick Harrison: Högre utbildning är ett haveri
26 januari 2016:
191 Skev syn på bidragsbrott
193 Kristen enhet bara början
194 Kritiska röster tvingas till tystnad
195 Ett historiskt misstag att inte erkänna Västsahara
197 FRA-chefen: Vi bedriver ett krig på tre fronter
200 Nu försvinner ”vänsterns” röster från polsk tv
203 Fredssamtalen om Syrien skjuts upp fyra dagar
203 Tre faktorer som påverkar bolagen
27 januari 2016:
205 Frys ingångslönerna för att kunna ge fler nyanlända jobb
28 januari 2016:
207 Handels lönekrav visar sprickan inför avtalsrörelsen
208 S inte längre största parti
208 Störst, bäst och vacklande
211 Maktlöshetens gnagande ångest
213 Nästan alla stora byggen av järnvägar är olönsamma
215 SD lovar rösta på borgerligt budgetförslag
215 Frågan: Hur länge sitter Merkel kvar?
217 Trumps senaste utspel splittrar konservativ elit
218 Larm om lägre tjänstepension
220 Facken vill hejda fall med högre premier
221 Troligt med sänkt ränta trots rekordstark industri
222 Minusräntor pressar Nordea
223 Att föda eller inte föda
225 Därför borde det anses som ”osvenskt” att vara nationalist
29 januari 2016:
228 Mot okända mål
229 Polisen måste agera mot antiziganistiska hatbrott
232 Det fanns ingen krisorganisation
234 Löfven KU-anmäls för hanteringen av flyktingkrisen
236 Moderaterna avlossar ett skrämskott
237 Mer pengar ska göra det lättare att utvisa flyktingar
238 KI har en del att förklara
240 Oenig opposition hotar med bojkott
242 Krismöte om det nya viruset
244 Hot om revolution om regeringen inte avgår
245 Johan Schück: Sverige kan stjälpa passfriheten inom EU
247 Voltaire såg fanatismen i våra dagar
249 Skoldebatten. Skyll inte på vår generation, Dick Harrison
30 januari 2016:
250 Två opålitliga gränsvakter
252 Trumpen domptör leder cirkusen
253 Konstitutionsutskottet är ingen pajkastningsarena

253 Partierna duckar och vågar inte utreda frivillig dödshjälp
256 Ratat kalvkött kvar på restaurangerna
259 Migrationsverket: ”Vi har en krisorganisation
260 S anklagar M för att missbruka KU
261 Bolund vill se lägsta möjliga åldersgräns
262 SSU kräver renodlad S-politik
263 Väljarna gillar inte miljardrullningen
267 Trump: Det här är som Oscarsgalan
268 Experterna oense om Putins styrka
269 Grekland i fokus för nya lösningar
271 Oppositionen deltar i fredssamtal i Genève
272 Osäkert in i det sista om Cameron lyckas
273 Hoppet lever trots stora ras på börsen
274 Nedgång i Kina riskerar utlösa global finanskris
276 Hårda politiska tag i vägen för fri marknad
278 Bränslecellen. En grön och ren teknik som väntar på det stora genombrottet
31 januari 2016:
279 Schengen går på knäna
280 Peter Wolodarski: Förintelsen började i ett modernt samhälle – det kan hända igen
282 Bostadssamtalen får inte slå mot hushållens ekonomi
284 Kravet från de egna: starta om
288 Ewa Stenberg: Socialdemokratisk kris när partiet förlorar både sitt projekt och sin skicklighet att regera
290 Skolgårdar ska skyddas från farlig UV-strålning
291 Omstridd kirurg riskerar få sparken
293 Regeringen hotar krogar med lag om märkning
294 Mycket står på spel i Iowa
296 Ny internationell hjälp i sikte för palestinierna
298 Nya lån på bostaden kan ge hög amortering
300 De nya reglerna införs den 1 juni
301 Maria Crofts: De med låga inkomster tvingas betala mer med nya reglerna
302 Yrkeshögskolan rustar för att ta emot ännu fler studenter
303 Så ska nyanlända få jobb snabbare
305 Babylonierna förutsåg Jupiters gång
307 Karin Bojs: De lärde oss konsten att förutsäga framtiden
1 februari 2016:
309 En modell för globalt samarbete
311 Så ska dödsfall och ohälsa förebyggas i arbetslivet
313 Gräsrötterna arbetar hårt in i det sista
316 Hur gör de i Iowa egentligen?
317 Bernie Sanders – utmanaren från vänster
320 Ted Cruz – utmanaren från höger
323 Arbetslöshet står still för utlandsfödda
324 Regeringen vill åldersbedöma fler
325 Många högutbildade vet inte hur EU fungerar
327 Rekordstort stöd för flyktingfientligt parti
328 Oppositionen välkomnar samtalen
329 Regeringen öppnar för ändrad flyttskatt
330 Vanligt bråka med barnen om pengar
331 Min elvaåring skäms över att behöva ha extra hjälp i skolan
333 Kraftigt försenad utbyggnad av vården väcker stark oro
336 Spårsatsningarna som landstinget tror mest på
2 februari 2016:
337 Hjälpa utan att stjälpa
338 Illusoriska löften om suveränitet
340 Omänskligt att avvisa asylsökande till Ungern
342 Kraftig ökning av kostnader för säkerheten
344 Det råder mycket frustration på asylmottagningen
345 Polisen föreslås öka antalet avhysningar

347 Globalisering gör gamla problem nya
348 Inte aktuellt för M att slopa ränteavdragen
350 Flyktingkrisen prövar nordiskt samarbete
354 Zikaviruset måste tas på allvar
355 Självmordsbomber i Damaskus kan slå mot fredssamtalen
356 Utkast till nytt avtal med EU väntas i dag
358 Notan pressas för snabbtågen
359 Miljövänners hopp står till Vattenfall
360 Jag vill avgöra själv när mitt underbara liv är slut
363 Kaos och konflikter stänger Ross Tensta
3 februari 2016:
365 Tväan och trean lyser starkast efter premiären – Fördel Bernie Sanders efter sensationella starten
366 Tvåan och trean lyser starkast efter premiären – För partieliten är Marco Rubio den enda räddningen
368 Sista chansen för flera kandidater
369 Dåliga nyheter för Clinton
4 februari 2016:
371 Rapport från en skoldag i helvetet
372 Anpassa föräldraförsäkringen till det moderna arbetslivet
374 Krismöte i dag om kärnkraften
376 Amortering redan krav
377 Stängda skolor skapar oro i Järva

DN SÖNDAG 27 DECEMBER 2015:

“ <u>När fredspakten föll ökade freden</u>

I dag är det precis ett år sedan ledarna för sex riksdagspartier presenterade DÖ – Decemberöverenskommelsen. Den beskrevs som en historisk uppgörelse om spelregler för minoritetsstyre. Men den blev bara en historisk parentes. När avtalet föll i oktober tog i stället samarbetet över blockgränsen fart. Flyktingkrisen har fört samman partierna. Men under ytan växer spänningarna om hur Alliansen ska hantera tomrummet efter DÖ.

KD-veteranen Anders Andersson var redan på väg tillbaka till scenen på rikstinget i Västerås när han såg artikeln på nätet. Det var Stefan Löfven som hade ett budskap till Kristdemokraterna. Statsministern talade om vikten av att stå fast vid Decemberöverenskommelsen. ”Ett parti som bygger på kristna värderingar får faktiskt fundera på hur det ska agera”, sade Löfven.

I talarstolen valde Anders Andersson att gå till rasande motattack.

– Jag har varit med i politiken i 30 år och jag har aldrig tidigare upplevt att en sosseledare försökt lägga sig i våra kongressbeslut. Det var inte av omsorg om demokratin. Det var av omsorg om sin egen makt, berättar han för DN.

Att vädja direkt till ombuden på Kristdemokraternas riksting var det dummaste som Stefan Löfven kunde göra. Eller också det smartaste.

Utspelet stärkte bara motståndet. Kristdemokraterna fällde Decemberöverenskommelsen, och de andra borgerliga partierna drog sig ur avtalet. Men när motståndarna ska summera vad som hänt, två och en halv månad efter paktens upplösning, handlar ganska mycket om det nya och förbättrade samarbetsklimatet i svensk politik.

Anders Andersson som ledde upproret säger:

– Regeringen har blivit medveten om att man är en minoritetsregering och att Stefan Löfven inte har något löfte in blanco att komma med vad som helst. Man har tvingats att lyssna på oppositionen. Inte minst när det gäller flyktingpolitiken. Dessutom har de vänstersocialistiska övertonerna om vinster i välfärden försvunnit. Det var nästan det viktigaste för mig som gammal sjukvårdspolitiker.

EU-parlamentarikern Lars Adaktusson, som tidigt profilerade sig som motståndare till DÖ, är inne på samma tema.

– Regeringen och Alliansen har gjort upp i ett antal frågor och Vänsterpartiet har stått utanför. Det är bra för Sverige. Samtidigt har det blivit svårare för Sverigedemokraterna att hävda att de utgör det enda oppositionspartiet. Det är väldigt tydligt att uppgörelserna sker i mitten av svensk politik. Och det går alldeles utmärkt att regera landet utan DÖ, säger han.

Samarbete över blockgränsen? Mer av mittenpolitik?

Historien om Decemberöverenskommelsens uppkomst och fall väcker frågan om vem som egentligen fått som hen ville.

I dag är det på dagen ett år sedan företrädare för sex riksdagspartier radade upp sig i riksdagens pressrum för att presentera uppgörelsen. S, MP, M, C, FP och KD hade enats om gemensamma spelregler för minoritetsstyre. I korthet: att man skulle släppa fram den statsminister som fått stöd av den största partikonstellationen i riksdagen och att man skulle låta regeringen få igenom hela budgeten.

Ettårsjubileet lär inte bli något större firande.

Anders Andersson säger att han faktiskt försökte försvara DÖ lojalt i början. Men det gick inte.

– När jag var ute på torg och marknader sa folk att jag kunde ta mina flygblad och dra. De uppfattade att vi hade förbundit oss att aldrig sätta press på regeringen, säger han.

Ändå var Decemberöverenskommelsen till stor del en borgerlig konstruktion.

Kanske såddes fröet redan hemma hos den dåvarande centerledaren Maud Olofsson i Högfors i augusti 2004. Det var då som de borgerliga partiledarna gjorde upp formellt om att bilda Allians för Sverige för att på allvar utmana Socialdemokraternas maktmonopol. Därmed cementerades blockpolitiken för lång tid framöver.

Alliansen vann valet, och styrde i majoritet från 2006 till 2010. Sedan kom Sverigedemokraterna in i riksdagen och Sverige fick ett borgerligt minoritetsstyre. En uppgift för den nya riksdagen var att slutgiltigt anta ett antal förändringar i regeringsformen. Bland annat att riksdagsledamöterna skulle rösta om stödet för statsministern efter varje val.

Fredrik Reinfeldt var lika angelägen om att hålla ihop Alliansen som att hålla Sverigedemokraterna utanför. Sommaren 2013 lanserade han en modell för regeringsbildningen: Om de rödgröna partierna fick ett större stöd än Alliansen i valet, skulle allianspartierna lägga ned sina röster i statsministeromröstningen. Då skulle störst underlag regera.

Men någon sådan överenskommelse var S-ledaren Stefan Löfven inte beredd att stödja. Budskapet från Socialdemokraterna var att de snarare ville samarbeta om politikens innehåll.

Så gick det som det gick i valet. De borgerliga partiledarna förlorade regeringsmakten. Socialdemokraterna och Miljöpartiet gjorde ett sämre val än väntat, men bildade en bräcklig koalition.

Den 2 december meddelade Sverigedemokraterna att partiet tänkte lägga sin röst på oppositionens budgetförslag. Det var framför allt en protest mot invandringspolitiken.

Regeringskrisen var ett faktum. Den stora låsningen i svensk politik likaså.

När regeringen och Alliansen möttes på kvällen den 2 december fanns ingenting att kompromissa om. Företrädarna för regeringen var förberedda på besvärliga ekonomiskpolitiska förhandlingar. Men allianssledarna ville bara prata om spelreglerna. Samtalen blev resultatlösa,

och dagen därpå överraskade Stefan Löfven hela det politiska etablissemanget genom beskedet att han tänkte utlysa extraval.

En vecka senare upprepade alliansledarna sitt erbjudande på DN Debatt. De ville göra upp om spelreglerna, så att störst underlag kunde regera och få igenom sin budget. Det gick nästan en vecka till med några försiktiga sonderingar. Sedan tog finansminister Magdalena Andersson kontakt med den dåvarande KD-ledaren Göran Hägglund och regelrätta samtal kom i gång.

Men den grundläggande låsningen i svensk politik bestod: Alliansföreträdarna ville koncentrera sig på spelreglerna. Regeringens representanter ville förhandla om sakpolitiken.

Integration fördes fram som ett tänkbart område för samtal. Utbildning likaså.

Alliansförhandlarna bjöd hårt motstånd. De tyckte att de offrade tillräckligt mycket bara genom att gå med på en uppgörelse. Det skulle visa sig vara en korrekt bedömning. Till slut fick Miljöpartiets delegation påpeka för Socialdemokraterna att det inte gick att komma längre. De fick nöja sig med några pliktskyldiga formuleringar om att partierna skulle samtala om sådant som de redan samtalade om: Försvar, energi, pensioner. Skillnaden var att Miljöpartiet välkomnades i pensionsgruppen. Det var en rätt marginell framgång.

Samarbetsregeringen överlevde – utan samarbete.

Det var fredagen den 9 oktober som Decemberöverenskommelsen föll. På söndagen hölls partiledardebatt i SVT:s ”Agenda”. Det blev många hetsiga replikväxlingar, statsminister Stefan Löfven anklagades till och med för att le för mycket. Men bortom grälen hände något helt annat.

”Jag vill vara tydlig med att vi är mitt uppe i en flyktingkris. Vi behöver handling. Nu måste regeringsmakten användas. Vi bjuder in regeringen till samtal om integrationen och flyktingkrisen”, löd budskapet från Moderatledaren Anna Kinberg Batra.

Stefan Löfven påpekade att regeringen redan fört samtal med oppositionen om flyktingkrisen.

”Då ville ni bara lyssna. Jag bjuder gärna in igen”, sa han.

Sedan fortsatte grälet om vem som egentligen bjöd in, och vem som skulle lyssna. På sajterna blev det rubriker om debattattacker. I själva verket hade den stora låsningen i svensk politik just dyrkats upp.

Erik Ullenhag deltog som gruppledare för dåvarande Folkpartiet i de hemliga förhandlingarna om Decemberöverenskommelsen för ett år sedan.

– Decemberöverenskommelsens styrka eller svaghet var att den gav möjlighet för tydliga regeringsalternativ att regera Sverige. Utan en sådan överenskommelse så kommer du att vara tvungen att söka mer samarbete, för att klara det stökiga parlamentariska läget. Det måste både en ansvarstagande regering och en ansvarsfull opposition göra, säger Ullenhag, som numera talar för Liberalerna.

Den stora skillnaden mellan hösten 2014 och hösten 2015 är den nya stora samhällsutmaningen: Flyktingkrisen och ansträngningarna i det svenska mottagningssystemet.

Det där samarbetet om integration, som Folkpartiet ett år tidigare avvisat som ”torrsim” utan tydligt innehåll, fyllde en funktion.

Erik Ullenhag säger att det är en stark svensk tradition att samlas i allvarliga lägen:

– Jag är dock inte säker på att vi hade fått någon migrationsuppgörelse om Decemberöverenskommelsen hade funnits kvar. Då hade det inte riktigt funnits samma behov av att signalera att vi tar ansvar. Nu såg vi ett behov av att signalera att vi behöver breda uppgörelser när vi inte längre har spelplanen på plats.

Man skulle kunna driva tesen att Stefan Löfven vunnit två gånger på Decemberöverenskommelsen: Först när den uppstod, och sedan när den föll.

Borgerliga politiker protesterar föga överraskande mot den beskrivningen.

Kristdemokraterna menar att samarbetsinviterna hösten 2014 aldrig var på riktigt: Att Stefan Löfven bara ville splittra Alliansen.

– Nu finns en insikt om att regeringen måste se Alliansen som en enhet. I alla fall i de stora, avgörande frågorna. Där kan inget parti göra upp på egen hand, säger Lars Adaktusson.

Sedan den historiska presskonferensen i riksdagen för exakt ett år sedan har mycket hänt. Och ändå ingenting.

Decemberöverenskommelsens grundtanke – att en minoritetsregering kan få igenom sin budget – gäller fortfarande. Rent praktiskt fungerar det genom att oppositionspartierna lägger separata budgetmotioner.

– Naturligtvis spelar det roll att Decemberöverenskommelsen har fallit. Men mentalt lever den tyvärr kvar hos partiledarna i Alliansen, säger den moderata riksdagsledamoten Finn Bengtsson.

Under året som gått har han kommit att personifiera motståndet mot Decemberöverenskommelsen.

Han var en av två moderata ledamöter som lade sin röst på Alliansens förslag vid omröstningen om vårbudgeten den 16 juni. För aktivisterna i det moderata nätverket ”Riv upp DÖ” är han en hjälte.

De har bestämt sig för att fortsätta debatten om riksdagens makt och de enskilda ledamöternas handlingsfrihet. I januari samlas de för att bilda 16 juni-stiftelsen. Tanken är bland annat att den ska dela ut ett årligt Finn Bengtsson-pris till en politiker som visat civilkurage och försvarat sina väljares idéer trots påtryckningar och motstånd.

– Vi behöver diskutera hur vi har fått den här toppstyrningen av partierna, och om partierna har fått för mycket makt. Jag lägger inte skulden på enskilda individer, utan jag ser en hel partikultur som vuxit fram, säger Finn Bengtsson.

Det stod och vägde i några dagar efter Decemberöverenskommelsens fall. KD-ledaren Ebba Busch Thor gick ut och föreslog att Alliansen skulle börja förbereda en gemensam budgetmotion inför hösten 2016. På Moderaternas partistämma i Karlstad fick den tidigare partiledaren Fredrik Reinfeldt sitta i ”Historiehörnan” och signera sin bok medan efterträdaren Kinberg Batra höll tal om arbetarpartiet som gick till val utan en tydlig jobbpolitik.

”Förändra er eller DÖ”, summerade en moderat besökare belåtet, med anspelning på ett gammalt Reinfeldtcitat.

Sedan gick Anna Kinberg Batra ut i DN och öppnade för att lagstifta om minoritetsstyre. Framför allt ville hon stärka budgetreglerna i riksdagsordningen.

Alliansen avstod från att gemensamt utmana regeringen i den ekonomiska politiken. M-ledningens uppfattning är att det vore ansvarslöst att utlösa en regeringskris mitt i flyktingkrisen.

Finn Bengtsson tycker att alternativet är lika ansvarslöst.

– Man tvingar medvetet fram mer av vänsterpolitik och det har man inte parlamentariskt stöd för. Det måste vara en borgerlig skyldighet att ta chansen att bilda en borgerlig regering om man kan det, säger han.

Kristdemokraten Lars Adaktusson är inte riktigt lika otålig. Det är bara drygt ett år sedan valet, påpekar han.

– Det är fullt naturligt att de borgerliga partierna har behövt ägna tid åt analys och utvärdering efter att ha förlorat makten. Men nu börjar det bli läge att vända sig utåt. Att ta ansvar för landet är ju också att ta ansvar för en regering som inte fungerar. Där kan vi inte tveka att använda de parlamentariska verktyg som finns, i form av till exempel misstroendeförklaring, säger han.

På arbetsrummet i riksdagen bollar Sverigedemokraternas gruppledare Mattias Karlsson sin vana trogen med snusdosan. Det var han som var partiets ansikte utåt när Sverigedemokraterna utlöste regeringskrisen i december förra året.

Partiet röstade för oppositionens budget, i ett försök att bryta isoleringen i migrationspolitiken. Svaret från övriga partier var att distansera sig ännu mer, genom att göra upp om spelregler för minoritetsstyre i Decemberöverenskommelsen.

Mattias Karlsson minns den där morgonen för exakt ett år sedan.

– Jag blev förvånad. Inte över att det blev någon typ av blocköverskridande överenskommelse, för det var ett scenario som vi hade kalkylerat med när vi fällde budgeten. Men jag blev förvånad över att det inte blev någon uppgörelse i sak utan att regeringen fick fria händer när det gällde budgeten, säger han.

Formellt var Sverigedemokraterna julpaktens stora förlorare. I praktiken blev partiet en vinnare.

Mattias Karlsson är övertygad om att Decemberöverenskommelsen har bidragit till Sverigedemokraternas framfart i opinionsmätningarna under det senaste året.

– De borgerliga partierna tappade förtroende och anseende hos betydande delar av väljarkåren. Det blir svårt för dem att återta dessa. Man litar inte riktigt på att det är de som är de främsta företrädarna för en annan politik än regeringens, säger han.

Historien om Decemberöverenskommelsen är fylld av motsägelser och märkliga vändningar. Detta är en av dem: Att den indirekt stärkte banden mellan Alliansen och Sverigedemokraterna.

Under året som gått har majoriteten i riksdagen lämnat över rekordmånga tillkännagivanden till regeringen. Det har handlat om Bromma flygplats, vinst i välfärden, vårdvalet, överskottsmålet eller nu senast, ett krav på att det ska finnas 20 000 personer i den svenska polisstyrkan.

Mattias Karlsson hävdar att de borgerliga partierna blev mer lyhörda när de bundit sig till Decemberöverenskommelsen. Allt för att visa att de inte lade sig platt för regeringen.

– De ville verkligen få igenom förslag tillsammans med oss, säger han.

En annan, lika udda aspekt av Decemberöverenskommelsen gäller själva migrationspolitiken.

Invandring var det självklara motivet när Sverigedemokraterna i december förra året meddelade att partiet tänkte rösta för oppositionens budget. Mattias Karlsson slog fast att partiet skulle försöka fälla varje regering som väljer att verka för en ökad invandring och ger Miljöpartiet ett avgörande inflytande över svensk migrationspolitik.

I höst har Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Alliansen gjort upp om en rad restriktioner för flyktingpolitiken. I praktiken kan invandringen ändå komma att öka, men regeringens mål är att minska trycket, och Moderaterna vill till och med se en flyktingpaus.

Mattias Karlsson beskriver förändringen som ”exceptionell”:

– Huvudargumentet för Decemberöverenskommelsen var att ingen ville ha med oss att göra. Man uppfattade att vi hade en radikalt annorlunda migrationspolitik. Det har vi inte längre. Skulle borgerligheten genomföra Moderaternas migrationspolitik så finns inte anledningen som jag pratade om på presskonferensen kvar.

Det är som en av Alliansens företrädare påpekade under förhandlingarna om Decemberöverenskommelsen: I andra europeiska länder hade det svenska valresultatet lett till en borgerlig regering.

I Sverige kan Socialdemokraterna och Miljöpartiet regera – åtminstone ett tag till.

För ett år sedan satt finansminister Magdalena Andersson i hemliga förhandlingar om spelreglerna för svensk politik. Nu kan hon i stället

avsluta höstens arbete med en mycket ljus summering av det ekonomiska läget.

Sverige är på väg in i en högkonjunktur med en tillväxt på mellan 3 och 4 procent. Trots flyktingströmmen stärks de offentliga finanserna. Det borde vara roligt att vara finansminister. Om man får ha sin budget i fred.

När DN:s Hans Olsson ställer frågor om tillvaron efter Decemberöverenskommelsen, bollar Magdalena Andersson raskt tillbaka dem till alliansledarna.

– Det beror på hur de borgerliga partierna avser att agera. Nu är det de villkoren som gäller och vi arbetar utifrån dem, säger hon.

Men har det inte blivit mer samarbete efter Decemberöverenskommelsens fall?

– Absolut. Och det har varit den här regeringens önskan hela tiden att vi ska samarbeta mer över blockgränserna. DÖ var svaret på att de borgerliga partierna inte ville göra det. Men om det här kan öppna upp för mer blocköverskridande samarbete så är väl ingen gladare än regeringen. Den här hösten har visat att det svenska politiska systemet klarar av att ta ansvar när det krävs.

Karin Eriksson “

“ **<u>Fakta. Detta var DÖ</u>**

Överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet Kristdemokraterna och dåvarande Folkpartiet.

Partierna förband sig att:

1. Släppa fram den statsministerkandidat som har stöd av den största partikonstellationen.

2. Släppa fram en minoritetsregerings budget.

3. Avstå från utbrytningar av budgeten.

4. Samtala och samarbeta om försvar, energi och pensioner.

DÖ skulle gälla i åtta år, men överlevde inte ens tio månader.

Bakgrund. **Decemberöverenskommelsens uppgång och fall**

14 september 2014. Riksdagsval. De borgerliga partierna förlorar regeringsmakten. Sverigedemokraterna är det parti som går fram i särklass mest, till 12,9 procent.

3 oktober 2014. S och MP bildar regering. Statsminister Stefan Löfven läser upp sin första regeringsförklaring, där han slår fast att Sverige är ”i ett allvarligt läge” och att regeringen vill se breda uppgörelser ”för att säkra centrala politiska reformer”.

23 oktober 2014. Regeringen lämnar sin höstbudget till riksdagen.

2 december 2014. SD meddelar att partiet vill fälla regeringens budgetproposition. Regeringen och ledarna för Alliansen möts, utan att nå en uppgörelse.

3 december 2014. Regeringens budget faller. Stefan Löfven meddelar att han tänker utlysa extraval när det gått tre månader sedan valet.

9 december 2014. Alliansledarna går ut på DN Debatt och bjuder in till samtal. De vill göra upp om spelreglerna för regeringsbildningen och budgetomröstningen före nyvalet.

15 december 2014. Finansminister Magdalena Andersson (S) kontaktar Göran Hägglund (KD). De ses dagen därpå. Det blir upptakten till förhandlingarna om att undvika extravalet.

27 december 2014. Företrädare för sex partier håller en gemensam presskonferens där de meddelar att de gjort upp om formerna för minoritetsstyre i Decemberöverenskommelsen, DÖ. Partiledaren för den största partikonstellationen släpps fram som statsminister och regeringen får igenom sin budget. DÖ pekar också ut tre områden där regeringen och alliansen ska samtala. Därmed blir det inget extraval.

10 januari 2015. Anna Kinberg Batra väljs till ny partiledare för Moderaterna.

13 januari 2015. DÖ kritiseras av flera moderata riksdagsledamöter under ett gruppmöte.

9 maj 2015. Efter hård debatt beslutar Skånemoderaterna att ställa sig bakom Decemberöverenskommelsen.

16 juni 2015. Decemberöverenskommelsen prövas för första gången i riksdagen, när de borgerliga partierna lägger ned sina röster i omröstningen om vårbudgeten. Två M-ledamöter, Finn Bengtsson och Anders Hansson, går emot partilinjen och röstar på Alliansens förslag. Ytterligare tre moderater är utkvittade.

3 juli 2015. Aktivisterna i ”Riv upp DÖ” genomför en manifestation på Moderaternas dag i Almedalen.

21 september 2015. Regeringen presenterar sin höstbudget.

9 oktober 2015. Kristdemokraterna håller riksting i Västerås och beslutar att dra sig ur Decemberöverenskommelsen. Moderatledaren Anna Kinberg Batra meddelar samma kväll att avtalet har fallit.

11 oktober 2015. Partiledardebatt i "Agenda". Det står klart att regeringen och Alliansen kommer att inleda samtal om flyktingkrisen.

16 oktober 2015. Moderaterna debatterar strategier efter DÖ på partistämman i Karlstad och partiledningen får fria händer att agera.

23 oktober 2015. Regeringen och Alliansen presenterar migrationsuppgörelsen. Bland annat blir tillfälliga uppehållstillstånd huvudregel samtidigt som alla kommuner blir skyldiga att ta emot flyktingar.

20 november 2015. Jan Björklund inleder Liberalernas landsmöte med att meddela att partiet är berett att göra upp med regeringen om en bred skattereform.

25 november 2015. Riksdagen säger ja till regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

10 december 2015. Regeringen och allianspartierna enas om nya åtgärder mot terrorn.

17 december 2015. Riksdagen klubbar de sista besluten om budgeten.”

DN SÖNDAG 27 DECEMBER 2015:

“ 10 största genombrotten i år

Gensaxen Crispr, som upptäcktes i bland annat Umeå och som revolutionerat biokemin, är årets största vetenskapliga genombrott enligt tidskriften Science. På topplistan finns också en ny människoart och närbilder på Pluto.

Gensaxen största genombrottet

Genteknik. Crispr är en enkel, billig och mycket exakt kniv för att skära upp dna och byta ut gener precis där forskarna vill. Upptäckten gjordes av Emmanuelle Charpentier från Umeå universitet och Jennifer Doudna från Berkeley i Kalifornien och är en de viktigaste någonsin för gentekniken. På mycket kort tid har Crispr revolutionerat hela forskningsfältet.

I år har det på allvar blivit tydligt hur effektiv och användbar tekniken är för allt från att utrota skadedjur och svåra sjukdomar till att ändra gener i mänskliga foster. Därför utser tidskriften Science Crispr till det största vetenskapliga genombrottet 2016.

Crispr bygger på en metod bakterier använder för att försvara sig mot virus. Bioetikern Hank Greely från Stanforduniversitetet har jämfört Crispr med T-Forden: det var inte den första bilen som uppfanns, men det var en användbar, pålitlig och masstillverkad bil som förändrade samhället.

Teknikens möjligheter väcker också svåra etiska frågor. För några veckor sedan presenterade amerikanska forskare ett dokument om hur Crispr ska få användas på människor.

Bells teorem och spöklik växelverkan

Kvantfysik. En av de märkligaste förutsägelser som den redan märkliga kvantmekaniken gör är att två partiklar kan ha nästan telepatisk kontakt, och att den ena märker vad som händer den andra i samma stund som det sker även om de ligger ljusår ifrån varandra.

Albert Einstein tyckte inte om tanken. Han kallade fenomenet för spöklik avståndsverkan, och vägrade tro på det.

1964 formulerade den brittiske fysikern John Bell ett test för hur vi kan avgöra om partiklarna verkligen har kontakt, eller om det finns okända variabler som kan förklara effekten. Efter mer än 50 år har forskare nu presenterat vattentäta bevis för att Einstein hade fel och kvantmekaniken har rätt.

Sambandet mellan partiklarna kallas för intrassling. Försöken som forskarna gjorde på elektroner på 1,3 kilometer avstånd ifrån varandra motsvarar att singla slant med två mynt samtidigt. Om mynten inte påverkar varandra finns det en gräns för hur ofta krona hos det ena myntet sammanfaller med klave hos det andra. Men Bells test går ut på att gränsen försvinner om mynten är intrasslade och alltså känner av varandra.

Nytt vaccin skyddar helt mot ebola

Medicin. Ebolaepidemin i Västafrika som började för två år sedan är den värsta någonsin, och har krävt fler än 11 000 människoliv. Trots intensiva forskningsinsatser för att få fram mediciner och vaccin har resultaten varit nedslående.

Undantaget är ett vaccin som ger mellan 75 och 100 procents skydd mot sjukdomen, enligt en studie publicerad i den ansedda tidskriften The Lancet i slutet av juli.

Vaccinet är utvecklat av forskare vid den kanadensiska hälsomyndigheten och läkemedelsföretaget Merck. Det består av ett ofarligt virus som satts ihop med ett protein från ebolaviruset.

I mars i år började världshälsoorganisationen WHO testa vaccinet i Guinea. Eftersom antalet sjukfall redan hade börjat minska och de sjuka var utspridda över hela landet fick forskarna använda en ovanlig metod för att kontrollera vaccinets effekt. Familj, grannar och vänner till sjuka personer blev vaccinerade, antingen omedelbart efter insjuknandet eller tre veckor senare.

Det nya vaccinet ger gott hopp om att vi kan undvika att katastrofer likt den i Västafrika någonsin händer igen.

Ny art av människa hittad i grotta

Paleontologi. Nu har vi fått nya släktingar. Skelettdelar funna i en svårtåtkomlig sydafrikansk grotta kommer från minst 15 individer av vad som ser ut att vara en tidigare okänd människoart. Förmänniskorna, som forskarna har gett namnet Homo naledi, var ungefär 1,5 meter långa, vägde 45 kilo och hade hjärnor stora som apelsiner. Deras fötter liknar våra och visar att de gick upprätt, handlederna tyder på att de använde verktyg, men de långa fingrarna och ovanliga tummarna avslöjar att de även var bra på att klättra i träd.

Det är det största fynd av förmänniskor som någonsin gjorts i Afrika. Forskarna har också varit ovanligt öppna under hela undersökningen. Forskningsledaren Lee Berger annonserade på Facebook, Twitter och Linkedin efter personer som var ”magra och småvuxna, hade viss utbildning i arkeologi eller paleontologi men helt saknade cellskräck”. Själv är han för stor för att kunna ta sig igenom den smalaste passagen, som bara är 18 centimeter bred, ned till grottan där benen fanns.

Skeletten är ännu inte daterade, så än vet vi inte var i vår förhistoria Homo naledi passar in.

Jäst skapar smärtstillande medel

Biologi. Syntetisk biologi, att manipulera och ändra gener i organismer för att få fram nya funktioner, tog ett stort steg framåt i år. Christina Smolke, en av årets tio viktigaste personer inom vetenskapen enligt tidskriften Nature, och hennes forskargrupp vid Stanforduniversitetet i Kalifornien fick jästceller att göra socker till tebain, ett ämne nära släkt med morfin som också finns i opiumvallmo.

Jästcellerna fick 21 nya gener från flera olika organismer, bland annat tre olika sorters vallmo, en ranunkelväxt som heter Gold-thread på engelska, bakterier och till och med en råtta. Med ytter-ligare två gener kunde jästcellerna tillverka hydrokodon, ett smärt-stillande preparat.

Målet är att få nya metoder för att framställa mediciner och hitta nya säkrare läkemedel med färre biverkningar, men mycket arbete återstår innan vi når dit. Processen är än så länge alldeles för ineffektiv. Att tillverka en dos smärtstillande medicin kräver förmodligen tusentals liter jästceller. Men det innebär också att jästcellerna inte heller kan användas till att tillverka heroin och andra illegala droger i mer än mikroskopiska mängder.

Dna avgör svår konflikt om skelett

Dna-analys. Kennewickmannen levde för 8 500 år sedan i staten Washington. Hans kvarlevor, som upptäcktes vid Colombiafloden 1996, är ett av de mest fullständiga gamla skelett som har hittats.

Fyndet ledde också till en lång rättstvist. Fem stammar från den amerikanska ursprungsbefolkningen i området begärde att få ta hand om benen, enligt lagen som ger dem rätt till kvarlevor och kultföremål från sina förfäder. Forskare som undersökt skelettet menade att mannens skalle hade fel form och därför inte kunde vara en släkting till dem.

År 2004 slog en domstol fast att det inte gick att bevisa att kvarlevorna hörde till urbefolkningen.

I år löste Eske Willerslev från Naturhistoriska museet i Köpenhamn med kollegor konflikten. Dna från mannen visar att han är närmare släkt med ursprungsbefolkningen än med några andra levande människor, och också att han var en ättling till de asiater som gick över Berings sund till Amerika för 15 000 år sedan.

Resultaten ger urbefolkningen rätt. Men hade de vunnit rättstvisten hade undersökningen inte varit möjlig.

Lymfsystemet når ända upp i hjärnan

Anatomi. I somras presenterades en riktigt oväntad upptäckt: vi har lymfkärl även i hjärnan.

Lymfsystemet är ett nätverk av tunna kärl som rensar bort avfallsprodukter och transporterar immunceller till och från kroppens vävnader. I decennier har forskarna trott att systemet bara nådde upp till halsen, och att hjärnan hade ett eget separat immunförsvar som var avskiljt från resten av kroppen.

Men några amerikanska forskare som undersökte hjärnhinnor från möss upptäckte immunförsvarsceller som såg misstänkt välorganiserade ut. De kunde snart visa att kärlen på hjärnhinnorna var direkt ihopkopplade med musens lymfsystem. Sedan har forskarna också visat att vi har liknande kärl i våra hjärnor.

Upptäckten öppnar nya möjligheter för att förstå och studera sjukdomar som Alzheimers, multipel skleros och hjärnhinneinflammation. Patienter med Alzheimers sjukdom har proteinklumpar, så kallad plack, i hjärnan, och forskarna bakom den nya upptäckten gissar att det kan bero på brister i lymfsystemet som inte klarar av att rensa bort dem.

Resultat från forskningen höll inte

Psykologi. I år gjordes den största granskningen någonsin av resultat från psykologisk forskning. 270 forskare från hela världen försökte upprepa 100 studier som publicerats i tre ansedda psykologiska tidskrifter.

Satsningen var imponerande, men resultaten stod sig bara i 39 av de 100 studierna.

Att observationer och experiment går att upprepa är grundläggande inom vetenskapen. Ett resultat är bara att lita på när minst två obe-

roende forskargrupper har gjort samma försök och kommit fram till samma sak. Det är ett effektivt sätt att undanröja okända och oväntade fel som kan komma från brister i mätutrustningen, är orsakade av slumpen eller av att forskarna själva inte varit helt objektiva.

Granskningen hamnade inte bara på tidskriften Science topplista för året. Konkurrenten Nature utsåg också projektets initiativtagare och ledare Brian Nosek till en av de tio viktigaste personerna inom vetenskapen under 2015.

Brian Nosek vill förbättra forskarnas metoder och visa på hur de omedvetet kan påverkas av sina hypoteser när de tolkar data.

Närkontakt med tvådvärgplaneter

Solsystemet. Två dvärgplaneter fick för första gången besök från jorden i år. I mars gick rymdsonden Dawn från Nasa in i bana runt Ceres, den största himlakroppen i asteroidbältet mellan Mars och Jupiter. New Horizons, också den från Nasa, nådde Pluto i solsystemets allra yttersta utkanter den 14 juli efter nio år i rymden.

När New Horizons lämnade jorden var Pluto ännu solsystemets nionde planet. Senare samma år blev den i stället klassad som dvärgplanet.

Närbilderna sonden tog när den flög förbi Pluto visar berg så höga som fyra kilometer och slätter täckta av fruset kväve och metan. Ett stort, ljust och hjärtformat område har fått det inofficiella namnet Tombaugh Regio efter planetens upptäckare Clyde Tombaugh. Lite av hans aska finns också med ombord på New Horizons.

Ceres är täckt av kratrar i alla storlekar. Sonden Dawn har också hittat fler än 130 mystiska lysande fläckar. Forskarna tror att det kan vara saltkristaller. Under ytan finns fruset saltvatten, och när Ceres har träffats av mindre asteroider har isen kommit i dagen och vattnet förångats och lämnat salterna kvar.

Mantelplymer kommer från jordens kärna

Seismologi. En 40 år lång debatt bland geologer är avgjord: mantelplymer, heta strömmar som väller upp genom jordmanteln, finns. De kommer också hela vägen från jordens kärna, nästan 3 000 kilometer under jordytan, och är mycket tjockare än väntat: upp till 800 mil breda.

Forskare har mätt hur tryckvågor från 273 stora jordbävningar spridit sig för att få en bild av jordens inre, ungefär som när läkare tar en röntgenbild eller avbildar hjärnan med en magnetkamera. Resultaten visar så många som 28 plymer, många av dem under kända vulkaniska heta zoner på jordytan.

När en mantelplym skjuter upp under en jordplatta ute i havet leder det till vulkanutbrott och att material från jordens inre sprutar upp och bildar öar och ögrupper som Hawaii, Island och Samoa.

Att plymerna är bredare än vad forskarna trodde betyder att de tar med sig mer värme än vi visste från jordens kärna, och att forskarna behöver bättre modeller för hur jorden svalnar av. En del plymer böjer sig på 1 000 kilometers djup, som om den övre delen av manteln rör sig kraftigare än väntat.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se “

“**Att se fram emot under 2016**

Den 9 maj inträffar en Merkuriuspassage, då planeten Merkurius passerar framför solen.

På Cern visar tidiga data från partikelacceleratorn LHC tecken på att en ny upptäckt av ännu en ny partikel. Men det dröjer minst ett halvår innan vi vet om det verkligen är någonting och vad det i så fall kan vara.

Den 4 juli kommer Nasas rymdsond Juno fram till Jupiter, som första farkost sedan Galileo nådde planeten 1995.

Granskningen av psykologiska studier följs av en liknande satsning där cancerstudier ska upprepas för att se om resultaten blir desamma. “

DN SÖNDAG 27 DECEMBER 2015

”Breda utbildningar bäst för entreprenörer”

“ **Specialister lyckas sämre. Personer med kunskaper inom många olika områden är mer benägna att starta företag än specialister. De överlever dessutom som företagare på längre sikt. Därför bör utbildningar inom entreprenörskap och egenföretagande främja en bred kunskapsinhämtning, skriver forskare vid Linnéuniversitetet i Växjö.**

Frågan om hur Sverige ska få fler personer att starta eget företag är ofta i centrum för den politiska debatten. Traditionellt är diskussionen inriktad mot hur näringslivs- och skattepolitik ska utformas för att fler ska vilja starta eget företag, men inte sällan har det framförts ambitioner om att utbilda personer till att vilja starta egna företag. Ofta hävdas det då att entreprenörskap ska vara ett över-gripande tema inom utbildningar på olika nivåer.

Det har gjorts omfattande forskningsinsatser för att dokumentera vilka egenskaper och förmågor som kännetecknar framgångsrika egenföretagare. Vi vill dock hävda att kunskaperna om hur utbildningar som syftar till att stimulera entreprenörskap och egenföretagande ska utformas trots detta är begränsade. Inte minst beror detta på att forskningen kring framgångsrikt egenföretagande i allmänhet har syftat till att dokumentera egenskaper och förmågor hos framgångsrika företagare utan att ta hänsyn till om det är dessa egenskaper och förmågor som faktiskt väcker intresset hos personer att starta eget företag. Eller, om en del personer faktiskt skaffar sig vissa kunskaper och förmågor därför att de har ambitionen att starta och driva ett företag senare i livet.

Den utbildningspolitiska relevansen av att klargöra hur utbildningssystemet kan stimulera egenföretagande är uppenbar. Om det går att identifiera vissa förmågor och kunskaper som leder till att personer startar företag och dessutom blir framgångsrika som företagare bör dessa stimuleras och därmed ingå i utbildningar som syftar till att stimulera entreprenörskap och egenföretagare.

Mot denna bakgrund har vi under senaste året genomfört ett forskningsprojekt vid Linné-universitetet i Växjö. Projektet tar sin utgångspunkt i den så kallade ”Jack-of-all-trades”--teorin i vilken Stanford-ekonomen Edward Lazear resonerar kring vilka personliga egenskaper framgångsrika egenföretagare har. I korthet går Lazears teori ut på att medan löneanställda individer i hög grad kan vara specialister inom ett område så måste personer som väljer att bli egenföretagare ha en mängd kompetenser och färdigheter för att bli framgångsrika. För att uttrycka sig annorlunda är det enligt Lazears teori nödvändigt för en egenföretagare att ha en bred kompetens för att bli lyckosam. Om man driver företag på egen hand behövs, utöver kompetensen inom kärnverksamheten, kunskaper om problemlösning inom en rad områden. I kontakt med kunder krävs därtill en social kompetens. Även om egenföretagaren väljer att anställa personer för att ta hand om vissa delar av verksamheten måste egenföretagaren åtminstone ha baskunskaper inom dessa områden för att kunna anställa kompetenta personer. Enligt ”Jack-of-all-trades”-teorin kommer alltså personer med ett brett kunnande vara mer benägna att starta ett företag och vara mer framgångsrika som egenföretagare än personer som är ”specialister” i så mening att de är mycket bra på ett område men sämre på andra.

Forskningsprojektet har syftat till att testa denna teori på empiriska data. Vi har studerat hur en jämn uppsättning av olika förmågor, det vill säga breda kunskaper, faktiskt påverkar personers benägenhet att starta företag och möjlig-heterna att lyckas som egenföretagare längre fram i livet. I forskningen har vi utnyttjat de tester av svenska mäns kognitiva och icke-kognitiva förmågor som genomfördes i samband med mönstringen inför den svenska militärtjänsten under perioden 1968 till 1980. Kunskaperna och förmågorna mäts alltså innan männen har fyllt 20 år, det vill säga vid en tidpunkt i livet då männen inte hunnit göra avgörande utbildnings- och yrkesval. I samband med mönstringen genomfördes fem delprov som testade den logiska, verbala, spatiala, tekniska respektive den sociala förmågan. Vi mäter jämnheten i en persons förmågor och kunskaper genom att beräkna spridningen i poängen på de olika delproven. Ju lägre spridning i poängen, desto mer jämna är en persons kunskaper. Personer som hade samma poäng på samtliga delprov har således en mycket jämn uppsättning av förmågor och kunskaper medan personer som hade höga poäng på exempelvis det tekniska delprovet men betydligt lägre -poäng på övriga delprov är mer av specialister.

Vi studerar sedan hur en jämn uppsättning av kunskaper och förmågor påverkar personers sannolikhet att bli, och att lyckas som, egenföretagare under 1990- och 2000-talet. Resultaten är anmärkningsvärda. När vi jämför personer med samma genomsnittliga nivå på förmågorna men med olika jämnhet framkommer att personer vars kunskaper är jämnt för-delade över de olika områdena är mer benägna att bli företagare än personer som är ”specialister”. Resultaten stannar inte vid detta. Personer med kunskaper som är jämnt fördelade har också större möjligheter än ”specialister” att överleva som företagare på längre sikt. Dessutom har företag som drivs av personer med en jämn fördelning av förmågorna i genomsnitt bättre resultat, högre omsättning och fler antal anställda än företag som drivs av personer som är mer specialiserade i sitt kunnande.

Resultaten torde vara av intresse om utbildningssystemet ska ha som syfte att stimulera entreprenörskap och egenföretagande. Det framstår här som centralt att personer som ska bli framgångsrika som egenföretagare ges möjligheter att inskaffa kunskaper inom många olika områden. De utbildningar som syftar till att stimulera företagande och entreprenörskap kan därför inte uteslutande fokusera på att utbilda

specialister utan bör också främja kunskaps-inhämtning inom flera olika om-råden. Inte heller pekar resultaten på att det är tillräckligt med att ha entreprenörskap som ett övergripande tema genom utbildningen. Det är troligt att personer som har en bra affärsidé men som utbildats till specialister kan ha svårigheter att omsätta idén till ett framgångsrikt företag då de saknar kunskaper och kompetenser som är viktiga för att driva ett företag. Ett sätt att främja och stärka utsikterna till ett framgångsrikt företagande för dessa personer är således att ge dem möjligheter att inhämta dylika kun-skaper redan under utbildningens gång. Således, utbildningar som ger elever och studenter goda kunskaper inom olika områden stimulerar entreprenörskap och framgångsrikt egen-företagare. Ett bredare innehåll i olika utbildningar på varierande nivåer är därför ett framgångsrikt medel i syfte att stimulera till fler nya och framgångsrika företag.

Lina Aldén, docent i nationalekonomi vid Linnéuniversitet i Växjö
Mats Hammarstedt, professor i nationalekonomi vid Linnéuniversitetet i Växjö
Emma Neuman, filosofie doktor i national-ekonomi vid Linnéuniversitetet i Växjö "

" Fakta. "Jack-of-all-trades"-teorin

Projektet vid Linnéuniversitetet tar sin utgångspunkt i den så kallade Stanfordekonomen Edward Lazears "Jack-of-all-trades"-teori, som går ut på att medan löneanställda individer i hög grad kan vara specialister inom ett område så måste personer som väljer att bli egenföretagare ha en mängd kompetenser och färdigheter för att bli framgångsrika.

Källa: Artikelförfattarna "

DN MÅNDAG 28 DECEMBER 2015:

"Kriserna är inte bara Europas

Exodus är Bibelns ord för judarnas uttåg ur Egypten, men kunde stå för dagens fasansfulla verklighet i Syrien. Runt 300 000 människor har dödats i inbördeskriget. I korselden mellan Bashar al-Assads mordiska regeringsstyrkor, blodtörstiga islamister, andra miliser, främmande makter och rena rövarband finns inget utrymme för liv. Minst halva befolkningen befinner sig på flykt, miljoner är redan i exil, landet är på väg att tömmas.

Effekterna sprider sig långt utanför Syriens gränser. Irak är ett parallellt slagfält. Grannländerna Turkiet, Libanon och Jordanien härbärgerar merparten av de desperat flyende. Från och med i somras blev Europa i växande grad målet för strömmen, som fylldes på av afghaner och många fler. En annan transitstation var det kaotiska Libyen. EU gick in i en flyktingkris.

Raskt var vårens upplaga av euro-krisen nästan bortglömd. Grekland hade hållit mängder av val, och vänsterpopulister förde landet till valutaunionens utgång innan de plötsligt retirerade. Euron hade visat sig vara ett fuskbygge, och även om brandväggar monterats bestod rasrisken. Hela EU:s sammanhållning hade dessutom utsatts för stora påfrestningar, med Medelhavsländer som krävde mer solidaritet och nordeuropéer som undrade vart alla deras pengar tog vägen.

Flyktingarna drogs till EU, vilket utlöste nya centrifugala krafter. Förbundskansler Angela Merkel utbrast "vi klarar det", och hade alla medlemmar uppträtt som Tyskland och Sverige skulle det ha stämt.

Men Ungern ville absolut inte ha några asylsökande, de släpptes vidare norrut tills taggtrådsstängslet med rakblad var klart. Andra länder följde efter och stängde sina gränser, med större eller mindre framgång.

EU-kommissionen framförde det naturliga förslaget att flyktingarna skulle fördelas rättvist. Medlemsländerna i öst reste sig i unison protest. Storbritannien kunde tänka sig att ta emot några stycken. Danmark var föga entusiastiskt. Många hittade motiv för att begränsa den egna andelen, ur strikt nationellt perspektiv fullt logiska. Att flyktingar inte vill bo i länder där de inte är välkomna är en komplicerande faktor. Kvotsystemet är ett fiasko.

Terrorismen bidrar till att förmörka européernas sinne, vilket är just avsikten. I januari drabbade besinningslösa jihadister satirtidningen Charlie Hebdo och en judisk butik i Paris, i november mördade Islamiska staten 130 människor i samma stad. Andra dåd, från Beirut till Sinai och Kalifornien, för att inte tala om Bagdad och Kabul, sprider skräck långt från attentatsplatsen. Europas terrorister har oftast varit födda här, men oron finns för att flykting-strömmen ska rymma fler.

Dublinförordningen, som säger att asyl ska sökas i första ankomstlandet, är i ruiner. Schengenunionen, den passfria rörligheten som var en av EU:s stora landvinningar, ligger på intensiven. När idén är öppna gränser, och alla stänger sina gränser, återstår inte mycket även om åtgärderna för tillfället gäller som tillfälliga.

Kriserna går i varandra. Populism frodas. Situationen blir inte lugnare för att alltför många katalaner vill lämna Spanien, och Storbritannien leker med tanken att lämna EU.

Syrien har samtidigt gjort hela Mellan-östern till en bomb. Det shiitiska Iran och det sunnitiska Saudiarabien utkämpar ett krig genom ombud i åtskilliga länder. Klyftan mellan islams båda stora riktningar tycks bli alltmer oförsonlig.

Kurderna har sin de facto-stat i norra Irak och början till en annan i Syrien. Turkiet vill inte att det egna landets kurder i sydöst ska låta sig inspireras. Den alltmer auktoritäre president Erdogan blåste i gång den vilande konflikten med PKK-gerillan för att vinna turkiska väljare. Rysslands Putin gav sig in i det syriska inbördeskriget på regimens sida, och bombar de flesta rebeller utom IS. Erdogan, som vill störta al-Assad, sköt ned ett ryskt stridsflygplan. Världen har en del att hålla andan över. Och EU hoppas då att just Turkiet ska bevaka EU:s yttre gräns.

En del av Putins kalkyl var att dra bort blickarna från Ukraina, där hans stöld av Krim och invasion av Donbass fortfarande är en sorglig verklighet. Enligt FN har över 9 000 människor nu dödats i Rysslands krig mot ett grannland i Europa. I Baltikum växer oron för Putin, och även Skandinavien känner sig mindre tryggt.

Mellanöstern visar med all icke önskvärd tydlighet supermakten USA:s begränsningar. Det är svårt att bomba bort terrorrörelsen IS, svårt att hitta pålitliga allierade på marken, svårt att få regionen att följa order. President Obama, vald bland annat för att avsluta de amerikanska krigen, har ingen tanke på att skicka mängder av soldater för att reda ut röran. Spåren från Irak förskräcker. Hur ordning skapas utan världspolis är dock diffust.

Slutet anas för Obama. Presidentvalskampanjen som kulminerar i november pågår för fullt. Republikanerna skäller högljutt på veklingen i Vita huset, men deras egen utrikespolitik är ett under av förvirring och motsägelser. I längden kan få övertygas av Donald Trumps löfte om att komma på ”något jättebra”. Hans förslag om att porta muslimer från inresa i USA är riktigt uselt, och utesluter möjligheten att hitta vettiga muslimer att samarbeta med någonstans över huvud taget.

Valet i USA innebär hur som helst att vänteläge råder. Nästa president ärver som vanligt ett besvärligt Mellanöstern. Samtidigt måste utmaningen från det kommunistiska Kina hanteras. Obama har själv tvingats uppleva hur knepigt det är att vrida fokus till Asien. Men de aktuella och potentiella konflikterna mellan Peking och dess grannar gör regionen till en av jordens farligaste.

En militärjunta har tagit över semester-paradiset Thailand. Strax intill, i Burma, har dock armén besegrats i ett val. I Latinamerika, i Venezuela, förlorade den oduglige socialistpresidenten också mot väljarna. Brasilien härjas av skandaler och ekonomisk kris.

Så fortgår världen, goda nyheter blandas med dåliga. Klimatavtalet i Paris var definitivt ett steg i rätt riktning. Men det har varit ett år fyllt av kriser. Realisten saknar inte skäl att känna sig deprimerad.

Fria marknader och globalisering fortsätter att sprida välstånd till allt fler. Mörka krafter avskyr det. I spelet om världen har Europa inget monopol på kriser, men väl ett behov av att sätta en slant på fred och demokrati.

DN 28/12 2015 “

DN MÅNDAG 28 DECEMBER 2015:

“ Jakten på den perfekta kartan

Nationalekonomin förtjänar verkligen kritik. Någon fulländad modell som passar i alla sammanhang kommer man dock aldrig att hitta.

Ända sedan slutet av 1800-talet, då nationalekonomin alltmer utnyttjade matematik och statistik och utvecklade vetenskapliga pretentioner, har dess utövare beskyllts för en rad synder. Anklagelserna – hybris, ingen hänsyn till sociala mål utöver inkomster, alltför stor tilltro till matematiska metoder och oförmåga att förutsäga viktiga ekonomiska skeenden som finanskriser – har i regel kommit utifrån eller från oliktänkande i professionens utkant. Men på senare tid har även fältets ledare börjat skruva på sig.

Ekonomipristagaren Paul Krugman kritiserar numera den senaste generationen av makroekonomiska modeller för att de försummar gammaldags keynesianska sanningar. Paul Romer, som var med om att konstruera den nya tillväxtteorin, har beskyllt bland andra ekonomipristagaren Robert Lucas för att använda matematik till att dölja i stället för att klarlägga.

Richard Thaler, respekterad beteendeekonom vid University of Chicago, har tagit kåren i örat för att den negligerar verkligt beteende till förmån för modeller som utgår från att människor- är rationella och alltid söker den bästa lösningen. Och finansprofessorn Luigi Zingales, vid samma universitet, hävdar att hans kollegor har vilselett samhället genom att övervärdera den nytta som finansindustrin producerar.

Sådan kritisk granskning av disciplinens stora namn är sund och välkommen, särskilt på ett område där självreflektion ofta har lyst med sin frånvaro. Även jag har många gånger siktat in mig på disciplinens

heliga kor, fria marknader och frihandel.

Det finns en oroande underton i denna nya omgång av kritik som måste lyftas fram – och avvisas. Nationalekonomi är inte den typ av vetenskap där det någonsin kan finnas en enda modell som fungerar bäst i alla sammanhang. Poängen är inte ”att nå samförstånd om vilken modell som är den rätta”, skriver Romer, utan att ta reda på vilken modell som fungerar bäst i ett visst sammanhang. Och att göra det kommer alltid att vara en konst, inte en vetenskap, särskilt när valet måste träffas i realtid.

Den sociala världen skiljer sig från den fysiska därför att den är ett verk av människor och därmed nästan oändligt formbar. Till skillnad från naturvetenskaperna utvecklas nationalekonomin vetenskapligt inte genom att ersätta gamla modeller med bättre utan genom att utvidga sitt bibliotek av modeller, där var och en sprider ljus över en social situation som är olik de andra.

Vi har nu många marknadsmodeller för bristfällig konkurrens och asymmetrisk information. Dessa modeller utrangerar inte sina föregångare, som vilar på perfekt konkurrens. De har bara öppnat våra ögon för att olika omständigheter kräver olika modeller.

Med beteendemodeller som tar hänsyn till att människor ofta fattar sina beslut utifrån tumregler kan vi lättare analysera miljöer där sådana överväganden är viktiga. De ersätter inte modeller som bygger på antagandet att människor agerar rationellt, som kvarstår som det bästa redskapet i andra sammanhang. En tillväxtmodell som passar för utvecklade länder kan vara en dålig vägvisare i utvecklingsländer. Modeller som betonar förväntningar är ibland bäst när man ska analysera nivåer för inflation och arbetslöshet. I andra fall fungerar modeller med keynesianska inslag bättre än andra.

Jorge Luis Borges har skrivit en novell – ett enda stycke – som kan vara den bästa vägledningen till den vetenskapliga metoden. I ett fjärran land drevs kartografin till skrattretande ytterligheter. En karta över en provins blev så detaljerad att den krävde en yta stor som en stad. Kartan över imperiet tog upp en hel provins.

Kartograferna gick ännu längre. De ritade en exakt avbildning av hela imperiet i skala 1:1. Kommande generationer hade ingen användning för en så otymplig karta, så den fick ligga i öknen och falla sönder jämsides med den geografiska vetenskapen som den representerade.

Borges poäng undgår många samhällsvetare än i dag: förenkling är ett villkor för överblick och insikt. Det bästa sättet att hantera samhällslivets komplexitet är inte att konstruera ständigt mer invecklade modeller, utan att lära sig hur olika orsaksmekanismer fungerar och sedan lura ut vilken som fungerar bäst i en viss miljö.

Att navigera bland ekonomiska modeller och välja vilken som fungerar bäst är svårt. Praktikerna tillämpar en rad formella och informella empiriska metoder med varierande resultat. I min kommande bok ”Economic rules” kritiserar jag utbildningen i nationalekonomi för att inte rusta studenterna för den empiriska diagnostik som disciplinen fordrar.

Men kårens interna kritiker har fel när de säger att hela ämnet har hamnat på sned därför att nationalekonomerna ännu inte har nått samförstånd om de ”korrekta” modellerna (naturligtvis de som de själva föredrar). Låt oss vårda nationalekonomin i all dess mångfald – rationell och beteendeinriktad, keynesiansk och klassisk, bäst och näst bäst, renlärig och oliktänkande – och gå in för att bli bättre på att välja vilken variant vi ska tillämpa när.

Dani Rodrik

Översättning: Margareta Eklöf. Dani Rodrik är turkisk ekonom och professor vid John F Kennedy School of Government vid Harvard. “

DN MÅNDAG 28 DECEMBER 2015:

“ Annika Ström Melin: Medan EU bråkar dör barn på Medelhavet

Flyktingkrisen och terrorhotet dominerade nyhetsrapporteringen både i Sverige och i världen under 2015. Här hemma sköt allianspartierna Decemberöverenskommelsen i sank och Riksbanken införde minusränta.

2015 är året då solidariteten sätts på prov i Europa. Både i förhållande till människor som flyr från förföljelser i andra länder och mellan EU:s medlemsstater. Men hittills är resultatet mest en allt djupare splittring kring hur flyktingkrisen ska bemötas.

Ingen som sett bilden kan glömma treårige Alan Kurdi som ligger livlös iklädd en liten röd tröja med ansiktet i sanden på en turkisk strand.

Bilden publicerades i början av september och spreds blixtsnabbt runt jorden, enligt forskare vid Sheffield University skickades den med 53 000 tweets per timme.

Under några korta höstveckor verkade det också som om den lille pojkens öde påverkade Europas politiker.

Plötsligt gick EU:s beslutsmaskineri snabbare än vanligt. Efter bara tre veckor samlades EU:s stats- och regeringschefer till det tredje av årets sex toppmöten om flyktingkrisen och den gången blev det inga öppna gräl.

EU-ledarna klubbade ett beslut som justitieministrarna fattat och som innebar ett helt nytt och tvingande kvotsystem där sammanlagt 160 000 flyktingar skulle omfördelas från Italien och Grekland till andra EU-länder under två år.

Ett kvotsystem skulle inte ha räddat Alan Kurdis liv. 160 000 asylsökande på två år är dessutom bara en liten del av flyktingströmmen till Europa. Ändå var det ett historiskt avgörande.

Omkring en miljon människor har sökt skydd i EU under 2015, vilket innebär en femdubbling på ett enda år.

Men alla som kan räkna inser att inte ens en miljon är särskilt mycket för en union som har sammanlagt drygt en halv miljard invånare. Om bara länderna delar mer lika på ansvaret.

Så blev det inte. EU:s nya ordning är hittills ett fiasko och det finns för närvarande ingenting som tyder på att EU-länder som vägrar ta emot flyktingar tänker ändra sig.

I stället görs allt för att stoppa flyktingarna vid EU:s gränser. Samtidigt växer motsättningarna mellan medlemsländerna på ett sätt som skakar om samarbetets grund.

Det sägs att EU utvecklas genom kriser, och så har det ofta varit.

Vem hade kunnat tro att Kol- och stålunionen skulle bli det fördjupade ekonomiska samarbetet EEG redan 1957, bara tre år efter nederlaget för den försvarsunion som dåtidens politiska ledare vill göra till nästa steg på väg mot ett mer förenat Europa?

Och vem hade anat att Margaret Thatchers avsky för det överstatliga EU-samarbetet skulle sluta med att Storbritannien accepterade Maastrichtfördraget och därmed ett mycket mer enat EU?

Nu hörs röster som menar att dagens kris kommer att leda till ett mer sammansvetsat EU-bygge, där unionens yttre gränser bevakas av EU-

styrkor och där människor som söker asyl inte kommer vidare om de inte har gjort det där.

Men spänningarna går djupare än förr.

Det handlar både om helt olika sätt att se på EU:s ansvar för människor som behöver skydd och om solidariteten mellan medlemsstaterna. Aldrig förr har så många EU-länder, utan att verka det minsta besvärade, helt enkelt struntat i att följa beslut som fattats.

Frågan är vilka slutsatser länder som Sverige kommer att dra om länder som Polen fortsätter att vägra ta emot flyktingar, men ändå säger ja till bidrag från andra EU-staters skattebetalare.

Flyktingströmmen ställer avgörande frågor på sin spets för EU. Samtidigt fortsätter människor att fly till Europa och fortfarande dör många på vägen, utan att det leder till rubriker.

Medelhavet är den utan jämförelse farligaste och mest riskfyllda passagen för världens flyktingar.

Organisationen IOM, International organization for migration, rapporterade före helgerna att 3 695 människor på flykt omkommit på Medelhavet under 2015.

Bara under första halvan av december hade 35 människor drunknat i samma vatten som Alan Kurdi. Minst ett dussin av dem var minderåriga.

Barn dör alltså fortfarande på väg mot Grekland och EU. Det sker nästan varje dag.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN MÅNDAG 28 DECEMBER 2015:

“ Ewa Stenberg: Det mest dramatiska året på flera decennier

Kriser, tvära kast och osannolika beslut. Det politiska året 2015 liknar inget annat. Proppen har gått ur flera av de politiska partierna och tidigare viktiga principer spolats ut.

Tänk er att någon över pepparkakor och saffransbröd under julledigheten för ett år sedan hade sagt: ”Nästa år kommer Miljöpartiet att vara med och lägga fram ett förslag om att människor som flyr undan krig inte ska få återförenas med sina barn i Sverige. Och Moderaterna kommer att gå från öppna hjärtan till stängda gränser.”

Nog hade man undrat om kaffet var spetsat med något?

Hade vederbörande dessutom lutat sig fram över bordet och tillagt: ”Den där Decemberöverens-kommelsen som politikerna precis gjort upp om – den kommer att sänkas av Kristdemokraterna, samma parti som ju spelade en nyckelroll när den blev till. Och en av de ledande kristdemokraterna kommer att skåla med alkohol i kongressalen efter att en del av hennes partikamrater har körts över.” Hade någon sagt så hade jag definitivt slutat att lyssna.

Nu har det alltså hänt. Det är som att proppen har gått ur svensk politik. Osannolika beslut har fattats i ett högt tempo. Halveringstiden för politiska principer är kort när politiker med hög stressnivå och dåliga opinionssiffror ska hantera kriser och vinna tillbaka väljare.

Det är lätt att ironisera över principlöshet och lappkast, men det går också att se en annan bild. Den rödgröna regeringen har ett svagt parlamentariskt underlag och starka politiska spänningar råder i flera

centrala frågor. Ändå har den visat sig kunna ta sig samman när det gäller. Den har inte spruckit utan visat sig kapabel att fatta många mycket svåra beslut, från att säga upp det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien och stoppa kalkbrytning i Ojnareskogen på Gotland till att införa id-kontroller vid gränserna och förbereda ökad statlig övervakning.

Den tidigare statsministern Göran Persson (S) pekar i sina memoarer på hur svårt det är att regera i en koalition som är i minoritet i riksdagen. Då ska besluten först förhandlas i regeringen och sedan behöver kompromissen förhandlas en gång till, i riksdagen. ”Det säger sig självt att regeringskrisen kommer, förr eller senare”, skrev Persson.

Regeringen Löfven har haft stora svårigheter att klara dessa dubbla förhandlingar, men fram till nu har den faktiskt överlevt och fortsatt att fatta beslut. Det är regeringens största bedrift detta år.

Moderaterna, Kristdemokraterna och delvis Liberalerna har vågat ompröva sin politik efter att ha blivit underkända av väljarna. Och Centern har modet att stå fast vid sina ideologiska principer också när det kostar på i det borgerliga samarbetet.

År 2015 fortsatte den politiska geografin att förändras i Sverige. Landskapet med två politiska block har sprängts sönder av en tredje kraft, Sverigedemokraterna, som växer sig allt starkare. De andra partiernas svar på SD är inte färdigformulerade.

De borgerliga partierna har av-görandet, genom att fortsätta försöka krympa SD eller välja att börja förhandla med partiet i riksdagen, och på sikt ta in Sverigedemokraterna i regeringsunderlaget. År 2015 valde de att ingå Decemberöverenskommelsen (DÖ) för att undvika det sistnämnda. Nu har de sagt upp DÖ, men kan inte tala om hur Sverige ska kunna regeras om Alliansen inte får egen majoritet.

Den borgerliga alliansen hotar samtidigt att spricka. Moderaterna har gått långt åt höger jämfört med under Reinfeldts tid och lämnat mittfältet. Liberalerna har deklarerat att partiet kan tänka sig att göra upp om skattepolitiken (politikens blod-omlopp) med regeringen utan att ha med alla sina allianskamrater. Spänningen mellan de borgerliga ökar genom att invandringspolitiken har hamnat högst på dagordningen, en fråga där M och C numera befinner sig ljusår från varandra.

Också Sverigedemokraterna har ändrat kurs. Från att ha arbetat i tjugo år för att påverka svensk politik inifrån parlamentet valde SD att skruva ned riksdagsarbetet på sparlåga och ge sig ut på gator och torg för att agitera. Moderaternas hårda flyktingpolitik pressar SD att bli radikalare.

Samtidigt som svenska partier söker sig nya vägar så skakar omvärlden. Ryssland fortsätter att rusta och använda sin militärmakt. Kriget i Syrien fortsätter och regeringen i Afghanistan får allt svårare att behålla kontrollen. Terrorattentaten ökar i världen. EU-samarbetet gungar och Storbritannien ska folkomrösta om utträde.

Unionens svar på flyktingkrisen har låtit vänta på sig. Statsminister Stefan Löfven (S) har hela hösten krävt att EU ska ta sitt ansvar och omfördela flyktingar mellan medlemsländerna. Mycket lite tyder på att det kommer att bli verklighet. I stället går utvecklingen mot att ”Fort Europa” åter befästs och asylsökande stängs ute.

Så har ännu ett EU-land anslutit sig till den restriktiva linjen. 2015 kommer framför allt att bli ihågkommet som det år då den humanitära stormakten Sverige först tog emot 170 000 flyktingar och sedan började konkurrera med Danmark om att ha den tuffaste flyktingpolitiken i unionen.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se

Ewa Stenberg är politisk kommentator “

DN MÅNDAG 28 DECEMBER 2015:

“ Michael Winiarski: 2015 började och slutade med terror

Terrorn sprider sin död och förintelse till jordens alla hörn, och de islamistiska mordattentaten med stora mängder av döda blev rekordmånga under året som gick. Men världen står handfallen och splittrad inför det växande terrorhotet.

Det blev åter ett år av häftiga omvälvningar, men med helt andra förtecken än 2014, som dominerades av dramatiska händelser i östra Europa. Då rev ett allt mer aggressivt Ryssland upp den rådande folkrätten och annekterade en bit av Ukraina. För första gången sedan andra världskriget hade en landgräns i Europa ändrats med våld.

Ett år senare har konflikten i Ukraina blivit tillfälligt fryst och de 9 000 dödsoffer som kriget hittills har krävt har hamnat i bakgrunden. I stället är det terrorismen och framväxten av Islamiska staten som är högst upp på agendan; i EU, i USA och i Mellanöstern.

Det närmast pariastämplade Ryssland har genom att gå in i kriget i Syrien med massiva bombningar till stöd för diktatorn Bashar al-Assad fått precis som Vladimir Putin har strävat efter hela tiden.

Kreml har åter släppts in i världssamfundets finrum, även om EU:s och USA:s sanktioner mot Ryssland har förlängts med ett halvår.

Ibland talar siffror sitt tydliga språk: Under åren 1978–2013 inträffade per år i genomsnitt 4,2 terrordåd med över 100 dödsoffer, enligt en studie från University of Maryland.

Under 2014 flerdubblades antalet, till 26. Och under 2015 fortsatte ökningen.

Det mörka året började redan den 7 januari i Paris, med terrordåden mot tidskriften Charlie Hebdo och en judisk mataffär. Paris blev också scenen för årets blodiga final den 13 november då över 130 människor dödades i en konsert-lokal och i stadsdelen Saint Denis.

Av alla årets terrordåd fick de franska störst uppmärksamhet hos oss. Men den överväldigande -majoriteten av de stora terrorattackerna skedde inte i Europa eller USA, utan i Afrika, Mellanöstern och Asien.

Det är i första hand länder som Irak, Jemen, Syrien, Kenya, Egypten, Turkiet och Afghanistan som är utsatta för de stora terrordåden. Vilket betyder att det främst är muslimer som faller offer för islamisternas våldsorgier.

Ett exempel är Afghanistan, det land som länge var terrorist-rörelsen al-Qaidas basområde. Det var där USA hösten 2001 inledde ”kriget mot terrorn”, som ett svar på angreppen den 11 september, genom att invadera landet och köra bort talibanerna.

Drygt 14 år senare är talibanerna åter på frammarsch. Enligt vissa bedömningar behärskar de helt eller delvis halva landet. USA, som har

kvar nära 10 000 soldater i Afghanistan, står inför valet att se hur talibanerna återtar makten -eller att öka sin militära styrka.

Men talibanerna, som i första hand är en pashtunsk nationalistisk rörelse, utmanas nu av någonting som förmodligen är betydligt farligare för den internationella ordningen: Islamiska staten, som har som mål att skapa ett över-nationellt kalifat.

Enligt USA:s befälhavare i Afghanistan är IS på väg att skapa en regional bas i Jalalabad i provinsen Nangarhar, strategiskt belägen mellan Kabul och Peshawar i Pakistan. Än så länge finns ett tusental IS-soldater i Afghanistan, men styrkan fylls på från Irak, Syrien, Uzbekistan och Pakistan.

Det är alltså i den muslimska världen som IS och liknande grupper är mest aktiva. Men det innebär inte att Europa är mindre hotat. Kanske är det snarare mer sårbart än för några år sedan.

Bland de tusentals jihadister som beger sig till krigszonerna i Mellanöstern återvänder brutaliserade män som är kapabla att begå massmord.

Det kan ske i välorganiserade terrornätverk, som har förmåga att genomföra koordinerade terrorangrepp. Eller av ensamvargar, vilka är näst intill omöjliga för säkerhetstjänsterna att nosa upp. Det kan räcka med en enda man beväpnad med en kalasjnikov för att dussintals oskyldiga ska mista livet.

Omvärldens – USA:s, Frankrikes, Rysslands och Storbritanniens – svar mot islamisk terrorism har hittills varit att öka bombräderna över Syrien och Irak.

Dessa länders ledare känner naturligtvis till lärdomarna av interventionerna i Afghanistan, Irak och Libyen: militant islamism går inte att stoppa med enbart militära medel. Spåren förskräcker från tidigare ”krig mot terrorn”.

Men de har inte kunnat enas om mycket annat. Världen är inte mogen för en ”stor koalition mot terrorn” som Putin har föreslagit – av den typ som upprättades mellan de västallierade och Sovjet mot Nazi-Tyskland efter 1941.

Alla kräver krafttag mot den svår-överträffade ondska som IS står för. Men än så länge är de olika aktörernas intressen alltför motstridiga.

I det sönderfallande Syrien – den islamistiska terrorns epicentrum – ser Ryssland och Iran diktatorn al-Assads överlevnad som viktigare än att slå tillbaka IS. Medan USA, Turkiet och Saudiarabien har en motsatt agenda.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Michael Winiarski är utrikeskommentator “

DN MÅNDAG 28 DECEMBER 2015:

“Johan Schück: Minusräntans år gav överraskande tillväxt.

Adjö 2015. För Sveriges ekonomi var det ett märkligt år där Riksbanken sänkte räntan till minus, regeringen styrde med oppositionens budget och en ökad flyktinginvandring slog alla prognoser.

Ett kaotiskt år går mot sitt slut. Under 2015 har mycket hänt som går - utöver det vanliga. Men för sammanhangets skull får vi gå litet längre tillbaka i tiden.

I slutet av oktober 2014 vidtog Riksbanken den dittills unika åtgärden att sänka reporäntan till 0,0 procent. Skälet var att inflationen tycktes ha fastnat alldeles för lågt, i förhållande till det fastställda målet på 2 procent.

För att ändra på detta hade riksbankschefen Stefan Ingves och hans kolleger bestämt sig för att ta vad som då uppfattades som ett steg ut i det okända. Men snart visade det sig att inte ens nollränta räckte för att få i gång inflationen.

Den 12 februari blev det dags för nästa steg. Riksbanken övergick då till minusränta genom att ge -besked om att reporäntan skulle sänkas till minus 0,10 procent. Samtidigt lanserades ett program för stödköp av statsobligationer, i syfte att hålla ned marknads-räntorna.

Beträffande både minusräntan och stödköpen var detta bara början. Reporäntan sänktes i april till minus 0,25 procent och i juli till minus 0,35 procent. Stöd-köpen började med 10 miljarder kronor och utökades senare i flera omgångar, så att den beslutade volymen fram till halvårsskiftet 2016 nu ligger på 200 miljarder kronor.

Åtgärderna är exceptionella och tycks ha bidragit till att inflationen nu är på väg uppåt. Men de har väckt frågor om hur långt Riksbanken kan tänkas gå, särskilt som dess uppdrag också är att verka för finansiell stabilitet.

Bankernas utlåning till hushållen har fortsatt att öka i allt snabbare takt, enligt SCB. Bostadspriserna har stigit med 15 procent under senaste året, även om uppgången har mattats av på slutet.

Oron för en bostadsbubbla har blivit allt större, men motåtgärderna är hittills ganska begränsade. Finansinspektionen drog i april tillbaka sitt förslag till amorteringskrav vid nyutlåning, beroende på juridiska oklarheter. Därefter har regeringen tagit över och har så sent som i december fått grönt ljus av lagrådet, så att ett beslut väntas träda i kraft under våren 2016.

Regeringen har också haft sina bekymmer, vilka började i slutet av förra året.

I början av december 2014 röstade riksdagen om budgeten för 2015. Voteringen slutade med att regeringens budgetförslag föll och att det i stället blev de borgerliga partiernas gemensamma motförslag som, med stöd av Sverigedemokraternas röster, gick igenom.

Statsminister Stefan Löfven -hotade med nyval och i slutet av julhelgen ingicks Decemberöverenskommelsen mellan regeringspartierna och de borgerliga allianspartierna. Innebörden var att den största partikonstellationen, i detta fall S+MP+V, i fortsättningen skulle kunna få igenom sin budget.

Den 15 april lade finansminister Magdalena Andersson fram regeringens ekonomiska vårproposition, med en ändringsbudget för det påbörjade året. Där återkom förslag som hade fallit i december, såsom slopande av den nedsatta arbetsgivaravgiften för ungdomar.

Men det dröjde till budgeten för 2016, som presenterades den 21 september, innan regeringen kunde få riksdagens stöd för hela sin ekonomiska politik. Budgeten antogs i december, men innan dess hade Decemberöverenskommelsen sagts upp av Kristdemokraterna. Regeringen vinner dock ändå voteringarna, så länge oppositionspartierna går fram vart och ett för sig.

För regeringen är dock problemen inte slut med detta. Under sommaren och hösten hade flyktinginvandringen, framför allt från Syrien, Irak och Afghanistan, fått en allt större – och helt oförutsedd – omfattning. Migrationsverket räknade i oktober med att mellan 140 000 och 190 000 flyktingar skulle komma till Sverige under 2015, vilket vida överträffade alla tidigare prognoser.

Den 12 november valde -regeringen att lägga fram en extra tilläggsbudget för att kunna möta flyktingsituationen. Där var det främsta förslaget att kommunerna skulle få ett engångsbelopp på närmare 10 miljarder kronor för att täcka sina kostnader. Regeringen förklarade att dessa pengar skulle lånas upp, inte finansieras med skattehöjningar eller besparingar enligt principen ”krona för krona”.

Hur har då Sveriges ekonomi klarat sig under detta märkliga år?

Svaret blir att det har gått överraskande bra. BNP-ökningen under 2015 beräknades av Konjunktur-institutet alldeles före jul bli 3,8 procent, medan arbetslös-heten väntas sjunka från 7,9 procent under 2014 till 7,4 procent.

Hushållens konsumtion fortsätter att öka, samtidigt som bostadsbyggandet tagit ökad fart. Även de offentliga utgifterna stiger, delvis beroende på flyktinginvandringen.

Jämfört med andra OECD-länder ligger Sverige bland de främsta - under 2015 när det gäller -ekonomisk tillväxt. Om det är tack vare eller trots Riksbankens och regeringens insatser kan diskuteras. Klart är i alla fall att den svenska ekonomin har en egen växtkraft som räcker långt.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

Johan Schück är samhällsekonomisk krönikör “

DN MÅNDAG 28 DECEMBER 2015

“ Nästa år går vi från ord till handling för miljön

:**2015 innebar den största politiska mobiliseringen hittills för klimatet. Efter det framgångsrika avtalet i Paris väntar nu utmaningarna för 2016 – som är tvunget att bli ett år av verklig verkstad, skriver Johan Rockström, professor i miljövetenskap.**

Mycket talar för att 2015 är en global vändpunkt för människan och planeten. Jag ser början på en ny epok där världens sociala och ekonomiska utveckling återkopplas med planetens klimat och miljö. Vi kan se tillbaka på ett unikt politiskt år för global hållbar utveckling, med ett unisont stöd för vetenskapen och ett starkare engagemang än någonsin från medmänniskor och näringsliv, som kulminerade med klimatmötet i Paris.

Aldrig förr har världens stats- och regeringschefer träffats så ofta som under 2015. Inte mindre än tre globala toppmöten för att sätta en ny kurs för hållbar utveckling i världen. Först i Addis-Abeba, om den globala finansieringen av en omställning till hållbar utveckling, sedan det stora toppmötet vid FN i New York, där världens ledare klubbade igenom de nya integrerade målen för global hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDG), och slutligen det stora klimattoppmötet i Paris. En så stor politisk mobilisering har aldrig skett förut på global nivå, och eftersom alla tre gjorde stora framsteg visar det på politisk insikt och ett engagemang och allvar vi hittills inte upplevt.

I Paris enades världen om en genomgripande global omställning. Det var inte perfekt, men ändå ett mycket viktigt steg i rätt riktning. Ett globalt juridiskt bindande avtal, som säger att (1) den globala uppvärmningen skall hållas under 2 grader med sikte på 1,5 grader, (2) att den globala utsläppskurvan skall böjas så snart som möjligt (här saknas årtal, tyvärr), (3) utsläppen skall sedan minska snabbt till 2050 enligt vetenskapen (här saknas utsläppsmål, tyvärr, men klar referens till vetenskapen vilket är bra), för att därefter (4) balanseras mellan kolkällor (utsläpp) och kolsänkor (kolinlagring från naturen och med hjälp av teknologier, vilket utan tvekan är en något oklar skrivning som riskerar att utnyttjas på ett problematiskt sätt).

Tanken om rättvisa är tydlig, framför allt finansiellt stöd och kompensation för fattiga länder som drabbas värst av klimatkonsekvenser. Och, kanske det viktigaste: de frivilliga löftena om utsläppsminskningar som alla länder ombetts presentera inför klimatmötet, och som inte är juridiskt bindande, skall revideras vart femte år, med start 2018.

Golvet som Paris skapade är förvånansvärt robust. För bara något år sedan var den allmänna uppfattningen att 2-gradersgränsen i princip var förlorad. USA var helt klart emot, liksom många snabbt växande utvecklingsländer, då det ansågs sätta en ”planetär gräns” för ekonomisk utveckling. Många ifrågasatte vitsen med att anta ett politiskt mål som man riskerade att missa på grund av bristande åtgärder. Från vetenskapligt håll skapade detta stor oro eftersom en två grader varmare värld riskerar ohanterliga sociala konsekvenser. Det skulle också kunna trigga igång självförstärkande tröskeleffekter som gör att jorden på egen hand kan pressa upp temperaturen till 3-, 4-, 5-gradersgränsen. Den internationella forskning som vi lett på Stockholms Universitet om planetära gränser visade att världen, för att ha en god chans till

stabila förhållanden på jorden, behöver en säker gräns på vad? Jo, just 1,5 grader.

Även utsikten att få till ett global juridiskt bindande klimatavtal – något som vetenskapen visat är nödvändigt – var osannolikt för bara lite över ett halvår sedan. Nu ser det helt annorlunda ut: med ett genuint engagemang från USA, Kina, EU och de andra stora utsläppsländerna. Dessutom, efter de förfärliga terrordåden i Paris, just innan klimattoppmötet, fanns det goda skäl att tvivla på att världens stats- och regeringschefer skulle klara av att fokusera på ett globalt klimatavtal. Verkligheten blev den motsatta. Mobiliseringen i Paris blev om möjligt ännu starkare. Det var som om världens länder tänkte att när nu världen är så skakig och turbulent, med sociala, ekonomiska, etniska och ekologiska chocker, måste vi helt enkelt ta oss samman och åtminstone minimera risken för en *planetär* ekologisk kris.

Jag har varit på många klimatmöten, och det som verkligen skiljde ut Parismötet var, förutom det unisont breda stödet för den vetenskapliga slutsatsen att den globala uppvärmningen måste hållas under 2 grader, det breda stödet från näringsliv och städer överallt i världen. De globala klimatriskerna förstås och accepteras inte. Samtidigt har vi nått en ny punkt i världen. Lösningarna finns i allt större utsträckning. Världens snabbast växande energislag är inte kol, olja eller naturgas, utan sol och vind. I flera länder sjunker elkostnader tack vare de låga marginalkostnaderna för förnybar energi. Flera länder, som Tyskland, Danmark och Sverige, har perioder med överskott av el, tack vare förnybar energi. Förnybara bränslen för bilar, bussar till flygplan, är tillgängliga, och alltmer konkurrenskraftiga. Fattigdomsbekämpning i Afrika kan göras alltmer effektivt med decentraliserade förnybara energikällor som sol och vind, snarare än centraliserade kolkraftverk.

På två viktiga punkter är Parisavtalet dock inkonsistent mot vetenskapen. För det första: säger man 1,5–2 grader så får det icke förhandlingsbara konsekvenser för vilka utsläppsmål som måste uppnås. Det ger världen en absolut global kolbudget – det som är kvar för mänskligheten att släppa ut – som enligt FN:s klimatpanel IPCC ligger mellan 300–900 miljarder ton koldioxid för att hålla oss inom 1,5–2 grader. Eftersom vi släpper ut cirka 35 miljarder ton per år så har vi med andra ord bara 8–25 år kvar i en fossilenergidriven världsekonomi. Visst, det finns osäkerheter i dessa scenarier, till exempel så ger de enbart 66 procents chans att lyckas, men min slutsats är att de troligare är optimistiska än pessimistiska. För att ha en möjlighet att ligga under 2 grader, måste de globala utsläppen minska med cirka 90–100 procent till 2050, och sedan måste vi ha negativa utsläpp andra hälften av detta århundrade. Detta saknas i avtalet. Negativa utsläpp kräver satsningar på teknologier för att fånga koldioxid från atmosfären som sedan förs tillbaka i marken, vilket är möjligt men kräver stora investeringar.

Den andra vetenskapliga inkonsistensen rör ländernas egna löften om utsläppsminskningar (de så kallade INDC:erna). Trots att löftena är ett stort steg framåt, framför allt eftersom de får med sig i princip alla länder på tåget, och har ambitiösa utsläppsmål på cirka 30–40 procent till 2030 för de flesta länder, så räcker det inte på lång väg! Analyser visar att även om alla planer infrias så skulle den globala uppvärmningen överskrida 2,7 grader. Detta är förstås oacceptabelt, oansvarigt och faktiskt pinsamt för världens ledare. Har man sagt A får man faktiskt säga B.

Det tragikomiska i situationen kring de otillräckliga löftena om utsläppsminskningar blev extra tydligt när det ledande forskningsprojektet ”Global carbon project”, som kartlägger de globala utsläppen av koldioxid, mitt under klimatförhandlingarna presenterade sin prognos

för 2015. Till allas förvåning visar den att de globala utsläppen 2015 kommer att minska med 0,6 procent, istället för att – som de normalt gör – öka med cirka 2 procent per år. Detta är första gången som de globala utsläppen minskar när den globala ekonomin växer. Om det stämmer, vilket jag är övertygad om att det gör, så kan det vara ett första tecken på att världen börjat omställningen mot en fossilfri värld. Det är nästan som om Stefan Löfven och Åsa Romson visste detta och att Paris skulle lyckas när de, i Paris, officiellt tillkännagav att Sverige nu satsar på att bli en av världens första fossilfria välfärdsnationer. Världen rusar uppenbarligen fram snabbare än de politiska förhandlingarna. För även om INDC:erna skulle genomföras så skulle de globala utsläppen öka något fram till 2020 för att sedan sakta avta och till 2030 stanna av ungefär på samma nivå som 2013–2014, det vill säga ingen stor omställning egentligen. Nu visar forskningen i stället att verkligheten kanske redan sprungit förbi politikens löften! Och att politiken därmed ligger cirka 15 år efter verkligheten. Samtidigt är det under inga omständigheter skäl att luta sig tillbaka. Indiens utsläpp kan braka igång när ekonomin börjar växa på allvar, och vi lever i en värld där 40 procent av världens energiförsörjning fortfarande kommer från kol och hela 80 procent från fossila energikällor, och starka grupper med ”egenintressen” som försvarar status quo.

Men trots detta vill jag ändå hävda att världen nu tippar i en ny hållbar riktning. Äntligen finns åtminstone tre avgörande faktorer på plats: insikten om världens miljö- och utvecklingsutmaningar; kunskaper om lösningar; och ett brett medmänskligt stöd för aktiva klimatåtgärder. Från att ha dominerats av ett fokus på att dela ”bördan” av utsläppsminskningar talar nu världen med en allt mer tydlig röst om den globala klimatrisken som ett hot mot välfärden och säkerheten, och om att en omställning till en fossilfri och hållbar framtid öppnar för nya möjligheter. Det uppfattas alltmer som nästa steg i en teknologiskt avancerad och modern värld, mot en mera demokratisk, hälsosam, och potentiellt sett fredligare framtid. Så vad mer behöver ske framöver? Nu börjar arbetet. Ett avgörande steg är att inse att enda sättet att klara en framtid under 2 grader, är att samtidigt minska olja, kol och naturgas maximalt, och ta hand om jordens ekosystem maximalt. Annars kommer vi att misslyckas. Det är nu helt nödvändigt att alla länder inser att det är både och som gäller – inte antingen eller. Jordens ekosystem, som alla skogar, polarisarna, haven och savannerna, reglerar vårt klimat, stabiliteten på jorden, och förser våra samhällen med en lång rad tjänster, som mat, stabil miljö och ren luft, som är själva grundförutsättningen för mänsklig välfärd.

Ekosystem på land och i våra hav tar i dag upp ungefär hälften av våra utsläpp av växthusgaser. De har länge visat anmärkningsvärd motståndskraft och stark förmåga att återhämta sig efter chocker (hög resiliens). De har lyckats dämpa mycket av de påfrestningar vi utsatt planeten för i form av exempelvis akut förlust av biologisk mångfald, ökad risk för skenande klimatförändringar, övergödning och blekning av korallrev. Men nu ökar bevisen för att ekosystems förmåga att ta hand om mer klimatpåfrestning verkar minska, just när vi behöver dem som allra mest. Det är hög tid att implementera alla våra globala miljöavtal, till exempel det om biologisk mångfald.

Här hemma innebär Paris och New York ett omedelbart stort Sverigeprojekt. Helt i linje med vetenskapen och Parisavtalet ska Sverige nu bli en av världens första fossilfria välfärdsnationer. Vi har en miljömålsberedning i riksdagen som jobbar med underlag för en ny svensk klimatlag. Parisavtalet höjer ambitionsnivån avsevärt. Regeringen måste ge beredningen nya direktiv, att nu göra en lag som naturligtvis måste vara i linje med Parisavtalet. Med tanke på vårt historiska ansvar och kapacitet måste Sverige vara fossilfritt omkring 2030.

Detta är ett ansvarets och möjligheternas ”force majeure”. Vi behöver en nationell plan för hur varje sektor i samhället skall klara en omställning till fossilfritt. Det blir ett stort och spännande arbete, där alla måste med, inte minst städer, lantbruket och industrin (framför allt stål- och cementindustrin). Transportsektorn är nästa svåra nöt att knäcka. Men det kan gå. Om viljan finns. Teknologier för fossilfria transporter finns, för både bil, lastbil och flyg. Gemene man, alla vi som bor i Sverige, behöver också dra vårt strå till stacken och fundera över hur vi kan bidra. Biffen, Bilen och Bostaden och sedan Börsen, Barnen och Begären är kanske några pedagogiska ingångar där du och jag kan börja?

Sveriges internationella roll är, om möjligt, viktigare än tidigare. Som föredöme, och som röst för ansvar och möjligheter i en hållbar omställning. Världen behöver ett globalt pris på kol, som Sverige haft framgångsrikt sedan 1991. Alla INDC:er måste revideras, omedelbart, för att skapa en trovärdighet att världen menar allvar med 1,5–2 grader. Sverige kan börja nu, och sedan föreslå exempelvis att nästa klimatkonferens, COP22 nästa år i Mexiko, fokuserar på att koppla samman länders löften med vetenskap och innovation.

För det är ingen tvekan. Om 2015 är året med de stora utfästelserna för en global hållbar utveckling, så måste 2016 bli ett år av verklig verkstad. Att gå från ord till handling. Parismötet har skickat en tydlig och avgörande signal till hela världen. Politiken har talat. Nu har alla våra kulturer tillsammans en unik chans att tippa världen i en ny hållbar riktning.

Johan Rockström
Mikael Axelsson “

DN TISDAG 29 DECEMBER 2015:

“ Andersson: Viktigt att inte ha ideologiska låsningar

Finansminister Magdalena Andersson är beredd att bygga ut systemet med rut-tjänster. Orsaken är att det snabbt behövs arbetstillfällen för att få nyanlända flyktingar i jobb. – Det som är kostnadseffektivt är viktigare än att ha ideologiska låsningar, säger hon.

Strax före julledigheten presenterade Magdalena Andersson finansdepartementets senaste prognos för svensk ekonomi, där siffrorna pekar mot en stark utveckling det kommande året. Tillväxten överträffar tidigare förutsägelser, arbetslösheten sjunker och svenskarna väntas konsumera mer än förut.

Finansministern kan därmed räkna med rejäla tillskott i statskassan. Men prognoser är en sak och utfall en annan. Det är Magdalena Andersson smärtsamt medveten om efter årets flyktingkris som tvingade fram en tilläggsbudget på knappt tio miljarder kronor. Det är pengar som staten måste låna, vilket ökar det offentliga underskott som finansministern har ansträngt sig för att minska.

En avgörande fråga under 2016 blir hur Sverige ska klara av att integrera alla människor som flytt hit undan krig och elände. Facit är inte särskilt uppmuntrande. Medan arbetslösheten bland infödda svenskar är nere på en nivå som börjar närma sig överhettning ligger siffrorna för utrikes födda skyhögt däröver.

– Här har vi en läxa att göra i Sverige. Det gäller inte bara oss i politiken, utan även näringslivet. Det här är något vi behöver göra tillsammans och där tycker jag att det är viktigt att vi är öppna och pragmatiska, säger Magdalena Andersson.

Finanspolitiska rådet föreslog i julveckan en kriskommission för att komma framåt med integrationen av nyanlända. Finansministern har inget emot att låta experter och forskare komma med råd, men hon har redan en klar uppfattning om vad som bör vara utgångspunkten.

– I grunden tror jag att vi måste se att de som kommer är individer och därför behöver olika stöd.

Det innebär till exempel att den som kommer hit med en utbildning ska kunna komplettera den snabbt, medan den som är lägre utbildad ska kunna få ett lönestöd som är attraktivt för arbetsgivaren.

– Då handlar det om att man lägger en subvention per individ. Det är ett kostnadseffektivt sätt.

Magdalena Andersson är skeptisk till generella branschstöd eftersom det enligt henne riskerar att bli subventioner till arbetsgivare som ändå skulle ha anställt:

– Det är generellt sett ett väldigt dyrt sätt att arbeta på, det ser jag inte riktigt att vi kan ha råd med.

I stället pekar hon på systemet med rut-tjänster, som i många år möttes av socialdemokratisk skepsis men som nu blivit ett omhuldat sätt att skapa enklare jobb.

– Där har vi kommit överens med alliansspartierna om utvidgningar och man kan diskutera att gå längre. Har någon bra idéer, är jag beredd att lyssna. För mig är det som är kostnadseffektivt viktigare snarare än ideologiska låsningar.

Redan i dag finns det mycket förmånliga stödsystem för arbetsgivare som vill anställa långtidsarbetslösa eller nyanlända. Ändå är det få som utnyttjar möjligheterna.

– Det tycker jag att man ska ha med sig nu när en del pratar mycket om låga löner. Det tycks ju handla om någonting mer. Man kan till väldigt låga kostnader anställa någon som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, säger Magdalena Andersson.

Riksdag och regering sätter inte löner, utan det är en fråga för arbetsmarknadens parter, påpekar finansministern – som också är skeptisk till att anpassa skatterna för att göra det lättare att leva på en låg lön.

– Då hamnar man nära den brittiska modellen med stora skattesubventioner kombinerat med låga löner. Men de har haft problem och den konservativa regeringen har nu gått fram med ganska kraftiga höjningar av minimilönen.

Trots sin uttalade öppenhet på andra områden visar finansministern ingen förståelse för de synpunkter som kom alldeles före jul från statliga Konjunkturinstitutet, liksom Finanspolitiska rådet. Därifrån framfördes att det har blivit högst oklart vilka principer som styr - finanspolitiken. Enligt dem är rege-ringen otydlig med vad som gäller kring överskottsmålet och hur olika reformer ska finansieras.

– Detta förvånar mig oerhört. Det finanspolitiska ramverket ligger fast och det styr mig, liksom tidigare finans-ministrar. Dessutom har jag i

praktisk politik visat att den här regeringen håller hårt i pengarna och det är därför som vi har lyckats halvera underskotten, svarar Magdalena Andersson.

Hon har också fått kritik för att ha övergett den så kallade krona för krona-principen, som innebär att alla reformer ska vara fullt finansierade.

– Att använda krona för krona är inte lämpligt när vi har en akut flyktingkris. Det är därför jag har så svårt att förstå att man säger att det råder en osäkerhet. I den prognos jag lämnar i dag är det mycket tydligt att vi minskar underskotten år för år under hela mandatperioden.

Gäller detta även för andra reformer?

– Det går inte att särskilja. Vi har lagt nästan tio miljarder till kommuner och landsting. Regeringen kan inte vara ute och kontrollera att varenda en av de kronorna skulle gå till barn som är födda utanför Sverige. Så går det inte att driva en ekonomisk politik.

Behöver nya planerade utgifts-reformer vara fullt finansierade?

– Man kan finansiera reformer via ett framväxande reformutrymme. Just nu går det väldigt starkt i svensk ekonomi, så det kan uppstå ett reformutrymme. Vi kommer också att jobba med att sänka kostnader på en del områden, till exempel att dämpa den ökade kostnadsutvecklingen i sjukförsäkringen och assistansersättningen. Vi jobbar också med att höja en del skatter, där en skatt på finanssektorn är under utredning. Vi kommer att kunna gå till val på starkare stats-finanser än när vi tog över.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

“ Magdalena Andersson

Född: Den 23 januari 1967 i Uppsala.

Familj: Gift med professor Richard Friberg. Två barn. Bosatt i Nacka.

Karriär i korthet: Civilekonom 1992, därefter doktorand vid Handelshögskolan i Stockholm. Från 1996 och tio år framåt politisk tjänsteman i regeringskansliet, på slutet statssekreterare på finansdepartementet. 2007–2009 rådgivare åt Mona Sahlin, därefter överdirektör på Skatteverket. Från februari 2012 socialdemokratisk finansministerkandidat. Finansminister sedan oktober 2014.

Fakta. Rut-avdrag

Den 1 juli 2007 införde den dåvarande borgerliga regeringen avdragsrätt för hushållsnära tjänster, ett så kallat rutavdrag.

Reformen gav hushåll möjlighet att få skatteavdrag på köp av hushållsnära tjänster till ett maxbelopp av 100 000 kronor per person och år. Den rödgröna regeringen har ändrat maxbeloppet till 50 000 kronor per person och år.

I migrationsuppgörelsen mellan regeringen och de borgerliga partierna ingår en utvidgning av rut-tjänster till att omfatta även flyttjänster, it i hemmet och ytterligare trädgårdsarbete.

Rut är en akronym för rengöring, underhåll och tvätt. “

DN TISDAG 29 DECEMBER 2015:

”Så kan den akuta bristen på flyktingtolkar åtgärdas”

“ Flyktingkrisen. Bristen på tolkar är ett akut samhällsproblem som urholkar rättssäkerheten och i värsta fall kan innebära livsfara för den enskilde. Regering, myndigheter och utbildningsväsende behöver vidta åtgärder omgående. Det skriver branschföreningen Språkföretagen och föreslår bland annat effektivare utbildningar.

Under 2015 kom omkring 160 000 flyktingar till Sverige för att söka asyl. För oss språkföretag har bristen på tolkar varit märkbar under en längre tid, men i och med den kraftiga ökningen av människor på flykt är den nu mer akut än någonsin.

Under hösten och vintern har vi språkföretag sett ett större tolkbehov än någonsin tidigare. Till exempel har antalet tolkbeställningar på dari, som talas i Afghanistan, ökat med över 300 procent jämfört med antalet beställningar vid samma tid förra året. Detta samtidigt som det i Sverige endast finns sex auktoriserade tolkar i dari, varav fyra är rättstolkar och en sjukvårdstolk. Många av de som behöver daritolkning är ensamkommande barn.

Vi upplever också en kraftigt ökad efterfrågan av arabiska, somaliska och tigrinska, som talas i Eritrea och Etiopien. Höstens samlade tolkbeställningar har ökat med mellan 15 och 25 procent, jämfört med i våras. Andelen icke tillsatta tolkuppdrag, alltså uppdrag som vi helt enkelt inte har klarat av att förmedla, ligger nu på upp till 15 procent.

År 2016 och framåt kommer tolkbehovet sannolikt att växa ännu mer, även om flyktingmottagandet skulle minska. Anledningen är att det ofta behövs tolkning vid flera tillfällen under en flyktings första år i det nya landet. Vår bedömning är att upp till hälften av alla tolktillfällen under en flyktings tio första år i Sverige infaller under år två och fem. Om inte åtgärder vidtas omgående riskerar situationen under de kommande åren att bli katastrofal.

De problem som uppstår när vi inte lyckas tillsätta ett tolkuppdrag är allvarliga. Ibland händer det att en anhörig anlitas som tolk, andra gånger att träffen genomförs utan tolk. Vanligast är att den planerade asylhandläggningen, hälsoundersökningen eller rättegången helt enkelt skjuts på framtiden. Detta leder till ett ännu större tryck på våra samhällsfunktioner.

Situationen ställer personal inför olösliga konflikter. Till exempel kan sjukvårdspersonal som genomför mödravård tvingas välja mellan att äventyra patientsäkerheten och att begå allvarliga formella fel genom att ge angelägen vård utan tolkning.

Att förstå myndighetsinformation eller sjukvårdstermer kan vara nog så svårt på svenska. För våra nyanlända medmänniskor är det avgörande att tillgodogöra sig denna information för att kunna integreras i samhället och för att kunna känna trygghet i det nya landet. För detta behövs professionella tolkar, vilket kräver mycket mer än att bara kunna ett andra språk.

Tolken ska till exempel professionellt förmedla allt som sägs i rummet utan påverkan av egna etiska, kulturella eller religiösa värderingar. Tolken ska vara helt opartisk och hålla stenhårt på sekretess och tystnadsplikt, och dessutom kunna hantera dialektala skillnader i det aktuella språket. Att tumma på dessa höga krav riskerar att få allvarliga följder för den enskilda.

Vi på Språkföretagen gör nu vårt yttersta för att hantera denna situation. Med förstärkningar vid kundtjänst och nyrekrytering samt utbildning av tolkar jobbar vi för att möta den växande strömmen av beställ-

ningar. Våra åtgärder täcker dock tyvärr inte hela behovet. Vi behöver akut hjälp av regeringen och myndigheterna. Vi efterlyser fem konkreta åtgärder:

1 Intensivare tolkutbildning. Den mest långsiktiga lösningen på situationen är att utbilda fler tolkar snabbare. Tyvärr saknas även tolkutbildare. Dagens tolkutbildningar matchar snarare de befintliga utbildarnas språkkompetens än samhällets efterfrågan. Tolkutbildningar i till exempel franska och polska finns det gott om, men behovet av utbildningar i till exempel arabiska, somaliska och dari är akut. Vi är övertygade om att ett samarbete mellan politiker, utbildningsväsendet, tolkanvändarna och oss aktörer i språkbranschen kan leda till en mer effektiv tolkutbildning med bibehållen kvalitet.

2 Fler auktorisationsmöjligheter. I dag ligger uppdraget att auktorisera utbildade tolkar på Kammarkollegiet. Takten är dock alltför låg och ofta finns endast ett eller två auktorisationstillfällen per språk och år. Vi upplever att detta är den största flaskhalsen i systemet. Kammarkollegiet saknar dessutom språkbedömare och examinatorer. I dag finns till exempel ingen språkbedömare i Sverige som kan auktorisera somaliska. Regeringen bör omgående se över Kammarkollegiets uppdrag och anslag.

3 Ökad beställningskompetens. För att kunna tillsätta så många tolkuppdrag som möjligt behöver vi hjälp från våra kunder. 80 procent av våra beställningar gäller vardagar klockan 10.00–15.00. Om fler kunder har möjlighet att beställa tolk på andra tider ökar våra möjligheter att möta efterfrågan och hitta tillgängliga tolkar till alla uppdrag. Här har landsting, myndigheter och kommuner stor möjlighet att bidra genom tydliga riktlinjer om att eftersträva andra tider.

4 Använd distanstolk. I stället för att tolkarna ska lägga sin värdefulla tid på resor hoppas vi på fler beställningar av distanstolkning, vilket sker över telefon eller på videolänk. På så sätt kan vi tillsätta fler uppdrag på fler ställen i landet. Många av våra kunder är mycket positivt inställda till distanstolkning, men saknar ofta rätt teknik. Personal inom till exempel rättsväsende, sjukvård och flyktingmottagande behöver tillgång till bland annat högtalartelefoner av god kvalitet.

5 Validera språkföretagens utbildningar. Vi språkföretag jobbar hårt för att utveckla våra egna utbildningar för att snabbare kunna sätta fler tolkar i arbete. Vi erbjuder introduktionsutbildningar till tolkar i bristspråk och i regioner där vi saknar tolkar. Av skäl kan vi dock inte validera våra egna utbildningar och vi kan heller inte skynda på Kammarkollegiets auktorisationer. En extern validering av våra utbildningar skulle höja kvaliteten, möjliggöra fler utbildningar och göra tolkyrket mer attraktivt. Vi önskar därför tillsyn av en myndighet, lämpligen Myndigheten för yrkeshögskolan, för granskning och validering av våra utbildningar. Vi borde dessutom vara behöriga att ansöka om statliga anslag för våra utbildningar, likt folkhögskolor och studieförbund.

Gymnasie- och kunskapslyftsminister Aida Hadzialic har i medier nyligen aviserat att regeringen ser över av den befintliga tolkutbildningen. Vi i branschföreningen Språkföretagen välkomnar detta som ett steg för att mer långsiktigt lösa tolksituationen. Men resultaten av en utredning ligger för långt fram i tiden. Andelen akuta tolkbeställningar ökar dag för dag och tolkbristen kommer att utgöra en samhällsfara om inte politiska beslut tas omgående.

Anne-Marie Colliander Lind, ordförande, Språkföretagen
Jonas Ahlstedt, vd, Transvoice
Pirkko Trpevski Kyllönen, Senior advisor, chef tolktjänstutveckling, Språkservice
Anders Uddfors, vd, Semantix “

DN TISDAG 29 DECEMBER 2015:

”Världen har tagit ett stort kliv in i klassrummet”

“ Var går gränsen för vad en lärare får göra när en elev ska utvisas ur Sverige? Charlotte Björnfot och Malin Lundkvist ser att världen tränger in i deras klassrum. ”Då måste det vara vår skyldighet att göra något för utsatta”, säger de.

Elever från världens alla hörn kommer gående i korridorerna, några sitter på golvet. De snackar med varandra eller lyssnar på musik: Timbuktu, Ison och Fille, kumba och för mig okända hiphop-storheter.

Snart är lunchrasten över på Sågbäcksgymnasiet i Huddinge. Vi har slagit oss ned i ett klassrum tillsammans med Charlotte Björnfot och Malin Lundkvist samt deras elever Janet da Silva och Doreen.

Framför oss sitter två engagerade lärare och två tonåringar som drömmer om att få stanna i Sverige. De unga tjejerna vill utbilda sig till läkare, barnmorska eller sjuk-sköterska.

– Lärarrollen har förändrats. Vi ska sätta betyg och är en sorts professionella myndighetspersoner. Men i dag har världen tagit ett stort kliv in i klassrummet, säger Charlotte Björnfot.

När hon undervisar i samhällskunskap och historia berättar hon ofta om personer som kämpat för mänskliga rättigheter och mot alla former av förtryck. Som Martin Luther King, Nelson Mandela, Aung San Suu Kyi och moder Theresa – alla har de velat göra världen bättre för sina medmänniskor.

– När jag berättat om dem och vet att det sitter elever i klassrummet med egna erfarenheter av krig och våld, som bott på barnhem under eländiga villkor ... hur kan jag då fortsätta att vara passiv? Det går ju inte bara att stänga av alla känslor så fort jag lämnar klassrummet, fortsätter Charlotte Björnfot.

Hennes kollega Malin Lundkvist är uppvuxen i ett kristet hem med ett starkt engagemang för flyktingar.

Redan som barn blev hon upprörd när hon hörde talas om orättvisorna i världen. I sjuan beställde hon information från Amnesty international, och skickade ofta vykort till diktatorer med krav på att politiska fångar skulle friges.

– Vi ser på tv om flyktingar som tar sig över Medelhavet, om kvinnor och barn som våldtas i Kongo och om det fasansfulla som sker i Syrien. Det är lätt att tro allt sker långt borta från vår trygga del av världen. Men verkligheten sitter framför mig varje dag i klassrummen, säger Malin Lundkvist.

Hon möter elever som ena dagen brinner för att plugga och utbilda sig för att få bra jobb, och nästa dag får besked om att de ska skickas ut ur landet.

– Då ser jag hur något släcks i deras ögon, hoppet om en bättre framtid dör. Då kan jag inte i ena stunden vara ”läraren Malin” och i nästa ”mamman och privatpersonen Malin”. Det skulle vara en omöjlighet.

De senaste veckorna har Malin och Charlotte engagerat sig alltmer för Janet Da Silva och Doreen, som båda går första året på vård- och omsorgsprogrammet. Men nu ska de alltså inte längre få bo kvar i Sverige. Migrationsverket anser inte att skyddsskälen är tillräckligt starka.

Janet Da Silva kom hit från Angola i södra Afrika tillsammans med sin lillasyster. Där hade de bott på ett barnhem i huvudstaden Luanda under flera år.

– Det var inte bra på barnhemmet och jag och min syster rymde. Först levde vi på gatorna, men till slut fick vi hjälp av en kvinna som såg till att vi kunde komma till Sverige. Här är människorna så fina. Jag vill stanna här och utbilda mig till läkare för att hjälpa andra.

Nu har Janet varit i Sverige i nästan fem år. Hon bor i ett familjehem, pluggar hårt för att få så bra betyg som möjligt. På fritiden sjunger hon och spelar piano. Hon har just fyllt 18 år.

Doreen är ett år äldre. Hon kom till Sverige med sin pappa, som hade fått arbetsstillstånd. Nu drömmer Doreen om att bli sjuksköterska eller barnmorska. Hon tar ofta hand om en grannes barn för att lära sig mer, på fritiden brukar hon laga mat och simma eller gå på promenader med pappan.

– Det är ingen bra idé för att återvända till Ghana, inte alls. Jag har förlorat kontakten med alla mina gamla vänner där. Nu trivs jag jättebra i Sverige och vill så gärna stanna här för jobba i vården. Det är allt jag vill.

En dag i höstas berättade Doreen för Malin Lundkvist att hon skulle skickas tillbaka till Ghana, och att myndigheterna där ska ansvara för att hon tas om hand.

– Men hur ska det gå? Hur ska hon klara sig där? Hon har etablerat sig i Sverige och talar svenska. Det känns så fel att tvinga henne härifrån.

Malin och Charlotte har skrivit brev till alla ministrar som kan tänkas vara berörda. De har skickat skrivelser till Migrationsverket och Migrationsdomstolen samt varit i kontakt med advokater.

– Vi har också vänt oss till läkare för att få stöd för kravet att elever som läser vård och omsorg ska få stanna i Sverige. Om några år kommer det att vara en stor brist i sådana yrken. Vi försöker också stötta Janet och Doreen under skoldagarna, förklarar Malin Lundkvist.

Hon har arbetat som lärare sedan början av 1990-talet och undervisar i dag i svenska som andraspråk.

– Jag blev lärare för att jag är intresserad av andra människor. I mitt yrke träffar jag så många unga från olika kulturer som vill utvecklas. Det ger mitt jobb en stor mening.

Finns det en risk att du blir för engagerad?

– I mina elever? En lärare kan aldrig bli för engagerad enligt min mening. Mina elever måste lita på att de kan komma till mig med både glädje och sorg. Vi vuxna har en skyldighet att finnas där om barn och unga behöver det.

– När det gäller Janet och Doreen tvekar jag inte ett ögonblick att kontakta myndigheter, skriva brev och insändare ... använda mina kunskaper i svenska för att ligga på och väcka opinion, svarar Malin Lundkvist.

Hon säger att en av skolans viktigaste uppgifter är att förmedla en värdegrund som bygger på humanism och mänskliga rättigheter. Att då tiga när människor behandlas illa skulle vara omoraliskt, menar hon.

– Måste inte politiker och myndigheter också ha ett hjärta?

Hur tänker du, Charlotte, finns det konflikt mellan lärarollen och att vara en privatperson?

– Inte för mig. Jag skulle inte må bra om jag inte försökte göra något, svarar Charlotte.

Hon och Malin har sina arbetsplatser mitt emot varandra när de inte är i klassrummen. De talar ofta om vart det svenska samhället är på väg – och ibland om hur de beundrar elever som orkar ta sig till skolan trots hotet om att ”kastas” ut ur landet, som Malin och Charlotte uttrycker det.

– Jag hade en längre tid sett hur engagerad Malin är och vad hon gör för sina medmänniskor. Hon gav mig en puff att göra något mer än att bara prata. Ibland behövs det eldsjälar som inspirationskällor. Personer som brinner för något blir föredömen, säger Charlotte.

Hon växte själv upp i Pajala i Tornedalen i ett hem där det talades meänkieli, ett av fem erkända minoritetsspråk i Sverige.

– Vi var som en del av Sverige, fast ändå inte fullt ut. Vi tillhörde en minoritetskultur med allt vad det innebär. I dag kan jag känna igen mig i barn och ungdomar som kommer hit från andra länder, säger Charlotte Björnfot.

Hon och Malin har tre barn vardera. De försöker föreställa sig hur det skulle kännas om någon av dem skulle tvingas lämna ett land de kommit till för att leva i fred och få möjlighet att utvecklas som fria människor.

– Jag måste framhålla en sak till, säger Malin plötsligt. Vi har en vårdkris här i landet med brist på personal på många håll. Här är två tjejer som inget hellre vill än att jobba på till exempel ett sjukhus och så ...

– Hur många fler ungdomar som Janet och Doreen finns det runt om i landet? Om någon tycker att jag som lärare inte får kämpa för att de ska få stanna, ja då vet jag inte längre vilket land jag bor i.

Som lärare har hon ett extra ansvar, tycker Charlotte Björnfot.

– Både för att se till att unga som har livet framför sig inte ger upp och för att lyfta fram de värden som Sverige bygger på. För mig betyder demokrati, mänskliga rättigheter och att alla är lika mycket värda väldigt mycket – både som lärare och privatperson.

Charlotte Björnfot märker en ökad polarisering i debatten om den svenska flyktingpolitiken. Hon ser också en allt tydligare segregation i Sverige, inte minst gäller det var människor bor och går i skola.

– Vi hoppas att den växande främlingsfientligheten och det ökande antalet asylsökande inte ska drabba unga som Janet och Doreen så att de inte kan få stanna här, säger Malin Lundkvist och Charlotte Björnfot.

Vi lämnar dem och Sågbäcksgymnasiet. När vi går ut ur klassrummet suckar Doreen och säger att det känns svårt.

– Sverige är mitt land nu.

– Och vad ska jag göra i Angola? undrar Janet. Jag känner ingen där. Jag vill inte heller att min syster ska behöva bo på ett barnhem igen.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se “

“ **3 råd till den som vill engagera sig**

1 Gör något, litet eller stort. Det är oftare lättare än vi tror att engagera sig. Många bäckar små ...

2 Ta tag i en hjärtefråga som berör dig på djupet. Prata med andra som du tror tänker och känner likadant som du. Det kan föda många nya och konstruktiva idéer.

3 Kontakta någon organisation som arbetar med det du är intresserad av: barn, miljö, mänskliga rättigheter eller flyktingar.

Fakta. Malin Lundkvist “

DN ONSDAG 30 DECEMBER 2015:

”Arbetsmiljöverkets passivitet leder till dödliga sjukdomar”

“ Risker på jobbet. Kvartsdamm och dieselavgaser orsakar ett ökat antal arbetsrelaterade sjukdomar och dödsfall. Men trots att kunskapen finns, så väljer Arbetsmiljöverket att inte skärpa gränsvärdena och i stället lätta på kraven för mätning av kvartsdamm, skriver forskare och representanter för arbetsmedicinska kliniker och organisationer.

Arbetsmiljöverket agerar inte trots att det sedan länge är känt att exponering för kvarts och dieselavgaser medför allvarliga hälsorisker i arbetsmiljön. Gränsvärdena som reglerar de tillåtna halterna på arbetsplatserna för dessa ämnen sänks inte i den nyligen reviderade gränsvärdeslistan. Därtill har Arbetsmiljöverket lättat på kraven kring mätning och inrapportering av exponering för kvartsdamm, trots allvarlig kritik i remissvaren från samtliga arbetsmedicinska expertinstanser i landet. Konsekvensen är onödiga fall av dödliga arbetssjukdomar som kunnat förebyggas om Arbetsmiljöverket valt att använda befintlig kunskap. Sverige behöver en arbetsmiljömyndighet som anpassar sitt arbete till kunskapsutvecklingen, till det europeiska regelverket, samt tar fram nya underlag och omsätter denna kunskap i nya gränsvärden och evidensbaserade föreskrifter.

Av de cirka 90 000 personer i Sverige som är exponerade för kvartsdamm i sitt arbete finns 80 procent inom byggnadsindustrin. Inandning av kvarts ger en kronisk inflammation i lungorna som orsakar silikos (även kallat ”stendamms-lunga”), cancer och autoimmuna sjukdomar

som reumatoid artrit, RA. Kvarts ökar också risken för hjärtinfarkt och kronisk obstruktiv lungsjukdom, kol. Antalet officiellt registrerade nya fall av silikos i Sverige är jämförelsevis lågt, men avspeglar av flera skäl inte den sjuklighet som orsakas av kvarts. Ett skäl är att medicinska kontroller utförs med vanlig röntgen, en teknik som missar tidiga förändringar och där det inte krävs särskild utbildning för den som tolkar bilderna.

Mellan 2007 och 2012 avled 71 personer i Sverige med silikos som underliggande eller bidragande dödsorsak. Baserat på brittiska riskberäkningar uppskattas omkring 130 nya fall av lungcancer per år i Sverige vara orsakade av kvarts.

Risken för kol ökar redan vid kvartsnivåer som inte orsakar silikos. Enligt en studie från Holland skulle kol-förekomsten bland byggnadsarbetare minska från 14 procent till 8 procent om kvartsexponeringen kunde undvikas. Under antagande om liknande förhållanden i Sverige skulle över 2 000 svenska byggnads-arbetare ha kol som var orsakad av kvartsdamm. Enligt svenska studier beräknas att omkring 3,5 procent av all reumatoid artrit bland män är orsakad av yrkesmässig kvartsexponering. Det motsvarar omkring 700 av de totalt 20 000 män som i dag har sjukdomen.

Det enda kända sättet att undvika kvartsorsakad sjuklighet är att begränsa exponeringen på arbetsplatserna. Det är förvånande att Arbetsmiljöverket nu lättar på kravet om mätningar av exponeringen eftersom hittills utförda mätningar visar att exponeringssituationen är under dålig kontroll. Vid mätningar i samband med rot-arbeten (reparation-ombyggnad-tillbyggnad) överskreds gränsvärdet i nästan hälften av mätningarna (46 procent). Förändringen görs trots att samtliga remissvar från landets arbetsmedicinska enheter och organisationer för arbets- och miljömedicinare och yrkeshygieniker kraftigt avrått från en sådan omotiverad uppluckring av regelverket.

Det nuvarande gränsvärdet för kvarts i Sverige fastställdes 1996 och är 0,1 mg/m3. Internationellt har kunskapen om att relativt låga nivåer av kvarts är skadliga stärkts alltmer och den internationellt normbildande organisationen American conference of governmental industrial hygienists (ACGIH) fastställde 2006 att gränsvärdet bör vara högst en fjärdedel av det svenska. EU:s Scientific commmitte on occupational exposure levels (SCOEL) rekommenderade redan 2004 att gränsvärdet för kvarts ska understiga 0,05 mg/m3. USA:s arbetsmiljömyndighet OSHA aviserade 2013 ett gränsvärde på 0,05 mg/m3.

Det finns alltså en samsyn bland riskbedömare, expertorganisationer och USA:s arbetsmiljömyndighet att det nuvarande gränsvärdet är för högt. Till detta kommer en kunskapssammanställning från 2013 från Arbetsmiljöverkets egen kriteriegrupp för hygieniska gränsvärden som talar för att exponering vid gränsvärdenivån under ett helt arbetsliv (40 år) innebär en omkring dubblad risk för lungcancer, en 5-procentig risk att dö i silikos, och en upp till 50-procentig risk att under livstiden få lungröntgenförändringar förenliga med silikos. Insikten om att riskerna för den som arbetar ett helt arbetsliv vid nuvarande gränsvärdesnivå är oacceptabla bör självklart föranleda en striktare reglering.

Även Arbetsmiljöverkets reglering av exponering för motoravgaser, särskilt dieselavgaser, är anmärkningsvärd. Omkring 80 000 personer i

Sverige är yrkesmässigt exponerade för diesel-avgaser. Redan 2003 konstaterade Arbetsmiljö-verkets egen kriteriegrupp för hygieniska gränsvärden att det svenska gränsvärdet inte skyddade mot luftvägsinflammation. 2012 klassades exponering för dieselavgaser som cancerframkallande för en människa av International agency for research on cancer (IARC) som är WHO:s expertorgan för cancer. En av oss artikelförfattare, Per Gustavsson, deltog i arbetet med underlaget och informerade Arbetsmiljöverket som svarade (2012–12–18) att vid nästa revision ”bör dieselavgaser få en cancermärkning”. Det nuvarande svenska gränsvärdet för motoravgaser är 2 mg kvävedioxid/m3. I riskvärderingar som publicerats efter IARC:s klassning konstateras att redan vid en exponering för 0,1 mg/m3 (som förekommer i exempelvis dieselfordonsgarage) under ett helt arbetsliv genereras omkring 400 extra lungcancerfall per 10 000 arbetare.

Det är vår uppfattning att Arbetsmiljöverket nu väljer att prioritera bort de möjligheter som myndigheten har att reglera arbetsmiljön och därmed förhindra sjuklighet och förtidig död. Detta resulterar i ett ökat antal svåra arbetsrelaterade sjukdomar och dödsfall som hade kunnat undvikas om kunskapen använts. Ett tänkvärt exempel är att titta på resultatet av den kraftiga nedgång av asbestanvändningen som skedde i Sverige, efter det förbud som Sverige som pionjärnation införde i mitten av 70-talet. Om det hade fördröjts cirka 10 år hade det inneburit ytterligare omkring 1 000 dödsfall i asbestorsakade lungsäckstumörer (mesoteliom). Det finns alltså en tydlig samhällelig vinst med att säkerställa ett adekvat regelverk och att befintlig kunskap används, och ett tydligt pris som annars betalas av dem som fortsatt utsätts för oacceptabla risker i arbetslivet.

Maria Albin, verksamhetschef och överläkare, Centrum för Arbets- och miljömedicin, Stockholm Läns Sjukhusområde (SLSO)

Per Gustavsson, professor i arbets- och miljömedicin, Karolinska Institutet

Lars Alfredsson, professor i epidemiologi, Karolinska Institutet

Lena Andersson, yrkeshygieniker, ordförande, Svensk Yrkes- och miljöhygienisk förening

Anders Englund, tidigare chefläkare vid Bygg-hälsan och avdelningschef vid Arbetsmiljöverket

Kristina Jakobsson, professor, ordförande Svensk Arbets- och miljömedicinsk förening, Läkarförbundet

Anna-Carin Olin, professor, ordförande Sektionen för arbets- och miljömedicin, Svenska läkare-sällskapet

Bengt Ståhlbom, yrkeshygieniker, verksamhetschef, Arbets- och miljömedicin, Linköping

Håkan Tinnerberg, yrkeshygieniker, verksamhetschef, Arbets- och miljömedicin, Region Skåne

Kjell Torén, professor i försäkringsmedicin, Arbets- och miljömedicin, Göteborgs Universitet

Håkan Westberg, professor, yrkeshygieniker, Örebro Universitet

Peter Westerholm, Professor emeritus, Institutionen för medicinska vetenskaper, Uppsala universitet, tidigare överläkare vid Arbetsmiljöverket (fd Arbetarskyddsstyrelsen)

Robert Wålinder, verksamhetschef och över-läkare, Arbets- och miljömedicin Uppsala

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

”2015 var ett år av prövningar och fantastiska vändpunkter”

“ Nytt år. Flyktingkris, terrordåd i Paris och Köpenhamn, men också betydande genombrott som FN:s nya utvecklingsmål och Parisavtalet om klimatet. År 2015 har väckt viktiga frågor om vårt lands utsatthet och framtid. Sverker Sörlin, som i början av 2005 skrev om tsunamin som också förändrade Sverige, ser tillbaka på året som gått och blickar framåt.

Vi har ett val. Sällan har denna enkla sanning känts mer akut än nu.

År 2015 har världens kriser kommit närmare. I Sverige har vi länge varit bra på ett slags solidaritet på avstånd. Det Kalla krigets epok gav oss denna möjlighet och i huvudsak valde vi rätt. Men vi har också haft en solidaritet här hemma. Redan innan det senaste årets dramatiska ökning har flyktingar kommit till oss i hundratusentals: FN- och Bernadotteflyktingarna från 1945, ungrarna 1956, chilenarna och syrianerna på 1970-talet, båt- och Polenflyktingar på 1980-talet, Balkanflyktingarna på 1990-talet – och många andra.

Den historiska erfarenheten är att detta inte kommer att avstanna. Tvärtom, vår värld blir alltmer osäker. Dussintals stater har tillkommit sedan 1989, många svaga och splittrade. Välståndet växer, men med enorma klyftor och på bekostnad av hela planetens stabilitet. Befolkningsökningen avtar bara sakta. Den fortsatta tillväxten med 3–4 miljarder sker dessutom snabbast i Europas närområden: Afrika och Mellanöstern. Där finns konflikter, olja och gas. Där har västvärldens politik varit misslyckad: nyckfull, egoistisk, rent av hämndlysten.

Andra kommer att lockas till Europa därför att livsutsikterna här är bättre. De ställs inför samma val som många svenskar gjorde på 1800-talet. År 1910 var antalet svenskfödda i utlandet 825 000 – Sveriges inhemska befolkning var fem miljoner. USA, Kanada och andra länder gav en framtid till dem som inte hade någon hemma i Sverige. Dessa länder blev själva rikare, på alla plan. En värld utan migration hade varit en annan, sämre värld.

Men våra existentiella val förblir svåra. Vad gör jag inför tiggarens mugg? Är mitt semesterflyg försvarbart? Vad är vårt svenska ansvar, när Europas ledare sviker?

De flesta av oss vill ha det öppna samhället. Vi vet att det vi kallar Sverige är en förening av eget arv och andras gåvor, från den kristna tron till den muslimska, från walesiska smeder och företagare från Nederländerna och England till Nelly Sachs och Zlatan. Denna bejakande öppenhet är vår främsta tillgång, livsluften för vårt välstånd och vår demokrati.

Eller rättare sagt, så var det tills för bara några veckor sedan, då allt fler i opinionsmätningar började säga att vi nu bör ta emot ”färre”. Bortsett från att det knappast är klart vad det betyder (färre än i fjol?, än i förra veckan?) kan jag bara se en förklaring: att en bred riksdagsmajoritet just uttalat att Sverige måste ta emot ”färre”.

Vi ska nu vänjas vid tanken på att det är Sverige som är i ”flyktingkris” , inte de som flyr från slakt och tortyr. Det finns förstås en gräns, men den restriktivitet som nu införs härstammar inte från folkets flertal utan ytterst från den främlingsfientliga populismen. Mönstret är detsamma i stora delar av Europa. Främlingsfientliga minoriteter som växer skrämmer just nu hela det politiska fältet till anpassning. Men varje eftergift som görs gynnar Sverigedemokraterna.

Detta sorgliga skådespel kan förstås betecknas med ordet demokrati, eftersom det är de demokratiskt valdas munnar som öppnas för att i svårmod och samvetsnöd yttra de tunga orden. Jag tror deras kval är äkta. Det verkar som om ingen i regeringen innerst inne vill göra det som de faktiskt gör. De gör det i rädsla för att deras folk ska överge dem.

Därför är detta inte bara en kris, utan ett dilemma för demokratin. I hela Europa, och just nu också i Sverige.

Fotarbetet kring det parlamentariska läget kan för stunden inte undvikas, men det som är slående är bristen på långsiktigt politiskt tänkande och mod. Det är som om man hoppas att allt snart ska gå över.

Det civila samhället har mobiliserat snabbt och hjältemodigt. Men hur detta ska kunna göras till en varaktig samhällskraft verkar ingen kunna säga. Under många år har det offentliga tvärtom dragit bort sin hand. Föreningsstöd har bytts mot skattesänkningar. Välgörenhet bör förstås uppmuntras, men 150 000 flyktingar kan inte tas om hand utan samhällelig organisation. Det kan inte heller den omställning som klimatavtalet från Paris förutsätter.

Det civilsamhälle som ska erbjuda språk, vuxenutbildning, validering av kunskaper, smörja vägen till arbete och sociala sammanhang behöver också anställda, i kyrkor, föreningar, hjälporganisationer. I det ordinarie utbildningssystemet är civilsamhällets andel systematiskt underdimensionerad. Av mer än 200 miljarder i offentliga medel till utbildningens institutioner går mindre än 2 procent till den civila sektorn. På det ska 150 folkhögskolor och tio studieförbund dela.

Av alla infrastrukturer tycks politiken ha glömt själva demokratin. När den växte sig stark – i strid mot anti-demokratiska rörelser av just det slag som SD härstammar ur – lades stor vikt vid medborgarfostran. Den var rotad i föreningslivet och den vilade på en social tillit som inte kan tas för given. Ny forskning pekar på att förtroendet för demokratin sviktar, inte minst bland unga män. Den demokratiska, medkännande människan är ingen självklarhet.

Det går att hantera dilemmat annorlunda. I Angela Merkels tal till CDU:s partidag nyligen märktes ingen rädsla för populismen, bara lugn övertygelse. Även hon vill minska belastningen, men vägrade att sätta en gräns för tysk flyktingmottagning och fick sju minuters stående ovationer. Med fog har tidskriften Time utsett henne till ”årets person” 2015.

Det bekymrar säkert S att SD är största parti bland LO:s manliga medlemmar. Men kan dessa vinnas tillbaka med eftergifter? De borgerliga, i samspel med det alltmer militanta Svenskt Näringsliv, använder de nyanlända som argument för att driva frågan om avskaffade lägstalöner. Finns det något effektivare sätt att driva de svagaste i samhället i armarna på SD?

Den som vill ta verkligt ansvar bör hellre formulera en politik som hjälper alla människor att klara mötet med den värld som obönhörligen genomtränger oss. Vad vi behöver är en politisk samling som vägleder oss i en ny värld där vi kommer att fortsätta ta emot människor samtidigt som vi genomför en klimatomställning.

Det är mänskligt att inför genomgripande samhällsomvandlingar känna oro och rädsla. Men politikens uppgift är att vända oron till hopp. Vi har robusta samhällsinstitutioner och välutbildade medborgare. Vi har ett långsiktigt behov av arbetskraft. Vi vet att mångfalden är skapande och befriande.

År 2015 har varit ett år av prövningar men också ett år av fantastiska vändpunkter. Jag är övertygad om att vi som vill göra detta val är en stor, överväldigande, medmänsklig majoritet. Det är vi som är Sverige.

Sverker Sörlin, historiker, professor i miljöhistoria och författare “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Ingves beredd att agera för att nå inflationsmålet

Kronan har blivit för stark, anser riksbankschefen Stefan Ingves. Därför flaggar han för att Riksbanken kan behöva pressa kronkursen genom interventioner på valutamarknaden.

På onsdagen gick Stefan Ingves ut med ett pressmeddelande där han uttryckligen varnar för att Riksbanken kan komma att intervenera för att sänka kronans kurs mot andra valutor.

– Vi har inget mål för kronans växelkurs, men kronan är starkare än i vår prognos. Det kan bli svårt att nå inflationsmålet, säger Stefan Ingves i en kommentar till DN.

Riksbankschefen har på egen hand gått ut med denna varning, men anser att han har övriga direktionens stöd:

– Det är min egen uppfattning, men det framgår tydligt hur vår gemensamma prognos för kronan ser ut i den senaste penningpolitiska rapporten. Vi har också varit tydliga med att vi har beredskap att agera på olika sätt om inflationsuppgången hotas, säger han.

Valutainterventioner är politiskt känsliga, eftersom vad en part vinner förlorar en annan.

Hur tror du att en intervention för att försvaga kronkursen skulle uppfattas i andra länder?

– Man får komma ihåg att Sverige är en liten öppen ekonomi vid sidan om euroområdet. Vi måste försöka hantera det här för att nå vårt inflationsmål. Ytterst är det svensk penningpolitik som vi bedriver. Sådan ser världen ut, säger Stefan Ingves – som tillägger att han hittills inte mötts av några reaktioner på sitt utspel.

Men även om dagens diskussion gäller valutainterventioner, handlar det i grunden om ränta och inflation. För första gången i sin snart 350-åriga historia håller Riksbanken styrräntan (reporäntan) negativ, på minus 0,35 procent. Inflationen ligger fortfarande långt under målet på 2,0 procent.

Trots vad som borde kallas för extrem krisränta så är Sverige på väg in i en högkonjunktur. Men minusräntan har bidragit till att allmänhetens förväntningar om kommande inflation nu stiger.

– Med den negativa ränta som vi har, och med våra statspappersköp, så har vi lyckats vända inflationsförväntningarna under loppet av året, konstaterar riksbankschefen.

Inflationsmålet är samtidigt uppe till debatt. Tidigare omgavs målet av ett toleransintervall om plus/minus 1 procent. Under året har flera debattörer argumenterat för att det ska återinföras och Stefan Ingves antyder nu samma sak.

– Med facit i hand så hade det varit bättre om vi hade haft intervallet kvar, säger han.

Är det svårare att driva penningpolitik nu när intervallet är borta?

– Inte i det dagliga, utan bara när det gäller att kommunicera. Jag kan inte säga att beslutens innehåll hade blivit annorlunda, säger Ingves.

Hade vi haft minusränta även med intervallet?

– Det är en hypotetisk fråga, men det skulle jag tro.

Två månader i rad har statistiken pekat på en inbromsning på den tidigare så heta svenska bostadsmarknaden. Det har fått

finansmarknadsminister Per Bolund att antyda att det kan räcka med det kommande amorteringskravet för att bromsa hushållens skuldökning.

Men Stefan Ingves oro för skuld-ökningen har inte dämpats:

– Nej, eftersom vi ju inte har löst de fundamentala problemen på den svenska bostadsmarknaden.

Riksbankschefen påpekar att varje bostad som säljs går till ett högre pris än tidigare – och det kommer att pressa upp skuldnivån ytterligare. Amorteringskravet, som är tänkt att träda i kraft i vår, gäller för nya lån och påverkar inte de redan befintliga lånen.

– Det är en svag åtgärd, men bättre än ingenting. Behovet av en lång rad andra åtgärder kvarstår.

Det avgörande problemet är att bostadsmarknaden inte fungerar, enligt riksbankschefen. Så har det varit länge.

– Jag kom till Sverige för snart 45 år sedan. Då fungerade inte bostadsmarknaden, och den gör det fortfarande inte, säger han.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

“**Frågor & svar: Så påverkas ekonomin**

1 Riksbankschefen Stefan Ingves flaggar för interventioner på valutamarknaden, vad betyder det?

Riksbanken vill ha en svagare kronkurs och är beredd att sälja kronor mot utländsk valuta för att nå dit. För att klara det skapar man nya kronor, alltså trycker pengar, vilket Riksbanken kan göra i obegränsad utsträckning. Syftet med eventuella valutainterventioner är att importpriserna ska stiga, på ett sätt som gör det lättare att nå inflationsmålet på 2,0 procent.

2 Varför larmar Stefan Ingves om detta just nu?

Kronan har stärkts under senaste tiden, vilket går emot Riksbankens planer. Därför hotar riksbanks-chefen Stefan Ingves med valutainterventioner, vilket redan det kan leda till en försvagning av kronkursen. Marknadsreaktionen på onsdagen gick dock endast svagt i denna riktning, vilket gör att Riksbanken snart kan se sig tvungen att gå från ord till handling.

3 Vad innebär Riksbankens agerande för hushållen?

Hushållen påverkas av hur det går med kronkursen, men däremot inte direkt av eventuella valutainterventioner. Men om dessa lyckas så blir följden att kronan försvagas, vilket leder till högre importpriser och dyrare utlandsresor än hittills. Det betyder att hushållens köpkraft blir litet sämre än annars, samtidigt som chanserna ökar att det ska uppstå fler jobb.

4 Hur kommer de svenska företagen att påverkas?

Även för näringslivet har valutainterventioner främst indirekt effekt. Men om kronan försvagas, får många företag förbättrad konkurrenskraft. Exportföretagen kan lättare sälja varor och tjänster till utlandet, samtidigt som svenska företag som konkurrerar med importprodukter också får det lättare. Men detta är en långsiktig effekt som inte omedelbart gör sig märkbar.

5 Vad innebär detta för Sveriges grannländer?

De nordiska grannländerna har omfattande handelsutbyte med Sverige och kan väntas reagera mycket negativt. Det gäller särskilt Finland, vars storföretag inom skogsindustrin samtidigt är konkurrenter med svenska företag som Holmen och SCA. Den finländska ekonomin befinner sig sedan flera år i recession, medan den svenska ekonomin tillhör de i Europa som går allra bäst.

Johan Schück “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Svensk politik går in i ny fas

Efter flyktingkrisen tar integrationsfrågorna över. Jobb och bostäder är frågor som kommer att dominera den politiska debatten under 2016. Och regeringen? Den hankar sig fram – men överlever, enligt DN:s expertpanel.

Efter det turbulenta 2014, med två valrörelser och hot om nyval, var det lätt att tro att det skulle bli lugnare i svensk politik. Men under 2015 bara fortsatte dramatiken.

Frågan som kom att definiera året var flyktingkrisen. Och flyktingfrågan kommer att få fortsatt stor betydelse även nästa år. Enligt de experter DN talat med kommer debatten att gå in en ny fas. Från akut kris till etablering.

– Debatten kommer att handla mer och mer om hur de som kommer hit ska få jobb snabbare, det måste gå åt det hållet, säger Ursula Berge, samhällspolitisk chef på Aka-de-mikerförbundet SSR.

Det nya läget med rekordmånga nyanlända flyktingar kommer ställa andra, tuffare krav, på politikerna. Snabba utspel och partitaktisk spelteori räcker inte.

– Det behövs riktiga reformer och då krävs en seriös och riktig diskussion. Moderaterna kan inte bara avfärda bostadssubventioner rakt av och S måste fundera på låglönejobben. Läget är så pass allvarligt att man inte kan ägna sig åt taktiserande, säger Ulrica Schenström, tidigare moderat statssekreterare.

När integrationsfrågorna tar över debatten tyder mycket på att höger-vänster-dimensionen gör comeback i svensk politik.

– När det handlar om jobben har båda sidor sin patentlösning. Är man till höger är det sänkta ingångslöner och är man till vänster är det matchning på arbetsmarknaden det pratas om. Det där kommer att bli otroligt intressant, säger Ursula Berge.

Svend Dahl, chef på Liberala nyhetsbyrån, tror att integrationsdebatten kommer att orsaka interna problem på den rödgröna sidan.

– När man börjar prata jobb och bostäder kommer allianspartierna bättre överens. Samtidigt kommer debatten vara väldigt svår på den rödgröna sidan. Motståndet mot låglönejobb är en grundläggande ideologisk fråga för stora delar av vänstern, säger han.

Men är det något vi lärt oss av de två senaste åren är hur svårt det blivit att förutse svensk politik. Debatten om bostäder och skola kan ta en annan vändning än den förväntade. Jonas Hinnfors, professor i statsvetenskap, menar att en möjlig utveckling är en mer ”välfärdschauvinistisk” debatt, där välfärdstjänster främst viks för medborgare medan invandrare måste kvalificera sig.

– Hittills har sådana förslag i stort sett blockerats av ett eller flera nyckelpartier i vardera politiskt block, men det har ändå funnits förslag genom åren. Om de etablerade partierna börjat snegla på SD vad gäller

tuffare tag i asylpolitiken är ett scenario att de gör likadant i välfärdspolitiken också, säger han.

Och även om DN-panelen tror att regeringen lyckas hanka sig fram även under 2016 sitter den långt ifrån säkert. Om antalet flyktingar ånyo börjar öka kan Socialdemokraterna vilja strama åt migrationspolitiken ytterligare. Då kan de interna påfrestningarna mycket väl tvinga Miljöpartiet att kasta in handduken.

– Regeringen har en väldigt skör position med en massiv riksdagsmajoritet mot sig. Det talar också emot regeringen, säger Jonas Hinnfors.

Och som alltid i politiken kan det dyka upp frågor från sidan som helt förändrar spelplanen.

– Terrorhot och ett förändrat säkerhetspolitiskt läge är frågor som kan förändra det politiska läget snabbt, säger Paulo Silva, tidigare stabschef i Miljöpartiet.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“Fyra viktiga frågor 2016

1. Vilka sakfrågor kommer att dominera?
2. Sitter regeringen kvar hela 2016?
3. Överlever blockpolitiken?
4. Fortsätter SD att växa?

Paulo Silva, tidigare stabschef Miljöpartiet och senior partner på New Republic:

1. – Slaget om verklighetsbilden kommer att vara jätteviktig. Är Sverige ett land där nyanlända hamnar i utanförskap utan bostad och jobb? Eller är Sverige ett land som inkluderar nyanlända på arbetsmarknaden, toppar innovationslistor, har en historiskt hög tillväxt och en minskande arbetslöshet?

2. – Miljöpartiet har haft en tuff resa och jag vet inte vad Socialdemokraterna skulle hitta på nu för att MP ska hoppa av regeringen. Däremot kan man fundera på om alla statsråd kan sitta kvar. Oppositionen kan välja misstroendeförklaringar mot enskilda statsråd som väg för att markera mot regeringen, men risken då är att en alliansregering i framtiden drabbas på samma sätt.

3. – Att försöka nå en skatteöverenskommelse med Liberalerna är en av regeringens bästa öppningar. Lyckas man blir det väldigt svårt att se en allians i nästa steg. För regeringen skulle det innebära dubbla vinster. Man desarmerar Moderaterna och binder upp Liberalerna.

4. – Det är ett nytt politiskt läge nu där det finns alternativ även för dem som vill rösta på en mer restriktiv invandringspolitik. Sverigedemokraterna har upphört att vara den enda referenspunkten i migrationsfrågor. Det kommer att påverka deras möjligheter att växa.

Jonas Hinnfors, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet:

1. – Att flyktingfrågorna kommer att fortsätta dominera är inget vågat tips. Ett möjligt scenario är att integrationsfrågorna successivt seglar upp och blir viktigare. Eftersom det inbegriper ideologiskt laddade frågor som bostäder och jobb finns det potential för politisk konflikt.

2. – Det som talar för att regeringen överlever är att man trots allt klarat ett år med mycket svåra frågor. Det förefaller finnas en kompromissvilja i regeringen. Att Alliansen inte växer talar också för att regeringen kan hanka sig fram. Det som talar emot regeringen är att man hela tiden står mot en massiv majoritet i riksdagen.

3. – I grunden består blockpolitiken. Det här året har ändå visat att det finns en vilja hos allianspartierna att profilera sig. Desto mer de profilerar sig desto svårare blir det att komma samman igen. Liberalernas flirt med regeringen om skatterna visar att det finns tendenser till blockupplösning.

4. – Väldigt svårt att säga. Om fler blir kritiska till invandring efter den debatt som varit kan SD säkert öka. Om den invandringskritiska gruppen däremot ligger still blir det svårare. I synnerhet om debatten börjar handla om bostäder och jobb i stället för migration.

Ulrica Schenström, tidigare statssekreterare (M), nu rådgivare på Halvarsson & Halvarson:

1. – Det kommer att bli en tävling nästa år om vem som kan leverera bäst reformförslag vad gäller integration och då menar jag bostäder, jobb, skola, vård och brottslighet. Det behövs riktiga reformer inte ”terapiarbetsgrupper”.

2. – Regeringen överlever om man fokuserar på riktiga reformer. Gör man inte det utan satsar på taktik och fokusgrupper så kommer den inte överleva. Det är på riktigt nu.

3. – Det beror på om partierna förstår att de måste ägna sig åt riktig politik. Att sitta fast i ett blocktänkande när Sverige står inför sådana otroliga svårigheter går inte. Jag tror personligen att vi kommer att se ett flirtande fram och tillbaka mellan olika partier, men till sist tror jag att Alliansen kommer att gå till val tillsammans 2018.

4. – Jajamän. Om man inte tar tag i de stora utmaningarna på integrationsområdet så kommer SD att växa. För då kommer väljarna att straffa de etablerade partierna som försöker taktisera för mycket.

Svend Dahl, statsvetare och chef för Liberala nyhetsbyrån:

1. – Jag tror att migrationsfrågan på lite olika sätt kommer att fortsätta vara helt dominerande. När den akuta situationen lägger sig kommer vi successivt att få se en debatt om invandrares etablering i samhället. Ur det följer jobb- och bostadsfrågan som jag tror vi kommer att prata mycket om.

2. – Ja, sannolikt. Ingen vill behöva regera så kort tid. Riskerna med att framkalla ett extra val börjar bli för stora. Att man går från den direkta konflikten vid gränsen till integration gör att den latenta spänningen inom regeringen kommer att avta.

3. – I grunden tror jag att blocken kommer att överleva. Däremot är det långt ifrån säkert att den tajta allianssammanhållningen blir kvar. Det kommer att flirtas en del över blockgränsen, men frågan kommer aktualiseras på riktigt först efter nästa val.

4. – Nej. Större blir inte de här partierna. De stora högerpopulistiska partierna ligger runt 20 procent. I moderna västerländska partisystem tycks 20 procent vara något av en maxnivå.

Ursula Berge, samhällspolitisk chef på Akademikerförbundet SSR, tidigare chef på vänsterorienterade tankesmedjan Agora:

1. – Migrationsfrågan är stor även nästa år, framför allt övergången från migration till etablering. Hur etableringen ska gå snabbare tror jag kommer bli den stora debatten nästa år.

2. – Jag tror inte att det blir extra val eftersom det är ett ordinarie val 2018. Den nuvarande regeringen sitter kvar eller ersätts möjligtvis av en ren S-regering. Jag tror på någon form av lösning med hoppande majoriteter i en rad sakfrågor.

3. – Den här tajta Alliansen var Fredrik Reinfeldts skötebarn, så nära samarbete tror jag inte att det blir nästa val. Men jag tror inte heller att Liberalerna kommer att byta sida. Så blockpolitiken består, men klart uppluckrad.

4. – Tittar man på motsvarande partier i Norge och Danmark så har de toppat upp mot 20–22 procent. Men sedan kommer de inte längre. På något sätt finns det ett maxtak där. SD kan växa lite till, men ungefär här är deras *all time high*. Däremot får vi vänja oss vid att det kommer att finnas ett stort sådant parti i riksdagen.

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Flyktingkrisen avgör Löfvens framtid

Analys

Stefan Löfven (S) regerar i trots mot tyngdlagen. Tiotusenkronorsfrågan för 2016 är om han kan fortsätta med det. Kommer MP att orka regera vidare? Svaret beror sannolikt på om flyktingkrisen är över eller inte.

År 2016 vill och behöver regering och opposition ägna sig åt integrationspolitik. Men frågan är om partierna får det. Förra året visade hur kriser och oväntade händelser kan ställa inrikespolitiken på huvudet.

Statsminister Stefan Löfven går in i det nya året med övertygelsen att flyktingkrisens akuta fas är över. Han hänvisar till att betydligt färre sökt asyl i Sverige de senaste veckorna jämfört med tiden före krisbesluten.

Men ser man till FN:s flyktingorgan UNHCR:s statistik så har flyktingströmmen över Medelhavet också minskat i november och december, beroende på vädret. Den kan öka igen när det blir varmare. Den nuvarande takten på drygt 3 000 nyanlända i veckan innebär att nästan lika många kommer till Sverige nästa år som detta år.

Skulle statsministern trots det ha rätt, så har regeringen hyfsade odds att hålla samman. Skälet är att Miljöpartiet redan har sålt smöret och nu inte vill tappa pengarna. De gröna har accepterat dramatiska åtstramningar av flyktingpolitiken som raderat ut alla deras tidigare framgångar på området. Barn som flytt från krigsområden kan snart inte längre förenas med sina föräldrar i Sverige och papperslösa

hindras från att söka asyl i Sverige. Efter en sådan politisk uppoffring för att vara regeringsduglig är det svårt att tro att MP bara skulle släppa sina ministerposter.

Skulle Stefan Löfven ha fel, och flyktingkrisen prägla också nästa år, kan trycket från Miljöpartiets medlemmar och väljare bli så hårt att partiet hellre lämnar regeringen än stramar åt politiken ännu mer. Då har vi en regeringskris.

S och MP kan välja att kämpa vidare, men de håller inte regeringsfrågan i sin hand. De regerar i strid mot den politiska tyngdlagen, med en majoritet i parlamentet till höger om sig. Orsaken till att det över huvud taget är möjligt är att de borgerliga partierna inte vill samarbeta med SD. Skulle de ändra sig på den punkten står svensk politik i ett nytt läge, men dit är det långt kvar.

Alliansens kurs är svår att läsa. Tonläget gick på en vecka från falsett till att sjunga körsång med Stefan Löfven. I mitten av oktober talade M-ledaren om att bryta ut delar ur statsbudgeten och rikta misstroendeförklaringar mot ministrar. Sedan slöts en blocköverskridande uppgörelse om migrationspolitiken och därefter en om terrorbekämpning. M bytte strategi till att gå ut först och kräva hårda tag, och därigenom ge en bild av att partiet leder utvecklingen i landet från opposition.

Också här är kriserna förklaringen. I en kris för landet är det inte ansvarigt att försöka välta landets regering. Ebbar kriserna ut kommer oppositionen att höja rösten igen. Hur mycket beror sannolikt på opinionsläget.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Spaningar inför 2016

En tioprocentig uppgång på börsen, en ny sparform, inbromsning på bostadsmarknaden och snabbare mobilnät. Det är några av de händelser som DN:s krönikörer spår ska inträffa under det nya året.

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Osäkert oljepris kan leda till stora svängningar

Börsen.
”Börsen är som en neurotisk person, den överreagerar åt alla håll hela tiden”, sa nyligen en näringslivstopp till Dagens Industri.

Ja, investerare är nerviga, men de agerar på fakta. Eftersom ingen vet vilka fakta – siffror, krig, fred, katastrofer – som kommer brukar många i december slentrianmässigt gissa att börsen stiger 10 procent nästa år. De antar då att värderingen är densamma och att bolagens vinster ökar med 10 procent (vilket är mycket). Men de vanligaste utfallen är att börsen hamnar runt 0 procent eller stiger runt 20 procent.

Det som talar för en svag börs är att amerikanska centralbanken har börjat höja räntan och att dragloket Kina har ekonomiska problem.

I den positiva vågskålen finns ett starkare Europa. Här finns även Sveriges ekonomi, som far fram som elbilen Tesla enligt finansminister Magdalena Andersson.

Men vår ekonomi är hårt dopad av Anderssons expansiva ekonomiska politik och riksbankschefen Stefan Ingves minusräntor. Duon stimulerar både efterfrågan och skulder. Ingen vet om bostadsbubblan brister eller en finanskris uppstår.

Det stora frågetecknet är annars oljan. Om priset stiger får det fart på inflation och räntor, vilket är negativt för börsen. Om det fortsätter att vara lågt kan det lyfta aktiemarknaden.

Mycket talar alltså för att dagens stora volatilitet består.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Ännu ett starkt år, med stigande risk för överhettning

Konjunkturen.
Sverige går mot högkonjunktur under 2016 och ser ut att få sitt andra år i följd med en BNP-ökning på mellan tre och fyra procent. Arbetslösheten kan för första gången på länge gå ner under sju procent.

Drivkrafterna finns främst inom landet, även om exporten börjar ta fart efter en längre tids dvala. Svenskproducerade tjänster säljs allt mer utomlands och nu börjar även industrin ta fart.

Hemmamarknaden går allt starkare: hushållens konsumtion stiger oförtrutet, bostadsbyggandet är högre än på länge och nu ökar även den offentliga konsumtionen, främst till följd av flyktinginvandringen.

Närmaste året väntas arbetslösheten sjunka väsentligt, samtidigt som sysselsättningen stiger. Produktionen ökar dock ännu snabbare, vilket betyder att även produktiviteten har börjat röra sig uppåt.

Inflationen stiger också, fastän ökningstakten än så länge är låg. Valet av måttstock – konsumentprisindex eller underliggande inflation – spelar också en roll. Men Riksbanken, som nu bekymrar för en stark kronkurs, ser knappast anledning att höja reporäntan förrän allra tidigast fram mot nästa årsskifte.

Regeringen ska finansiera ökade flyktingkostnader med lån och besparingar. Det blir en mer expansiv politik som på kort sikt är gynnsam för tillväxt och sysselsättning. Sammantaget väntar brist på arbetskraft och allt mer tal om riskerna för överhettning.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Räkna inte med avkastning för dina räntefonder

Fonder.
Tro inte du kommer att få någon större avkastning på dina räntefonder under 2016. Det är en spådom som känns ganska säker att lämna för det nya året. Det låga ränteläget har pressat ned avkastningen på säkra räntefonder till minus i många fall. Enligt alla bedömare lär den låga räntan stanna kvar på den nivån även under 2016.

Klurigare är det att spå vad som händer med aktiefonder. De flesta räknar med att den låga räntan kommer att ge fortsatt bränsle till aktiemarknader när investerarna jagar avkastning. Men samtidigt har de flesta aktiefonder stigit flera år på raken. Förr eller senare brukar aktiemarknader hamna på minus under enskilda år. Många investerare har också vinster som de kanske vill ta hem.

Skillnaden mellan olika kategorier brukar bli stor och så blir det säkert 2016 också. Men vilka det blir som slutar som vinnare och förlorare kan ingen säga på förhand. Varningar för att tillväxtmarknader som Brasilien och Ryssland kommer att få det tufft har duggat tätt. Samtidigt har det hänt förut att hyllade marknader har fått det tufft och ratade investeringar fått nytt liv.

Det finns dock några bra knep att slippa bekymra sig om tillfälliga upp- och nedgångar på aktiemarknaden. Det är att månadsspara regelbundet. Då minskar man risken i sitt sparande genom att göra insättningar i både i bra och dåliga tider.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se”

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“Fler jobb och fler arbetssökande nästa år

Jobben.
Nästa år bjuder på många nya jobb, plus 140 000 från januari och fram till 2017 års slut, spår Arbetsförmedlingen. Men vi blir också fler som vill, kan och behöver gå till arbetet. Tillströmningen av nyanlända bidrar till att arbetslösheten trots goda tider sjunker långsammare än den annars skulle ha gjort, konstaterar förmedlingen. Från 7,5 procent i år till 6,6 procent 2017.

Diskussionen om sänkta lägstalöner som ett sätt att få fler i arbete, inte minst nyanlända, fortsätter under 2016. Men att fack och arbetsgivare i avtalsrörelsen skulle enas om lönesänkningar är inte troligt. Däremot blir det svårare för facken att driva upp lägstalönerna så mycket som flera inom LO nu vill göra.

Fler fackförbund inom LO och TCO är på väg att luckra upp sitt tidigare kompakta motstånd mot förändringar i Las turordningsregler – på villkor att arbetsgivarna finansierar mer utbildning för sina anställda, och att även staten är med och betalar.

En sådan modell har de senaste åren diskuterats av fack och arbetsgivare. Facken hoppas på fortbildning över hela arbetslivet, så att medlemmarna kan hålla sig kvar på den föränderliga arbetsmarknaden. Förhandlingar om detta återupptas sannolikt efter avtalsrörelsen, senast till hösten. Regeringen kan också komma att utreda modellen.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Hyfsat år – men Ryssland backar och Kina tappar fart

Världsekonomin.
Ganska bra – men inte lysande. Så kan man sammanfatta förväntningarna för världsekonomin nästa år.

Till ljuspunkterna hör USA och Indien. Den Amerikanska ekonomin växer snabbast i den rika världen. Men någon raketfart handlar det inte om. IMF spår en tillväxt på 2,6 procent. Samtidigt väntas Indien ha en tillväxttakt på 7 procent.

Däremot fortsätter Kina att slå av på takten. BNP växer med mindre än 7 procent för första gången sedan finanskrisen.

Euroområdets ekonomi förbättras något men går fortsatt trögt. Flyktingkrisen skapar sprickor i EU-samarbetet och stängda gränser kan lägga sordin på den ekonomiska aktiviteten. Samtidigt väntas ekonomin i Tyskland, som tar emot flest flyktingar, få extra skjuts av de nyanlända.

Mörkast utsikter har Ryssland och Brasilien. Båda länderna väntas gå mot ett år med sjunkande BNP. Ryssland tyngs av låga oljepriser och handelssanktioner, Brasilien av politisk kris och korruptionsskandaler.

Ett osäkert kort är valutor. Både Europa och Japan vill hålla nere värdet för att få fart på export och inflation. Risken är valutakrig. Oljepriset spås av de flesta förbli lågt. Det är positivt för de många länder i Latinamerika, Asien och Afrika som importerar olja.

Sammantaget ger detta en global tillväxt på 3,6 procent, enligt IMF, upp från årets 3,1 procent. Hyfsat alltså.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Svenska mobilnät kommer att få en välbehövd skjuts

Tekniken.
I väntan på att 5G-nät ska bli mer än ett experiment kommer svenska operatörer att mixtra med mobilnäten för att få ur högre hastigheter ur dem. Operatören Tre tog nyligen ett sådant steg för att få mobilsurf att gå snabbare. Mer lär hända under 2016 och det behövs när mobila uppkopplingar i allt högre grad ersätter fast bredband.

Mobilvärlden har en särskild fäbless för snärtiga förkortningar. Först 3G, för några år sedan 4G och nu trummas hajpen för 5G upp som bäst. I vanlig ordning utlovas svindlande hastigheter, många gånger högre än vad dagens nät klarar.

Men i skuggan av 5G-blåset biffas dagens nät upp. ”Carrier aggregation” betyder att flera frekvenser används ihop för att den samlade kapaciteten ska bli så stor som möjligt. Dubbelt frekvensutrymme skulle teoretiskt – ja, högst teoretiskt – kunna ge dubbel hastighet. Under hösten har Tre uppgraderat sina nät i ett antal städer, inklusive delar av centrala Stockholm, Göteborg och Malmö. Under 2016 ska hela nätet omfattas. Konkurrenterna ligger också i startgroparna, men har inte släppt någon tidsplan än.

Även om löftet om fördubblad hastighet inte infrias så är uppbiffade nät välkomna. När mobilen tar över datorns roll byter vi inte bara pryl. Vi blir också än mer beroende av mobilnätens kapacitet.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Inbromsning men amorteringskrav har liten betydelse

Bostadsmarknaden.
År 2015 har slutat med en tydlig inbromsning på bostadsmarknaden. Det genomsnittliga priset på bostadsrätter i storstäderna har, i vissa mätningar, till och med fallit– om än med bara någon enstaka procent.

Så betyder det att Sverige står inför ett prisras på marknaden under 2016?

Svaret är att ingen vet. Ett ras kan inte uteslutas, men det som ekonomerna älskar att kalla fundamentala faktorer kvarstår: bostadsbrist, låga räntor, stigande löner och fortsatta flyttlass som rullar till storstäder och universitetsorter. Dessutom ser ekonomin ut att växa kraftigt även under 2016 vilket i sig ger stabilitet åt priserna. Detta talar mot ett kraftigt ras och för stigande priser.

Det som talar för ett ras är att priserna i snitt har fördubblats på tio år och att en prisökningstakt som med råge överträffar löneökningarna inte är hållbar på sikt. Och prisras brukar börja just med en inbromsning.

Slutsats: det troligaste scenariot är att priserna fortsätter att öka, men i en lugnare takt.

Det amorteringskrav som träder i kraft i vår kommer bara att ha en begränsad betydelse för bostadspriserna. För det första gäller kravet endast nya lån, inte befintliga, och för det andra ställer bankerna redan i dag liknande krav på låntagare med stora skulder.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

DN TORSDAG 31 DECEMBER 2015:

“ Brett genomslag för att spara på konto och börsen

Privatekonomi.
Det nya sättet att spara har ett krångligt namn, Investeringssparkonto, och brukar förkortas ISK. Jag är övertygad om att många fler svenskar kommer att ha öppnat ett sådant konto när 2016 går mot sitt slut.

Det beror på att det är det bästa sättet att spara, framför allt på lite längre sikt. Många svenskar måste också hitta ett nytt sätt att spara när avdraget för privat pensionssparande försvinner för de flesta.

ISK är inte en sparform utan ett skal som du fyller med det innehåll du vill. Du kan till exempel spara på konto, i fonder eller aktier inom ISK.

Skillnaden jämfört med annat sparande är att du betalar en årlig skatt som baseras på behållningen i slutet av året och insättningarna under året. Skatten tas ut på hela beloppet oavsett om ditt sparande ökat eller minskat i värde. För 2016 är skatten 0,42 procent på hela sparbeloppet.

En fördel, förutom den låga skatten, är att det är lätt att se hur mycket pengar du faktiskt har efter skatt. Det är inte alltid så enkelt när man sparat i fonder i många år.

De som kontaktar banken kommer att rekommenderas att gå över till ISK. Så när året är slut vet många fler vad den här förkortningen står för.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN FREDAG 1 JANUARI 2016:

”Tågens höghastighetsbanor en dålig affär för samhället”

“ Tågutbyggnad. Enorma kostnader, få resande, försumbara klimateffekter i kombination med att det är pendel- och regionaltågstrafiken som är viktigast för den ekonomiska tillväxten gör att höghastighetsbanor inte skapar så stora värden att det uppväger den höga notan. Det skriver Maria Börjesson, Jonas Eliasson och Per Kågeson vid KTH.

Att bygga höghastighetsbanor mellan storstäderna är inte gratis. Om stora offentliga resurser läggs på dem blir mindre över till underhåll och andra infrastrukturinvesteringar. Resurserna till utbildning, vård, aktiv bostadspolitik och andra offentliga åtaganden minskar också.

Det är fråga om oerhörda summor. Bara själva banan kostnadsberäknas nu till upp till 320 miljarder. Till detta kommer kostnader för stationer och anslutningsbanor. Summan motsvarar ungefär vad staten sammanlagt lägger på infrastrukturinvesteringar under cirka 15 år. Svensk och internationell forskning visar att infrastrukturinvesteringar dessutom oftast blir dyrare än planerat, och det gäller särskilt järnvägar. För att ha råd att bygga banorna måste vi alltså antingen avstå från alla andra infrastrukturinvesteringar i ett och ett halvt decennium – inga åtgärder till trafiksäkrare vägar, inga upprustningar av befintliga järnvägar, inga statliga pengar till regional kollektivtrafik – eller ta resurser från andra samhällsområden. Nya finansieringssätt, som fastighetsavgifter eller kilometerskatt på vägtrafik, innebär inte att samhällets totala resurser ökar.

En avgörande fråga är om det ska vara ett eller flera bolag som bedriver trafiken och vilka frihetsgrader eller uppdrag de ska få. Nyttor skapas inte av rälsen i sig utan av tågen som körs på den. Formerna för driften avgör var tågen stannar, hur ofta de går och vad biljetterna kostar, och det avgör vilka nyttorna blir. En vinstmaximerande operatör kommer att erbjuda högre biljettpriser och lägre turtäthet än vad som är samhällsekonomiskt effektivt, och järnvägar har en nästan oundviklig tendens att bli dominerade av en monopolist. Ännu värre blir det om monopolisten är ett utlandsägt bolag – som till exempel MTR eller Deutsche Bahn. Då stannar inte ens monopolistvinsten i Sverige, utan avkastningen på den investering som svenska skattemedel betalat överlåts till utländska aktieägare. Om höghastighetsresenärerna ska tvingas bära en liten del av kostnaden för de dyra banorna genom kraftigt höjda banavgifter minskar underlaget för höghastighetstågen, och dessutom kvarstår monopolistproblemen.

Samhällsekonomisk analys är ett sätt att jämföra samtliga nyttor av en åtgärd (miljö, restidsvinster, ekonomisk tillväxt och så vidare) med kostnaden. I Trafikverkets samhällsekonomiska analys antas att biljettpriserna skulle vara samma som på dagens tåg, och att trafikeringen ger maximal samhällsnytta. Men vinstdrivande operatörer maximerar inte samhällsnyttan utan vinsten, vilket innebär högre biljettpriser och lägre turtätheter. Trafikverkets samhällsekonomiska analys innehåller flera andra optimistiska antaganden, till exempel låg diskonteringsränta och hög trafiktillväxt. Ändå visar den analysen att banorna genererar låg nytta per satsad krona – redan innan de nya kostnadsberäkningarna.

Att nyttorna inte uppväger kostnaderna har fyra orsaker. Den första är de enorma kostnaderna. Den andra orsaken är att resandemängderna med långväga järnvägstrafik är små jämfört med regionalt resande,

alltså de vardagliga pendlings-, tjänste- och fritidsresorna. Till exempel görs lika många resor på en dag med SL-trafiken i Stockholm som på ett år med tåg mellan Stockholm och Göteborg. Tre gånger fler reser med buss enbart i Stockholms innerstad som i hela SJ-trafiken. Tunnelbanestationerna Slussen och Gamla stan har tillsammans lika många påstigande som hela SJ-trafiken. Det är likadant överallt: nästan alla resor vi gör är inom regionen.

Tredje skälet är att de regionala resorna är avgörande för arbets- och bostadsmarknaderna, som i sin tur är viktiga för ekonomisk tillväxt. Det finns gediget stöd i forskningslitteraturen för att hög tillgänglighet i lokala arbetsmarknader gynnar sysselsättning och produktivitet. Vill man förbättra bostadsförsörjning, sysselsättning och ekonomisk tillväxt är det alltså lokalt och regionalt resande man ska underlätta. Det ger också en bättre fördelningspolitisk profil: nyttorna med höghastighetståg tillfaller i hög grad höginkomsttagare, medan vanliga människor får sina dagliga restider kortade genom satsningar på snabbare lokal kollektivtrafik. Större och effektivare arbets- och bostadsmarknader är också en nyckelfaktor för att klara integrationsutmaningen. Höghastighetstågen underlättar inte regionalt resande eller arbetspendling utan gör det lättare att resa över långa avstånd. Höghastighetstågen kommer troligen att minska kapaciteten för pendel- och regionaltågstrafik i storstadsregionerna och därmed försämra för pendlarna.

Det fjärde skälet är att klimateffekterna är försumbara. De klimatpåverkande utsläpp som bygget av banorna genererar är så stora att nettoeffekten blir ökade klimatutsläpp, även med optimistiska antaganden om hur många bilister och flygresenärer som kan lockas över. Det finns inga gratisluncher. Prioriteras höghastighetståg så minskar resurserna till andra åtgärder som kan bidra till klimatomställningen. En tjugondel av räntan på investeringen i höghastighetsbanorna skulle räcka för att betala den årliga merkostnaden för att försörja flyget mellan våra tre storstäder med biodrivmedel.

Ibland hävdas att järnvägskapaciteten måste byggas ut eftersom ”tågen är fulla”. Men en tågoperatör strävar efter att fylla tågen så mycket det går, eftersom det maximerar vinsten: en tom sittplats är en förlorad intäkt. Det är därför självklart att de tåg som går är någorlunda fullbelagda, och inte i sig ett tecken på att det behövs mer kapacitet. Dessutom kan stambanorna vid behov utnyttjas mycket bättre än i dag genom längre tåg. Det gäller både persontrafik och godståg.

Utvecklingen av automatisering, elektrifiering och digitalisering i transportsektorn erbjuder en uppsjö av nya möjligheter som behöver offentliga resurser. I detta perspektiv, där samhällets resurser faktiskt är begränsade, framstår höghastighetsbanorna som en gökunge.

1800-talets uppbyggnad av järnvägssystemet hade stora positiva effekter på ekonomisk utveckling och välfärd eftersom den enorma tillgänglighetsökningen var värd investeringskostnaden. I dag är läget ett annat. Inget tyder på att höghastighetsbanorna skapar så stora värden för samhället att det uppväger kostnaderna. Precis som i filmbranschen är uppföljare inte alltid lyckade. Höghastighetstågen riskerar att bli som ”Göta kanal 2” i mer än ett avseende.

De folkvalda kan fatta vilka beslut de vill. De tar dessvärre ibland ställning i ett tidigt skede på ett primitivt och otillräckligt underlag som gör att de senare har svårt att ändra kurs när sanningen kommer fram. Riksdagen har dock slagit fast det transportpolitiska målet ”att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar

transportförsörjning”. Det innebär att offentliga resurser ska användas så att de skapar så mycket nytta som möjligt för samhället som helhet. För att riksdagens beslut om samhällsekonomisk effektivitet ska kunna följas behövs objektiva beslutsunderlag. De är också en förutsättning för att politiska beslut ska kunna granskas och är särskilt viktiga för dyra och långsiktiga investeringar som höghastighetståg. När kostnaderna skenar och nyttorna uteblir kan den generation politiker som fattade beslutet inte längre ställas till svars.

Maria Börjesson, docent i transportsystemanalys, KTH, föreståndare Centrum för transportstudier
Jonas Eliasson, professor i transportsystem-analys, KTH
Per Kågeson, pensionerad professor i miljö-systemanalys vid KTH “

DN LÖRDAG 2 JANUARI 2016:

“ Ett år i terrorns tecken

Terroråret 2015 fick tyvärr ett stilenligt slut. Polisen i München tipsades om en planerad attack mot nyårs-firandet, tågstationer fick utrymmas och en stor människojakt tog sin början. Hotet ska ha koppling till Islamiska staten.

I Europa var det under året annars Frankrike som drabbades hårdast av den jihadistiska terrorn. Attacken mot satirtidningen Charlie Hebdo skedde den 7 januari; den 13 november kom så gisslandramat på klubben Bataclan, självmordsbomberna vid fotbollsstadion Stade de France samt skottlossningar på flera håll i Paris.

Men de värsta terrordåden drabbar inte Europa utan Mellanöstern och Afrika. IS, al-Qaida, Boko Haram och al-Shabaab bildar där en blodig kartell med tusentals terrordöda på sitt samvete.

Irak, Nigeria, Syrien, Pakistan och Afghanistan står enligt tidningen The Economist för tre fjärdedelar av dödsoffren för global terrorism. De senaste 15 åren har bara några få procent av offren återfunnits i västländer.

Tack och lov avslutades 2015 med några goda nyheter. Den 27 december återtogs den IS-kontrollerade staden Ramadi i Irak. Det var dels en moralhöjande seger för den hårt prövade irakiska armén, dels en indikation på hur krigföringen mot IS kan komma att se ut framöver – en kombination av luftattacker från den internationella koalitionen och markinsatser från lokala trupper.

Att IS kommer att besegras militärt är ingen vågad gissning. Världssamfundet är enat i kampen mot organisationen; FN:s säkerhetsråd godkände i slutet av november en resolution där IS beskrevs som ett ”globalt hot utan motstycke mot internationell fred och säkerhet”.

Boko Haram tycks också ha försvagats under 2015, även om det råder oklarhet om hur mycket som är regeringsframgångar i kampen mot rörelsen och hur mycket som bara är propaganda.

Den stora frågan förblir hur den ickemilitära kampen mot terrorn ska föras. Besegrade krigare på slagfältet kan snabbt omformas till civila terrorister och återvända till sina hemländer – kanske Frankrike, Belgien, Storbritannien eller Sverige.

Det första steget för att stoppa den jihadistiska terrorismen är att inte överdriva dess betydelse. Varje enskilt terroroffer är en tragedi, men faktum kvarstår: risken att dödas av terror i Europa är mycket liten. I Storbritannien beräknas det till exempel vara 188 gånger större risk att bli mördad än att dö i ett terrordåd.

Varje gång samhällen grips av panik har terroristerna vunnit en delseger. När vi begränsar vår egen frihet, tillämpar ogenomtänkt och överdriven övervakning av medborgarna, eldar på motsättningen mellan grupper och av rädsla förändrar vårt vardagsliv – då har demokratins och öppenhetens fiender skäl att jubla.

Den jihadistiska terrorismen beseg-ras knappast i första hand med bomber – även om de också kan behövas – utan med exempel. Genom att hela tiden försöka förbättra vårt samhälle begränsar vi jordmånen för extremism.

Samtidigt måste vi hela tiden utmana de extremas världsbild. Det finns inga skäl att skrapa med foten och be om ursäkt för demokrati, jämställdhet, yttrandefrihet och religiös pluralism.

Fortfarande finns tendenser att relativisera till exempel IS dåd med att tala om västerländska korståg och kolonialism. Och fortfarande hörs åsikten att ”vi i väst” inte bör köra ned ”vår” demokratisyn i halsen på männi-skor i till exempel Mellanöstern.

Men de mänskliga rättigheterna är universella och gäller förstås inte bara vissa människor i vissa kulturer. Tvärtom har demokratierna ett ansvar att hjälpa de modiga människor i diktaturer som trots stora risker kämpar för de rättigheter som vi tar för givna.

Den arabiska våren urartade till sist i blodigt kaos. Ändå gav den visst hopp om förändring på sikt. De må vara stadda på reträtt, men under en tid stod det klart att det finns krafter som är trötta på tyranni, religiöst förtryck och inte minst patriarkat.

Protesterna utfördes ofta av röststarka och modiga kvinnor – att söka upp och ge dem allt tänkbart stöd måste vara ett av de primära målen för en feministisk Mellanösternpolitik.

På samma sätt måste vi bli bättre på att stötta de muslimska organisationer i Sverige som på allvar arbetar mot extremism och radikalisering. Och ta kraftfullt avstånd från sådana rörelser och grupper som sviktar det minsta i synen på till exempel jämställdhet och demokrati.

DN 2/1 2016 “

DN LÖRDAG 2 JANUARI 2016 :

”Politikerna har abdikerat till förmån för juristerna”

”Juridifiering.” “Politikerna har avsagt sig vissa uppgifter medan svenska jurister och tjänstemän ofta gör motstånd mot politik de ogillar och tar egna initiativ. Justitieminister Morgan Johansson bör tillsätta en kommission för att reda ut hur makten är och ska vara delad, skriver Oskar Taxén, jurist på Kommunal.

Under 25 år har det pratats om demokratiska problem med att jurister har fått för mycket makt. Politiker är i dag på alla nivåer rädda för att göra ”fel” när de utövar sina förtroendeuppdrag. Samtidigt gör tjänstemän ofta motstånd mot politik de ogillar. Regeringen bör tillsätta en kommission för att reda ut rollerna, tydliggöra vem som ska göra vad och öka förståelsen för samspelet mellan juridik och politik. Regelverken behöver vara flexibla vad gäller politikers möjlighet att styra, men tydliga för tjänstemän att tillämpa.

Utvecklingen där folkvalda politiker förlorar makt och beslutanderätt till jurister och tjänstemän kallas ibland för juridifiering. I Sverige har vi under en längre tid haft en sådan utveckling, vilken kan beskrivas i tre trender.

För det första har politikerna rent praktiskt avsagt sig vissa uppgifter. Sista ordet i beslut som rör till exempel miljöåtgärder eller invandringsärenden ligger i dag hos specialdomstolar, inte som tidigare hos regeringen. Likaså har många beslut på den kommunala nivån gjorts möjliga att överklaga till domstol. Det innebär en konkret ansvarsförskjutning och en förändring av vilka arbetsuppgifter man är van att hantera och anser följer med uppdraget.

För det andra tycks det ha skett en kulturförändring hos svenska jurister och tjänstemän. Man ser inte längre sitt uppdrag som att bara genomföra riksdagens politik utan anser sig också behöva ta egna initiativ när man tycker att politiken misslyckas. Riksbanken har till exempel utvidgat sin uppgift till att inte bara handla om inflationsbekämpning utan även hushållens skulder, en positionsförändring som har kostat den svenska ekonomin tiotusentals jobb. Högsta domstolen har likaså blivit mer aktivistisk de senaste åren och har på eget bevåg till exempel sänkt straffvärdet för narkotikabrott och undanröjt ett stort antal domar för grova skattebrott. Exemplen illustrerar en ny självbild hos institutionerna som har mycket stor påverkan på hur de svenska institutionerna fungerar.

Dessa två trender har kommit inifrån den svenska förvaltningen utan tydliga ideologiska motiv. De samspelar dock med en tredje, tydligt ideologiskt driven, trend som velat begränsa vad det offentliga över huvud taget fått göra. Denna trend har kommit utifrån, framför allt genom Sveriges medlemskap i EU, och har utgått från en grundläggande tilltro till marknaden och företagens förmåga att lösa även samhälleliga problem. Det offentliga har utifrån denna uppfattning behövt tyglas genom rättsliga begränsningar.

Allra tydligast har denna tredje trend kommit till uttryck vad gäller offentliga upphandlingar, där reglerna styr vad offentliga organ får använda skattepengar till. Här hade institutioner som EU-kommissionen och även svenska Konkurrensverket länge uppfattningen att upphandlare bör avhålla sig från att ställa politiska krav på det man köper,

till exempel vad gäller miljömässig eller social hållbarhet. Man har tyckt att det varit olämpligt och därför drivit att det också ska vara olagligt.

På senare tid har dock insikten vuxit om det absurda i att politiken ska avsäga sig ett så kraftfullt verktyg. Den offentliga upphandlingen omfattar i dag över 600 miljarder kronor och det borde vara självklart att använda dessa skatte-medel för att styra samhället i en önskvärd riktning.

För detta finns många argument, inte minst för att möjliggöra samhälleliga investeringar i ny teknik och innovation. Ska Sverige klara sina miljömål och samtidigt bli världsledande på miljöteknik räcker det helt enkelt inte att det offentliga bara får köpa från hyllan. Lika viktigt är att den offentliga konsumtionen inte används på sätt som underminerar tilliten och sammanhållningen mellan medborgarna. Det är centralt att vi får bättre regler som på ett enkelt och tydligt sätt gör det obligatoriskt med krav på villkor enligt kollektivavtal vid offentliga inköp.

Det märkliga i dag är att vikten av politiskt ansvarstagande faktiskt har påverkat juridiken på EU-nivå men att detta inte riktigt satt avtryck i Sverige. EU-domstolen har successivt ökat utrymmet för politiska krav i upphandlingar och i de nya EU-direktiven på området framgår de bredare möjligheterna att ställa sociala och miljömässiga krav. Många svenska jurister tycks dock vara kvar i en 1990-talsuppfattning där politiken alltjämt behöver tyglas.

Vissa debattörer försvarar dagens utveckling med att det skulle handla om att vi i Sverige förstärker inslagen av maktdelning. Man menar då att regering och riksdag tidigare har varit för starka och att det som sker nu skulle leda till en bättre balans. Men ett sådant resonemang underskattar komplexiteten i att dela den offentliga makten. Det är sant att vi i Sverige traditionellt har haft en svag grundlag och relativt stark regering och riksdag. Men samtidigt har vi i internationellt hänseende haft mycket långtgående vertikal maktdelning, det vill säga att regeringen har saknat möjligheter att styra sina myndigheter och därmed hur lagen tillämpas i det enskilda fallet. Vi har också en stark tradition av kommunalt självstyre.

Den tilltagande juridifieringen kräver att vi i Sverige på allvar funderar över hur makten är och bör vara delad. Det är farligt om politiken ensidigt förlorar inflytande till förmån för andra aktörer. Och det är särskilt farligt om det sker utan att det är folkligt förankrat.

Mot bakgrund av detta bör justitieminister Morgan Johansson tillsätta en kommission för att analysera juridifieringen och för att reda ut rollerna i gränslandet mellan juridik och politik. Genom kommissionens arbete kan vi i Sverige förhoppningsvis få en seriös genomlysning av utvecklingen, tydliggöra ansvarsfördelningen och även skapa en större förståelse för behovet av samspel mellan juridik och politik.

Oskar Taxén, jurist, Kommunal “

DN SÖNDAG 3 JANUARI 2016:

”Så kan den allvarliga våldsbrottsligheten minskas”

“Fyra förslag. Våldsdåd orsakar ett stort, osynligt lidande men med rätt åtgärder kan brotten minskas. Enkla och publikfriande lösningar fungerar inte. Åtgärderna måste ha vetenskapligt stöd och sättas in på rätt nivå till rätt person, skriver artikelförfattarna och föreslår fyra insatser.

Under året som gått har en rad uppmärksammade våldsbrott begåtts. Många av dessa brott har varit föremål för heta debatter i både sociala medier och i tidningar, där direkt felaktiga påståenden om våldsdåden har förekommit, såsom att våldet ökar i samhället, att invandringen skulle vara orsaken eller att hårdare straff är en effektiv lösning. Vi vill tygla det debattklimat där vissa våldsbrott blåses upp oproportionerligt, gärningsmän demoniseras, och enskilda våldsbrotts innebörd för samhället övertolkas. Kriminologerna Felipe Estrada och Henrik Tham har tidigare i höst i sin debattartikel ”Kriminalpolitiska utspel saknar stöd i forskningen” visat att våldet faktiskt inte ökar och att majoriteten av befolkningen inte är för hårdare straff. Vad gäller minskad invandring som lösning på brottslighet så bidrar gruppen utrikes födda endast med en mindre andel (drygt 20 procent, Källa: Brå) till den totala brottsstatistiken. Den stora majoriteten brott finns alltså kvar även om man skulle sätta helt stopp för invandring.

Vad vet vi om våldsbrott? Enligt Brås statistik för 2014 utsattes 154 000 vuxna för misshandel i Sverige, varav 30 procent av fallen anmäldes. Även om en minskning i våldsbrott kan ses över tid är detta många fall, betydligt fler fall än de enskilt uppmärksammade våldsdåd vi ser i tidningar och medier. Det finns ett stort, osynligt lidande som dessa brott orsakar som vi med rätt åtgärder kan minska. ”Rätt åtgärder” i det här fallet är åtgärder för vilka vi har vetenskapligt stöd för att de har fungerande effekter på brottsligheten. Det är också viktigt att åtgärderna sätts in på rätt nivå till rätt person – en person med hög risk för våld kräver mer intensiva och omfattande åtgärder, medan vi för gruppen med låg risk kan förlita oss på mindre specifika och allmänpreventiva insatser. Rimligtvis bör samhället fokusera åtgärderna på de personer där vi har mest att vinna, det vill säga störst våldspreventiv effekt.

Vi vet att de flesta våldsbrott är impulshandlingar som uppstår i känslomässigt laddade situationer, dessutom ofta i samband med droger eller alkoholpåverkan. Vi vet också att det är en liten grupp (huvudsakligen män), som tillsammans utgör ungefär 1 procent av befolkningen som står för majoriteten av alla våldsbrott i samhället. Vi vet också att det är en hög andel återfall i våldsbrottslighet i denna grupp, upp till cirka 70–80 procent av dessa individer kommer att begå nya brott. Dessa personer är relativt lätta att identifiera eftersom de kännetecknas av ett återkommande våldsbeteende med förekomst av tidiga problembeteenden redan under skolåren. Många av dem har också någon form av substansberoende, en personlighetsstörning och begår utöver våldsbrotten även många andra typer av brott. En tidigt debuterande kriminalitet, substansberoende och upprepade våldsbrott är faktorer som med relativt stor säkerhet kan förutsäga om någon kommer att begå ytterligare våldsbrott. Att däremot försöka förutsäga om en tidigare ostraffad individ kommer att begå ett allvarligt våldsbrott är mycket svårt, för att inte säga omöjligt. För att i så stor utsträckning som möjligt förhindra våld, bör vi därför fokusera våra insatser på den grupp som vi lättast kan identifiera och som står för den större delen av

våldet – nämligen återfalls-förbrytarna. Dessutom bör vi fokusera på insatser som, till skillnad från hårdare straff, faktiskt kan ha en vålds-minskande effekt.

Vi föreslår följande åtgärder för att minska våldsbrottsligheten:

1 Inför jourdomstolar för unga förbrytare (under 20 år) och högaktiva kriminella som begår nya brott under redan öppna ärenden hos polis och åklagare. I samband med detta bör det finnas möjlighet att belägga dem med intensiv övervakning (fotboja/gps) med till exempel villkor om nykterhet, erbjudande om eller krav på behandling, och möjlighet till institutionsplacering under kortare period i samband med misskötsamhet. En snabb och tydlig koppling mellan brott och konsekvens är en väldigt viktig framgångsfaktor vid brotts-förebyggande arbete.

2 Minska möjligheterna till så kallad ”straffrabatt” där personer som har begått många brott kan få lindrigare påföljd för den sammanlagda mängden brott. Detta gäller i synnerhet våldsbrott. Ett återkommande våldsamt beteende liksom tidig debut i grov våldskriminalitet måste stävjas så tidigt som möjligt innan problembeteendet hunnit bli en livsstil, antingen via Kriminalvården eller med hjälp från andra insatser (till exempel missbruksvård).

3 Arbeta förebyggande genom utvidgade stödfunktioner i skola, ökade utrednings- och behandlingsmöjligheter och ökade resurser för stöd i hemmet för de barn och familjer som befinner sig i riskzonen för att utveckla ett upprepat kriminellt och våldsamt beteende. Många som i dag är vuxna återfallsförbrytare hade kunnat fångas upp tidigt i tonåren eller ännu tidigare om olika myndigheter hade samordnat sina insatser. Här finns ofta en rädsla för stigmatisering av barn eller familjer. Verkligheten är den att dessa barn/familjer redan är uppmärksammade i samhället på grund av destruktivt beteende och att det därför är etiskt tveksamt att *inte* ge de insatser som vi vet fungerar, då de annars hamnar ännu längre ut i ett socialt utanförskap.

4 Förbättra förutsättningarna för samverkan mellan samhällets olika instanser såsom polis, socialtjänst, skola och hälso- och sjukvården. Ofta finns det redan en önskan om sådan samverkan från alla instanser eftersom man ser behoven, men man saknar resurser. Här finns redan goda exempel att hämta inspiration från, såväl lokalt som nationellt.

Det bör påpekas att även små framgångar när det gäller att stävja våldsbrott inom denna väldigt våldsbenägna grupp är försvarbara såväl ur ett kostnadseffektivitetsperspektiv som från folkhälsosynpunkt. De frekvent förekommande våldsbrotten i krogmiljö eller annat nöjesliv (⅓ av misshandelsfallen), som i de flesta fall trots allt inte har allvarliga konsekvenser för hälsan hos offren (det vill säga behov av inneliggande sjukhusvård), har beräknats vara mycket kostsamma ur en samhällsekonomisk synvinkel. Genom att inrikta insatserna mot den grupp som har hög sannolikhet för att fortsätta begå våldsbrott, kommer vi att kunna få en reell minskning av den faktiska mängd våldsbrott som begås i Sverige i dag.

Slutligen menar vi att man bör undvika enkla, publikfriande lösningar på svåra problem och att kostsamma satsningar ska vara baserade på välgrundad kunskap och vetenskapliga fakta. Det måste även finnas utrymme för att arbeta med flera brottsförebyggande insatser samtidigt – vi måste arbeta akut (omhändertagande/straff), rehabiliterande (behandling) och förebyggande (tidiga insatser).

Örjan Falk, ST-läkare psykiatri Östra sjukhuset, SU Sahlgrenska, doktorand rättspsykiatri, Göteborgs universitet

Malte Malm, leg psykolog, kommunikatör Celam (Centrum för etik, juridik och mental hälsa), Göteborgs universitet

Märta Wallinius, leg psykolog, medicine doktor Lunds universitet, forskningskoordinator Rätts-psykiatrin Region Kronoberg

Björn Hofvander, leg psykolog och forskare, Lunds universitet

Henrik Anckarsäter, professor i rättspsykiatri, Göteborgs universitet

Susanna Radovic, docent i teoretisk filosofi, Göteborgs universitet

Thomas Nilsson, universitetslektor, psykolog, Göteborgs universitet “

DN MÅNDAG 4 JANUARI 2016

”Id-kontrollerna äventyrar en hel gränsregion”

“ **Öresundsbron. Kostnaderna blir betydande, både de mänskliga och ekonomiska, när id-kontrollerna i dag införs på tågen från Danmark till Sverige. Skåne har blivit en naturlig del av Köpenhamn och på längre sikt blir tvångsskilsmässan förödande för samarbetet som har byggts upp i Öresundsregionen, skriver 25 moderata Skånepolitiker.**

Tågbyte för id-kontroll, högre priser och förlängd restid. Halverade tågset och halverad mängd avgångar. Kaoset på Kastrup från och med i dag, måndag (4/1), gör att det blir besvärligare för tusentals pendlare, turister och affärsresenärer att resa mellan Sverige och Danmark. Det råder det ingen tvekan om.

Och det är inte heller en liten bagatell, som regeringen tycks tro.

På längre sikt blir detta förödande för det samarbete som så framgångsrikt har byggts upp i Öresundsregionen. Skåne var fram till beslutet om transportörsansvar och id-kontroller en naturlig del av Köpenhamn. Forskning och utveckling, näringslivskontakter och handel, jobb och fritid. Kärlek.

Redan 1993 bildades Öresundskommittén, en samarbetsorganisation mellan Skåne och Själland som sedan dess har arbetat för att riva ned gränshinder och skapa en gemensam arbetsmarknadsregion. Samarbetet har under året fördjupats genom ombildandet till Greater

Copenhagen and Skåne committe. Nu upplever vi en tvångsskilsmässa, framtvingad av en oförstående svensk huvudstad.

Vi både förstår och ser positivt på åtgärder som begränsar höstens flyktingström. Vi kan till och med försvara användandet av en bestämmelse om transportörsansvar, i rätt sammanhang. Sverige införde en variant av detta redan för hundra år sedan. Men det var onekligen både på ett annat sätt och i en annan tid. Före både nordisk passfrihet och EU-medlemskap.

Samarbetet inom Norden har sedan 1950-talets slopade passtvång för resa mellan länderna till stor del handlat om att undanröja gränshinder. Det har inte alltid gått så fort som vi i den största sammanhängande nordiska arbetsmarknadsregionen har önskat. Men medvetenheten om att fri rörlighet gynnar handel och kunskapsutbyte, som ger den tillväxt som bygger välfärd, har varit stark.

EU-medlemskapet 1995 hade samma inriktning. Rivna murar, mer individuell frihet och större möjligheter för var och en att förverkliga sina idéer. Inom unionen hålls de fyra friheterna högt: fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer. De utgör basen för den inre marknaden.

Sedan Sveriges anslutning till Schengen 2001 har transportörsansvaret gällt vid våra yttre gränser på flygplatserna. I oktober i år utvidgades det till att gälla även färjor till Sverige från ett land inom Schengenområdet. Den 17 december beslöt riksdagen att transportörsansvaret skulle utvidgas ytterligare: till bussar och tåg som passerar gränsen. Då passerade man gränsen för det rimliga. Att kräva samma ansvar för trafikbolagen att göra id-kontroller inom Schengenområdet – och mellan de nordiska länderna – som vid kontroll av passagerare som har passerat områdets yttre gräns, är väsensskilt.

Och att besluta om det utan att ens genomföra en trovärdig remissomgång, som Lagrådet har påpekat, är anmärkningsvärt. Vi – politiker som dagligen arbetar för att stärka förutsättningarna för den skånska utvecklingen – tillfrågades aldrig om hur vi såg på effekterna. Regeringens hafsverk äventyrar en hel gränsregion.

Hade regeringen frågat oss kunde vi till exempel ha tryckt på för att id-kontroller ska ske under färd. Då hade inverkan på det dagliga livet runt Sundet som vi känner det blivit minimal, men med maximal effekt. Bäst hade varit om transportörsansvaret och id-kontrollerna aldrig hade införts i en funktionell arbetsmarknadsregion. Alternativet att direktavvisa alla asylsökande som kommer från ett annat EU-land borde också ha prövats mer seriöst.

Det gränslösa Europa får inte vara en dröm reserverad för tider av världsfred. Den europeiska integrationen med transnationella regioner, som vår kring Öresund, är värd att skydda då den skapar förutsättningar för interaktion och innovativt företagande med frihet för mer interagerande människor emellan – oavsett var bostaden eller arbetsplatsen råkar vara belägen. De nationsgränser som skyddar i tider av oro, och som bäst upprätthålls mot länder vars värderingar vi inte fullt ut delar, är skadliga när de i stället klyver sammanvuxna och funktionella arbetsmarknadsregioner. Som vår.

Kostnaderna är både mänskliga och ekonomiska. Utöver de uppenbara hos trafikbolagen, den miljon om dagen som DSB beräknas få lägga ut eller de 15 miljoner kronor i månaden som Skånetrafiken tror sig förlora, handlar det om en samhällsekonomisk förlust av betydande storlek. Vi talar om miljardbelopp om begränsningarna för fri rörlighet blir kvar länge. Näringslivsföreträdare har påpekat att id-kontrollerna med sina fördröjningar och fördyrningar kan påverka attraktiviteten för både Sverige och Danmark som investeringsländer. Sedan bär det bara utför.

Skåne har Sveriges lägsta sysselsättningsgrad, trots relativt stark sysselsättningstillväxt. Arbetslösheten på 9,6 procent är högre nu än vad den var 2009, vilket var finanskrisens värsta år. Den kris som i sin tur var den värsta sedan 1930-talet. Denna paradoxala situation – hög arbetslöshet trots stark jobbtillväxt – visar att Skånes arbetsmarknad är tudelad. De sociala klyftorna är större i Skåne än i andra jämförbara län. Arbetsförmedlingens prognoser visade samtidigt, redan före panikbeslutet om id-kontroller, att tillväxten av arbetstillfällen i Skåne är lägre än i övriga storstadsregioner.

Detta manar till snar handling, inte minst för en fortsatt fördjupad integration av arbetsmarknaden i Öresundsregionen. Kostnaden för att göra tvärtom är en nationell angelägenhet. Regeringen måste ta sitt ansvar – för hela Sverige.

Carl Johan Sonesson (M), regionråd, Region Skåne
Lars-Ingvar Ljungman (M), förbundsordförande i Skåne
Pontus Lindberg (M), regionråd, Region Skåne
Torbjörn Tegnhammar (M), kommunalråd, Malmö
Christer Wallin (M), kommunalråd, Lund
Anna Palm (M), kommunalråd, Höör
Christian Sonesson (M), ordförande kommunstyrelsen, Staffanstorp
Linda Allansson-Wester (M), ordförande kommunstyrelsen, Svedala
Pia Almström (M), ordförande kommunstyrelsen, Kävlinge
Kristina Bendz (M), kommunalråd, Ystad
Anders Berngarn (M), ordförande kommun-styrelsen, Lomma
Ulf Bingsgård (M), kommunalråd, Trelleborg
Johan Bolinder (M), kommunalråd, Skurup
Kenneth Dådring (M), kommunalråd, Klippan
Kerstin Gustafsson (M), kommunalråd, Båstad
Robin Holmberg (M), kommunalråd, Ängelholm
Peter Johansson (M), kommunalråd, Kristianstad
Anders Johnson (M), kommunalråd, Simrishamn
Lars Johnson (M), kommunalråd, Burlöv
Ninnie Lindell (M), kommunalråd, Bjuv
Stefan Lundgren (M), ordförande kommun-styrelsen, Sjöbo
Pär Palmgren (M), kommunalråd, Hässleholm
Olof Röstin (M), kommunalråd, Svalöv
Henrik Wöhlecke (M), kommunalråd, Eslöv
Patric Åberg (M), ordförande kommunstyrelsen, Östra Göinge “

DN TISDAG 5 JANUARI 2016:

“ Arbetet har bara börjat

”Andrum” har varit Stefan Löfvens och hans ministrars ledord den senaste tiden. Regeringens högsta mål har varit att minska antalet asylsökande.

Händelserna på måndagen då id-kontroller infördes i trafiken över Öresund, och Danmark svarade med gränskontroller mot Tyskland, innebär att det hårt ansträngda svenska mottagningssystemet är på väg att få en respit.

Med vilka konsekvenser? Och till vilket pris? S–MP-regeringen har fått andrum, men den har också skapat nya problem. Rätten till skydd undan krig har satts ur spel. Stefan Löfven måste nu sträva efter flera mål, vid sidan av att minska trycket på Sverige.

Sedan november månad har färre asylsökande registrerats hos Migrationsverket. Antalet flyktingar har minskat drastiskt, från som mest 11 000 i veckan till omkring 2 000. Vädrets makter styr svängningarna. Regeringens avskräckande skärpningar tycks dock också ha haft effekt.

Id-kontrollerna i kollektivtrafiken över Öresund bildar en ytterligare barriär i flyktingkorridoren genom Europa. Vägen till Sverige går från Turkiet via Balkan, Österrike, Tyskland och Danmark. För den som saknar id-handlingar – vilket många gör – kommer resan nu att ta slut i Köpenhamn eller på Kastrup.

Tolv timmar efter att de nya svenska reglerna började gälla kontrade den danska statsministern Lars Løkke Rasmussen. Regeringen i Christiansborg beslutade att införa egna gränskontroller mot Tyskland. Det formella motivet är att upprätthålla ”orden og sikkerhed” i landet. Partierna i folketinget har tryckt på.

De danska kontrollerna blir en extra vägbom för flyktingarna. Fler, bedömde Lars Løkke på presskonferensen, kommer att stoppas och få söka asyl i Danmark. Justitieminister Morgan Johansson (S) välkomnade steget.

Biverkningarna kommer dock att bli kännbara i Öresundsregionen. Svensk-danska pendlare betalar lejonparten av notan för id-kontrollerna. Det rådde förvirring i trafiken över sundet på måndagen, som svenska myndigheter borde ha kunnat undvika.

Reglerna infördes med halsbrytande kort varsel och efter usla förberedelser på näringsdepartementet, trots att det enligt Øresundsinstituttet står miljarder på spel för regionen.

Vad regeringen riskerar, förutom jobb och tillväxt, är en växande politisk klyfta mellan Stockholm och södra Sverige. Stefan Löfven borde därför inte dra ut på denna pina i onödan. De ekonomiska skadorna måste göras så små som möjligt.

I praktiken har regeringen redan uppnått sitt mål: Id-kontrollerna tvingade Danmark att sluta vinka flyktingarna vidare till Sverige. Nu bör Stefan Löfven kunna övertyga sin kollega Lars Løkke om att koordinerade kontroller behövs. Passfriheten inom Schengen bygger på att länderna upprätthåller viss koll. Även Dublinförordningen, som reglerar vilket EU-land en asylansökan ska prövas i, ställer krav på ordning och reda.

En akut utmaning för regeringen blir därför att reparera relationen till Danmark. Ett upptrappat tonläge under hösten har varit svårt att undvika. Men en utdragen grannfejd vore en stor olycka.

Nästa svåra fråga gäller konsekvenserna inom EU. I Migrationsverkets senaste prognos skisserade myndigheten fyra scenarier för migrationen under det nya året. Politiken i Europa avgör.

Två händelsekedjor ter sig som särskilt aktuella: Den ena innebär att Schengensamarbetet gradvis bryts ner, att de gemensamma reglerna upphävs och att gränserna inom Europa sluts. Det andra scenariot är att krisen leder fram till att EU-länderna upprättar en ny gemensam struktur för asylmigrationen.

Måndagens händelser kan utlösa endera förlopp. De måste inte få en dominoeffekt, även om risken är överhängande. Alternativet är att EU till slut tvingas göra verklighet av den omfördelningsmekanism som skisserades under förra året, och upprättar ”hot spots” på plats vid unionens yttre gränser.

Danmarks Lars Løkke hävdade på måndagen att han, precis som Stefan Löfven, har förespråkat en liknande lösning. Det har inte hörts. Om en dansk omsvängning har skett är det dock välkommet.

Sveriges kursändring i flyktingpolitiken kan få dramatiska följder. Men vad som blir konsekvenserna hänger inte bara på vad som har gjorts utan i lika hög grad på hur regeringen hanterar de nya utmaningar som har uppstått.

DN 5/1 2016 “

DN TISDAG 5 JANUARI 2016:

”Så vill vi reformera EU:s utsläppshandel”

“ Viktigaste verktyget. Utsläppshandeln är EU:s viktigaste verktyg för att minska utsläppen av växthusgaser från industri- och energisektorn. Den pågående reformen ger oss en unik möjlighet att kraftigt förbättra systemet, skriver Åsa Romson (MP), Ibrahim Baylan (S), Jytte Guteland (S) och Peter Eriksson (MP).

Med det antagna klimatavtalet i Paris ljuder startsignalen för nya, starkare globala klimatåtgärder – ett otvetydigt budskap att världens ledare nu är redo att ta ett gemensamt grepp för att rädda klimatet.

Nu måste vi gå från ord till handling, så att avtalet också följs upp av konkreta klimatåtgärder. Utan ambitiösare åtgärder från regeringar, näringsliv, städer och andra viktiga aktörer i klimatomställningen så kommer vi inte kunna nå målen som nu lagts fast. Positivt är att alla länder nu för första gången i ett rättsligt bindande avtal binds till just det – att kontinuerligt stärka åtgärderna.

Sverige och EU har visat ledarskap inför Paris-mötet, men nu måste alla se vad ytterligare som går att göra. Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Att ta täten i klimatomställningen är inte bara moraliskt rätt, det är också ekonomiskt smart. I Sverige behövs ett tydligt ramverk för bättre styrning och uppföljning av klimatpolitiken så att aktörer får långsiktiga spelregler och viktiga klimatmål kan uppnås.

För fortsatta svenska framgångar att minska utsläppen är det också viktigt att EU-regler ger Sverige goda möjligheter med effektiva styrmedel och verktyg.

Sverige är först ur startblocken men kommer inte i mål om inte EU springer snabbare. 2016 blir ett intensivt år för klimat- och energiarbetet inom EU där viktig lagstiftning om EU-ländernas egna klimatåtaganden och ett stärkt utsläppshandelssystem ska trappas upp.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet är djupt engagerade i det arbete som nu pågår i Europa-parlamentet och svenska regeringen har en offensiv position i Ministerrådet när nya regler för EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) förhandlas fram.

Utsläppshandeln är EU:s enskilt viktigaste verktyg för att minska utsläppen av växthus-gaser från industri- och energisektorn. Systemet omfattar fler än 12 000 anläggningar som tillsammans står för närmare 45 procent av EU:s samlade utsläpp. Det handlar om riktig klimatpolitik, som minskar koldioxidutsläppen i praktiken om och när systemet fungerar. För detta krävs ett smart system som bidrar till både klimatomställningen och industriell utveckling. EU måste visa att vi på allvar är redo att investera i klimatet och framtiden. Ett väl fungerande EU ETS är en stark signal till omvärlden om att EU menar allvar med talet om att avskaffa kolberoendet.

Det råder emellertid inget tvivel om att EU:s nuvarande system för handeln med utsläpps-rätter måste förbättras på en rad olika punkter. Den pågående reformen av ETS är en unik möjlighet att kraftigt förbättra systemet. Därför kommer vi att driva följande krav:

1 ETS ska gynna klimatsmarta investeringar. Sverige är ett föregångsland inom klimatarbetet och många svenska företag gör ett proaktivt och bra klimatarbete. Men bättre stabilitet och långsiktiga regler på marknaden skulle möjliggöra ytterligare investeringar. Därför är det viktigt att systemet för utsläppshandeln blir tydligt och stabilt, så att fler företag vågar investera i grön innovation och klimatsmart teknik.

2 Inga gratis utsläpp i framtiden. Dagens metod med fri tilldelning av utsläpps-rätter måste förändras. I dagsläget finns det för många undantag i regelverket, vilket leder till att många företag slipper betala för sina utsläpp eller rent av kan tjäna pengar utan att göra miljömässiga effektiviseringar. Det behövs en bättre modell för uträkning av tilldelandet av gratis utsläppsrätter till industrin, så att bara de producenter som är utsatta för verklig risk omfattas och att modellen för uträkning stämmer bättre med verklig produktion för företaget.

3 ETS-fonder ska gynna förnybar energi. De fonder som etableras för att stötta en omställning i östra EU behöver också tydligare riktlinjer för att stödja förnybar energi och energieffektivisering, för att undvika inlåsning i fossila energislag.

4 Höj ambitionerna för EU:s utsläppsmål. ETS är EU:s viktigaste verktyg för att nå målet att minska utsläppen med minst 40 procent till år 2030. Nya uppgifter visar att EU är på god väg att nå det målet i förtid. Enligt de senaste bedömningarna från organisationen Sandbag kommer utsläppen från industri- och energi-sektorn, som regleras genom ETS, vara 38 procent mindre redan år 2021, jämfört med nivåerna år 2005. Tidigare uppskattningar tyder på att EU också som helhet kommer nå långt över de åtaganden man har till 2020. Sammantaget innebär det att EU behöver skärpa sina klimat- och energiåtgärder om det ska finnas ett tillräckligt tryck för omställning. Den allt för låga pris-bilden inom EU ETS är en tydlig signal om att EU kan göra mer. Om vi ska nå målet att begränsa den globala uppvärmningen till betydligt under 2 grader och till att hålla 1,5 grad inom räckhåll så behövs en ny diskussion på europeisk nivå kring att skärpa klimat- och energipolitiken

5 Det internationella flyget och sjöfarten måste ta ansvar. Det internationella flygets och sjöfartens roll i utsläppsproblematiken måste tas

på större allvar. Att avtalet i Paris inte särskilt omnämner utsläppen från flyg och sjöfart innebär att det blir ännu viktigare att överenskommelser inom de internationella sjöfarts- och flygorganisationerna. Diskussionerna där har hittills gått trögt.

Sammanfattningsvis handlar reformen av EU:s system för handeln med utsläppsrätter om att investera i framtiden. Vi behöver ett ambitiöst och tydligt regelverk för att skapa förutsättningarna för att nå våra långsiktiga klimatmål och möjliggöra en hållbar klimatomställning. Vi behöver en utsläppshandel som både förstår industrins villkor och samtidigt stimulerar industrin och energisektorn till nödvändig omställning. Systemet bör gynna dem som ligger i framkant vad gäller energieffektivisering och uppmuntra övriga till förbättring och utveckling snarare än att tilldela dem fler utsläppsrätter.

Vi tar nu krafttag gemensamt i Europa-parlamentet och Ministerrådet för driva på i EU:s klimatarbete. EU måste leda vägen och visa att Sverige och Europa menar allvar med att minska klimatförändringarna.

Åsa Romson, miljöminister (MP)
Ibrahim Baylan, energiminister (S)
Jytte Guteland, europaparlamentariker och ETS-förhandlare i miljöutskottet (S)
Peter Eriksson, europaparlamentariker och ETS-förhandlare i industriutskottet (MP) “

DN TISDAG 5 JANUARI 2016:

“ Tröttsamt gnäll på politiker

Ett gäng backstabbers som klättrar på varandra, det är vad det är”, ”civilkuraget är ju inte det första man tänker på”.

Det finns få yrkeskategorier som är så tacksamma att hacka på som politiker. Fråga bara skådespelaren Stefan Sauk efter hans utläggningar i ”Stjärnorna på slottet” (SVT 26/12).

Och nog finns det mycket att vara kritisk till. Som att politiker fattar fel beslut, för många beslut eller inga beslut alls. För att de inte lyssnar på väljarna tillräckligt mycket eller ständigt har ett blött finger sträckt mot opinions-vinden. För att deras budskap är förenklat eller inte låter sig förstås.

Allt är en fråga om tycke och smak, värderingar och åsikter.

Det finns med säkerhet politiker som stämmer in på Sauks beskrivning. Men om man nöjer sig med att förbanna samtliga som en och samma sort, ett gäng karriärister som bara hugger andra i ryggen, tror jag att man gör sig skyldig till två grova felbedömningar.

För det första är det dogmatiska budskapet fel i sak. Politiken är full av människor som dras dit för att de vill påverka samhället i olika riktningar. Som brinner för ett mer liberalt, socialistiskt eller konservativt Sverige. Där det främst är övertygelsen som får dem att tillbringa timmar med att föra proto-koll på nämndmöten i kommunen Gud

glömde eller möta väljare på något av landets folktomma och regniga torg.

För det andra tror jag att Sauk och andra som delar hans politikerförakt underskattar sin egen roll; vi får de politiker vi förtjänar.

Det är upp till var och en att göra en ansträngning – ta reda på vilket parti som står närmast de egna övertygelserna, vilka personer som kan förvalta ett kryss på valdagen och vilka kommunpolitiker som matchar visionerna om hemorten.

På samma sätt som det är viktigt att ställa höga krav på de valda, borde det vara självklart att ha höga förväntningar på den som väljer.

Politik sägs ibland vara som vilken annan konsumtion som helst. Och Stefan Sauks beteende påminner onekligen om en missnöjd kund som förklarar för kundservice att han minsann inte behöver titta närmare på varan för att veta att den är undermålig.

Men vi är inte missnöjda konsumenter, vi är medborgare. Om vi inte har förtroende för våra folkvalda har vi ett ansvar att byta ut dem. Och för den som på fullaste allvar tror att det är bristen på civilkurage som förenar dagens politiker återstår mycket arbete.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN TORSDAG 7 JANUARI 2016;

“ Egen härd är guld värd

I flyktinguppgörelsen mellan regeringen och Alliansen kom partierna överens: ”Fler bostäder behöver fram snabbt”, stod det i dokumentet som undertecknades i oktober. I en av punkterna hette det att byggreglerna skulle lättas.

Mest akut förblir frågan om anläggningsboenden. Men en sanning är fortfarande att egen härd är guld värd. Det gamla talesättet borde gälla som politikens första budord efter flyktingkrisen.

11 000 människor sitter fast på Migrationsverkets boenden. De har fått uppehållstillstånd, men saknar en egen adress. Och den som inte har någon permanent hemvist får heller ingen svenskundervisning, ingen fot in i Sverige. Möjligheterna till egen försörjning skjuts upp.

När höstens alla asylärenden väl har prövats riskerar många fler att möta detta bistra öde.

I onsdagens Ekot hördes Randa från Syrien, som mot alla odds har hittat en lägenhet i Jönköping. Hon och hennes tre barn bor i en etta – kontraktet köpte de svart. En av sönerna sover på soffan, den andra på en madrass på golvet.

Boverket har kartlagt problemet. Förutom skriande bostadsbrist vittnar myndighetens rapporter om utbredd handel med adresser och hyreskontrakt. Trångboddheten bland flyktingar är omfattande, med hälsorisker som en följd.

Utredaren Micael Nilsson talade i radions inslag om levnadsförhållanden som inte setts i Sverige på 100 år.

Uppemot en halv miljon nya bostäder skulle behöva byggas fram till år 2020, uppskattar Boverket. Nya lägenheter, rekommenderar myndigheten, borde skaffas fram särskilt för låginkomsthushåll. De som byggs nu har nämligen för hög hyra.

Problemet med dyra nybyggen tycks oundvikligt. Även på miljonprogrammets tid höjdes missnöjda röster mot att lyorna blev för dyra för ungdomar och invandrare; de nyaste lägenheterna är sällan de billigaste.

Men de höga priserna och hyrorna är också en följd av bristen på bostäder och byggklar mark. Frigör fler tomter och bygg mer, så minskar trycket på hela marknaden. Hur det ska ske är den viktiga frågan.

Svenska politiker kunde gott komma över sin skräck för ”social housing”, och våga låta svaga hushåll gå före i hyreskön. Boverkets idé är rätt. Men kruxet gäller ändå att få bostadsmarknaden i stort att fungera bättre. Att det byggs – i stora volymer – är avgörande.

Staten står fortfarande i vägen. Några färska skräckexempel sågs i Stockholm strax före jul, då flera stora byggprojekt i staden sköts i sank. Över 500 hyreslägenheter i Hjorthagen i nordöstra Stockholm stoppades av länsstyrelsen.

En avgörande faktor i ärendet var bullerreglerna, som ofta lägger krokben för planerna. Ett annat stort bygge i Hjorthagen stoppades också förra året med hänvisning till ett värmeverk. Boende i det planerade huset skulle nämligen kunna ”förnimma röklukt och bli oroliga”, förklarade en av parterna i målet för tidningen Mitt i. Mark- och miljödomstolen sa nej till kommunens plan.

Det är vansinniga lyxproblem om man betänker Boverkets larm om trångboddhet, bostadsbrist och ohälsa. Vi är inte ett så skört och känsligt folk att vi inte klarar av att stundom få vittring av ett värmeverk. Och i valet mellan att bo fyra personer i en etta och stå ut med lite oväsen från en väg väljer nog de flesta det senare alternativet. Byggbyråkratin gör dock andra prioriteringar åt oss.

Regeringens mål för bostadsbyggandet motsvarar ungefär halva den summa som Boverket räknar med är nödvändigt under kommande år. Bostadsminister Mehmet Kaplan (MP) fick frågor både från Ekot och TT på onsdagen om hur han förhåller sig till myndighetens rapporter.

Svaren löd som de har gjort under hösten. Regeringen ”kommer att titta på det”, en ny verklighet måste bearbetas, helheten beaktas.

Hoppet står till det frö till blocköverskridande samarbete om bostäderna som såddes i samband med flyktinguppgörelsen. Hittills har inte mycket kommit upp. DN har upprepade gånger ställt frågan till Mehmet Kaplan, genom hans pressekreterare, vad regeringen planerar att göra för att uppfylla skrivningarna. Om svar anhålles fortfarande.

Sverige behöver hundratusentals nya bostäder – ett halvmiljonprogram. Partierna måste återgå till förhandlingsbordet och nå fram till en trovärdig plan.

DN 7/1 2016

DN TORSDAG 7 JANUARI 2016:

“ Kaplan: Bostadsmål kommer att justeras

Boverket larmar om att låginkomsttagare får det allt svårare på bostadsmarknaden. Myndigheten föreslår en satsning på billiga bostäder speciellt riktade till gruppen. Men bostadsministern är avvaktande inför förslaget och Moderaterna är skeptiska.

Boverket gör uppskattningen att det finns en växande grupp på upp-emot 900 000 hushåll – nyanlända inkluderat – i Sverige som har svårt att hitta bostäder med rimliga hyror på grund av sina låga inkomster.

Ett av myndighetens förslag till regeringen är att staten bör över-väga att få i gång byggande av bo-städer som riktar sig specifikt till dem med lägst inkomster.

– Det behövs ett särskilt byggande för svagare grupper. Bygg-takten ökar, men hittills har det mest byggts för starkare grupper, säger Robert Johanneson, chef på Boverkets enhet för strategisk planering.

Modellen, som brukar kallas "social housing", finns i bland annat Storbritannien men har hittills saknat politiskt stöd i Sverige, bland annat eftersom den ses som stigmatiserande.

– Vi kommer att titta på det. Men jag kan inte svara ja eller nej i dag. Det måste ses i ett större sammanhang där vi bakar in det i andra för-slag, säger bostadsminister -Mehmet Kaplan (MP).

Kaplan lyfter fram regeringens satsning på investeringsstöd för bygg-ande av billigare, men dock inte öronmärkta, hyresrätter.

– Det är pengar som kommer innebära ungefär 15 000 nya -hyresrätter med rimliga hyror, per år. Den typen av bostäder har inte byggts på jättelänge. Och det är precis den typen som Boverket efterfrågar, säger bostadsminister Mehmet Kaplan.

Moderaternas bostadspolitiska talesperson Ewa Thalén Finné är skarpt kritisk till regeringens byggsubventioner, som hon menar inte är efterfrågade på marknaden, och är även tveksam till Boverkets förslag.

– Vi vill hellre jobba med att få fram byggklar mark för att släppa fram mindre byggbolag, som ofta bygger till helt andra priser än de större aktörerna, säger hon.

– Människor med mindre plånbok måste också ha bättre möjligheter att få bostadsbidrag.

Regeringens mål är att 250 000 nya bostäder ska ha byggts fram till 2020.

Men Boverket räknar med att det behövs nästan dubbelt så många, 460 000.

– Det finns en ny verklighet, och det är den vi håller på att jobba in. Så vi kommer att justera målet, men det finns inget exakt datum för det, säger Mehmet Kaplan.

TT

DN FREDAG 8 JANUARI 2016:

”Våra hårda ord i valrörelsen krockade med verkligheten”

“Rätt vara självkritisk. Miljöpartiet är i regering för att ta ansvar, och vi tänker fortsätta med det. Vi vet vilka som önskar vår avgång och vilka politiska krafter som skulle tjäna på det. Vi måste klara av att delta i beslut som kommer att vara jobbiga och vi måste bära svåra kompromisser. För vi gör skillnad, skriver Åsa Romson och Gustav Fridolin (MP).

Miljöpartiet de gröna arbetar i regering för ett mer hållbart Sverige som möter de utmaningar vi som land och värld står inför. Detta ansvar tog vi på oss i ett svårt parlamentariskt läge, och det är denna uppgift som vi ska utföra.

Det finns mycket att vara stolt över i Sverige 2016. Många gör stora insatser för att Sverige ska klara att välkomna fler flyktingar än någonsin tidigare. Varje dag görs miljövänliga val som ger Sverige en viktig roll i förverkligandet av det globala klimatavtalet. Nya företag växer fram och ungdomsarbetslösheten sjunker. Som miljöpartister är vi stolta över mycket av den politik som nu blir verklighet: mer förnybar energi, höjda lärarlöner, farliga kemikalier rensas ur barns vardag, fler anställs i skolan, den feministiska och fredsinriktade utrikespolitiken, kultur- och musikskolan byggs ut, billiga små klimatsmarta hyresrätter byggs, nya gröna stadsdelar växer fram och takten i upprustningen av miljonprogrammets bostäder och skolor ökar.

Samtidigt uppfattar många, också många av dem som röstade på regeringspartierna, att samhället ändå är på väg åt fel håll. Förtroendet för Miljöpartiet och regeringen är lågt. Efter vår första tid i regering är det rätt att vara självkritisk. Inget parti var förberett på det valresultat som blev. Inte heller vi. I valrörelsen uttryckte vi oss ofta hårt och förenklat, vi var dåliga på att prioritera och byggde därmed upp en felaktig uppfattning om att bara man är i regering så kan man över en natt förändra allt. Det har krockat med den verklighet regeringen har att hantera och det parlamentariska läge vi verkar i. Vi har uppfattats som verklighetsfrånvända. Miljöpartiet måste nu återvinna större förtroende för Sveriges utveckling och för politiken.

Vår regeringsperiod har hittills varit allt annat än enkel. Men en regering måste axla ansvaret och finna vägar framåt även när samarbetsmöjligheterna är små, utmaningarna stora och de politiska vindarna blåser kallt. Inom politiken är kompromisser nödvändiga, och dessa måste öppet och ärligt förklaras i dialog med medborgarna.

Vi miljöpartister är vana vid att ta ansvar. Vi är ett utpräglat samarbetsparti. Vi är ett av de partier som styr i flest kommuner och regioner. I de breda politiska uppgörelser som regeringen slutit har vi kunnat agera brobyggare. Inom flera områden ökar nu också samarbetet med aktörer utanför politiken.

De människor och den politik vi företräder har inget att vinna på politiskt kaos. Vi vet vilka som önskar vår avgång och vilka politiska krafter som skulle tjäna på det. Miljöpartiet är i regering för att ta ansvar, och vi tänker fortsätta med det.

Men politiskt ansvarstagande är för oss mer än att hantera kriser och förvalta landet. När vi möter samhällsutmaningarna måste vi även klara av att bygga något bättre, mer hållbart och mer solidariskt än i dag. Regeringsansvaret ger Miljöpartiet nya insikter, kompetenser och en större politisk förmåga.

Inom tre områden ser vi att vi har en särskilt viktig roll framöver:

1 Sverige ska förverkliga målet att bli ett av de första fossilfria välfärdsländerna. Att ta täten i klimatomställningen är inte bara moraliskt rätt gentemot barn och barnbarn, det är också ekonomiskt smart. Fler och fler företag ser att framtidens affärsmodeller bygger på att effektivt ta tillvara naturresurser och minska utsläppen. Genom samarbete och långsiktigt tydlig politik har Sverige alla förutsättningar att vara ett föregångsland med global påverkan. Parisavtalet lägger grunden, men arbetet med att minska klimatförändringarna måste göras i varje kommun, varje företag och varje land.

2 För att återupprätta Sveriges humana asylpolitik så snart som möjligt måste vårt land byggas ut. Det är vårt ansvar att erbjuda både ett värdigt mottagande och samtidigt låta människor som kommer snabbt få möjlighet att bygga sig ett nytt liv. Vi måste bygga fler bostäder och öppna fler möjligheter till arbete och egenmakt. Det kräver att vi är beredda att ompröva gamla lösningar. Byråkratiska system måste kunna ifrågasättas samtidigt som myndigheter och offentlig förvaltning ges förutsättningar att jobba professionellt. Människor som kommer med handlingskraft och entreprenörskap ska ges vägar att ta det vidare. Vi gröna saknar låsningar och lojaliteter till gamla lösningar, vår lojalitet är med människor och deras möjlighet att bygga ett nytt liv.

3 Alla barn måste rustas för framtiden. När Sverige klarade att växa med erfarenheter och styrka efter ansvaret under flyktingkrisen på Balkan var skolan den mest avgörande faktorn. Skolan avgör möjligheterna för framtiden och är en mötesplats för barn med olika levnadshistorier. När skolsystemet blir mer ojämlikt förlorar alla på det. Ska vi ta till vara alla talanger måste skolan ge alla barn en ärlig chans. Mycket av arbetet handlar om att få fler att brinna för och stanna i läraryrket, att ta tillvara de lärarresurser som finns och att få fler skolor att välkomna nyanlända elever.

Miljöpartiet bildades för 35 år sedan av människor ur miljö-, freds- och kvinnorörelserna. Insikten då gäller alltjämt: för att förändra världen måste man in i de rum där besluten fattas, och väl där måste man jobba hårt för bästa möjliga resultat. Miljöförstöringen väntar inte, vill man bygga en mer hållbar värld kan man inte hoppas på bättre förutsättningar någon annan gång utan börja ta de steg som går att ta nu. Varje steg lägger också grunden för större förändringar framöver. På samma sätt måste man arbeta med utmaningarna inom skolan, jobben och på bostadsmarknaden.

Vi kommer inte alltid att nå hela vägen. Vi måste klara att vara med och ta beslut som kommer vara jobbiga och bära svåra kompromisser. Men vi gör skillnad. I en minoritetsregering är det möjliga aldrig det bästas fiende. Det som är möjligt i dag är ett viktigt steg på vägen framåt för ett mer solidariskt och hållbart samhälle imorgon. Så ser vi gröna på regeringsansvaret. Steg för steg bygger vi hopp och framtidstro.

Åsa Romson (MP), språkrör
Gustav Fridolin (MP), språkrör”

DN FREDAG 8 JANUARI 2016:

“ Baylan kan tänka sig att ompröva effektskatten

Energiminister Ibrahim Baylan (S) kan tänka sig att ompröva höjningen av effektskatten på kärnkraft. – Jag utesluter inte någonting, säger han.

Statliga Vattenfalls ledning varnar i torsdagens Dagens Industri för att de låga energipriserna i kombination med regeringens höjning av effektskatten på kärnkraft riskerar leda till att bolaget tvingas stänga flera reaktorer i förtid. Orsaken är att det inte längre går att få lönsamhet.

– Vi har historiskt låga energipriser och det är klart att det pressar energisektorn så jag har full förståelse för oron, säger energiminister Ibrahim Baylan.

Under våren ska energikommissionen med representanter från samtliga riksdagspartier försöka enas om riktlinjer för Sveriges framtida energiförsörjning. Kommissionen leds av Ibrahim Baylan som säger att samtliga frågor är uppe på bordet. Det gäller även höjningen av effektskatten på kärnkraft som regeringen införde under fjolåret.

– Hela energisektorn är uppe för diskussion, inklusive styrmedel som skatter. Det är helt uppenbart att vi behöver komma överens om hur det här ska vara långsiktigt. Förutom de låga elpriserna bidrar den här osäkerheten till att investeringar i den skala vi behöver inte blir av inom energisektorn, säger Ibrahim Baylan.

Han kan tänka sig att ompröva höjningen av effektskatten på kärnkraft.

– Jag utesluter inte någonting. Min och regeringens ingång i det här är att säkra upp att svenska hushåll och industrier har tillgång till konkurrenskraftiga energipriser. Då ser jag de kvarvarande sex kärnkraftsreaktorerna som en brygga in till ett helt förnybart system, säger han.

Ibrahim Baylan understryker att det viktiga är att nå en bred överenskommelse som står sig länge. I dagsläget tyder det mesta på att energipriserna kommer att ligga kvar på en låg nivå under ganska lång tid och då behövs långsiktiga lösningar, menar han.

– Det är uppenbart att de förutsättningar som klubbades i riks-dagen 2010 inte ger den långsiktighet som branschen efterfrågar och det är därför vi har en energi-kommission på plats.

Lise Nordin är energipolitisk talesperson för MP:

– Sverige behöver nu en plan för en successiv övergång till 100 procent förnybart. Det är en tidsfråga innan kärnkraften kommer att fasas ut, den är inte lönsam, säger hon till TT.

Hon är inte förvånad över Vattenfalls uttalande i debattartikeln.

– Det är inte så förvånande att kärnkraftsägarna vill betala så lite skatt som möjligt.

Lars Hjälmered, Moderaternas näringspolitiske talesperson, är desto mer oroad över Vattenfalls varning.

– Det är ett verkligt hot. Risken är att bortåt hälften av svensk elproduktion kan stängas ned inom loppet av några år, säger han.

Han vill att regeringen snarast sänker effektskatten.

– Det är upp till bevis för Stefan Löfven. Han pratar väldigt mycket om nyindustrialisering men så fattar regeringen beslut som äventyrar elförsörjningen i Sverige, och slår mot industrijobb, säger han till TT.

I höstas beslutade Vattenfall att två av de fyra reaktorerna i kärnkraftverket i Ringhals ska stängas i förtid. Strax därpå beslutade Eon att två av tre reaktorer i Oskarshamn ska stängas tidigare än planerat.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

“ **Fakta. Energikommissionen**
Energikommissionen tillsattes i mars 2015. Kommissionen leds av energiminister Ibrahim Baylan och innehåller representanter från samtliga riksdagspartier. Dessutom ingår generaldirektörerna för Energi-marknadsinspektionen, Svenska kraftnät och Energimyndigheten.

Energikommissionens uppdrag är att se över det framtida behovet av energi utifrån aktuell och befintlig forskning. Uppdraget är att lämna ett underlag till en bred politisk överenskommelse om energipolitikens inriktning, med fokus på 2025 och framåt.

Källa: DN

Fakta. Svenska kärnkraftverk
I Sverige finns tio kärnkraftreaktorer i drift, tre vardera i Forsmark och Oskarshamn samt fyra i Ringhals. Tillsammans står dessa för cirka hälften av Sveriges elförsörjning.

I fjol fattade Vattenfall respektive Eon beslut om att stänga två reaktorer vardera i Ringhals och Oskarshamn tidigare än planerat.

Källa Strålskyddsmyndigheten “

Foskning.se 2015.7 december,
Artikel från Redaktionen forskning.se Ämne: Miljö

“ Älskade, hatade kärnkraft – finns du kvar 2050?

Kärnkraften är lika omdebatterad som effektiv. Å ena sidan är den är en ren och billig energikälla – som står för nästan hälften av vår elproduktion i Sverige. Å andra sidan är den förknippad med stora risker. Huruvida vi ska utveckla kärnkraften eller slopa den helt är varken forskarna eller allmänheten överens om.

Opinionen kring kärnkraftsfrågan har svängt många gånger sedan 1970-talet då kärnkraften var politiskt sprängstoff och knäckte två regeringar (1976 och 1979). Efter folkomröstningen 1980 beslutade riksdagen att kärnkraften skulle avvecklas till 2010. Så blev det inte – eftersom energin från kärnkraften trots allt behövs. Enligt SOM-institutets årliga mätningar av svenska folkets åsikter om olika energikällor har en majoritet gått från att under 2000-talet vilja behålla kärnkraften, till att nu vilja avveckla den – inte minst efter reaktorolyckan i Fukushima 2011.

I Sverige står tre kärnkraftverk, med totalt tio reaktorer, för 41 procent av den el som produceras. (Övrig el kommer från vattenkraft – 42 %, vindenergi – 8 % och resten biobaserad kraftvärme). Kärnkraften är ren, till skillnad från fossila bränslen. Enligt FN:s klimatpanel IPCC ger ett kärnkraftverk under hela sin livsscykel (byggnad, rivning, bränsleframställning, transporter) lika lite utsläpp av växthusgaser som förnybara energikällor.

Men det finns andra nackdelar med kärnkraft: risken för allvarliga olyckor och det svårhanterade radioaktiva avfallet. Motståndarna vill ersätta både kärnkraft och fossila bränsle med förnybar energi, som sol-, vind- och vattenkraft. I ett av EU-kommissions framtidsscenarier, som presenteras i rapporten Energy Roadmap 2050, kan vi ha 97 procent förnybar energi om 35 år.

Men Ane Håkansson, professor i tillämpad kärnfysik vid Uppsala universitet, är skeptisk. Han tror inte att det är möjligt att uppnå en så stor andel förnybar energi.

– Det är bättre att tala om uthållighet eller bärkraftighet. Problemet med sol- och vindenergi är att produktionen varierar medan konsumtionen är konstant. Visst kan vi importera och exportera el, men problemet är att när det blåser i Sverige, blåser det ofta även i Danmark och Tyskland. Den energin kan i nuläget varken lagras eller avyttras på något vettigt sätt. Finessen med kärnkraft och vattenkraft är att man kan reglera elproduktionen efter konsumtionsbehovet, till exempel minska produktionen en varm sommardag.

– Inget är förstås omöjligt, fortsätter han. Men beslutsfattarna måste kunna svara på vad konsekvensen blir om vi avvecklar kärnkraften.

Kärnkraften i Sverige

Sverige har idag tre kärnkraftverk med totalt tio reaktorer: Oskarshamn, som invigdes 1972, har tre reaktorer. Ringhals, som invigdes 1975, har fyra reaktorer. Forsmark, som invigdes 1980, har tre reaktorer. (Barsebäck invigdes 1975 och hade två reaktorer innan de avvecklades 1999 respektive 2005.)

Kärnkraftverken ägs tillsammans av E.ON, Vattenfall och Fortum, och står för nästan hälften av Sveriges elproduktion, 41 %.

De två äldsta kärnreaktorerna i Ringhals respektive Oskarshamn kommer att tas ur bruk senast 2020 eftersom fortsatt drift inte skulle bli lönsam med tanke på renoveringsbehovet.

Nedläggning påverkar hela samhället

Elen i Sverige behövs, framför allt inom den tunga elintensiva industrin, till exempel trä-, papper- och ståltillverkning som står för en stor del av landets exportinkomster. Om dessa flyttas från Sverige får det konsekvenser för hela samhället, både ekonomiskt och miljömässigt, menar Ane Håkansson.

– Om vi inte har kärnkraft riskerar den finansiella grunden för välfärden att försvinna.

Vilka avkall måste vi då göra? Frågan har också en global dimension och energipolitiken måste lyfta blicken utanför Sveriges gränser. Om vi samtidigt ska kunna säkra vår framtida välfärd, klara det globala klimatmålet och bidra till att bygga ett globalt välfärdssamhälle, så pekar alla siffror på att kärnkraften måste utgöra en stor del av den framtida energimixen i världen.

Kungliga Vetenskapsakademins energiutskott är inne på samma linje i sin rapport Kärnkraftens betydelse för utsläppen av koldioxid. Kärnkraften är viktig i omställningen mot en fossilfri energivärld, och ersätter ett stort antal kolkraftverk runt om i världen.

– Problemet är att vi utnyttjar mindre än 1 procent av energiinnehållet i kärnbränslet idag. Det radioaktiva avfallet bär stora outnyttjade energimängder, säger Ane Håkansson.

Han vill se en utveckling av kärnkraften, där det radioaktiva avfallet återanvänds som bränsle. På kuppen få vi en minskad mängd radioaktivt avfall. Tekniken brukar kallade 4:e generationens kärnkraftverk.

– Vi har redan allt bränsle vi behöver i form av dagens använda kärnbränsle, och behöver inte heller anrika det i naturen mer vanligt förekommande uran-238 (till användbart uran-235). Och det nya avfallet är ur radioaktivitetssynpunkt bara farligt i några hundra år.

Det låter bra, nästan för bra för att vara sant.

4:E GENERATIONENS KÄRNKRAFTVERK

I ett kärnkraftverk utnyttjas den värme som frigörs när grundämnet uran klyvs i en kedjereaktion. Värmen hettar upp vatten, som bildar ånga som i sin tur driver en turbin. Och på turbinaxeln sitter en generator som omvandlar rörelseenergin till elektricitet, enligt samma princip som i kraftverk som eldas med fossila bränslen.

Dagens kärnkraft använder uran-235 som bränsle för kärnreaktionerna. Kvar efter klyvningsprocessen blir andra radioaktiva ämnen som plutonium, americium och curium. Detta radioaktiva avfall måste lagras någonstans, och kan fortsätta att stråla i bortåt 100 000 år.

Uranbränslet är mycket energirikt, men bara en bråkdel av energin kan utnyttjas idag. Den så kallade fjärde generationens kärnkraftverk innebär en helt ny typ av ”snabb” reaktorkonstruktion, där man inte bromsar de neutroner som frigörs i klyvningsprocessen utan låter dem fortsätta klyvningsprocessen i de nya ämnen som bildas.

Forskningen kring fjärde generationens kärnkraft pågår i samarbete mellan elva länder som använder kärnkraft. Målet är billigare och säkrare kärnreaktorer, minskad mängd långlivat avfall och minimerad risk för spridning av material för kärnvapenbruk. Frågan är dock hur kostnadseffektiv tekniken blir.

”Världen behöver inte kärnkraft”

Thomas B Johansson, doktor i kärnteknik och professor i energisystemanalys vid Lunds universitet, sågar 4:e generationens kärnkraftverk. Han är en av huvudförfattarna till den internationella rapporten Global Energy Assesment.

– Transmutationstanken, att en reaktor skulle kunna framställa mer kärnbränsle än den förbrukar, stämmer inte. Det är en dröm som funnits sedan 1950-talet, när kärnkraften var ny och man trodde att den skulle rädda världen och ge näst intill gratis energi. Jag gick själv på det som student, det var därför jag började forska i kärnfysik. Det fungerar i teorin, men inte i praktiken eftersom det inte är tillräckligt säkert och billigt.

Enligt honom behöver världen inte kärnkraft.

– Sol, vind och vatten, i kombination med effektiv energianvändning, räcker för att säkra världens framtid och välfärd, även om det är en ganska lång väg dit.

Framförallt handlar det om vilka energikällor som på ett kostnadseffektivt sätt kan fylla luckan, om ingen vill investera i ny kärnkraft i Sverige. Lennart Söder, professor i elektriska energisystem vid KTH, skriver i sin rapport På väg mot en elförsörjning baserad på enbart

förnybar el i Sverige, att det faktiskt är tekniskt möjligt att ersätta 40 procent av kärnkraften med förnybar el från vind- och solkraft.

Under tiden fortsätter våra tre kärnkraftverk att leverera billig el. Men Sveriges reaktorer tillhör de äldsta i världen och tangerar redan sin tekniska livslängd på omkring 40 år. I september 2015 beslutade Ringhals AB att ta två av fyra reaktorer ur drift i förtid, senast 2020, på grund av att det skulle bli för dyrt att reparera dem och de inte längre skulle vara ekonomiskt lönsamma. En månad senare beslutade Oskarshamnsverket att stänga två av sina tre reaktorer av samma skäl.

Opinionen kan svänga fort

Vad händer sedan? För att den nya generations kärnkraftverk ska kunna tas i bruk kring 2050 krävs mer forskning, och politiska beslut. Just nu är det också ganska tyst i kärnkraftsdebatten. Men opinionen hos det svenska folket kan svänga fort.

– Kärnkraften är fortfarande mycket klart en åsiktsmässigt partipolitiserad fråga bland väljarna, vilket betyder att kärnkraften är ett slags slumrande jätte, säger Sören Holmberg, professor i statsvetenskap och chef för SOM-institutet.

Bland personer som vill snabbavveckla kärnkraften röstar hälften på V, MP eller FI. Och de som är mest positiva till utveckling av ny kärnkraft finns en övervikt av högutbildade män med hög lön.

– Det är viktigt att förstå varför opinionen förändras, och vilka effekter det får för energipolitiken. Medborgarnas åsikter är viktiga eftersom de är väljarna som ytterst berörs – och beslutar, säger Sören Holmberg.

Text: Eva Barkeman

Kärnkraften i världen

Kärnkraft finns i ett 30-tal länder. I januari 2014 fanns sammanlagt 429 kärnreaktorer i världen som var i drift och svarar för cirka 14 procent av världens elproduktion. Av dem har ett flertal stått stilla en längre tid.

Antalet reaktorer har varit i stort sett oförändrat de senaste åren, men den totala kärnkraftsproduktionen har ökat. Dels tack vare effekthöjningar i befintliga reaktorer, dels för att de nybyggda reaktorerna är bättre än de gamla som avvecklats.

Enligt FN:s atomenergiorgan IAEA var 56 nya kärnreaktorer under uppbyggnad i början av år 2010. Kina har beslutat om en storsatsning på kärnkraft, med fokus på fjärde generationens kärnkraftverk, och planerar en elkapacititet som är fem gånger högre år 2050 jämfört med idag.

Läs mer:

På väg mot en elförsörjning baserad på enbart förnybar el i Sverige (KTH, 2013)
Energy Roadmap 2050 (Regeringen om EU-kommissionens förslag, 2011)
Svensk elförsörjning i framtiden – en fråga med globala dimensioner (Uppsala universitet, 2014) “

Svenskt näringsliv 21 december 2015:

“ Svensk kärnkraftspolitik sågas av amerikansk expert

En av USA:s främsta energiexperter, Vicky Bailey, slår Sverige på fingrarna i frågan om kärnkraften. Hon betonar vikten av att hålla en balanserad och politiskt oberoende energiproduktion i landet. ”Det är i dagsläget inte klokt från politiskt håll att lägga alla ägg i samma korg och koncentrera sig helt och hållet på förnybart”, säger hon.

Vicky Bailey är ett av de tyngsta namnen på energiområdet, med sitt ordförandeskap i U.S Energy Association och över 30 års erfarenhet inom amerikansk energipolitik på meritlistan. Det var under Svenskt Näringslivs seminarium om kärnkraftens roll i framtidens elproduktion som Bailey diskuterade skillnaden mellan svensk och amerikansk energipolitik och kärnkraftens roll i den globala klimatomställningen.

Utifrån temat faller det sig naturligt att tala om de fyra svenska kärnkraftsreaktorer som nu avställs i förtid. Eljätten E.on menar att effektskatten var avgörande för beslutet att ställa av två av tre reaktorer i Oskarshamn. Vicky Bailey är skeptisk till den svenska effektskatten.

– För mig är skatter som drabbar enskilda produktionsslag politikens sätt att utse ”vinnare” och ”förlorare” på elmarknaden. Med sådana skatter vill politiker helt enkelt uppmuntra ett kraftslag genom att straffa ett annat. Så ser det inte ut i USA, något jag tror beror på att det finns ett brett samförstånd bland amerikanerna om att alla kraftkällor behövs, säger hon.

Globalt ansvar

Eftersom världens energisystem blir allt mer sammanflätade, har ett lands energipolitik nu betydelse långt utanför landsgränserna. Energipolitiken påverkar såväl den nationella säkerheten som utrikespolitiken. Därför är det viktigt att politiker tar ansvar för sina respektive länders elproduktion.

– Det är inte min roll att säga vad andra stater ska göra, men jag anser att det är viktigt att länder utvärderar alla elproduktionsmöjligheter och att politiken inte stänger dörren för någon form av elproduktion. I USA värderar vi en trygg, inhemsk, elproduktion och att vi inte är beroende av andra länder för vår energiförsörjning, vilket jag tycker är en klok utgångspunkt, säger Vicky Bailey.

Svensk energipolitik

I Sverige arbetar Energikommissionen för att ta fram förslag på nya lösningar för framtidens energiförsörjning. Kommissionen påbörjade sitt arbete under 2015, och ska presentera sitt slutbetänkande under 2016. Den svenska regeringens mål för energipolitiken är att 50 procent av den totala energianvändningen ska komma från förnybara källor 2020.

– Min erfarenhet är att gemene man bryr sig mest om att ha en bostad, ett jobb att gå till och att barnen får gå i skolan. Förutom det är det viktigaste för medborgarna att elsystemet fungerar, snarare än att det består av en särskild sorts elproduktion. Det tycker jag är en viktig insikt för alla som ägnar sig åt energipolitik, säger Vicky Bailey.

Kärnkraftens betydelse

För Vicky Bailey är kärnkraft en naturlig del av ett hållbart elsystem, vilket hon lyfter när hon talar om det nyligen avslutade klimatmötet COP21 i Paris. Hon menar att de uppsatta klimatmålen är omöjliga att nå utan kärnkraftsel, som är såväl koldioxidfri som leveranssäker.

Vicky Bailey vill även poängtera att de flesta förnybara energiformer är ojämna till följd av väder och vind, och därför behöver kompletterande elproduktion som går att styra och som producerar el när det slutar att blåsa, eller när solen går i moln.

Marknadsstyrd elproduktion
I USA, där gaskraft är den vanligaste energikällan, har man just sjösatt något man kallar för ”The Clean Power Plan”. Syftet med planen är att minska koldioxidutsläppen från den amerikanska elproduktionen. Först om några generationer kan vi få se vindkraft som är stark nog att bära ett helt elsystem, menar Vicky Bailey.

Hon drar slutsatsen att det därför är klokast att tillsvidare uppmuntra till en bred produktionsmix och att elproducenterna själva får avgöra vilken kraftproduktion som är mest hållbar. Till dess betraktas landets kärnkraftverk som avgörande för att man ska nå de utstakade klimatmålen.

– Det är i dagsläget inte klokt att från politiskt håll lägga alla ägg i samma korg och koncentrera sig helt och hållet på förnybart. Betydligt bättre är att låta marknadskrafterna bestämma vilken el som bör produceras, säger hon.

Vicky Bailey avslutar samtalet med att sammanfatta sina budskap till svenska politiker:

– Det är viktigt att vi alla tar ansvar för vår miljö. Lika viktig är insikten om att det är vi människor som förvaltar vår jord, men det betyder inte att politiken ska utse vinnare och förlorare på elmarknaden med hjälp av regleringar. Det viktigaste är att elsystemet är hållbart och erbjuder trygga elleveranser. “

Från forskning.se 14 januari 2016. Artikel 10 januari, 2016 från Redaktionen forskning.seÄmne: Miljö, Natur & teknik

Elpriset påverkas av många saker – men inte av energislaget

Är solenergi billigare än kärnkraft? För konsumenten kostar varje kilowattimme (kWh) lika mycket, oavsett energikälla. Men frågan är vad som kostar oss mest i längden.

El är billigt i Sverige – cirka 100-150 öre per kWh för konsumenten. Att ladda sin smartphone varje natt under ett år kostar inte mer än 20 kronor, till exempel.

Men ett lågt elpris driver inte på en omvandling mot en större andel förnybara energikällor. Idag kostar en kWh lika mycket oavsett var elen i vägguttaget kommer ifrån – kärnkraft, vattenkraft, vindkraft, solenergi eller fossila bränslen.

– Vilken el som egentligen är billigast beror på hur man räknar. Det intressanta är vad som kostar minst över tid; vilka energikällor som ger den billigaste elen och, ur samhällets synvinkel, hur hållbart systemet blir, säger Thomas B Johansson, professor emeritus i energisystem vid Lunds universitet och en av huvudförfattarna till rapporten *Global Energy Assessment*, som belyser behovet av en energiomställning.

På elräkningen: skatt, nätavgift – och själva elen
Elpriset påverkas av en rad faktorer och varierar från dag till dag, till och med från timme till timme. Eftersom el är en färskvara som inte kan lagras, blir den dyrare när elbehovet ökar. I regel är elen som

billigast i juni och som dyrast i januari. När vattenreserverna sjunker minskar elproduktion direkt och priset stiger.

En kWh kostar idag runt 1-1,50 kronor för konsumenten. Men själva elen utgör bara 34 procent av elpriset. Övrig kostnad utgörs av elnätsavgift och skatter. Den fasta avgiften för att använda elnätet utgör 24 procent. Den allra största delen, 42 procent, är statliga pålagor i form av energiskatt, moms och andra avgifter.

När elmarknaden avreglerades 1996 och alla elkunder fritt kunde välja energibolag, blev priset ett konkurrensmedel. Idag finns omkring 130 elbolag i Sverige. Priserna sätts genom elbörsen Nord Pool som samordnar all elhandel i Skandinavien.

Sverige ligger på fjärdeplats i världen när det gäller elanvändning per capita, på grund av vårt kalla klimat och en elintensiv basindustri. Vi använder omkring 16 000 kWh el per person och år.

En kWh räcker till att basta i 12 minuter, använda hårtorken i 40 minuter eller ha två 60 Watts glödlampor tända under åtta timmar.

Kräver investeringar

Att ställa om energisystemet från fossila bränslen och kärnkraft till förnybara energikällor, enligt EU:s klimatmål, kräver investeringar i hela samhället, allt från klimatsmarta hus och energisnåla apparater till effektivare infrastrukturer. Här spelar politikerna en viktig roll, med lagar, skatter och subventioner för att reglera energimarknaden.

– Vad människor tycker beror på hur kostnaderna och riskerna värderas, men också hur man ser på olika alternativa energikällor.

I Tyskland har energiomställningen, ”Energiewende”, från fossila bränslen och kärnkraft till större andel förnybar energi, pågått i cirka 15 år. Åtta kärnkraftverk har stängts, men samtidigt har elproduktionen ökat tack vare sol- och vindkraft. Visserligen har landet kritiserats för att kolkraften ökat tillfälligt, men det är en följd av att EU:s utsläppsrätter varit så billiga att kolkraft under en period varit billigare än naturgas.

Energiewende har ett starkt folkligt stöd, trots att projektet är dyrt – 200 miljarder kronor per år i subventioner.

– Jag tror att vi även i Sverige har en informerad och kunnig befolkning som inser att energiomställning är vägen framåt, säger Lars J. Nilsson, professor i miljö- och energisystem vid Lunds universitet.
– Ur ett brett ekonomiskt perspektiv kostar vår klimatpåverkan i längden mer, med utsläppen av växthusgaser och dessutom kärnkraftens olösta problem.

Det är också Internationella valutafonden (IMF) inne på i sin rapport *How large are global energy subsidies?* Där räknas man även in kostnaden för miljöförstöring när man konstaterar att fossila bränslen subventioneras med 5 300 miljarder dollar om året i världen.

Ett annat sätt att påskynda omställningen till förnybara energikällor är systemet med så kallade elcertifikat. Det är ett system där producenterna av förnybar el får certifikat som de kan sälja till andra elleverantörer.

Så funkar elcertifikaten

Elcertifikat infördes 2003 för att öka andelen förnybar el på ett kostnadseffektivt sätt. Konsumenterna har en kvotplikt och måste köpa en

viss mängd certifikat. För varje producerad megawattimme (MWh) förnybar el får producenterna ett elcertifikat som de kan sälja. På så vis får de extra intäkter och möjlighet att konkurrerar med icke förnybara energikällor.

De energikällor som har rätt att tilldelas elcertifikat är vindkraft, viss vattenkraft, vissa biobränslen, solenergi, geotermisk energi, vågenergi och torv i kraftvärmeverk.)

Kostnaden för elcertifikat är en del av det totala elpriset. Därmed är det lätt att jämföra olika elhandelsföretags priser.

Källa: Energimyndigheten

Inte samma personer som tjänar pengar på de olika energikällorna
I Sverige har produktion av förnybar energi längre varit skattebefriad, men nu föreslår regeringen en energiskatt även på solel från och med 1 juli 2016, bland annat för att elcertifikatsystemet ska fungera i den gemensamma marknaden med Norge.

– Vi vill ha en utveckling av solceller, men inget energislag kan i längden räkna med subventioner, meddelade energiministern Ibrahim Baylan förra våren.

Så vilka tekniker för förnybar energi bör man satsa på i framtiden? Enligt Energiforsks rapport ”El från nya och framtida anläggningar” har el från vattenkraftanläggningar lägst produktionskostnad av de förnybara energislagen, tätt följt av vindkraft. Lägger man till dagens ekonomiska styrmedel som skatter och elcertifikat blir istället vindkraften billigast per kWh. El från kärnkraft ligger någonstans i mitten medan el från solkraften är i särklass dyrast, även om teknikutvecklingen gör både vind- och solkraft allt billigare.

– Ett problem är att det inte är samma personer som tjänar pengar på de olika energislagen, till exempel kärnkraft och vindenergi, konstaterar Thomas B Johansson.

Det viktiga är en god, billig och stabil elförsörjning. Det menar även Marika Edoff, solcellsforskare och professor i fasta tillståndets elektronik vid Uppsala universitet.

– Billig el är en bra konkurrensfördel för Sverige. Jag tror inte industrin bryr sig om vilken energikälla som används, säger hon.

Elproduktionen i Sverige (2014)
En tredjedel av Sveriges energi är el, som huvudsakligen produceras utan fossila bränslen:

Kärnkraft: 41 %
Vattenkraft: 43 %
Kraftvärme (från värmeverken): 9 %
Vindkraft: 8 %
Solenergi: 0,06 %

Källa: Svensk Energi, Elåret 2014

Elbehovet kommer att öka
Ännu står vindkraften bara för 8 procent och solenergin för så lite som 0,06 procent av elproduktionen i Sverige, även om en klar majoritet av svenska folket vill satsa mer på solenergi än på övriga energikällor,

enligt SOM-institutet. I nuläget är det billigare för elbolagen att producera el med vattenkraft eller kärnkraft.

– De ser ingen lönsamhet i solel eftersom de redan har el att sälja, säger solcellsforskaren Marika Edoff.

Klart är att behovet av el kommer att öka i hela världen.

Text: Eva Barkeman, forskning.se “

“ Elanvändning i världen (MWh/Capita)
Källa: IEA (2013)
13,9 MWh
Så mycket el använder vi i Sverige per capita (2013)
6,0 MWh
Så mycket el använder vi i medeltal i Europa per capita (2013)
3,3 MWh
Så mycket el använder vi i medeltal i Världen per capita (2013) “

DN FREDAG 8 JANUARI 2016:

“ Svenska folket säger nej till Nato

Trots en het Natodebatt står opinionen i frågan still. En majoritet motsätter sig alltjämt ett svenskt medlemskap i försvarsalliansen, visar DN/Ipsos. – Frågan delar alla partier utom V, säger David Ahlin, opinionschef på Ipsos.

Trots ett försämrat säkerhetsläge i Sveriges närområde låg Natodebatten länge i träda. Under de åtta åren med alliansregering var det bara Liberalerna som drev frågan aktivt. Moderaterna, som formellt förordade ett svenskt medlemskap, ville inte alls prata om Nato. Orsaken var enligt dåvarande partiledningen att det inte finns något folkligt stöd för ett inträde.

När Fredrik Reinfeldt lämnade scenen lyfte Moderaterna åter sitt gamla krav på ett Natomedlemskap. Även i de andra borgerliga partierna hände det saker. Både Kristdemokraterna och Centerpartiet svängde och är efter stämmobeslut under hösten positivt inställda till ett svenskt Natomedlemskap.

I Centerpartiets fall är det villkorat med att ett inträde ska ske tillsammans med Finland. Förändringarna innebär att inställningen i Natofrågan nu följer blockgränsen, till skillnad från tidigare då S och C oftast haft en stor samsyn i försvarsfrågor.

Av allianspartiernas kursändring märks dock inget i opinionen. Av de tillfrågade i DN/Ipsos anser 34 procent att Sverige ska gå med i Nato.

Hälften, 50 procent, tycker att Sverige ska stanna utanför. Alla skillnader jämfört med 2014 är inom den statistiska felmarginalen.

– Vi såg ett skifte under 2014 med ett minskat Natomotstånd och under 2015 har debatten varit livaktig. Men Natoförespråkarna har inte lyckats vinna över de tveksamma för ett svensk ja, säger David Ahlin.

Det återstår att se om de politiska partiernas omsvängning kommer att påverka väljarna under 2016. Händelser i vår omvärld är dock en viktigare faktor än politikernas ställningstagande, menar David Ahlin.

– Jag tror att ledande politiker kan påverka opinionen, men den formas framför allt av säkerhetsläget i vårt närområde, säger han.

Allianspartiernas och Sverigedemokraternas väljare är mer positiva till Nato än rödgröna väljare. Men inte i något av partierna finns en majoritet för ett Natomedlemskap.

– Natofrågan delar alla partier utom Vänsterpartiet. Bland borgerliga partier är knappt fyra av tio emot ett medlemskap. Bland MP- och S-väljare är var femte för ett Nato-medlemskap, säger David Ahlin.

Att Natofrågan är högaktuell visade sig inte minst på torsdagens DN Debatt, då 25 försvarsdebattörer – varav tolv ambassadörer – argumenterade för ett medlemskap.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se “

DN FREDAG 8 JANUARI 2016.

“ Ministern vill inte reglera polisens hemliga metoder

Inrikesminister Anders Ygeman (S) vill inte lagreglera polisens hemliga arbetsmetoder. Enligt honom räcker svenska polisers goda omdöme som garanti för att inga övertramp sker. – Jag känner mig absolut trygg med det, säger Ygeman.

DN har i en rad artiklar granskat det polisarbete som internt kallas ”särskilda spaningsmetoder” och som myndigheten, av taktiska skäl, inte anser sig kunna redovisa öppet. Detta inkluderar bland annat infiltration, provokation, användning av hemliga informatörer, gps-övervakning av personer och fordon samt teleövervakning med falska basstationer.

Gemensamt är att metoderna införts utan att riksdagen bestämt vilka lagliga förutsättningar som ska gälla. I vissa fall har polisen skrivit egna föreskrifter och rekommendationer. Men några strikta juridiska begränsningar för när metoderna kan användas och vem de får riktas mot finns inte.

Statliga Polismetodutredningen ansåg redan 2010 att Sverige borde följa de EU-länder som infört särskilda lagar. Varken alliansregeringen eller den nuvarande S/MP-regeringen har lyssnat på det örat. DN har förgäves försökt få en intervju med förra justitieministern Beatrice Ask (M), som var den som tillsatte utredningen. När DN träffar inrikesminister Anders Ygeman (S) berättar han att han inte ens tagit del av Polismetodutredningen sedan han tillträdde hösten 2014.

– Den bedömning som tjänstemännen gjorde är att den är för gammal för att ligga till grund för lagstiftning, därför har det inte funnits anledning för mig att läsa den, säger han och betecknar lagförslagen som döda.

Varför justitiedepartementet inte hade påbörjat något lagstiftningsarbete dessförinnan vet Anders Ygeman inte.

– Jag kan inte svara på det. Jag har varken tillsatt utredningen eller lagt den i byrålådan.

Att Sverige saknar lagreglering tar han med ro.

– Det är inget som är unikt för den här verksamheten. Så ser det ut på en massa områden. Vi har till exempel ingen särskild lagstiftning för trafikpolisverksamheten eller för narkotikaspaning utan det är polislagen som gäller, säger han och syftar på de allmänna lagbestämmelser som bland annat säger att en polisman ska ”ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter”.

Polislagen är ju allmän och säger inget specifikt om den här typen av metoder?

– Ja, precis som att den inte gör det om polisen ska använda sig av sållningsinstrument för ratt-onykterhet, alkobommar eller massa andra tekniska polisiära hjälpmedel.

Poliser och polischefer som DN pratat med uttrycker rädsla för att göra fel när de ger sig ut i oreglerad terräng och kanske får bära hundhuvudet i efterhand.

– Det är tyvärr en verklighet som poliser i ganska många olika verksamheter riskerar att råka ut för. Det finns oftast bra argument för att agera och inte agera och vi måste naturligtvis skapa en situation där poliser känner att de har god rättslig grund för att agera mot den grova organiserade brottsligheten. De har hittills inte uttryckt att de behöver en ytterligare reglering. Men skulle det framkomma att de skulle behöva bättre lagstöd får vi ta ställning till det.

Säkerhetspolisens chef Anders Thornberg, som satt med i Polismetodutredningen, var en av dem som ville se en reglering.

– Han har i alla fall aldrig framfört det till mig, och vi träffas ju väldigt regelbundet.

Gps-spårning genom dold utrustning, är det någonting som kräver tillstånd eller inte?

– Det är en fråga för polisen. Jag tänker inte göra mig till domare över vilka polismetoder som behöver tillstånd eller inte.

Utomlands kräver detta ofta särskilt tillstånd. Du vill fortsätta ge svensk polis möjlighet att använda gps-spårning utan kontroll?

– Jag säger att det är polisen som får reda ut vad som är lagligt och inte lagligt. Och vi har en grund-läggande reglering som reglerar all polisverksamhet.

Fast det är ju politikerna som ska stifta lagar.

– Ja. Finns det problem med lagreglering, då är det vårt problem. Men jag har hittills inte sett anledning att göra några lagändringar.

Polismetodutredningen ville se en lagändring för användning av så kallade falska basstationer. Du vill inte göra det?

– Hittills nej. Jag har varken tagit ställning till gammal eller ny teknik.

Användning av så kallade täckbolag är inte heller reglerat. Behövs det ingen tydlig reglering för huruvida polisen får använda bolag eller inte i sin verksamhet?

– Polisen har inte framställt någon sådan begäran till mig.

Finns det inte andra intressen än polisens att väga in?

– Jo, självklart. Det finns en avgränsning mellan allmänhet, integritet, rättssäkerhet och öppenhet och en massa olika saker. Naturligtvis finns det också ett starkt allmänintresse av att brott blir lösta, det är ju inte bara ett polisiärt intresse.

Kan man säga att du spelar ned integritetsaspekterna?

– Nej.

Under intervjun berättar Anders Ygeman att han avslagit en begäran om ersättning från en privatperson som arbetat som informatör och infiltratör åt Säpo. Mannens uppdrag avslutades oväntat sedan hans hanterare tappat dokument som riskerade att röja samarbetet. Säpo betalade ut 200 000 kronor i skadestånd, men mannen hade begärt mer pengar med hänvisning till att hans säkerhet fortfarande är hotad.

Tar samhället hand om de här personerna tillräckligt väl?

– Jag tror det, även om det har framförts en del kritik.

Är det rimligt att privatpersoner, utan utbildning och säkerhetsåtgärder, utför det farligaste arbetet av allt nämligen infiltration?

– Det är inte polisarbete, i så fall är det polisens egna operatörer som utför det.

Är du säker på det?

– Ja, för om du utför polisarbete måste du ha polisutbildning. Annars har du inte polismans befogenhet. Sedan kommer du att komma i massor av jobbiga situationer.

DN har även uppmärksammat andra liknande fall. Du ser inget skäl att stärka informatörernas rättigheter gentemot staten och göra klart vad som ska gälla om det går illa?

– Det är ju någonting som ingår i det arbetet som polisen gör. Det finns ju till och med särskilda avdelningar som ska skydda de här personerna.

Du lämnar det åt polisens eget omdöme?

– Ja, vi har ju inte ministerstyre i Sverige.

Anders Ygeman berättar avslutningsvis att han, efter DN:s artiklar om missförhållanden inom polisens undercoververksamhet, varit i kontakt med Nationella operativa avdelningen, Noa. Inför ett planerat möte under de närmaste veckorna har Noa försäkrat honom om att man nu infört ett ”omfattande och rigoröst regelverk” för den framtida undercoverarbetet. Till DN säger Noas presschef Carolina Ekéus emellertid att verksamheten ”bedrivs enligt samma förutsättningar som all övrig polisverksamhet.”

Polismetodutredningen föreslog att det ska krävas tillstånd för att undercoverpoliser ska få ta sig in i någons bostad. Borde det inte det?

– Jag är inte jurist och polisen har väldigt duktiga jurister. Men jag ser framför mig att om du blir inbjuden till någons bostad behöver du inte ha tillstånd till det. Om du har polisuniform och blir inbjuden, då behöver du inte heller ha tillstånd.

Skillnaden är att medborgaren i det ena fallet vet att gästen är en polis och i det andra fallet inte.

– Återigen, det här är frågor som polisen får reda ut. Och de menar ju att de har ett omfattande och rigoröst regelverk.

Känner du dig trygg med att polisen själv ska reda ut det här?

– Jag känner mig absolut trygg med det. Och jag har beslutat mig för att själv träffa poliser som är ansvariga för den här verksamheten för att gå igenom både att det finns en rimlig reglering av verksamheten från polisen sida och också efter-höra om det skulle finnas behov av att göra några andra initiativ.

Lasse Wierup lasse.wierup@dn.se “

“ **DN:s granskning.**

Undercoverpolisens arbete låg nere i fem år på grund av interna missförhållanden som i efterhand tystats ned.

Otillåtna bolag hade bildats som täckmantel utan att någon ställts till ansvar.

Privatpersoner och fordon gps-övervakas utan stöd i lagen.

IMSI-catchers, så kallade falska basstationer, används för att lokalisera personer, identifiera mobiler och störa ut tele- och datakommunikation.

Unga privatpersoner som riskerat livet för att hjälpa polisen har lämnats åt sitt öde. “

DN LÖRDAG 9 JANUARI 2016

“ MP som i Maktpartiet

Vi lovar inte guld – men gröna skogar, brukade miljöpartisterna käckt säga.

Knappast längre. Det nya budskap som språkrören Åsa Romson och Gustav Fridolin framför till väljarna på fredagens DN Debatt lyder snarare: Vi vågar inte lova någonting, förutom att vi inte kommer att överge våra ministerposter.

”I valrörelsen uttryckte vi oss ofta hårt och förenklat, vi var dåliga på att prioritera och byggde därmed upp en felaktig uppfattning om att bara man är i regering så kan man över en natt förändra allt”. Verkligheten erbjuder hårt motstånd, så snälla glöm det vi sa förut, ber Fridolin och Romson i debattartikeln.

Även om beskrivningen är träffande sticker språkrörens tankegångar i ögonen. De talar om att ta ansvar, men undandrar sig just det vad gäller regeringens politik. Vem ska gröna väljare då ställa till svars? Socialdemokraterna? Eller Moderaterna, som har beskyllts för regeringens asylskärpningar? Att man kan beställa eftersändning på det demokratiska ansvarsutkrävandet är ett nytt påfund.

Miljöpartiet har tvingats till svåra offer i regeringsställning. Kovändningen i migrationspolitiken är förstås det största av dem. Kompromisser är oundvikliga och man kan, som språkrören antyder, kallt räkna med att det blir fler.

Visst är det är bra med ärlighet. Men i vilket parti som helst med regeringsmakt hade det varit magstarkt att vända sig till väljarna och

gräsrötterna och ogiltigförklara valrörelsen. Språkrören ber om ett nytt, nästan öppet mandat.

Att det är just Miljöpartiets toppar som gör denna manöver är extra uppseendeväckande. Gustav Fridolin och Åsa Romson påpekade på DN Debatt att partiet är grundat av medlemmar i miljö-, freds- och kvinnorörelserna.

Det aktivistiska arvet är levande. Fortfarande ingår det i MP:s självbild att det inte är som andra partier. De gröna är i själen antiauktoritära och emot pyramidformade partihierarkier. Organisationen ska vara så platt som möjligt. Ibland har det pläderats för en vanlig ledningsstruktur, men fortfarande vägrar miljöpartisterna att välja en ordförande. I stället utses språkrör. Direktdemokrati är ledstjärnan.

Omvandlingen i regeringsställning går på tvärs mot de gamla idealen. Nu är de två språkrören herre på täppan. I Rosenbad har de idealistiska miljö-partisterna – eller åtminstone bilden av dem – förvandlats till politiska spelare som girigt köpslår om sitt program och gör allt för att sitta kvar på taburetterna.

Utvecklingen har visserligen skett gradvis över åren. Kohandel försiggick även med Göran Persson. Men det nya ”Maktpartiet de gröna” löper ändå risk att drabbas av ett existentiellt bakslag.

Verkligheten kommer också att fortsätta ställa till med problem för partiet. I hela Europa har flyktingkrisen blåst liv i gamla konflikter, och inte minst medfört nationalstatens uppståndelse.

Socialdemokraterna ställer sig inte helt främmande till konceptet. Deras välfärdsbygge är i grunden nationellt. Och S-ministrarna tycks inte ha några större betänkligheter mot att tänka på ”Sveriges intressen”.

Men i grön jargong heter det ju att man ska tänka globalt och handla lokalt. Nationen har ingen plats i Miljöpartiets världsbild. Planeten, lokalsamhället och individen är överordnade. Vad gäller migrationen är kollisionen mellan regeringspartierna uppenbar, och konflikten kommer att fortsätta.

Kärnkraften kan bli nästa svåra krock. I veckan varnade Vattenfall för att fler reaktorer kommer att stängas. Fyra är på väg att avvecklas i förtid, regeringens höjning av effektskatten sägs vara en faktor i beräkningarna.

Energiminister Ibrahim Baylan (S) gjorde i fredagens DN försonande uttalanden. Han har ”full förståelse för oron” och utesluter inte att de block-överskridande energisamtalen leder till att de extra pålagorna på kärnkraften sänks. Att slopa effektskatten vore en välgärning.

Miljöpartiets förståelse är samtidigt begränsad. Partiprogrammet föreskriver omedelbar avveckling av kärnkraften.

Men Socialdemokraterna kommer inte stillatigande att se på om det blåser upp till en svensk energikris. Stefan Löfvens strategi för ”nyindustrialisering” skulle få slängas i papperskorgen. Jobb inom basindustrin kan hotas.

Sverige och svenska företag är beroende av billig el. Miljöpartiet får nog vänta på utopin.

DN

DN LÖRDAG 9 JANUARI 2016:

“ Världens naturliga gång

Vi lever i svåra tider. Vi lever i den bästa av tider. Samtidigt. När det ser som mörkast ut kan man trösta sig med att det alltid pågår en ohejdbar rörelse mot det rätta och rimliga.

Under julveckorna har Sveriges television sänt två dramaserier som behandlar avgörande historiska förändringar. I Pernilla Oljelunds och Harald Hamrells ”Fröken Frimans krig” om kampen för kvinnlig rösträtt låter man som dramaturgiskt grepp en enda rollfigur förkroppsliga hela motståndet mot rösträtten, den grötmyndige men ändå eftertänksamme Frithiof Johannesson (Allan Svensson), stöttad av sin lojala hustru Rut (Ulla Skoog).

Det är effektivt gjort, och framhäver något intressant: Hur omöjlig kampen mot kvinnlig rösträtt i själva verket var, att det faktiskt inte kunde ha gått hur som helst.

I ljuset av vad åskådaren vet om de hundra åren mellan den tiden och vår framstår Johannessons ansträngningar för en konserverad värld som nästan rörande i sin meningslöshet. Han skickar till och med inbrottstjuvar för att stjäla petitionerna med namnunderskrifter. Som om det skulle hjälpa.

Frithiof tror att historien står och väger,- att rösträttsrörelsen kan kväsas om han bara eldar rätt folk att se farligheten i förändringen. Men Frithiof Johannesson kan inte vinna den här kampen. Det är för sent för honom på jorden, hans värderingar är för inskränkta.

En förhalning kan han bidra till, och den kan åsamka skada, men förloppet kan ingen hejda, ty när insikterna om universella fri- och rättigheter på förnuftets grund är födda och långsamt börjar vinna gehör i många medvetanden med franska revolutionen finns ingen återvändo; då framstår allt annat som orimligt.

Den andra dramaserien som behandlar samma tema är den tyska ”Weissensee”, om DDR-statens dödsryckningar och hädangång. Precis som i ”Fröken Frimans krig” är det förgörande uppenbart vart allt är på väg och att det är oåterkalleligt. Det beror inte främst på att det är gestaltat så. Filmmakarna arbetar med facit i hand men facit är inbyggt i den samtid som skildras.

Vad som åskådliggörs är oåterkalleligheten i verklighetens skeenden, inte i en narrativ konstruktion. Om Berlinmuren öppnas så faller DDR, på något annat sätt kan det inte vara, ty DDR:s existens förutsätter muren och repressionen.

”Weissensee” visar med obeveklig klarsyn varför DDR-ledningen och Stasi inget kan göra; deras försök är lika futila som rösträttsmotståndarnas i Sverige sjuttiofem år tidigare. Och bägge har de lika dåliga prognoser som apartheidregimen i Sydafrika mot slutet av 1980-talet, även den dömd att falla på grund av sin inneboende orättfärdighet, som gjorde att den kunde upprätthållas endast med våld, tvång och mördande.

Motsatsen till orättfärdighet är och förblir jämlik frihet, det vill säga respekt för människans myndighet, hennes egen växt och utveckling, hennes frivillighet och förmåga att fatta sina egna beslut. I den stund

tillräckligt många blir varse att andras frihet kunde och borde vara deras är det över. Tingen har sin utvecklingsgång och medvetandet kan inte låtsas vara där det inte är. Det är en helt avgörande skillnad att befinna sig vid samma punkt i en framåtrörelse eller en bakåtrörelse. Har människan väl känt på hur det är att styra sig själv avstår hon sedan inte frivilligt.

Därför kommer också Raif Badawis frihetskamp att segra i Saudi-arabien. Med den allsmäktige guden på sin sida är det visserligen lättare för regimerna att bevara förtrycket men regimer som den saudiska och den iranska klarar sig inte länge i en värld där var och en kan ha sin egen tv- och radiokanal (You-tube, poddar, sociala medier), där vem som vill kan publicera texter av valfri längd till hela mänskligheten eller till den som delar samma intressen, kan söka kunskap, förströelse, kontakter och allt som tänkas kan bara genom en dator i sitt eget hem.

Friheten och gränslösheten på nätet, ja nätets själva outsinlighet, påverkar på gott och på ont våra föreställningar om oss själva och om gränslöshet som fenomen. Den rörelsen kan inte rullas tillbaka. Risken finns att även föreställningar om fredliga och jämlikt frihetsskapande gränser (integritet och upphovsrätt är två exempel) upphävs i processen, men inte om det hela kombineras med idémässiga insikter om att rättighetstanken är beroende av ömsesidighet.

När den kombinationen inträder börjar demokratin förverkligas på allvar, om man med demokrati menar individuellt självstyre under respekt för andras självstyre.

IS utnyttjar nätets frihet för motsatta syften eftersom de saknar begrepp om såväl individer som rättigheter och ömsesidighet samt hur dessa hänger samman. Allt går att uppnå med våld och dekret, men inte i längden. IS kommer att bli varse till sist att de förenar oförenligheter. Varje ordning som förutsätter våldet och underkastelsen är en desperat och dödsdömd kamp.

Troligen hör även hårt bevakade nationsgränser den gamla världen till, också om det dröjer innan de ter sig orimliga för tillräckligt många. Bilderna av hur det där stängslet i veckan monterades på Köpenhamns huvudbangård påminner om Frithiof Johannesson; man kommer att generas av dem en dag.

Lena Andersson författare, skribent och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

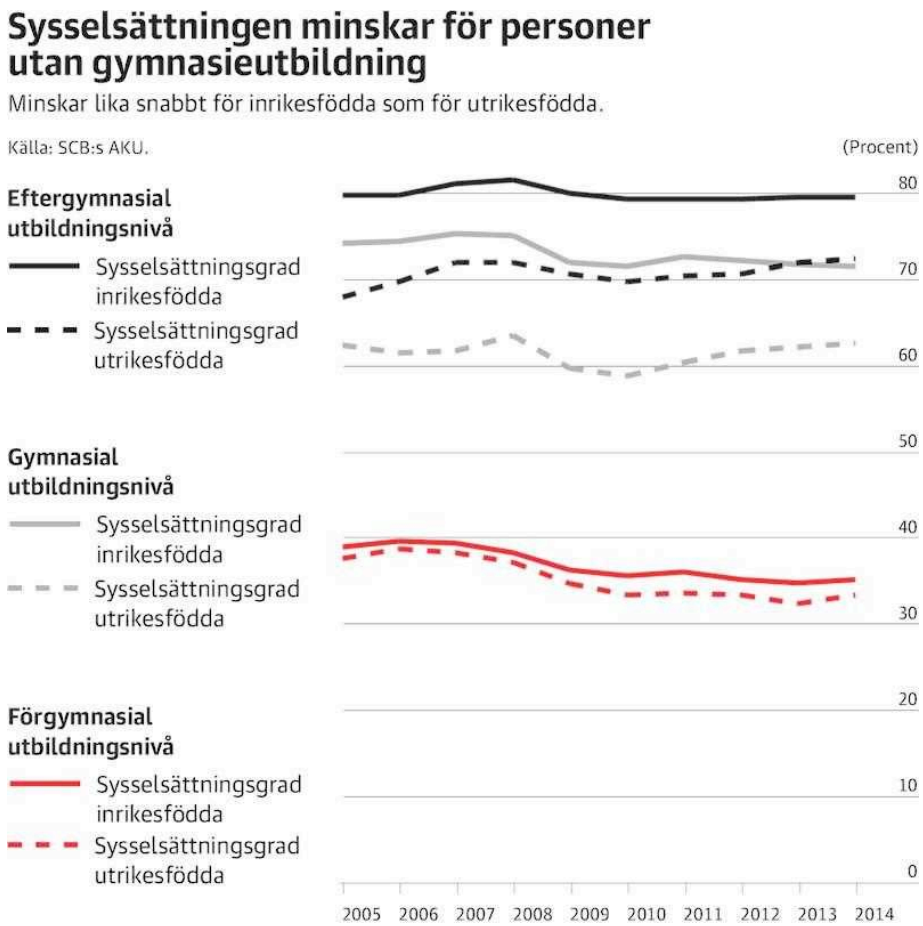

DN LÖRDAG 9 JANUARI 2016:

”Okvalificerade låglönejobb förbättrar inte integrationen”

“ Tveksamt utspel. Fler låglönejobb för nyanlända minskar inte arbetslösheten – teknikutvecklingen gör att allt fler jobb kräver bra utbildning. Sverige bör i stället för att leta låglönejobb tillsätta en utbildningskommission för att bättre ta till vara de utlandsföddas kompetenser, skriver KTH-ekonomerna Hans Lööf och Gustav Martinsson.

Strax före jul kallade finanspolitiska rådet till presskonferens. Budskapet var att Sverige behöver en kriskommission av experter som ska ta fram förslag hur de nya svenskarna skall integreras med hjälp av nya typer av jobb med låg lön och låga kvalifikationer. En växande skillnad i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes angav rådet som motiv till sitt drastiska utspel.

Vi delar tanken på behovet att se över hur samhället bättre kan underlätta för svaga grupper att komma in på arbetsmarknaden men vi vänder oss emot hur finanspolitiska rådet paketerar förslaget.

Först och främst tycker vi att det är anmärkningsvärt att en statlig expertmyndighet utan något vetenskapligt underlag påstår att en satsning på låglönejobb leder till minskad arbetslöshet. Vi hävdar med bestämdhet att det inte råder konsensus inom vare sig den nationella eller den internationella forskningen bakom ett sådant förslag.

För det andra pågår en teknologiskt driven strukturell förändring av arbetsmarknaden i alla moderna ekonomier, ända sedan industrialismens barndom. Den är avgörande för produktivitetstillväxt, reallöne-

ökningar och förbättrad välfärd. Men den ställer också allt högre krav på arbetskraftens kompetens och växande svårigheter för personer med låg utbildning att konkurrera om jobben. Innovationer, digitalisering, robotisering och globalisering av produktionen innebär minskat behov av jobb med låga kvalifikationer inom nästan hela ekonomin.

Vi ser denna utveckling mot en alltmera komplex och kompetenskrävande arbetsmarknad i statistiken: Endast var tredje person i åldern 15–74 år med förgymnasial utbildning, som står till arbetsmarknadens förfogande, har ett jobb i dag. Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes- och utrikesfödda är närmast marginell, 35 respektive 33 procent. Sysselsättningen är inte bara låg utan dessutom sjunkande bland personer med kort utbildning. Och den sjunker lika snabbt för inrikesfödda som för utrikesfödda.

Den låga sysselsättningsgraden för lågutbildade står i skarp kontrast till situationen för övriga grupper på svensk arbetsmarknad. Bland personer med gymnasieutbildning hade 72 procent av de inrikesfödda och 63 procent av de utrikesfödda jobb år 2014. Motsvarande andel för personer med eftergymnasial utbildning var hela 80 respektive 72 procent.

Inrikesfödda har dock en nära tio procentenheter högre sysselsättningsgrad än de utrikesfödda. En viktig förklaring till detta gap är att en större andel av personer med utländsk bakgrund har en kort utbildning. 25 procent av de utrikesfödda har enbart förgymnasial utbildning jämfört med 18 procent för inrikesfödda.

Men gapet beror också på att välutbildade med utländsk bakgrund har svårare att få jobb än motsvarande personer med svensk födelseattest. Visserligen har det skett en förbättring under senare tid, framför allt bland de mest högutbildade. Men fortfarande är det betydligt svårare för en utlandsfödd person att konkurrera om ett kvalificerat jobb trots likartad utbildningsnivå. Det är ett slöseri med humankapital och utbildningsinvesteringar för Sverige och den svenska ekonomin, och det är odemokratiskt och diskriminerande för dem som drabbas.

Sett ur ett europeiskt perspektiv är sysselsättningsgraden för utrikesfödda totalt sett inte låg i Sverige. Tvärtom. För hela den europeiska gemenskapen, EU28, låg den genomsnittliga sysselsättningsgraden på knappt 58 procent år 2014. Det kan jämföras med 59 procent för utrikesfödda i Sverige. Det är högre än den totala sysselsättningen för både inrikes- och utrikesfödda i Irland, Polen, Frankrike eller Belgien och bara marginellt lägre än Finlands sysselsättningsgrad på 59,3 procent.

Att finanspolitiska rådet väljer att bortse från sysselsättningsstatistiken, och istället lyfter fram arbetslösheten förefaller oss tämligen udda. Jämfört med övriga EU har Sverige både högt arbetskraftsdeltagande och en hög sysselsättningsgrad. Det innebär att Sverige har fler arbetade timmar per person i yrkesaktiv ålder än de flesta andra europeiska länder. Detta har en mycket stor betydelse för vår välfärd. Men med det höga arbetskraftsdeltagandet följer också att vi har en relativt sett hög arbetslöshet ur ett europeiskt perspektiv. Länder med en lägre arbetslöshet än den svenska, såsom exempelvis Tyskland och Österrike har en betydligt mindre andel av befolkningen i yrkesaktiv ålder som ingår i arbetskraften.

Vi blundar givetvis inte heller för den stora utmaningen att ta emot 200 000 nyanlända flyktingar med en bred palett av erfarenheter, trauman, fysiska skador, färdigheter och ambitioner. Vissa är i ett sådant tillstånd att de behöver omedelbar medicinsk vård. Andra vill fortsätta med sina studier, börja arbetsträna, söka jobb eller starta företag.

De vitt skilda förutsättningarna av de nyanländas villkor kräver också en bred variation av åtgärder från samhällets sida. Det finns redan många goda initiativ och flertalet kan växlas upp och göras flexiblare.

Hit hör regeringens satsning på ett nytt kunskapslyft och inrättande av ettåriga masterutbildningar för att spetsa nyanländas kompetens vid flera universitet. Kunskapslyftet skulle kunna ges ett bredare mandat till att också omfatta olika specialsatsningar för nyanlända och fler universitet och högskolor borde inrätta program för nyanlända inom såsom ingenjörer, lärare och vårdpersonal.

Det råder också brist på arbetskraft inom verkstadssektorn, olika hantverksyrken, och givetvis hela omsorgssektorn. Här ger den stora invandringen unika möjligheter till nyrekrytering.

Dessutom finns det en betydande entreprenöriell potential bland de nyanlända där många har drivit företag i sina hemländer inom både varu- och tjänsteproduktion. Många gånger behövs stöd från finanssektorn, kunskapsförmedling från näringslivets organisationer och dess nätverk liksom starthjälp från myndigheterna. Långt ner på listan av möjliga integrationsåtgärder, om ens där, finns inrättande av enklare låglönejobb. Men detta högst marginella behov gör finanspolitiska rådet till sitt huvudnummer.

Sammanfattningsvis så förvånas vi över att en expertmyndighet med uttalad vetenskaplig hållning anser att nyanlända med låg utbildning är problemet, och att okvalificerade låglönejobb är lösningen.

Kanske är det en utbildningskommission för bättre tillvaratagande av de utlandsföddas kompetens som Sverige behöver, snarare än en expertkommission för nya typer av jobb med låg lön för de nyanlända flyktingarna?

Hans Lööf, professor i nationalekonomi, KTH

Gustav Martinsson, lektor i finansiell ekonomi, KTH “

DN SÖNDAG 10 JANUARI 2016: Mindre vktiga delar är av utrymmesskäl inte med här.

“ <u>När flyktingkrisen kom...</u>

I år är det 20 år sedan den svenska integrationspolitiken skapades. Sedan dess tävlar partierna om att avskaffa den. Men nu är det omöjligt: Vi står inför den största integrationspolitiska utmaningen någonsin. Och politikerna behöver svara på hur invandrarlandet Sverige ska hålla ihop....

Göran Persson hette han, mannen som vårvintern 1996 utsågs till ny socialdemokratisk partiledare och statsminister. En av nyheterna i hans första regering var att invandrarministerposten försvann. I stället utsågs en migrationsminister, Pierre Schori, och en integrationsminister, den tidigare invandrarministern Leif Blomberg.

Persson hade hämtat inspirationen från den så kallade invandrarpolitiska kommittén med ledamöter från en rad partier. Den hade kommit fram till att testa nya grepp i invandringspolitiken genom att helt enkelt klyva den i två delar. Migrationspolitiken skulle hantera människor som rörde sig över gränserna. Integrationspolitiken riktades mot dem som redan kommit hit. Därför skulle Statens invandrarverk också splittras i Migrationsverket och Integrationsverket.

Det var en brytningstid i svensk politik. Berlinmuren hade fallit, och svenska folket hade röstat ja till EU-medlemskap. Samtidigt hade krigen på Balkan sänt stora flyktingströmmar genom Europa och upp till Norden.

– Jag tror att man lite högtidligt kan säga att rörligheten över gränserna blev ett faktum som Sverige måste förhålla sig till och inte bara någon slags tillfällig företeelse, säger socialdemokraten Lars Stjernkvist, som 1998 utsågs till Integrationsverkets första generaldirektör.

Den nya integrationspolitiken utgick från en tanke om att invandrare inte bara skulle anpassa sig till svenska förhållanden, utan att svenska förhållanden och regelverk också måste förändras på grund av invandringen. Men politikerna kunde aldrig förklara exakt vad integration gick ut på, eller hur det mångkulturella samhället skulle se ut.

– Under min tid på Integrationsverket föreslog jag många gånger att vi skulle hoppa över orden och i stället prata om vad vi borde göra. Det var ständiga diskussioner om vem som skulle betraktas som invandrare och vem som skulle integreras med vem. Och sådana diskussioner brottas vi fortfarande med, konstaterar Lars Stjernkvist.

1998 sjösattes den stora storstadssatsningen, som var ett åtgärdspaket riktat mot socialt utsatta förorter. Leif Blomberg avled hastigt samma år, och därefter kom integrationsfrågorna att bollas runt mellan olika statsråd i regeringen Persson: Lars Engqvist, Ulrica Messing, Mona Sahlin, Jens Orback …

Lars Stjernkvist lämnade generaldirektörsjobbet för att bli partisekreterare i Socialdemokraterna.

I valrörelsen 2002 lanserade dåvarande Folkpartiet tanken på språktest för invandrare. Det var ett led i en ny och tuffare politik med omfattande krav på motprestationer för den som ville ta del av den svenska välfärdsstaten. Mauricio Rojas, med rötter i Chile, blev så småningom partiets talesperson i integrationsfrågor.

– Socialdemokraterna agerade som om migration och integration inte hade med varandra att göra, och det blev förödande i längden. Jag föreslog verkningsfulla integrationsåtgärder, så att vi kunde hålla en generös flykting- och invandringspolitik vid liv, berättar Rojas i ett mejl från Chile, där han numera ofta vistas.

Han var en kontroversiell person i borgerligheten, för kontroversiell för att bli integrationsminister när Alliansen tog över makten 2006. Uppdraget gick i stället till först Nyamko Sabuni, och därefter till Erik Ullenhag. Den nya borgerliga regeringen avskaffade Integrationsverket. Arbetskraftsinvandring i större skala återinfördes. I december 2010 sjösattes den så kallade etableringsreformen, som gav Arbetsförmedlingen ansvaret för nyanländas etablering.

Då kom jobben tillbaka i fokus, enligt Erik Ullenhag.

– Jag tror att man egentligen behöver tillbaka ända till 70-talet för att förstå omsvängningen. Vi hade en ganska lång period i Sverige när vi stängde för arbetskraftsinvandring och hade enbart flyktinginvandring. Då försvann jobb-fokus. Flyktingpolitiken blev i perioder nästan en biståndspolitik, och det blev mycket omhändertagande, säger han.

Nästa steg togs av Socialdemokraterna under oppositionsåren. Partiet avskaffade den integrationspolitiska talespersonen. Inför partikongressen 2013 krävde flera motioner att integrationspolitiken skulle avskaffas: Den dolde klasskillnader och spädde på diskriminering genom

själva utgångspunkten att människor kunde delas in i grupper utifrån etnicitet. Partistyrelsen höll i princip med.

Stefan Löfven utsåg ingen specifik integrations- eller migrationsminister efter maktskiftet 2014. Formellt har regeringen därefter gjort ett språkligt skifte, från ”integration” till ”etablering”. Men övriga partier, opinionsbildare och medier har inte hängt med. Integrationsbegreppet hänger kvar i debatten.

– Först införde Socialdemokraterna en integrationspolitik med lite för mycket duttande. Sedan gick man hela varvet runt och sa att integrationspolitiken inte behövdes. Min känsla var att man stoppade huvudet i sanden för att slippa prata invandring. I dag är det ju omöjligt att påstå att vi inte behöver fundera över hur samhället ska hantera den stora flyktinginvandringen, säger Erik Ullenhag, numera gruppledare för Liberalerna.

Lars Stjernkvist tycker att det egentligen är logiskt att integrationspolitiken ska uppgå i andra politikområden.

– Men Stefan Löfven var nog 10, 20, 30 år före sin tid. Han kunde ju inte heller ana att vi skulle hamna i den här dramatiska situationen. I praktiken har vi ändå fått en integrationsminister, eller snarare två, med arbetsmarknadsminister Ylva Johansson och justitieminister Morgan Johansson. Det är uppenbart att integrationen kräver en politisk initiativförmåga och att vi måste driva på utvecklingen, säger han.---

I många år var storstäderna i blickfånget för integrationsdebatten. Under den senaste flyktingkrisen har blickarna vänts mot små kommuner på landsbygden: Ställen som Ljusnarsberg, Norberg, Laxå, Filipstad och Borgholm. Och så Hultsfred söder om Vimmerby. Det är orter där Migrationsverket tecknat avtal med stora asyl-boenden. Sedan har även många ensamkommande flyktingbarn anvisats dit, eftersom de har anknytning till asylsökande i kommunen....

Nästan 163 000 personer sökte asyl i landet under 2015. Det var närmare dubbelt så många som under det tidigare toppåret 1992, när krigen på Balkan pågick.

Regeringen med statsminister Stefan Löfven i spetsen hoppas att Sverige nu ska gå från akut krishantering till en ”etableringsfas”.

– Men det är nog tveksamt om regeringen får något andrum. Jag tror att debatten till viss del fortsätter som förut. Mycket kommer att handla om nivåer, effekterna av Sveriges förändrade migrationspolitik och hur andra EU-länder agerar, säger Anna Rehnvall, programchef för migration och integration på den gröna och liberala tankesmedjan Fores.

Man kan fråga sig om det fortfarande är meningsfullt att skilja på migration och integration i flyktingkrisen. Den gamla uppdelningen av invandringspolitiken utgick från ett ideal med en snabb asylprocess: Först skulle man få sin sak prövad. Sedan, om man fick uppehållstillstånd, vidare in i det svenska samhället.

– Förut tänkte man att man inte skulle satsa på personer som kanske ändå inte skulle stanna i Sverige. Nu när många är fast på sina asylboenden under lång tid och handläggningstiderna har ökat har den inställningen delvis förlorat sin poäng, säger Anna Rehnvall.

Migration och integration flyter in i varandra. Samtidigt kan man säga att Sverige står inför den största integrationspolitiska utmaningen någonsin. Anna Rehnvall skulle gärna se en bred debatt om ”invandrarlandet Sverige”.

– Det är viktigt att utgå från ett jobbperspektiv och hur våra system bör utformas i en rörligare värld. Men politik handlar ju också om normer och principer och ideologi och vad man vill ha för samhälle. Hur får vi sammanhållning i ett land där människor inte har bott i generationer? Här finns massor med intressanta idéer.

Man kan tycka att diskussionen har stått och stampat i 20 år: Vad är integration? Hur kan den fungera? Skillnaden är att det i dag finns ett växande parti som hävdar att integrationspolitiken är dömd att misslyckas.

Sverigedemokraternas integrationspolitiska talesperson Paula Bieler tycker på sätt och vis att det är bra att regeringen fokuserar på etablering.

– Då är man åtminstone ärlig med vilken politik man sysslar med. Det handlar om att snygga till siffror för dem som nyligen kommit. Inte att bryta segregation för dem som redan är här, säger hon.

Hon tror att folk i allmänhet tänker att integration handlar om mer än jobb: Att den som har rötter i ett annat land kommer in i det svenska samhället och känna sig trygg och hemma i Sverige.

– Men sådana diskussioner är svåra att föra i politiken. Vi har en så stark självbild av att Sverige är öppet och tolerant. I stället för att tala om det svenska sättet att leva, och hur vi ska släppa in folk i det, så säger vi att folk inte ska ändra någonting, hävdar hon.

Man kan vända på resonemanget: Sverigedemokraterna vill inte ändra någonting med Sverige. Partiets principiella ståndpunkt är att den som kommer hit ska assimileras, inte integreras. Det tolkas ofta som att invandrare ska anpassa sig till det gamla och att invandring inte tillför något nytt till samhället.

– Assimilation innebär att individer växer in existerande samhälle, utan integrationens krav på samhällsförändring. Sverige och den svenska kulturen inspireras så klart av det som kommer utifrån. Ibland tar vi till oss nya element. Ibland gör vi det inte. Det viktiga är att detta är en naturlig process, och inget som politiker ska in och peta i, säger Paula Bieler.

Ett parti som inte tror på aktiv politik kan landa i slutsatsen att stor invandring bara leder till stora problem. Den uppfattningen skiljer Sverigedemokraterna från resten av det politiska Sverige.

Men kanske är andra partier på väg att närma sig själva debatten om Sverige och svenskheten. Experter från både höger och vänster tror att tiden är mogen.

Erik Ullenhag förutspår en förnyelse av hela integrationsdebatten.

– Det finns de som ogillar att vi har många människor från andra länder som har kommit till Sverige. Men nu har vi det. Då behöver vi diskutera hur vi bygger en samhörighet runt det. Där tror jag att vi behöver utgå mycket mer från värderingar, säger han.

Lars Stjernkvist som i dag är kommunalråd i Norrköping är inne på liknande tankegångar.

– Det är klart att vi måste diskutera svenskhet och vad som ska gälla i Sverige. Vi vet att det kommer att såra en del. Men det som är svårt blir inte mindre svårt för att vi slutar prata. Tvärtom, vi borde prata mer. Svenskheten är ju inte sprungen ur jorden. Den kan verkligen formas när folk rör sig över gränserna, säger han.

Han drar anekdoten om när det kom en amerikansk basketspelare till Motala i slutet av 60-talet.

– Jag var tio år och det var första gången i mitt liv som jag såg en mörkhyad person. Det säger en del om hur mycket som har hänt under min livstid. Så det blir lite historielöst när vi frågar varför vi inte har kommit längre, eller varför integration inte är ett naturligt fenomen. Den rörlighet som vi upplever just nu, och som många tar som rätt självklar, är ändå ett rätt färskt fenomen.

Karin Eriksson “

“ **<u>Bakgrund. Flyktingpolitiken</u>**

1996 Invandringspolitiken delas upp i migration och integration. Göran Persson utser Sveriges första integrationsminister Leif Blomberg.

1998 Integrationsverket inrättas. Storstadssatsningen mot segregation i socialt utsatta bostadsområden sjösätts.

2002 Folkpartiet blåser liv i integrationsdebatten med kravet på språktest för medborgarskap.

2006 Alliansen tar makten.

2007 Integrationsverket avvecklas. Migrationsverket, Ungdomsstyrelsen och SCB tar över uppgifterna.

2010 Sverigedemokraterna för in invandringskritiken i riksdagen. Etableringsreformen träder i kraft.

2013 S säger i princip ja till att avskaffa integrationspolitiken.

2014 Statsminister Fredrik Reinfeldt uppmanar svenska folket att öppna sina hjärtan för flyktingkrisen. Maktskifte. Stefan Löfven presenterar sin regering utan integrationsminister.

2015 Närmare 163 000 personer söker asyl i Sverige. Mot slutet av året skärps den svenska flyktingpolitiken och hamnar på EU:s miniminivå. “

DN SÖNDAG 10 JANUARI 2016:

“ Den yttersta domen lever på lånad tid i USA.

Det moraliska argumentet mot dödsstraff har alltid varit enkelt. En stat ska inte ta livet av sina medborgare. Barbarisk hämnd hör inte hemma i ett civiliserat samhälle, oavsett vilka ohyggligheter gärningsmannen har gjort sig skyldig till. Mördaren är en mördare, men en rättsstat kan inte vara av samma skrot och korn.

Praktiska invändningar har också kunnat radas upp. Hur ska gränsen mellan olika brott dras? De påstådda avskräckande effekterna finns inte. Och framför allt går det inte att ångra en avrättning om fel person har råkat hamna under bilan.

På åtskilliga håll lever och frodas dödsstraffet ändå. Kina är världsledande, överlägset. Statistiken är en statshemlighet, men uppskattningar brukar landa runt 3 000 avrättningar om året. Iran hade uppåt 1 000 i fjol, Saudiarabien drygt 150. Diktaturer kan man lita på, i det avseendet.

Särlingen i toppen har länge varit den stora demokratin USA, men där kämpar dödsstraffet i motvind. Enligt årsrapporten från Death Penalty Information Center avrättades 28 personer 2015, jämfört med 35 året före och toppnoteringen 98 från 1999. Bara sex delstater finns på listan. Antalet dödsdomar i landet var 49, men rekordet i modern tid från 1996 lyder på 315.

Ytterligare sex fångar i dödscellen frikändes under 2015. Totalt sedan 1973 är siffran 156. Det handlar om dna-prover och annan modern bevisning, men också om fuskande åklagare och bristfälliga rättegångar. Även den som inte ser något fel på dödsstraffet i sig måste undra hur många oskyldiga som faktiskt har mist livet. Amerikanernas stöd har minskat från 80 procent för 20 år sedan till runt 60 procent i dag. Men många kan vara före-språkare i princip, och ändå drabbas av rimligt tvivel.

I en genomgång nyligen, ”Vem mördade dödsstraffet?”, hittade tidskriften Economist många medskyldiga till den nedåtgående trenden.

Jurymedlemmar måste acceptera dödsstraffet i de fall där det är aktuellt. Ju fler dömda som senare frias, desto vanligare blir ändå tanken: tänk om jag har fel?

Offrens anhöriga funderar över om dödsstraff verkligen är bästa tänkbara återbetalning. Livstid utan chans till benådning innebär automatiskt decennier bakom lås och bom, utan att de sörjande regelbundet måste infinna sig i domstolen under överklagandeprocessen. Utomstående kan se en viktigare effekt: påföljden är inte oåterkallelig, om nya fakta skulle dyka upp.

Dödsstraffet är dyrt, och kostnaderna ökar hela tiden. Överklaganden och bättre försvarsadvokater har ökat väntetiden mellan dom och avrättning från i snitt 11 år 2004 till 18 år 2014.

Giftinjektionerna har också råkat i onåd. I flera fall har de inte fungerat som de ska och lett till en långt utdragen och motbjudande dödskamp. Det är svårt att skaffa rätt grejer. EU-regler har satt stopp för export

från europeiska företag, amerikanska läkemedelsbolag vill inte riskera ett solkat varumärke. Ett par delstater har försökt köpa på grå marknader och blivit pinsamt avslöjade. Alternativen är inte heller så aptitliga: gaskammare låter för mycket förintelse, arkebusering kräver personal som skjuter människor.

Andra uppenbara orättvisor tillkommer. Dödsstraff eller inte beror på alla möjliga omständigheter, och det är ingen slump att svarta och fattiga löper större risk. Dessutom är geografin mer avgörande än brottet. Att sex delstater genomförde avrättningar 2015 innebär att 44 inte gjorde det.

Bäst vore om amerikanerna insåg att likvidering är ett brott mot vett, sans och mänskliga rättigheter. I brist på det dör dödsstraffet en plågsam död. Må det snarast få vila i frid, sörjt och saknat av ingen.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se

DN SÖNDAG 10 JANUARI 2016:

”Vår alliansfrihet bidrar till stabilitet i norra Europa”

“Inga tvära kast. Ryckighet och snabba omslag lämpar sig särskilt illa i frågor som rör våra länders säkerhet. Finland och Sverige driver sin säkerhetspolitik långsiktigt, i gott samarbete och i allt närmare kontakt med varandra, skriver statsministrarna Juha Sipilä och Stefan Löfven.

Tydligare än någonsin står det klart hur beroende våra länder – Finland och Sverige – och våra medborgare är av utvecklingen i vår omvärld.

Flyktingkrisen är just nu det mest påtagliga. Kriget i Syrien, påfrestningarna i Irak, osäkerheten i Afghanistan samt i flera länder i Afrika har lett miljontals människor på flykt, många av dem till Europa. Och Sverige och Finland hör till de EU-länder som på sistone har tagit emot flest asylsökande per capita.

Dåden i Paris är upprörande belägg för att kampen mot den internationella terrorismen måste stärkas. Både i Finland och i Sverige har vi fått skärpa vår beredskap inför möjliga hot och händelser också i våra länder.

Assadregimens brutala bombningar av civila fortsätter att kräva otaliga människoliv, samtidigt som även Isils barbariska övergrepp fortgår.

I vårt eget närområde har säkerhetsläget försämrats, genom Rysslands oacceptabla handlingar mot Ukraina och den olagliga annekteringen av Krim. Den militära aktiviteten i och kring Östersjön har ökat.

Sammantaget ser vi genom alla dessa händelser den allvarligaste utmaningen mot europeisk säkerhet sedan kalla krigets slut.

Mot denna bakgrund vill vi båda markera betydelsen av att fullfölja en långsiktig strategi för fred och stabilitet i norra Europa och Östersjöområdet.

Finland och Sverige är båda utanför militära allianser. Vi anser att alliansfriheten tjänar oss väl och är en erfarenhet att beakta också då vi bedömer de aktuella utmaningarna. Den bidrar också till stabilitet och säkerhet i norra Europa som helhet.

Men vi har inte valt en isoleringslinje. Vi är aktiva medlemmar i den Europeiska unionen. Samarbete med de övriga nordiska och de baltiska länderna är av särskild vikt. Fastän vi inte är medlemmar i Nato har vi en nära samarbetslinje i förhållande till organisationen. Vi har också en stark transatlantisk länk.

Det finsk-svenska försvarssamarbetet har nyligen tagit ytterligare viktiga steg. Här ingår gemensamma övningar, ökat informationsutbyte, och användande av hamnar och flygplatser i varandras länder. Förutsatt politiska beslut i respektive land ska vi kunna agera tillsammans i händelse av kris och väpnad konflikt. Också Finlands president påpekade i sitt nyårstal att det vore logiskt, att vi vidareutvecklar också det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet.

Vi står enade i kampen för respekt för folkrätten, och för varje lands rätt att göra sitt eget säkerhetspolitiska val. Dialog, diplomati, förtroendeskapande och konfliktförebyggande är viktiga instrument för att tillsammans med andra stärka vår gemensamma säkerhet. Finland och Sverige är båda aktiva i FN och i OSSE. Vi blev medlemmar i EU vid samma tidpunkt, och driver ofta en gemensam linje där. Efter terroristattackerna i Paris ger vi, liksom övriga inom EU i enlighet med EU:s fördrag, verkningsfulla bidrag för att gemensamt bekämpa Isil.

Vi lever i en tid då den rådande världsordningen, våra grundläggande värderingar och våra öppna samhällen är utmanade från flera håll. Då är det nödvändigt att agera ansvarsfullt och på sikt.

Finlands och Sveriges militära alliansfrihet har hög trovärdighet. Vi tror inte på tvära kast i säkerhetspolitiken. Ryckighet och snabba omslag lämpar sig särskilt illa i frågor som rör våra länders säkerhet. Finland och Sverige driver sin säkerhetspolitik långsiktigt, i gott samarbete och i allt närmare kontakt med varandra.

Juha Sipilä, Finlands statsminister
Stefan Löfven, Sveriges statsminister “

DN SÖNDAG 10 JANUARI 2016:

“ Ewa Stenberg: Största problemet för försvaret är trovärdigheten

Det svenska försvarets största problem är brist på trovärdighet. Svenskarna har inte förtroende för att försvaret klarar att skydda gränserna mot intrång och kränkningar. Än värre är att omvärlden kanske inte har det.

Folk och Försvars rikskonferens har under 70 års tid symboliserat samförståndet om svensk försvars- och säkerhetspolitik. Här i de svenska fjällen har ledande politiker, näringslivsföreträdare, fackföreningsledare, forskare och ämbetsmän samlats för att diskutera. Målet har oftast varit att hitta gemensamma lösningar på problem.

Fram till Sovjetunionens upplösning handlade det om att upprätthålla ett starkt försvar och därmed en trovärdig neutralitetspolitik. Vid millennieskiftet drog politikerna konsekvenserna av att världen förändrats och slog fast att det inte fanns något militärt hot mot Sverige längre. Invasionsförsvaret kunde avvecklas. År 2002 övergavs neutralitetspolitiken och försvaret inriktades allt mer på att delta i internationella militära insatser, som på Balkan och i Afghanistan.

Nu är vi framme vid en ny brytpunkt. Sverige vill återigen bygga ett totalförsvar som ska kunna klara ett krig i vårt närområde. Det nya försvarsbeslutet börjar gälla i år och vilar på bedömningen om en allt osäkrare omvärld – läs ett allt mer rustat och aggressivt Ryssland.

Ryssland har påbörjat ett krig mot Ukraina och intervenerat i Syrien samtidigt som de militära övningarna blivit allt fler de senaste åren. De starkaste spänningarna mellan Ryssland och Nato finns i vårt närområde, som Arktis och Östersjön.

Ryssland har fördubblat sina försvarsutgifter från 2005 till 2014. Sverige har under samma period minskat sina försvarsanslag med 2,5 procent.

Det är svårt för Sverige att gå tillbaka till ett försvar av hela landet. Civilförsvaret har varit avvecklat under femton år och det militära försvaret har krympt dramatiskt. Värnplikten har lagts på is, övningsområden är sålda och regementen nedlagda.

Och avvecklingen fortsätter. Från och med i vår kommer det till exempel inte längre att finnas någon fast stationerad patrullbåt på västkusten för sjöövervakning, när den 44-åriga HMS ”Jägaren” tas ut drift. Senare i år ska två korvetter byggas om, från att bland annat kunna upptäcka och bekämpa ubåtar till att utrustas för ren sjöövervakning.

Sverige beräknas, trots det nya försvarsbeslutets extra miljarder, att lägga en procent av BNP på sitt försvar, enligt Riksdagens utredningstjänst. Det är mindre än vad grannländerna satsar och mindre än hälften av vad Sverige satsade när muren föll.

Försvarets bekymmer handlar inte bara om pengar. Försvarsmakten har svårt att rekrytera och behålla personal. Officersutbildningen i Karlberg i Stockholm hade till exempel som mål att examinera 150 officerare 2018. Men i slutet av detta år var där bara 116 elever som

gick sitt första år där, trots att samtliga som anses lämpliga kom in på utbildningen.

Endast 16 procent av har förtroende för att försvaret förmår att skydda Sveriges gränser mot intrång och kränkningar av främmande makt, enligt en opinionsmätning av Ipsos som DN publicerade lördagens tidning.

Befolkningens förtroende är en viktig faktor i händelse av ett krig i närområdet eller en allvarlig kris. Den påverkar viljan att försvara sig.

Möjligen är det ett skäl till att Sveriges nye ÖB, Micael Bydén, har bytt skiva när han beskriver försvarets förmåga, om man jämför med hans företrädare. Där Sverker Göranson pekade på problem pekar Bydén på framgångar. Han har i olika intervjuer och tal sagt att Sveriges försvar på många sätt är bättre än det någonsin har varit.

Frågan är om svenskarnas förtroende stiger för att den högste chefen slutar tala om bristerna. Det kan få motsatt effekt, om medborgarna inte känner igen verklighetsbilden.

Trovärdigheten är försvarets största problem, och det gäller i minst lika hög grad omvärldens syn på det svenska försvaret. Det gäller inte bara en främmande makt som vill kränka svensk territorium. Sverige bygger sin säkerhetspolitik på att vi ska samarbeta med andra och kunna räkna med hjälp vid en kris.

Men flyktingkrisen har försämrat Sveriges relationer till de andra nordiska länderna, i synnerhet till Danmark. EU-samarbetet gungar som aldrig förr, med risk för att Storbritannien ska lämna unionen.

Försvarsministern har satsat mycket på en närmare relation med USA. Men också den påverkas om USA inte anser att Sverige har ett trovärdigt försvar.

Den svenska debatten handlar nu mest om för eller emot ett svenskt Natomedlemskap. Nato delar de politiska blocken och kan komma att bli en valfråga i 2018 års val. Men frågan är hur klokt det är att göra slut på den 70-åriga traditionen av brett samförstånd i säkerhetspolitiken.

Sveriges trovärdighet ökar inte om landet är kluvet och kan komma att byta kurs vid varje regeringsskifte.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN MÅNDAG 11 JANUARI 2016:

“ Mer klarspråk när Ryssland visar musklerna

Analys. Sälen. Lettlands president hade med sig ett dramatiskt budskap till Sälen: ”Vill ni ha fred, förbered er för krig”. Men samtalsklimatet i svensk politik står i kontrast till hans allvar. Opposition och regering har inlett året med att tjafsa om hur och när samtal ska föras.

Umgänget grannländer emellan brukar kännetecknas av en viss finkänslighet och ovilja att ge sig in i varandras inrikesdebatter. Men när EU-samarbetet knakar alltmer i fogarna och Ryssland fortsätter att demonstrera sina militära muskler talas det alltmer klarspråk. Lettlands president Raimonds Vejonis slog rekord i den genren när han gästade Folk och försvars rikskonferens i Sälen.

Han gick i polemik med den svenska regeringens tes att ett svenskt Natomedlemskap inte skulle bidra till avspänning. Vejonis menade att det tvärtom skulle öka säkerheten om Sverige och Finland gick med i den västliga militäralliansen. Han hävdade vidare att Ryssland provoceras av svaghet och respekterar styrka.

Raimonds Vejonis anser att ett krig mellan Nato och Ryssland kommer att beröra hela nordöstra Europa. Och då gör Sverige bäst att rusta och alliera sig medan tid är.

Presidenten har förstås sina skäl för att vilja få Sverige att vara med och ta ansvar för försvaret av Baltikum. Nato behöver svenskt territorium för att kunna försvara Estland, Lettland och Litauen på bästa möjliga sätt. Och det behöver planeras och övas i förväg.

Frågan är vilket Sveriges nationella intresse är. Har Vejonis rätt i att militär svaghet provocerar Ryssland? Bidrar ökade försvarsanslag till kapprustning eller till fred och stabilitet?

Det är viktiga frågor för svenska politiker. Men i kontrast till Vejonis allvar har regering och oppositionsledare inlett årets säkerhetspolitiska debatt med ett bråk om när och hur säkerhetspolitiken bör diskuteras.

Moderatledaren Anna Kinberg Batra vill att regeringens samrådsorgan om försvars- och säkerhetspolitik, Försvarsberedningen, ska kallas in igen. Det finns en samrådsgrupp mellan partierna som den förra beredningen tillsatte, men i stället för att ta upp förslaget där, eller direkt med försvarsministern, skickade hon pressmeddelande. Försvars- och utrikesministrarna nobbade snabbt Moderaterna och sade att M minsann inte tackade ja i augusti när regeringen bjöd in till samtal om en ny bred säkerhetsstrategi. Och där är vi nu.

Samtalsklimatet mellan regeringen och de borgerliga rör sig som rösten hos en ung man i målbrottet. Ibland gör man upp, ibland ska oppositionen avsätta regeringen och ganska ofta beter sig regeringen som om man inte alls behövde riksdagens stöd.

Säkerhetspolitiken är det minst lämpliga området av alla för ett sådant målbrottsklimat.

Ska Sverige kunna navigera i en tid där grannen tvärs över Östersjön varnar för att vårt land kan bli en krigsskådeplats så måste regering och opposition i alla fall kunna enas om mötesordningen.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN MÅNDAG 11 JANUARI 2016:

“ Wallström lanserar civil värnplikt

Utrikesminister Margot Wallström (S) vill införa en ”modern” värnplikt i Sverige som även kan innebära civila samhällsinsatser. Hon menar att det finns många tänkbara uppgifter, till exempel att ta emot flyktingar.

Margot Wallström lanserade idén på Folk och försvars konferens i Sälen och hon betonar att det är hennes personliga åsikt. Regeringen har tillsatt en utredning som just nu tittar på frågan om hur försvaret ska lösa sitt personalbehov i framtiden, till exempel genom inslag av värnplikt likt system man har i Danmark.

Margot Wallström anser att Sverige be-höver en ”modern” värnplikt som gäller både för män och för kvinnor.

– Den bör vara jämställd och innehålla både en militär och civil del. Jag ser behovet av det inte minst när det gäller naturkatastrofer. Vi har haft skogsbränder och andra naturkatastrofer i Sverige där det verkligen skulle ha kommit till hjälp.

Margot Wallström pekar också på att värnpliktiga skulle kunna användas för att leta efter försvunna personer.

– Eller hjälpa Migrationsverket eller välkomna nyanlända till Sverige. Så uppgifterna finns där, säger hon.

Margot Wallström vill att värnpliktiga ska kunna välja mellan militär värnplikt och civil värnplikt.

Själv skulle hon kunna tänka sig att göra miljöinsatser som värnpliktig, till exempel att sanera stränder från oljespill.

DN MÅNDAG 11 JANUARI 2016:

“ Gör slut på grannfejden

”Har dina föräldrar bott i Sverige?” frågade Aftonbladetjournalisten som intervjuade den finländske juniorhockeyspelaren Kasper Björkqvist efter VM-guldet. Intervjun skedde på svenska och Björkqvists språkkunskaper är inte märkliga eftersom han är finlandssvensk och sålunda har svenska som modersmål.

Journalisten försäkrade senare att han har full koll på den finlandssvenska minoriteten i Finland, men skadan var skedd. De svenskspråkiga i landet rasade. På tv-bolaget Yles hemsida konstaterade historieprofessorn Dick Harrison: ”Många svenskar känner till mer om semesterorter vid Medelhavet än de vet om grannländerna Norge, Danmark och Finland. Man vet inte vilket parti som regerar i länderna och namnen på kungar eller presidenter är ofta helt okända”.

Han fick medhåll av sin finske kollega Henrik Meinander: ”Allmänt taget vet svenskar inte ett jota om att det finns finlandssvenskar i Finland”, sa han, men konstaterade att okunskapen finns på båda sidor av Östersjön. Unga finländare ”vet knappast att Finland varit en integrerad del av Sverige”.

Meningsutbytet är ett nytt kapitel i en välkänd berättelse om den allt svagare nordiska gemenskapen. Dialogen mellan länderna har alltid haft sina inslag av syskongnabb, men den senare tiden har tonen skärpts markant. En viktig orsak är flyktingkrisen och den följande åtstramningen vid gränsen mellan Sverige och Danmark. Efter 50 år har plötsligt den nordiska passfriheten blivit ifrågasatt.

Även om få saknar tanken på en ny union är detta en oroväckande och tråkig utveckling. Vi behöver mer av nordiskt samarbete, inte mindre.

Att de nordiska länderna glider isär beror väl framför allt på en allmän globalisering, där vi är mer intresserade av den anglosaxiska världen på bekostnad av den nordeuropeiska. En orsak finns förmodligen också i invandringen, där nya nordbor kanske inte alls förstår vad de skulle ha gemensamt med de länder som råkar ligga intill.

Skolan har ett stort ansvar. Tidigare läste svenska skolbarn inte bara mer historia, det fanns också en tonvikt på Nordens geografi och inte minst dess språk. Vad gäller det sistnämnda märks en klar skillnad på bara ett par generationer. Det var inte länge sedan som svenskar, norrmän och danskar kunde tala ganska obehindrat med varandra på en sorts skandinaviska. Hos dagens unga är det mer regel än undantag att gripa till engelskan.

När gränsen mellan Sverige och Danmark nu täpps igen, och decennier av öppenhet ersätts av id-krav, kontroller och misstänksamhet, är det ett hårt slag mot den nordiska grundtanken. Det drabbar också högst konkret mängder av jobbpendlare och företag. Det riskerar dessutom att ytterligare spä på misstänksamheten och fördomarna de nordiska länderna emellan, i en tid då motsatsen hade behövts.

Att Sverige stärker kontrollen över flyktinginvandringen är nödvändigt när alltför många andra EU-länder smiter från sitt ansvar. Men det är också väsentligt att gränsen öppnas så snart det är möjligt.

De nordiska länderna har definitivt en hel del som skiljer oss åt. Men desto mer som förenar oss. En flertusenårig gemensam historia, ibland av krig men oftast av fredlig integration. Tillsammans utvecklade vi framstående välfärdssamhällen, tillsammans har vi stått upp för demokrati och jämlikhet.

I tider som dessa är det på plats att påminna om den vitala nordiska integration som trots allt fortgår. Det är långt ifrån bara vid Öresund som människor korsar gränser för att arbeta. Unga svenskar jobbar i Oslo och deras isländska generationskamrater hittar arbetsgivare i hela Skandinavien. När vi nöjesreser utomlands blir det ofta till ett nordiskt land.

Även om stämningen på Nordiska rådet och ministerrådet har blivit en aning kyligare de senaste månaderna är institutionerna forum för en fullt fungerande och viktig dialog som är väl värd att utvecklas.

Fortfarande besöker nyvalda regeringschefer sina nordiska grannar först av alla, fortfarande sker ett stort, värdefullt säkerhetspolitiskt samarbete – något som senast på söndagen lyftes fram av Stefan Löfven och hans finländske kollega Juha Sipilä på DN Debatt.

Ett svenskfinskt och nordiskt försvarssamarbete kan inte ersätta Natomedlemskap, särskilt som både Norge och Danmark sedan länge är medlemmar. Men det kan komplettera det. Norden är värd att försvara – både mot militära angrepp och som intresse- och värdegemenskap.

DN 11/1 2016 “

DN MÅNDAG 11 JANUARI 2016:

“ Den småskaliga terrorns tid

Inför tydliga hot känner vi fruktan. Vår tids terrorism sprider i stället ängslan, en frätande oro som man inte får grepp om.

På nyårsafton samlades vi, några vänner och släktingar, på en bar i Tel Aviv och tog en drink. Dagen därpå sköt en terrorist sönder stället, dödade två personer och skadade minst fem. När jag fick veta vad som hade hänt blev jag givetvis förfärad, men att jag hade varit där 16 timmar tidigare berörde mig inte särskilt.

I dessa dagar löper vi alla risk att råka ut för slumpartad terror, i Paris, San Bernardino, Boston eller Fort Hood. Många av oss har varit inom räckhåll för sådana attacker. Det är delvis slumpen som avgör om man råkar vara på fel ställe vid fel tid.

Men att dessa slumpartade dödsorgier ackumuleras påverkar den sociala psykologin och den kultur vi alla vistas i. Vi lever i den småskaliga terrorns tidsålder.

I Israel har de vågen av knivhuggningar. I USA har vi masskjutningarna i skolor och på biografer. I storstäderna skjuter polisen vilt. På andra ställen är det självmordsbombningar. Detta våld är de globala nyhetskanalernas dagliga kost.

Många attacker har religiösa eller politiska övertoner, men där finns alltid ett psykologiskt inslag också. En del unga vuxna har brutit upp från sina föräldrar men inte skapat sig ett självständigt jag. För att undkomma sin egen formlöshets eller obetydlighets terror kastar sig somliga i något fanatiskt tros-systems famn. De begår en ohygglig handling som de tror ska ge deras liv form, mening och glans. Religioner som det radikala islam lockar med illusionen att mord och självutplåning är den ädlaste formen av uppoffring.

Dessa självmotiverade attacker har blivit en världsomspännande social epidemi. De många utslagen av småskalig terrorism har förenats och skapat ett generellt tillstånd av oro.

Fruktan är en känsla utlöst av ett specifikt hot, men ängslan är en frätande oro som man inte får grepp om. I den småskaliga terrorns tidsålder inger denna ängslan en förnimmelse av att auktoritetens grundläggande system inte fungerar, att de som har ansvaret inte håller människor trygga.

Vi går omkring med en känsla av att livet är obehagligare och farligare. Vi reser våra palissader och misstror dem som står utanför. Denna ängslan gör oss alla lite mindre mänskliga.

I land efter land hotar denna ängslan den liberala ordningen. Jag talar alltså om den filosofiska upplysningsliberalismen, inte om partiliberalism. Denna hållning är grundbulten i tron på det öppna samhället, yttrandefriheten, jämlikheten och det successiva framåtskridandet. Den bygger på övertygelsen att förnuftiga samtal får värdena att hänga samman och fanatismen att försvagas. Den utgår ifrån att människor av alla trosriktningar förtjänar tolerans och aktning.

Dessa liberala antaganden har hotats uppifrån i åratal, av diktatorer. Nu hotas de från botten, av populistiska antiliberaler som stöder

Nationella fronten i Frankrike, Ukip i Storbritannien, Viktor Orbán i Ungern, Vladimir Putin i Ryssland och Donald Trump i USA.

Vågen av antiliberalism har lett till att en av de bredaste politiska sprickorna nu löper mellan dem som vill ha ett öppet samhälle och dem som vill ha ett slutet. På 1990-talet var öppenhet och gränsernas nedvittring högsta mode, i dag vill delar av vänstern se minskad frihandel medan delar av högern eftersträvar större kulturell slutenhet och restriktivare migrationspolitik.

Antiliberalismen syns tydligast till höger. Den klassiska liberalkonservatismen är på tillbakagång när väljarna vill ha kraftkarlar som stänger gränserna och undergräver den demografiska och sociala strukturen.

Än är det för tidigt att avgöra om Republikanerna får färre väckelsekristna väljare i år, men tonen i debatten har sannerligen varit mindre kristen – mindre människovänlig, mindre gästfri mot främlingen.

Vi som tror på det öppna samhället är skyldiga att gå till intellektuell mot-attack. Det kan vi inte göra genom att upprepa 1990-talets lugnande prat om valfrihet och den naturliga harmonin mellan folken. Man kan inte besegra moralisk fanatism med blaskig moralisk relativism.

Man kan besegra den enbart med grundmurad och hängiven pluralism. Människor känner tillfredsställelse endast när de gör starka moraliska åtaganden. Faran kommer när de är fanatiskt och monopolistiskt hängivna en enda sak.

Pluralisten är engagerad i en filosofisk åskådning eller trosriktning men också i en etnicitet och i en stad, i ett arbete, i olika intressen och i fascinerande främmande kulturer. Dessa olika engagemang balanserar och modererar varandra. Ett liv i olika världar med olika människor vävs samman i en enda mänsklig, mångfasetterad tillvaro. Stelheten i ett trossystem tvingas konfrontera besvärligheterna i relationer på arbetsplatsen eller i en sammanslutning i grannskapet.

Den småskaliga terrorns ängslan kan vänja oss vid otrevliga sätt att tänka. Andlig motståndskraft blir lika viktig som fysisk motståndskraft. Det innebär att engagemanget i ett öppet samhälle, öppna kulturer och moralisk pluralism måste komma i förgrunden igen. Öppenheten är värd den skräck som fanatikerna då och då väcker.

David Brooks amerikansk journalist och författare.
Översättning: Margareta Eklöf “

DN MÅNDAG 11 JANUARI 2016:

”Pseudoteorier jämställs med etablerad vetenskap”

“ Relativistisk kunskapssyn. I Skolverkets kommentarer till läroplanen för grundskolan framställs naturvetenskapen som en ideologi bland andra. En relativistisk kunskapssyn har fått fotfäste i skolvärlden och den lämnar skoleleverna skyddslösa. Skolan måste vara tydlig med vad vetenskapen säger, skriver fyra forskare och debattörer.

Skolan har övergivit den vetenskapliga metoden, och jämställer pseudoteorier med etablerad vetenskap. Märkligt nog har detta olycksbådande vägval i stort sett fått ske utan uppmärksamhet. Nu är det angeläget att lagstiftare, skolledare och lärare engagerar sig i denna helt centrala framtidsfråga och gör begreppet kunskapsskola till mer än bara ett slagord.

Nyligen deltog ett par av oss som föreläsare på en inspirationsdag för lärare i Skolverkets och Kungliga Vetenskapsakademins regi med temat Naturvetenskapen och livets mening. I samband med en fråga om hur man bemöter barn och ungdomar som uppfostrats i kreationistisk anda inträffade något märkligt.

Ett par lärare började argumentera för att den vetenskapliga synen på livets utveckling kan ställas bredvid den kreationistiska och att man som lärare inte behöver övertyga eleverna om vilken som är rätt. Det vore till och med direkt fel att göra det och ”i strid med en god lärargärning”. Dessutom är det ju ett välkänt faktum, hävdade lärarna, att vetenskapen inte representerar någon absolut sanning. Panelen hamnade efter dessa inlägg i chock och inspirationsdagen avslutades i förvirring.

Är detta enbart en anekdot? Dessvärre utgör detta ett exempel på hur skolan fungerar i ett land som också delar ut världens främsta vetenskapliga pris, Nobelpriset, och därmed borde ha förutsättningar att veta bättre.

I USA har kreationismen gjort framgångsrika framstötar i utbildningsväsendet. Där handlar det om hur religiösa rörelser gör bruk av sanningsrelativism för att smyga in kreationismen i skolan. I Sverige handlar det snarare om en relativistisk kunskapssyn som fått fotfäste i skolvärlden och som lämnar skoleleverna skyddslösa.

I sin avhandling ”Den förhandlade makten” (2011) intervjuar statsvetaren Fredrik Sjögren lärare vid vanliga svenska skolor om hur de hanterar värdekonflikter runt ämnen som demokrati och sexualitet. Till sin förvåning finner han att evolutionen hör till dessa konfliktämnen. Flera av lärarna berättar hur de försöker uppmuntra eleverna att bilda sig en egen uppfattning om livets utveckling på jorden. Sjögren beskriver detta som att lärarna vill erbjuda ett ”smörgåsbord” av teorier att välja från. Man betraktar vetenskaplig kunskap som ofullständig och omöjlig att belägga och anser det vara ”gammaldags, stelt och småskuret” att förespråka en teori framför en annan. En lärare säger att ”de olika skapelsemyterna eller olika religioners förklaringar är inte fel utan bara olika sätt att se på saken”.

Enligt läroplanen för grundskolan, LGR 11 (beslutad av riksdagen 2009, uppdaterad 2015), framstår lärarnas handlande som föredömligt.

Här kan man läsa att biologiundervisningen ska skapa förutsättningar för eleverna att kunna skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra världen och ge dem inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund. Detta påstående utvecklas i ett särskilt dokument med kommentarer till Läroplanen (vilket också återfinns på Skolverkets hemsida):

Genom att diskutera vad som utmärker naturvetenskapen kan eleverna få förståelse för hur naturvetenskap förhåller sig till andra sätt att veta och tro. Kursplanen avser inte att lyfta fram naturvetenskapen framför andra sätt att beskriva världen. Det handlar i stället om att belysa i vilka sammanhang och situationer naturvetenskapliga kunskaper är användbara.

Det är häpnadsväckande att detta står i ett offentligt styrdokument för den svenska skolan. Visst finns det olika sätt att beskriva världen, men endast de som vilar på goda grunder utgör seriösa teorier. Evolutionsteorin hör dit, kreationismen gör det inte. Att inte förespråka evolutionsteorin är i strid med skollagen som tydligt anger att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund.

Läroplanen betonar också att naturvetenskapen påverkas av de människor som verkar inom den och att den därför är föränderlig och inte slutgiltig. Givetvis är det korrekt att naturvetenskapliga teorier utvecklas och att eleverna bör göras medvetna om att det de lär sig inte i varje detalj utgör sista ordet. Men detta innebär inte att sofistikerade och välgrundade vetenskapliga teorier kan jämställas med pseudoteorier.

På flera ställen i LGR 11 framhålls betydelsen av att eleverna lär sig att ’föra kritiska resonemang’ och ’formulera egna argument’. Men för att det inte bara ska bli löst tyckande krävs en fast kunskapsgrund och att man förstår skillnaden mellan vetenskaplig metod och spekulation.

Är kommentarerna till läroplanen i biologi ett desperat försök att hantera den religiösa laddningen kring evolutionen? Det verkar inte så. Samma kommentar återfinns också för kemi och fysik. När det gäller fysik kan man dessutom läsa:

Existentiella frågor om universums uppkomst och utveckling behandlas inom såväl modern kosmologi som olika religioner. Genom undervisningen i fysik kan eleverna utveckla förståelse för att skillnaden mellan naturvetenskap och religion inte ligger i vad som beskrivs, utan främst i vilka frågor man ställer och vilka metoder som används för att besvara dem. På så sätt får de möjlighet att väga samman värderingar och sakförhållanden, föra kritiska resonemang och förhålla sig till vad forskare och naturvetenskapens kritiker påstår.

Ja, ni läser rätt: naturvetenskapen framställs som en ideologi bland andra. Man kan också undra vad det innebär att ’väga samman värderingar och sakförhållanden’ i detta sammanhang? En naturvetenskaplig teori har sitt värde i att den, baserad på rigorösa metoder, är ämnad att beskriva hur världen är, inte hur den borde vara.

Vi lever i ett samhälle där det blir allt svårare att urskilja vad vi vet ur den flod av information som sköljer över oss. Medvetna försök görs att undergräva väletablerad kunskap, särskilt när det gäller omdiskuterade frågor som global uppvärmning, vaccin och flyktingsituationen. Det är helt avgörande att lärarna får de redskap som behövs för att träna

eleverna att skilja det som vilar på god vetenskaplig grund från spekulationer och desinformation.

Alla, inklusive eleverna i skolan, har rätt att tro vad de vill och givetvis finns det frågor, till exempel vad gäller värderingar, som naturvetenskapen inte kan besvara. Men skolan kan och måste vara tydlig med vad vetenskapen säger, vad som är byggt på god evidens och vad som inte är det.

Det är hög tid att lagstiftare, skolledare och lärare engagerar sig i denna helt centrala framtidsfråga och gör begreppet kunskapsskola till mer än bara ett slagord.

Ulf Danielsson, professor i teoretisk fysik vid Uppsala universitet
Christina Moberg, professor i organisk kemi vid KTH, preses för Kungl. Vetenskapsakademien
Christer Sturmark, författare och förlagschef för vetenskapsförlaget Fri Tanke.
Åsa Wikforss, professor i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet”

Artikeln visar på stor skandal i utbildningen.

DN ONSDAG 13 JANUARI 2016:

“ Den ojämlika rädslan

Allt fler vittnesmål kommer nu om sexuella trakasserier mot kvinnor. Rapporter från skilda platser som Köln, Kungsträdgården, Kalmar, Karlstad och Malmö pekar ut festande folksamlingar som ett särskilt problem. Här har kvinnor antastats av män i grupper som ibland också passat på att råna dem.

Men många kvinnor, särskilt ungdomar, vittnar om att sextrakasserier är ett samhällsproblem som är långtifrån begränsat till vissa platser och tider. I ett öppenhjärtigt samtal i tisdagens DN berättar tre gymnasietjejer från Stockholm om sin vardag:

”Det är verkligen ingen nyhet. Det är så vanligt. Det är bara att fråga vilken tjej som helst”, säger Hamdi Abdiweli, 18 år.

”Det händer utanför skolan, på barer, nattklubbar och när man går på gatan. Det är incidenter som händer hela tiden och något man som tjej alltid snackar om med sina tjejkompisar”, berättar Klara Benyamine, 19.

De senaste dagarna har späckats av diskussioner om utebliven rapportering från till exempel nyåret i Köln och festivalen We are Sthlm i somras. I båda fallen har polisen valt att inte berätta vad som hänt utan tvärtom beskrivit det som att inget anmärkningsvärt skett – ända tills vittnesmålen började komma om motsatsen.

Även de vardagsövergrepp som Hamdi och Klara berättar om bryter bilden av vad många trodde var lugn och ro på svenska gator. Deras och andra kvinnors berättelser måste bli en väckarklocka för sam-

hället. Kvinnofrid ska råda – överallt. Det är inte kvinnorna som ska anpassa sig för att slippa utsättas, det är männen som ska låta kvinnorna vara i fred. Punkt.

På tisdagen presenterades Brotts-förebyggande rådets nationella trygghetsundersökning. Den visar på kraftig ojämlikhet mellan könen vad gäller känslan av att kunna röra sig fritt utan rädsla. 16 procent av kvinnorna är rädda för överfall och misshandel – -6 procent av männen.

Var fjärde kvinna känner sig otrygg i sitt bostadsområde på kvällen, mot ”bara” 7 procent av männen. Nästan var tionde kvinna känner sig så otrygg att hon undviker att gå ut ensam i sina egna kvarter sent på kvällen.

Den goda nyheten i undersökningen är att otryggheten trots allt minskar. År 2006 uppgav 29 procent att de oroar sig i stor utsträckning för brottsligheten. I den nya undersökningen har siffran sjunkit till 22 procent. Det kan vara nyttigt att hålla i huvudet. I dag finns en tendens att måla upp Sverige på väg mot en avgrund där allt blir farligare och medborgarna lever i skräck.

Samtidigt finns olikheter inte bara mellan könen utan också mellan olika bostadsorter. Boende i flerfamiljshus känner sig till exempel otryggare än övriga. Det är ingen vågad gissning att andelen är hög i de 55 stadsdelar i 22 städer i vilka Rikskriminalpolisen år 2014 slog fast att ”lokala kriminella nätverk anses ha negativ påverkan på lokalsamhället”.

Både vad gäller kvinnors otrygghet i allmänhet och problemen på festivaler och nyårsfiranden finns ett snabbt och nödvändigt motmedel. Polisen måste vara närvarande och synlig. Det minskar brottsligheten och ökar tryggheten. Närpolisstationer i problemområden och patrullerande poliser vid platser med stor risk för trakasserier och andra brott skulle göra stor skillnad.

Kvinnor måste också på alla sätt uppmuntras att anmäla även vad som uppfattas som mindre övergrepp. Känslan att en anmälan inte lönar sig är förödande för rättssamhället.

Bara 8 procent av misstänkta sexbrott anmäls till polisen, enligt Brås undersökning. Det kan jämföras med 24 procent i hela gruppen ”brott mot enskild person”.

”Många tjejer tänker nog att min anmälan inte spelar så stor roll”, säger mycket riktigt Klara Benyamine till DN. Det är ett stort misslyckande.

Slutligen måste man ändå säga att det är glädjande att de avslöjade sexuella övergreppen på kvinnor väckt så stark och unison vrede inte minst bland svenska män. Om indignationen håller i sig och dessutom riktar sig även mot de vardagliga trakasserierna kommer den sortens brott, och därmed också otryggheten, att minska kraftigt. Men då krävs förstås att ilskan mobiliseras även när den misstänkte brottslingen heter Magnus och inte Mahmoud.

Nog är de lågintensiva, ständigt pågående vardagstrakasserierna i sin stora omfattning lika upprörande och värda samma ramaskri som berättelserna från We are Sthlm. Inte är det väl gärningsmannens ursprung som ska avgöra tyngden i vår ilska?

DN 13/1 2016 “

DN ONSDAG 13 JANUARI 2016:

“ Motstridiga mål måste medges

Sälen. Tisdagens bombdåd i Istanbul i Turkiet påminde återigen om det hot terrorismen utgör i Europa och vår närhet. Bland de döda finns tyska turister, norrmän uppges ha skadats.

Vid Folk och försvars rikskonferens i Sälen påminde inrikesminister Anders Ygeman (S) om självmordsbombaren i Stockholms city 2010. Sverige är inte skonat. ”Vi kan inte skydda oss mot allt, men måste göra det vi kan” för att förebygga, försvåra och förhindra terrorism, sa Ygeman.

Han radade upp vad regeringen har gjort och var nöjd med det stöd som kommit från den borgerliga oppositionen. Inrikesministern pekade också på hur Säpo är beroende av att kunna använda hemlig avlyssning, som när attentatet mot den danska tidningen Jyllands-Posten avvärjdes. Mer kontroversiellt är att gå vidare med utökade tvångsmedel, som dataavläsning, eftersom polisen anser sig behöva fler verktyg på grund av den tekniska utvecklingen.

Diskussionen om och dragkampen mellan olika behov är evig, och ska så vara i ett öppet samhälle. Friheten ska skyddas utan att demokratin urholkas. Om staten använder metoder som befolkningen uppfattar som icke försvarbara intrång i den personliga integriteten riskerar det att slå tillbaka och undergräva förtroendet.

Flyktingströmmarna har inte direkt minskat utmaningarna. Terrordåden i Paris i november visade bland annat hur illa de europeiska systemen fun-gerar. EU-ländernas säkerhetstjänster har varit skeptiska till att dela information. Listorna på misstänkta har ofta varit så långa att det inte har funnits resurser att hålla dem under uppsikt. Tack vare Schengenområdets öppna gränser har de fritt kunnat resa dit de vill. Resande till och från Syrien har undgått upptäckt.

De flesta, även Sverige, försöker straffbelägga så kallade terrorresor. Ett annat mål är att stoppa missbruket av pass. 177 000 svenska är förlust- eller stöldanmälda. I Tyskland är det nästan en halv miljon. Anders Ygeman kräver att alla EU-pass ska kontrolleras mot Interpols databas, vilket låter högst rimligt.

Även kontroller, av gränser och identitetshandlingar, innebär dock en balansgång. Sverige bedriver signal-politik för att minska antalet asylsökande, det är inget Ygeman hymlar med. Men flyktingvågen har satt EU och Schengensamarbetet under extrem press och avslöjat motsättningar som driver unionen isär. Sådant gäller det också att skärpa bevakningen emot.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN ONSDAG 13 JANUARI 2016:

”Vi vill samarbeta om ökat bostadsbyggande”

“ Nya reformer krävs. Fram till år 2025 till behövs över 700 000 nya bostäder. Alla ansvarstagande partier måste nu lägga politiska låsningar och konflikter åt sidan för att ta fram innovativa och realistiska sätt att öka byggandet. Regeringen är beredd att göra det som krävs, skriver Stefan Löfven, Magdalena Andersson och Mehmet Kaplan.

Regeringen kommer att under 2016 prioritera investeringar och reformer för fler jobb, förbättrade skolresultat och ökat bostadsbyggande. I dag presenterar vi inriktningen för att öka takten i bostadsbyggandet.

Vi har påbörjat ett nytt samhällsbygge. Vi investerar kraftigt i Sveriges nya jobbagenda – med infrastruktursatsningar, en ny exportstrategi och bättre tillgång till riskkapital för små och medelstora företag.

På skolområdet investerar vi i ett nytt kunskapslyft med över 50 000 nya utbildningsplatser så att fler kan ta de jobb som växer fram. I år förverkligas också vår satsning på höjda lärarlöner, mindre klasser i lågstadiet och ökat stöd till de skolor som behöver det mest.

Regeringen har tagit en rad beslut för att göra det snabbare, enklare och billigare att bygga bostäder. Vi har förkortat överklagandeprocessen, lagt fram en ny bullerförordning, satsat på energieffektiva och klimatsmarta byggnader och har inlett den största bostadssatsningen på över 20 år. Redan i år förväntas bostadsbyggandet vara det högsta sedan början av 1990-talet.

Sverige har även fortsatt behov av investeringar och strukturreformer, för att fler ska arbeta, skolresultat ska höjas och bostadsbyggandet ska öka. Det akuta krisläget i flyktingmottagandet som uppstod under hösten 2015 fotsätter att kräva stora ansträngningar av det svenska samhället. Regeringen gör det som krävs för att få till stånd en bättre fördelning av antalet flyktingar i Europa. Det kommer framöver att ställa stora krav på politiken för att de som kommit till Sverige snabbt ska komma in i samhället, kunna bidra och göra sin plikt.

Vi ska ta vara på att vi nu har ett gott ekonomiskt läge med den fjärde högsta tillväxttakten i Europa. Sedan regeringen tillträdde förra hösten har antalet människor som har ett arbete att gå till ökat med nästan 70 000. Både långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten sjunker. Under 2015 har vi halverat budgetunderskottet. Det gör oss bättre rustade att ta itu med de utmaningar och möjligheter som nu ligger framför oss.

Boverket uppskattar behovet av nya bostäder år 2025 till över 700 000. Med den byggtakt vi har i dag kommer inte samhället att klara det behovet. I stället för att kämpa om vilken regering som står med problemen om nio år bör alla ansvarstagande partier redan nu hitta innovativa och realistiska sätt att öka människors möjlighet att flytta till ett boende som passar jobb- och familjesituation i hela landet. För att klara det behöver vi lägga politiska låsningar och konflikter åt sidan. Låt oss debattera de enskilda förslagen men vara överens om att målet är att tillgodose behovet av nya bostäder. I det arbetet är regeringen beredd att göra det som krävs.

Det finns en stor potential i ett ökat bostadsbyggande och ökad rörlighet på arbetsmarknaden både för samhället och individer. Det är en möjlighet att öka antalet jobb och minska arbetslösheten genom att fler utbildas till byggbranschen och får jobb. Det är en möjlighet för ökad tillväxt och bättre matchning med växande företag som kan rekrytera personal utanför sin egen region. Skenande bostadspriser motverkas. Samtidigt som unga kan flytta hemifrån, barnfamiljer flytta till större och äldre till ett mer anpassade boende.

Regeringen tar därför i dag initiativ till breda politiska samtal om hur vi ökar byggtakten med Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet. Samtalen kommer att ledas av finansminister Magdalena Andersson och bostads- och stadsutvecklingsminister Mehmet Kaplan. Regeringen ser att det inom tre områden krävs reformer och nytänkande för att öka byggandet.

1 Förenkla regelverken: korta tiden från idé till färdigt hem. Ska vi öka byggandet tillräckligt måste staten och kommunerna arbeta tillsammans. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att förändra plan- och byggreglerna i syfte att förenkla, främja konkurrens och korta tiden från idé till färdigt hem. Exempelvis se över om det skulle kunna gå att bygga med bara översiktsplan som grund och att ha samma överklagandemöjligheter för bygg- och rivningslov som för detaljplaner.

Regeringen är beredd att se över krav på bostadsbyggande för kommunerna. Om inte varje kommun tar ansvar för att det byggs tillräckligt för regionens och nationens behov skulle dessa krav kunna göras bindande.

2 Öka byggkapaciteten. För att avsevärt kunna öka byggtakten i Sverige behöver kapaciteten att bygga fler bostäder utökas. Regeringen vill kraftigt öka antalet utbildningar som kan ge arbetslösa möjligheter att arbeta i byggbranschen. Den svenska marknaden behöver även i större utsträckning än i dag öppnas för utländska byggbolag. Dessa ska dock självfallet arbeta under svenska villkor och svenska kollektivavtal.

En modell med typgodkända hustyper eller certifierade entreprenörer skulle kunna snabba upp och förenkla plan- och byggprocessen och samtidigt leda till en industriell utveckling av prefabhus.

Som ett komplement till de större insatserna att få fram fler bostäder vill regeringen se över om statliga bolag kan ges större möjligheter att se till att det byggs nya bostäder. Akademiska Hus bygger i dag studentbostäder och bör vara en aktuell aktör. Specialfastigheter kan vara en annan sådan aktör. Syftet skulle vara att få fram fler bostäder åt studenter, ungdomar och övriga grupper som har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden.

Vi behöver möjliggöra bostadsbyggande på statligt ägda fastigheter genom en modell för avyttring eller upplåtelse av statligt ägda fastigheter. Regeringen är också beredd att ta ytterligare steg för att se över hur lokal infrastruktur kan planeras och finansieras i syfte att skapa attraktiv bostadsmark genom effektiva transportlösningar.

3 Finansiering och ökad rörlighet. Regeringen har infört ett investeringsstöd för hyresrätter och ekonomisk stimulans till kommuner för ökat byggande. Regeringen vill se över behovet av att komplettera investeringsstödet med nya former av hyresgarantier. Samtidigt behö-

ver kapitalförsörjningen till mindre aktörer ses över. Om behov finns är regeringen beredd att tillföra medel till SBAB för utlåning till allmännytta, byggföretag och kommuner för nybyggnation av både hyresrätter och bostadsrätter.

Det befintliga bostadsbeståndet behöver också användas mer effektivt. Regeringen vill inom ramen för dagens samlade beskattning av bostadssektorn se över skatternas utformning för att främja ökad rörlighet på bostadsmarknaden.

För att investeringarna och strukturreformerna ska vara möjliga i dagens svåra parlamentariska läge krävs samarbetsvilja och samförstånd. Vi är beredda att fortsätta utveckla bostadspolitiken tills byggtakten möter behoven på bostadsmarknaden. Utmaningarna måste antas tillsammans – i bred samverkan med näringsliv, fackförbund, civilsamhälle, forskare och politiker på alla nivåer.

Ett hållbart samhällsbygge kräver samarbete. Därför vill vi samla Sverige för att bygga ett starkare land tillsammans.

Stefan Löfven (S), statsminister
Magdalena Andersson (S), finansminister
Mehmet Kaplan (MP), bostads- och stadsutvecklingsminister “

DN ONSDAG 13 JANUARI 2016:

“ Expert: Omöjligt femdubbla byggtakten – på kort sikt

Flyktingströmmen gör att det behövs lika många nya bostäder varje år under de kommande fem åren som under miljonprogrammet, enligt Boverket. Men enligt myndigheten blir behovet mycket svårt att uppfylla. Nu varnar experter för förvärrad bostadsbrist och ytterligare stigande bostadspriser, framför allt i storstäder som Stockholm.

– Vi har ett mycket stort byggbehov i Sverige oaktat den stora ökningen i antalet asylsökanden under hösten. En framtida ökning av antalet nyanlända skulle öka behovet ytterligare, säger Bengt J Eriksson, analytiker på Boverket.

Enligt Statistiska centralbyråns, SBC, senaste prognos från månadsskiftet oktober–november ökar den svenska befolkningen med 350 000 personer mer än vad man tidigare trott fram till år 2020. Orsaken är den kraftigt ökade invandringen, även om osäkerheten är stor vad de skärpta gränskontrollerna kommer att innebära.

– Om det skulle bli så att SCB:s prognos skulle infrias innebär det att vi behöver ännu fler nya bostäder på fem sex års sikt, även om prognosen känns mindre sannolik i dag än när den gjordes, säger Bengt J Eriksson.

Han anser att politikerna står inför flera stora utmaningar för att den framtida bostadsförsörjningen ska fungera. En är att bostadsbyggandet ska lyfta från 20 000–25 000 per år till uppåt 100 000. Det har tidigare bara skett i Sverige under miljonprogrammet 1975–1976 och kostade statskassan stora pengar i form av generösa bostadssubventioner.

– Det är en sak att bygga bostäder för folk som har gott om pengar. Men det är en helt annan sak att få fram bostäder till personer som inte kan betala på samma sätt. Någon måste stå för kostnaderna, säger Bengt J Eriksson.

En annan utmaning är att hitta arbetskraft till byggindustrin som dessutom alltid har varit konjunkturkänslig. En tredje är att bygga upp den infrastruktur som krävs.

Men det är omöjligt, tror Stellan Lundström, professor i fastighetsekonomi på Kungliga tekniska högskolan.

– Vi har inte en produktionsapparat som står redo, vilket innebär att det kommer att bli mycket dyrt att bygga. Det kanske kan gå på fem–åtta års sikt, men inte tidigare, säger han.

Det leder till ytterligare stigande bostadspriser.

– Det gäller i synnerhet i storstadsregioner, säger Stellan Lundström.

Han och andra experter ser ökad trångboddhet framöver på grund av att det stora behovet av nya bostäder troligen blir omöjligt att uppnå.

För att få fart på byggandet kräver Moderaterna att regeringen öppnar för en rad regelförenklingar.

– Man ska till exempel kunna dela kök. Det är det många som kan tänka sig, säger Ewa Thalén Finné, bostadspolitisk talesperson för M.

Det största oppositionspartiet vill bland annat att de förenklingar i regelverket som gjorts för tillfälliga asylboenden även skulle gälla permanenta bostäder. Buller-nivåer behöver ses över och sjönära lägen kunna bebyggas.

– Det stora problemet vi har är bristen på byggklar mark, säger Ewa Thalén Finné.

Kan ni tänka er ett samarbete över blockgränsen?

– Vi har pratat om de här förslagen tidigare, Det är upp till regeringen att visa intresse.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se “

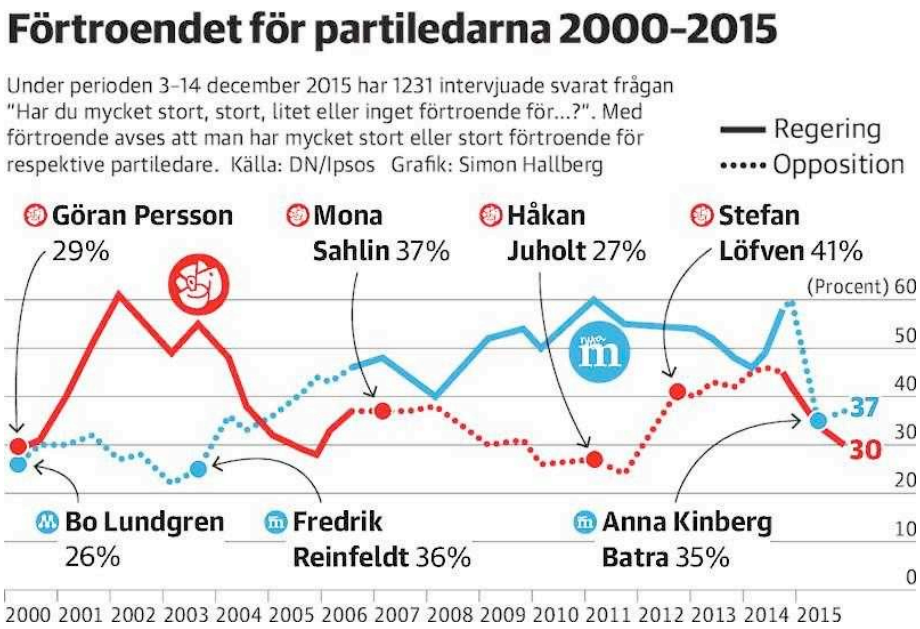

DN ONSDAG 13 JANUARI 2016:

“ Partiledarna möts i årets första debatt

Stefan Löfven (S) startar politik-året med historiskt låga förtroendesiffror för en statsminister. Även oppositionsledaren Anna Kinberg Batra har en bra bit kvar till förtroendenivån som företrädaren Fredrik Reinfeldt hade.

Efter en stökig höst med flyktingkris, terrorhot och övergiven Decemberöverenskommelse startar i dag politikåret på allvar i och med att partiledarna möts i riksdagens partiledardebatt.

Samtidigt pressas regeringspartierna av sjunkande opinionssiffror och även den borgerliga oppositionen har svårt att få något riktigt lyft

bland väljarna. Det enda parti som gått tydligt framåt efter valet är -Sverigedemokraterna.

Socialdemokraternas svaga opinionssiffror avspeglar sig även i förtroendet för partiledaren och statsministern Stefan Löfven. I den senaste förtroendemätningen från december hade 30 procent av väljarna förtroende för Löfven. Enligt en sammanställning från DN/Ipsos är det på samma nivåer som -Göran Perssons lägsta siffror när han var statsminister. Skillnaden ligger inom felmarginalen.

– Min tolkning är att statsministern inte har levt upp till de förväntningar som fanns före valet. Politiken och ledarskapet har hittills inte imponerat. Vår mätning från november visade till exempel att det finns ett stort missnöje med hur flyktingkrisen har hanterats, säger David Ahlin, opinionschef på Ipsos.

Moderatledaren Anna Kinberg Batra har precis suttit ett år på partiledarposten men har ännu inte fått något stort genombrott bland väljarna. Hon kan trösta sig med att det hade inte heller företrädaren Fredrik Reinfeldt ett år efter tillträdandet. Reinfeldts förtroendesiffror steg i mitten av 2005 och låg sedan på en hög nivå till 2014.

– Under de senaste 15 åren har normalläget varit att antingen statsministern eller ledaren för oppositionen åtnjutit stort förtroende, ofta en bit över 40 procent. Det nya är att varken statsministern eller oppositionsledaren har ett särskilt starkt förtroende. Det visar att väljarkåren blivit mer polariserad, säger David Ahlin.

– Endast 12 procent av borgerliga väljare har i dag förtroende för Stefan Löfven. Inför valet 2014 var siffran 30 procent. För Anna Kinberg Batra är det 23 procent bland de rödgröna väljarna som har förtroende för henne. Motsvarande siffra för Fredrik Reinfeldt hösten 2014 var 44 procent, så där har det hänt något ganska dramatiskt, säger -David Ahlin.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN TORSDAG 14 JANUARI 2016:

“ Måndag hela veckan

Nej, som politisk batalj gjorde onsdagens partiledardebatt i riksdagen inga starka intryck.

Stefan Löfven och Anna Kinberg Batra tog varandra på pulsen efter höstens flyktingkris. Ett och annat nytt grepp testades av de övriga deltagarna i kammaren.

Migrationen och integrationen, jobben – förstås – och övergreppen i Köln och Kungsträdgården i Stockholm satte sin prägel på replikerna i talarstolen. Men det var som om partierna just hade klivit ut på nattgammal is. Tonläget var avvaktande.

Och visst har underlaget förändrats. I flera avseenden bjuder det nya året på svåra förhållanden för partiledarna.

Opinionsmätningarna visar mulet väder. Svenskarna har blivit pessimistiska. Vart är samhället på väg? Enligt en mätning från myndigheten MSB tror en majoritet att Sverige om fem år kommer vara ett sämre land att leva i. Hushållen spår en sämre ekonomi.

M-ledaren Anna Kinberg Batra passade i debatten på att återvinna ett gammalt moderat slagord: Det går bra för Sverige men det går inte bra för alla i Sverige.

Sannolikt finns ett samband mellan det modstulna stämningsläget och det låga förtroendet för regeringen och statsminister Stefan Löfven. Men enligt mätningarna presterar Alliansen inte mycket bättre.

Även tilltron till de borgerliga parti-ledarna ligger på låga nivåer. För att tala med Moderaterna går det bra för Sverige, men inte så bra för partierna i Sveriges riksdag.

Det nya politiska landskapet är samtidigt outforskat. Att December-överens-kommelsen övergavs i oktober har tvingat de rödgröna och Alliansen att förhålla sig till varandras politik. Det har varit välgörande.

Men inte minst sprängde höstens flyktingkris de gamla partilänkarna i riksdagen. Vänstern bröts i praktiken loss från de rödgröna, medan Alliansen luckrades upp.

Självbilden skakades om i alla partier utom möjligen hos just Vänsterpartiet och Centern. De har stått kvar på samma fläck medan de andra partierna har rört sig i en kollektiv 180-graderssväng i migrationspolitiken.

Under onsdagens partiledardebatt passade Jonas Sjöstedt och vikarierande C-ledaren Anders W Jonsson på att dra nytta av sina respektive positioner. Statsminister Stefan Löfven blev hårt angripen från båda håll.

Regeringens asylomsvängning är dock inte omöjlig att försvara. Det är inte Sverige som behöver skämmas, fräste Löfven. Tills vidare duger repliken som värn mot kritiken.

Statsministerns stelbenta stil märktes i debatten. Regeringen har haft en lång startsträcka, men när ska den lyfta? Stefan Löfven sa i riksdagen att Sverige måste bryta mot borgarnas skattesänkarlinje, att ”det är dags att byta politik nu”.

Han har suttit vid makten i över ett år – fortfarande låter det ibland som att valrörelsen pågår. Ständigt sträcks händer ut i försök att få en nystart. För Socialdemokraterna är det måndag hela veckan.

Finns några nya öppningar för blocköverskridande projekt? Onsdagens regeringsutspel på DN Debatt gällde bostadskrisen, och Alliansparti-erna tackade ja till kallelsen. Samtal ska hållas.

Enligt debattartikeln ska finansminister Magdalena Andersson leda arbetet tillsammans med bostadsminister Mehmet Kaplan (MP). Att Magdalena Andersson har kallats in bådar gott. Det får ses som ett erkännande av misslyckan-det hittills. Bostadsministern har varken gjort särskilt många knop själv eller sänt några välvilliga signaler till de borgerliga.

Även Stefan Löfvens kommentarer i partiledardebatten ingav visst hopp. Avreglerade hyror är definitivt inte Socialdemokraternas melodi, det framgick visserligen. Men ingenting uteslöts, och S–MP-regeringens erbjudande till Alliansparti-erna är brett. Allt från byggbyråkrati och skatter till subventioner kan komma upp på bordet.

Kan ränteavdraget avvecklas i utbyte mot sänkt reavinstskatt? Det skulle få fart på flyttkedjorna. En rejäl avreglering av byggandet vore samtidigt välgörande. Kanske kan Alliansen förhandla fram en marknadsanpassning av hyrorna, mot att regeringen får nya byggsubventioner.

Riktig kompromisspolitik för att lösa bostadskrisen kräver att flera partier slaktar sina heliga kor. De som vågar ta steget har samtidigt mycket att vinna i väljarnas ögon.

DN 14 jan 2016“

DN TORSDAG 14 JANUARI 2016:

“ Invandring den viktigaste frågan för väljarna

Nära hälften av svenskarna anser att landets politiker måste lägga all kraft på att lösa flykting- och invandringsfrågan, visar en färsk undersökning från DN/Ipsos. Nu anklagar oppositionen regeringen för att blunda för integrationsproblemen. – Här blundas inget. Här görs vad som krävs, säger statsminister Stefan Löfven.

Årets första partiledardebatt i riksdagen dominerades nästan helt av de utmaningar som Sverige står inför när rekordmånga flyktingar de kommande åren behöver jobb och bostäder.

Rätt prioritering, tycker väljarna.

En färsk undersökning från DN/Ipsos visar att flyktingmottagande och invandring är den fråga som flest svenskar vill att landets politiker prioriterar under 2016. Nära hälften, 46 procent av de tillfrågade, anser att frågor som rör invandrare och integration är viktigast. Som en jämförelse nämns skola och utbildning av 7 procent och arbetslösheten av 6 procent.

Oppositionsledaren Anna Kinberg Batras huvudlinje under debatten var att regeringen inte gör tillräckligt för att klara integrationen.

Hon hade beväpnat sig med nya siffror från riksdagens utredningstjänst som enligt henne visar att 90 000 fler personer födda utanför Europa riskerar att bli långvarigt arbetslösa med den nuvarande politiken.

– Varför blundar statsministern för Sveriges integrationsutmaningar? sade M-ledaren i det första replikskiftet med Stefan Löfven.

Statsminister Stefan Löfven instämde, föga förvånande, inte i kritiken. Han hänvisade bland annat till de samtal som inom kort kommer att inledas på bostadsområdet. S-ledaren menar också att regeringen lagt flera förslag som ska skynda på integrationen. Bland förslagen Löfven nämner finns att flyktingar ska lära sig svenska snabbare, förbättrad validering och snabbspår till arbetsmarknaden i vissa brist-yrken.

– Arbetslösheten sjunker, även för människor som är nyanlända. Det räcker inte naturligtvis, vi måste göra mycket mer, sade Stefan Löfven.

Moderaterna tror inte att det räcker utan vill ha mer genomgripande förändringar. På önskelistan finns en ny anställningsform för unga och nyanlända, vilket kräver förändringar av Lagen om anställningsskydd, Las.

– Där står vi långt ifrån varandra. När vi föreslår de här förändringarna i lagen om anställningsskydd så blir det konflikt. Utanförskapet hos unga utrikesfödda riskerar att fördjupas och det är farligt för hela samhället, sade Anna Kinberg Batra.

Stefan Löfven sade att han kan tänka sig blocköverskridande diskussioner även på arbetsmarknadsområdet. Däremot tror han inte på förändringar som innebär lägre ingångslöner.

– Det behövs en palett av åtgärder och jag kommer även här att vända på varje sten, sade han.

Även diskussionen om sextrakasserier mot unga flickor och kvinnor fick stort utrymme under debatten. Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson ägnade större delen av sitt anförande åt frågan.

– Vi måste göra upp med vanföre-ställningen att man är integrerad bara man har ett jobb. Kultur spelar en avgörande roll. Jämställdhet är grundläggande i vårt land och är man som invandrare inte beredd att respektera det, då har man -ingenting i vårt land att göra, sade han.

L-ledaren Jan Björklund menar att det måste bli en diskussion om vad kulturfrågorna har för betydelse för den senaste tidens uppmärksammade sextrakasserier.

– Vi i Sverige måste bli tydligare med att det är svenska normer som ska gälla här. Det här har delvis sopats under mattan eftersom man varit rädd för att peka ut att det är invandrargrupper. Det måste vara slut med det, sade Jan Björklund.

Jonas Sjöstedt (V) ställer inte alls upp på Jimmie Åkessons beskrivning av de sexuella trakasserierna under en festival i Kungsträdgården som ett exempel på misslyckad integration.

– För mig handlar det om brist på respekt för kvinnor och det har funnits i Sverige i alla år. Det finns ingen ursäkt vem som än gör det, sade Sjöstedt.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se
Hans Olsson hans.olsson@dn.se
Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

“ **Så vill svenskarna att politikerna ska prioritera**

Kan du nämna en politisk fråga som du tycker att politikerna ska lägga all kraft på att lösa under det kommande året?
Flykting- och invandringsfrågor 46 procent
Skola & utbildning 7
Arbetslöshet/Sysselsättning 6
Miljö-, klimat- och energifrågor 4
Bostäder, bostadspolitiken 4
Sjukvården 3
Försvars-, freds-, säkerhets- och utrikespolitik 3
Pensioner, pensionärer, äldre 2
Äldreomsorg 1
Ekonomin 1
Frågan ställdes i samband med Ipsos senaste väljarbarometer, som genomfördes under perioden 3–14 december 2015.
Ipsos har genomfört sammanlagt 1 231 intervjuer med ett representativt urval svenskar över 18 år. “

DN TORSDAG 14 JANUARI 2016:

“Instabila läget bäddar för mer samarbete

Analys. Läget i den svenska politiken är trevande och instabilt. Partiledarna frågar sig om krisen verkligen är över så att de kan höja konflikt-nivån. Årets första partiledardebatt pekar mot mer samarbete.

Debatten i riksdagens plenisal såg på ytan ut som den brukar. Men det politiska läget var ändå helt förändrat. Flykting- och invandringspolitik dominerar överlägset väljarnas intresse och det politiska samtalet. I denna fråga har den rödgröna regeringen gjort helt om efter att det svenska mottagningssystemet för asylsökande hamnat i kris. Den svenska regeringens politik är i vissa avseenden hårdare än Ungerns och de flesta andra EU-länders. Regeringen hejas på av Moderaterna och Sverigedemokraterna som vill föra en ännu hårdare politik.

Tidigare var SD minoriteten som stod ensamt mot den förda politiken. Nu är i stället C och V den tydligaste oppositionen.

Flyktingkrisen och det ökade -terrorhotet har drivit fram blocköver-skridande överenskommelser. Nu står de borgerliga partiledarna och väger mellan fortsatt samarbete och konflikt.

Grundtanken i en demokrati är att oppositionen ska opponera. Tankar, förslag och idéer ska brytas mot varandra och bäst förslag vinna. Alliansen och Socialdemokraterna ägnade valåret 2014 åt att kopiera, triangulera och släta ut den politiska debatten så till den milda grad att de blev ointressanta. Läxan talar för en ökad konflikt i svensk politik.

Väljarna har dessutom mycket lågt förtroende för regeringen, vilket pressar också oppositionen. När regeringen är grundligt impopulär – ska den då tillåtas att halta vidare? SD säger nej, men de borgerliga tvekar.

För det finns omständigheter som talar emot att fälla regeringen. De borgerligas oppositionssiffror, till att börja med. Faller regeringen Löfven kan det komma att sluta i nyval. En valrörelse där väljarnas preferenser ser ut som i DN/Ipsos mätning här intill kommer att handla om invandringspolitiken. Det skulle troligen gynna SD mest.

Det som starkast talar emot att fälla regeringen är att den akuta flyk-tingkrisen och det förhöjda terrorhotet inte är över. Färre flyktingar tar sig över Medelhavet så här års, men vi får dagliga rapporter om död och misär i Syrien, framgångar för talibanerna i Afghanistan och om hunger och köld i flyktingläger i grannländerna. FN:s flyktingorgan UNHCR tror att flyktingströmmen kommer att tillta när det blir varmare.

Många syrier, irakier och afghaner har släkt i Sverige och så länge som vi tillämpar EU:s och FN:s konventioner går det inte att vägra att ta emot asylsökande som själva lyckas ta sig hit. Då måste Sverige ha fler boenden, socialsekreterare, lärare och skolor åt de nyanlända. Annars kan Sverige ställas inför ännu fler dramatiska beslut.

Är det en allvarlig kris brukar nya och gamla regeringspartier enas, och den sanningen verkar gälla än.

Sverige har redan, efter en politik som både den förra och den nuvarande regeringen har ansvar för, tagit emot över 160 000 flyktingar förra året. De behöver bostäder och vägar in på arbetsmarknaden.

Regeringen och de borgerliga står inför två nya blocköverskridande uppgörelser.

Den första gäller bostadspolitiken. Regeringen bjöd in till samtal på onsdagens DN Debatt, och allianspartierna har tackat ja. En del av uppgörelsen skulle kunna bli att gå vidare med den borgerliga regeringens avregleringar av byggandet, en annan att ändra skatten så att rörligheten på bostadsmarknaden ökar. En reform med sänkt reavinstskatt vid bostadsförsäljning som finansieras med försämrade ränteavdrag håller på att ta form.

Det andra området är energipolitiken. De svenska kärnkraftverken hotas av nedläggning för att energi-priserna är låga, skatten höjd och de står inför stora säkerhetsinvesteringar. Energiminister Ibrahim Baylan (S) försöker sy ihop en bred energiuppgörelse, där sänkt skatt kan bli en del. Frågan är om MP orkar med ännu en svekdebatt, om några kärnkraftverk räddas.

Det är långt ifrån säkert att regeringen lyckas med någon av uppgörelserna. Men än så länge finns det möjligheter, eftersom de borgerliga inte valt bort samarbetslinjen.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN SÖNDAG 17 JANUARI 2016:

”Ökad industriproduktion viktigt för fortsatt tillväxt”

“ Nyindustrialisering. Antalet anställda i kärnan av den svenska industriproduktionen minskar. På sikt riskerar vi att förlora fler delar av industrin. Tillverkning i Sverige är avgörande för jobben och den ekonomiska utvecklingen. Inom kort presenterar regeringen en nyindustrialiseringsstrategi, skriver näringsminister Mikael Damberg (S).

Stora delar av svensk industrin går nu starkt framåt. Allt oftare kommer besked om nya investeringar, nya försäljningsrekord och nyanställningar. Men vi är också mitt uppe i den fjärde industriella revolutionen där digitalisering och automatisering radikalt förändrar förutsättningarna för industriell produktion.

Sverige har en lång och framgångsrik industritradition. Samtidigt finns det en bild av att Sverige inte längre är en industrination och att tillverkning i Sverige tillhör det förflutna. Att detta var den borgerliga regeringens syn på industrin blev inte minst tydligt när Fredrik Reinfeldt deltog vid World economic forum i Davos och dömde ut svensk industri som ”basically gone”.

Inget kunde vara mer fel. Det är sant att tillverkningens andel av BNP har minskat. Men industrin är större än tillverkningen. För att förstå industrins betydelse för Sverige måste man också inkludera de indu-strinära tjänsterna och då står industrin för en femtedel av landets ekonomi och sysselsätter omkring en miljon människor. Industrin står också för 77 procent av det samlade exportvärdet. Sverige är kort sagt

en modern industrination där industrins utveckling och konkurrenskraft är helt avgörande för jobben i hela Sverige och för vår gemensamma välfärd.

Därför är det allvarligt för Sverige att svensk industri förlorade många högproduktiva och konkurrenskraftiga jobb under finanskrisen och att återhämtningen har dröjt samtidigt som vi möter en allt hårdare konkurrens från omvärlden. Tillväxtekonomierna i Asien satsar offensivt och vi ser ett globalt skifte i världsekonomi och kunskapsbas österut.

Därför kommer regeringen senare i veckan att lägga fram en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige. Syftet är att göra Sverige ännu mer attraktivt för nya investeringar, att svensk industri ska klara av den allt snabbare tekniska utvecklingen och att antalet högkvalificerade jobb ska öka.

Vi har identifierat fyra utmaningar som den svenska industrin står inför:

1 Digitalisering. Just nu pågår en snabb strukturomvandling där inbäddade och uppkopplade fabriker och produkter revolutionerar industrin. Men många svenska industriföretag hänger inte med och riskerar därför att konkurreras ut i onödan.

2 Hållbarhet. Delar av den svenska industrin är inte tillräckligt resurseffektiv. Hållbar produktion och produkter kan vara en svensk styrka även framöver. Men svensk industri bör flytta fram sina positioner ytterligare.

3 Kompetens. Svensk industri får allt svårare att rekrytera den kompetens som behövs för att konkurrera på världsmarknaden. Var femte rekrytering misslyckas helt. Utbildningars kvalitet och relevans är ofta för låg och omställningen från gamla till nya jobb behöver underlättas.

4 Innovationskraft. Svenska forsknings- och innovationsmiljöer möter hård konkurrens. I motsats till de flesta jämförbara konkurrentänder har företagens FoU-investeringar som andel av BNP sjunkit kraftigt i Sverige.

Dessa fyra utmaningar måste hanteras för att svensk industri ska få bästa möjliga förutsättningar att öka sina marknadsandelar på en växande världsmarknad. Därför fokuserar vi särskilt på dem i den kommande strategin. Regeringen arbetar naturligtvis också vidare med en lång rad andra frågor som är centrala för ett konkurrenskraftigt företagsklimat. Det behövs en brett förankrad och långsiktig energipolitik som säkrar en fungerande energiförsörjning och som ger industrin stabila spelregler.

Den industriella produktionen sker i regel i globala värdekedjor som kan delas in i tre produktionssteg: ”för-produktionsaktiviteter”, ”produktionsaktiviteter” och ”efter-produktionsaktiviteter”. Förproduktionsaktiviteter är exempelvis forskning och utveckling och design. Produktionsaktiviteter är själva tillverkningsprocessen. Efterproduktionsaktiviter är marknadsföring, försäljning och andra tjänster. Dessa tre produktionssteg äger rum i olika delar av världen och sammanfogas till en produkt till konsumenten. Volvo XC90 är ett bra exempel på Sverige roll i de globala värdekedjorna. Som ett av få länder i världen finns här en kompetens att utveckla och tillverka en bil från idé till färdig produkt. Men även om bilen utvecklats och byggts ihop på Hisingen i Göteborg består den av uppemot 10 000 delar från leverantörer i ett hundratal länder.

Vi kan i dag redovisa nya siffror från näringsdepartementets analysavdelning som visar de tre produktionsfaserna i svensk industri och där framgår att antalet anställda har sjunkit i såväl produktionsfasen som i efterproduktionsfasen – med 16 respektive 17 procent

sedan finanskrisen 2008. Antalet anställda i förproduktionsfasen har inte minskat, men endast ökat med tre procent.

För- och efterproduktionsaktiviteter visar i redovisningen ofta högre förädlingsvärde än själva produktionsaktiviteten vilket har gjort att tillverkningen ofta har underskattats. I själva verket är ofta närhet mellan de olika delarna av produktionen en nyckel till framgång då konkurrensen ökar. Utan kärnverksamheten – tillverkningen – riskerar vi på sikt att förlora de övriga produktionsstegen och då minskar möjligheten att ”koppla på” aktiviteter med högre förädlingsvärden – såsom forskning och utveckling i förproduktionsfasen och exempelvis datahantering, marknadsföring och service i efterproduktionsfasen. Slutsatsen är att tillverkning i Sverige är avgörande för jobben och den ekonomiska utvecklingen i Sverige.

Samtidigt har de ekonomiska förutsättningarna för industriell produktion i Sverige stärkts under senare år. Produktionstekniken har också utvecklats snabbt och med en allt högre grad av automatisering i tillverkningen blir lönekostnaden i produktionsfasen mindre avgörande. Tillsammans skapar ett fönster för nyindustrialisering i Sverige.

Inom kort presenterar jag regeringens nyindustrialiseringsstrategi. Då startar jag också direkt arbetet med en handlingsplan med konkreta åtgärder för att underlätta industrins omställning i dialog med industrins företag, fack och branschorganisationer.

Regeringen har satt ett mål för jobben. Antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så att Sverige har lägst arbetslöshet i EU år 2020. En konkurrenskraftig och stark industri är en viktig förutsättning för att målet nås och därmed en prioritering för regeringen.

Mikael Damberg (S), närings- och innovationsminister “

DN SÖNDAG 17 JANUARI 2016:

“ Fler äldre läser med studiemedel

Nära 14 400 personer som passerat de 45 pluggade med studiemedel förra läsåret. Den typiska låntagaren är en kvinna som vidareutbildar sig inom vård eller pedagogik.

För tio år sedan kunde ingen 50-plussare ta studiemedel. Men 2006 höjdes åldersgränsen till 54 år och samtidigt slopades lånebegränsningarna för dem mellan 41 och 45 år. År 2014 höjdes åldersgränsen igen, till 56 år, samtidigt som begränsningen av hur mycket man får låna började gälla först vid 47 års ålder. Centrala studiestödsnämnden har nu följt upp vad dessa utökade lånemöjligheter haft för effekt.

Analysen visar att antalet 45-åringar och äldre med studiemedel ökat med 3 000, eller 30 procent, jämfört med för tio år sedan. Men gruppen är relativt liten: drygt tre procent av alla studiemedelstagare. De som fyllt 50 utgör bara en procent.

– I de högre åldersgrupperna är det ju mycket vanligare att man avstår från studiemedel. Man har annan försörjning, eller vill inte ta lån. Samtidigt finns det ett gäng som har det behovet, och då är det väl bra att möjligheten finns, säger Carl Johan Stolt, utredare vid CSN.

Nästan varannan äldre studiemedelstagare läser på komvux, medan en tredjedel läser på högskola. Kvinnorna är i majoritet, och de har vanligen ett arbete innan de börjar studera. De flesta både arbetar och studerar inom vård- eller utbildningssektorn. Männen har i högre utsträckning varit arbetslösa innan de sätter sig på skolbänken.

– Man kan anta att männen behöver utbildning för att komma in på arbetsmarknaden, medan kvinnorna vidareutbildar sig, säger Carl Johan Stolt.

Analysen visar också att de äldre studiemedelstagarna är inriktade på kortare utbildningar.

– Ungefär hälften läser ett år, ytterligare några läser två år men ganska få läser mer än så, säger Carl Johan Stolt.

TT”

“**Fakta.**

Studerande med studiemedel i åldern 45–56 år, andel per utbildningsform (i procent), läsåret 2014/15:
Komvux: 46
Universitet/högskola: 33
Yrkeshögskola: 14
Folkhögskola: 7
Övriga: 1
Källa: CSN “

DN MÅNDAG 18 JANUARI 2016:

”Sverige har enorma förväntningar på sig”

“ I dag, måndag, går startskottet för Sveriges arbete med att nå FN:s hållbarhetsmål. Aktörer från alla delar av samhället samlas i Stockholm. Renare hav och stöd till sönderfallande stater är prioriterat. På hemmaplan är arbetet mot utanförskap i förorterna en utmaning.

I höstas klubbade FN:s generalförsamling 17 nya mål för en hållbar utveckling fram till 2030. Den nya agendan skiljer sig på två sätt från de tidigare millenniemålen som tog sikte på 2015. För det första är 2030-agendan mycket bredare. För det andra sätter den upp mål för både rika och fattiga länder.

Biståndsminister Isabella Lövin (MP) är ett av de statsråd som kommer att vara mest involverad i arbetet.

– Sverige har enorma förväntningar på sig. Vi har bäst förutsättningar av alla länder att genomföra agendan, enligt OECD. Man tittar på oss, säger hon.

Civilminister Ardalan Shekarabi och framtidsminister Kristina Persson, bägge socialdemokrater, kommer också att spela centrala roller. Shekarabi är ansvarig för att organisera arbetet i Sverige medan Kristina Persson leder en analysgrupp som ska samordna regeringens olika departement.

På konferensen i Stockholm i dag, måndag, där statsminister Stefan Löfven inledningstalar, samlas över 500 deltagare från samhällets alla delar för avspark. Det handlar om myndigheter, näringsliv, akademien,

civilsamhället och kulturvärlden. Alla samhällssektorer ska mobiliseras i arbetet.

– Det finns ett otroligt engagemang, det har vi märkt den senaste tiden. Företag, organisationer och enskilda hör av sig och vill göra en insats, säger Ardalan Shekarabi.

De tre statsråden pekar ut hållbara hav som en prioriterad svensk fråga. Där kommer Sverige tillsammans med önationen Fiji att ta initiativ till ett globalt partnerskap med bland annat näringsliv och forskare. Det saknas inte heller marina utmaningar på hemmaplan.

– Vi har ju ett av de mest nedsmutsade innanhaven i världen, säger Isabella Lövin med syftning på Östersjön.

En annan central svensk ambition är att hjälpa sköra och sönderfallande stater att bygga upp nya och bättre samhällsinstitutioner. Det handlar om länder som Somalia, Afghanistan och Kongo. Tanken är att svenska statstjänstemän ska dela med sig av sina kunskaper. Skattemyndigheten, Riksrevisionen och Statistiska centralbyrån är några delar av svensk förvaltning som kommer att involveras. En av läxorna från millenniemålen är att utan fred och fungerande stats-apparater kan inte fattigdomen bekämpas.

– En effektiv och rättssäker förvaltning skapar tillit som blir basen för utvecklingen. Här har vi, med vår tradition av öppenhet och små problem med korruption, mycket att bidra med, säger Ardalan Shekarabi.

I april står Sverige värd för ett möte i Stockholm mellan ministrar från de sköra staterna och givarländerna. Isabella Lövin framhåller att det arbetet också är ett svar på den historiska flyktingkris som världen befinner sig i.

– Löser vi det här kommer vi att ha en värld där ingen tvingas att fly, säger Isabella Lövin.

Nedsmutsningen i Östersjön är inte den enda inrikes utmaningen för Sverige. Att samhället ska inkludera alla är en central punkt i FN:s hållbarhetsmål. Här finns också ett arbete att göra för Sverige, enligt Kristina Persson.

– Vi har ju ett stort utanförskap i våra förorter, med hög arbetslöshet och där många människor står utanför den demokratiska processen och har låg utbildningsnivå. Det där är en stor utmaning för Sverige. Vi är ett ganska kluvet land, säger framtidsministern.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se”

“ **Fakta. 17 mål ska nås till 2030**

I slutet av september förra året antog FN:s generalförsamling de nya globala hållbarhetsmålen. Alla FN:s 193 medlemsländer är representerade i generalförsamlingen. Målen ska vara uppnådda 2030.

Hållbarhetsmålen är 17 till antalet och fördelade på dem finns 169 delmål. Målen spänner över ett brett fält: Att utrota fattigdom och hunger, garantera hälsa och utbildning, uppnå jämställdhet, tillgång till vatten och sanitet, anständiga arbetsvillkor, minskad ojämlikhet, åtgärder mot klimatförändringar och andra miljöproblem, fredliga och rättvisa samhällen och mycket annat.

De nya hållbarhetsmålen ersätter millenniemålen som tog sikte på 2015. Millenniemålen hade fokus på utvecklingen i fattiga länder medan de nya målen inkluderar alla länder. Arbetet med millenniemålen var i många delar framgångsrikt. Bland annat överträffades ambitionerna för fattigdomsbekämpning.”

DN MÅNDAG 18 JANUARI 2016:

“ Industriell revolution står emot terrorism

Världen står på randen till en fjärde industriell revolution som är temat för årets Davosmöte. Men när över 2 500 toppnamn i näringsliv, politik och opinionsbildning samlas kan de brännande frågorna ändå bli terrorismen och flyktingsituationen.

Efter ångmaskinen, elektriciteten och it-genombrottet är det dags för ännu en industriell revolution. Nu är dags att foga samman alla olika teknologier till något helt nytt. Det menar Världsekonomiskt forums ordförande Klaus Schwab som lagom till Davosmötet kommer med en bok i detta ämne.

Det årliga mötet i Davos, som inleds på tisdagskvällen, blir det 46:e i ordningen.

Världsekonomiskt forum har under grundaren Klaus Schwabs ledning skapat en mötesplats där många globalt verksamma beslutsfattare inom olika områden träffas, både för att diskutera aktuella frågor och odla kontakter.

Davosmötet har också blivit platsen för viktiga utspel från besökande politiker. I år finns exempelvis USA:s vicepresident Joe Biden och utrikesminister John Kerry på plats, liksom brittiske premiärministern David Cameron och hans grekiske kollega Alexis Tsipras.

Från Tunisien kommer presidenten Habib Essid.

Internationella organ är också väl representerade, däribland genom FN:s generalsekreterare Ban Ki-Moon, liksom Världsbanks-chefen Jim Yong Kim och IMF-chefen Christine Lagarde.

På EU-nivå finns kommissionen företrädd av, bland andra, förste vice ordföranden Frans Timmermans och svenska handelskommissionären Cecilia Malmström. Europeiska centralbankens chef Mario Draghi är också bland deltagarna.

Sveriges statsminister Stefan Löfven är också där, liksom justitieminister Morgan Johansson.

Andra svenskar vid Davosmötet täcker ett brett fält. Många ledande personer från näringslivet tar sig dit: Investors ordförande Jacob Wallenberg, Ericssons vd Hans Vestberg, Telia Sonera-vd:n Johan Dennelind och Vattenfalls vd Magnus Hall. Från SEB kommer vd Annika Falkengren och från Handelsbanken vd Frank Vang-Jensen.

Men andra finns också där, såsom Sidachefen Charlotte Petri Gornitzka, LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson och miljövetaren Johan Rockström från Stockholm Resilience Centre.

Viktigast blir ändå vad alla ska göra i Davos. Svaret är ofta: Omvärldsanalys. En av mötets viktigaste uppgifter är att vara temperaturmätare på läget i världen.

När det gäller världsekonomin kan man räkna med en ganska gynnsam bild, även om läget skiljer sig åtskilligt mellan olika länder. En vattendelare går mellan å ena sidan USA och Europa där det går uppåt, å andra sidan de tidigare tillväxtländer – Brasilien, Ryssland med flera – som tappar farten.

En annan skiljelinje är oljan, där många länder gläds åt ett lågt oljepris medan andra däremot har fått stora problem. Finansiellt finns också stora spänningar, framför allt genom en situation som domineras av låga räntor och åtskilliga centralbankers försök att hålla svaga valutor.

Trots dessa problem är ekonomin, i strikt mening, inte det största -bekymret.

Värre är den stora -osäkerhet som har uppstått till följd av terrorism och geopolitiska konflikter och, bland annat, resulterar i stora flyktingströmmar.

Våldet kastar en skugga över Davosmötet, där säkerhetskraven nog blir högre än någonsin. Vissa är inte välkomna, såsom Nordkorea som säger sig nyligen ha testat en vätebomb. Andra tackar nej, till exempel tyska förbundskanslern Angela Merkel som har inrikesproblem att ta itu med efter sexövergreppen -under nyårsfirandet i Köln.

Stämningen i Davos kan väntas bli dämpad, men ändå präglad av sedvanlig optimism. Alla hoppas förstås att 2016 ska bli bättre än året de har lämnat bakom sig.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

“ **Fakta. Arrangeras av Världsekonomiskt forum**

Davosmötet, som arrangeras av Världsekonomiskt forum, hålls i januari varje år och pågår under fyra dagar.

I schweiziska alpstaden Davos samlas då över 2500 deltagare från mer än 100 länder, med bakgrund i näringsliv, politik, forskning, -medier och andra samhällsområden.

Mötet är ägnat åt diskussioner och tal, men en stor del av tiden brukar användas till informella -samtal och nätverksbyggande. “

DN MÅNDAG 18 JANUARI 2016:

”Utskällning gör det bara värre”

“ Det vanligaste felet som vuxna gör med ”bråkiga” barn är att skälla på dem, enligt psykologen Bo Hejlskov Elvén. Det gäller att utgå ifrån barnets förmåga – inte att visa vem det är som bestämmer.

Hur gör man när ens ”vanliga” barn bråkar? Det låter som en fråga som är lätt att besvara. Men psykologen Bo Hejlskov Elvén får den ganska ofta när han hjälper föräldrar som har barn med särskilda behov.

Ofta upptäcker de att samma råd funkar även med deras andra barn. Det gjorde att han skrev boken ”Barn som bråkar, att hantera känslostarka barn i vardagen” (Natur och kultur) tillsammans med författaren och journalisten Tina Wiman.

Han berättar att en chef en gång påpekade att han försörjer sig på folks maktlöshet.

– Det kanske låter respektlöst, säger han och skrattar, men det är faktiskt det jag gör.

Vilka är då de vanligaste felen som vuxna gör?

– Utskällningar, säger han utan att tveka.

En del menar att barn behöver lära sig att ta emot en ordentlig tillrättavisning. Då brukar Bo ställa en motfråga: ”Tycker du att det behövs en rejäl utskällning i ett äktenskap också?”

– Då brukar de förstå vad jag menar, säger Bo och hänvisar till modern forskning som visar att utskällningar motverkar sitt syfte.

Barn är ju inte lika självständigt tänkande som vuxna. De har dessutom omogna hjärnor. Därför tycker en del vuxna att de måste göra en kraftig markering ibland.

– Men just för att det rör sig om barn måste du anpassa åtgärden ännu mer och inse att det inte hjälper att skrika.

Det handlar alltså om förstå vad barnet har förmåga till. En utskällning gör bara att det känner sig utsatt, enligt Bo.

En del skulle säga att föräldrar har blivit flatare, men han hänvisar till studier som visar att vi skäller mer på barnen i dag än för trettio år sedan.

– Förr var det vanligare att vi tog tag i barnet. Men för vissa barn kan det faktiskt vara värre med en utskällning än med en fysisk intervention.

Men den som snor en kaka kanske lär sig att inte göra om det? Utskällningen kan väl avskräcka och få slut på beteendet?

Nej, tvärtom visar forskningen att den som får en utskällning snor fler kakor men blir bättre på att dölja det, enligt Bo Hejlskov Elvén.

Okej, nästa kardinalfel som vi gör?

– Tron att en jobbig insats i stunden får effekt i framtiden. Vi kanske tjatar på ungarna att de måste äta. Det beror på att vi tror att det blir bättre nästa gång. Men det blir bara ännu jobbigare.

Matbordet är bland de sämsta ställena att ställa till med en scen vid, menar Bo Hejlskov Elvén. I stället ska man försöka få alla att känna att det är lustfyllt att sitta där. Annars förvandlas det till en plats för olust, där vuxna lätt överför mycket av sin egen ångest kring barnets ätande.

Så vad gör man när barnet inte äter?

– De allra flesta barn äter nästa gång. Om barnet är underviktigt så gör man en plan för vad barnet ska äta och när.

Bo berättar att han själv nyligen gjorde sig skyldig till att utlösa och förstärka en konflikt vid bordet. Det var hans ettåriga barnbarn som sjöng högt när de var på restaurang. När han sa åt henne att sluta så slängde hon glaset i golvet. En ett-åring kan inte hålla tillbaka den typen av beteende i den situationen.

– Det visste ju jag. Hon blev glad och uttryckte sin glädje. Och så kommer den där jäkla morfarn och förstör alltihop. Jag borde i stället ha försökt avleda uppmärksamheten.

Om det hade varit ett litet äldre barn kanske någon hade försökt tvinga honom eller henne att städa upp själv. Men då handlar det mest om att demonstrera sin makt, menar Bo Hejlskov Elvén.

– Det har ingen effekt, att tvinga barnet att städa kommer inte att öka tilliten eller göra att beteendet upphör. Barn lär sig nämligen inte genom att misslyckas, utan genom att lyckas.

Vad gör man, då?

– Man städar och snackar inte så mycket. Sedan försöker man ändra förhållandena så att situationen inte inträffar igen.

Bo Hejlskov Elvén vill understryka att det inte rör sig om ”curling”, eller ”tassande”, som han hellre kallar det.

– Tassande handlar om att man i alla situationer försöker undvika att barnet ska bli ledset. Det gör att vi blir osäkra, oförutsägbara och

otydliga. Det viktigaste är att man försöker anpassa styrningen efter vad barnet har en chans att klara av, vilket är motsatsen till tassande.

Det tredje stora felet som många gör är att upprepa något som inte fungerar. När vi börjar skälla och ser att det inte får effekt så ska vi inte skrika ännu högre. Då hamnar vi lätt i en ännu värre konflikt. Det hör ihop med att vi vill att vi ska vinna och att barnet ska förlora.

– Det är konstigt eftersom vi egentligen vill fostra självständiga barn.

I stället ska man försöka jobba med och inte emot barnet, enligt Bo. Om du säger till barnet att borsta tänderna och lägga sig och det vägrar och säger att det ska spela klart en bana i dataspelet. Då fortsätter du kanske bara att tjata tills du till slut måste dra ut sladden till datorn. Barnet säger fula ord och konflikten stegras.

– Du kan i stället säga ”okej, spela klart banan”. Sedan sätter du dig bredvid ungen tills banan är färdigspelad. Då undviker du att barnet börjar spela ett nytt spel vilket lätt inträffar eftersom barn är omogna. På så sätt går man alltså tillsammans mot målet.

Det fjärde kardinalfelet som vi gör oss skyldiga till är att inte skilja den egna känslan från barnets. Barnet blir argt och vi blir arga tillbaka, i stället för att backa för att inte låta sig ”smittas” av barnets känslor, enligt Bo.

Som vuxen har man det ansvaret, menar Bo och tar ett exempel från trafiken: Om någon ger dig fingret i en rondell så ger du inte fingret tillbaka.

– Du kanske skakar på huvudet och tänker att den personen måste vara litet speciell och så kör du vidare. Om du stannar och försöker fostra någon så kan du hamna i en onödig konflikt.

Det handlar om att se vad som är min och vad som är din reaktion, att kunna känna med någon – utan att fångas av samma känsla.

I boken skriver han att den som får sladd på bilen gör klokt i att inte kasta sig på bromsen. I stället ska man frikoppla, försöka vara följsam och styra med bilen. På samma sätt gör man om barnet vägrar att plocka in i diskmaskinen för att det ska se något program som börjar. Då säger man ”okej, gå och se programmet och kom tillbaka senare och plocka in disken”.

– Det gäller att hitta en utväg som hjälper barnet. Du måste gå med innan du kan hjälpa tillbaka.

Bo tar exemplet med det ryska planet som sköts ned av Turkiet. Det var en ganska aggressiv handling som gjorde att Ryssland reagerade starkt. Men i stället för att bygga upp en konflikt genom att svara med samma mynt, tar man reda på vad man kan göra för att det inte ska hända nästa gång.

– I ett sådant fall är det ingen som ifrågasätter ett flexibelt agerande eller kallar det för ”curling”. Det handlar om att vara pragmatisk i stället för att hela tiden göra motstånd.

Peter Letmark peter.letmark@dn.se “

“ Fakta. Bo Hejlskov Elvén

Bo Hejlskov Elvén är legitimerad psykolog och författare. Han har lång erfarenhet av att handleda och utbilda pedagoger i hantering av problemskapande beteende utifrån låg-affektiva metoder, vilket bland annat innebär att skapa lugn och undvika att dras med i starka affekter.

Tidigare böcker av Bo Hejlskov Elvén har handlat om problembeteenden inom bland annat skola, äldrevård och psykiatri, och vid utvecklingsmässiga funktionshinder. “

DN TISDAG 19 JANUARI 2016:

“Stora prisraset hårt slag mot oljenationer

Oljeprisraset slår hårt mot världens oljeexporterande länder. Och priset förväntas förbli lågt det kommande året. Följden kan bli social oro och ökade geopolitiska spänningar som kan få auktoritära regimer på fall.

Oljepriset nådde nya bottennivåer på måndagsmorgonen när priset per fat gick under 29 dollar, den lägsta nivån på 13 år. Sedan rekordnivån på 126,65 dollar per fat i april 2011 är raset dramatiskt, en nedgång med 77 procent.

Det är ovälkomna nyheter för alla oljeexporterande länder som redan nu kämpar med att hålla uppe sina ekonomier med nuvarande prisnivå. Och någon omedelbar nedgång i priset är inte i sikte, enligt de flesta bedömare. Flera tror att priset kan gå ända ned till 20 dollar per fat.

– Jag räknar med att oljepriset kommer att vara fortsatt lågt under 2016 om inget oväntat inträffar, som en konflikt i eller med ett oljeexporterande land, säger Niklas Rossbach, säkerhetspolitisk analytiker vid Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) som för närvarande forskar vid Oxford.

Orsakerna till nedgången är flera. Förutom att USA har ökat utbudet genom sin utvinning av så kallad skifferolja så har lägre efterfrågan från det senaste decenniets tillväxtmotor, Kina, pressat priset.

Nu ger dessutom västs beslut att lyfta sanktionera mot Iran, som har världens fjärde största oljereserv, ytterligare bränsle på prispressen. Landet har meddelat att det snabbt kan tillföra marknaden en halv - miljon fat olja per dag och ganska snart vara uppe i en produktion på en miljon fat.

Därmed är ytterligare en aktör inne och krigar om intäkterna och andelarna på oljemarknaden. Och till skillnad från tidigare gånger när oljepriset gått ned har de oljeproducerande ländernas samarbetsorganisation Opec den här gången valt att inte skruva åt kranarna och begränsa utbudet. I stället har världens ledande oljeexportör Saudiarabien gett sig in i ett krig om marknadsandelar.

Men de låga nivåerna kan få långtgående konsekvenser. Flera av världens oljeexporterande ekonomier behöver ett klart högre oljepris än dagens för att gå runt. Enligt de så kallade *break even*-priser som IMF har räknat ut, vilka anger det pris som krävs för att budgeten ska gå ihop, så behöver exempelvis Saudiarabien, världen största oljeexportör, ett pris på runt 100 dollar per fat och Ryssland ett pris på över 70 dollar.

Förblir priserna på de här låga nivåerna kan det få allvarliga följder, menar Niklas Rossbach.

– Säkerhetspolitiskt är risken att länderna inte längre kan betala för de bidragssystem som kanske gör att medborgarna accepterar ett auktoritärt styre. Så länge vardagen är försörjd accepterar man ett auktoritärt styre, säger Niklas Rossbach.

I förlängningen är risken social oro, det kan exempelvis drabba Saudiarabien, menar han.

I Ryssland och Saudiarabien är de ekonomiska följderna redan kännbara. Den ryska ekonomin väntas sjunka i år samtidigt som inflationen är på väg upp. Statliga pensioner har frysts och neddragningar har skett på flera håll i budgeten.

– Tidigare har Putin använt hög ekonomisk tillväxt som ett sätt att betala för inskränkningar i fri- och rättigheter, det har köpts mot högre levnadsstandard. Men sedan ekonomin började gå dåligt har man slagit om till ett propagandistiskt tonläge som går ut på att man ska känna sig stolt över att vara ryss, -säger Susanne Oxenstierna, expert på rysk ekonomi vid FOI.

Den ryska regeringen är nu ute och förbereder folket på hårdare tider och varnar för en situation likt den efter finanskrisen 1998.

– Vår uppgift är att anpassa budgeten till den nya verkligheten Om vi inte gör det så kan samma sak hända som 1998 och 1999, när människor betalar genom inflation för vad vi inte har gjort, sade Rysslands finansminister Anton Siluanov enligt nyhetsbyrån Tass för en vecka sedan.

Då tvingades Ryssland att ställa in betalningarna och inflationen steg i höjden.

För Saudiarabien, som till 90 procent är beroende av intäkter från oljeindustrin, gräver det låga priset djupa hål i statskassan. I år rusar budgetunderskottet upp mot 15 procent av BNP. Nu har landets ledning börjat diskutera vissa indragningar i sin generösa välfärdspolitik och företag har dragit ned på personal. Diskussioner om privatiseringar har också inletts och det pratas om att sälja andelar i det statliga oljebolaget Aramco, värt över tusen miljarder dollar.

Men även länder som Nigeria eller Venezuela är kraftigt beroende av oljexport och riskerar social oro om priset förblir lågt.

– Dessutom ökar risken för spänning mellan olika aktörer som Saudiarabien och Iran, säger Niklas Rossbach.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

“ **Frågor & svar.**

Oljepriset åker utförsbacke i ett allt snabbare tempo. Sedan början av året har priset gått ned med över 20 procent och nått sin lägsta nivå på 13 år. DN reder ut varför och hur det påverkar.

1 Oljepriset har sjunkit kraftigt i början av året, bara förra veckan sjönk det med tio procent och på måndagsmorgonen gick det under 29 dollar per fat. Vad beror det på?

Utvecklingen är fortsättningen på en nedåtgående trend sedan början av 2014 då priset var uppe på runt 110 dollar per fat. Huvudorsaken till fallet i inledningen av året är oro för att Kinas ekonomi är på väg att slå av på takten. Därmed minskar också efterfrågan på olja och priset sjunker. Att dessutom den kinesiska valutan, yuanen, förlorat i värde på senare tid bara ökar pressen nedåt. En svagare valuta gör den kinesiska importen dyrare och riskerar att dämpa efterfrågan på olja ännu mer.

Men i det längre perspektivet beror nedgången också på att utbudet av olja har ökat markant sedan USA började utvinna skifferolja och gjorde sig mindre beroende av oljeimport. Att dessutom sanktionerna mot Iran släpptes på lördagen ökar utbudet av olja ytterligare.

2 Vid tidigare oljeras har oljekartellen Opec, med Saudiarabien i spetsen, skruvat åt kranarna för att få upp priset. Varför har inte det skett den här gången?

Regimen i Saudiarabien befarar att landet ska förlora marknadsandelar i bland annat Kina och har därför valt att inte minska utbudet. Dessutom vill Saudiarabien sätta käppar i hjulet för USA:s produktion av skifferolja. Förhoppningen är att den amerikanska utvinningen ska krympa om oljepriset är lågt och lönsamheten sjunker. Men hittills har

taktiken misslyckats, utvinningen av skifferolja har fortsatt att öka, om än inte i samma takt som förut.

3 Hur lågt kan oljepriset sjunka?

Det är det ingen som vet. Erfarenheten säger att det alltid kommer till en punkt där efterfrågan ökar och priset går upp igen. Men flera prognoser på senare tid räknar med att den vändpunkten dröjer och att priset kan sjunka ned mot 20 eller till och med 10 dollar per fat. Anledningen är att det inte syns några tecken på att utbudet är på väg att sjunka och att en politisk spricka mellan Iran och Saudiarabien minskar sannolikheten för att de två ska komma överens om att minska oljeproduktionen.

4 Vad innebär ett lågt oljepris för Sverige och världsekonomin?

Ett lågt oljepris borde gynna svensk ekonomi. Visserligen är Sverige inte särskilt oljeberoende. Men ett lågt oljepris kan öka takten i resten av västvärlden och på så vis smitta av sig på svenska ekonomin. Däremot ger låga energipriser ännu djupare veck i pannan på Riksbanksdirektionen som kämpar med att få upp inflationen till målet på 2 procent.

Samtidigt tynger ett lågt oljepris alla oljeproducerande länder och givetvis oljebolagen. Ryssland, Saudi-arabien, Iran, Venezuela, Nigeria, Algeriet och Norge är exempel på länder som drabbas hårt.

5 Vad betyder ett lågt oljepris för utvecklingen av miljövänliga energikällor?

Här går åsikterna isär. En del menar att ett lågt oljepris minskar trycket på att utveckla mer hållbara energialternativ. Andra hävdar att det låga oljepriset minskar lönsamheten i oljeindustrin och därmed viljan till att göra stora investeringar för att utvinna olja. Det skulle därmed öka intresset för miljövänliga alternativ. “

DN TISDAG 19 JANUARI 2016:

“ Rysslands makt svagare när ekonomin krymper

Analys. Det är länder som inte har gjort sig av med sitt beroende av råvaruexport som drabbas hårdast av oljeprisfallet. Ryssland är typexemplet, och landets ekonomiska tillbakagång resulterar i en försvagad maktställning i världen.

Man kan jämföra dagens negativa oljeprischock med andra tillfällen då den ryska staten har varit i gungning.

I mitten av 1980-talet sjönk oljepriset ned mot 14 dollar per fat; bara några år senare, 1991, -kollapsade Sovjetunionen.

Det nya Ryssland under Jeltsin var inget direkt under av stabilitet. Men 1998 började hans regim att krackelera, då oljepriset sjönk ned mot 10-dollarstrecket. Den följande finanskrisen tvingade Ryssland att ställa in betalningarna, och Jeltsin var på fallrepet – vilket bäddade för Vladimir Putins makttillträde följande år.

I Kreml argumenterar man för att Rysslands alla olyckor är västs fel. Nikolaj Patrusjev, chef för Rysslands säkerhetsråd och tidigare chef för spionorganet FSB, har i en intervju sagt att det var USA:s president Ronald Reagan som orkestrerade oljeprisfallet i slutet av 1980-talet i maskopi med Saudi-arabien – i syfte att driva Sovjetunionen i konkurs.

”Vårt lands mest sårbara punkt, som det definierades av CIA, var Sovjetunionens extremt stora beroende av energiexport”, sade Patrusjev till regeringstidningen Rossijskaja Gazeta förra året.

Enligt en annan populär konspirationsteori var det finansmannen George Soros som låg bakom 1998 års ryska finanskollaps.

På senare år har amerikaner försökt att göra om bedriften från 1980-talet, enligt Patrusjev: ”Vår analys visar att genom att provocera Ryssland till motåtgärder har USA samma mål som under 1980-talet i förhållande till Sovjet. Precis som då försöker de identifiera vårt lands svaga punkter.”

I dag är oljepriset nere på en fjärdedel jämfört med 2014, vilket i kombination med de västliga straffsanktionerna (för annekteringen av Krim) har fått Rysslands ekonomi att krympa för andra året i följd.

I båda fallen är det väst fel, är budskapet från Moskva. Samtidigt är alltså Rysslands kroniska beroende av råvaruexport något som landets fiender utnyttjar, fastslår Patrusjev. Vems fel detta råvaruberoende är sade Patrusjev ingenting om. För om han har rätt, varför har då inte Putin, som stått i spetsen för den ryska staten i över 16 år, inte gjort någon ansats för att minska detta beroende?

Det är ett dystert faktum att Ryssland inte har en enda förädlad produkt som omvärlden är intresserad av att köpa – undantaget är stridsflygplan, missiler och annat krigsmateriel.

Ryska ekonomer har i åratal förespråkat en omställning, men för döva öron. Med oljepriser på 100–120 dollar fatet har Kreml inte ansett sig behöva investera i infrastruktur, förädling och civil högteknologi. Pengarna har ändå strömmat in, och ryssarnas levnadsstandard har stadigt ökat.

Men nu faller realinkomsterna och sociala förmåner skärs ned.

Det har gått så långt att Putins tidigare ekonomiminister German Gref har dömt ut Ryssland som ett ”förlorarland”. Det är ingen uppmuntrande bild för Putin, som enligt det oskrivna sociala kontraktet ska ge folk en stadigt ökad levnadsstandard mot att de inte blandar sig i politiken.

En liknande chock som Ryssland genomlever andra av världens stora oljeexportörer, som det Venezuela och Saudiarabien.

Men inget annat krisande oljeland har så stor geopolitiskt betydelse som Ryssland. Det är fortfarande en kärnvapensupermakt med återväckta ambitioner att bli en global politisk maktfaktor.

Eftersom oljepriset knappast vänder upp inom kort blir den ambitionen svårare att uppnå. Putins handlingsfrihet krymper med ett växande underskott. Krigen i Ukraina och Syrien dränerar statskassan. Men stormaktsambitionen är nog det sista Putin är beredd att offra.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN ONSDAG 20 JANUARI 2016:

“ Svidande kritik mot Riksbankens penningpolitik

Ett nytt, flexiblare inflationsmål, tydligare makrotillsyn och ännu mer öppenhet. Det är några av förslagen i en kritisk utvärdering av Riksbankens politik.

Riksbanken har uttalat sig för tvärsäkert, litat för mycket på modeller och inte förklarat tillräckligt varför inflationsmålet inte har uppnåtts under lång tid. Den svidande kritiken riktar Mervyn King, centralbankschef i Storbritannien 2003–2013, och ekonomiprofessorn Marvin Goodfriend, i en granskning av penningpolitiken 2010–2015.

De två har i en noggrann genomgång av beslut och protokoll från möten kommit fram till ett radband av förslag, 15, som ska förbättra Riksbankens arbete. Här finns kritik av allt ifrån samtalstonen vid mötena, ”burdus”, till otillräckliga prognoser och en övertro på ekonomiska modeller.

Riksbanken har utstrålat en mekanisk tro på att penningpolitiken, likt rörmokaren med några skruvdrag, med finjusteringar av räntan ska kunna nå inflationsmålet, enligt utvärderarna. Det fungerar inte i tider av finansiell oro och stora världsekonomiska obalanser, menar man.

– Att tro att det bara krävs ränte-ändringar upp eller ned för att finjustera inflationen till målet är inte bra. Ibland kan det kanske ta längre tid. Då borde Riksbanken vara ärlig och förklara det, säger Mervyn King.

Därför föreslår han och Goodfriend att Riksbanken framöver visserligen behåller målet om att inflationen ska ligga på två procent på två års sikt, men att avvikelser tillåts om effekterna för att nå dit blir alltför dramatiska för ekonomin i övrigt. Vid sådana tillfällen ska Riksbanken tydligt offentligt lägga fram argumenten till varför det kanske tar längre tid att nå målet.

– De ska kunna säga att ”vi siktar på att få inflationen tillbaka till målet men det finns risker med att gå för snabbt fram”. Om de har goda skäl som övertygar de andra så kommer det att öka trovärdig-heten för Riksbanken, säger Mervyn King.

Dessutom tycker han och Goodfriend att måttet framöver ska utgå från KPIF, den underliggande inflationen där effekten av ränteförändringar är borträknade. Och målet ska bestämmas av riksdagen, tycker utredarna.

– Det är svidande kritik, säger Anna Breman, chefsekonom på Swedbank.

Genom att ta makt från direktionen om hur man tolkar inflationsmålet, menar Breman att rapportförfattarna tycker att Riksbanken misslyckats med att leva upp till sitt mandat.

Granskningen kritiserar också Riksbanken för saktfärdigt agerande i efterdyningarna av finanskrisen. Man sällar sig visserligen inte till kritikerna mot räntehöjningsfasen 2010. Då gjorde Riksbanken rätt, givet den information man hade, enligt utredarna. Men under andra hälften av 2011 insåg majoriteten i direktionen för sent hur allvarliga de ekonomiska problemen var och lät räntan ligga för högt.

– Majoriteten hade svårt att se de djupa problemen i euroområdet och därför kom räntesänkningarna sent, säger Mervyn King.

Men att som en av ledamöterna på den tiden, professor Lars E O Svensson, säga att Sverige gick miste om tiotusentals jobb till följd av detta är fel, menar de två.

– Han måste ha gudomliga krafter för att uttrycka sig så precist. Vi vet helt enkelt inte tillräckligt för att säga något sådant. Men den allmänna poängen att ekonomin kan ha utvecklats bättre är riktig, säger King.

Överhuvudtaget tycker de två att diskussionen i direktionen under den perioden höll ett för högt tonläge. Det var för många tvärsäkra uttalanden. Ekonomi är ingen naturvetenskap, påpekar de.

– Vi kan omöjligen veta nog för att säga: du har fel och jag har rätt. Vi vet inte tillräckligt mycket för att göra sådana påståenden. Samtidigt vore det absurt om de sex personerna i direktionen skulle ha exakt samma åsikt. Men avgörande när man framför det är att man lyssnar på varandras argument, respekterar varandra och sedan blir ense om att inte vara överens. Det förlorades under den här perioden, säger Mervyn King.

Dessutom ägnades för lite tid åt de stora frågorna.

– Det kan handla om att någon är orolig för vad som händer i Kina eller att euroområdet har större problem än vad ECB medger. Det är därför man har en direktion med expertis och kunskap på olika områden. Sådana saker går inte att sätta in i en modell, men det är ofta de som är viktigast för penningpolitiken. Om bara modellsimulationer ska vara grunden för beslut kan man lika gärna låta tjänstemännen sätta räntan, säger Mervyn King.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

DN ONSDAG 20 JANUARI 2016:

“Johan Schück: Besluten har varit så kortsiktiga att de verkat desperata

Kritiken mot Riksbanken är hård, men rättvis, och ingen kommer undan. Förslagen från Marvin Goodfriend och Mervyn King i deras utvärdering är inte lika skarpa, men kan bli en start för behövliga förändringar.

Perioden 2010–2015 som omfattas av Marvin Goodfriends och Mervyn Kings utvärdering är bland de stormigaste i Riksbankens moderna historia.

Det gäller problemens omfattning: svårigheterna att hitta en ny kurs för penningpolitiken, efter den djupa finanskris under åren dessförinnan som man hade hanterat med stor skicklighet.

Men det handlar ännu mer om de strider inom Riksbankens direktion som spelades upp inför öppen ridå. Något liknande har aldrig tidigare inträffat – och kommer knappast att hända igen.

Riksdagens finansutskott som är Riksbankens uppdragsgivare hade goda skäl att låta två erfarna utländska experter, amerikanske ekonomiprofessorn Marvin Goodfriend och Bank of Englands tidigare chef Mervyn King (numera Lord King), göra en utvärdering.

De är visserligen nummer tre i raden när det gäller oberoende utvärderingar. Motsvarande har tidigare gjorts för perioderna 2000–2005 och

2005–2010. Men vid de tidigare tillfällena har situationen inte varit lika laddad och grunden inte heller lika stark för hård kritik.

Utmärkande för perioden 2010–2015 är att inflationen, med undantag för första året, har legat klart under Riksbankens inflationsmål på 2,0 procent. Det gäller även om man använder måttet underliggande inflation, där effekten på bostadsräntorna av ändringar i reporäntan har justerats bort.

Speciellt för den här gången är också att penningpolitiken har gått igenom en bergochdalbana: först med räntehöjningar från den mycket låga nivån direkt efter finanskrisen, sedan med räntesänkningar som efter en tid planade ut – för att därefter ta ny fart ned mot nollstrecket och därifrån till minusränta.

Flera felbedömningar inom Riksbanken ligger bakom detta, bland annat att man under några år lade en huvudvikt vid att försöka bromsa uppgången i bostadspriserna. Förutom att man misslyckades i den ambitionen, så betydde det att inflationen tilläts avvika alltför mycket från det fastställda målet.

Följden blev en förlust av trovärdighet som Riksbanken ännu inte har kunnat återvinna. Det har inte hjälpt att man sedan gått till motsatt ytterlighet: att till nästan varje pris driva upp inflationen. Besluten har blivit så kortsiktiga att de ofta ger intryck av desperation.

Majoriteten i Riksbankens direktion bär ansvaret för en penningpolitik som sannolikt har betytt att arbetslösheten blivit högre än nödvändigt. Men det betyder inte att minoriteten i direktionen går fri från kritik, tvärtom riktar Goodfriend och King starka invändningar mot hur förre vice riksbankschefen Lars E O Svensson argumenterade när han ställde sig i intern opposition.

Förslagen från Goodfriend och King verkar väl underbyggda, däribland att inflationsmålet ska fast-ställas av riksdagen – inte av Riksbanken – och att ett justerat inflationsmått (underliggande inflation) ska användas. De uttalar sig för större flexibilitet i penningpolitiken och mindre bundenhet till ekonomiska modeller, samtidigt som större avvikelser från målet ska redovisas för riksdagens finansutskott.

Erfarenhet och sunt förnuft ska tillåtas spela en större roll, vilket låter klokt. Det är också välkommet med deras idéer om hur inflationsmål och finansiell stabilitet bättre ska kombineras.

Men i utvärderingen saknas ändå en grundläggande diskussion om varför inflationsmålet ska ligga på just 2,0 procent, liksom om ett intervall kring målet kan behövas. Det är frågor som också behöver komma på bordet, när nu mycket annat är uppe till omprövning.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN ONSDAG 20 JANUARI 2016:

”Lämpligt att ha en bredare översyn av riksbankslagen”

“ Finansminister Magdalena Andersson (S) vill ha en ”bred parlamentarisk utredning” av Riksbanken och riksbankslagen. Och hon får stöd av Moderaterna i kravet.

Mervyn Kings och Marvin Goodfriends rapport pekar på att det är dags för en översyn av riksbanks-lagen, menar Magdalena Andersson.

– Det här ser jag som ett startskott för det, men vi har ingen tidsplan, säger finansministern.

Finansministern är försiktig med att kommentera några av de enskilda förslagen från rapportförfattarna. Hon påpekar dock att lagstiftningen som skapade en självständig riksbank var en följd av en bred politisk överenskommelse.

– Men det är ganska många år sedan och därför tycker jag att det är lämpligt att ha en bredare översyn mellan riskdagens partier för att se i vilken utsträckning lagen behöver moderniseras, säger hon.

Ulf Kristoffersson (M), ordförande i finansutskottet, påpekar att Kings och Goodfriends granskning ska skickas på ”en bred remissrunda”.

– Sedan kommer den 12 maj rapportens författare, Riksbanksledningen och remissinstanserna att kallas till en offentlig hearing, tillägger han.

Därefter är tanken att finansutskottet ska ta någon typ av beslut.

– Men den naturliga konsekvensen är att Finansutskottet beslutar om en bredare översyn av Riksbankslagen, säger Kristoffersson.

På den presskonferens som följde på offentliggörandet av rapporten kritiserade Mervyn King både den förra regeringen och den nuvarande för att ”vackla” när det gäller vilken myndighet som ska ha vilka verktyg för att kunna upprätthålla finansiell stabilitet i Sverige. Den så kallade makrotillsynen hamnade hos Finansinspektionen, ett beslut som genomdrevs 2013 av den borgerliga regeringen, men med stöd av den dåvarande oppositionen.

King och Goodfriend anser att Riksbanken måste får mer makt över makrotillsynen tillsammans med Finansinspektionen. Men Magdalena Andersson vill inte ge något besked om hur hon ser på det i dag.

– Det var ett genomtänkt beslut som fattades då. Men vi behöver diskutera detta med oppositionen, säger hon.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se
Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN ONSDAG 20 JANUARI 2016:

“ Underskott på ansvar

De inhyrda detektiverna Mervyn King och Marvin Goodfriend – den ene tidigare chef för Bank of England, den andre ekonomiprofessor i USA – anlände på tisdagen till riksdagen för att lägga fram sin utredning om svensk penningpolitik.

Det stora mysteriet? Vad som hände på Riksbanken under åren 2010–2015. De två utomstående experterna har presterat en detaljerad granskning av den förda politiken.

Framför allt präglades tiden av eurokrisen. Efter att den svenska styrräntan hade legat nära noll under en period höjdes den igen 2010–2011. Då skönjde bankdirektionen en högkonjunktur, som visade sig vara en hägring. Räntan fick sänkas igen. Sent insåg man allvaret i den oreda som tog sin början i Grekland.

Inför öppen ridå utspelade sig samtidigt en hård konflikt mellan Riksbankens chefer. Vass internationell kritik har efteråt riktats mot majoritetens räntebeslut. Nu har inflationen legat kring noll i flera år, räntan är minus 0,35 procent.

Utredarna konstaterar att bevisläget i fallet är gott. Den unika dokumentationen och öppenheten inom Riksbanken gör det enkelt att gå tillbaka i gamla protokoll och beslutsunderlag. Agerade de ansvariga rätt? Vad kunde de ha gjort annorlunda? Vilka slutsatser bör politikerna dra?

King och Goodfriend ger varken den ena eller den andra sidan rätt i den interna debatten på Brunkebergstorg.

Lars E O Svensson, den mest högljudda ränteduvan, hade poänger. Det fanns stora hål i argumentationen från en del av hans kollegor. De ansåg det bäst att hålla uppe styrräntan, fastän inflationen fortfarande var låg och ekonomin orolig.

Chefen Stefan Ingves prioriterade att hålla tillbaka hushållens skulder. Hur och varför framstår i utomståendes ögon inte alls som tydligt, slår utvärderingen fast. Motiven bakom Ingves åsidosättande av inflationsmålet förklarades aldrig ordentligt. Politiken innebar dessutom att man rörde sig i utmarkerna av Riksbankens demokratiska mandat.

Från kritik träffar båda parter. Det har varit för lätt att vara efterklok. Och hur kunde ledamöterna mitt i krisen uttala sig med sådan tvärsäkerhet? Deras finlir med räntebanan framstår enligt King och Goodfriend som ”surrealistiskt”. Chefernas överdrivna tilltro till fyrkantiga modeller blev destruktiv.

Två synsätt fanns representerade i konflikten, men ”ingendera sidan har något monopol på visdom”. Granskningen uppmanar klokt nog till större ödmjukhet.

Svensson och hans vapendragare Karolina Ekholm – båda har avgått – pekas dock orättvist ut som bråkmakare. Visst kunde Svenssons uttalanden i medierna vara väl syrliga. Det var inte särskilt finkänsligt av honom att efterlysa fler professorer i bankdirektionen.

Men att han skulle ha skadat förtroendet för penningpolitiken är en anklagelse som saknar grund. En plats som samlar sådan stor makt som Riksbanken måste ha högt i tak. Vad som är värre än att enskilda

ledamöters uppträder burdust är om banken överträder sina befogenheter och de mål som riksdagen har slagit fast. Och i den frågan ger tyvärr King och Goodfriend inget svar.

En viktig aspekt av utvärderingen handlar om Riksbankens makt och mandat. I svensk debatt har frågan aktualiserats vid flera tillfällen. Beslutet att bygga upp valutareserven och öka Sveriges statsskuld med 10 procent var till exempel besynnerligt.

I höstas slöt man ett krisavtal med Ukrainas centralbank på eget bevåg. Den frågan borde ha gått genom regeringen. Riksbanken ska inte bedriva egen utrikespolitik.

Den senaste frågan gäller bankens rätt att påverka kronkursen. Sedan nyligen hotar Ingves med att ingripa på valutamarknaderna. Men om Sverige ska starta ett valutakrig kan det knappast vara en självständig myndighet som trycker på knappen. De inhyrda utredarna ger tipset till politikerna: Sätt på pränt att det är ni – regeringen och riksdagen – och inte riksbanksdirektionen som bestämmer landets valutaregim. Det är ett gott råd.

Politikerna har suttit för länge i baksätet. Deras försummelsebrott har gällt både den demokratiska kontrollen över penningpolitiken och ansvaret för stabiliteten i svensk ekonomi. Såväl Anders Borg som finansminister Magdalena Andersson har vacklat i viktiga frågor. Turerna om amorteringskravet har varit en fars.

Mervyn Kings och Marvin Goodfriends utredning är ett rop efter politiskt ansvarstagande.

DN 20 jan 2016 “

DN TORSDAG 21 JANUARI 2016:

“ Farväl till solidariteten

Höstens flyktingkris har inneburit en stor påfrestning på det svenska samhället, och det som tidigare var självklart har i mångas ögon förvandlats till utopier.

Ledarskribenter, debattörer och politiska partier har alla på olika sätt fått ångra tidigare uttalanden och ställningstaganden.

Hårdast har det varit för Miljöpartiet. Det lovade före valet att det aldrig skulle ”sitta i ett samarbete som syftar till att invandringen ska minska till Sverige.” Nu har partiet drivit igenom Europas strängaste asylregler och ett språkrör har både gråtit i tv och sedan talat ut i pressen om hur svårt det varit att byta politik. Gräsrötterna protesterar och identitetskrisen är ett faktum.

Socialdemokraterna har också gjort en u-sväng, men partiet låtsas som ingenting.

Solidaritet har alltid varit arbetarrörelsens honnörsord och när dåvarande migrationsministern Tobias Billström (M) år 2013 pratade om att vi måste diskutera invandringens volymer var kritiken massiv. Alliansen anklagades för att springa Sverigedemokraternas ärenden och fiska i grumliga vatten. Statistik som visade att Sverigedemokraterna oftast röstade med Alliansen i riksdagen var en källa till ständig kritik.

Ett drygt år efter valet är situationen den motsatta. Sverigedemokraterna röstar oftare med den rödgröna regeringen än med Alliansen. På

bloggen Politologerna skriver stats-vetaren Anders Sundell om Sverigedemokraterna att ”Även om de inte så ofta avgör omröstningar, så har de troligen ett indirekt inflytande som grindvakter. Det verkar helt klart som att både den nuvarande och den förra regeringen har tagit hänsyn till hur Sverigedemokraterna förväntas rösta när de valt frågor att lägga fram.”

Men från Socialdemokraterna är det tyst.

På deras hemsida står att ”Vi socialdemokrater står upp för rätten att söka asyl som en av de grund-läggande mänskliga rättigheterna.”

Hur det kan vara förenligt med att upprätta id-kontroller vilka har som syfte att hindra flyktingar utan identifikationshandlingar att söka asyl i Sverige är ett mysterium.

Motsättningen är uppenbar, men inte för finansminister Magdalena Andersson som för några dagar sedan stolt berättade att regeringen nu ”har lämnat Reinfeldts migrationspolitik och … gjort vad som krävs för att minska antalet människor som söker asyl i Sverige.”

För borgerliga sympatisörer fanns mycket att oroa sig över vid regeringsskiftet 2014, men att bytet från höger- till vänsterregering skulle komma att innebära en skärpning av migrationspolitiken var det nog få som förutsåg.

Många ser emellertid den förändrade politiken som nödvändig och i vissa fall välkommen. Infrastrukturministern Anna Johansson gladdes åt att det totala kaoset uteblev när id-kontrollerna infördes.

Men i Öresundsregionen kokar det. Öresundsrevolutionen som samlar protester mot id-kontrollerna har över 20 000 gilla-markeringar på -Facebook. ”Jag skulle önska att de som befinner sig i andra delar av landet och inte påverkas av förseningarna, och som uppenbarligen inte har förstått vad det innebär att Öresund är en region, inte två länder, vore mer ödmjuka i sina åsikter” skriver en pendlare.

Även EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker har uttryckt sin oro över gränskontrollerna och menar att de kommer leda till allvarliga ekonomiska konsekvenser.

På onsdagen ryckte så den socialdemokratiske inrikesministern Anders Ygeman ut i Morgonekot och kritiserade gränskontrollerna. Ygeman menar att de ”hotar sam-arbetet i -Europa, skadar den ekonomiska utvecklingen … och gör det svårare för människor att ta sig till jobbet – frågan är hur länge man kan låta det här pågå?”

Att det är han själv som tillsammans med regeringen fattat beslutet att införa gränskontroller nämns inte med ett ord.

Att förändrade förutsättningar kräver en förändrad politik är i sig inget konstigt. Men att ett parti som satt solidariteten främst på ett halvår både hinner göra en kovändning och glömma sin egen tidigare ståndpunkt är egendomligt.

Socialdemokraterna uppträder som om den gamla sanningen alltjämt gällde: Politiken förgår, men partiet består.

DN 21 januari 2016 ”

DN TORSDAG 21 JANUARI 2016:

“Merkel kämpar mot klockan

Kravet på gränskontroller blir allt ljudligare. Merkel månar om EU, men får för dålig hjälp.

Visst har strömmen krympt, men fortfarande kommer uppåt 3 000 flyktingar per dag över gränsen från Österrike. Få tror på något egentligt trendbrott, snarare är vintervädret i Europa orsaken till minskningen. I fjol anlände över 1 miljon människor till Tyskland, och det kan bli lika många 2016.

Den välkomnande attityden har dock förbytts i skepsis. Antalet flyktingar förklarar mycket, fruktan för terrorister någon del. Massövergreppen mot kvinnor i Köln på nyårsafton, där framför allt unga män med nordafrikanska rötter pekades ut, blev därtill en symbol som bidrog till stämningsförändringen.

I slutet av sommaren, när förbundskansler Angela Merkel sa att ”vi klarar det”, höll de flesta med. Nu tror en majoritet av tyskarna inte längre att landet kan bemästra flyktingkrisen. Opinionsstödet för Merkels kristdemokratiska CDU sviktar betänkligt. Systerpartiet CSU i Bayern, som vill stänga gränsen och införa ett tak för mottagningen på 200 000 personer, går däremot framåt.

En annan vinnare är Alternativ för Tyskland, antieuropartiet som blivit främlingsfientligt och som nu kretsar kring 10 procent i mätningarna. Merkels koalitionspartner, socialdemokratiska SPD, har famlat efter teman i tio år och vet inte vilket ben det ska stå på. Partiledaren Sigmar Gabriel klagar högljutt på CDU-ministrarna, men navigerar vaksamt och vill inte framstå som flyktingkramare.

På onsdagskvällen var förbundskanslern inbokad för ännu ett frostigt möte i Bayern. CSU har hotat med att gå till författningsdomstolen om inget händer inom två veckor. Även i CDU är det oroligt. I veckan undertecknade 44 förbundsdagsledamöter ett brev med krav på en snabb omläggning till en mer restriktiv flyktingpolitik. Tonläget blir inte mildare för att Österrike inför tak för antalet asylsökande och täpper till sin egen gräns söderut.

Merkel har själv försökt anpassa politiken. Det var hon som slutgiltigt satte Dublinförordningen ur spel genom att förklara att alla asylsökande syrier skulle släppas in i Tyskland. Hon har hela tiden bestämt motsatt sig att stänga gränsen, och betraktar Schengen-unionen som en oumbärlig landvinning. Ändå kan hon inte undgå att kika på opinionen.

Flyktingmängden från västra Balkan har stramats åt kraftigt. Även för algerier, marockaner och tunisier gäller nu att de helt enkelt inte får asyl. Fler avvisas. Försörjningskraven har blivit tuffare. Familjeåterförening, endast för syrier. Efter Köln ska regler också skärpas för asylsökande som begår brott, redan en villkorlig dom ska leda till utvisning.

Det lär inte räcka för att infria löftet att siffrorna ska reduceras på ett tydligt sätt. Merkel sätter sitt hopp till tre -externa faktorer. Ingen ser lovande ut.

För det första borde EU:s kvotsystem äntligen börja fungera. Men av de 160 000 flyktingar som skulle om-fördelas enligt höstens överenskommelse har hittills bara drygt 300 kunnat åka. I Östeuropa är medlemsländerna principiella motståndare. Frankrike med flera vill inte göda sina invandringsfientliga partier. Andra tycker att de har nog med egna problem.

För det andra skulle Turkiet stänga havsvägen till Grekland, uppbackat av en förstärkt europeisk gräns-bevakningsmyndighet. Men turkarnas engagemang är inte överdrivet, och de 3 miljarder euro de blivit lovade i kompensation tycks ingen vilja betala utom tyskarna. President Erdogan är en opålitlig partner som när som helst kan vrida på flyktingkranen igen, särskilt om han är missnöjd med de politiska eftergifter han också kräver av EU.

För det tredje är den önskvärda freden i Syrien inte synlig vid horisonten. Givarkonferensen i London i början av februari kan kanske ordna mat till flyktinglägren, dock inget eldupphör. Katastrofen fortsätter.

Men Merkel har tidsbrist. När våren kommer ökar sannolikt flyktingströmmen igen. Utfallet av EU-toppmötena i februari och mars är ytterst osäkert. Och den 13 mars är det val i tre tyska delstater, bland annat den tidigare kristdemokratiska bastionen Baden-Württemberg.

Det kan ifrågasättas om det är möjligt att stänga gränsen. Ingen Östersjö finns att tillgå i Alperna. Fast har Merkel något alternativ till att försöka strypa flödet?

Tyskland är i grunden öppet och tolerant. Sverige också. Här upprättades gränskontrollerna ändå.

Kanske skulle ett tyskt beslut tvinga övriga EU-länder att inse att vägs ände är nådd. Tyskland kan sätta ytterligare press genom att göra livet besvärligt för polska och franska lastbilsförare, eller försöka få EU att stoppa strukturstödet till Östeuropa. Risken är dock att unionen i stället glider isär. Det är i så fall svårt att skylla på Angela Merkel.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN TORSDAG 21 JANUARI 2016:

”Så kan brottsligheten minskas i utsatta områden”

“ Ny analys. Vissa stadsdelar har problem med hög brottslighet under decennier, trots att befolkningen byts ut genom hög in- och utflyttning. De flesta lämnar området och etablerar sig i samhället. En kraftig satsning på utbildning och effektivare polis kan minska brottsligheten, skriver Jerzy Sarnecki, professor i kriminologi.

De så kallade problemområdena är i dag föremål för omfattande samhällsdebatt. Vi vet att dessa stadsdelar vanligen karaktäriseras av fattigdom och en anhopning av sociala problem där brottslighet spelar en framträdande roll. I debatten benämns dessa områden på många olika sätt. Här kommer jag att kalla dem för socioekonomiskt svaga områden (SSO).

På uppdrag av tankesmedjan Fores har jag gjort en kriminologisk analys av situationen i dessa områden. I denna redogör jag för ett flertal teorier om samhälleliga mekanismer som orsakar den relativt höga brottsnivån och diskuterar åtgärder som kan förbättra situationen. För en utförligare framställning hänvisas till rapporten ”Brottslighet och motåtgärder i socioekonomiskt svaga områden”.

De första större, kända, undersökningarna som visade att brottsligheten koncentreras till områden som befolkas av fattiga immigranter genomfördes för knappt 100 år sedan vid Chicago university. Forskning visade att brottsligheten i staden var koncentrerad till en övergångszon (zone in transition) där stadens fattigaste hade sina bostäder.

Majoriteten av invånarna tillhörde etniska minoriteter och/eller var immigranter. Många bodde där under en övergångsperiod innan de etablerade sig i samhället, fick arbete och flyttade.

Koncentrationen av brottsligheten till dessa områden handlade inte bara om antalet brott, utan också om att många av dem som begick brotten, liksom även de som blev offer för dessa, ofta bodde här. De som begick brott gjorde emellertid även detta på annat håll, inte minst i stadens centrum.

Sedan dessa upptäckter har forskarna sökt förklaringar till detta fenomen. Från början trodde man att orsaken till den höga brottsligheten kunde sökas i etnisk tillhörighet, eller ras som man säger i USA. Den sortens förklaringar var vanliga på den tiden. Mot detta talade emellertid det faktum att den etniska sammansättningen i dessa områden förändrades medan brottsligheten förblev hög. Brottsligheten ökade hos de som flyttade in och minskade hos dem som flyttade ut.

Liksom i de amerikanska studierna från 1920- och 1930-talen är det också i dagens svenska SSO en ansenlig omsättning av de boende. Även om det kan ta lång tid för vissa kommer flertalet från dessa områden till slut att etablera sig i samhället, börja arbeta och få stabila inkomster och så småningom att flytta ifrån SSO. Om det inte sker i den första generationen, så kommer det att ske i den andra eller tredje. Detta innebär att även om vi kan se att det i stor utsträckning är samma områden som under flera decennier har haft samma typ av problem, med hög arbetslöshet och brottslighet osv, så handlar det sällan om samma individer eller samma familjer. De som har lyckats etablera sig lämnar ofta platsen åt de nyanlända som under en tid tar över de utflyttade invånarnas problem. De flesta människor som en gång har flyttat till SSO kommer alltså inte att stanna där för alltid. Begreppet zone in transition gäller alltså fortfarande.

Bland de teorier som har försökt förklara mekanismerna bakom den höga brottsligheten i SSO kan här kort nämnas:

Social desorganisation och brist på social kontroll: De traditionella institutionerna i samhället fungerar inte. Invånarna saknar anknytning till sociala institutioner, såsom arbete, skola, föreningsliv. Samtidigt saknas det starka sociala band mellan människor, till exempel mellan föräldrar och barn, mellan arbetskamrater, grannar osv.

Frustration över svårigheter att uppnå i samhället etablerade mål: Den som upplever att konventionella vägar till framgång (genom utbildning och arbete) är stängda försöker ibland nå framgång genom okonventionella metoder som till exempel brottslighet. Denne kan också välja att helt ge upp eller förkasta etablerade mål vilket kan leda till exempelvis missbruk eller politisk/religiös radikalism.

Antisociala subkulturer: Den ovan nämnda frustrationen samt exempel från framgångsrika lagöverträdare i det egna området utgör incitament för att ansluta till gäng med samhällsfientliga attityder.

Kulturkonflikter: Konflikt mellan kulturella normer i ursprungslandet och det nya landets kultur. Sådana konflikter minskar om integrationsprocessen fungerar men kan i stället förstärkas och utvecklas till antisociala subkulturer om integrationen misslyckas.

Inlärning genom relationer till andra: När många människor med problem samlas på samma ställe, påverkar de varandra till exempel när det gäller negativa attityder mot samhället och positiva attityder mot brott.

Stämpling: De negativa förväntningarna på invånarna leder till att de själva får en kriminell identitet.

Genom de senaste decenniernas forskning har vi erhållit en del kunskap som kan generera förslag om åtgärder för att minska brottsligheten i dessa områden.

Jag får här plats med endast en kort sammanfattning av tänkbara åtgärder:

På lång sikt – öppna möjligheter: I öppna och fria samhällen med olika befolkningsgrupper som präglas av stora skillnader i socialt kapital i form av utbildning, språkkunskaper och ekonomiska resurser är segregation och en uppdelning i socialt starkare och svagare bostadsområden en ständig utmaning. Men samhället måste se till att människor stannar i SSO så kort tid som möjligt. Detta kan ske om möjligheter öppnas till arbete, egen försörjning och bostad.

Det krävs en mycket kraftig satsning på utbildning i dessa områden. Utöver skolan handlar det även om insatser i förskolan som delvis kan förebygga framtida svårigheter att tillgodogöra sig utbildning. En annan typ av åtgärder som givit positiva effekter är stöd till föräldrar till nyfödda barn, framför allt till mödrar.

På kort sikt – öka kontrollen: Förbättra polisens arbete. Erfarenheter från Södertälje tycks visa att polisen kan vara framgångsrik i att bekämpa organiserad brottslighet i problem-områden. Det krävs emellertid tillräckliga resurser, långsiktighet och professionalitet. Polisnärvaron i dessa områden måste öka (vilket för övrigt sker på många håll). Många poliser betyder dock inte automatiskt minskad brottslighet. Framgången beror på hur skicklig polisen är. Jag citerar ur en rapport av lord Leslie Scarman som på brittiska regeringens uppdrag utredde kravallerna i stadsdelen Brixton i London 1981.

”Polisen skapar inte social misär, men fantasilöst och oflexibelt polisarbete kan göra de spänningar som fattigdom föder betydligt värre. Omvänt, bra polisarbete kan bidra till att minska spänningar och undvika oordning.”

Polisarbete i SSO innebär att från början göra klart för sig själva och befolkningen att inriktningen är att bekämpa brottsligheten som i stor utsträckning drabbar just de boende i området. Detta ska göras i samarbete och inte i konflikt med de boende. Hög effektivitet och respektfullt bemötande kan ge polisen den trovärdighet som behövs för att få invånarna att samarbeta. För detta krävs resurser, god samhällsvetenskaplig utbildning, och inte minst kunskaper om lokala förhållanden.

Detta är lätt att formulera på papper men svårt att åstadkomma på marken. Men absolut nödvändigt!

Jerzy Sarnecki, professor i kriminologi vid Stockholms Universitet och Högskolan i Gävle “

DN FREDAG 22 JANUARI 2016:

“ Ge oss en svensk dröm

Det talas ibland i debatten om ”55 no go-zoner” i Sverige. Begreppet är slarv-igt, det handlar inte om att polisen inte vågar beträda laglöst land. Däremot är det områden där, enligt Rikspolisstyrelsens rapport från 2014, ”lokala kriminella nätverk anses ha negativ påverkan på lokalsamhället”.

Rapporten heter ”En nationell över-sikt av kriminella nätverk med stor påverkan i lokalsamhället”. På lika torr prosa slår den fast:

”Utveckling i områdena har medfört svårigheter att utreda brott. Polisen har även i andra avseenden svårt att arbeta i dessa områden, bland annat på grund av att omgivningen reagerar mot polisen vid ingripanden eller genom att angripa polisens fordon.”

Även om situationen inte är så allvarlig att polisen inte kan röra sig i vissa svenska områden är detta illa nog.

När kriminologiprofessor Jerzy Sarnecki nu på tankesmedjan Fores uppdrag utrett fenomenet utsatta stadsdelar använder han begreppet SSO, socioekonomiskt svaga områden. På DN Debatt definierar han dem som stadsdelar som ”vanligen karaktäriseras av fattigdom och en anhopning av sociala problem där brottslighet spelar en framträdande roll”.

Sarneckis rapport utgör första kapitlet i en kommande Fores-antologi om integration, ”Hela staden – bryt segregationen”. Vid presentationen på torsdagseftermiddagen är Sarnecki och hans meddebattörer tämligen överens åtminstone om vad som gått fel i arbetet med SSO-områdena. Och deras bild är dyster.

Vetskapen om vad som behöver göras har funnits länge. Men lite har gjorts och det som gjorts är ofta fel saker.

Polisens incitament är felvridna. Cheferna premieras för åtgärder mot brott som begåtts men inte alls för prevention. Kunskaper om situationen i SSO-områdena har funnits, men de har inte dokumenterats. Det som polisen har prioriterat har ofta inte varit vad medborgarna efterfrågat. Överblicken tycks ha saknats.

Och kortsiktigheten har fått styra.

”Det tar åtminstone tio år innan man ser effekten av långsiktiga åtgärder”, suckar Jerzy Sarnecki. Men politikernas tidshorisont sträcker sig sällan längre än en mandatperiod – och mediernas är betydligt kortare än så.

I rapporten för Sarnecki ett långt resonemang om ett i dagarna mycket omdiskuterat ämne: kulturella orsaker till brottslighet. Han slår fast att människor med invandrarbakgrund är klart överrepresenterade vad gäller brottslighet – särskilt vålds- och sexbrott – men poängterar att det finns ett forskningsunderskott om vad detta beror på.

Vilka åtgärder som behövs i SSO-områdena är däremot ganska välkänt. Människor måste komma i arbete. Trångboddheten måste motverkas. Skolans roll är ytterst väsentlig – specialsatsningar i utsatta stadsdelar är viktiga på både kort och lång sikt.

Polisen spelar naturligtvis en nyckelroll. Småbrottslighet och allmänt stök måste beivras på ett helt annat sätt än som varit fallet – invånarna

i dessa områden har inte mindre rätt till vardagstrygghet än någon annan.

Om kriminaliteten minskar kommer medborgarnas förtroende för polisen att öka, och därigenom viljan att till exempel vittna. Omvänt innebär otrygghet att gängens makt ökar och parallellsamhällen växer fram.

I polisarbetet är långsiktighet av största vikt. Även om en insats gett viss framgång, som nyligen i Södertälje, kan den inte avbrytas för tidigt. Då är risken stor att problemen kommer tillbaka in samtidigt som de sista poliserna ger sig därifrån.

Framför allt måste de nyanlända, som ofta hamnar i de utsatta områdena, erbjudas en svensk dröm. Vi behöver vår egen motsvarighet till den amerikanska drömmen.

I dag är det svenska systemet, med potentiellt bidragsberoende och höga trösklar till arbetsmarknaden, förödande för människors initiativkraft. Väns-tern motsätter sig lägre ingångs-löner för nyanlända men saknar svar på hur de då ska få jobb.

Och ett problem med arbetslöshet är att den har en tendens att gå i arv. Den som kommer hit måste få starka incitament och möjligheter att så snabbt som möjligt försörja sig själv.

”Min pappa var chef för den polska handelsflottan”, säger professor Sarnecki. ”I Sverige blev han lägre tjänsteman på Kooperativa förbundet. Han räknade knappast med annat, och det gör nog inte folk som flyr till ett nytt land. Men de vill att deras barn och barnbarn ska få chansen.”

DN 22/ 2016 “

DN FREDAG 22 JANUARI 2016:

”Satsa på nordiskt samarbete för att klara flyktingkrisen”

“V- förslag. Det nordiska samarbetet trasas sönder i takt med att länderna tävlar om vem som har den hårdaste asylpolitiken. När nu EU inte klarar av att hantera flyktingsituationen bör de nordiska länderna gå före och samarbeta om att ta emot människorna som flyr, skriver Jonas Sjöstedt (V) tillsammans med fyra nordiska vänsterledare.

Vågen av människor på flykt har fått de nordiska länderna att tävla om vem som har den mest restriktiva asylpolitiken. I stället för att svara med samarbete för att möta människor på flykt ser vi nationell egoism. Nu inskränks ett av de viktigaste framstegen i det nordiska samarbetet, den fria rörligheten och passfriheten mellan våra länder. Bristen på samarbete mellan våra länder förvärras av att högerpopulistiska partier sitter i nordiska regeringar och påverkar politiken i våra länder. Deras politik med stängda gränser innebär inte bara inskränkningar i asylrätten, den trasar också sönder det nordiska samarbetet. Vänsterpartierna i de fem nordiska länderna vill att länderna i stället arbetar tillsammans för att svara på flyktingsituationen och för att rädda den nordiska passunionen.

Vi ser hur nordiska länder medvetet har försvårat för människor att använda sin rätt att söka asyl. Det är en farlig utveckling som äventyrar asylrätt och mänskliga rättigheter.

Det går inte att bygga ett fungerande arbete på det sättet. Svaret på flyktingsituationen i världen behöver tvärtom handla om att arbeta tillsammans. Det kan ske på olika nivåer – i Norden, i Europa och i FN

– beroende på de politiska förutsättningarna. I detta läge, när EU:s politik har stora utmaningar, är det särskilt viktigt att de nordiska länderna börjar samarbeta. Vi vill att de nordiska regeringarna omedelbart möts och diskuterar hur vi kan svara på den här situationen tillsammans.

Rätten för de på flykt att söka asyl i det land man befinner sig i måste bevaras. Samtidigt behöver vi bygga ut det gemensamma ansvaret och fördelningen av de som behöver skydd. Ett av resultaten från diskussioner mellan de nordiska länderna skulle kunna vara miniminivåer för hur människor som kommit hit tas emot. Det kan handla om regler och praktiskt samarbete för familjeåterförening. Så kan kapplöpningen mot botten förhindras samtidigt som varje land kan ha mer generösa och humana regler. Vi vill se över möjligheterna att underlätta familjeåterföreningar genom samordning och samarbete mellan de nordiska ländernas ambassader utanför Norden.

De nordiska länderna behöver gå från att sätta press på flyktingarna, till att sätta press på EU att ta tag i situationen. Dagens Dublinöverenskommelse fungerar inte och måste ersättas med ett system som garanterar asylrätten och fördelar ansvaret rättvist. Reglerna om behandling av asylansökningar i det första ankomstlandet måste omprövas då de skapar ett orimligt tryck på vissa länder. Familjeåterförening måste vara prioriterat och kunna ske smidigt.

Svaret kan inte vara att passivt låta stora flyktingläger växa fram i Grekland, Italien eller Makedonien. Svaret kan inte heller vara att Turkiet ska agera som EU:s gränspolis, i utbyte mot att vi tyst avstår från att kritisera de politiska förföljelserna i Turkiet.

Europa behöver en ny överenskommelse, med tydliga och rättvisa principer för hur vi tillsammans fördelar de uppgifter vi behöver ta itu med. Det kräver en fördelning av ansvar för flyende på europeisk nivå. Så många europeiska länder som möjligt bör delta i en gemensam solidarisk fördelning av flyktingar.

Tyvärr tyder mycket på att EU inte förmår samla sig för en realistisk lösning, därför är vi öppna för att ta initiativ i en koalition av länder som är villiga att gå före och bidra till en hållbar situation.

En tredje möjlighet är att FN tar en större roll i den här situationen. Vi är beredda att låta UNHCR spela en större roll i att fördela flyktingar i Europa, vilket har skett tidigare.

Den fria rörligheten i Norden har varit en historisk framgångssaga som gjort våra länder mer dynamiska. Passfriheten, som funnits sedan 1950-talet, har fördjupat och stärkt den nordiska gemenskapen. Det behövs ett tydligt samförstånd om att undvika gränskontroller mellan nordiska länder och aldrig låta dem vara annat än tillfälliga.

Med hårdare gränskontroller och krav på att buss-, tåg- och färjeföretag kontrollerar id är risken uppenbar att det blir mycket svårt för flyktingar att ta sig till Norden. Det kan leda till fler desperata och farliga flyktförsök samtidigt som det gynnar flyktingsmuggling. Vi bidrar då till en dominoeffekt av stängda gränser i Europa. Vi behöver ett ökat samarbete mellan de nordiska länderna för att finna gemensamma lösningar med bevarad asylrätt. Vi är för en reglerad invandringspolitik men vill inte att gränskontroller, id-kontroll och visumkrav används för att faktiskt inskränka tillgången till asyl.

Den som kommer till Norden ska ha samma rättigheter och arbetsvillkor som alla andra löntagare på arbetsmarknaden. Det ska till exempel aldrig vara så att ett företags beslut att säga upp eller anställa någon avgör om personen får asyl. Vi vill inte försvaga arbetsrätten för flyktingar och skapa ett B-lag på arbetsmarknaden. I stället vill vi ta vara på flyktingars yrkeskunskaper och genomföra satsningar på utbildning och språkkunskaper.

Den nordiska arbetsmarknaden hänger tydligt samman. Därför behöver vi motverka social dumpning och utnyttjande på arbetsmarknaden.

Vi måste ta tillvara de möjligheter som finns, främst via FN, för att söka en politisk lösning på konflikten i Syrien. De nordiska länderna behöver verka gemensamt för en aktiv förhandlings- och fredsprocess. Vi vill att de nordiska länderna gör en gemensam, långsiktig satsning på högre nordiskt bistånd till hjälp i Syrien och dess grannländer. Biståndet måste bestå såväl av humanitärt stöd som långsiktiga satsningar på exempelvis barns utbildning. Vi vill se en beredskap i världens rika länder för en Marshallhjälp i ny tappning, den dag freden är tillbaka i länder som slagits sönder av krig. Då behövs det omfattande stöd till uppbyggnaden av demokratiska institutioner och infrastruktur.

Så länge den akuta krisen varar kommer det också att behövas direkta livräddande insatser i Europa. Vi vill att de nordiska länderna tar ett gemensamt initiativ för att öka räddningsinsatserna i Medelhavet och arbetar för att få till stånd en gemensam europeisk räddningsinsats i Medelhavet.

Regeringarna i de nordiska länderna måste omedelbart mötas för att lösa de utmaningar som vi står inför. Den nordiska vänstern har förslagen som bevarar asylrätten och det nordiska samarbetet. Vi kräver att våra regeringar tar ansvar för situationen och söker gemensamma lösningar.

Paavo Arhinmäki, Vänsterförbundet/ Vasemmistoliitto, Finland
Katrín Jakobsdóttir, Vänstergröna/ Vinstrihreyfingin - grænt framboð, Island
Audun Lysbakken, Sosialistisk Venstreparti, Norge
Johanne Schmidt-Nielsen, Enhedslisten, Danmark
Jonas Sjöstedt, Vänsterpartiet, Sverige “

DN FREDAG 22 JANUARI 2016:

“ Flyktingar tvingas stanna i Istanbul

Någon vill ta sig till Europa, en annan siktar på Kanada eller USA, en tredje vill stanna i Istanbul. I ett läge när EU bygger allt högre murar mot krigsflyktingarna från Syrien börjar många förlika sig med att de kommer att bli kvar i Turkiet.

Ingen vet exakt hur många syrier som numera bor i Istanbul med 15 miljoner invånare. Enligt hjälporganisationen IRC är siffran över 370 000, vilket innebär att Istanbul har fler syriska flyktingar än hela övriga Europa.

I Aksaray, sedan gammalt en stadsdel med stor arabisk befolkning, är det som att befinna sig i ett annat land i Mellanöstern; många skyltar är på arabiska, och den icke-turkiska karaktären har blivit än starkare under de senaste fyra-fem åren med de syriska flyktingarnas ankomst.

De flesta vi talar med är inriktade på att inrätta sig här och stanna, åtminstone en tid framöver. Något slut på kriget i Syrien syns inte, och öppningarna till Europa täpps allt mer till.

– När jag kom till Istanbul för ett år sedan tänkte jag ta mig vidare till Europa, men nu stannar jag här tills vidare, säger 21-årige Nour al-Ani från Aleppo, som vi möter på det populära syriskägda kafét Salloura, där han arbetar som servitör.

Då hade han levt i Gaziantep, nära den syriska gränsen, i över ett år, efter att han tagit sig ut från krigets Syrien. I sista stund flydde han från inkallelse till den syriska regeringsarmén.

Nour al-Ani ville inte drabbas av samma öde som sin 23-årige bror, som var soldat och dödades i strid 2014.

Men i Gaziantep fanns inga jobb, och vid ett tillfälligt arbete på en biltvätt blev han lurad på den lön som han utlovats. Gaziantep är också en våldsdrabbad stad; Nour al-Ani beskriver gatubråk och turkar som attackerar syrier. En gång blev han själv angripen av en knivbeväpnad man.

– Då insåg jag att det inte gick att vara kvar där längre och tog mig till Istanbul.

Han har tillfälligt uppehållstillstånd, men inte arbetstillstånd. Men det har inte varit något problem hittills, den turkiska polisen låter i regel syrier som arbetar på syriska företag vara i fred.

Nour al-Ani har inte märkt av att flyktingarna i Turkiet skulle ha fått det bättre. Utom på en punkt: Man behöver inte längre åka ut ur landet för att förlänga visumet, utan det går att ordna i Turkiet. Å andra sidan har prislappen för tillståndet sexdubblats.

– Flera av mina vänner har rest till Europa, en är i Sverige. Och många andra vill dit, vi har ingen direkt framtid här. Men i Europa har jag hört att det är allt mer rasism. Därför tänker jag försöka åka till Nordamerika, om jag åker någonstans.

Mohammed Izzo, 27, också han från Aleppo, har däremot bestämt sig; det är till Europa han ska, till varje pris.

– Här är livet hårt och jag kan inte försörja mina tre små barn, och har inte råd att sätta dem i förskola. Jag tänker åka i april, det får bli sjövägen, jag är inte rädd för havet. Den turkiska kustbevakningen kanske är mer aktiv, men det kommer inte att hindra mig från att åka.

Hans kamrat Adnan Lahlah, 25, har ett annat dilemma; hans föräldrar är kvar i Syrien, i staden Hama, och han väljer att stanna i Turkiet för att på olika vägar kunna skicka pengar till dem.

– Annars överlever de inte. Situationen där är desperat. Jag åkte till Turkiet av det enda skälet att kunna försörja min familj. Alla mina farbröder mördades i massakern i Hama (Assad-regimen dödade 20 000 sunnimuslimer i staden 1982, DN:s anm.), bara min far överlevde. Jag hoppas kunna få ut mina föräldrar därifrån också.

Det kan visa sig vara svårt. Turkiets regering har sedan den 8 januari stoppat möjligheten för syriska flyktingar som befinner sig i Jordanien eller Libanon att komma med flyg (direkt från Syrien är det inte aktuellt); syriska flyktingar får endast komma landvägen, men då endast om de har turkiskt visum.

Det har drastiskt minskat inflödet av nya flyktingar.

Samtidigt har regeringen bestämt att flyktingar kan få arbetstillstånd, sociala förmåner och annan service om de stannar i de städer där de är registrerade. Lagförslagen ligger färdiga, men har ännu inte röstats igenom i parlamentet.

Dessa åtgärder hänger samman med att EU har lovat att ge 3 miljarder euro till Ankara mot att Turkiet dämpar flyktingströmmen till Europa. De 2,2 miljonerna flyktingar har inte rätt att få asyl, utan har endast tillfälliga uppehållstillstånd.

– Turkiets förmåga att ta hand om flyktingarna har blivit överansträngd i ett läge när den turkiska ekonomin har försämrats, säger Basak Yavcan, professor vid TOBB-universitetet i Ankara.

Hon anser att åtgärderna för att förbättra förhållanderna för flyktingarna gör att de får mindre incitament att bege sig ut på en livsfarlig resa till Europa. Det är ju inte de fattigaste som far till Europa, utan i högre grad de som har pengar och utbildning.

– Ingen vet om det här har bidragit till att minska flyktingvågen, det kan lika gärna bero på den kalla årstiden, säger Basak Yavcan.

En företrädare för en frivilligorganisation i Istanbul säger till DN att den turkiska regeringen av allt att döma nu är inriktad på att de flesta syrier som befinner sig i Turkiet kommer att stanna.

I stadsdelen Beyoglu möter vi några av de många kurder som har flytt från Syrien. De lever i ett slummigt, smutsigt kvarter, där de flesta hus antingen är fallfärdiga eller på väg att rivas.

– Att leva här är förnedrande, det finns knappt några jobb, och vi som arbetar behandlas som djur och får ofta inte betalt, säger Mohammed Hussein al-Shahin, 44.

– Vi går till sängs hungriga. Och livet är riskfyllt, vi törs inte släppa ut barnen på gatan med all narkotika och kriminalitet som finns här.

Han var tidigare jordbrukare i en by utanför Aleppo.

– Där levde vi lyckliga. Men sedan kom kriget, strider rasade runt vår by och vårt liv tog slut, säger han.

Hussein hoppas att han en dag får återvända till Syrien. Att resa till ett EU-land ser han som orealistiskt.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN FREDAG 22 JANUARI 2016:

“ EU:s flyktingpolitik på väg mot ett totalt haveri

Analys. Flyktingpolitiken i EU närmar sig en kollaps. Samtidigt förbereds en helt ny strategi som bland annat skulle leda till att Dublinförordningen försvinner.

Varningarna om EU:s flyktingpolitik duggar nu tätt. Den ena EU-ledaren efter den andra förklarar att centrala delar av hela EU-samarbetet hotas, om inget görs. EU har bara två månader på sig att lösa flyktingkrisen, sade till exempel Europeiska rådets ordförande Donald Tusk häromdagen och fler har uttryckt sig på liknande sätt.

Flyktingströmmen till Europa fort-sätter med nästan samma kraft som före årsskiftet. Ungefär 3 000 flyktingar ankommer till Grekland varje dygn.

Men EU:s flyktingpolitik verkar vara nära ett totalt haveri. Nästan ingenting fungerar som det var tänkt. I Grekland har till exempel bara en av fem planerade så -kallade *hot spots*, mottaggningscentraler, öppnat. Den humanitära krisen fortgår med andra ord och allt fler barn finns med i flyktingbåtarna.

FN:s barnfond Unicef varnar för följderna och organisationens talesperson förklarar att barnen som anländer till EU ”är uttröttade, stressade och ofta i akut behov av medicinsk omvårdnad”.

Människorna på flykt får allt svårare att ta sig vidare från Grekland. Nya kontroller vid gränserna i Europa införs nästan dagligen och land efter land skärper flyktingpolitiken för att den ska fungera avskräckande.

Danmarks regering lade till exempel på torsdagen fram ett definitivt lagförslag som innebär att asylsökandes pengar och ägodelar ska beslagtas om värdet överstiger 10 000 danska kronor. Vigselringar och föremål med ”affektionsvärde” ska undantas.

Men vart ska människorna på flykt ta vägen? Ska alla stanna i Grekland? Något bra svar finns inte. I stället upprepas från Bryssel att EU-länderna måste genomföra redan fattade beslut om flyktingkvoter och att de ska bidra med pengar till avtalet med Turkiet.

Samtidigt förbereder EU--kommissionen ett nytt långtgående lagförslag som skulle leda till i en grunden förändrad flyktingpolitik.

Kommissionen vill ersätta de tillfälliga, och hittills misslyckade, flyktingkvoterna i EU med ett permanent system.

I framtiden skulle alla människor som söker skydd i EU tas emot vid EU:s yttre gränser och sedan -skickas till de olika EU-länderna enligt en särskild fördelnings-nyckel för att ansöka om asyl där.

En konsekvens av ett sådant system skulle också vara att den nuvarande Dublinförordningen försvinner.

Enligt Dublinförordningen ska flyktingar ansöka om skydd i det EU-land dit de först ankommer, men en sådan regel behövs inte om alla asylsökande fördelas vid ankomsten.

Kommissionens förslag ska komma i mars och om detta blir det ännu en strid. Tyskland och Sverige står bakom kommissionens tankar, men många andra länder, med Storbritannien i spetsen, vill absolut ha kvar Dublinförordningen.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN FREDAG 22 JANUARI 2016:

“ Angela Merkel sätter sitt hopp till Turkiet

Tysklands hårt trängda förbundskansler Angela Merkel har i flera månader bett sina kritiker att visa tålamod. Det tar tid att få till stånd en europeisk lösning. I dag, fredag, har hon chansen att redovisa ett konkret resultat – en turkisk regeringsdelegation kommer till Berlin för att diskutera flyktingkrisen.

Längs hela den så kallade Balkan-rutten – från de grekiska öarna till Österrike – kommer rapporter om skärpta kontroller och i vissa fall stängda gränser. Sveriges nya restriktiva politik har fortplantat sig i Europa.

För varje dag ökar trycket på Tysklands förbundskansler Angela Merkel att följa de andras exempel. På torsdagen beslutade Slovenien att göra som Serbien och bara släppa igenom de som vill söka asyl i Tyskland och Österrike.

Hennes hårdaste inhemska kritiker i det bayerska CSU, systerparti till Merkels kristdemokrater, jublade i onsdags när grannen Österrike beslutade att inför en övre gräns för flyktingmottagandet.

När Merkel samma dag var gäst just hos CSU vägrade hon dock att ge med sig. Varken stängda gränser eller tak för flyktingmottagandet är i hennes ögon någon lösning.

På Världsekonomiskt forum i Davos fick hon på torsdagen under-stöd av sin finansminister, veteranen Wolfgang Schäuble, som sade att en ”europeisk fästning vore en skam”. I stället krävs miljarder och åter miljarder för att förbättra förhållandena i de länder som flyktingarna

kommer ifrån. Schäuble talade om en nödvändig ”Marshallplan” för Mellersta Östern.

Ett steg är EU-uppgörelsen med Turkiet från i november.

Turkiet ska få 3 miljarder euro för att förbättra förhållandena för de drygt två miljoner syriska flyktingarna i Istanbul och övriga Turkiet samt bekämpa flyktingsmugglingen till Grekland.

I dag kommer den turkiske premiärministern Ahmet Davutoglu och ytterligare sex ministrar till Berlin för att med sina tyska kolleger diskutera uppgörelsen och andra gemensamma angelägenheter.

EU-uppgörelsen har kallats för en pakt med djävulen eftersom den anses stärka den turkiske presidenten Recep Tayyip Erdogans ställning och därmed anti-demokratiska ambitioner.

I ett brev från sitt fängelse, som publicerades i måndagens DN, kritiserade Can Dündar, chefredaktör för den turkiska dagstidningen Cumhuriyet, uppgörelsen skarpt och talade om en skamlig dubbelmoral från Europas sida.

Angela Merkel är ingen Erdogan-anhängare, just nu står dock uppenbarligen flyktingkrisen i centrum för henne. Hon behöver kunna redovisa en konkret framgång för att kunna tysta sina kritiker och visa att talet om en gemensam europeisk lösning inte bara är tomma ord.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

“476 649 personer sökte asyl i Tyskland under 2015, en ökning med 74 procent jämfört med året innan. 304 841 av asylansökningarna kom under det andra halvåret. De flesta asylsökande, 162 510 personer, är från Syrien.

Hela 132 933 asylsökande kommer från Albanien, Kosovo, -Makedonien och Serbien. De har -ytterst små möjligheter att få asyl. “

DN FREDAG 22 JANUARI 2016:

“ F-kassan spår större utgifter

Föräldraförsäkringen och bostadsbidrag är de utgiftsområden i socialförsäkringen som påverkas mest av det stora flyktingmottagandet, visar Försäkringskassans mycket osäkra prognos.

Nästa år kan utgifterna i socialförsäkringen öka med 470 miljoner kronor på grund av den reviderade befolkningsökningen kopplad till flyktingar. År 2020 siar Försäkringskassan om en motsvarande ökning på drygt 3,6 miljarder. Elisabeth Hopkins, prognoschef på Försäkringskassan, understryker dock att det är en mycket osäker prognos som regeringen har fått och att talen ska användas med stor försiktighet:

– Vår rapport bygger på en osäker befolkningsprognos, men vi har uppdraget att göra en prognos och måste utgå från några antaganden. Vi vet inte hur befolkningen fördelar sig om några år, vi vet inte hur etableringen på arbetsmarknaden ser ut och inte heller om det kommer att ske eventuella regeländringar som påverkar dessa siffror.

Det enda som säkert kan sägas är att utgifterna i socialförsäkringen ökar och då främst för föräldraförsäkringen, bostadsbidrag och barnbidrag. Hur stor påverkan blir på bostadsbidragen är inte utsatt i siffror och Elisabeth Hopkins vill inte göra en uppskattning av vilken nivå det kan landa på:

– På en del områden, som tillfällig föräldrapenning, har vi överskattat utgifterna. Där har vi utgått från ett normalt uttag men det kommer det

troligen inte att bli för den här gruppen eftersom det kräver att båda föräldrarna har arbete.

Kostnaden för tillfällig föräldrapenning och vanlig föräldra-penning blir, enligt rapportens antagande, drygt en halv miljard högre 2018 på grund av befolkningsökningen kopplad till flyktingar.

Enligt SCB ska antalet 0–8-åringar vara cirka 51 500 fler år 2020 jämfört med vad prognosen sade i maj förra året. Gruppen 0–16-åringar antas bestå av 94 000 fler personer. Om den prognosen är rätt skrivs - notan för barnbidragen det året upp med 1,3 miljarder kronor.

– Vi har inte räknat ut eventuella ökningar inom alla områden, som assistansersättningen, eftersom det är omöjligt att gissa det behovet. I vårt material har vi bara tittat på utgifter, men man får inte glömma att befolkningsökningen även ger inkomstökningar på andra områden, säger Elisabeth Hopkins.

Annika Carlsson annika.carlsson@dn.se “

DN LÖRDAG 23 JANUARI 2016:

“ Farofylld facklig logik

I kategorin ”Diversearbetare” fanns på fredagen totalt 21 lediga jobb i Arbetsförmedlingens databas. En fastighetsförvaltare i Avesta söker för tillfället en flexibel alltiallo. I Stockholm letar ett företag efter lojala medarbetare till olika byggsysslor. Att bära fönsterpartier, till exempel.

När DN ringer en av arbetsgivarna och undrar hur det går med rekryteringen får vi beskedet att ungefär åttio personer hittills har hört av sig

Finanspolitiska rådets ordförande och nationalekonomiprofessorn John Hassler berörde ämnet i radions ”Studio ett” på fredagen. Han räknade upp flera utrotningshotade yrken: hantlangare, piccolo, hjälpreda i butik.

Att Platsbanken inte dignar av erbjudanden om dessa så kallade enkla jobb framhöll Hassler som ett kvitto på Sveriges ekonomiska framsteg – och våra problem. Vi behöver ta vissa av jobben tillbaka.

Höga lägstalöner och Europas mest sammanpackade lönestruktur innebär ett dilemma. Det är ingen hemlighet. Strategin från fackligt håll är medveten: Företagen ska tvingas till effektivisering, lågbetalda jobb pressas bort. Människor friställs, får hjälp med omställning och hittar sedan en bättre försörjning. Så är det tänkt.

Flyktingkrisen ställer dock frågan på sin spets. Många kommer med en utbildningsnivå som gör det omöjligt att hänga med i fackets karusell.

Trots att svensk arbetsmarknad har gått starkt under en period försämras de nyanländas jobbchanser. Och det ska betänkas att flyktingar som har kommit förut inte har mötts av särskilt ljusa utsikter. Arbetslöshetsglappet mellan gamla och nya svenskar är redan stort.

John Hassler förespråkar därför klausuler i kollektivavtalen som innebär att lönegolven sänks för dem som har ”väldigt låga kvalifikationer och ingen erfarenhet av svensk arbetsmarknad”.

I en ny rapport från Internationella valutafonden, IMF, förordades i veckan en liknande lösning. En förebild är Angela Merkels Tyskland. Där har arbetslöshetsglappet mellan utrikes och inrikes födda minskat på senare år.

Ett grepp som sägs ha bidragit till framgången är att nyanlända räknas i samma kategori som långtidsarbetslösa. På den vägen ges de dispens från den lagstadgade minimilönen under den första tiden i landet.

Willkommen, har tyska politiker sagt. Det må vara illa att ha en liten lön men det är ännu värre att inte ha någon alls.

Sverige har ingen egentlig minimilön som politikerna kan rätta till eller komma runt. Det är LO som bestämmer: En diskare måste ha en månadslön över 20 000 kronor.

Förbunden säger tvärnej till kompromisser. Hotell- och restaurangfackets ordförande Therese Guovelin förklarade i radion: Man ska inte konkurrera med lägre löner utan med sin arbetskraft.

Men det är ju vad många redan gör. Hundratusentals försöker konkurrera med sin arbetskraft på Arbetsförmedlingen och går bet. Även till en tjänst som diversearbetare söker många kandidater med gedigna kvalifikationer och oklanderliga språkkunskaper. Vad mer begär facket av de som går arbetslösa?

Svensk integrationspolitik har många styrkor på papperet. Det framgår av IMF:s stora genomgång av läget att vi rentav är världsbäst i många grenar. Till skillnad från andra länder låter de svenska regelverken asylsökande ta ett jobb tidigt efter ankomst. De aktiva arbetsmarknadsåtgärderna när man väl har fått uppehållstillstånd är aktivare än i alla jämförbara system i Europa.

Mer sådant behöver göras. Svensklektionerna borde till exempel ges tidigare. Utbildningsmaskineriet måste byggas ut. Men det är önsketänkande att tro att det kommer att göra susen.

De fackliga protesterna skorrar falskt. ”Det är helt absurt med olika lön beroende på i vilket land man är född”, dundrade Hotell- och restaurangfacket på fredagen. Men det är ingen som har förespråkat en paragraf i kollektiv-avtalen som bygger på etnicitet.

Vad man borde kunna begära av LO är att förhandlarna i den pågående avtalsrörelsen tar hänsyn till verkligheten. Facket har i stället gått in för att höja lägstalönerna. Alla tjänar på det, går den gamla refrängen.

Statsminister Stefan Löfven gav LO eldunderstöd i förra veckans partiledardebatt i riksdagen: Rör inte ingångslönerna.

Men att alla i längden blir vinnare är inte sant. Den ”solidariska” lönepolitiken klyver arbetsmarknaden och stänger ute de nyanlända.

DN 23/1 2016 “

DN LÖRDAG 23 JANUARI 2016:

”En upptrappad dispyt med Polen försvagar EU”

“ EU får svar. EU har gett sig in i en meningslös konflikt med Warszawa. En välfungerande författningsdomstol är avgörande för den polska rättsstaten, men vi försöker rätta till fel orsakade av den tidigare regeringen. Vårt försök att reparera public service har ock-så blivit en onödig stridsfråga, skriver Polens utrikesminister Witold Waszczykowski.

Polen tvingades slåss hårt och länge mot utländsk ockupation och en förtryckande kommunistregim innan landet kunde uppnå sin nuvarande stabila demokratiska ordning. Trots detta befinner sig landets nya regering, som suttit vid makten i två månader på ett övertygande demokratiskt mandat, under beskjutning från EU-institutioner och överspända mediekommentatorer som inte tycks vilja stanna upp och fundera över fakta rörande vårt ambitiösa reformprogram.

I stället för att ta itu med de akuta problem som kontinenten står inför – EU:s instabila södra gräns, ett stridslystet Ryssland i öster – har EU gett sig in i en totalt meningslös konflikt med Warszawa. Polen är ingen olydig skolpojke som behöver en reprimand av sin magister; det är alltigenom europeiskt. Vår store romantiske poet Juliusz Slowacki har beskrivit Polen som att det ligger i Europas hjärta – och det är precis så det ligger till.

Tillåt mig alltså att klargöra vad som hänt i Polen. För det första är vår översyn av författningsdomstolens funktion inte en attack på rättsstaten. Vi försöker rätta till felaktigheter orsakade av beslut som den tidigare regeringen forcerade fram under sina sista dagar vid makten. Genom att ändra domstolens sammansättning – 14 domare av 15 var vid den tiden rekommenderade av regeringskoalitionen – bröt den mot ett pluralistiskt samhälles grundläggande principer. Vi kan hitta en lösning på denna situation men det är en komplicerad fråga som inte bara är juridisk till sin natur. En politisk kompromiss behövs men påtryckningar från Bryssel försvårar bara möjligheten att hitta en inrikes överenskommelse. Givetvis tror vi att en välfungerande författningsdomstol är avgörande för den polska rättsstaten. Därför har också vår regering bett Europarådets Venedigkommission att avge ett yttrande.

För det andra har regeringens försök att reparera Polens public servicemedier också blivit en onödig stridsfråga. Det finns en tydlig avsikt: att införa lagstiftning som återställer en känsla för public serviceuppdraget och samtidigt garanterar pluralism, oberoende och objektivitet. Det nationella radio- och tv-rådet, KRRiT, som reglerar den polska radio- och tv-marknaden, kommer att ha kvar sina befogenheter och de nya bestämmelserna kommer att överensstämma med EU:s regler. Rådet förses inte med munkavle. De kompletterande bestämmelserna som vi infört har till syfte att återställa en rimlig balans mellan tillsynsorganet och public service-medier för att kunna följa Venedigkommissionens standard. Hur kan detta tolkas som att vi avvisar Europa?

Vi fortsätter att söka nära samarbete med EU-kommissionen och stödja dess aktiva roll i den europeiska politiken. Samtidigt menar vi dock att det är mycket viktigt att alla EU-institutioner utför sina uppdrag enligt grundfördragens regler. En av de viktigaste principerna inom EU:s arbete är subsidiaritetsprincipen som innebär att unionen endast ska utföra de uppgifter som inte kan göras på mer lokal nivå. Att bättre leva upp till denna princip har på senare år blivit en av de europeiska

institutionernas viktigaste frågor. I linje med subsidiaritetsprincipen bör EU-kommissionen och Europaparlamentet inte blanda sig i polsk inrikespolitik. EU-kommissionens beslut den 13 januari att inleda en granskning av huruvida Polen följer rättsstatens principer har inga verkliga legala konsekvenser för Polen. Det är ett internt beslut inom kommissionen. Trots kommissionens attityd är vi fortsatt inställda på att ha en dialog med Bryssel. Vår öppenhet för dialog demonstrerades återigen när premiärminister Beata Szydlo kom till Europaparlamentets sammanträde och deltog i debatten.

Denna artificiella diskussion med Warszawa är ett meningslöst sidospår. Den viktiga frågan är vilken förmåga EU har att möta de nuvarande utmaningarna och vilken plats Polen kan ha i lösningen av dem. Medlemsstaterna vacklar fortfarande under effekterna av finanskrisen och eurozonens framtid är långt ifrån säker. EU skakas av en aldrig förut skådad våg av migration vilket skapar frågetecken kring Europas öppna gränser och unionens inre säkerhet. Storbritannien, en av EU:s viktigaste medlemmar och nära allierad till Polen, kan inom kort besluta att lämna unionen. Till detta kan läggas de allvarliga geopolitiska hoten vid Europas gränser, som lätt kan spilla över och orsaka konflikt och kaos.

Medlemsstaternas prioritet borde därför vara att bevara unionens inre enighet och stärka den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det är EU:s uppgift att hitta effektiva lösningar på dessa utmaningar. Det är vad medborgarna förväntar sig. Vi behöver gemensamt ta itu med de problem som hotar kontinenten. Att eskalera dispyten med Polen om inrikespolitiska frågor försvagar EU ännu mer och minskar unionens kapacitet att möta de allvarliga utmaningarna.

Det ligger i Polens intresse att EU är en säker plats där vårt land kan förankra sina nationella intressen. Den omedelbara prioriteten är att stimulera och modernisera Europas ekonomi. Krisen har berövat många unga människor deras möjligheter och framtidshopp. Växande missnöje i samhället gör att människor förlorar förtroendet för den europeiska integrationen. Om vi inte kan stoppa dessa tendenser riskerar vi en kollaps för hela det europeiska projektet, vars fördelar fortfarande är mycket uppskattade av polackerna.

EU måste vara del av lösningen och inte roten till problemet. Med det för ögonen kommer Polen att vara en aktiv och ansvarig EU-medlem. Vi stödjer starkare intern solidaritet och ansvar – men låt det inte råda någon tvekan om att vi också kommer att tala för enskilda länders rätt att fatta beslut som direkt rör deras egna medborgare. Vi säger nej till ett övernationellt, federativt Europa eftersom det inte är vad våra länder och medborgare behöver.

Den polska demokratin är inte hotad. Inte heller vänder vi ryggen mot Europa. Tvärtom vill vi spela en ledande roll i bygget av ett starkare Europa, flexibelt och grundat på solidaritet.

Fil dr Witold Waszczykowski, Polens utrikesminister “

DN LÖRDAG 23 JANUARI 2016:

“ Kreml kan kosta på sig förvirrande utspel

Analys. Uppgifterna om att Rysslands president Vladimir Putin ska ha krävt den syriske ledaren Bashar al-Assads avgång förbryllar. Men det kan vara dimridåer som lagts ut från en nyvunnen maktposition.

Den senaste utvecklingen i det diplomatiska spelet bakom kulisserna i Syrienkriget skulle kunna vara hämtad ur en spionroman. Eller förresten – intrigen skulle nog avfärdas som alltför snårig och osannolik.

Detta har hänt:

Ryssland, som har varit den syriske presidenten Bashar al-Assads mäktigaste allierade under det snart fem år långa Syrienkriget, ska ha gjort en plötslig helomvändning. Enligt den brittiska tidningen Financial Times bad president Vladimir Putin strax före julhelgen chefen för Rysslands militära underrättelsetjänst, Igor Sergun, om en hälsning till al-Assad: vi tar vår hand ifrån dig. Vi vill att du avgår.

Kort efter att ha utfört sitt uppdrag avled den 58-årige Sergun hastigt. Det skedde den 3 januari. Ingen dödsorsak har meddelats.

Den ryska maktborgen Kreml förnekar bestämt Financial Times uppgifter. ”Det är helt enkelt inte sant”, säger Putins talesman Dmitri Peskov.

Enligt Financial Times, som citerar två anonyma västliga underrättelsekällor, har ”Putin tittat under huven på den syriska regimen och hittat betydligt fler problem än han väntade sig”.

Vad ska man tro? Är Rysslands påstådda förkastelsedom mot al-Assad en tidningsanka baserad på diplomatskvaller, eller handlar det om en listig försöksballong inför de fredsförhandlingar om Syrien som är planerade till nästa vecka?

Ryssland har en marinbas i den syriska Medelhavsstaden Tartus. Moskva har också sålt vapen till al-Assads regim för motsvarande 4,5 miljarder kronor årligen sedan kriget började.

Det finns starka band mellan Ryssland och Syrien ända sedan Sovjettiden, då Bashar al-Assads pappa Hafez styrde landet.

I slutet av september förra året gick Ryssland in i Syrienkriget med flygstridskrafter. De ryska flygräderna var riktade mot terrorgruppe-ringen Islamiska staten (IS), deklarerade president Putin.

Men Ryssland fick snabbt kritik för att snarare rikta bomberna mot den väpnade opposition som väst försöker samarbeta med, liksom mot den syriska civilbefolkningen.

Vid den tiden var de flesta bedömare ense om att det ryska intåget i Syrienkriget var ett sätt att tvinga USA och övriga väst att ta ställning för Bashar al-Assad.

USA – och övriga västmakter – har ända sedan inbördeskriget tog fart på allvar krävt att al-Assad måste avgå för att stridigheterna i Syrien ska kunna avslutas.

Att Ryssland några månader senare skulle offra den man som mer än någon annan personifierar stödet för deras närvaro i Syrien förefaller osannolikt.

Om allt går enligt planerna kommer fredsförhandlingarna om Syrien inom den så kallade inter- nationella stödgruppen att återupptas i Genève i nästa vecka.

I denna församling, där såväl FN som USA, Iran och Saudiarabien ingår, talar Ryssland med en starkare röst än någonsin tidigare under Syrienkriget. Ryssland är ju helt opåverkat av den anstormning av syriska krigsflyktingar som orsakat politisk kris inom EU.

Den ryska militära insatsen har också handgripligt tvingat väst att öppna den dörr för Moskva som stängdes efter annekteringen av Krim och inblandningen i kriget i Ukraina.

Med sin stärkta position i konflikten kan Kreml kosta på sig schack-drag som snarare förbryllar än klargör den ryska Syrien-rollen.

Någon månad efter interventionen mot Islamiska staten sade utrikes-ministern Lavrov att Ryssland var redo att stötta den väpnade syriska oppositionen (som alltså också bekämpar president al-Assad) i deras kamp mot Islamiska staten.

Lavrovs uttalande har inte följts av någon handling på slagfältet. Kritiken att de ryska flyganfallen drabbar civila fortsätter till denna dag. Kanske är uppgiften om Putins krav på al-Assads avgång ett utspel i samma anda.

Och utanför den tunna luften i förhandlingsrummen fortsätter den syriska tragedin, med svältdöd, splitterbomber och ständigt ökande flyktingströmmar.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN LÖRDAG 23 JANUARI 2016:

”Europa måste lösa sina stora problem”

“ – Här råder stor osäkerhet om vart världen är på väg. Just nu påverkas den globala ekonomin av geopolitiska konflikter, vars utgång inte går att förutse, säger Investors ordförande Jacob Wallenberg.

Bland svenska deltagare vid Davos-mötet, som anordnas av Världs-ekonomiskt forum, är det nog Jacob Wallenberg som har störst över-blick genom lång erfarenhet och ett brett kontaktnät. Av näringslivs-företrädarna är det också honom man oftast ser lyssna på diskussioner i olika ämnen.

Men denna gång tycker han inte att särskilt mycket slutsatser kommer fram.

– Alla verkar vara lika osäkra när det gäller sådant som när kriget i Syrien ska kunna avslutas, vad som händer i Ryssland eller hur Europa ska kunna ta hand om flyktingvågen. För mig som företagare är detta frågor av största betydelse som jag dess värre inte får svar på, fram-håller Jacob Wallenberg.

Vid Davosmötet brukar annars kontakten mellan politiker, företags-ledare, experter och opinionsbildare kunna leda till ökad klarhet. Men detta gäller inte i en situation där alla tycks famla lika mycket, menar Jacob Wallenberg.

– Jag tycker ändå att man oroar sig onödigt mycket när det gäller Kina, även om kineserna har en svår omställning av ekonomin framför sig. Positivt just nu är Iran, jag mötte en grupp därifrån med tydlig vilja att bli en del av världsekonomin.

– Europa har stora problem som snart måste lösas. Men det märks ändå en beslutsamhet som man inte alltid har sett, betonar han.

Riskerna uppvägs, åtminstone delvis, av att det globalt sett händer mycket annat som inger hopp.

Jacob Wallenberg är mycket nöjd med Davosmötets inriktning på ”den fjärde industriella revolutionen”. Själv syntes han när ABB på torsdagskvällen demonstrerade sina nya avancerade robotar, med inbyggd artificiell intelligens.

– De tekniska genombrott som nu kommer blir oerhört viktiga i allas framtida liv. För Investor är det förstås väsentligt att företag som ABB och Ericsson, där vi är djupt engagerade, ligger långt framme. Men detta har också stor betydelse för att Sverige ska kunna upprätthålla konkurrenskraften.

Bland de svåra konkurrenterna nämner Jacob Wallenberg särskilt kinesiska företag som blir starka på allt fler tekniskt kvalificerade områden. Det är inget som ändras av att tillväxten i Kinas ekonomi nu går ned till ett lugnare tempo, poängterar han.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN SÖNDAG 24 JANUARI 2016:

“ Peter Wolodarski: ”Vad i h-vete är det som pågår?”

Digitaliseringen och globaliseringen har drivit fram en grundläggande maktförskjutning över hela världen. I det framväxande - landskapet hämtar populister näring.

Det går inte att hålla räkningen på alla vakter som granskar besökarna av Världsekonomiskt forum i Davos. Säkerheten har sällan varit så hög som nu. Kongresshallen är som en världsflygplats mellan alptopparna.

Med tanke på mängden internationella politiker och företagsledare som befinner sig i Schweiz är pådraget förmodligen befogat. Terrorhotet är verkligt.

Om antalet vakter med vapen stillar deltagarnas oro är dock mer oklart. Deltagarnas otrygghet hänger nämligen mindre samman med en rädsla för terror och mer med en oro för den politiska utvecklingen. Det var länge sedan så många bekymrade makthavare samlades på så få kvadratmeter.

Den vanligaste frågan: Kan Donald Trump bli USA:s nästa president?

Den näst vanligaste: Är den kinesiska ekonomin på väg att krascha?

Den tredje mest frekventa: Kommer Storbritannien att lämna EU – och finns en risk att hela unionen kollapsar?

Eftersom ingen numera vågar avfärda någon av de tre frågorna med ett klart nej späs osäkerheten på.

I korridorerna kallas Donald Trump för rasist, idiot och dåre av rutine-rade Davosbesökare, men ingen vill tydligt döma ut hans chanser i höstens val.

Det enda deltagarna med säkerhet vet är att Kinas ekonomi just nu saktar in, eftersom landet rör sig från en fas av massiva investeringar mot medborgardriven konsumtion. Omvärlden är hänvisad till att lita på att det styrande kommunistpartiet vet vad det gör.

Storbritannien då? Bortsett från en högljudd minoritet, som kräver EU-utträde, är britternas engagemang i Europafrågan som en ljummen kopp te. Hur folkomröstningen faller ut senare i år beror mycket på nationens stämningsläge under själva valdagen.

Samtidigt skakas EU i grunden av flera kriser. Unionen hade precis hämtat sig från livräddningen av eurosystemet när flyktingfrågan blev akut. Och i flera medlemsländer i de forna öststaterna är regeringarna på reträtt från demokratin.

Vill det sig illa faller unionen ihop, varnas det på en lunch med EU-kommissionen. Många pekar på den återuppstådda gränskontrollen mellan Danmark och Sverige som ett varnande exempel. Om inte ens Stockholm och Köpenhamn kan lösa problem gemensamt, hur ska då resten av EU kunna göra det?

Det går att vara mer optimistisk. Parallellt med denna dystra utveckling tuffar ekonomin på i god takt: tillväxten är tillbaka, arbetslösheten sjunker och investeringarna ökar. EU-samarbetet fördjupas på en mängd områden utan att någon talar högt om det.

Att få pratar om den framväxande energiunionen och cirkulära ekonomin är dock begripligt i en tid då mer grundläggande värden står på spel. Inte bara i EU utan även i USA.

Donald Trump befann sig inte i Davos, trots det handlade Världsekonomiskt forum på sätt och vis om honom.

Den populism, nationalism och främlingsfientlighet som han manifesterar – och som Björn af Kleen och Lotta Härdelin fångade in i förra söndagens DN-reportage – är mer en global än en amerikansk utveckling. Var man än letar syns varianter på Trump, särskilt i Europa.

Det är en antipolitisk trend som vänder sig mot etablerade institutioner och eliter. Davosbesökare står lågt i kurs, samhällsförändringen de senaste 20–30 åren målas ut som kaotisk och hotfull, det politiska och ekonomiska ledarskapet döms ut som inkompetent. Varje ny kris, självförvållad eller inte, blir en bekräftelse av världsbilden.

En växande grupp medborgare -känner att varken de själva eller deras regering har kontroll över utvecklingen.

På ett lunchseminarium, som har den vältajmade titeln ”Slutet på politikens konsensus”, talar den venezuelanske analytikern och journalisten Moisés Naím om den stora, underliggande maktförskjutning som globaliseringen och digitaliseringen framkallat.

Makt är i dag enklare att skaffa sig, svårare att utöva och lättare att förlora, påpekar Naím. Vem som helst kan utan kostnad öppna ett konto på Facebook och potentiellt nå ut till miljontals människor. Men att leda ett land i en öppen och allt mer sammanlänkad värld är svårare än någonsin.

Kombinationen av mindre effektiva -regeringar och en allt mer krävande väljarkår är explosiv. Naím varnar för att ökad instabilitet och en känsla av förlorad kontroll hotar liberala -demokratier – en tes som han - skickligt underbygger i boken ”The end of power”.

What the hell is going on; vad in i h-vete är det som pågår? frågar Donald Trump gång på gång på sina mass-möten. Vi måste stänga USA:s gränser för muslimer innan vi fått grepp om -situationen, svarar han sedan. Publiken jublar. -Terroristerna är motade i grind av Donald.

Kaos. Rädsla. En känsla av att vara förlorare samtidigt som en ansvarslös global elit drar vinstlotten. På Googles Davosfest dansar publiken loss när Nile Rodgers spelar världshiten ”Get lucky” från scenen.

”Vi står för ordning och reda”, brukade såväl Göran Persson som Anders Borg säga. De förmedlade en känsla av kontroll, stabilitet. Ett förbluffande framgångsrikt politiskt recept i perioder av osäkerhet; under lång tid grunden för Angela Merkels maktinnehav.

I Davos var bristen på trygghet skriande.

Peter Wolodarski twitter.com/pwolodarski “

DN SÖNDAG 24 JANUARI 2016:

“ Digitaliseringen kräver att företag vågar nysatsa.

DN i Davos. Davos. Digitaliseringen kan skapa lika många jobb som försvinner. Men det hänger på att företagen vågar nysatsa, i stället för att enbart automatisera. Samtidigt måste människor utbildas för sådant som maskiner inte klarar.

Detta hoppfulla budskap från forskaren Erik Brynjolfsson vid MIT (Massachusetts institute of techno-logy) får man hoppas att många av deltagarna vid Davos-mötet tar till sig, liksom att det sprids till fler.

Chansen är hyggligt stor, eftersom det är en auktoritet som yttrar sig. Tillsammans en annan MIT-forskare, Andrew McAfee, är Erik Brynjolfsson författare till av de senaste årens mest uppmärksammade böcker i ämnet, ”The second machine age”.

Världsekonomiskt forum talar i stället om ”den fjärde industriella revolutionen”, men skillnaden är inte så stor. I båda fallen handlar det om att digitaliseringen, med bland annat avancerade robotar och artificiell intelligens, är på väg att ändra vår tillvaro.

På gott och ont, kan man utan tvekan säga. Med teknikens hjälp kan livet på många sätt under-lättas. Men samtidigt finns en oro för om de framtida jobben ska räcka, liksom för kraftigt vidgade inkomstklyftor.

Erik Brynjolfsson menar att båda aspekterna finns, men att utvecklingen går att påverka. Företagsledare och politiker står inför viktiga val som får betydelse för hur tekniken kommer att utnyttjas.

I företagen handlar det om att använda de möjligheter som ges till att utveckla sin verksamhet och skapa nya affärsmöjligheter. Utöver vad Erik Brynjolfsson kallar ”dum automatisering” där jobb ersätts av maskiner, behöver man både investera och nysatsa.

För politikerna blir uppgiften att ändra utbildningssystemet, så att alla ges möjlighet att utveckla sina förmågor på områden som inte ens de smartaste maskiner kan klara. Mänskliga egenskaper som kreativitet, fantasi och empati behövs även i framtiden.

Erik Brynjolfssons budskap är övertygande, men inte så lätt att omsätta i praktiken. Företag är ofta kortsiktigt inriktade, särskilt när deras affärer inte går bra. Hårt trängda politiker är också ute efter snabba effekter, med sikte på nästa val.

Men allt hänger inte på företags-ledare och politiker, utan allmänheten spelar också roll. Beslutsfattarna behöver ställas inför krav som kan påverka deras avgöranden. Det är ju så, påpekar Erik Brynjolfsson, som demokrati fungerar.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN SÖNDAG 24 JANUARI 2016:

”Så ska regeringen förbättra de nyanländas etablering”

“Integration. Sverige är ett litet land som förra året tog emot 160 000 människor i den värsta flyktingkatastrofen sedan andra världskriget. Samhällsbehoven växer och regeringen arbetar nu med åtta initiativ för att skapa fler jobb, bekämpa rasism och värna välfärden, skriver Stefan Löfven (S) och Åsa Romson (MP).

Efter många år av underinvesteringar och ökad arbetslöshet har regeringen sedan den tillträdde inlett ett nytt samhällsbygge. För att fler människor ska kunna gå till jobbet på morgonen, barnen lära sig mer i skolan och fler bostäder byggas så prioriterar regeringen investeringar i det som bygger Sverige starkt. Regeringen presenterade förra veckan nio nya bostadsförslag och har tagit initiativ till ett brett blocköverskridande samarbete i syfte att säkerställa en högre byggtakt. Under våren kommer regeringen att presentera ytterligare investeringar och reformer för fler jobb och högre resultat i skolan.

Samhällsbehoven har under den senaste tiden växt. I den värsta flyktingkatastrofen sedan andra världskriget tog Sverige förra året emot 160 000 människor på flykt. Vi är ett litet land som tagit ett större ansvar än något annat land i västvärlden. Vi driver på för att fler EU-länder ska ta ansvar. Under hösten, när vi inte längre kunde erbjuda ett bra mottagande, vidtog regeringen tillfälliga åtgärder för att fler asylsökande ska söka sig till andra EU-länder.

Som en del av samhällsbygget med fler jobb, en bättre skola och ökat bostadsbyggande så behöver etableringen fungera. För en bättre etablering arbetar regeringen med åtta initiativ:

1 Jobb till nyanlända i bristyrken

Regeringen har dragit i gång ett omfattande arbete tillsammans med arbetsmarknadens parter och Arbetsförmedlingen för att korta tiden till jobb. Regeringen har kunnat presentera 24 snabbspår för nyanlända i bristyrken såsom kockar, läkare, psykologer och sjuksköterskor. Genom initiativet 100-klubben mobiliseras nu i ännu större utsträckning arbetsgivare som vill erbjuda nyanlända arbetslivserfarenheter på svensk arbetsmarknad.

Nyanlända har precis som alla andra i vårt land ansvaret att försörja sig själva så fort som möjligt. För att förtydliga denna princip kommer regeringen föreslå att kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande för den som ansöker om försörjningsstöd tydligt ska framgå i lagstiftningen. Etableringen på arbetsmarknaden underlättas framöver av att alla kommuner ska börja ta ansvar för att ta emot nyanlända.

2 Utbildning och validering

Unga människor med kort utbildning som kommer till Sverige behöver läsa in gymnasiet. Regeringen ökar kraftig resurserna till SFI, yrkesutbildning och validering av utländska examina för att nyanländas utbildning snabbare ska komma till användning på arbetsmarknaden. Utbildningsplikt för nyanlända ses över.

3 Uppmuntra entreprenörskap och skapa fler jobb som inte kräver lång utbildning

Under våren kommer regeringen att gå vidare med att utveckla nya åtgärder för att uppmuntra entreprenörskap bland nyanlända och för att få fram fler jobb med lägre utbildningskrav, för exempelvis personer vars kvarvarande år i arbetslivet inte motiverar en längre utbildningsinsats. Här har regeringen slutit en överenskommelse med den borgerliga oppositionen om att vidga rutavdraget till att inkludera flytt-, trädgårds- och vissa it-tjänster i hemmet. Regeringen kommer även att titta på ytterligare skattefrågor för tjänstesektorn.

4 En bra skola för alla barn

Regeringen har skjutit till stora resurser till kommunerna för att förbättra skolan. Regeringen kommer löpande att följa utvecklingen och föreslå ytterligare åtgärder för att möta lärarbristen. Alla kommuner ska hjälpas åt i ansvaret för att ge barn som har varit på flykt en bra start, och de skolor som har de bästa förutsättningarna ska också ta emot nyanlända barn. Fristående skolor ska få samma möjligheter som kommunala skolor att ta emot asylsökande och nyanlända elever.

5 Ett mer effektivt mottagande av ensamkommande barn och unga

Antalet ensamkommande barn ökade dramatiskt under 2015, vilket skapar utmaningar. Regeringen har redan tagit fram en ny placeringsform för ensamkommande barn. Regeringen kommer även att gå vidare med att förenkla socialtjänstens handläggning av ensamkommande barn, med att länsstyrelsernas stöd till kommunerna ska öka samt med att finna mer kostnadseffektiva boendelösningar.

6 Regelförenklingar

I nära dialog med Sveriges Kommuner och landsting, SKL, ser regeringen över hur lagar och regelverk kan anpassas i den nuvarande situationen. Det handlar bland annat om boende, skola och socialtjänst. För att få fram fler boenden till asylsökande och nyanlända ses olika lösningar över, där en del handlar om att se om det går att öka användandet av privatbostäder i flyktingmottagandet på ett kostnadseffektivt sätt.

7 Värna välfärdens verksamheter

Regeringen har skjutit till 10 miljarder kronor till kommunsektorn och det civila samhället. Inför kommande budgetpropositioner kommer regeringen att säkerställa att de myndigheter som har fått utökade uppgifter i samband med flyktingsituationen, till exempel Migrationsverket och Polismyndigheten, har tillräckliga resurser för att genomföra sina arbetsuppgifter.

8 Bekämpa rasism och diskriminering

Många gör stora insatser för att möta och ge människor på flykt en ny start i Sverige. Samtidigt ser vi hur rasistiska lögner sprids på nätet och hatbrott begränsar människors frihet. Regeringen kommer under våren att presentera en offensiv för att bekämpa rasism och diskriminering.

Vi ska bygga ett samhälle som är bra för alla. Alla ska kunna kräva sin rätt, men också ta sitt ansvar. Det är vi skyldiga de som kommit till Sverige och det är de skyldiga det svenska samhället. Deras idéer och kompetenser tillför vårt samhälle kraft. Ett effektivt flyktingmottagande och en snabb etablering är därför en avgörande framtidsinvestering. Vi har nu en möjlighet som samhälle att växa tillsammans med våra nya kollegor, vänner, klasskamrater och föreningsmedlemmar. Den möjligheten ska vi ta tillvara.

I detta arbete kommer blocköverskridande samarbete och engagemang från hela samhället – kommuner, myndigheter, företag, föreningar och trossamfund – att vara avgörande. När hela Sverige arbetar tillsammans, är det få saker vi inte klarar av.

Stefan Löfven (S), statsminister

Åsa Romson (MP), vice statsminister “

DN SÖNDAG 24 JANUARI 2016:

“ Nya bilder av en svensk ikon

Snart har det gått 30 år sedan Olof Palme mördades. Nu kommer en bok med okända bilder av politikern som delade Sverige. Många av dem visas här för första gången.

I en klassisk tragedi möter hjälten sin död som en konsekvens av livet. Så var det inte med Olof Palme. Det finns inget etablerat samband mellan vem han var eller vad han gjorde och det brutala mordet på Sveavägen för trettio år sedan.

Många har försökt hantera den plågsamma meningslösheten genom att söka efter motiv bakom dådet. Men spekulationerna och konspirationsteorierna har inte kastat mer ljus utan tvärtom bidragit till att svepa in den verkliga människan och politikern Olof Palme i än mer dunkel. Så låt oss i stället minnas Olof Palmes liv; hur han levde det och vad han åstadkom.

På det nationella planet omdanade han Sverige från statiskt folkhem till dynamisk välfärdsstat. Han var förvisso inte ensam. Det var en rörelse i tiden, men Olof Palme såg den klarare än de flesta. För honom handlade det framför allt om att ge alla medborgare möjligheten att ägna sig åt högre studier. I många år kämpade han för de utbildningsreformer som har lett fram till dagens öppna och breda högskolesystem, inte minst studiemedelssystemet. I Sverige är det fortfarande självklart att man ska kunna läsa på högskola och universitet oavsett ekonomiska resurser.

Också den svenska familjepolitik som i dag lyfts fram i internationella jämförelser bär Olof Palmes signum. Till skillnad från många andra

manliga politiker såg han kvinnofrågans laddning och gjorde familjepolitiken central på 70-talet. Sambeskattningen avskaffades, äktenskapslagstiftningen liberaliserades, barnomsorgen byggdes ut och föräldraförsäkringen infördes. Resultatet blev en social omdaning som ledde till att hemmafrun försvann och vår tids tvåförsörjarfamilj blev norm. När Fredrik Reinfeldt gjorde jämställdhet till viktig utvecklingsfråga i FN 2011 stod han på Olof Palmes axlar – även om han inte erkände det.

Många berördes och elektrifierades av de existentiella undertonerna i Palmes jämlikhetsbudskap: männi-skan är fri och hon har ett moraliskt ansvar för sina val. Andra ogillade hans fräna debattstil och kände en begriplig frustration över socialdemokraternas till synes eviga grepp om makten. Men varifrån kom den aggressivitet som förvånansvärt många borgerliga svenskar kunde uppvisa när Palme kom på tal? Det var som det inte fanns några spärrar. ”Kanske är hemligheten” menade författaren P O Enquist, ”att Palme egentligen är borgerlighetens samlande ledare som de hela tiden drömt om, exakt den ledare de så länge sökt efter, men som en gång i sin ungdom valde en annan väg, och så kom att bli huvudfienden.”

Han väckte även ilska vänsterut. Han var kapitalets lakej, en kärnkraftskramare vars hemliga polis övervakade renhjärtade revolutionärer. Kanske hade de svårt att förstå det första ledet i den demokratiska socialism som ledde fram till långtgående arbetsmarknadsreformer som medbestämmandelagen (MBL) och lagen om anställningstrygghet (las).

Som internationell politiker var han djärv men sällan omdömeslös. Redan som ung student i början av 50-talet insåg han det enorma problem som den koloniala avvecklingen innebar. Hans inställning var klar: stöd till små länder som kämpade för nationellt oberoende. Men Palmes internationella engage-mang handlade inte bara om tredje världen. I början av 70-talet försökte han få med Sverige i EU:s föregångare, EG.

Men en människas minne består inte bara av vad hon åstadkommit, utan också i hennes *arete*, hennes dygd eller sätt att vara i världen. För mig ligger Palmes största betydelse i hans förmåga att på en och samma gång vara både realpolitiker och moralist. Visst kunde det skära sig ibland och retoriken ekade tom. Men när han var som bäst var han en briljant politiker som lyckades kombinera moralisk passion med praktiska resultat, som i kampen mot kommunismen på 50-talet, stödet till anti-apartheidkampen i Sydafrika eller kritiken av Vietnamkriget.

Olof Palme levde och verkade i annan tid. Därför bör man – åtminstone som historiker – vara mycket försiktig med att använda hans person och idéer som måttstock på det som händer i dag. Men eftersom jag levt med honom så nära i många år (utan att någonsin ha träffat honom) kan jag inte låta bli att avsluta med en anakronistisk reflektion. I dessa dagar, när de intellektuella helst lever i renhet långt från makten och politikerna styrs av opinionsundersökningar, önskar jag att vi hade ledare av Olof Palmes kaliber; politiker med en vision av framtiden och en åtminstone rudimentär beskrivning av vägen dit.

.Henrik Berggren “

“Henrik Berggren gav 2010 ut Palmebiografin ”Underbara dagar framför oss” (Norstedts)

”Ett liv i bilder” ges ut av författaren och historikern Henrik Berggren och fotografen Jacob Forsell på Bokförlaget Max Ström. Boken innehåller 250 bilder, varav många funnits i familjens ägo och aldrig tidigare publicerats. “ Henrik Berggrens text är en bearbetad version av bokens efterord. “

DN SÖNDAG 24 JANUARI 2016:

“USA dras isär

DN i Iowa. Aldrig tidigare har amerikanerna – och den amerikanska politiken – varit så polariserad. Populisten Donald Trump och den kristna högerns Ted Cruz lockar konservativa väljare i USA. På den demokratiska flanken växer stödet för socialisten Bernie Sanders. Den 1 februari inleds primärvalen, som styr vilka två kandidater som kommer att stå mot varandra i presidentvalet. Först ut är Iowa.

När man kör genom de snötäckta, öppna vidderna passerar man en och annan långtradare men inte mycket mer. Solen skiner från en klarblå himmel och allt känns mycket stilla.

Det är en illusion. I Iowa råder frenesi. Här pågår röstfiske, insamlingsmiddagar, valmöten, knappmärkesförsäljning, opinionsmätningsutfrågningar, fler valmöten.

Som Ted Cruz uttrycker det: ”Politikens dumsäsong är här!”

Han utgör just nu det största hotet mot Donald Trump i kampen om de republikanska väljarna. Trump försökte nu i veckan att parera konkurrensen om täten genom att rekrytera den frispråkiga republikanska politikern Sarah Palin till sin kampanj.

Primärvalssäsongen inleds i Iowa den första februari. Alla kandidater reser hit för att försöka imponera på de svårflirtade Iowaborna. De vet sin betydelse.

Som först ut kan resultatet i Iowa sätta tonen inför kommande delstaters val. Lika mycket som en språngbräda kan det innebära början till slutet för hoppfulla kandidater.

Att den 45-årige konservativa senatorn Ted Cruz på allvar skulle ha chans att nomineras som Republikanernas kandidat framstod för bara några månader sedan som otänkbart, han ansågs stå alldeles för långt åt höger. I dag ligger han enligt opinionsmätningarna jämsides med Donald Trump i täten, långt före klungan av övriga kandidater i Iowa.

Under sex januaridagar åker han på bussturné. Han håller 28 möten på kaféer, i butiker och församlingslokaler. Det ligger snöslask på marken och allt är väldigt oglamoröst.

I en kyrka på den lilla orten Mason City är det fullt med folk. Teresa van Zandy har en röd jacka med ett Cruz-klistermärke på bröstet och blå ögon.

– Vi måste komma tillbaka till våra rötter. Vi behöver någon som har sant konservativa värderingar. Ted Cruz är en Guds man. Det är tufft att vara amerikan i dag med allt som händer överallt. Jag vill ha en president jag kan lita på, så att våra barn kan växa upp utan rädsla.

Teresa van Zandy tillhör kyrkan vi befinner oss i och säger att viktigast av allt är Gud. Hon har blivit mer konservativ med åren, säger hon, och sätter abortfrågan högt.

– På 70-talet var jag faktiskt demokrat, men min tro och ja-till-livet-frågorna blev allt viktigare. Tänk, vi dödar miljoner bebisar varje år.

Teresa van Zandy kastar en förväntansfull blick mot scenen. Den 45-årige Cruz är klädd i beige tröja och blå Levis 501-jeans. Han säger:

– Jag kan knappt bärga mig för att få debattera med Hillary. Hon kommer att stå där och prata om lönegap och inkomstskillnader. Men det är lögn att Republikanerna är ett parti för de rika. De rika klarar sig fint i symbios med ”big government”.

Ted Cruz slår fast inför publiken att han säger ja till livet från befruktningsögonblicket, ja till äktenskapet, konstitutionen och näringslivet. Han är passionerad förespråkare för en fri marknad, öppen för alla, och han lovar att ”fullständigt förgöra” Islamiska staten med hjälp av en massiv bombmatta och flyganfall.

– Under det första Gulfkriget gjordes 1 100 flygattacker per dag. Det tog 37 dagar att vinna det kriget. Nu? 15 anfall om dagen! Det är ett krig för att skapa fototillfällen. *It's a photo op war*.

Innan han slutar vädjar han till åhörarna:

– Jag vill att ni ska be, om så bara en minut om dagen, för att vi vaknar upp ur detta och drar upp det här landet som vi älskar ur avgrunden. Över hela Amerika vaknar folk upp i väckelseanda!

Han påminner om en pastor. Publiken varvar sitt bifall mellan applåder och ett samfällt ”Amen!”

Ted Cruz är ett av de tydligaste uttrycken för den högersväng som det republikanska partiet har tagit under senare år. Han är senator från Texas och har sedan han valdes 2012 satt en ära i att inte ge sig in i vad han ser som korrumperat jämkande med Demokraterna och president Barack Obama, men också med mer moderata republikaner. Hösten 2013 bidrog Ted Cruz till att statsapparaten stängde ned i sexton dagar genom att vägra kompromissa kring statsbudgeten. Med ett 21 timmar långt maratontal försökte han förhala processen. Hans renlärighet är kontroversiell också inom partiet, och hans position på högerkanten ses av många republikaner som alltför extrem för att fånga upp en majoritet konservativa väljare.

Men det svänger snabbt i amerikansk politik, och tanken är inte helt främmande längre.

Partiets högergir är delvis en återspegling av de konservativa väljarna i USA, som har glidit allt längre högerut. Det är väljare som anser att staten – med undantag för försvaret – bör vara så liten som möjligt, som ofta har blivit mer extrema i sitt abortmotstånd, något som vanligen är förknippat med djup religiositet, och som brinner för rätten att bära vapen.

Enligt en undersökning av Pew Research Institute placerar mer än tre gånger så många republikanska väljare den nationella säkerheten högst på sin lista över politiska prioriteringar, jämfört med demokratiska väljare.

Efter terrorattackerna i Paris och San Bernardino i Kalifornien har den trenden förstärkts. Samma studie visar att republikaner genomgående är mer oroade för terrorism och islamisk extremism. De är mer bekymrade än demokrater över vad utvecklingen i Kina, Ryssland, Iran och Nordkorea innebär för USA:s välbefinnande, och mer positiva till en ökad amerikansk militär inblandning i Mellanöstern.

På den demokratiska sidan har de liberala väljarna vandrat vänsterut. De är positiva till samkönade äktenskap och utbyggd välfärd och tar till skillnad från republikanska väljare klimatfrågorna på stort allvar. Bland dem finns en växande grupp som inte alls utövar religion.

Resultatet är en djup klyfta mellan väljargrupper och mellan politiker.

– Landet är så polariserat att det inte längre finns någon mitten. I kongressen brukade det finnas moderata politiker, på båda sidorna, som man inte riktigt visste hur de skulle rösta. Det fanns runt 250 stycken – nu finns det kanske åtta, säger Julie Mason, politisk journalist och programledare i satellitradion Sirius, och med lång erfarenhet av att bevaka kongressen och Vita huset.

– Polariseringen finns också på delstatsnivå. Det är som två lag som står och skriker på varandra, fortsätter hon.

I Iowa är ytterligheterna tydliga: Såväl vänster- som högerväljarna befinner sig som grupper långt ut åt kanterna. Det förklarar Ted Cruz framgångar här, men också framgången för Hillary Clintons utmanare Bernie Sanders.

Få hade trott att Vermontsenatorn Bernie Sanders, 74, skulle ha minsta chans mot Hillary Clinton, men hans framgångar har fortsatt och han är nu ett verkligt hot mot henne. I Iowa ligger de enligt mätningarna jämsides, och i New Hampshire har han ett försprång med marginal. Clinton har ett stort stöd i en rad andra delstater, men innan dessa röstar kan mycket hända.

I Iowas näst största stad Cedar Rapids fyller Bernie Sanders den stora Veterans Memorials Building under en mörk fredagskväll i januari. Podiet är placerat i mitten och Sanders står som han brukar, lätt framåtlutad. Stöder sig med händerna på talarstolens kanter, vitt rufsigt hår.

I lokalen finns uppskattningsvis ett par tusen personer. Många är unga, flera har lila hår och mössa med tofs.

– Vi ska tala om för Wall Streets direktörer: NI KAN INTE FÅ ALLT. Ni kommer inte att få enorma skattesänkningar så länge barn går hungriga i det här landet. Hur kommer det sig att det i världens rikaste land finns miljontals hungriga barn? Att många måste ha två tre jobb för att klara sig? säger Bernie Sanders med allt hesare röst.

– När vi inledde den här kampanjen för åtta månader sedan sa de politiska förståsigpåarna att ”Bernie, ja det är ju en intressant snubbe – och han kammar sitt hår riktigt snyggt! – men han blir aldrig president i USA, för vem i USA vill ha en politisk revolution? Och han blir aldrig president i USA för det kostar att kampanja – och han vill inte ha de rika människornas pengar.”

Bernie Sanders gör en konstpaus. Sträcker på sig, ansiktet spricker upp.

– Då ska jag säga er att aldrig tidigare har en politisk kampanj fått så många individuella bidrag som min. I snitt skänker ni 27 dollar.

Publiken jublar.

– Nu är det 2016 och jag tror att det kan vara dags att skriva historia. VAD TROR NI?

Vrål.

– Snart riktas världens ögon mot Iowa!

Efteråt säger Devin Mehaffey, en man i brun keps och med en liten dotter på armen:

– Jag har stöttat Bernie Sanders sedan jag såg ett klipp på Youtube från ett tal han höll 1980. Han sa samma saker då. Han har varit konsekvent i så många år.

Devin Mehaffey har inget emot Hillary Clinton men föredrar Sanders, som kommer med något nytt. Mehaffey arbetar på en av USA:s största fackföreningar, och när jag frågar om han känner några medlemmar som gillar Donald Trump – vars väljarbas i första hand utgörs av en vit arbetarklass – säger han:

– Nej. De är skräckslagna inför Trump. Och Trumps supportrar är sällan organiserade. De har inte tidigare varit politiskt aktiva.

Han ser ut över publiken och säger att han tror att många av Bernie Sanders unga anhängare får sina nyheter i hög grad från den politiska satiren och programledare som Jon Stewart och Stephen Colbert, vars sena kvällsshower drar miljontals tittare och vars gästlistor inkluderar presidenten.

Utanför salen står Bunny Lehner. Hennes turkosa hår sticker ut under mösskanten.

– Allt har blivit väldigt extremt. Min man gillar Bernie, men jag är ”all-in” för Hillary. Ingen sätter sig på henne. Men jag känner konservativa som stöder Donald Trump och det skrämmer mig, jag trodde att de var intelligenta människor. Trump påminner mig om Hitler.

Anhängarna älskar Bernie Sanders ursinne och energi. Hans budskap domineras av de ökande inkomstskillnaderna och av den rikaste procentens förmögenhet. Med eld i blicken utlovar han välfärdsreformer: gratis college, betald föräldraledighet och semester, allmän sjukvård, system som finns i flertalet utvecklade länder men som saknas i USA och av många betraktas som ett säkert steg mot kommunism.

Bernie Sanders vill höja skatterna för de rika, ha en skatt på aktiespekulation och tvinga storbankerna att klyvas itu. Han vill ta bort de privata donationerna från politiken och ersätta dem med statliga kampanjmedel.

En opinionsmätning gjord för Bloomberg/Des Moines Register visar att 43 procent av Iowas demokrater definierar sig själva som socialister.

Det är en anmärkningsvärd siffra i kapitalismens förlovade land. Och lika anmärkningsvärt är att siffran är större än de 38 procent som ser sig som kapitalister.

Enligt en annan undersökning av CBS/The New York Times har 56 procent av demokratiska väljare en positiv syn på socialism, medan 29 procent har en negativ.

Bernie Sanders framgångar har sänt konvulsioner genom Clintonmaskineriet. Och Hillary Clinton tar ingenting för givet. Hon kampanjar intensivt och har tagit in familjen som stöd. Både Bill och dottern Chelsea åker runt för att prata väl om sin maka och mamma.

Frågan är om det gynnar henne. Få bär etablissemangsstämpeln lika tydligt som Hillary Clinton – och i år söker väljarna efter någonting annat.

Inte bara har avståndet ökat mellan höger- och vänstersympatisörer, det har också växt mellan den politiska och ekonomiska eliten och folket. Kongresspolitikernas oförmåga att fatta beslut har bidragit till att ”Washington” har blivit ett skällsord och politikerföraktet har haft lätt att gro i de stora lager amerikaner som under lång tid har sett sina löner stagnera, medan eliten i Washington och på Wall Street har berikat sig.

Bakom dödläget i den lagstiftande kongressen ligger de djupa ideologiska skillnaderna och den uttalade oviljan att kohandla hos enskilda republikanska politiker. Presidentkandidaten och senatorn Ted Cruz må vara en av de mest konsekvent kompromisslösa, men han är inte ensam och den falang han tillhör, ”Freedom Caucus”, har fått allt större inflytande.

Föraktet mot ”Washington” har öppnat portarna för Bernie Sanders och Donald Trump, som inte bara kommer från utsidan, utan också förmår kanalisera väljarnas ilska.

Precis som Sanders ser väljarna Donald Trump som fri från påtryckningar: Sanders genom smådonationer, Trump genom sin egen förmögenhet.

I Surf Ballroom, Clear Lake, gav Buddy Holly sin sista konsert i januari 1959. Några timmar senare omkom han i en flygolycka. Lokalen har kvar sin femtiotalsprägel och den lilla orten lever på minnet av stjärnan.

När Donald Trump kommer inflygande i sitt eget plan 57 år senare är det nästan tjugo grader kallt. Utanför Surf Ballroom ringlar kön i kylan. Flera väntande har skidoverall och solglasögon.

Julie Billings stampar fötterna i marken och ser på mig med intensiv blick. Hon älskar Donald Trump.

– Han tar bladet från munnen och jag håller med honom i allt han säger. Det som händer i det här landet är inte klokt. Jag är så rädd! Jag blir skräckslagen bara av att gå in på McDonald’s, jag ser mig alltid om efter närmaste utgång. Och då bor jag ändå i Clear Lake.

Hotet utgörs av invandrarna, och Julie Billings pratar om att man inte vet vad ”sådana där” som bor i Minnesota – ”inte alls långt härifrån!” – har i kikaren.

– Det finns hemlösa i Clear Lake, men dem struntar Obama i. I stället bygger han bostäder till de som tar sig över gränsen illegalt. Med Donald Trump som president skulle världen lyssna på oss igen.

Julie Billings är inte republikan. Hon är röstregistrerad som oberoende och röstar på den som hon för tillfället tycker är bäst. Ted Cruz och Donald Trump, menar Julie Billings, skulle bli ett bra team.

Väl inne i lokalen kan man köpa varm choklad. Ur högtalarna ljuder ”Good vibrations”.

Trump kör sitt vanliga program, med sina egna stigande opinionssiffror som huvudnummer, tätt följt av invandringsfrågan. Muren mot Mexiko, hotet från radikal islamism. USA är i uselt skick – ”ingen respekterar oss längre!”, säger Trump, och lovar att ingen mer effektivt än han kan förinta IS.

Han säger att man bör avskaffa de vapenfria zonerna runt skolor och sjukhus i USA. Han kallar journalisterna för ”vidriga, absolut vidriga människor”, han lovar att tukta kineserna och göra Amerika stort igen.

När jag talar med människor som säger att de avser att rösta på Donald Trump framhåller de nästan alltid hans pengar: Trump behöver ingen annans pengar. Han kan inte köpas.

Ted Cruz avverkar under tiden fler möten i småsamhällen som Osage och Charles City.

Om Trump kan beskrivas som vulgär (och också stöter ifrån sig fler väljare än någon annan kandidat) är Ted Cruz betydligt mer polerad. Han har juristutbildning från Harvard och har som högsta juridiska ombud för Texas många gånger fört delstatens talan inför Högsta domstolen.

Ideologiskt står han längre åt höger än Trump som är mer högerpopulist än konservativ, och i Iowa har han möjlighet att nå kristna, djupt konservativa väljare. I resten av USA är det inte alls lika säkert att Ted Cruz förmår locka lika många, men en vinst i Iowa kan ge honom den trampolin han behöver.

Han befäster sin roll som en obekväm utmanare av det politiska etablissemanget genom att skoja om att han inte kan äta i lunchmatsalen om ingen först har provsmakat maten för att undanröja risken för förgiftning.

– Och har ni tänkt på att ordet politik består av två delar? Poly, som betyder många, och ”tics” som är de där blodsugande parasiterna. (”tic” betyder fästing, reds. anm). Det är ganska passande, skämtar Ted Cruz till publikens förtjusning.

Att ”politik” har sitt etymologiska ursprung i det grekiska ordet för stadsstat bortser Cruz ifrån.

Janis Quinlan och hennes väninna har rest från Minnesota för att följa Cruz i hasorna. De vill att USA ska tillbaka till ursprunget, till konstitutionen.

– Ingen ska komma och ta min konstitution!

Janis Quinlan värjer sig mot statlig klåfingrighet och vad hon ser som alltför generösa bidrag. Själv driver hon en bar i Minneapolis, men hon har också en fot kvar i fastighetsbranschen. Under finanskrisen förlorade hon allt, berättar hon.

– Jag fick lita till min familj och mina vänner och jag jobbade hårt, så hårt! Och nu är jag tillbaka. Folk sätter bidragen i system. Bidrag, bidrag, bidrag.

Hon ser på mig.

– Sa du Sverige, förresten? Så hemskt. Stämmer det att ni inte kommer att ha någon kultur kvar om femton år? Och som de förökar sig.

Invandrarna, alltså. Hon gillar vad Ted Cruz säger. Förresten vill han bygga en mur mot Mexiko, precis som Trump.

Utanför det lilla kaféet där Cruz talar står en handfull motdemonstranter med plakat.

I Washington säger den politiska kommentatorn och skribenten Amy Walter vid det fristående analysinstitutet Cook Political Report att Cruz inte alls är någon outsider.

– Han har lyckats väl med att förmedla en image av att komma utifrån, men det gör han inte alls, han jobbade ju för Bush!

Iowa är inte representativt för USA, men som värd för primärvalspremiären är delstaten betydelsefull.

Och under primärvalen förstärks polariseringen, skriver den politiska reportern Dan Balz i The Washington Post, eftersom kandidaterna då

riktar sig till de mest engagerade, lojala väljarna. Dessa väljare finns ofta på de politiska ytterkanterna och deras stöd är avgörande för att vinna valet.

– Mer än i tidigare kampanjer verkar detta nu leda till ett ökat gap mellan vänster och höger, mellan Demokrater och Republikaner, mellan elit och resten av befolkningen, skriver Balz.

Donald Trump lockar visserligen i hög grad lågutbildade, vita och tidigare politiskt oengagerade väljare, men inte enbart. Inte heller är de politiska motpolerna oförenliga för alla väljare.

En man jag träffar i en frukostmatsal på ett hotell berättar att han kom till USA från Iran 1972. Han är i sextioårsåldern och har sju barn, hög utbildning och sedan många år amerikanskt medborgarskap. Han har alltid varit politiskt intresserad, är republikan och tror på hårt eget arbete.

– Jag håller inte med om alla hans förslag – det är vare sig rimligt eller genomförbart att bygga en mur mot Mexiko eller att stänga gränsen för muslimer – men jag tror att det mest är sådant han säger för att tränga igenom bruset. Donald Trump kan affärer. Titta vad rik han är! Han behöver ingens pengar. Mannen kan uppenbarligen förhandla. Kan han göra det i business borde han kunna göra det för USA. Kanske är det precis vad det här landet behöver.

På ett plan till Des Moines ett par veckor senare sitter jag bredvid en man i 30-årsåldern. Han är afroamerikan, spelar amerikansk fotboll och säljer försäkringar. Han har tre döttrar i Detroit som han träffar så ofta han kan, och bär solglasögon under hela resan. Han gillar Bernie Sanders – ”han verkar bry sig om alla amerikaner, inte bara några få” – men om Sanders inte tar hem den demokratiska nomineringen, tänker han byta sida:

– Donald Trump. Jag gillar honom också, han är rik och uppriktig.

Det senare kan han inte säga om Hillary Clinton, och han kan inte tänka sig att rösta på henne – dessutom pratar hon ju bara om kvinnofrågor, förklarar mannen och ler:

– Jag tror inte att USA är redo för en kvinnlig president. Hillary Clinton kunde inte ens tillfredsställa sin man. Hur ska hon kunna tillfredsställa en hel nation?

Enigheten bland politiska kommentatorer och forskare är stor om att årets presidentvalskampanj inte liknar någon annan, och att ytterligheterna är större än någonsin.

Donald Trump har orsakat stor nervositet inom det republikanska partiet, som inte ser något enkelt sätt att få stopp på honom. Samtidigt har det oförutsägbara läget gjort alla prognoser vanskliga.

I kyrkan i Mason City förklarar Teresa van Zandy, i röd jacka och klistermärke, att hon föredrar Ted Cruz för hans pålitlighet, men hon tillägger försiktigt:

– Trump är övertygande. Det ska bli spännande att se hur Gud använder Donald Trump. Det är jag nyfiken på.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

“ Hillary Clinton

Född 1947 och med flera decennier inom politik och offentlighet, till stor del genom maken Bill. På sitt cv kan hon skriva advokat, presidenthustru, senator och utrikesminister.

Efter att ha varit favorit som Demokraternas kandidat till presidentkandidaturen möter hon nu motstånd.

Är mer hökaktig än både Barack Obama och Bernie Sanders, och menar till exempel att IS inte kan motas, utan måste förintas.

Mångårigt engagemang för kvinnor och barn, frågor hon också lyfter i sin kampanj.

Har störst stöd bland kvinnor och minoriteter.

Läget i opinionen i Iowa: **46,3%**

Källa: Real Clear Politics

Bernard Bernie Sanders

Född 1941 i Brooklyn, New York. Redan som student vid universitetet i Chicago socialist och aktiv i medborgarrättsrörelsen. Flyttade till Vermont 1968 och blev borgmästare där 1981 som oberoende kandidat. Valdes in i representanthuset 1990, och blev senator år 2006.

Har konsekvent lyft frågor om ekonomisk ojämlikhet och varit kritisk till USA:s utrikespolitik, och röstade mot kriget i Irak. Inspirerad av de skandinaviska ländernas välfärdssystem.

Sårbar i vapenfrågan, där han är mer vapenvänlig än många väljare, något som delvis kan förklaras med jaktens popularitet i hans hemstat.

Läget i opinionen i Iowa: **43,1%**

Källa: Real Clear Politics

Ted Cruz

Född 1970 i Alberta, Kanada, men uppvuxen i Texas. Tidigt politiskt engagerad och övertygad konservativ. Examen i juridik från Princeton och Harvard.

Inrikespolitisk rådgivare åt George W Bush under valkampanjen 2000. Blev 2003 Texas högsta juridiska ombud.

Har sedan han blev senator 2007 utmärkt sig genom en närmast extrem hållning i många frågor och är beredd att gå mycket långt för att driva dem.

Förordar en platt skatt, vill avskaffa subventioner och den allmänna sjukförsäkringen.

Abortmotståndare även vid våldtäkt och incest.

Läget i opinionen i Iowa: **26,4%**

Källa: Real Clear Politics

Donald Trump

Född 1946. Fastighetsmagnat, mediepersonlighet och en offentlig person sedan decennier.

Hans framgångar har tagit alla på sängen. Kampanjen är i hög grad inriktad på invandringsfrågorna.

Med hätsk retorik byggd på varningar om hot mot USA och en diskutabel kvinnosyn har Trump fått enorm uppmärksamhet och orsakat kraftiga reaktioner, inte minst med förslaget att stoppa muslimer från att komma in i USA.

Har en bakgrund som demokrat och är inte heller nu ideologiskt extremt konservativ i till exempel familjefrågor, men lovar att bomba IS sönder och samman.

Läget i opinionen i Iowa: **29,0%**

Källa: Real Clear Politics

Fakta. Iowa

Iowa är en delstat i Mellanvästern med en befolkning på 3,1 miljoner. Största stad är Des Moines, med drygt 200 000 invånare.

Över 91 procent av befolkningen är vit, knappt 3 procent är svarta och 2,5 procent latinos.

En betydligt större andel än snittet i USA är kristna och djupt religiösa.

Jordbruksnäringen är central för ekonomin, med en stor svin- och nötuppfödning, och odling av majs och sojabönor. Iowa är USA:s största producent av majs och etanol.

Här satsas det stort på förnybara energikällor, främst vindkraft.

Sedan 1980-talet är Iowa en så kallad swing state, med oklar politisk majoritet. I de flesta presidentval sedan dess har väljarna röstat demokratiskt.

Fakta. Vägen till Vita huset

1 februari. I Iowa genomför både republikaner och demokrater sina första nomineringsmöten, så kallade caucuses, för att utse vilken kandidat de vill ha. Ettan eller tvåan i Iowa brukar nästan alltid vinna nomineringen för sitt parti.

9 februari. Primärval i New Hampshire. Anses ha ännu större betydelse än Iowa; de kandidater som gör dåligt ifrån sig brukar ge upp försöket att bli nominerade.

1 mars. Supertisdagen. Primärval och nomineringsmöten i 13 delstater. Denna massiva valdag är ett test för hur ”valbar” en kandidat är i ett nationellt val.

15 mars. Fler viktiga primärval i Illinois, Ohio, North Carolina, Missouri och Florida. De folkrika delstaterna Florida och Ohio hör till de så kallade vågmästarstaterna (”swing states”), där stödet är jämnt mellan de två partierna.

18–21 juli. Republikanska partiet utser sin presidentkandidat vid sitt konvent i Cleveland.

25–28 juli. Demokraternas konvent i Philadelphia utser vem som blir deras presidentkandidat.

5 september. Labor Day är traditionellt startskottet för presidentkandidaternas valkampanjer (vilka i praktiken redan pågått lång tid). De koncentrerar sig nästan helt på vågmästarstater som Ohio, Florida, Colorado och Pennsylvania.

26 september. De två presidentkandidaterna möts i den första av tre debatter, i Ohio.

8 november. USA:s 45:e president utses. “

DN SÖNDAG 24 JANUARI 2016:

“ Den som förstår frustrationen blir en vinnare

Analys. New York. Avståndet mellan Demokraterna och Republikanerna är större än någonsin inför höstens presidentval. Den politiska polariseringen har pågått länge, men fick ny fart efter finanskrisen och Obamas första valseger 2008.

Den amerikanska ekonomin har återhämtat sig efter kraschen, men en stor grupp amerikaner känner inte alls av det. Arbetslösheten har halverats från tio till fem procent, men det beror till viss del på att många helt enkelt lämnat arbetsmarknaden. De som fått nya jobb har ofta tvingats ersätta ett tidigare medelklassjobb med ett sämre betalt jobb i serviceindustrin.

Medelålders män som brukade jobba på fabrik eller försäkringsbolag med vettig lön, jobbar nu på McDonald’s eller Starbucks för åtta dollar i timmen. En stor andel amerikaner känner sig helt enkelt svikna av den moderna ekonomins utveckling.

Lönerna har varit stillastående i flera decennier. I fjol kom en omtalad rapport från Brookings Institution som visade att medellivslängden för lågutbildade vita amerikaner minskar, vilket gör USA unikt bland OECD-länder.

Presidentvalet 2016 kommer till stor del att avgöras av de kandidater som trovärdigt kan utstråla att de förstår den här frustrationen.

Bland Demokraternas kärnväljare menar man att den orättvisa ekonomin beror på en girig finans-elit och ett korrupt politiskt etablissemang som inte vågar ta i med hårdhandskarna mot Wall Street. Demokraternas presidentkandidater svänger därmed åt vänster, för att deras väljare kräver det.

Det är inte längre pragmatiska mittenpolitiker som sätter partiets agenda, som när Bill Clinton var president och tankesmedjan Democratic Leadership Council populariserade den så kallade tredje vägens politik – mellan vänster och höger – på 1990-talet.

Nu drivs Demokraternas energi snarare av det växande engagemanget för att göra något åt ekonomiska klyftorna, som är de största sedan 1920-talet.

Det förklarar inte bara Bernie Sanders popularitet inför primärvalen, utan även att Hillary Clinton ägnat en så stor del av sin presidentkampanj åt att prata om ett orättvist ekonomiskt system som är riggat för de rikaste.

I år anser sig Demokraterna ha råd att satsa på en mer idealistisk, progressiv presidentkampanj, av den enkla anledningen att deras väljarkår har vuxit så snabbt. De tre starkaste väljargrupperna för Demokraterna – etniska minoriteter, ogifta kvinnor och unga amerikaner (under 30) – utgjorde 51 procent av väljarna i presidentvalet 2012. Detta var Obamas segrande koalition.

I höstens val har dessa väljargrupper vuxit så snabbt att de kommer att utgöra 63 procent av väljarkåren, vilket ger Republikanerna ett klart underläge. Därmed sluter en energisk vänster upp bakom Bernie Sanders, samtidigt som de sliter Hillary Clinton åt samma håll.

För republikanernas del påbörjades högersvängen redan i början av 1970-talet, då Richard Nixon ärvde högerpopulisten George Wallaces väljare i den amerikanska södern. Men nu börjar sprickorna växa i partiets koalition, som å ena sidan består av pragmatiska småföretagare och näringslivselit och å andra sidan av djupt konservativa och ofta religiösa vita låginkomsttagare på landsbygden.

Efter valnederlaget 2012 gjorde Republikanernas partiledning en omfattande valanalys där man konstaterade att många väljare som skulle kunna tänka sig att rösta på Republikanerna avstod för att de uppfattar partiet som trångsynt, intolerant, främlingsfientligt, kvinnofientligt och bakåsträvande.

Det var en brutal analys, där partiet kom till den logiska slutsatsen att de måste förändra såväl retorik och framtoning som sakpolitik om man inte ville riskera att förlora exempelvis liberala storstadskvinnor och latinamerikanska väljare för gott.

Problemet var att kärnväljarna ville ha den raka motsatsen. Efter Mitt Romney och John McCains nederlag i de senaste två presidentvalen längtade partiet i stället efter en kandidat som var kompromisslöst konservativ.

Därmed hamnar vi i 2016 års valkampanjer, där Donald Trump och Ted Cruz tävlar om missnöjes-väljare och högerpopulister, medan partietablissemanget alltmer förtvivlat försöker uppmuntra den välbärgade eliten som donerar pengar till kampanjer att skänka ytterligare några miljoner till Marco Rubio och Jeb Bush.

Martin Gelin martin.gelin@gmail.com “

DN MÅNDAG 25 JANUARI 2016:

”Anställ fler yrkeskategorier för att klara lärarbristen”

“ Fyra förslag. Flyktingvågen förra året innebar att det blev 71 000 fler elever i svenska skolor och enligt regeringen behövs ytterligare 17 000 nya lärare. Lärarbehovet i Sverige är omöjligt att klara på kort sikt. Lösningen är att ta in andra yrkeskategorier, som kan avlasta lärarna, skriver Johanna Jaara Åstrand, ordförande i Lärarförbundet.

Nyligen presenterade regeringen nya siffror över lärarbehovet. I takt med att de nyanlända barnen och ungdomarna blir fler kommer ytterligare 17 000 lärare behövas. Sverige är nu i ett läge där lärarbehovet omöjligt kan mötas i närtid. Det finns helt enkelt inte tillräckligt många lärare att anställa och att utbilda nya tar tid. Lösningen är att ta in fler yrkeskategorier i skolan – som kan avlasta lärarna och höja kvaliteten i det arbete som inte hör direkt till undervisningen.

Lärarförbundet har i åratal varnat för den eskalerande lärarbristen och när legitimationsreformen trädde i full kraft i höstas blev läget på många håll akut. Från hela landet rapporterades om vakanta tjänster och tillfälliga lösningar. SCB:s statistisk har visat att 65 000 lärare kommer att saknas 2025. När nu antalet elever ökar späs lärarbristen på ytterligare. Med flyktingsituationen ökar angelägenheten att hitta lösningar. Problemet är självklart inte de nyanlända barnen – problemet är att läraryrket under decennier har blivit nedprioriterat och felvärderat.

Flyktingmottagandet innebar 71 000 fler elever under 2015. Det är ungefär lika många som två tredjedels årskull. Förutom att lärarna ska räcka till åt fler elever, ställs de också inför helt nya situationer i det dagliga arbetet. Många lärare har aldrig undervisat elever med annat modersmål och har inte fått någon kompetensutveckling i språkutvecklande arbetssätt. Det finns anledning att känna oro för lärarnas arbetssituation.

Lärarna toppar sedan länge statistiken över stress och hög arbetsbelastning. Det nya läget riskerar att förvärra situationen – vilket i förlängningen kan göra att fler flyr yrket och den negativa spiralen fortsätter. Spiralen behöver tvärtom vändas – så att fler unga väljer lärarutbildningen, fler akademiker byter bransch och många ur den lärarreserv på 38 000 som har lämnat yrket väljer att komma tillbaka.

Att det finns lärare är en grundförutsättning för en bättre kunskapsutveckling och för att integrationen av nyanlända elever ska fungera. Därför måste ett mer attraktivt läraryrke vara en röd tråd i all utbildningspolitik. Men efter årtionden av slapp lärarpolitik tar det tid att täppa igen gapet mellan tillgång och behov. Det behövs lärare nu. Lärare som inte finns.

De satsningar på skolan och läraryrket som regeringen och den förra regeringen hittills har gjort är viktiga, men kommer sannolikt inte att räcka för att möta lärarbehovet och återupprätta Sverige som kunskapsnation. Nu är det viktigt att fortsätta på den inslagna vägen med höjda löner och bättre arbetsvillkor. Men Lärarförbundet ser också att andra typer av lösningar måste till, både för att klara läget här och nu och för att bygga skolan stark på sikt. Lärarnas uppdrag måste renodlas mot det som hör undervisningen till och därför behöver fler tjänstekategorier ta plats i skolan.

Den sämsta tänkbara utvecklingen vore att minska kraven på lärarna och göra läraryrket till ett ”utföraryrke”. OECD har visat att lärarkårens autonomitet är en nyckelfaktor för ett framgångsrikt utbildningssystem. Politiker och huvudmän får inte falla för frestelsen att ”fylla på” med outbildade som ska undervisa. Det skulle äventyra kvaliteten i undervisningen och riskera att ytterligare undergräva läraryrket. Undervisningen är kärnan i lärandet – och måste så långt som möjligt skötas av behöriga och legitimerade lärare. Men det finns mycket annat i skolan som lärare och skolledare i dag gör, som andra skulle kunna göra i stället.

Vi vill att huvudmännen möjliggör för skolledare att, i dialog med lärare, se över vilka funktioner och sysslor som kan skötas av andra än lärare, antingen på respektive skola eller på förvaltnings-/företagsnivå. Vi har identifierat fyra förslag som skulle kunna göra skillnad i skolans vardag.

1 Skapa mer tid för det pedagogiska ledarskapet genom bättre centralt stöd. Huvudmännen behöver se till att det på förvaltnings-/företagsnivå finns ett bra stöd för skolledarna när det gäller exempelvis ekono-mihantering, fastighetsärenden, personalfrågor och juridisk hjälp.

2 Avlasta lärarna i arbetet med sociala frågor genom att anställa socialpedagoger. Social-pedagoger kan arbeta med elevernas sociala utveck-ling och spela en viktig roll i samarbetet mellan lärare och elevhälso-team. I högstadiet och på gymnasiet finns i dag ingen som tar ett sär-skilt ansvar för de sociala lärmiljöerna. Socialpedagoger kan tillsammans med skolvärdar finnas ute bland eleverna under raster och under större delen av skoldagen och förebygga och följa upp situationer och konflikter. Socialpedagogerna kan vara stödmentorer och delta i arbetslagens arbete.

3 Använd lärarkompetensen klokt och se över möjligheten att inrätta en ny befattning: lärarassistenter. Lärarassistenter kan avlasta lärarna genom att ta hand om praktiska göromål som till exempel

blankett- och informationshantering, kopiering och iordningställande av teknik. De kan vara en länk mellan lärarna och administrationen på skolan och även bidra i samarbeten kring frilufts- och temadagar med planering, praktisk organisation och utförande.

4 Förbättra elevhälsoarbetet med centralt anställda skolteam. Alla kommuner bör ha särskilda skolteam med anställda från utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen. Skolteamen ska genomföra förebyggande insatser tillsammans med skolornas elevhälsa och ta hand om situationer där socialförvaltningen finns med.

Utöver detta finns det mer att göra för att förbättra lärarnas arbetssituation. Alla känner nog igen sig i frustrationen över opålitliga datorer och krångliga it-system. Det finns en stor potential när det kommer till lärarnas digitala förutsättningar. Huvudmännen måste upphandla digitala system utifrån lärares och skolpersonals behov och all skolpersonal bör dessutom, självklart, ha en egen jobbdator eller den digitala utrustning som krävs.

Alla elever skulle vinna på att lärare och skolledare får fokusera på sitt kärnuppdrag: lärandet. Välfungerande it-system, avlastning i det sociala arbetet och i praktiska frågor, och bättre fungerande centralt stöd kan både leda till bättre undervisning och högre kvalitet i skolans övriga arbete.

Det måste vara möjligt att bygga skolan stark långsiktigt samtidigt som akuta problem kan hanteras här och nu. Lärarbristen är ett faktum som måste lösas, på kort och lång sikt. De åtgärder som vidtas måste bromsa lärarbristen och samtidigt skapa bättre förutsättningar för lärare och elever – oavsett om de kommer från Damaskus eller Danderyd.

Johanna Jaara Åstrand, ordförande i Lärarförbundet “

DN MÅNDAG 25 JANUARI 2016:

“ Efter raset – partitoppar kräver ny S-politik

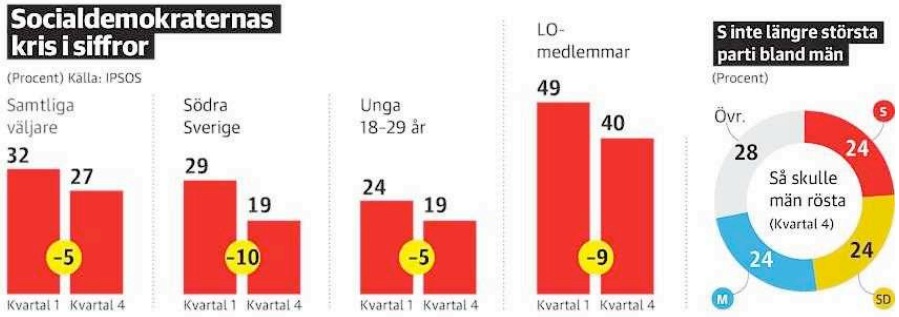

Turerna kring Margot Wallströms lägenhet innebar ännu en tung vecka för Socialdemokraterna. Fyra år efter att Stefan Löfven tog över befinner sig partiet åter i kris. Kärnväljarna flyr och i södra Sverige har stödet kollapsat, visar en rapport från DN/Ipsos. Nu kräver S-toppar förändringar.

En känsla av lättnad fanns i luften den där dagen på Fotografiska för snart fyra år sedan. Efter den lika kaotiska som korta Juholtepoken skulle det åter bli lugn och ro i rörelsen. Med Metall-basen Stefan Löfven vid rodret skulle både väljarnas förtroende och regeringsmakten vinnas åter.

När vi skriver januari 2016 sitter Socialdemokraterna åter i rege-ring, men det blev knappast som partimedlemmarna hade tänkt sig. I slutet av förra året, efter en höst präglad av flyktingkrisen, tangerade S sina sämsta opinionssiffror någonsin.

I januari har problemen fortsatt. Riksenheten mot korruption har inlett en förundersökning för att utröna om det begåtts mutbrott när utrikesminister Margot Wallström fick hyra en lägenhet av fackförbundet Kommunal.

DN/Ipsos årsrapport visar vidden av Socialdemokraternas problem. I en rad nyckelgrupper minskar partiets stöd kraftigt. Särskilt dramatiskt är raset i södra Sverige, där det största S-distriktet Skåne ingår. Mellan det första och det fjärde kvar-talet förra året minskade Socialdemokraternas väljarstöd med en tredjedel, från 29 till 19 procent.

– Det är en dramatisk utveckling. Socialdemokraternas tapp i södra Sverige är den enskilt största förändringen under 2015, säger David Ahlin, opinionschef på Ipsos.

Under det sista kvartalet 2015 var SD med ett stöd på 30 procent 11 procentenheter större än Social-demokraterna i regionen.

Niklas Karlsson, riksdagsledamot och ordförande för Skånedistriktet, tror att flyktingkrisen har betydelse för S problem i södra Sverige.

– Det är klart att man kan ha funderingar i den riktningen. Det är här den stora flyktingkrisen har märkts tydligast, det är här id-kontrollerna finns, säger han.

Men flyktingkrisen räcker inte som förklaring. Partiets problem går djupare än så.

– Jag tror att det bottnar i att vi är otydliga och inte kan ge svar på varför folk ska rösta på Socialdemokraterna, säger Niklas Karlsson.

Parallellt med regeringsarbetet krävs nu en översyn av politiken, menar Skånedistriktets ordförande.

– Fram till partikongressen nästa år tycker jag att det finns anledning för hela partiet, också för partiledningen, att börja formulera en politik, leverera ett alternativ mot de andra politiska partierna. Att det här står vi för, säger Niklas Karlsson.

Ett nytt mönster i den nuvarande S-krisen är att kärnväljarna lämnar partiet. I valet 2010 och under den efterföljande oredan minskade partiets stöd bland akademiker. Nu är stödet tämligen stabilt i den gruppen. I stället tappar partiet kraftigt i väljargrupper där man normalt är starka, som bland LO-medlemmar och väljare utan högskoleutbildning.

– Jag tror det är effekterna av Sverigedemokraternas framgångar vi ser. SD är starkare bland personer med lägre utbildning och SD:s profilfråga har totalt dominerat debatten under hösten, säger Ulf Bjereld, professor i statsvetenskap och adjungerad ledamot i Socialdemokraternas verkställande utskott.

För problemen bland kärn-väljarna är inte nog. Även bland framtidens väljare blåser det motvind för socialdemokratin. Under 2015 fortsatte tappet hos de unga från redan låga nivåer.

Det sista kvartalet stödde 19 procent av väljarna under 30 år Socialdemokraterna. På plan fyra på Socialdemokraternas högkvarter på Sveavägen 68 i Stockholm sitter SSU:s ledning och funderar på hur trenden ska vändas.

– En stor del av Sveriges unga gillar värderingar som jämlikhet, solidaritet och rättvisa. Värderingarna är helt rätt i tiden men problemet är

att det socialdemokratiska partiet ses inte som relevant för de här idéerna, säger ungdomsförbundets ordförande Philip Botström.

Han tycker att partiet har stannat upp och förlorat förmågan att kombinera regerandets grå vardag med en vital framtidsdebatt.

– Väldigt många unga undrar vad Socialdemokraterna egentligen vill. Hur hänger partiets vision ihop med vad vi gör?

Inför nästa val efterlyser Philip Botström, precis som många andra socialdemokrater och S-debattörer, en sammanhållen framtidsplan för vad partiet vill.

– Väldigt många frågar: var är det här projektet, var är politiken som känns i magen? Det behövs någonting stort som kan sammanföra stora grupper. Vi måste staka ut vad Socialdemokraterna vill att Sverige ska vara i en globaliserad värld 2020 och 2030.

Görs inget varnar Philip Botström för att följderna kan bli för-ödande för socialdemokratin.

– Jag tror att det kommer att behövas något dramatiskt för att kunna ingjuta mod, hopp och förtroende inför valet 2018. Jag tror att det är farligt om vi fortsätter på samma inslagna väg och inte inser att något behöver hända, säger han.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se “

“**Fakta. Årsrapporten**

Socialdemokraterna
Tappar bland LO-medlemmar och personer med lägre utbildning. Minskar kraftigt i södra Sverige. Förlorar väljare till Sverigedemokraterna och Moderaterna.

Sverigedemokraterna
Stödet har ökat kraftigt under 2015. Den största ökningen har skett bland män. Ökar framför allt i grupper där S tappar, som LO-medlemmar och personer med lägre utbildning. Partiet växer i södra Sverige och i storstäderna. Har vunnit väljare från Socialdemokraterna och Moderaterna.

Moderaterna
Väljarstödet har inte förändrats nämnvärt under 2015. M tappar väljare till Sverigedemokraterna men har samtidigt vunnit nya väljare från Socialdemokraterna och övriga borgerliga partier.

Centerpartiet
Stödet har ökat under 2015 från i snitt 5 procent under kvartal ett till 7 procent under kvartal fyra. C har ökat mer bland kvinnor än bland män. Ökningen syns tydligast bland Sacomedlemmar.

V, MP, KD och L
Endast mindre förändringar under 2015.

Fakta.
Under 2015 genomförde Ipsos elva väljarbarometrar per telefon med ett slumpmässigt urval svenska medborgare. Antal intervjuer per kvartal var 3 216, 3 166, 2 085 och 3 093. Alla förändringar som refereras i text och grafik är statistiskt signifikanta. “

DN MÅNDAG 25 JANUARI 2016:

“ Så skapas vinnare och förlorare i arbetssamhället

En tredjedel av de inskrivna hos arbetsförmedlingen anses funktionsnedsatta. Men det är en reglering för att hantera allt fler människor som inte längre är attraktiva i det nya Sverige, skriver Mikael Holmqvist.

Härom veckan kunde bland andra Dagens Nyheter rapportera att det statliga företaget Samhall ska anställa ytterligare 2 000 arbetslösa personer som klassats som funktionsnedsatta av arbetsförmedlingen. I höstas redogjorde Dagens Arena för att en tredjedel av landets arbetslösa som är inskrivna hos arbetsförmedlingen numera är kodade som funktionsnedsatta (”En ny Samhallsklass”, 27/9). År 2013 visade forskarna Kerstin Jacobsson och Ida Seing på en liknande situation i tidskriften Arbetsmarknad och Arbetsliv (”En möjliggörande arbetsmarknadspolitik? Arbetsförmedlingens utredning och klassificering av klienters arbetsförmåga, anställbarhet och funktionshinder”), och pekade på den stora ökningen av människor som kodats som funktionsnedsatta de senaste åren.

Ökningen har även skett under perioder av sjunkande arbetslöshet, enligt deras studier. Det vill säga, allt fler människor anses ha någon form av funktionsnedsättning som menligt påverkar deras möjligheter att få ett arbete på arbetsmarknaden. Antalet männi-skor som i dag är kodade som funktionsnedsatta, liksom tillväxten av denna grupp i samhället, kan tyckas alarmerande. Men som jag och andra forskare inom området har argumenterat för under en längre tid (se till exempel Nikolay Angelov och Marcus Eliasons rapport ”Vilka arbetssökande kodas som funktionshindrade hos arbetsförmedlingen?” från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering vid Uppsala universitet, 2014), står orsakerna knappast att finna i att arbetslösa i allt högre utsträckning har drabbats av olika medicinska problem. I stället klassificeras allt fler människor som funktionsnedsatta i det arbetsmarknadspolitiska systemet av skäl som har att göra med deras bristande anställningsbarhet. Som Dagens Arena också konstaterar: ”Att bli kodad som funktionsnedsatt är alltså högst relativt. Det är inte avhängigt ditt medicinska tillstånd, utan beror ytterst på vilka krav arbetsförmedlaren anser att den omgivande arbetsmarknaden ställer i relation till din kropps fysiska och psykiska funktioner.”

Kodningen är i dag en nödvändig väg för många svårsysselsatta att få ett arbete genom en arbetsmarknadsåtgärd, till exempel Samhall. En man som intervjuas i Dagens Arena om hur kodningen av honom gick till uttrycker följande: ”Det är lite oklart, det gick så fort. Det var något med att jag inte kunde skapa kontakter och komma ut i arbetslivet. Så det ska vara något psykiskt.”

Det inom samhällsvetenskapen vedertagna begreppet för att beskriva detta i dag så vanliga fenomen är medikalisering, det vill säga tillskrivandet av medicinska problem hos människor för att förklara en social avvikelse, till exempel bristande sociala eller kommunikativa förmågor. Medicinska begrepp och kategorier används i allt högre grad i samhället för att hantera sociala problem. Flera studier som har gjorts om medikalisering har pekat på hur sjukdomsbegreppets långsiktiga utvidgning har lett till att allt fler personliga och sociala attityder och beteenden har kommit att ligga till grund för medicinsk tolkning och åtgärd. Den ”medikalisering av arbetslöshet” som kodning av arbetssökande som funktionsnedsatta handlar om, pekar på samhällets behov

av att hantera social variation och osäkerhet på en arbetsmarknad som ställer allt specifikare krav på människors sociala, kommunikativa och estetiska förmågor.

Det är därför inte orimligt att anta att exempelvis många av de nyanlända som är i arbetsför ålder inom en snar framtid kommer att klassificeras som funktionsnedsatta för att de genom arbetsmarknadsåtgärder ska kunna erbjudas en sysselsättning. Även om de kommer att tillskrivas medicinska problem för att rättfärdiga en kodning, är deras ”funktionsnedsättning” i allt väsentligt social, inte minst på grund av bristande språkkunskaper. I stället för att ha stora skaror människor med olika kompetenser och profiler, men som svårligen låter sig integreras i dagens arbetsliv, kommer samhället att fortsätta att sträva - efter att ge allt fler en gemensam identitet – som funktionsnedsatt.

Det finns såväl sociala, ekonomiska som politiska incitament för att klassificera människor som funktionsnedsatta. Många människor i arbetsmarknadsåtgärder gör också ett viktigt arbete och bidrar på ett positivt sätt till samhällets ekonomiska utveckling. En kodning som funktionsnedsatt stärker dock knappast en arbetslös människas självförtroende eller främjar personens allmänna anställningsbarhet.

Medikaliseringen av arbetslöshet drabbar som regel de personer som redan står längst från arbetsmarknaden: invandrare, människor med låg utbildning och personer med en faktisk funktionsnedsättning i ett arbetssammanhang. Den fungerar som en reglerande mekanism, som en form av samhällelig social kontroll som begränsar individens potential och möjligheter. De arbeten som erbjuds dem som klassats som funktionsnedsatta är sällan speciellt utvecklande på sikt; tvärtom leder de ofta till en inlåsning i en viss kategori arbeten som i den internationella forskningslitteraturen kallas *dirty work,* alltså ”skitjobb”.

Men för vissa grupper i vårt samhälle är medikalisering inte en väg till ”skitjobben” utan till elitjobben. I mina studier av skolorna i Djursholm mellan åren 2010 och 2015 blev jag tidigt varse att många elever där sades vara dyslektiker. Det har inte varit möjligt för mig att få några statistiska uppgifter om förekomsten av diagnosen dyslexi bland Djursholms barn och ungdomar i skolmiljöerna. Emellertid menade lärare, rektorer och annan skolpersonal i mina intervjuer med dem att studiesvaga eller till och med normalbegåvade elever ofta diagnostiserades som dyslektiker. Bland ungdomar som jag mötte, fanns också uttrycket ”Dysse i Djursan”, vilket inte sågs som någonting negativt.

Samhällets kronjuvel, Viktor Rydberg Gymnasium, hade under en period en dyslexikvot som innebar att elever som diagnostiserats som dyslektiker kunde få en särbehandling vid antagningen till den så attraktiva skolan. Skolstiftelsens ordförande under många år, utbildningsentreprenören Bertil Hult, är en person som offentligt ofta pratat om sin dyslexi. Hult är nu inte ensam om att beskriva sig som dyslektiker i samhällets toppskikt; även Kronprinsessan Victoria har sagt sig vara det, liksom politiker och andra beslutsfattare i vårt land. Det finns med andra ord fog för att påstå att det inte bara i Djursholm finns en acceptans för dyslexi bland landets ledare, och att denna diagnos därmed inte nödvändigtvis är ett stigma och hinder för deras inflytande.

I Djursholms skolor innebär en dyslexidiagnos en rad konkreta fördelar för eleven, bland annat förlängd provtid och möjlighet att göra prov muntligt. Det senare gynnar särskilt elever från en sådan miljö, då de som regel är socialt och kommunikativt mycket kompetenta. För

den grupp invånare i samhället som djursholmarna representerar, ledarna, fungerar alltså medikaliseringen inte nödvändigtvis som en social kontroll, som ett sätt att begränsa deras potential och möjligheter, utan som en smidig genväg till framgång. Självklart finns det i Djursholm och liknande samhällen personer med reella läs- och skrivsvårigheter vilket kan motivera en diagnos som dyslexi och särskilt stöd i undervisningen. Men det finns också goda skäl för att påstå att för samhällets mest utsatta grupper är klassificeringen som funktionsnedsatt generellt en björntjänst, medan en dyslexidiagnos kan bidra till de redan mest integrerade gruppernas fortsatta framgång.

I den konsekrati som Sverige håller på att utvecklas till och som jag skrivit om tidigare (DN 4/11 2015) är social, kommunikativ och estetisk förmåga långt mycket viktigare än kunskaper, kompetenser och formella meriter. Den i Djursholm till synes så populära dyslexidiagnosen är inte ett problem i en konsekrati; den snarare legitimerar den. Genom sin betoning på klass och livsstil framför förmåga och flit gynnar konsekratin ett fåtal, men missgynnar flertalet.

Att bli anställningsbar är helt enkelt inte så lätt längre. De allt fler oanställningsbara i vårt konsekratiska samhälle har därför att även fortsättningsvis se fram emot en kodning som funktionsnedsatt, för att i bästa fall erbjudas de ”skitjobb” som återstår till dem.

Mikael Holmqvist “

SVD 25 januari 2016

“ Dick Harrison: Högre utbildning är ett haveri

Den svenska högre utbildningen, åtminstone den som bedrivs på arbetsplatser likt min, har havererat. Men ingen vill att de här problemen skall offentliggöras. Att höja rösten är tabu, skriver historieprofessorn Dick Harrison.

DEBATT | UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Jag anmodades att göra allt jag kunde för att få kurserna att bli lättare.

År 2015 återvände jag till Lunds universitet efter ett års utlandsvistelse och föräldraledighet. Ett år är förvisso inte lång tid, men det var tillräckligt länge för att de oroväckande moln som skockats på horisonten skulle hinna falla i glömska. Jag var glad att få återgå till undervisningen. Uppvaknandet blev brutalt.

En lista över de besynnerligheter som drabbade mig sistlidna år kan göras lång. Här är ett axplock:

• När jag ställde krav på att studenterna skulle delta aktivt i obligatoriska diskussionsövningar anklagades jag för mobbning. Anklagelserna framfördes först till studierektor, sedan till universitetsledningen. Till och med en mor- eller farförälder engagerade sig å barnbarnets vägnar för att få bukt med den krävande professorn. Sedan framgick det att andra lärare ignorerar obligatoriekravet.

• När jag sökte värja mig med att uppgifterna var lögnaktiga fick jag veta att en universitetslärare på denna punkt är rättslös. Studenterna kan i princip ljuga ihop hur mycket som helst om en lärare utan att hon

eller han kan försvara sig annat än genom en polisanmälan om ärekränkning (som är dömd att bli resultatlös).

• När jag underkände ovanligt många studenter på en tentamen anmodades jag av min studierektor att fortsättningsvis dela ut en lista över möjliga tentafrågor i förväg, allt för att minimera antalet underkända. Förr hade detta kallats fusk – och det är det fortfarande, enligt min mening. För säkerhets skull dubbelkollade jag med min prefekt, som uttryckligen skrev att förslaget ”är bra”. Av det -faktum att diskussionen var skriftlig, på e-post, framgår att vad som för mig är fusk för mina -chefer är okontroversiellt.

• När jag inkallades som medbedömare av C-uppsatser insåg jag att vad som för några år sedan hade varit omöjligt att lägga fram på ett B-seminarium numera skall godkännas på ”snällseminarier” (den term som informellt används) på den högre nivån, allt för att öka genomströmningen. Mina vetenskapliga invändningar ignorerades. Jag fick också veta att en student, vars uppsats jag underkänt för några år sedan, innan jag flyttade till Kenya för ett halvårs vistelse, hade överklagat beslutet, misstänkliggjort mig i min frånvaro och fått till stånd ett flertal möten (som jag på grund av tjänstledigheten och det geografiska avståndet lyckligtvis slapp närvara vid).

• När jag tog upp problemen, vilka det vara månde, med mina chefer fick jag inget gehör för någonting. Tvärtom: jag anmodades att göra allt jag kunde för att få kurserna att bli lättare. Att åtskilliga studenter struntade i att läsa kurslitteraturen var oväsentligt. Det var mig det var fel på. Genomströmningen av studenter måste öka. I nästa veva – när jag sökte försvara mig och hävda fackliga rättigheter – kallades jag till ett hotfullt möte med dekanus och personalansvarig på fakulteten. Kallelsen i sig var nog för att få vilken lärare som helst att ligga sömnlös.

• När jag kontaktade facket (Sulf) fick jag veta att mina erfarenheter är normala. Det är just så här vardagen ser ut för universitetslärare. Orsakerna är två: (1) studentkårernas allt starkare maktställning och (2) institutionernas ekonomiska situation: de pengar de får till verksamheten är direkt relaterade till antalet examinerade studenter, vilket ”korrumperar” (citat) nämnda verksamhet och leder till drastiskt sänkta krav. Om institutionerna inte hänger med i betygscirkusen väljer ju studenterna bara att traska vidare till en annan högskola, där kraven är lägre.

Så här höll det på. Månaderna gick. Jag gjorde mitt bästa för att gå en balansgång mellan verkligheten och de egna idealen. När jag påtalade för studie-rektorn att någon borde skriva en debattartikel om eländet blev svaret ordagrant: ”Det förbjuder jag!”

Ingen vill att de här problemen skall offentlig-göras. Att höja rösten är tabu. Det gäller att sitta stilla i båten, gilla läget och – framför allt – sätta -högre betyg på tentorna. Annars riskerar studenterna att försvinna, institutionen att förlora pengar och de anställda att förlora jobben.

Historiska institutionen vid Lunds universitet är tyvärr i gott sällskap. Ovanstående skildring hade kunnat handla om mängder av humanistiska institutioner vid våra högre lärosäten. Mina egna upp-evelser är typiska för en person som intet ont -anande återvänder till den svenska universitetsvärlden efter en längre tids frånvaro. För många lektorer och professorer kan situationen sluta med depression, sjukskrivning och uppsägning eller – om man snällt anpassar sig – med självförakt och eskalerande korrumpering. För studenterna blir följden allt sämre prestationer, kunskaper och färdigheter. Det krävs inte mycket fantasi för att räkna ut de långsiktiga följderna för det framtida svenska kunskapssamhället.

Kort sagt: den svenska högre utbildningen, åtminstone den som bedrivs på arbetsplatser likt min, har havererat. Finns det ingen lösning? Jo, om man är villig att ingripa mot de missförhållanden som berördes ovan. För det första måste studentkårernas makt över universitet och högskolor reduceras. De erfarenheter och insikter som ryms inom lärarkåren måste väga tyngre än de subjektiva ”upplevelser” av att känna sig ”kränkt” som florerar inom studentleden. För det andra måste det system som innebär att institutioner får betalt per ”producerad” (ett märkligt ord som ofta förekommer i diskussionerna) student avskaffas. Som det ser ut i dag har universiteten drabbats av samma betygsinflation som gymnasieskolan. Vem har glädje av det? Vill vi verkligen att framtidens akademiker skall bli allt okunnigare?

Men det grundläggande problemet är ett annat. Under det gångna året mötte jag aldrig vid ett enda tillfälle, varken hos studenter eller lärarkolleger, någon uppskattning av vad som för mig alltid har varit det centrala med universitetsvärlden: att den skall förmedla gedigna kunskaper, inspirera till forskning och vässa studenters förmåga att resonera vetenskapligt. I stället handlar allt om pengar. De avsomnade bildningsidealens fallna mantel har axlats av Mammon.

Dick Harrison professor i historia vid Lunds universitet “

“LÄS ÄVEN

Studenter: Harrison väljer att sparka nedåt

DEBATTEN OM HÖGSKOLAN

Studentkårer: Stäng inte oss studenter ute

DEBATTEN OM HÖGSKOLAN”

DN TISDAG 26 JANUARI 2016:

“ Skev syn på bidragsbrott

Ekot kunde under måndagen rapportera att antalet anmälda bedrägerier mot Försäkringskassan ökat med 71 procent. Siffran är hämtad från Brottsförebyggande rådets (Brå) preliminära statistik över antalet anmälda brott under 2015.

Brå-forskaren, Johanna Skinnari, tonar ned betydelsen. Det är jämförelse-året 2014 som är lågt. Mellan år 2013 och 2015 hittas ingen större skillnad.

Det är den stora variationen mellan mätåren som utmärker statistiken över anmälda försäkringsbedrägerier. Skillnaden låter sig näppeligen förklaras av att människor vissa år är mer benägna att fuska med barnbidrag, sjukersättning, assistans, underhållsstöd och tillfällig föräldrapenning än under andra. I stället handlar det om hur Försäkringskassan arbetar med den interna kontrollen.

Exakt hur kontrollerna går till är hemligt. Men enligt Johanna Skinnari är det myndighetens egen kontroll, inte allmänhetens tips, som ger mest. Bakom anonyma tips finns både välvilliga och illvilliga personer. Sällan har de hela bilden klar för sig.

Värdet av myndighetens egna, interna kontroll är alltså stort. Men här finns en inbyggd konflikt.

I Sverige anses det snudd på oanständigt att misstro människor, i synnerhet hjälpsökande. För inte särskilt många år sedan ledde diskussioner om fuskkontroll till ett ramaskri i den allmänna debatten.

Vissa debattörer hävdade att i den mån det förekom något fusk så var det på ”anekdotnivå”. Hur nu någon kunde veta det, eftersom ingen nämnvärd forskningsmöda lagts på att undersöka saken.

Tröskeln finns där fortfarande. Det märks tydligt i diskussionen om den skenande, och delvis oförklarliga, kostnadsökningen inom assistans-ersättningen. Trots flera fällande domar, där mångmiljonbelopp har försnillats, finns bland många en ovilja att se hur den organiserade brottsligheten börjat tränga sig in på välfärdsmarknaden.

Men konflikten handlar också om effektivitet. I Brårapporten ”Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet” förs i ett avsnitt ett resonemang om den styvmoderligt hanterade kontrollen. En myndighet som Försäkringskassan har traditionellt sett haft till uppgift att betala ut bidrag. Brå skriver: ”Kontrollverksamheten är otypisk och blir som en sidovagn till övrig verksamhet. Det får framför allt konsekvenser för resurstilldelning, synen på vad som krävs för att initiera en utredning och hur strategiskt myndigheterna arbetar med kontrollfrågor. ”

Dagens myndigheter arbetar med tydliga effektivitetskrav. Kontroll får stå tillbaka för resultat, konstaterar Brå med hänvisning till andra studier, men poängterar samtidigt att det finns stora skillnader mellan olika myndigheter. Försäkringskassan är en av de myndigheter som har jämförelsevis lång erfarenhet av att arbeta systematiskt med uppföljning. Men långt ifrån alla felaktiga utbetalningar anmäls till polisen. Än färre leder till rättslig prövning.

Här prövas tjänstemännen dubbelt. Dels genom direktiv uppifrån att prioritera utbetalningarna och att hålla uppsatta tidsramar. Dels av vetskapen att få anmälningar går vidare i rättsprocessen och att det tar evinnerlig tid.

Men Brå visar också att en närmare granskning mellan effektivitet och kontroll indikerar att motsättningen delvis är en chimär. Man kan spara handläggningstimmar genom att tidigt upptäcka och avstyra felaktiga utbetalningar.

Ytterst handlar det dock om att värna välfärden och om att se till att pengarna hamnar rätt. Även om kontrollen bokförs som en kostnadspost, och även om det alltid är en dragkamp om resurserna inom en myndighet, så går det inte att blunda för värdet av att hålla systemen rena. Utan förtroende för statsapparaten med tillhörande myndigheter urholkas skattemoralen. Och det drabbar de sjuka.

Bidragsbrott har av någon märklig anledning inte riktig ”brottsstatus”. Det är sannolikt mer socialt stigmatiserande att på en middagsbjudning berätta att man stulit en oxfilé på Ica Kvantum än att man sjukskrivit sig utan att vara sjuk. Logiken är svårbegriplig.

Man ska naturligtvis inte stjäla av någon, men moraliskt sett borde det väl snarast vara mer klandervärt att roffa åt sig pengar som är öronmärkta för sjuka och funktionshindrade. I alla fall borde det inte ses som ett lindrigare brott.

Bidragsbrottslagen som instiftades 2007 mot Lagrådets inrådan är snarare en del av problemet än av lösningen. Bedrägeri är bedrägeri. Och det är obegripligt att lagstiftaren valt att stifta en lag som för det första inte behövdes, för det andra innebär ett lägre maxstraff än vid andra bedrägerier.

DN

DN TISDAG 26 JANUARI 2016:

“Kristen enhet bara början

Som katolik får jag inte ta nattvarden i en luthersk kyrka, och vice versa. Det finns förklaringar till detta, aningen för komplicerade för att bena ut på detta utrymme.

När man talar om skillnader mellan katoliker och protestanter ska inte denna underskattas. Nattvarden, kommunionen, är central för gudstjänsten och en troendes liv. När en katolik gifter sig med en protestant kommer de aldrig att kunna delta i gemensam nattvard.

I november var påven Franciscus inbjuden till den tyska lutheranska kyrkan i Rom. Där fick han en fråga på detta tema. Han svarade, i korthet: ”Omfattas vi inte av samma dop? Och om vi har samma dop måste vi gå tillsammans. En tro, ett dop, en Gud.”

Påvens ord har sedan dess tolkats, berömts, kritiserats och analyserats i många instanser. Men de är typiska för två viktiga aspekter av Franciscus ämbetsutövande. Dels betoningen att doktrinen, idealet, ofta bör stå tillbaka för den mänskliga verkligheten. (Med Jesu ord: ”Sabbaten blev till för människan och inte människan för sabbaten”.) Dels hans strävan efter ekumenik, enhet i den kristna kyrkan.

När nu påven kommer till Lund i oktober är det kanske inte i första hand ett besök i Sverige utan på Lutherska världsförbundets möte, där det tillsammans med Vatikanen högtidlighåller 500-årsminnet av reformationen. Att han närvarar personligen är svårt att tolka på annat sätt än att han vill prioritera och snabba på närmandet mellan katoliker och protestanter.

Bakom kulisserna sker ett ständigt ekumeniskt arbete. År 2013 kom ett långtgående dokument med titeln ”Från konflikt till gemenskap”. Där erkände katoliker och lutheraner respektive övergrepp mot varandra och slog fast fem ”ekumeniska imperativ” för att nå enhet. ”Det börjar stå klart för båda parter att 1500-talets strid är över”, konstaterade man.

Det låter bra på papperet men samtidigt är svårigheterna enorma. Protestanters och katolikers ofta skilda syn på äktenskap, kvinnliga präster och sexuella minoriteter är väl kända men bara början. Det finns dessutom en uppsjö protestantiska kyrkor och samfund vars skillnader sinsemellan är avsevärda.

Nog är ekumenik viktigt. Samtidigt lyckas de kristna samfunden redan i dag leva rätt fredligt sida vid sida. Gemensam nattvard vore fint – men desto viktigare vore om ekumenikbegreppets enhet kunde utsträckas till att gälla alla religioner, alla människor.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN TISDAG 26 JANUARI 2016:

“ Kritiska röster tvingas till tystnad

Obehagliga nyheter som den om rättegången mot riksdagsmannen Martin Kinnunen har ingen plats i SD-sfären. Internkritik är bannlyst och som partiet styrs vill SD styra Sverige.

Väljarna gavs ingen chans att ta ställning till det som valet egentligen handlade om. Varken i Orbáns Ungern 2010 eller i höstas i Polen där PiS, partiet Lag och rättvisa, segrade. Det var först efteråt som de nationalkonservativa partierna gjorde klart att de skulle förändra grundläggande demokratiska institutioner.

I public service-medierna i Polen pågår utrensningar, höga chefer ersätts med lojalt regeringsfolk, kända nyhetspresentatörer och tv-profiler sparkas och massor av journalister på de polska motsvarigheterna till SR, SVT och TT hotas av uppsägning. Regeringen har nu direkt kontroll över den statligt ägda televisionen och radion inklusive nyhetsbyrån Pap.

I Sverige visar riksdagens tredje största parti ett liknande förakt för gängse spelregler. SD har redan visat sig berett att sabotera varje försök att regera Sverige som inte faller det i smaken. Metoderna är främmande för andra partier, som att rösta på en budget man egentligen inte stödjer.

Under hösten har partiet också förklarat att det inte prioriterar riksdagsarbetet. I stället satsar det på ett intensivt kampanjarbete för att samla en majoritet av svenska folket. Upptaktsmöten hölls i november i Malmö och Göteborg. Det hette att det handlade om ett upprop för folkomröstning ”om invandringen och Sveriges framtid”.

SD:s mål är att bli landets största parti – och få tillfälle att göra om Sverige. Förmodligen på samma sätt som Orbán i Ungern och Kaczynski Polen. Drevet går redan mot SVT och SR på bloggar som står nära SD, och där talas öppet om att det vore dags för en polsk eller ungersk lösning även i Sverige.

Men tills vidare måste partiledningen nöja sig med att kontrollera sina egna mediekanaler. Det vill säga tysta obehagliga nyheter. SD:s riksdagsman Martin Kinnunen stod i förra veckan åtalad för grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott med partiets pengar. Rättegången omnämndes inte med ett ord vare sig på partiets hemsida eller på SD-Kurirens eller den SD-ägda webbtidningen Samtidens nyhetssajter. Ändå riskerar riksdagsman Kinnunen upp till 1,5 års fängelse.

Under rättegångsdagarna var det ingen partimedlem, inte ens minsta gräsrot i SD, som yppade ett ont ord, inte ens en undran, i Aktuellt, Rapport eller radions Ekot. Vad tycker medlemmarna om att alla i ledande ställning inför domstol skyller på någon annan? Vad säger de om att partiledningen körde ut Erik Almqvist från riksdagen efter ”järnrörsskandalen” för att han var alltför rasistisk men under bordet ändå gav honom 3,75 miljoner kronor ur partiets valfond?

I höstas handlade heta debatter om Stockholmsavdelningen och ungdomsförbundet. De ledde till att partiledningen klippte banden med SDU. Men inte heller detta blev särskilt belyst i tidningen SD-Kuriren.

Partiets kommunikationsavdelning, som gör tidningen, tilltalar sin läsekrets som om den vore en lydig, rätt korkad hord som inte ska ställa några frågor. Efter landsdagarna, som är partiets högsta beslutande organ, där motioner om det avkapade ungdomsförbundet inte släpptes in på dagordningen, omnämndes saken bara flyktigt. I stället fylldes tidningen med sju sidor julpyssel.

Det är förbjudet att föra fram internkritik öppet inom SD. Den som bryter mot kommunikationsplanen och kritiserar partiets hantering av

utrensningar och meningsmotsättningar löper risk att bli ett ”personärende” i partiets medlemsutskott.

Partimedlemmen Jan-Olov Bengtsson berättar i sin blogg den 4 december om hur han som anklagad av utskottet hade att försvara sig mot anonyma beskyllningar och ”uppgifter”. Bengtsson fanns med i William Hahnes styrelseförslag för SD Stockholm. Enligt citat ur hans blogg hade han även yttrat sig antisemitiskt.

Utskottet beslutade ändå att inte utesluta honom. I stället berättar Bengtsson att man sköt in sig på att han skulle följa ”sverigedemokratisk politik”. Medlemsutskottet förmanade honom att även i sin verksamhet som akademiker och vid föreläsningar på universitetet rätta sig efter SD:s partiprogram. Man utdelade en varning och uppmanade Bengtsson ”att ta del av partiets kommunikationsplan och principprogram”; ”om du behöver utbildning kring detta”, hette det, ”ber vi dig kontakta partiets ombudsmän”.

I Polen och Ungern har nationalkonservativa regeringar försökt säkra sitt framtida maktinnehav genom att kontrollera medier, domstolar och andra demokratiska institutioner. Nya lagar riktar sig mot rättsväsendets oavhängighet- och mediernas frihet och kritiska uppdrag. Demokratins grundpelare har attackerats. Kritiska röster har tvingats eller skrämts till tystnad. Det är samma mekanismer som redan verkar vara satta i arbete inom Sverigedemokraterna.

Man undrar om de andra partierna har förstått att för SD har valrörelsen inför 2018 redan börjat. Deras mål är att bli landets största parti, och nu förbereder de sig på att styra Sverige. Förmodligen med samma metoder som de redan har utvecklat och nu använder inom partiet.

Maja Hagerman författare, vetenskapsjournalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

DN TISDAG 26 JANUARI 2016:

”Ett historiskt misstag att inte erkänna Västsahara”

“ Helomvändning. Marocko har ockuperat stora delar av Västsahara i snart 41 år, i strid med beslut från FN. S beslutade på sin kongress 2012 att Sverige ska erkänna Västsahara, men efter lobbning från Marocko har regeringen meddelat att ett erkännande inte är aktuellt. Vi vädjar till regeringen att ompröva beslutet, skriver Julia Finér i Emmaus.

Socialdemokraterna har nu genomfört en av de största och mest anmärkningsvärda helomvändningarna i sin utrikespolitik. Från att högljutt och vid upprepade tillfällen ha stridit för att det ockuperade Västsahara måste erkännas har regeringen på kort tid, efter aggressiv lobbning från Marocko och med ett hemligstämplat underlag präglat av felaktigheter meddelat att ett erkännande inte längre är aktuellt. Vi vädjar till regeringen att ompröva beslutet och att initiera fler kompletterande insatser för Afrikas sista koloni.

Marocko har ockuperat stora delar av sitt grannland Västsahara i snart 41 år, i strid med beslut från FN och internationella domstolen i Haag. Västsahara är enligt FN Afrikas sista koloni och inte ett enda land i världen erkänner Marockos rätt till landet. Rakt genom landet har Marocko byggt en över 200 mil lång mur och gjort dess omgivning till ett av världens mest minerade områden. Den militära närvaron är omfattande och västsaharierna utsätts för systematiska och väl dokumenterade brott mot folkrätt och mänskliga rättigheter. Försvinnanden, mord, godtyckliga fängslanden, våldtäkter och förföljelse är vad västsaharierna möter under ockupationen. Naturresurserna utvinns av

ockupationsmakten och västsaharierna tillåts inte organisera sig. En stor andel av befolkningen lever i flyktingläger i sydvästra Algeriet under mycket ansträngda förhållanden.

Ovanstående förtryck och det faktum att ockupationen har konstaterats vara illegal har gjort att Sveriges regering, under såväl rödgrön som borgerlig ledning, har kritiserat Marocko och stöttat västsaharierna i deras kamp för rätten till sitt land. Socialdemokraterna är ett av de partier som tydligast och mest ihärdigt försvarat västsaharierna. Fram tills nu.

FN:s arbete med att finna en lösning står still och har inte burit någon frukt. Den folkomröstning om sitt eget lands framtid som skulle genomföras redan 1992 i utbyte mot att Västsahara övergick från en väpnad till en fredlig kamp har fortfarande inte genomförts. Övergreppen mot befolkningen samt den illegala utvinningen av naturresurser har eskalerat. Länge har Social-demokraterna konstaterat att det behövs fler påtryckningsmedel gentemot ockupationsmakten. Att erkänna Västsahara skulle vara en tydlig markering mot Marocko som samtidigt skulle ge Västsahara ny kraft och nytt stöd i förhandlingar med Marocko.

Socialdemokraterna beslutade på sin kongress 2012 att Sverige, mycket på grund av från-varon av framsteg via FN och andra försök, ska erkänna Västsahara. Därefter drev partiet med stöd av bland annat Miljöpartiet igenom ett tillkännagivande i riksdagen som innebar att den dåvarande borgerliga regeringen var skyldig att genomföra ett erkännande. Så sent som i val-rörelsen för ett drygt år sedan stod S och MP sida vid sida och utlovade att de skulle erkänna Västsahara om de gavs chansen att bilda regering. För mindre än tre månader sedan arrangerade Socialdemokraterna ett seminarium i en fullsatt andrakammarsal i riksdagen och till högljudda applåder betonade socialdemokrater där vikten av ett erkännande. Det var därför vi med stor förvåning tog emot beskedet från kabinettsekreterare Annika Söder att regeringen inte kommer att erkänna Västsahara.

Eftersom utrikesdepartementet valde att direkt sekretessbelägga hela den utredning som ligger till grund för beslutet är det svårt att få en helhetsbild av hur regeringen argumenterar. Ett av de huvudargument som används av ambassadör Fredrik Florén som har ansvarat för utredningen är att kriterierna för ett erkännande inte är uppfyllda. Han menar att eftersom den västsahariska regeringen inte har en effektiv territoriell kontroll över hela det västsahariska området kan ett erkännande inte vara aktuellt. Vad Florén verkar bortse från är att detta kriterium inte alls tolkats på samma sätt när vi erkänt andra länder under liknande premisser.

Så sent som i november skrev tre av världens främsta experter i internationell rätt och folkrätt (professorerna Ove Bring, Pål Wrange och Said Mahmoudi) på DN Debatt att folk-rätten inte hindrar ett erkännande av Västsahara. Tvärtom är de legala förutsättningarna liknande som när vi har erkänt Bosnien-Hercegovina, Kroatien och Palestina. Experterna konstaterade då att: ”Västsaharierna hade haft en statsbildning som hade varit effektiv om det inte vore för Marockos olagliga ockupation.” Ett erkännande syftar just till att hjälpa den västsahariska regeringen att återfå sin rättmätiga kontroll över sitt territorium. Floréns slutsats att rättsliga kriterier för ett erkännande saknas är alltså direkt felaktig.

En än allvarligare dimension kring den socialdemokratiska helomvändningen är de omständigheter som föranlett beskedet. Då frågan om ett eventuellt kommande erkännande från Sveriges regering uppmärksammades i höstas initierade Marocko ogenerade och aggressiva påtryckningar mot Sverige. Flera Ikeasatsningar i landet stängdes ned

av den marockanska regimen och en Volvoåterförsäljare fick sin butiksskylt nedmonterad och ersatt med den marockanska flaggan. Vi har fått vittnesmål om en samtidig ökad våldsanvändning mot västsahariska politiska fångar och flera delegationer med marockanska politiker åkte till Sverige för att bedriva lobbning mot riksdag och regering. Några månader senare vänder alltså Socialdemokraterna och överger den politik kring ett erkännande de tidigare stridit så hårt för. Om det är så att utländska statsmakter kan påverka politiska beslut i Sverige med våld, hot och repressalier är denna fråga mycket större och än allvarligare än de effekter beslutet får för Västsahara.

I den lilla del av utredningen som är offentlig framhävs att Sverige ska satsa mer på bistånd och på FN:s insatser. Vi delar denna analys. Tyvärr krockar den med att Sida nu implementerar den strategi föregående regering stakade ut. Bistånd ska kanaliseras via så kallade strategiska partner och ett resultat av detta är att vi som förser de västsahariska flyktinglägren med livsnödvändigt protein i form av makrill kommer att bli av med allt vårt statliga stöd för detta. Om regeringen menar allvar med ökat bistånd utgår vi från att Sida ges nya direktiv.

Vi hoppas att regeringen är väl medveten om att FN:s insatser hittills varit fullkomligt fruktlösa, om inte direkt kontraproduktiva. Detta får inte hindra oss från att fortsätta hoppas på FN men vi vill vädja till regeringen att vara beredd att ompröva sin nya politik kring ett erkännande i det fall regeringens förhoppningar på FN inte ger snara resultat. Ett erkännande kan vara ett sätt att bryta det stillestånd som nu råder i avkolonialiseringsprocessen och ge Västsahara en ökad möjlighet att möta Marocko som en jämlik förhandlingspart.

Julia Finér, ordförande, människorätts- och biståndsorganisationen Emmaus Stockholm “

DN TISDAG 26 JANUARI 2016:

“ FRA-chefen: Vi bedriver ett krig på tre fronter

Hans personal möter numera ofta närgånget ryskt jaktflyg, spårar terrorister samt skyddar mot allt fler cyberattacker. – Vi räcker inte riktigt till, säger Dag Hartelius, chef för topphemliga Försvarets radioanstalt, FRA, som bedriver ett krig på tre fronter.

Dag Hartelius är generaldirektör för en av Sveriges hemligaste myndigheter, FRA, med 700 anställda. Han har inte gett en intervju sedan han tillträdde som FRA-chef hösten 2013. Men i och med att underrättelsemyndighetens årsrapport för 2015 publiceras på tisdagen så gör han ett undantag för DN.

– Det som hänt de senaste två åren med en ganska dramatiskt försämrad omvärldsbild har också lett till att vår roll har tydliggjorts, förklarar Dag Hartelius.

FRA skakades av debatten kring FRA-lagen 2008 som innebar att teletrafik i kablar kan avlyssnas. Men enligt generaldirektören sker ingen massavlyssning av svenskarnas mejl och telekontakter.

– Vårt uppdrag är helt och hållet att följa omvärlden. Vi har en tydlig lagstiftning som listar vilka hot eller risker som regeringen kan inrikta oss emot. Dessutom ska vi ha ett tydligt tillstånd av Försvarsunderrättelsedomstolen och så granskas vi av Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, försäkrar Dag Hartelius.

När det nu blåser upp till storm i omvärlden så seglar FRA i medvind. I och med 2015 års försvarsbeslut får FRA mer pengar. I år är budge-

ten 925 miljoner kronor och anslagen ska öka med fem procent nästa år.

– Vi har tre fronter: traditionell säkerhet, terrorism och cyber-angrepp. De tre fronterna är vårt arbetsfält, och det är större efter-frågan att göra mer på alla. Det är ”extra allt” på alla håll så att säga, säger Dag Hartelius som dock medger:

– Vi räcker inte riktigt till.

Traditionellt under det kalla kriget var FRA:s spaning främst inriktad på att identifiera och följa Sovjetblockets militära förband och vapensystem. Det spända säkerhetsläget efter Rysslands annektering av Krim har tvingat fram lite av en återgång:

– Den militära aktiviteten i Östersjöregionen har ökat ganska rejält och nu stabiliserat sig på en högre nivå än tidigare. Det innebär mer arbete. Vi stöder ju Försvarsmaktens bild av yt- och luftläget, vad som händer helt enkelt. Exakt hur vi satsar kan jag inte gå in på. Det handlar om förvarning, följning och analys av vad omvärlden gör.

De svenska signalspanings-planen flygs av flygvapnet och är obeväpnade med FRA:s civila personal ombord. I juli 2014 flög ett kraftigt beväpnat ryskt jaktplan endast cirka tio meter från ett svenskt - signalspaningsplan. Enligt källor till DN på det svenska planet gick tankarna till Sovjets nedskjutning av den svenska DC 3-an 1952 då åtta svenskar dog.

Nu avslöjar FRA att ryska jaktplan under 2015 har fortsatt att agera närgånget.

– Att ryskt jaktflyg kommit upp i närheten av våra signalspaningsplan har hänt ett antal gånger. Det sker inte varje gång vi flyger, men fortsätter att inträffa. Vi har inte haft någon upplevd oro bland personalen. Det är Försvarsmakten som flyger flygplanet och vi för en löpande dialog med dem.

Finns det något i Sveriges agerande som kan motivera det ryska uppträdandet?

– Vi flyger över internationellt luftrum med civil trafikledning och med transpondrarna påslagna. Så det är väldigt transparent och det är väldigt svårt att tro att något av detta skulle upplevas som provocerande, svarar Dag Hartelius.

Under oktober 2014 kränktes Stockholms skärgård av inkräktare under vattnet. FRA uppger nu att man ”gett stöd till Försvarsmakten i samband med analyser av främmande undervattensverksamhet inom Sveriges territorialvatten”. Dag Hartelius säger att de bidragit med ”pusselbitar” samt med analysen av kränkningen.

Under ubåtsspaningarna publicerades uppgifter om extraordinär rysk signaltrafik i skärgården, vilket tolkades som en nödsignal från en ubåt?

– Jag kan inte bekräfta eller dementera det. Om vi hade haft en sådan uppgift skulle vi rapporterat den till Försvarsmakten. Men jag kan inte säga om vi gjorde det eller inte. Vi säger väldigt litet om exakt vilka företeelser och länder som vi spanar på och med vilka metoder.

Trots namnet Försvarets radioanstalt är den största beställaren av FRA:s spaning inte försvaret utan svenska regeringen. Främst UD och försvarsdepartementet vill ha -politiska och militära informationer. Därefter kommer Försvarsmakten följd av Säkerhetspolisen där FRA stöder kampen mot terrorismen.

Följer ni enskilda individer?

– Jag går inte in exakt på vilka och vad vi följer. Vi följer företeelser som har bäring på den här typen av hot. Men vad som är möjligt eller inte möjligt går jag inte in på.

FRA:s tredje front är skyddet mot cyberangrepp. Under 2015 skedde allt fler attacker mot forskningsinstitutioner, industrier och myndigheter. Bakom de farligaste angreppen ligger andra stater.

– Vi är väldigt it-medvetna i Sverige och ledande. Men när det gäller säkerhetsmedvetande och säkerhetsåtgärder släpar vi efter. Det är ett allvarligt hot, säger Dag Hartelius som inte vill peka ut något land.

På vägen ut noterar vi att FRA bytt skylt utanför vakten: ”Välkommen till FRA” står det nu. De anställda som passerar ut och in ser inte längre ut som kalla krigets spioner. De skulle kunna vara anställda på vilket it-företag som helst.

– Vi har lyckats väl med rekryteringen och kommer att behöva fler. Det är ett kreativt och utvecklande jobb att befinna sig i en spännande teknikutveckling med känslan av att man gör någonting större som har med Sveriges säkerhet att göra, säger Dag Hartelius.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se “

“ **Fakta. Dag Hartelius**
Född: 1955.
Utbildning: Fil kand.
1982–1985: Byrådirektör -Försvarsstaben.
1986–1997: UD-tjänst i Leningrad, Moskva, Berlin, Stockholm, London.
1997–1999: Biträdande direktör, East-West Institute, New York.
1999–2003: Departementsråd UD.
2003–2008: Ambassadör Tallinn.
2008–2011: Ambassadör -Warszawa.
2011–2013: Ambassadör EU -Bryssel.
2013: Tillträder som general-direktör för FRA.
Tre hot mot Sverige

MILITÄRT
FRA:s signalspaning i närområdet bedrivs i telekablar som passerar Sverige, från fasta avlyssningsstationer, från fartyget "Orion" och två spaningsplan av typ Gulfstream G4. En av de viktigaste uppgifterna är att fånga upp och identifiera signaler från främmande flyg, fartyg och vapensystem så att Försvarsmakten kan skydda sig mot upptäckt och bekämpning. På bilden från 2014 flyger ett ryskt jaktplan av typ Su-27 endast 10 meter från det obeväpnade svenska spaningsplanet.

TERRORISM
FRA följer löpande terrorismens utveckling globalt och söker efter kopplingar till Sverige. Det kan gälla rekrytering, resor och finansiering av terrorism. Genom FRA:s internationella samarbetspartners kan till exempel mobiltelefoner spåras långt bortom Sveriges gränser. FRA stöder Säkerhetspolisen som också kan inrikta FRA:s spaning. FRA ingår också tillsammans med Säpo och Militära Underrättelse- och säkerhetstjänsten (MUST) i Nationellt centrum för terror-hotsbedömning.

CYBERANGREPP
En mer okänd och helt separat del av FRA:s verksamhet är informationssäkerhet. Det innebär bland annat att öka skyddet mot cyberangrepp. FRA granskar årligen säkerheten hos ett tiotal myndigheter och statliga bolag samt föreslår förbättringar. Ett antivirusprogram (TDV) som upptäcker skadlig kod (kod som kan ta över och manipulera datorer) har utvecklats. Tillsammans med Säpo och MUST analyseras det ökande hotet från cyberattacker i en samarbetsgrupp (Nationell samverkan mot allvarliga It-hot, NSIT). “

DN TISDAG 26 JANUARI 2016:

“ Nu försvinner ”vänsterns” röster från polsk tv

DN i Warszawa. En efter en får de sparken, journalisterna på Polens statliga radio- och tv-kanaler, när den nya nationalkonservativa regeringen åtgärdar ”vänstervridningen” i medierna. Samtidigt söker man nya medarbetare via Youtube.

”Har du en smartphone? Spela in en rapport och bli reporter på TVP. Total frihet, inget fiffel. #braförändringar”

Så lanserar nye tv-chefen Jacek Kurski en kampanj på Twitter. Budskapet är att vem som helst från gatan är bättre än de erfarna medarbetare som nu tvingas lämna de polska public serviceföretagen i en strid ström.

Enligt en ny medielag som rege-ringspartiet PiS, Lag och rättvisa, klubbade igenom i december och som trädde i kraft nyligen tar finansministern över makten att utnämna chefer inom statliga medier. Dessa chefer har i sin tur nu inlett en utrensning av journalister som anses för mycket vänster eller som förknippas med den förra, liberala regeringen.

En av dem är Hanna Lis, som är ett av Polens mest kända nyhetsankare i tv – eller var, tills för en dryg vecka sedan.

– Jag kan inte direkt säga att jag var förvånad. Mitt och många andra namn fanns ju på listor över journalister som borde få sparken, säger hon när vi träffas på ett kafé i centrala Warszawa.

– Den nya chefen sa bara att jag ”inte passade in i det nya konceptet och att förändringens vindar blåser”.

Förutom att presentera nyheter på ”Panorama”, Polens motsvarighet till ”Rapport”, har Hanna Lis också varit värd för en politisk talkshow med inbjudna gäster.

– Okej, de kan anklaga mig för att vara liberal, men jag har aldrig umgåtts i politiska kretsar. Och till mitt program bjöd vi in folk från PiS hela tiden.

Hanna Lis misstänker att det inte är hennes sätt att arbeta det är fel på, utan hennes namn. Hon är gift med Tomasz Lis, en av Polens mest kända journalister och en frispråkig kritiker av PiS och regeringen.

Många, inte bara folk med högersympatier, menar att PiS bara fortsätter en polsk tradition. När man byter regering byter man också personal på andra nyckelpositioner, inklusive statliga medier.

– Det här är absolut inget nytt. Högerjournalister kände sig undanskuffade under den förra rege-ringen och många fick sluta, säger Tomasz Wroblewski, chefredaktör för det konservativa veckomagasinet Wprost.

Ändå – tidigare utrensningar har varit en västanfläkt jämfört med den storstädning som nu genomförs, ner till enskilda reportrar, producenter och programledare. Internationella organisationer som Reportrar utan gränser har protesterat, och medielagen var en del av bakgrunden till den unika granskning som EU-kommissionen ny-ligen inledde, och som i teorin kan leda till att Polen förlorar sin rösträtt i EU.

Det handlar delvis om ”polonisering” som motmedel mot vad PiS-ledaren Jaroslaw Kaczynski pekar ut som medier ”i tyska händer” och som anklagas för ”otillbörlig inblandning i Polens inre affärer” av ett regeringstroget journalistförbund.

Men medielagen är också ett försök att skapa ”nationella medier” som är regeringens språkrör och samarbetspartner, snarare än irriterande felfinnare och kritiker. En som är öppen med den här inriktningen är Krystyna Pawlowicz, framträdande PiS-parlamentariker och kvinnan bakom ”svarta listan” på icke önskvärda journalister.

Bland det som nu spolas bort finns enskilda program som inte passar in i PiS ideologi. Ett typ-exempel är ”Sterniczki”, ett feministiskt program på polska radions kanal 1, som har funnits i fyra år.

– Under det senaste året har jag attackerats av högerfolk som har krävt att jag ska få sparken. Så när beskedet kom i förra veckan var jag inte förvånad, berättar Robert Kowalski som har varit redaktör och programledare för programmet från starten.

”Sternizcki” (ungefär ”styrkvinnorna”) handlade inte om ”kvinno-frågor” utan hade som sin enkla grundidé att samtliga inbjudna gäster alltid var kvinnor. I andra radio- och tv-program är andelen kvinnor 13,1 procent, upplyser Kowalski som själv kallar sig både vänster och feminist.

– Men jag bjöd in högern hela tiden. Malgorzata Sadurska, som nu är nära rådgivare till president Andrzej Duda, var etta på min gästlista, berättar Kowalski och bläddrar i en sliten anteckningsbok.

– Titta här, 37 gånger har hon varit med i programmet. Men efter valet svarade hon inte längre när jag ringde. Och Krystyna Pawlowicz, den galnaste av deras parlamentsledamöter, var också med ofta.

Han berättar om ett minnesvärt program där Pawlowicz mötte trans-kvinnan Anna Grodzka, en ikon i den polska hbt-rörelsen, i en uppmärksammad debatt.

– Pawlowicz refererade hela tiden till Grodzka som ”han”. Det var förstås medvetet, en markering. Jag fick gripa in och avbryta och det hela blev ganska infekterat. Ibland har slagsmålet legat i luften i mitt program, säger han och skrattar.

Medan vissa har petats och and-ra har gått frivilligt lever de flesta medarbetare både på tv och radio i osäkerhet om sin framtid. En and-ra etapp av medielagen kommer inom några månader, och det ryktas att samtliga kommer att sägas upp och tvingas söka om sina tjänster – ”göra ett hugg och börja om från noll”, som kulturminister Piotr Glinski sa när DN:s Jan Lewenhagen intervjuade honom härom veckan.

Alicja, som egentligen heter något annat, har arbetat länge på radions nyhetsredaktion och var med 2005, när PiS ”rensade upp” förra gången. Då klarade hon sig, tror hon, för att hon hade låtit bli att ta emot en medalj från Aleksander Kwasniewski – dåvarande presidenten med bakgrund i PiS-politikernas stora hatobjekt Kommunistpartiet. Nu tar hon saken med ro.

– Jag är inte så oroad, inte än. Det är värre för yngre medarbetare, eller för politiska reportrar och sådana som sticker ut på Twitter och Facebook, säger hon.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se “

“Detta har hänt.
PiS har egen majoritet i parlamentet

Nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa, PiS, vann parlamentsvalet i oktober 2015 med 37,6 procent av rösterna, vilket gav partiet en egen majoritet i sejmen, det polska parlamentet. Liberala Medborgarplattformen, PO, stannade på 24,1 procent och fick lämna regeringsmakten efter åtta år.

Ledare för PiS är Jaroslaw Kaczynski, tvillingbror till förre presidenten Lech Kaczynski som omkom i en flygkrasch utanför Smolensk i Ryssland 2010. Kaczynski är partiledare och anses vara den som i praktiken leder Polen, trots att partikamraterna Andrzej Duda och Beata Szydlo (bilderna) innehar president- respektive premiärministerposten.

Ideologiskt står PiS för en mycket konservativ hållning i sociala frågor, samtidigt som partiet pläderar för mer inblandning av staten i ekonomin. Bland annat planeras höjda skatter för utlandsägda företag och banker, samt ett nytt bidrag till alla familjer med två eller flera barn.

Den 22 december antog parlamentet på regeringens förslag en ny lag som kraftigt minskar författningsdomstolens möjligheter att stoppa lagförslag som anses strida mot konstitutionen.

Den 30 december antogs den nya medielagen, som bland annat överför makten att tillsätta chefer inom statlig radio och tv till finansministern.

Det är framför allt dessa båda lagändringar som har fått stark internationell kritik, och de är bakgrunden till att EU-kommissionen har inlett ett särskilt förfarande som i förlängningen skulle kunna beröva Polen dess rösträtt i EU. I praktiken kommer detta dock inte att ske, efter-som Ungern lovar att rösta emot.

De nya lagarna splittrar Polen, och anhängare till den förra, liberala regeringen menar att PiS undergräver demokratin. Sedan nyår hålls regelbundet stora protestmarscher i Warszawa och andra städer. Den legendariske Solidaritetsledaren och förre presidenten Lech Walesa stöder de protesterande och har anklagat regeringen för att ”förstöra Polen”. “

TISDAG 26 JANUARI 2016:

“ Fredssamtalen om Syrien skjuts upp fyra dagar

Syrien. De FN-ledda fredssamtalen om Syrien dröjer till på fredag, fyra dagar senare än planerat. Stötestenen är vilka grupper ur den syriska oppositionen som ska bjudas in till förhandlingsbordet i Genève.
Mötet skulle ha börjat på måndagen, men då rådde fortfarande oenighet om gästlistan. FN:s särskilda sändebud Staffan de Mistura hoppas att oklarheterna ska vara utredda till i dag, tisdag.
Den 17 länder starka ”stödgrupp” för Syrien som ska medverka i förhandlingarna i Genève tvistar om vilka som ska representera oppositionen. Bland annat är Turkiet starka motståndare till att de syriska kurdernas väpnade gren YPG deltar.
– Om terrorgrupper som YPG-milisen bjuds in så undermineras fredssamtalen, fastslog den turkiske utrikesministern Mevlut Cavusoglu.
Ryssland ställer sig däremot bakom kurdernas närvaro. Den syriska regeringen, med Iran och Ryssland i ryggen, vill inte ha med den islamistiska grupperingen Jaish al-islam som de betecknar som ”jihadistiska”.
Jaish al-islam, vars ledare dödades i ett ryskt flyganfall strax före jul, valdes ut som en av femton representanter från regimmotståndet av den så kallade Högsta förhandlingskommittén (HNC). HNC är en allians av oppositionsrörelser som möttes i Riyadh i Saudiarabien i förra månaden.
USA:s utrikesminister John Kerry höll god min på måndagen och sade att ”en, två eller tre dagars” fördröjning var bättre än att börja förhandlingarna i oklarhet.
FN:s särskilda sändebud Staffan de Mistura sade på måndagskvällen att inbjudningarna ska skickas ut under tisdagen. Fredssamtalen är tänkta att starta på fredag den 29 januari, uppger TT.
Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN TISDAG 26 JANUARI 2016:

“ Tre faktorer som påverkar bolagen

Kina, oljan och kronan. Det är avgörande faktorer när storföretagens chefer spår hur år 2016 ska bli.

Nu är det dags för de börsnoterade företagen att presentera resultaten för det sista kvartalet i fjol och därmed hur helåret 2015 har varit. Men många av vd:arna kommer också att ge vinkar om vad de tror om framtiden.

Förutsättningen är tydlig: svensk ekonomi går bra, med en tillväxttakt som närmare sig fyra procent. Företagen har också, i de flesta fall, presterat starka kvartalsresultat under 2015.

Men sett till aktiekurserna har 2016 börjat rent bedrövligt. Det är dock skillnad på börsen och den så kallade reala ekonomin, där produktionen sker. Börsfallen under januari har till stor del varit en ”smittoeffekt” av kräftgången på de kinesiska börserna.

Kinas ekonomi går inte heller så starkt som den har gjort tidigare år.

– Kina har ändå en hygglig tillväxt, säger Torbjörn Isaksson, chefsanalytiker på Nordea.

– Där har man dessutom kommit med stimulanser och det kommer säkert mer, tillägger han.

Så vad kommer storföretagens ledningar att titta närmare på?

– Vd:ar pratar om det som ni skriver om, säger finansanalytikern Peter Malmqvist med ett skratt.

Peter Malmqvist räknar med att de flesta företag kommer att vara rätt så allmänna i sina kommentarer om den framtida utvecklingen. Men det finns undantag.

– Det finns de bolag som är mer precisa, som SKF, Atlas Copco och Alfa Laval, säger han.

– Det skiljer sig ganska mycket mellan småföretags vd:ar och storföretagens i hur precisa de är, tillägger han.

Självklart kommer Kinas ekonomi vara mycket i fokus för de svenska exportberoende storföretagen. Redan under 2015 uttryckte flera storföretagschefer, som ledningarna för Volvo och Atlas Copco, oro för utvecklingen där.

En annan faktor som kommer att påverka storföretagen olika mycket är de fallande råvarupriserna. Det är negativt för till exempel gruvföretaget Boliden, men även de som levererar till gruvnäringen. Hit hör företag som Sandvik och Atlas Copco.

Visserligen kan billigare olja gynna dem, men Sandvik har även oljeindustrin som kund och det låga oljepriset kan därmed få negativa konsekvenser för den delen av Sandviks verksamhet.

Torbjörn Isaksson påpekar dock att det låga oljepriset, generellt, är bra nyheter för ekonomin.

– Det fungerar som en skattesänkning och bör balansera börsoron, säger han.

Självklart kommer kronans kurs mot främst euron och dollarn vara av intresse. Det finns ett under-liggande tryck på kronan att den ska stärkas: Det här försöker Riksbanken möta; den vill ha en långsam, försiktig förstärkning.

Exportföretagen vill inte heller ha en för stark krona, eftersom det gör svenska varor dyrare utomlands.

En bransch som kan räkna med förändringar i spelreglerna under de närmaste åren är bankerna. I vår träder amorteringskravet i kraft. Det i sig behöver inte få så stor betydelse, eftersom bankerna redan har infört strängare krav på låntagare. Det gäller både amortering och hur mycket man får låna i förhållande till sin inkomst.

Men trycket på att dämpa hus-hållens lånande bara ökar. Nya ännu tuffare krav på ett lånetak i förhållande till inkomst, är något som - Finansinspektionen redan antytt.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

DN ONSDAG 27 JANUARI 2016:

”Frys ingångslönerna för att kunna ge fler nyanlända jobb”

“ Inför avtalsrörelsen. Förra året ansökte 160 000 människor om asyl i Sverige. Många kommer att få stanna, men det tar för lång tid för nyanlända att få arbete. Därutöver finns det många unga som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det är dags att frysa ingångslönerna för att ge fler en chans att få jobb, skriver Karin Johansson, Svensk Handel.

Den avtalsrörelse som nu pågår handlar lika mycket om alla som står utanför arbetsmarknaden som alla som har ett jobb. Tyvärr tycks inte alla parter se det så och i diskussionen om avtals-rörelsen glöms de som står utanför ofta bort.

I dag växlar vi, Svensk Handel, och vår motpart Handelsanställdas förbund krav inför avtalsrörelsen. Ett av våra krav kommer att vara att ingångslönerna ska frysas under kommande avtalsperiod. Det innebär inte sänkt lön för en enda medarbetare i handeln. Däremot innebär det att vi underlättar för alla som står utanför arbetsmarknaden att få in en fot.

Konkurrenskraften för svenska företag måste vara en grundläggande utgångspunkt i avtalsrörelsen. Löneökningar som överstiger vad den exportberoende industrin tål vore direkt skadliga också för handeln. Därför är det viktigt att industrin går före och sätter nivån för löneökningarna. Men det finns också andra frågor som är viktiga, inte bara för handeln, utan också för att Sverige långsiktigt ska hålla ihop. Ingångslönerna är en sådan fråga.

Under 2015 ansökte över 160 000 människor om asyl i Sverige. Många av dem kommer att få uppehållstillstånd och ska hitta jobb, bostad och lära sig svenska. En del har utbildning från sitt hemland, men många saknar utbildning som är gångbar på den svenska arbetsmarknaden. Sverige har sedan tidigare stora integrationsutmaningar. Det tar för lång tid för nyanlända att få ett arbete och skillnaden i sysselsättning och arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda är alldeles för hög. Därutöver finns ett stort antal unga som har svårt att komma in på arbetsmarknaden och många som har stått utanför under lång tid. Hur alla dessa ska kunna få jobb är en stor utmaning som staten, kommunerna och alla parter på arbetsmarknaden har ett gemensamt ansvar för att hitta lösningar på. Då kan inte svaret vara att just nu göra det dyrare och svårare att anställa just dem som har svårast att få ett jobb.

Om vi inte gemensamt tar ansvar för den situation Sverige är i, riskerar vi att få stora grupper som fastnar i permanent utanförskap. Då är det fel att gömma sig bakom ideologiska skygglappar och gamla sanning-ar. Det behövs en bred palett av åtgärder såsom utbildningssatsningar, bättre validering av kunskaper, förbättrad svenskundervisning med mera. Men det går inte att blunda för att svensk arbetsmarknad i dag stänger ute många som skulle kunna få jobb om villkoren var anno-rlunda. Här kan regering och riksdag göra mycket när det gäller exem-pelvis skatter och arbetsgivaravgifter. Det är olyckligt att man politiskt valt att göra det dyrare att anställa genom att höja arbetsgivaravgifterna för unga. Höjningen motsvarar en löneökning på 2,3 procent för handeln. De frågor vi parter på arbetsmarknaden har makt över måste vi också ta ansvar för. Därför är det dags att på allvar diskutera nivån på ingångslönerna.

Handeln i Sverige sysselsätter en halv miljon människor i såväl detalj- och partihandel som e-handel. Handeln står för 11 procent av

BNP och 11 procent av alla skatteintäkter. Branschen genomgår en strukturomvandling som beror på digitalisering och internationalisering. Det pressar branschen och många företag har små marginaler. Samtidigt medför utvecklingen nya möjligheter och bättre service för konsumenten.

Varje år nyanställer handeln 120 000 personer. Det skulle kunna vara fler om villkoren var annorlunda. På tio år har ingångslönerna i handeln för en oerfaren 19-åring höjts från 15 100 till 19 739 kronor i månaden, (justerat för inflation). Det är nu dags att slå in på en ny kurs och frysa ingångslönerna.

○ För att fler människor utan relevant erfarenhet och utbildning ska ha en chans att komma in på svensk arbetsmarknad behövs fler jobb. Sverige har i dag den lägsta andelen jobb utan krav på erfarenhet och utbildning i hela EU. Samtidigt som vi 2015 tog emot flest asylsökande i hela EU efter Tyskland. Det är inte hållbart. Den höga ingångslönenivån har starkt bidragit till att det finns få enkla jobb. Handeln är en inkörsport till arbetsmarknaden. Var fjärde svensk hade sitt första jobb inom handeln. Många stannar kvar och går vidare inom handeln, medan andra rör sig till andra branscher och har med sig värdefulla erfarenheter. Handeln skulle kunna anställa många fler om kostnaderna inte var så höga.

○ Sedan de nuvarande kollektivavtalen tecknades 2013 har Sverige inte haft någon inflation. Det har alltså inte blivit svårare att leva på sin lön. Den nivå som facket tyckte var bra då borde därför också vara lika bra i dag.

○ Konjunkturinstitutet, Finanspolitiska rådet, IMF och en rad andra tunga bedömare har bland annat påpekat att höga ingångslöner leder till färre jobb och att det främst drabbar dem som saknar erfarenhet eller utbildning. Anpassade ingångslöner skulle kunna höja sysselsättningen bland dessa grupper. När alla ser problemet blir bevisbördan tung för den som vill gå i motsatt riktning.

○ Det är i dag svårt att göra lönekarriär i handeln. Den som börjar i handeln direkt efter gymnasiet tjänar obetydligt mindre än den som jobbat i handeln i många år. Detta till följd av höga ingångslöner. Om ingångslönerna inte hela tiden ökade skulle lönespridningen i branschen kunna öka. På så sätt skulle den som har mer erfarenhet och kunskap också kunna få en högre lön. Det skulle öka attraktiviteten för handeln som bransch.

Facket brukar hävda att frysta ingångslöner leder till ”ett A- och ett B-lag på arbetsmarknaden” eller till fattigdom. Förutom att ingen får sänkt lön med en frysning så är det för oss självklart att den största klyftan finns mellan dem som har jobb och dem som inte har det. Och att den som löper risk för fattigdom är den som saknar en lön att leva på.

Från Svensk Handels sida driver vi inte att ingångslönenivån ska sänkas i den här avtalsrörelsen utan i stället att nivån ska ligga still. Om vi möts av krav på höjning av nivån måste Handelsanställdas förbund svara på frågan hur en höjning leder till fler jobb för dem som står utanför. Varför vi ska göra det ännu svårare än det redan är för dem som står utanför att få sitt första jobb och komma in på arbetsmarknaden?

Nu är inte tid för skrämselretorik och ideologiska låsningar. Låt oss tillsammans göra en ansträngning för att få in fler i arbetsgemenskapen. Vi lovar att anställa fler – men då måste tröskeln sänkas.

Karin Johansson, vd, Svensk Handel “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“ Handels lönekrav visar sprickan inför avtalsrörelsen

LO:s tredje största förbund Handels begär 3,1 procent i löneökningar, 0,3 procentenheter mer än industrifacken. Därmed bekräftas lönerörelsen som en huggsexa i vardande, där få om ens några fackförbund tänker respektera industriavtalets märke som tak.

– Inom LO har vi kommit överens om att minska löneklyftorna, och ska vi kunna göra en låglönesatsning så måste det vara på den här nivån, hävdar det kvinnodominerade låglöneförbundets ordförande Susanna Gideonsson, som manar Handels nära 160 000 medlemmar till kamp.

– Vi står varken under industrins eller någon annans kappa. Handels roll är att sätta avtalsrörelsens andra ”märke”: jämställdhetsmärket, för kvinnorna och de lågavlönade.

Strax före jul utbytte fack och arbetsgivare inom industrin avtalskrav. Industrifacken begär 2,8 procent.

I nära tjugo år har den konkurrensutsatta industrins avtal fastställt löneutrymmets gränser för resten av den svenska arbetsmarknaden. Men inför årets avtalsrörelse sprack LO-samordningen. Och nu har sju av de 14 LO-förbunden lagt fram krav en bra bit över IF Metalls: jätten Kommunal kräver 3,3, med mest för undersköterskorna, och Byggnads, Elektrikerna, Målarna, Fastighets och Seko begär 3,2 procent.

Handels krav är minst 750 kronor för samtliga, vilket omräknat till procent blir 3,1 procent.

Det krav på frysta lägstalöner som Handelsarbetsgivarna framförde på onsdagens DN Debatt med hänvisning till att fler nyanlända ska kunna komma i arbete viftas snabbt bort av de handelsanställdas ledning:
– Arbetsgivarna vill alltid frysa lägstalönerna, och de hittar alltid något argument i tiden. Men det skulle drabba våra medlemmar oerhört hårt, på några års sikt skulle lönerna dras ned för en större del av medlemmarna.

Handeln har råd att fortsätta anställa både nyanlända och ungdomar utan sänkta löner, säger Susanna Gideonsson, och hänvisar till färska siffror från Konjunktur-institutet.

Handels efterlyser tryggare jobb, med ett slut på ”daglöneriet” med sms-jobb, liksom kräver att heltid blir norm. I dag arbetar sex av tio medlemmar deltid och genomsnittsanställningen är 27 timmar i veckan.

En tredjedel har otrygga anställningar. Handels vill att inga anställningar får vara 14 dagar, och att tidsbegränsad anställning enbart ska få användas vid vikariat, säsongsjobb och tillfälliga arbetstoppar.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

“ Fakta.
Handels krav
Löneökningar med 750 kronor per månad för heltidsanställda. Samma på lägstalönerna.
Normen ska vara heltidsanställningar och tills vidare.
Tidsbegränsade anställningar ska bara få användas vid vikariat, säsongsjobb och tillfälliga arbetstoppar. “

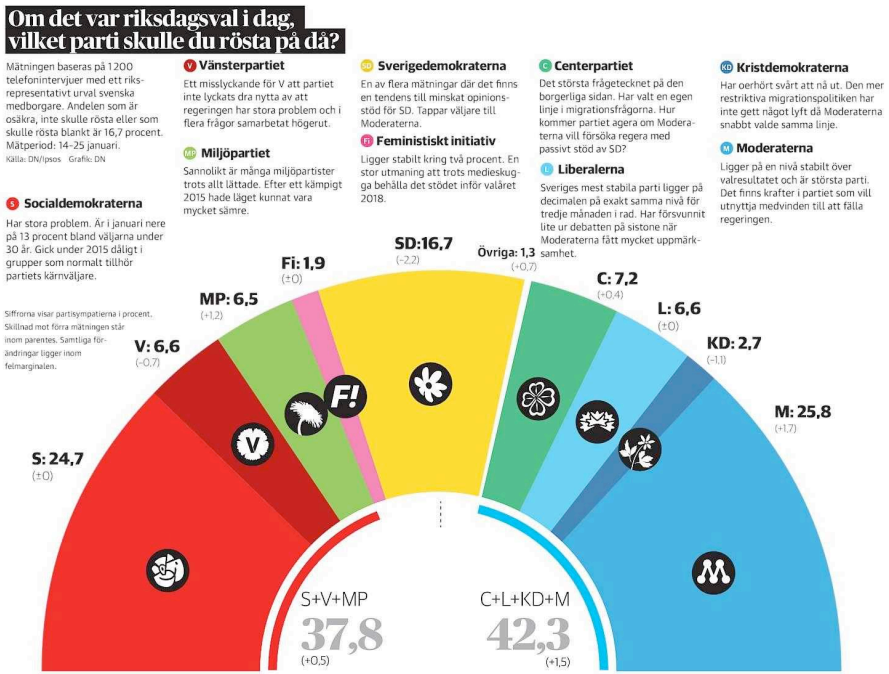

DN ONSDAG 27 JANUARI 2016

“ S inte längre största parti

Moderaterna är större än Socialdemokraterna, visar DN/Ipsos januarimätning. Det är första gången på fyra år som S inte är största parti. – Det stärker Anna Kinberg Batras ställning, säger David Ahlin, opinionschef på Ipsos.

Socialdemokraternas problem har fått stor uppmärksamhet den senaste tiden. Partiet har efter en tuff höst präglad av flyktingkrisen rasat ner på samma nivåer som under Juholtkrisen.

I januarimätningen är dessutom Moderaterna, med ett stöd på 25,8 procent, större än Social-demokraterna. Det har inte inträffat sedan februari 2012 då Stefan Löfven var nytillträdd partiledare för Social-demokraterna.

– Det har viss psykologisk betydelse att M är största parti även om S och M statistiskt sett är jämnstora. Det stärker också Anna Kinberg Batras ställning att ett år efter att hon tillträdde kunna visa att Modera-ternas stöd har ökat, säger David Ahlin.

Moderaterna ser ut att ha hejdat tappet till Sverigedemokraterna.

– I analysen ser vi en tendens till att Moderaterna vinner tillbaka välja-re från SD. Det är för tidigt att dra några slutsatser efter en mätning men det blir intressant att följa det flödet framöver, säger David Ahlin.

I DN/Ipsos januarimätning noterar Socialdemokraterna ett opinions-stöd på 24,7 procent. Partiet tappar inte ytterligare jämfört med decem-bermätningen, men det torde glädja få socialdemokrater då siffrorna ligger på historiskt låga nivåer.

– En förklaring till tillbakagången tror jag handlar om att Socialdemo-kraternas linje i flyktingfrågan har varit och fortfarande är otydlig. Man har lagt om politiken totalt under loppet av några månader. Det har varit svårt att hänga med, helt enkelt, säger David Ahlin.

En annan viktig orsak till Social-demokraternas kräftgång är av struktu-rell och demografisk natur. Partiet har problem i en rad centrala väljargrupper. Ipsos kunde i sin årsrapport, som DN rapporterade om i

måndags, visa att S tappar bland LO-medlemmar, ungdomar och väljare i södra Sverige.

– I januari är stödet bland väljare under 30 år 13 procent, jämfört med 34 procent bland väljare över 60 år. Det är en väldigt stor skillnad. S-väljarna blir allt äldre, färre är arbetare och färre arbetare ser sig som vänster. Det påverkar i bakgrunden, säger David Ahlin.

Sverigedemokraterna backar i mätningen med 2,2 procent till 16,7 procent. Minskningen är precis inom felmarginalen, men en liknande tendens har den senaste tiden funnits även i andra instituts mätningar.

– Det är jätteintressant att se vad som händer med stödet för SD när fler partier har en stram flykting-politik. Det kan öka partiets trovärdighet i frågan, men det kan också leda till väljarströmmar till M och S, säger David Ahlin.

Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Libe-ralerna och Centerpartiet har i grunden stabila opinionssiffror på ungefär samma nivå, 6,7 procent. Kristdemokraterna ligger fortsatt dåligt till i opinionen. Med ett stöd på 2,7 procent är KD under riksdagsspärren för åttonde mätningen i rad. Bara vid två tillfällen sedan riksdagsvalet 2014 har partiet nått ett stöd på över 4 procent.

På blocknivå är de fyra allianspartierna större än de rödgröna partierna, även om KD:s stöd räknas bort. Med 42,3 procent tillsammans för de fyra partierna ter sig dock en egen majoritet för Alliansen som avlägsen.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“ Störst, bäst och vacklande

Moderaterna har lagt sig i omkörningsfil. Enligt både DN/Ipsos och Sifo är Anna Kinberg Batras parti nu större än Socialdemokraterna. Allianspartierna samlar mer stöd än de rödgröna tillsammans.

Borgerliga politiker känner fartvinden i håret.

Skånemoderaterna är inte ensamma om att kittlas av siffrorna. För SvD (26/1) förklarar M-ordföranden i Östergötland att det nya opinionsläget kräver att partiledningen agerar. Nyligen svängde Muf i frågan, även ungdomsförbundet vill nu avsätta Stefan Löfven.

Hur? Att fälla regeringen är ingen konst i sig. En variant vore till exempel att ta konflikt om den bortre parentesen i sjukförsäkringen. Riksdags-majoriteten, alltså Alliansen och SD, har tillkännagivit att den är emot regerin-gens avskaffande av tidsgränsen.

Partierna kan när som helst väcka misstroende mot den ansvariga ministern, Annika Strandhäll (S), vilket i sin tur kan leda till att regeringen ställer kabinettsfråga. Kanske gör det susen.

Om regeringen ändå sitter kvar kan oppositionen fortsätta att bocka av ministrar från sin lista tills det hela blir ohållbart för Stefan Löfven. Enligt tidningen Fokus skisseras denna sorts taktik i Moderaternas ledning. En annan metod för Alliansen vore att lägga en gemensam budget, blunda och hoppas att Sverigedemokraterna röstar på förslaget.

I den frågan uttalade sig Jimmie Åkesson i onsdagens Dagens Industri. Skulle han hjälpa Alliansen att få till stånd ett maktskifte? ”Mycket talar för det”, säger SD-ledaren. Även utan förhandlingar skulle han vara villig att lotsa en borgerlig budget genom riksdagen och låta Anna Kinberg Batra bli statsminister.

Sedan då? Här tar önsketänkandet vid.

En moderat säger till SvD att de borgerliga kan styra så länge de rödgröna ”lovar att upphöra med sin budgetsamverkan”. Upp flyga avgångskraven, tanken stilla stå. I vilken värld skulle motståndarna godvilligt lägga sig platt för Alliansen? Stefan Löfven och de rödgröna kan inte bara pensioneras från politiken.

Hur man än vrider och vänder på opinionsmätningarna samlar M, KD, C och L ingen majoritet. Även om partierna tvingar fram ett nyval riskerar de att förbli beroende av Sverigedemokraternas aktiva stöd. Den strategin bygger varken på realism eller ryggrad.

Flyktingkrisen har gett upphov till en illusion. I det bedrägliga ljuset av de etablerade partiernas kovändning kan Jimmie Åkesson plötsligt te sig ungefär som andra politiker.

Men den som tror att partiets bruna rötter och främlingsfientlighet är en överspelad historia bedrar sig. Sverigedemokraternas politiska bränsle är invandringsmotstånd, i alla lägen.

Jimmie Åkesson må omformulera sina ultimatum – och mumla om villkoren för partiets stöd, som i Dagens Industri – men hans anpassning sker naturligtvis för att uppnå politiska mål: att växa, och att stoppa ”islamiseringen”.

Liberal arbetsmarknadspolitik, borgerliga välfärdsreformer och ansvar för ekonomin – det som Alliansen samlas kring – har aldrig funnits på SD:s dagordning. Partiets bild av ett gott samhälle är i grunden antiliberalt.

Stefan Löfvens svaga insatser har blivit ett huvudbry även för de borgerliga. Förhoppningen var väl att den rödgröna regeringen skulle förkroppsliga något hiskeligt att opponera mot. S fick dessutom gärna regera sig i botten lagom till valet 2018.

Men Alliansen har inte förmått häva sig upp med hjälp av statsministerns tillkortakommanden. Partierna kan inte ta spjärn mot S-MP-projektet – som mest liknar en expeditionsministär. Kärnan är för porös, och ”Samarbetsregeringen” duger knappast heller till att göra tunga uppgörelser med – annat än i akuta lägen. Bristen på trovärdighet har mest gynnat Sverigedemokraterna.

Moderaterna skulle dock knappast gynnas av att försöka göra resten av mandatperioden till en utdragen kabinettsfråga. Väljarna kommer att genomskåda övertaktiserandet.

Att 25 procent i väljaropinionen tycks räcka för att ge partiet hybris inger inte förtroende. I tidningen Fokus talar M-företrädare om Anna Kinberg Batras potential som en svensk Margaret Thatcher eller Angela Merkel. Men resan dit är många mil.

Fortsatt dödläge och politisk förlamning kan vara värre än en regeringskris. Men innan Moderaterna och Alliansen gör slag i saken måste det finnas en trovärdig plan för maktskifte.

DN 28/1 2016 “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“ Maktlöshetens gnagande ångest

För att möta tidens utmaningar skulle USA behöva stärka sina demokratiska institutioner. I stället har väljarnas vrede gett medvind åt starka män som lägger skulden för allt ont hos någon obestämd skurk.

År 1936 skrev George Orwell en storartad essä som han gav titeln ”Att skjuta en elefant”. Han hade varit polisofficer i Burma i kolonialväldets tjänst. En dag gick en elefant bärsärkagång, bröt sönder sina kedjor, trampade ner hus och dödade en människa.

Medan Orwell närmar sig elefanten med geväret i handen samlas över 2 000 burmeser bakom honom. De hatar honom, men det ska bli spännande att se en elefant skjutas och köttet kommer väl till pass. Orwell vill inte skjuta det stackars djuret, som har lugnat sig och betar gräs i godan ro. Men han känner trycket från folkmassan bakom sig. De skulle skratta åt honom om han inte dödade elefanten.

”Jag var bara en absurd marionett som drevs hit och dit av viljan hos de där gula ansiktena bakom mig”, skriver Orwell. Och så utsatte han elefanten för en lång och plågsam död.

I hans essä tycker sig ingen ha makt. Inte lokalbefolkningen, imperialismens offer. Inte Orwell, mannen med geväret. Imperialisterna i London är för långt borta.

Så där ungefär är det i världen i dag. Om något förenar Amerika i denna tid av splittring är det en utbredd förnimmelse av att makten ligger någon annanstans än där man själv befinner sig.

Det republikanska etablissemanget tror att gräsrötterna har makten, gräsrötterna tror motsatsen. Fackföreningarna tror att företagen har makten, företagen tror att det är tvärtom. Tillsynsmyndigheterna tror att Wall Street har makten, Wall Street tror att tillsynsmyndigheterna har den. Opinions-institutet Pew frågade ett antal amerikaner: ”Anser ni att er sida har vunnit eller förlorat mer?” 64 procent, med majoritet i båda partierna, svarade att deras sida förlorat mer.

Numera tycks man underskatta sin egen makt eller lida av maktlöshetens ångest.

När en grupp känner sig förtryckt samlar den sig ibland kring konkreta reformförslag för att skaffa sig mer makt. Det är vad Black Lives Matterrörelsen gör.

Men i andra fall blir en känsla av total maktlöshet förödande. Som den psykologiska forskningen visar känner sig många mindre värda och bidrar själva till att göra livet svårt för sig. Några överdriver tyngden och storleken hos hindren. Andra känner sig avhumaniserade, övergivna, utslagna och skyldiga.

Vi lever i en värld av isolering och atomisering där människor misstror sina egna institutioner. Många reagerar på sin maktlöshet med meningslöst destruktivt beteende.

Ett exempel är att ungdomar i de palestinska områdena inte organiserar sig och inte heller arbetar för sitt samhälle för att få en bättre chans. De går in i Israel, knivhugger en soldat eller en gravid kvinna och blir skjutna eller grips – varje gång. De kastar bort sina liv på en meningslös och för det mesta misslyckad terroristhandling.

Det amerikanska presidentvalet förgiftas av en känsla av maktlöshet.

Amerikanerna lider under invecklade, olösliga problem där ingen skyldig kan pekas ut. Den teknologiska utvecklingen skapar arbetslöshet, globaliseringen och den snabba rörligheten destabiliserar samhällen, familjestrukturen är i upplösning, den politiska ordningen i Mellanöstern bryter samman, den kinesiska ekonomin spricker, ojämlikheten ökar, världsordningen faller sönder och så vidare.

För att kunna ta itu med dessa problem behöver vi stora, ansvarskännande institutioner (maktcentrum) som mobiliserar människor, syr ihop regerande majoriteter och genomför handlingsplaner. I USA är detta lika med fungerande politiska partier och en fungerande kongress.

De institutionerna har förlorat kraft på senare tid. Partierna har försvagats både av lagar om kampanjfinansiering och av en dom i högsta domstolen. Deras finansieringskanaler har skurits av och makten förskjutits till polariserade superdonatorer som arbetar utanför partisystemet. Kongressen har försvagats av polarisering och av medlemmar som inte tror på lagstiftning.

I stället för att ställa sig bakom dessa institutioner är många väljare benägna att göra allt värre. Nedtryckta av maktlöshetens ångest dras många till ledare som låtsas att våra problem kan lösas om man besegrar någon obestämd skurk. Donald Trump säger att skulden ligger hos enfaldiga eliter, Ted Cruz att den ligger hos Washingtonkartellen, medan Bernie Sanders pekar ut Wall Street.

Trots alla svårigheter vi har med Wall Street och Washington är sanningen att våra största problem är systemfel – störningar som orsakas av teknologiska framsteg och globalisering, massmigration, familjens sönderfall och så vidare. Det finns ingen allsmäktig drake att dräpa.

Om vi ska ha något hopp om att lära oss hantera stora systemfel måste vi alla reparera stora institutioner och ha fungerande partier och en fungerande kongress. Vi måste skaka av oss den politik- och institutionsfientliga stämning som råder och återuppbygga effektiva demokratiska maktcentrum.

Detta kräver mindre atomisering och mer kollektivt handlande, färre starka män men starkare sammanhållning. Det kräver den politiska arkitekturens hantverk, inte raseringens demagogi.

David Brooks

Översättning: Margareta Eklöf “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

”Nästan alla stora byggen av järnvägar är olönsamma”

“ Ny rapport. Det tycks råda enighet om att svenska transportsystem behöver rustas upp och byggas ut. Men beslut om satsningar för hundratals miljarder kronor fattas med dåliga underlag och trots att det är samhällsekonomiska förlustaffärer. Det skriver SNS Konjunkturråd och ger sex förslag som kan förbättra resursanvändandet.

Ett väl fungerande transportsystem är grundläggande för det moderna samhället. Skattebetalarna lägger väldiga resurser på investeringar i och underhåll av transportinfrastruktur samt på kollektivtrafik. Detta är ändå litet jämfört med vad resenärer och transportörer lägger ned i form av tid och pengar.

Politiska beslut har en avgörande inverkan på transportsystemet. Beslut om investeringar i och underhåll av infrastruktur, prissättning och regleringar får därför stora konsekvenser för ekonomin och välfärden. Sådana beslut bör självklart fattas på transparenta och gedigna underlag och i enlighet med riksdagens mål ”... att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportpolitik”. Den rapport som SNS Konjunkturråd presenterar i dag visar att så långtifrån är fallet. Beslut om åtgärder för hundratals miljarder kronor fattas på bristfälligt underlag och trots att den samhällsekonomiska avkastningen många gånger är negativ. Detta gäller såväl underhåll som genomförda, pågående och beslutade investeringar.

Trafikverket har i uppgift att genomföra samhällsekonomiska bedömningar av transportinvesteringar. Som framgår av vår rapport är den analysmetod som används väl beprövad både i Sverige och internationellt och är ett väl fungerande verktyg för att bedöma samhällsnyttan av investeringar i transportinfrastruktur. En sådan analys inkluderar självklart pekuniära kostnader och intäkter, som investeringskostnad och driftskostnader respektive eventuella biljett- och skatteintäkter. Den inkluderar dessutom icke-pekuniära kostnader och intäkter. Nyttan av bland annat kortare restider, ökad punktlighet, färre olyckor och minskade utsläpp beräknas utifrån medborgarnas egna värderingar översatta till kronor och ören.

Det tycks råda konsensus om att den svenska infrastrukturen behöver upprustas och byggas ut i snabbare takt. Men av de projekt som den dåvarande regeringen valde ut på Trafikverkets lista till den nationella investeringsplanen 2010–2021 var investeringar för 61 av 157 miljarder kronor samhällsekonomiskt olönsamma. En del var olönsamma även om man skulle bortse från investeringskostnaden! Hade regeringen prioriterat på grundval av samhällsekonomisk lönsamhet hade samhällsnyttan blivit 42 miljarder högre.

Den samhällsekonomiska lönsamheten tycks ha spelat en ännu mer underordnad roll för den nu gällande investeringsplanen för 2014–2026. Inga kalkylresultat redovisades för projekt som inte kom med i planen och många projekt kom med i planen på regeringens direktiv utan att några kalkyler hade gjorts, bland annat två etapper på höghastighetsbanorna.

En genomgång av genomförda, pågående och planerade stora järnvägsinvesteringar är ännu mera nedslående. Nästan alla var samhällsekonomiskt olönsamma vid beslutstillfället. Det gäller Norrbotniabanan mellan Umeå och Luleå som beräknas kosta minst 30 miljarder kronor, Botniabanan mellan Nyland norr om Sundsvall och Umeå, Västlänken under centrala Göteborg för 20 miljarder kronor, Citytunneln under Malmö för 8,5 miljarder kronor samt höghastighetsbanorna för i dagsläget minst 256 miljarder kronor.

En annan återkommande observation är att investeringskostnaderna underskattas. Ofta underlåter man att inkludera nödvändiga följdinvesteringar (Botniabanan, Citybanan, Västlänken och höghastighetsbanorna). Ett fattat beslut brukar inte rivas upp även om kostnadsökningarna blir betydande (Hallandsås-tunneln). Prognoser för person- och gods-trafiken är systematiskt överoptimistiska och ger därför orealistiska restidsvinster (Norrbotniabanan, Botniabanan och höghastighetsbanorna). Dessutom används en diskutabelt låg kalkylränta, något som blåser upp intäkterna i förhållande till kostnaderna (höghastighetsbanorna).

När den samhällsekonomiska kalkylen visar på minus – trots underskattade kostnader och överskattade intäkter – är det vanligt att åberopa effekter på regional utveckling, syssel-sättning och miljö som hävdas göra projektet lönsamt och som inte ingår i kalkylen därför att de är svåra att översätta till kronor och ören. Förfarandet är feltänkt. De flesta av de åberopade effekterna finns redan med i kalkylen och de finns med i alla projekt. Forskning visar att den rangordning efter samhällsekonomisk lönsamhet som ges av samhällsekonomiska kalkyler i stort sett inte ändras av att kvalitativa effekter inkluderas.

Kraven på mer resurser till infrastruktur måste ses i ljuset av att dagens resursanvändning inte är kostnadseffektiv. De problem som finns beror på ramverket för beslutsfattande. Vi föreslår därför följande förändringar:

1 Medfinansiering från andra offentliga eller privata aktörer bör accep-teras endast under mycket strikta förutsättningar. Detta kan bidra till att minska trycket från olika intressegrupper för att genomföra olön-samma projekt.

2 Beslut om hur samhällsekonomiska analyser ska göras och vilka ingångsvärden som ska användas bör flyttas från Trafikverket till en oberoende expertkommitté under Finansdepartementet. En liknande ordning råder i Norge.

3 Trafikverkets uppdrag omformuleras. Myndigheten ska genomföra en samhälls-ekonomisk kalkyl för samtliga projekt över en viss storlek samt identifiera de samhällsekonomiskt mest lönsamma investeringarna inom en viss budgetram.

4 Trafikverket ges i uppdrag att årligen rapportera resultatet av gjorda investeringar och andra åtgärder.

5 När Trafikverket föreslår eller när regeringen beslutar om en nationell investeringsplan ska eventuella avvikelser från den samhällsekonomiska prioriteringsordningen motiveras och kostnaden anges, liksom konsekvenserna för andra projekt som trängs ut från planen.

6 Oberoende experter bör återkommande granska Trafikverkets samhällsekonomiska kalkyler.

Förslagen syftar inte bara till att öka samhällsnyttan av de resurser som avsätts för infrastruktur utan också till att öka transparensen kring trafikpolitiska beslut. Det bör vara tydligt för medborgarna på vilka grunder beslut är fattade och vilka konsekvenserna är. Detta är en förutsättning för att de ska kunna se vilka avvägningar som görs mellan trafikpolitiska och andra mål samt för demokratiskt ansvarsutkrävande.

Maria Börjesson, docent i transportsystem-analys, KTH
Harry Flam, professor emeritus i internationell ekonomi, Stockholms universitet
Ulrika Mörth, professor i statsvetenskap, Stockholms universitet
Jan-Eric Nilsson, professor i transportekonomi, KTH och VTI
Rapportens författare svarar för analys, slutsatser och förslag. SNS (Studieförbundet näringsliv och samhälle) som organisation tar inte ställning till dessa.”

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

SD lovar rösta på borgerligt budgetförslag

Om de borgerliga lägger fram en gemensam budget i höst får den stöd av Sverigedemokraterna. Det säger SD-ledaren Jimmie Åkesson som vill fälla den rödgröna regeringen.

Men det gäller bara om de borgerliga kan enas om att M:s migrationspolitik ska gälla.
– Det nya är att Moderaterna svängt så mycket i migrationsmöjligheten att det finns en sådan möjlighet, säger Jimmie Åkesson.
Men det förutsätter att Centerpartiet, som hittills förhållit sig kritiskt både till regeringens och övriga borgerliga partiers hastiga skärpning av asyl- och anhöriginvandringen, ändrar sig och accepterar Moderaternas politik.
– För oss är det viktigt att, om vi ska stödja en sådan budget, att Moderaterna migrationspolitik blir dominerande, säger Åkesson,
Krafter inom Moderaterna vill se en gemensam alliansbudget senast i höst, däribland Moderata ungdomsförbundets ordförande Rasmus Törnblom. Han tycker inte att det är något problem om regeringen fälls genom att SD, liksom hösten 2014, röstar på den borgerliga budgeten. I höstas, när det inte fanns någon gemensam budget, röstade SD i den sista röstomgången på den moderata skuggbudgeten.
I sin bok ”Satis Polito” som kom ut 2013 skriver SD-ledaren att han kan tänka sig att SD blir ett stödparti åt de borgerliga – bara invandringspolitiken förändras.
– Det är det som händer nu, anser Jimmie Åkesson.
Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

Frågan: Hur länge sitter Merkel kvar?

Flyktingkrisen har överskuggat allt i den tyska politiska debatten under hösten. Efter nyår har en ny het fråga tillkommit. Den handlar om -Angela Merkels vara eller inte vara som förbundskansler.

Berlin. Söndagskväll i förbundsrepubliken. Miljoner ser debattprogrammet ”Anne Will” i public servicekanalen ARD. En person drar till sig all uppmärksamhet – den 44-åriga Europaparlamentarikern Beatrix von Storch, talesperson för Alternativ för Tyskland (AfD). Hon tror att förbundskanslern Angela Merkel snart måste avgå och dessutom emigrera för sin egen säkerhets skull.
– Till Chile eller Sydamerika, säger von Storch medan tittarna och meddebattörerna häpnar.

Beatrix von Storch skulle kunna avfärdas som en politisk vettvilling, hennes AfD är dock det parti som profiterat på flyktingkrisen.

AfD bildades som ett protestparti mot eurosamarbetet och kom så när in i förbundsdagen, det tyska parlamentet, vid valet 2013.

Nu står flyktingmotståndet i fokus och AfD är enligt en dagsfärsk mätning landets tredje största parti med tio procent av sympatierna.

I helgen handlade också nyhetsmagasinet Spiegels huvudartikel om Merkel, denna gång som ”den ensamma”. Den långa texten avslutas

med att en av Merkels anhängare befarar att kanslern väljer att avgå om inte en gemensam europeisk lösning kommer till stånd.

I public service-kanalen ARD fortsatte spekulationerna i mån-dagens politiska debattprogram ”Hart aber fair”. Frågeställningen löd: Hur länge sitter Merkel kvar?

Allt kan tyckas tillspetsat. Ingen kan peka på något självklart alternativ till Angela Merkel, den ende som nämns är finansministern och partikamraten Wolfgang Schäuble, 73 år.

Motgångarna har dock hopat sig för Merkel efter den framgångsrika partikongressen i december.

Först kom nyårsskandalen i Köln.

I förra veckan beslutade Österrike att på egen hand införa en övre gräns för flyktingmottagandet.

I tisdags skickade den bayerska delstatsregeringen ett brev till Berlin med fyra krav till regeringen Merkel.

Ett av dem är att Tyskland måste göra som Österrike och sätta en gräns för flyktingmottagandet. Om inte hotar Bayern med att gå till författningsdomstolen.

Delstatsregeringen i Bayern består uteslutande av CSU-politiker. CSU är ett systerparti till Merkels kristdemokratiska CDU och har tre ministrar i Merkels regering.

Man kan med fog tala om ett politiskt inbördeskrig.

Samtidigt fortsätter flyktingströmmen mellan Turkiet och Grekland, Merkels europeiska lösning låter vänta på sig.

I fredags var en turkisk regeringsdelegation i Berlin, än så länge har dock inte samarbetet burit frukt.

– Smugglarna fortsätter tämligen obehindrat sin verksamhet, konstaterade Merkels talesman Steffen Seibert vid en presskonferens i Berlin på onsdagen.

Det haltande samarbetet beror delvis på att Italien blockerar EU:s utlovade miljardstöd till Turkiet.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

“**Fakta. Tysklands flyktingmottagande förra året**
2015 registrerades 1,1 miljoner som flyktingar i Tyskland och 476 000 personer sökte asyl innan årets utgång. Kritikerna -hävdar att den tyska förbundskanslern Angela Merkel gjort Tyskland till en magnet med sin välkomnande politik. Merkel strävar nu efter en gemensam euro-peisk lösning i syfte att ”märkbart” minska antalet flyktingar som söker sig till Europa. “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

Trumps senaste utspel splittrar konservativ elit

Donald Trump har hamnat på kollisionskurs med hela det konservativa etablissemanget, inklusive mediekoncernen Fox. Men Trump leder med god marginal och tror inte att han skadas genom sitt avhopp från torsdagens tv-debatt.

Washington. Efter att ha börjat vänja sig vid den nyss otänkbara tanken på att Donald Trump faktiskt kan vinna Republikanernas nominering överväger det konservativa etablisse-manget – om man till det räknar ledande politiker, lobbyister och aktivister – hur detta ska hanteras.
Två konservativa tidskrifter tog nyligen kraftfullt avstånd från Trump. I National Review skriver 22 konservativa profiler varsin essä om varför Trump är skadlig för USA.

Även bredare konservativa medier, som Wall Street Journal, är kritiska till Trump, som själv slår ifrån sig genom att peka på sin popularitet. National Review avfärdade han som ”döende, ingen läser den längre”.

Frontalkrock råder nu också med Fox News, sedan Trump meddelat att han bojkottar torsdagskvällens tv-sända debatt, den sista innan primärvalet i Iowa.

Orsaken är moderatorn Megyn Kelly, som Trump skyr. Fox raljerar i sin tur med Trumps primadonnefasoner och har slagit fast att Kelly givetvis blir kvar som utfrågare.

Den konservativa kritiken av Trump vilar på dubbel grund. En del ser Donald Trump som vulgär och ovärdig, andra menar att problemet är att han inte är konservativ nog.

Men när framtidsscenarier med olika ledargestalter jämförs är det inte givet att Trump drar det kortaste strået. Den ideologiskt styrde Ted Cruz, som ligger tvåa i opinionen, står långt ut till höger och ses som samarbetsovillig. Många hoppas att den förhandlingsrutinerade affärsmannen Trump är mer pragmatisk när det gäller.

Samtidigt misslyckas de mer måttligt högerställda republikanska kandidaterna med att förena Trumps skeptiska väljare och kannibaliserar i stället på varandra. Till de mer förskräckta åskådarna till Trumps framgångar och Hillary Clintons problem på den demokratiska sidan, hör New Yorks tidigare borgmästare Michael Bloomberg, som nu överväger att sent omsider kasta sig in i presidentvalskampanjen som en tredje, oberoende kandidat.

Huruvida den konservativa elitens varningsrop påverkar väljarnas entusiasm för Donald Trump är mer osäkert. Han har ett övertag på nationell nivå på mellan 15 och 20 procentenheter och är segerviss: ”Jag skulle kunna skjuta någon mitt på Femte avenyn utan att förlora väljare”, som han sa häromdagen.

Den stora frågan inför måndagens val i Iowa är hur många av hans supportrar som verkligen ger sig ut i kylan för att rösta.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

Pension som andel av slutlönen

Den som föddes 1930 och gick i pension vid 65 fick i snitt 70 procent av slutlönen i pension. För yngre årskullar gäller lägre ersättningsnivåer – eller längre arbetsliv.

Grafik: Johan Andersson Källa: Pensionsmyndigheten

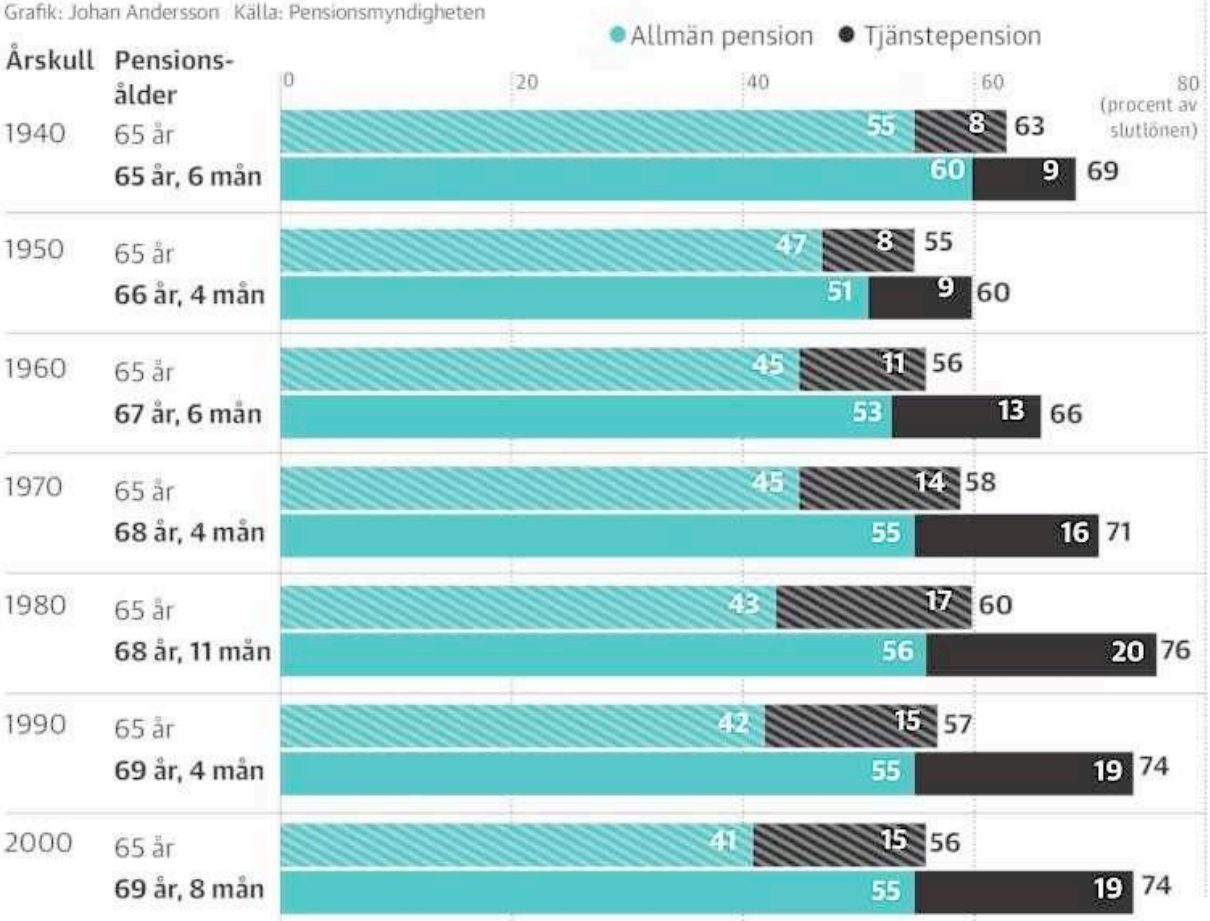

Återstående medellivslängd vid 65 års ålder

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“Larm om lägre tjänstepension

Svenskarna lever allt längre och det hotar värdet av framtidens pensioner. Nu inleder Privattjänstemannakartellen (PTK) kampen om att få högre pensionspremier från arbetsgivarna.

Tjänstepension är den pension som man får genom sitt arbete – och det är en pension som blir allt viktigare ju yngre man är.

Pensionens storlek i förhållande till slutlönen, den så kallade ersättningsnivån, sjunker i den allmänna pensionen, den som alla som förvärvsarbetat får. Skälet är att medellivslängden ökar och då ska också pensionen räcka till fler månader i livet.

Det här är också anledningen till att det även finns ett politiskt tryck på att höja de åldrar som i dag gäller för när man får gå i pension. Den som kan skjuta upp sin pensionering gynnas också genom en högre månadspension.

Tjänstepensionen kan ge ett bidrag som motverkar effekten av den sjunkande allmänna pensionen – om premierna som arbetsgivarna betalar är tillräckligt stora.

Den kollektivavtalade pensionen för privatanställda tjänstemän, ITP, har i stort sett haft samma regler -sedan 2006. Men sedan dess har medellivslängden för män ökat med två år (något mindre för kvinnor).

Det är en kraftig ökning på bara ett decennium och det betyder att pensionen ska räcka längre. Då blir pensionssumman per månad mindre – om man inte gör något åt premiens storlek vill säga.

Och det är just det som PTK, en sammanslutning av 25 fackförbund med över 800 000 medlemmar, vill ha.

– Vi har lämnat en begäran om förhandling till Svenskt Näringsliv om att höja avsättningen till ITP, -säger Niklas Hjert, ordförande i PTK:s förhandlingschefsgrupp.

– Ersättningsnivån blir allt lägre. Det sker både i den allmänna pensionen och i tjänstepensionen, tillägger han

Niklas Hjert vill inte säga vad PTK siktar på, men med tanke på de kompletterande premier som redan finns inom olika branscher är det inte osannolikt att PTK vill ha en höjning av premien från 4,5 till 5 procent.

Svenskt Näringsliv har ännu inte formellt svarat på PTK:s begäran, men förhoppningen är att en förhandling kan komma i gång snart.

En annan sak som inträffat det senaste decenniet är att ekonomin, inte bara i Sverige, gått in i ett lågränteläge, det vill säga pensionsavsättningarna växer inte fullt så kraftigt som många hade hoppats på 2006.

– Det har inte haft så stor betydelse för oss nu, men om den här lågräntemiljön fortsätter under en längre tid, så kommer säkert den diskussionen också, säger Niklas Hjerth.

Även på annat håll har diskussionen om medellivslängden och tjänstepensionen kommit i gång.

– Det är en stor fråga, säger Cecilia Curtelius Larsson, pensionsexpert på Offentliganställdas förhandlingsråd (OFR) som är PTK:s motsvarighet för tjänstemän anställda i den offentliga sektorn.

– Vi har noterat vad PTK har gjort, men vi har inte tagit ställning än till om vi ska göra samma sak, tillägger hon.

Liknande tongångar kommer också från Kommunal, LO:s största förbund.

– Vi kommer att följa det här med stort intresse och se vad som händer på ITP-området, säger Anne-Maria Carlsgård, ombudsman på Kommunal.

– Får PTK igenom en höjning kommer vi att föra en diskussion med arbetsgivarna också, tillägger hon.

Även LO följer PTK:s förhandlingar, men har inte fattat något beslut om att driva frågan meddelar utredaren Renée Andersson.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

“ Fakta.

ITP är de privatanställda tjänstemännens kollektivavtalade tjänstepension.

För tjänstemän som är födda 1979 eller senare, heter pensionen ITP 1. I den sätter arbetsgivarna av 4,5 procent av lönen upp till en nivå som motsvarar 7,5 basbelopp, viket i år är drygt 37 000 kronor i månaden. På löneandelar över den nivån är premien 30 procent. “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

Facken vill hejda fall med högre premier

Kommentar. Att pensionerna blir lägre är ett stort problem. Men det är väldigt svårt att få politikerna att förbättra det statliga pensionssystemet. Därför satsar facken på att försöka kompensera de sjunkande pensionerna med högre tjänstepension.

Den allmänna pensionen, som betalas av staten, blir lägre för varje ny kull som går i pension. Pensionen minskar inte i kronor men blir en allt mindre procent av lönen.

Med det tidigare ATP-systemet var det inte ovanligt att en pensionär fick 80 procent av lönen när det var dags att sluta arbeta vid 65 års ålder. Ungefär 20 procent var tjänstepension och resten kom från staten.

Men så är det inte längre. Den som tänker sig att gå i pension vid 65 års ålder de närmaste åren får räkna med att klara sig på ungefär 60 procent av lönen. Alla som vill ha högre pension måste arbeta längre än till 65.

Det är framför allt den allmänna pensionen som sjunker i förhållande till lönen. Från att ha ersatt ungefär 60 procent av lönen vid 65 års ålder sjunker den ned mot 45 procent.

Att ersättningsgraden minskar beror inte i första hand på att det avsätts mindre pengar utan på att vi lever längre så att de pengar som finns måste räcka längre.

Det är ett stort problem att pensionerna blir så låga i förhållande till lönen. Framför allt för dem som haft låga inkomster och får så låg pension att den inte räcker till mycket mer än det nödvändigaste.

Eftersom det är den allmänna pensionen som minskar kan man tycka att det är den som borde höjas. Men att ändra det statliga pensionssystemet är en väldigt besvärlig process.

Alla ändringar måste godkännas av pensionsgruppen med representanter från Socialdemokraterna och de fyra borgerliga partierna som står bakom den ursprungliga uppgörelsen. Miljöpartiet ingår också i gruppen så länge partiet sitter i regeringen. Politikerna har också klart sagt att den ökade medellivslängden gör att vi måste arbeta högre upp i åldrarna för att få en pension som de flesta anser är rimlig. Så det finns ingenting som pekar på att det blir någon ändring på den punkten.

Tjänstepensionerna har facken och arbets-givarna kommit överens om och där kan de själva göra ändringar. Överenskommelsen om ITP är grunden i de privatanställdas tjänstepension och omfattar alla på arbetsplatser med kollektivavtal. Flera tjänstemannafack, men inte alla, har branschavtal som kompletterar ITP. Avtalen ger ofta en extra avsättning på motsvarande 0,5 till 1 procent av lönen.

Om PTK och Svenskt Näringsliv kommer överens om att höja avsättningarna till ITP-pensionen med lika mycket som branschavtalen ger skulle alla privatanställda tjänstemän få högre pension. Och kompensation för att pensionspengarna måste räcka längre.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“ Troligt med sänkt ränta trots rekordstark industri

Industrin visar de starkaste siffrorna på mer än tio år i Konjunkturinstitutets januaribarometer. Men troligen sänker Riksbanken ändå reporäntan snart igen, menar KI-chefen Mats Dillén.

Året har börjat mycket starkt, enligt KI:s barometerindikator som visar stämningsläget hos svenska företag och hushåll. Nivån i januari med ett indextal på 111,9 – mot 110,3 i december – visar på en betydligt högre tillväxt än normalt. Framför allt gäller detta i tillverkningsindustrin där en stark uppgång i slutet av förra året bidrar till optimistiska förväntningar. Några branscher som elektronik, läkemedel och motorfordon går särskilt mycket uppåt.

Industrins orderingång ökar från både export- och hemmamarknaderna. Många företag bedömer dessutom sina lager som alltför små och kommer att öka produktionen.

Även inom byggsektorn räknar man med fortsatt uppgång och dessutom kraftig ökning av sysselsättningen. Handeln visar en god försäljningsutveckling, medan en del av de privata tjänstenäringarna har börjat få brist på personal.

Hushållen ser dock inte lika ljust på ekonomin och färre räknar med att inom det närmaste året ta större beslut som att renovera bostaden.

Inflationsförväntningarna hos hushållen har också dämpats något. Trots den starka konjunkturen kan det bli ett skäl för Riksbanken att sänka reporäntan vid nästa räntemöte runt mitten av februari.

– De höga barometersiffrorna får tas med en nypa salt, eftersom de snabbt kan svänga nedåt igen. Den skakiga utvecklingen på finans-

marknaderna, liksom i omvärlden, påverkar även Sverige och kan - senare i år leda till en dämpning även här, säger Konjunkturinstitutets generaldirektör Mats Dillén.

Han menar att det därför inte blir någon rekordhög tillväxt i svenska ekonomin under 2016, utan att man tvärtom får räkna med att industriproduktionen dämpas senare år.

Det blir en räntesänkning i februari med 0,10 eller 0,15 procentenheter, väntar sig Mats Dillén. En orsak är det låga oljepriset som får genomslag i svenska inflationssiffror på ett sätt som Riksbanken anser sig tvungen att möta.

Normalt sett borde fallande råvarupriser inte kräva att Riksbanken reagerar. Men det är annor-lunda nu, när inflationen under en längre tid har legat under målet på 2,0 procent. Om det inte kommer en räntesänkning riskerar man att tappa ännu mer i trovärdighet, resonerar Mats Dillén.

Ett annat skäl för svensk räntesänkning är att andra centralbanker bedriver en lättare penningpolitik än man tidigare har räknat med, poängterar han. Amerikanska Federal Reserve väntas dröja med ytterligare räntehöjningar och Europeiska centralbanken gör sig beredd att sätta in fler stimulanser.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

“Fakta.

Konjunkturbarometern bygger på en enkät med ett urval av svenska företag och hushåll.

Frågorna gäller om olika ekonomiska måttstockar – orderingång, produktion, sysselsättning och annat – ökar, minskar eller förblir oförändrade.

Svaren vägs ihop i Konjunkturinstitutets barometerindikator.”

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“ Minusräntor pressar Nordea

Minusräntor i Sverige och Danmark, kostade Nordea runt 4,5 miljarder kronor förra året. – Det kanske stannar på den här nivån, säger vd Casper von Koskull, som hoppas att räntebotten är nådd.

Räntenetto, skillnaden mellan vad en bank betalar i räntor och vad den får, sjönk för Nordea med 8 procent fjärde kvartalet förra året jämfört med motsvarande period 2014. Casper von Koskull räknar med att 4,5 miljard kronor, beror på minusräntorna som satts av centralbankerna i Danmark och Sverige.

– Fortsätter det på den här nivån så blir det inte en förbättring på den sidan, säger han.

Men von Koskull tror sig ha sett en botten för de låga räntorna nu.
I vår inför Finansinspektionen (FI) amorteringskrav för nya bolån i Sverige. Ytterligare åtgärder för att bromsa hushållens vilja att låna, lär komma att döma av uttalanden både från FI och regeringen. Men det tar Casper von Koskull med ro.

– Inverkan på Nordea är minimal, våra svenska bolån utgör bara 3 procent av vår portfölj, tillägger han.

Casper von Koskull betonade det arbete som Nordea har gjort med att minska sina kostnader. Under förra året bantades de med 4,7 miljarder euro och kostnaderna som andel av intäkterna har nu nått 47,1 procent – en rekordlåg nivå. Under 2016 räknar bankchefen med att kostnaderna ökar med 3 procent då banken investerar stora summor i en ökad digitalisering.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

“Kvartal 4. Nordea Rörelseintäkter: 10 140 (10 241). Rörelseresultat: 4 704 (4 307) Utdelning: 0,64 euro/aktie* (0,62 euro/aktie)
Miljoner euro. Kv 4 2014 inom parentens. *Styrelsens förslag. “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“Att föda eller inte föda

Jordens befolkningsökning är en av de stora utmaningarna för miljön. Samtidigt anses det provocerande att avstå barn. Ann Heberlein inventerar etikens tankar kring barnafödande.

Utanför är det snökaos och flyktingkatastrof och klimathot och identitetskontroller i Skånetrafiken. I seminariesalen är det varmt. Vi sitter samlade längst fram, jag och ett dussin studenter, inbegripna i en livlig diskussion. Jag lär mig aldrig studenternas namn, men jag minns deras argument och deras favorittänkare. Det är den unga kvinnan som alltid citerar Kant, han som dyrkar Nietzsche, den klassiskt bildade som drar till med latinska ordstäv, hbtq-aktivisten, mannen i min egen ålder som gärna knäpper de yngre på näsan med sin livserfarenhet. Det är sista seminariet på b-kursen i etik och vi diskuterar en text av Peter Singer, ”Nöd, överflöd och moral”.

Det är en mörk bild av samtiden han målar, Singer. Det är svält och krig och miljökatastrofer och egoism. ”Ja, det är så det ser ut”, anmärker Nietzscheanen och fyller på Singers lista med ”terrordåd och ökade klyftor mellan rika och fattiga”. De andra nickar instämmande. Det ser inte bra ut för världen. Singer skrev sin text för några decennier sedan. ”Världen har knappast blivit en bättre plats sedan dess”, hävdar hbtq-aktivisten och talar om trafficking och barnpornografi. Kantianen invänder att bilden inte är entydig. ”Fattigdomen har faktiskt minskat, spädbarnsdödligheten har gått ner och fler barn får gå i skolan, framför allt flickor”. Det beror alltså på vad man tittar på.

Singer uppehåller sig kring begreppet ”överloppsgärningar” och där fastnar jag och mina studenter också. En överloppsgärning, vad är det? Man kan tala om tre kategorier av handlingar. De som är moraliskt påbjudna och som vi alltså är förpliktade att utföra, de som är moraliskt förbjudna och som vi alltså inte får göra och så denna tredje typ, de moraliska överloppsgärningarna, handlingar som betraktas som moraliskt goda men som inte kan krävas av oss. Exempel på sådana handlingar är att skänka pengar till välgörenhet eller arbeta som volontär. ”Sätta barn till världen?” föreslår klassikern som exempel på en överloppsgärning och alla tystnar. Föda barn? Vad är det för sorts handling, egentligen, i den värld vi lever i i dag? ”Ingen kan väl kräva av oss att vi ska föda barn?” säger hbtq-aktivisten.

”Bör vi ens föda barn? Är inte världen redan överbefolkad som den är?” invänder Nietzscheanen. Kantianen googlar ”överbefolkning” på sin smarta mobil. ”Enligt FN förväntas jordens befolkning vara 9,6 miljarder år 2050. Det innebär att svälten ökar och att tillgången till rent vatten minskar”. ”Ja”, säger hbtq-aktivisten, ”dessutom är det så att barn som föds i väst förbrukar mer – vatten, mat, blöjor, och så vidare. Västerländska barn bidrar mer till klimatkatastrofen.” Klassikern ser klentroget på henne. ”Så du menar att vi borde låta bli att föda barn? För att rädda miljön?” ”Jag menar att det är värt att tänka på. Och att reproduktion kanske inte är det enda som ger livet mening.”

Klassens äldste medlem ler milt överseende. ”Av allt jag har gjort i mitt liv är ändå barnen det finaste. Ingenting annat har betytt så mycket för min utveckling och mognad som att bli far”, säger han. Tillsammans drar vi oss till minnes den text vi diskuterade förra seminariet, Nel Noddings text ”Caring”. Omsorgsetiken hävdar att den grundläggande etiska principen bör vara att värna, befrämja och skydda det

svaga och växande livet. Moralen vaknar och skapas i mötet mellan människor. Närhet, goda relationer och ansvar för det behövande livet värderas högt i omsorgsetiken. ”Hur ska vi danas till goda människor utan föräldraskapet? Är det inte där människan prövas?” undrar klassikern stridslystet. ”Och hur ska världen kunna bli en bättre plats utan människor?” Jag påminner studenterna om att omsorgsetiken menar att det ju inte nödvändigtvis handlar om egna barn: det handlar om omvårdnad, modrande respektive mödrande i en vid bemärkelse.

Det finns ju naturligtvis filosofiska teorier som motsätter sig barnalstrande och reproduktion, ofta på just de grunder som mina studenter anger: Varför sätta barn till en värld som redan är överbefolkad alternativt varför sätta barn till en värld där livet mest av allt tycks innebära lidande? Antinatalismen motsätter sig reproduktion, och använder sig av båda typerna av argument. Arthur Schopenhauer var en av dess företrädare, vilket kanske inte förvånar. En något mer sentida företrädare för antinatalismen är Oxfordfilosofen David Benatar. I sin ”Better never to have been. The harm of coming into existence” argumenterar han för att det är att orsaka en individ omätlig skada att sätta henne till världen.

De flesta föräldrar, menar han, gör nästan vad som helst för att undvika att deras barn råkar ut för olyckor, smärta och lidande – det bästa hade varit om de helt enkelt hade undvikit att skaffa barn. Det är, enligt Benatar, det absolut säkraste sättet att undvika att orsaka mer lidande i världen: Föd inte fler barn.

Benatars resonemang ter sig onekligen rimligt – en individ som inte existerar kan inte lida – men också cyniskt. ”Måste allting vara nyttigt?” utbrister klassikern. ”Livet kan väl inte bara handla om plikter och om att undvika lidande och hantera flyktingkastrofer och sortera sopor. Livet är väl ändå inte bara lidande. Gör man det tråkigt blir det tråkigt. ’Dum vivimus, vivamus!’”. Kantianen ser besvärad ut. Nietzscheanen road. Hbtq-aktivisten påminner om Susan Wolfs text om moraliska helgon. Wolf argumenterar för att den som i varje situation väljer det mest moraliska alternativet – alltså är ett moraliskt helgon – är en helt olidlig person. Wolf menar att människan behöver ägna sig också åt sådana aktiviteter som är, inte omoraliska, kanske snarare att betrakta som amoraliska, som exempelvis att läsa romaner, baka kakor och musicera.

Nej, livet kan inte bara handla om att göra det rätta. Livet är större än så, tänker jag när jag vandrar hem i ett dunkelt Lund medan snön faller och cyklisterna slirar på glashala gator. Livet är större än så, och nog är varje ny liten människa som kommer till världen ett mirakel, inte ett hot, utan hopp om framtid.

Ann Heberlein litteratur@dn.se “

DN TORSDAG 28 JANUARI 2016:

“ Därför borde det anses som ”osvenskt” att vara nationalist

Det var länge idén om solidaritet och rättsprinciper som skapade Sveriges ”nationella identitet”. Därför riskerar de internationella institutionernas sammanbrott att leda till att högerextrema krafter tar patent på begreppet ”svensk”, skriver Ola Larsmo.

I skildringar av Röda arméns invasion av Budapest i december 1944 återges den förvirring som uppstår när soldaterna möts av ett stort antal svenska flaggor på husfasaderna. Var man i rätt land?

Det rörde sig om de skyddshus som via Raoul Wallenberg stod under svenska ambassadens beskydd, för att husera de tusentals ungrare med judisk bakgrund som försetts med svenska ”skyddspass”. (På andra hus hängde schweiziska flaggor; det fanns ett nätverk av neutrala diplomater som gjorde vad de kunde för Ungerns judiska befolkning.) Wallenberg själv sade vid några tillfällen uttryckligen att han ansåg sig verka i en ”svensk tradition” och hänvisade bland annat till Elsa Brändströms arbete bland flyktingar under första världskriget.

När jag först läste om flaggorna på Budapests väggar var det ett ögonblick då jag var stolt över att vara svensk. Ett annat när jag först hörde om hur Harald Edelstam med okonventionella metoder, mycket lika Wallenbergs, i Chile räddade livet på människor militärjuntan annars torterat till döds. Det är vad jag vill att Sverige ska stå för.

Det har dock aldrig funnits *en* odelbar Sverigebild. Granskar man samtidshistorien finns mycket att känna avsmak för, som härvan av vapenaffärer som pågått oberoende av politisk färg på regering, vapenexport till kriget i Östtimor och Boforsaffärer – och längre tillbaka kullagerförsäljning till Nazityskland och de berömda malmtransporterna. Vi kan fortsätta längre bakåt med särbehandlingen av romer och samer.

Men allt detta framstår som vedervärdigt utifrån en särskild norm. Vi talar om svek och brott mot något den demokratiska staten *påstår* sig stå för. Vilken norm då? Det diskuteras sällan – som om den demokratiska människosynen ännu var en sådan självklarhet att den inte behöver formuleras. Men det är just denna norm som står på spel i ett ögonblick då det är mer oklart än på länge vad Sverige ska stå för.

Runt förra sekelskiftet stod striden hård om vad Sverige var för något. På högerkanten talade man gärna om ”fornstora dar” – men hade problem med att Sverige just vid 1600-talets mitt råkade vara runt som en boll med Stockholm i mitten. På minimperiets yta talades kanske tolv-tretton språk och fanns så där fyra religioner. Imperier är sällan renodlade etniska konstruktioner.

Renodlad och tuktad var däremot den Sverigebild som tog form under 1800-talets nationalromantiska uppsving; efter förlusten av Finland 1809 gjorde man dygd av nödvändigheten och betonade i stället den språkliga (och ”rasliga”) enhetligheten. Strävsamma lintottar uppe i norr, alla lika som bär. Det hade vi aldrig varit förut.

Under nationalromantikens 1890-tal var Sverige ett land i stark förändring. Unga människor emigrerade i hundratusental. Urbaniseringen

var i full gång. De stora industrierna tog form och det gjorde även arbetarrörelsen. Det är i detta flytande Sverige som Artur Hazelius grundar Skansen och Nordiska museet – några decennier efter det att vi på bred front importerat en rad traditioner som luciatåg och julgranar.

Det brukar reta en del när man talar om ”det svenskas” föränderlighet. Men det är inte samma sak som att relativisera. Idéer om samhörighet är viktiga saker. Vi talar här om vad som brukar kallas ”det sociala bandet”, det som gör att människor anser sig ha skyldigheter mot och tillit till varandra.

Den som förklarat nationalismens förhållande till de sociala banden bäst är i mitt tycke den nyss avlidne socialantropologen och statsvetaren Benedict Anderson, som i ”Föreställda gemenskaper” (1983) går i närkamp med den moderna nationalstaten. Anderson menar *inte* att alla idéer om kultur eller etnicitet skulle vara ”föreställda” i betydelsen overkliga. Men när de moderna nationalstaterna tar form under 1800-talet lyfts gemenskaper av ekonomisk, kulturell och språklig natur in ett nytt, större sammanhang. Somligt tvingas bort och görs osynligt, annat uppfinns för första gången som ”urgamla sanningar”.

Anderson urskiljer två olika slag av ”föreställda gemenskaper” som skapas för att människor ska känna samhörighet i detta större sammanhang. Han talar om samhällen byggda på idén om ”etnisk identitet”. Liksom om samhällen som tvärtom byggs på gemenskap kring en politisk idé där ”blodsgemenskapen” får stryka på foten. Västtysklands gamla medborgarlag får vara exempel på det ena, USA:s på det andra. Och intressant nog har Sverige under 1900-talet genomgått en utveckling från det förra till det senare.

De som under 1900-talets början kallade sig ”nationella”, från ”Unghögern” över fascistoida rörelser som Sveriges Nationella Förbund, gjorde det i tydlig opposition mot den framväxande demokratin. De ”kosmopolitiska” (annars ett vanligt kodord för judar, som ansågs särskilt ”o-nationella”) var socialdemokrater och liberaler, de som höll på att ”förstöra landet”. Det blev i det klimatet närmast en självklarhet för den som var för demokrati och ett jämlikare samhälle att markera distans till nationalismens symboler. Så är det ännu.

För en av Unghögerns intellektuella inspiratörer, statsvetaren Rudolf Kjellén, var det skillnad på nation och stat. Staten var en politisk konstruktion, nationen något mer ogripbart men samtidigt unikt, ett ”inre väsen”. Svensk blev man inte genom medborgarskap utan genom att ha del i detta ”väsen”.

Mot detta står en helt annan idé, så som den formuleras främst (men inte bara) av liberaler och socialdemokrater och tar form i den välfärdsstat som småningom lånar stora idésjok från Roosevelts New Deal. Det är ganska lätt att känna igen Benedict Andersons två idéer om ”etnisk identitet” kontra ”politiskt kontrakt” i den idéstrid om vad Sverige *är* som rasar fram till andra världskrigets sista år.

Sedan blir det stilla. Idéerna om ”blodsgemenskap” har ytterligt kompromettterats och ingen vill bli ertappad med dem i handen. I stället växer det fram ett annat kontrakt, med stark förankring långt bortom blockpolitiken: nämligen det som av extremhögern föraktfullt kallas för ”FN-ideologin”. Under efterkrigstiden enas riksdagen kring en utrikespolitik där Sverige kan spela en roll: arbetet för en juridisk världsordning med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna som rättesnöre. En gemensam paraplyideologi som knakar – men

håller – under påfrestningar som förslaget om svensk atombomb, bojkotten mot Apartheid-Sydafrika eller protesterna mot USA:s bombning i Vietnam. Dess symbolfigur och martyr heter Dag Hammarsköld.

Som framväxande identitet kommer detta åter nära Andersons idé om det politiska kontraktet. Etnicitet tonas ned, rättighetstanken blir central. Man kan skoja till det och säga att ”Det är osvenskt att vara nationalist”. Men det var länge svenskt att vara internationalist. Och det var en idé om solidaritet och rättsprinciper som kom mycket nära vad andra skulle kalla ”nationell identitet”. (Och ungefär här är det dags att för säkerhets skull åter påminna oss alla vapenaffärer.)

Som barn kunde jag få för mig att alla utländska politiker talade svenska. Vad skulle man tro när Willy Brandt och Bruno Kreisky i tv uttryckte sig på begriplig skandinaviska? Senare kunde Greklands dåvarande premiärminister Giorgios Papandreou intervjuas på svenska - precis som representanter för Autonoma Kurdistans regering i norra Irak. Samtliga hade de fått skydd i vår del av världen undan terror. Min barnsliga idé som tioåring var inte helt fel: det är så ett litet land kan spela en internationell roll.

När regeringen i dag utsätts för hård kritik från såväl vänster som höger för lappkast i asylpolitiken ska det ses i ljuset av dess uttalade önskan att bedriva vad man kallat en ”klassisk” svensk utrikespolitik. Regeringen har i det längsta agerat *som om* de internationella systemen faktiskt fungerar - som det EU vilket i mina ögon befinner sig i ett tillstånd av snabbt och livsfarligt sönderfall. När dessa system visar sig sakna bärkraft måste man retirera in i vad alla nu bedömer som ett stort nederlag. Men utan fungerande internationella institutioner kan ett litet land inte spela någon roll i den internationella politiken - utan blir hänvisat till att dra sig undan i sitt hörn.

Det senaste decenniet har sett Kjelléns tankar om nationen som Väsen göra comeback i politiken och detta på bred internationell front. De svenskar som i dag kallar sig ”nationella” propagerar för en aldrig definierad ”svenskhet” vars främsta egenskap att den är en negativ identitet – det handlar om vad svenskhet *inte* är. Och det man hätskt vill avvisa är den moderna ”svenskhet” som förknippas med ”FN-ideologin”. Denna negativa definition syftar till att utesluta den andra idé om svenskhet som tagit form under efterkrigstiden. Det politiska kontraktets Sverige; medborgarskapstankens. I svensk debatt i dag, och inte längre bara i högerextrem undervegetation, används ord som ”Sverige” eller till och med ”stolt svensk” på ett sätt som får mig att inte bara må illa utan fyllas av vrede. Och jag känner, mycket enkelt, att sådana ord inte får lämnas till dem som bara ser Sverige eller svenskt som en negativ definition av vad man inte är och vilka man ska hata.

Ola Larsmo författare och mångårig medarbetare i DN Kultur. “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“Mot okända mål

När vi ställs inför viktiga köpbeslut är vissa av oss mer benägna än andra att ställa rätt kontrollfrågor: Står priset i proportion till den glädje som kommer att skänkas mig och andra? Borde jag egentligen lägga mina pengar på något annat?

På torsdagen presenterade SNS Konjunkturråd en rapport om prioriteringar och beslut inom svensk infrastrukturpolitik. Forskarna, som även framträdde på torsdagens DN Debatt, har grävt i ämnet och konstaterar att samhällets investeringar i väg och järnväg av flera skäl är värda större omsorg.

Inte minst eftersom insatserna i enskilda projekt är enorma. Och några ångerveckor är det inte tal om. Medan ett hus ofta kan byggas om är det ogörligt att hitta något vettigt alternativt användningsområde för en motorväg. Om ingen har lust att nyttja den nya trafikleden kan den till nöds kanske förvandlas till en väldigt lång parkeringsplats.

Åtskilliga framtida generationer kommer hur som helst att få dras med eländet. Tunneläventyret genom Hallandsåsen, som nyss avslutades, vittnar också om svårigheterna i att stoppa projekt som inte visar sig vara värda mödan.

Att fatta kloka och välunderbyggda beslut är alltså sällan så angeläget som när det gäller satsningar på nya kommunikationer. Regering och riksdag går dock snarare på magkänsla, konstaterar Konjunkturrådet.

Särskilt ”megaprojekten” är en politikens önskebrunn. Nya vägar och järnvägsbyggen bildar en lockande projektionsyta för partiernas olika drömsyner. På kort sikt ska investeringarna skapa jobb och tillväxt – Konjunkturrådets experter konstaterar att sådana föreställningar mest är myt.

I en mer avlägsen framtid väntar sedan miljövinster, regional blomstring, kortare restider och avskaffade köer. Allt till en rimlig penning. I efterhand ter sig dock projekten sällan särskilt löftesrika.

Att de ansvariga myndigheterna är medskyldiga till glädjekalkylerna är ingen nyhet. I mångmiljardaffärer som Botniabanan, Västlänken och City-banan har ”de beräknade kostnaderna ökat mycket kraftigt från de första tankarna på en ny förbindelse fram till byggstart”, skriver Konjunkturrådet i sin rapport.

Det är ”regel snarare än undantag” att priset underskattas medan nyttan överdrivs. Denna kritik har formulerats tidigare av bland annat Riksrevisionen.

När beslutsunderlagen skickas till regeringen och riksdagen försämras hushållningen med skattepengarna ytterligare. Enligt SNS-experternas kalkyl var en övervägande del av de infrastrukturplaner som Alliansregeringen antog 2010 förlustaffärer för samhället. Alltså utifrån de tvivelaktiga beräkningar som Trafikverket visade.

En invändning lyder att samhällsekonomisk effektivitet inte är allt. Infrastrukturminister Anna Johansson (S) radade upp argumenten i radions ”P1-morgon”.

Till exempel kan räknenissarnas kalkyler, enligt Johansson, leda till opraktiska eller rentav ogenomförbara lösningar som politikerna måste

säga nej till. Ministern anser alltså inte att hennes beslutsunderlag duger. Finns det i så fall inte skäl för henne att se till att utredningarna förbättras?

Samma sak kan sägas om de invändningar som bär de högre abstraktionernas prägel. Anna Johansson vill bland annat slå vakt om ”politiska idéer om hur man vill förändra samhället”.

Men den som vill förverkliga en vision och nå ett mål, vad det än må vara, måste ju ha en karta över verkligheten. Det är expertmyndigheternas jobb att hjälpa regeringen. Eller räcker infrastrukturministerns intuition?

Konjunkturrådets slutsats är inte att det måste införas expertvälde, utan att godtycket och avsaknaden av uttalade motiv bakom politiken är ett problem. Det minsta man kan kräva är att regeringen förklarar varför den struntar i myndigheternas förslag, konstaterar experterna.

Forskarna har rätt. Infrastrukturpolitiken har länge styrts av kvartalspolitik och önsketänkande.

Ett flagrant exempel är partiernas fantasier om höghastighetsbanor. Tågnotan väntas, efter att kostnaderna har räknats upp i omgångar, hamna kring 320 miljarder kronor. Samtidigt är klimatnyttan tveksam. Investeringarna tränger ut vettiga men mindre glamourösa projekt för att minska utsläppen.

Resenärerna blir lidande, och när misstagen har begåtts går de inte att reparera. Infrastrukturminister Anna Johansson borde lyssna på kritiken.

DN 29/ 2016 “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

”Polisen måste agera mot antiziganistiska hatbrott”

“ Ny rapport. Anlagda bränder, stenkastning, sparkar och spottloskor. Många av hatbrotten mot romer anmäls aldrig och ytterst få går till åtal. I många fall har det lett till att barnen inte vågar vistas utanför hemmet. Polisen har en nyckelroll för att få stopp på kränkningarna, skriver Kommissionen mot antiziganism.

Hatbrott är en del av många romers vardag och påfallande ofta är det barn som drabbas. Med tanke på omfattningen av antiziganistiska hatbrott har hittills vidtagna åtgärder visat sig vara otillräckliga. Polisen måste nu ta hatbrotten på större allvar och genomföra åtgärder så att fler romer kan få upprättelse, menar Kommissionen mot antiziganism, som i dag offentliggör en rapport om hatbrott mot romer.

Anlagda bränder mot tältläger. Sparkar och spottloskor. Barn som inte vågar leka på gården för att grannen skriker ”jävla zigenarungar” efter dem.Det är händelser som är en del av många romers vardag i Sverige.

Många av dessa hatbrott anmäls aldrig och statistik från Brottsförebyggande rådet visar att de som faktiskt anmäls sällan får en konkret uppföljning. Endast runt 3 procent av anmälningarna om antiziganistiska hatbrott leder till åtal. Sverige har mot denna bakgrund fått återkommande kritik från FN-organ som bevakar respekten för mänskliga rättigheter.

I dag publicerar Kommissionen mot antiziganism rapporten ”Agera mot antiziganistiska hatbrott” som baseras på två studier som kommissionen har tagit initiativ till. Studierna visar att antiziganistiska hatbrott ofta sker i allmänna miljöer och i vardagssituationer, där de flesta människor normalt känner sig trygga och säkra.

Aktiviteter som för majoritetsbefolkningen är vardagliga rutiner, till exempel att gå och handla, tanka bilen eller ta bussen, innebär för många romer en risk att utsättas för kränkningar.

Kommissionen noterar med oro att anti-ziganistiska hatbrott i hög utsträckning drabbar barn i deras närmiljö. I 15 procent av anmälningarna är barn målsägande. Det rör sig ofta om hot och ofredande från grannar. I flera anmälningar uppges barnen vara så rädda att de inte vågar vistas utanför hemmet.

För utsatta EU-medborgare, många av dem romer, är våldet ett återkommande inslag i deras liv i Sverige och attackerna förefaller bli allt grövre. Vardagen präglas av ständig rädsla och oro för våld och kränkningar. Det kan handla om att grupper eller enskilda kastar stenar på dem, skär sönder deras tält, försöker sätta eld på deras tillhörigheter, spottar på dem eller hotar att döda dem.

Trots att antalet anmälningar om antiziganistiska hatbrott ökar är det uppenbart att mörker-talet är mycket stort. Många romer drar sig för att anmäla kränkningar till polisen. Utsatta EU-medborgares anmälningsbenägenhet är näst intill obefintlig.

Benägenheten att anmäla kan förstås mot bakgrund av att många romers förtroende för polisen är lågt. Det har sin grund i en antiziganistisk historia där polismyndigheter ofta har haft en roll i att fördriva romer. Skåne-polisens olagliga massregistrering av romer som avslöjades av Dagens Nyheter hösten 2013, har ytterligare förvärrat situationen. Att så få anmälningar leder till konsekvenser påverkar naturligtvis också anmälningsbenägenheten.

Hatbrott är kriminella handlingar med fientliga eller hatiska motiv mot vissa individer och grupper. Omsorgen om minoriteters rättigheter kräver därför särskild vaksamhet mot dessa brott. De drabbar enskilda men tenderar dessutom att skapa rädsla hos en hel grupp människor.

Av kommissionens rapport framgår att det svenska juridiska regelverket för att bekämpa hatbrott i stort sett är adekvat. Det är det praktiska arbetet när det gäller att tillämpa regelverket för att lagföra brott som inte är tillfredsställande. Polisen har här ett särskilt ansvar.

1 Prioritera hatbrott högre

Både tidigare och nuvarande regering har betonat att arbetet mot hatbrott är prioriterat. Samtidigt visar kommissionens information snarare det motsatta: många anmälningar om hatbrott med antiziganistiska motiv har en oförklarligt låg uppklarningsnivå. Exempelvis ledde enbart 1 procent av anmälningarna om olaga hot eller ofredande med antiziganistiska motiv till åtal 2012–2013 – motsvarande siffra för olaga hot generellt var 12 procent. Polisledningen bör nu tydliggöra att hatbrott prioriteras på allvar inom myndigheten. Ledningen bör också ställa krav på konkreta och mätbara resultat för uppföljningen.

2 Öka kunskapen om antiziganism

Kommissionens studie visar att i över hälften av de analyserade anmälningarna hade polisen inte förmått att identifiera hatbrotts-motiv.

Det påverkar givetvis vilka utredningsåtgärder som vidtas. För att identifiera motivet krävs kunskap om antiziganism, något som romer påpekar saknas hos polisen. Polisen bör därför vidta omfattande utbildningsinsatser på alla nivåer inom organisationen.

3 Etablera förtroendeskapande arbetssätt
För att den som utsätts för ett hatbrott ska anmäla detta och senare delta i förundersökningen, krävs att polisen har ett förtroendeingivande bemötande. Att polisen anställer personer med romsk språk- och kulturkompetens är ett sätt som kan bidra till att säkerställa detta. Ett annat är att öka polisens tillgänglighet genom att införa särskilda telefonlinjer, ”hot lines”.

4 Redovisa kön och ålder i statistiken
Under en kvinnokonferens som kommissionen anordnade framkom att många romska kvinnor upplever att hatbrott riktas särskilt mot dem. Att barn i så stor utsträckning utsätts för hatbrott är också ytterst oroande. Polisen bör i sin dialog med romer därför träffa kvinnor och ungdomar för att ta del av deras särskilda erfarenheter. Kommissionen anser också att polisen bör redovisa kön och ålder i sin statistik över hatbrott. Att synliggöra mönster av detta slag är viktigt för att kunna identifiera och vidta relevanta och effektiva åtgärder.

5 Säkerställ EU-medborgares rättigheter
Utsatta EU-medborgares vardag i Sverige präglas av våld och hot om våld. Deras erfarenheter i hemländerna har underminerat deras förtroende för polismakten. Med hänsyn till de besökande EU-medborgarnas utsatta position, som ofta utmärks av en osäker boendesituation och rädsla för avhysning, ställs det särskilda krav på att polisen agerar korrekt och förtroende-ingivande mot dem som drabbas av hatbrott. Inte minst viktigt är att polisen har ett gott samarbete med de frivilligorganisationer som verkar för och med besökande EU-medborgare.

Sverige har en mörk antiziganistisk historia. Det är bara genom ett kraftfullt och tydligt agerande mot antiziganism som den onda kontinuiteten av diskriminering och kränkningar kan brytas. För detta har

Thomas Hammarberg, ordförande i Kommissionen mot antiziganism
Marianne Eliason,
Eleonor Frankemo,
Gunno Gunnmo,
Domino Kai,
Erland Kaldaras,
Stefano Kuzhicov,
Soraya Post,
Christian Åhlund,
ledamöter i Kommissionen mot antiziganism. Vi alla har ett ansvar och polismakten en nyckelroll.

“Fakta.

Med hatbrott med antiromska (antiziganistiska) motiv menas enligt Brå ”brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot romer och som aktiverar en reaktion mot romer, deras egendom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, romer eller representanter för romer”.
År 2014 var antalet anmälningar 290. “

FREDAG 29 JANUARI 2016:

“ Det fanns ingen krisorganisation

Flyktingkrisen lamslog Migrationsverket förra året. Nu visar DN:s granskning att myndigheten vid flera tillfällen tackat nej till att bygga upp en fungerande krishantering. – Vad jag känt till har inte det varit något uttalat intresse från Migrationsverket att gå med, säger utredningschef Lars Nicander vid Försvarshögskolan.

Sveriges allvarligaste kris 2015, flyktingkrisen, slog till med full kraft. Migrationsverket under-skattade antalet flyktingar och överväldigades i september av massflykten. En bidragande orsak var att Migrationsverket saknade en förberedd krisorganisation. Detta trots att staten har regler om effektiv krisberedskap. Dessa omfattar 26 andra centrala verk och myndigheter, från Affärsverket Svenska Kraftnät till Tullverket. Kraven på krisberedskapen slås fast i en särskild krisberedskapsförordning.

Det innebär bland annat att krav på att ha ständig jour och att kunna växla om från att vara förvaltningsmyndighet till att bli en krisorganisation. Detta kallas hos flera myndigheter att inta stabsläge. Då startar en förberedd och övad krisledning som kan fatta snabba beslut, flytta om myndighetens personal och schemalägga så att den inte blir utarbetad. Så gjorde exempelvis Säkerhetspolisen vid det förhöjda terrorhotet i höstas. Tjänstemännen i krisorganisationen ska också tänka strategiskt framåt och samverka med andra myndigheter.

– För att komma med i krisberedskapsförordningen krävs att myndigheten själv vill det. Men det har vad jag känt till inte varit något uttalat intresse från Migrationsverket att gå med, säger utredningschef Lars -Nicander vid Försvarshögskolan.

Andra källor uppger för DN att Myndigheten för samhällskydd (MSB) de senaste åren haft en dialog med Migrationsverket för att få med dem i krisberedskapen men att försöken rann ut i sanden.

– Nu har verkligheten bevisat att de borde ingå i krisberedskapsförordningen och vara en del av krisberedskapssystemet, säger Lars Nicander.

Massflykten till Sverige 2015 har varit exceptionell – men att sådana kriser skulle kunna skulle sätta samhället på svåra prov har förutsetts. Redan för tjugo år sedan, 1996, skrev den dåvarande statsministern Göran Persson (S) till riksdagen:

”Regeringen bedömer att en omfattande tillströmning av flyktingar och asylsökande till Sverige kan komma att utgöra stora påfrestningar för hela samhället”.

Massflykt av flyktingar likställdes 1996 med så allvarliga hot som - terrorism, radioaktivt nedfall och andra svåra samhällsstörningar.

Som ett resultat av detta ingick Invandrarverket, senare Migrationsverket, i krisberedskapen. Men i början av 2000-talet ville Migrationsverket trappa ned beredskapen. Det var en ambitionssänkning som även Krisberedskapsmyndigheten (KBM) understödde.

2004 slog KBM fast att behovet av ”flyktingmottagning i stor skala” var ”nedtonat” på grund av det -lugna- säkerhetspolitiska läget. Dessutom hade flyktingarna från Balkankriget på 1990-talet kunnat tas emot ”inom ramen för de ordinarie processer och rutiner som finns för flyktingmottagning”. Slutresultatet blev att kraven på krishantering för Migrationsverkets försvann helt.

När Stefan Löfvens (S) regering tillträdde 2014 hade antalet flyktingar från Afrika och Syrienkriget ökat och Sverige deltog i EU:s gränsskydd Frontex. I ett regeringsbeslut den 27 november 2014 slog inrikesminister Anders Ygeman fast vikten av en god beredskap hos 26 myndigheter ”av central betydelse för samhällets krisberedskap”. Men i det underlag som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) lämnat till regeringen saknades Migrationsverket.

– Då hade vi inte med Migrationsverket. Sett i backspegeln tror jag att det hade varit klokt att ta med dem. Det är något vi tittar på nu, säger Svante Werger MSB:s informationsdirektör. Han vill inte föregripa hur MSB:s nästa lista till regeringen ska se ut.

Men det förefaller ganska självklart att Migrationsverket ska vara med tillsammans med de övriga 26 myndigheterna?

– Det är logiskt. Sett i ljuset av 2015 är det absolut rimligt att se det så. Om det hade varit med hade förutsättningarna varit större för att man hade diskuterat den här typen av scenarier och hur man skulle samarbeta. Det är inte osannolikt att det hade haft fördelar, säger Svante Werger.

I stället tvingades MSB och även Försvarsmakten att improvisera och rycka ut för att stötta Migrationsverket när krisen blev än mer akut från september månad.

– Det har varit ett stöd på Migrationsverkets villkor, men vi har försökt tydliggöra vad som krävs i utbildnings- och stödinsatser och hur man arbetar i stab och hur man snabbar på sina processer. Det hade varit bättre om det varit förberett och man tänkt igenom detta i förväg, självklart, säger Svante Werger.

En oklar fråga är vilken information om flyktingkrisen som regeringen fick. Om Migrationsverket omfattats av krisberedskapen hade det varit ålagt att informera om krisens utveckling och sina resurser att klara av den.

DN har sökt Migrationsverkets generaldirektör Anders Danielsson och inrikesminister Anders Ygeman.

Mikael Holmström “mikael.holmstrom@dn.se

“ Fakta.
I Sverige har 26 centrala myndigheter särskilt ansvar för krisberedskapen.

Det är till exempel Finansinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Statens Geotekniska institut, Statens Veterinärmedicinska anstalt, Strålsäkerhetsmyndigheten och Säkerhetspolisen.
Det innebär att de måste uppfylla en rad krav för att ”förebygga, motstå och hantera kriser”:

* **Analys av risker och sårbarheter av allvarlig art inom sitt område.** Bland annat av oväntade händelser,"situationer som kräver brådskande beslut och samordning med andra myndigheter" samt kan hota samhällsviktig verksamhet.

* **Utbildning och övning av personalen.**

* **Särskilt ansvar att samverka med övriga myndigheter** och med EU:s krishantering samt att öva med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

* **Tjänsteman i beredskap dygnet runt, alltid.**

* **Ledningsfunktion:** En särskild ledningsorganisation som tar över och leder krisarbetet

* **Rapportering:** Att hålla rege-ringen informerad om "händelse-utvecklingen, tillståndet, den förväntade utvecklingen och tillgängliga resurser" och vad man gjort.

* **Informationssäkerhet** genom säkra ledningssystem som klarar it-angrepp.

Källa: Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap "

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

" Löfven KU-anmäls för hanteringen av flyktingkrisen

Moderaterna begär att konstitutionsutskottet granskar hur statsminister Stefan Löfven (S) hanterade höstens flyktingkris. Anmälan kommer från partiets gruppledare i riksdagen Jessica Polfjärd. – Vi upplevde att ingen klev fram och tog ansvar, säger hon.

I anmälan, som lämnas till riksdagens konstitutionsutskott i dag fredag, beskrivs regeringen som senfärdig i sitt sätt att reagera på de krissignaler som kom.

– Eftersom regeringen har det yttersta ansvaret för krisledningen så tycker vi att det finns frågor som man behöver gå till botten med och berätta för svenska folket varför det funnits fördröjningar. Trots att man fått information om krisläget har man valt att inte agera på en gång, säger Jessica Polfjärd.

I anmälan till konstitutions-utskottet (KU) åberopas flera uppgifter som framkom i en granskning som DN gjorde i december.

Det gäller exempelvis en larm-rapport från Malmö stad till regeringen redan den 17 augusti förra året om att mottagningen av ensamkommande barn var på väg att haverera.

Ett annat exempel som är hämtat från DN:s granskning gäller ett möte med utrikesminister Margot Wallström på utrikesdepartementet den 10

september där flera myndigheter var representerade. Från polisens sida kom då varningar om att man inte hade kontroll över -vilka som kom till Sverige.

Jessica Polfjärd vill med anledning av dessa och andra händelser att KU granskar regeringen på flera punkter:

Vilka åtgärder vidtog man på grundval av den information som kom om läget i flykting-mottagandet?

I vilken omfattning fördes informationen vidare mellan- olika departement och hur -dokumenterades den?

Varför agerade man inte tidigare?

Har regeringens samordning av de statliga myndigheterna varit tillräcklig?

– På punkt efter punkt kan vi se att det funnits besked och larm från myndigheter men i vissa fall har man upp till tre månaders fördröjning. Se exempelvis på boende-situationen där regeringen och även statsministern var väl medveten om att det var en akut situation, vilket gjorde att människor fick sova på gatan i Malmö, därför att regeringen inte förmådde få fram boenden i tid. Men det allvarligaste är helheten. Att vi stod inför en av Sveriges svåraste akuta krissituationer men upplevde att ingen klev fram och tog ansvar, säger Jessica Polfjärd.

Både inrikesminister Anders Ygeman och utrikesminister Margot Wallström nämns i anmälan men framför allt vill Jessica Polfjärd rikta strålkastaren mot Stefan Löfven.

– Ytterst ansvarig är statsministern. Jag som politiker och riksdagsledamot kan ifrågasätta varför statsministern inte tydligare visade sig i en svår tid.

Till bilden hör att de prognoser från Migrationsverket som gällde fram till oktober inte alls pekade mot en så stor flyktingström som det i realiteten blev. Jessica Polfjärd anser inte att det är en ursäkt.

– Det är där krisberedskapen måste träda in, när det oförutsedda händer. Om allting skedde enligt prognos kanske vi inte ens behövde någon krisledning. Det här ställer ju frågan på sin spets.

Efter tsunamikatastrofen 2004- inrättades ett särskilt kansli för krisberedskap på statsrådsberedningen,- direkt underställt statsministern. Stefan Löfven valde dock att flytta kansliet till justitiedepartementet, något DN tidigare har rapporterat om. Även denna ommöblering hoppas Jessica Polfjärd ska bli föremål för KU:s granskning.

Inom Moderaterna hörs starka röster som vill att partiet ska försöka fälla enskilda statsråd eller till och med hela den rödgröna regeringen. Partiets gruppledare vill inte kännas vid att KU-anmälan skulle vara en del i en sådan strategi.

– Vi utnyttjar oppositionens möjlighet att granska regeringen, vilket är en huvuduppgift.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

“ Frågor & svar.
Vad är KU?
Konstitutionsutskottet, KU, kontrollerar att regeringen följer reglerna för regeringsarbetet. Riksdagens ledamöter har rätt att anmäla ministrarna till KU. KU ska årligen granska regeringens arbete.

Hur arbetar KU?
KU:s granskning består av två delar. Den ena delen bygger på ledamöternas KU-anmälningar, som kan lämnas in när som helst under året. Den går ut på att kontrollera om ministrarna följt reglerna för regeringens arbete och på andra sätt handlat korrekt. Den andra delen är en allmän granskning. KU går då igenom olika handlingar från Regeringskansliet för att se om regeringen följt lagar och praxis vid handläggningen av regerings-ärendena.

Vad har KU för befogenheter?
KU kan i sitt betänkande, en rapport av inkomna anmälningar som lämnas in till riksdagen varje år, kritisera en minister. KU har däremot inga möjligheter att straffa eller kräva att ministern ska avgå. Den grundläggande tanken är i stället att kritiken från utskottet ska leda till att regeringen ändrar sitt arbetssätt så att misstaget inte upprepas. Skulle KU komma fram till att en minister begått ett brott i sitt arbete kan utskottet besluta att åtal ska väckas inför Högsta domstolen. Detta har inte förekommit i modern tid.

Hur ofta KU-anmäls ministrar?
Det varierar. Under förra mandat-perioden anmäldes Alliansens - ministrar totalt 83 gånger. Hittills- har den rödgröna regeringen - anmälts drygt 50 gånger till KU. “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

Moderaterna avlossar ett skrämskott

Analys. Regeringens krishantering har aldrig imponerat och för var uppgift som kommer fram blir bilden svartare. Misslyckandet syns i väljaropinionen och ökar pressen på Moderaterna att agera. KU-anmälan mot statsministern är ett nytt och allvarligare steg.

Sverige har haft två decennier av lugn och samarbete kring Östersjön och kunnat ägna en del av tiden till att satsa på civil krisberedskap. Nu har den prövats i stor skala och den fungerar dåligt. Tält som Försvarsmakten tagit i bruk på några timmar har till exempel tagit månader för Myndigheten för samhällskydd och beredskap, MSB att få på plats i Skåne.

Regeringen har inte tagit varningar på allvar och förberedelser kom i gång för sent. Den har försvarat sig med att Migrationsverket lämnade en felaktig prognos om minskat antal asylsökande under förra våren och sommaren.

Å andra sidan varnade myndigheten redan i november 2014 för att Sverige under loppet av två år kunde tillföras motsvarande ett helt Malmö i form av flyktingar och deras anhöriga.

Migrationsverket föreslog i början av våren att verket skulle driva asylboenden i egen regi, för att snabbare och billigare kunna ordna - boenden. Men regeringen gav inte klartecken.

Den ville inte se att krisen kunde komma och tvingades vidta panikåt-gärder när den blev uppenbar. Det är en viktig förklaring till S och MP:s usla opinionssiffror, och de ökar pressen på oppositionen att agera.

Moderatledningen försöker nu dämpa en allt hetare intern opinion för att fälla regeringen. Men M vill ändå visa väljarna att man ger Stefan Löfven (S) en hård match. Moderaterna vill att regeringen ska halta och snubbla fram, för att lättare kunna vinna nästa val.

En KU-anmälan mot statsministern är ett -hårdare stick än tidigare. Teoretiskt kan den, om oppositionen vill, utmynna i ett misstroende-votum mot statsministern, och därmed en rege-ringskris. Men det sista är inte sannolikt.

Oppositionen kan förvisso välta regeringen, men den kan inte regera. En M-ledd regering förutsätter en enad borgerlig allians, samt stöd i riksdagen av SD under resten av mandat-perioden. Det har man inte i dag och därför är KU-anmälan mot Stefan Löfven troligen ett skrämskott.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“ Mer pengar ska göra det lättare att utvisa flyktingar

Mer pengar till polisen och hårdare tag mot oseriösa arbetsgivare. Så vill regeringen öka takten på utvisningar av asylsökande som fått avslag. Från och med nästa år kan det bli aktuellt att hyra in chartrade plan till länder som Afghanistan och Marocko.

Torsdagens uttalande av inrikesminister Anders Ygeman (S) om att mellan 60 000 och 80 000 asyl-sökande kan komma att skickas hem fick stor uppmärksamhet världen över. Inrikesministern är missnöjd med att många som fått avslag förra året ändå stannat kvar i Sverige.

– Här måste vi bli bättre, konstaterar han och öppnar för att ge mer pengar till polisen.

M-ledaren Anna Kinberg Batra anser att regeringen går motsatt väg genom att inte ge tillräckligt med pengar till polisen.

– Nu måste regeringen bli mer konkret, kräver hon.

Förra året lämnade ungefär 13 000 personer Sverige som fått avslag på sin asylansökan. Sam-tidigt gick drygt 7 500 personer under jorden.

I migrationsuppgörelsen mellan regeringen och de borgerliga ingick att asylsökande som fått anslag ska tvingas lämna sina boenden och få indragen dagersättning. Nu vill regeringen också öka jakten på illegal arbetskraft.

– Vi har tillsatt en utredning där vi ska se över hur man kan utvidga sanktionsmöjligheten och tillsynen av skrupelfria arbetsgivare som

utnyttjar papperslösa som kommer att vara klar efter sommaren, säger justitieminister Morgan Johansson.

Men ger inte det signaler om en mer omänsklig politik?

– Man ska ha klart för sig att Sverige tagit emot fler asylsökande än något annat EU-land. Vi måste nu kunna koncentrera oss på att ge dem en bra start i Sverige. Det är inte omänskligt, tvärtom. Alternativet är att ha någon form av fri invandring, och det kommer inte vårt samhälle att klara av.

Någon prislapp på vad utvisningarna kan kosta statskassan har inte regeringen gjort. Enligt Johansson kommer utvisningarna ske främst från 2017 på grund av Migrationsverkets långa handläggningstider.

– Annars växer det fram en stor grupp som lever i en slags gråzon och utnyttjas på olika sätt, säger Morgan Johansson.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se “

“ Tre hinder.

Enligt inrikesminister Anders Ygeman har det funnits tre hinder för att utvisa asylsökande som fått avslag:

1. Mottagarländerna. Regeringen har nyligen haft kontakter med afghanske presidenten och Marockos regering.

2. Kedjan från avslag till att man återvänder. Nu väntas polis och kriminalvård få mer resurser.

3. Svart arbetskraft. Nya regler kan leda till skärpta straff för -oseriösa arbetsgivare.

Källa: TT “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“ KI har en del att förklara

SVT:s dokumentärserie om KI-kirurgen visar hur universitetet brustit i kontroll och hur det fått förödande konsekvenser för patienter.

På onsdagen sände SVT den sista av tre delar av ”Dokument inifrån” om den världskände kirurgen Paolo Macchiarini som i Sverige och i andra länder opererat in konstgjorda luftstrupar på svårt sjuka patienter. De flesta av patienterna har avlidit och programmet skulle ta reda på om han var ett geni eller en bedragare.

Debatten var ganska stor redan tidigare. Inte många dagar före den första delen skulle sändas publicerade Vanity Fair en lång artikel som framställde kirurgen i en inte alltför smickrande dager. Artikeln bygger mestadels på uppgifterna från en kvinna som han har haft en relation med och, – vad det låter som – sol- och vårat. Men det framkommer även att han ska ha osanna uppgifter på sitt cv.

Paolo Macchiarini har också granskats för misstänkt forskningsfusk av sitt universitet, Karolinska institutet. Den externe granskaren rekommenderade att han skulle fällas, men KI valde senare att fria då man kommit fram till att det handlade om vård och inte forskning.

Men frågan var egentligen en annan. Har Paolo Macchiarini experimenterat på sina patienter vilket lett till ett långt utdraget lidande och döden för de flesta?

I dokumentären får vi veta att den första patienten tror att struparna testats på djur före operationen. Så var inte fallet. Enligt patienten, som senare avled, var det Paolo Macchiarini som försäkrade honom om att djurförsök gjorts. Rör det sig om ett missförstånd eller en ren lögn?

Operationerna har heller inte genomgått etisk prövning, om så skett hade de kanske aldrig utförts. Om patienterna hade levt i dag och hur de då hade mått kan vi bara spekulera i.

Jag tycker inte att dokumentärserien ger svar på alla frågor. Men efter det sista avsnittet blir det uppen-bart att KI:s ledning inte tagit sitt ansvar som lärosäte och sett till att reglerna kring klinisk forskning följts. Även Karolinska universitetssjukhuset, där tre av operationerna genomfördes, har ett ansvar.

Karolinska institutets rektor Anders Hamsten sade i SVT:s ”Gomorron Sverige” att hans förtroende för Paolo Macchiarini är ”naggat i kanten” och i en presskommentar från universitetet öppnar man nu för att utredningen om forskningsfusk kan komma att återupptas. Men först ska de uppgifter som framkommit i dokumentärserien ”undersökas och värderas”. Det ska utredas om det behöver utredas alltså. KI utreder redan om hans cv stämmer och om de operationer han utförde i Ryssland stred mot universitetets policy om bisysslor. Det är viktigt att allt nu sker öppet, för det finns fortfarande massa frågor.

Paolo Macchiarini är fortfarande anställd vid Karolinska institutet. Det jag och många andra undrar är om han kan jobba kvar. Men en annan viktig fråga är om KI:s rektor kan sitta kvar när det blir mer och mer uppenbart att ledningen brustit i sitt ansvar. Och de som fått betala det yttersta priset är patienterna.

Amina Manzoor amina.manzoor@dn.se “

“Fakta. Från hyllad till kritiserad
Paolo Macchiarini rekryteras till Karolinska institutet 2010. Han skulle dels forska och dels operera patienter med sin metod på Karolinska universitetssjukhuset.
2014 inleder Karolinska institutet en utredning angående forskningsfusk.
I maj 2015 konstaterar den externe utredaren att det var forskningsusk. KI väljer senare att frikänna Paolo Macchiarini eftersom det tillkommit material.
De operationer som genomfördes på Karolinska universitetssjukhuset har anmälts till polis av Läkemedelsverket. Operationerna utreds av åklagare.”

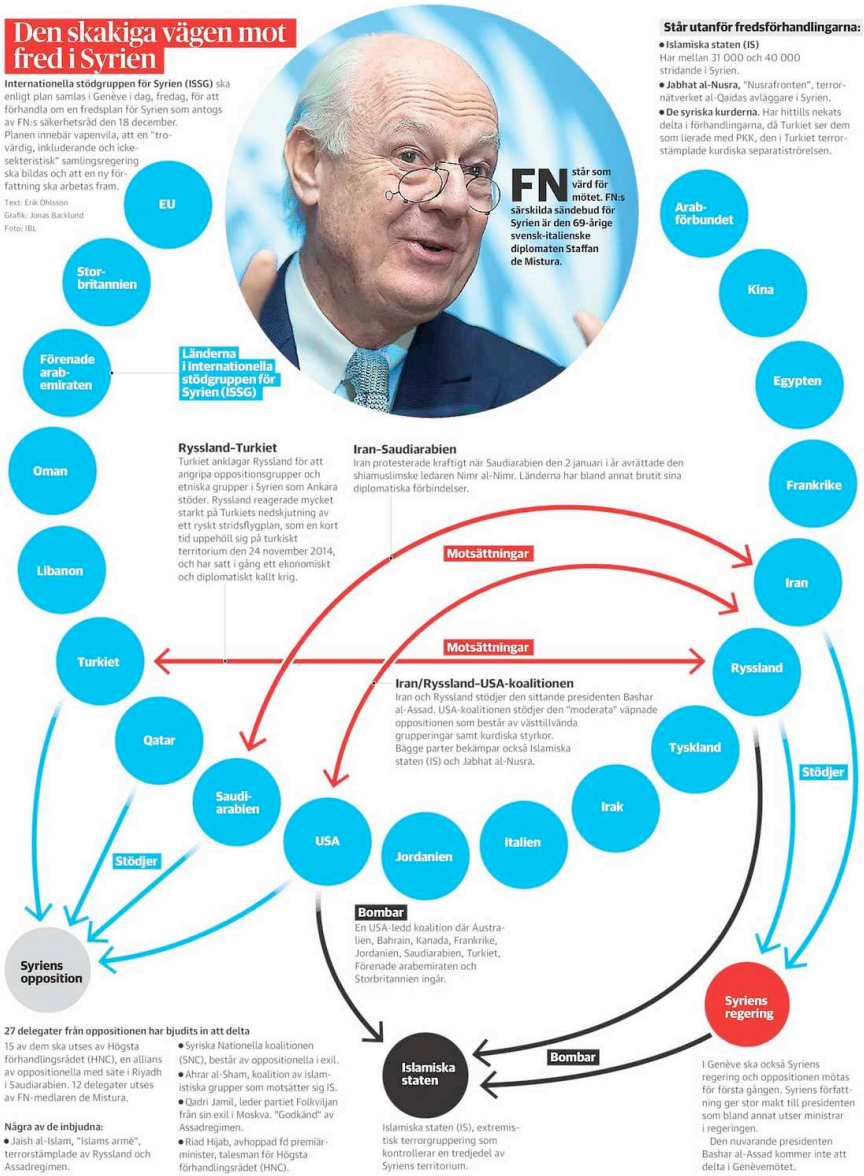

DN FREDAG 29 JANUARI 2016

“ Oenig opposition hotar med bojkott

Det var osäkert in i det sista om de FN-ledda förhandlingarna om fred i Syrien skulle komma i gång som planerat till i dag, fredag. Stötestenen är vilka oppositionsgrupper som ska få delta i samtalen.

FN:s särskilda sändebud Staffan de Mistura har inför toppmötet talat om en ”historisk chans” att nå en fredsuppgörelse i den snart fem år långa konflikten.

Den svensk-italienske veterandiplomaten de Mistura har bland annat tagit fasta på terrororganisationen Islamiska statens (IS) närvaro i Syrien, något som enligt de Mistura paradoxalt nog förbättrat förutsättningarna för fred.

IS-hotet har nämligen fått sins-emellan fientliga aktörer, som Saudiarabien och Iran liksom USA och Ryssland, att hitta en gemensam nämnare.

Dessutom har Rysslands inblandning i Syrienkriget befäst det militära jämviktsläge som råder mellan Bashar al-Assads regim och den väpnade oppositionen, ”rebellerna”.

Det betyder att ingendera part kan vinna inbördeskriget – men inte heller förlora. Ett slags djävulsk stabilitet som lett till en utbredd krigströtthet. Dessutom har Syriens status quo drabbat den redan hårt prövade civilbefolkningen med ännu mer svält, död och massflykt, effekter som blivit allt svårare för omvärlden att blunda för.

I själva verket har Syrienkrigets ande fått återverkningar som ingen kunnat drömma om för bara ett par år sedan: flyktingströmmen av främst syrier till Europa har starkt bidragit till att hela EU-systemet nu är i gungning och att det stolta Schengensamarbetet som skulle avskaffa gränskontroller nu ligger i spillror.

Inbördeskriget har också medfört att den internationella terrorismen är ett större hot än någonsin tidigare, med IS som främsta påskyndare.

Dessutom har FN visat sig oförmöget att hantera Syrienkrisen, både på marken och i FN-högkvarteret i New York, där säkerhetsrådet fram till för en månad sedan var ur stånd att kunna enas om en Syrienresolution.

Men nu har FN och den så kallade stödgruppen för Syrien (ISSG) lyckats någorlunda med att hos regimen och oppositionen förankra en väg som ska leda till ett stopp på kriget.

De hinder som bidrog till att de två tidigare FN-ledda toppmötena om Syrien i Genève blev fiaskon har i alla fall delvis undanröjts.

Regimen avfärdar inte längre alla oppositionsgrupper som ”terrorister”. Och oppositionen har inte längre som krav för förhandlingar att Bashar al-Assad måste avgå innan en dialog kan påbörjas.

Till en början kommer Genèvesamtalen att fokusera på att åstadkomma en FN-övervakad vapenvila i de delar av Syrien där detta är möjligt – IS och den al-Qaida-anknutna milisen Jabhat al-Nusra kommer dock inte att omfattas av ett eldupphör.

När vapenvilan införts följer nästa steg i förhandlingarna: att enas om en övergångsregering, att arbeta fram en ny författning som ska prövas i en folkomröstning och att hålla internationellt övervakade parlaments- och presidentval.

Enligt Staffan de Misturas optimistiska (orealistiska, säger en del) planering ska allt detta vara genomfört någon gång i mitten av nästa år.

Han har inskärpt att förhandlingarna kommer att bli tuffa och långvariga – det talas om minst sex månaders överläggningar, i olika omgångar.

– En uppförsbacke, konstaterade de Mistura vid en presskonferens på FN-högkvarteret i Genève häromdagen.

Att regimens representanter och oppositionen skulle kunna sitta vid samma förhandlingsbord eller ens i samma rum har inte bedömts som realistiskt. FN-medlaren och representanterna för stödgruppen kommer att få agera sändebud mellan parterna.

Men problemen har hopat sig redan innan förhandlingarna har börjat. Den springande punkten är oenigheten inom den syriska oppositionen. Länder inom den utåt sett eniga stödgruppen utnyttjar splittringen för sina egna syften.

I december förra året samlades en brokig skara oppositionsgrupper i Riyadh i Saudiarabien för att försöka enas om en förhandlingsdelegation att skicka till Genèvesamtalen.

De tillresta enades om att bilda en allians, Högsta förhandlingsrådet (HNC), som med viss möda presenterade en lista med delegater. Däri

ingår bland annat islamistiska väpnade grupper som Jaish al-islam och Ahrar al-Sham, något som Iran och Ryssland kraftigt protesterat mot.

FN:s Staffan de Mistura har med grundval av HNC:s lista skickat ut formella inbjudningar till Genèvemötet. Men det står klart att de syriska kurdernas organisationer hittills inte fått någon inbjudan, något som delar av oppositionen och de deltagande länderna reagerat mycket kraftigt mot.

Ledande oppositionella hotar nu att bojkotta mötet. Det talas om en kompromisslösning med två olika oppositionsgrupper på plats i Genève.

Men ännu på torsdagskvällen hade inget beslut fattats. Staffan de Misturas ”uppförsbacke” kan bli brantare än befarat.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

“Fakta. Kriget i siffror
10 miljoner hungrar eller svälter.
6 av 10 skolor är stängda.
7,6 miljoner är flyktingar i sitt eget land.
4,5 miljoner har flytt Syrien, enligt FN.
Kriget är nu inne på sitt femte år och har hittills kostat 260 000 människor livet. “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“Krismöte om det nya viruset

Zikaviruset, som tros ge allvarliga fosterskador, sprids explosionsartat. Nu larmar Världshälsoorganisationen, WHO, för att miljontals människor kan bli smittade. På måndag har man kallat till ett krismöte.

Den alarmerande spridningen av zikaviruset i Central- och Sydamerika har fått WHO att kalla till ett akutmöte på måndag. Världshälsoorganisationen är djupt oroad över de ökande fallen av virus-infektionen i Central- och Sydamerika. Viruset som sprids via myggbett ökar ”explosionsartat” sade generaldirektör Margaret Chan på torsdagens styrelsesammanträde i Genève.

Brasilien rapporterade det första fallet av zikavirusinfektion i maj 2015. Sedan dess har sjukdomen spridit sig till 23 länder i regionen, enligt WHO. Organisationen uppgav på torsdagen att man räknar med 3–4 miljoner fall, men gav ingen indikation inom vilken tidsperiod.

På måndag den 1 februari håller WHO ett möte för att besluta om zikautbrottet ska klassas som ett internationellt hot mot folkhälsan. Då ska man också besluta om nödvändiga åtgärder. Margaret Chan påpekade att det fortfarande finns många osäkerheter, men att det behövs svar snabbt.

Zikaviruset upptäcktes redan 1947 i Uganda och har fram tills i slutet av 2015 ansetts vara ett ganska ofarligt virus. De flesta som blir infekterade får inga symtom. De som blir sjuka får oftast feber, hudutslag, ledvärk och ögoninfektion i upp till en vecka.

Nu tros zikavirusinfektion hos gravida öka risken för fosterskadan mikrocefali, onormalt litet huvud och utvecklingsstörning hos barnet. Det är den kopplingen som är den främsta källan till oro för spridningen, enligt WHO.

Flera länder i regionen har rapporterat en mycket kraftig ökning av antalet barn som fötts med mikrocefali. I Brasilien har det fötts nästan 4 000 barn med mikrocefali, mer än 30 gånger det normala.

Det vetenskapliga sambandet är ännu inte helt klarlagt, men infektion hos gravida tros öka risken för dessa allvarliga sjukdomar. Till exempel har forskare hittat virus i hjärnan hos två barn som föddes med mikrocefali och som avled strax efter födseln. Mödrarna hade varit smittade av zikaviruset.

En annan anledning till oro är att en stor del av befolkningen inte är immun då viruset är relativt nytt i regionen, vilket ligger bakom den snabba smittspridningen. Väderfenomenet ”El Niño” tros också öka antalet myggor i många områden i regionen. Det finns inte heller något vaccin, ingen specifik behandling för zikavirusinfektion eller något snabbt diagnostiskt test.

Viruset sprids via myggbett. Det pågår flera insatser för att bekämpa myggorna i de drabbade länderna.

Flera länder har infört nya rekommendationer för gravida och kvinnor som planerar att bli gravida. USA råder till exempel gravida att skjuta upp resor till drabbade områden om de kan.

Sverige har inga nya råd utan rekommenderar den som planerar att resa till områden där viruset finns att rådgöra med läkare före resan och att skydda sig mot myggbett under resan. En svensk som varit på semester i Brasilien har konstaterats smittad. Eftersom den mygga som sprider viruset inte finns i Sverige är risken för smittspridning här obefintlig enligt Folkhälsomyndigheten.

WHO har tidigare fått hård kritik för att alldeles för sent ha insett allvaret i samband med ebolautbrottet i Västafrika, vilket kan ha lett till ett större utbrott och fler dödsfall. Flera organisationer och forskare har uttryckt en farhåga för att WHO ska agera för långsamt även i detta fall.

Amina Manzoor amina.manzoor@dn.se “

“Fakta. Tre frågor om zika

1 Hur sprids zikaviruset?
Viruset sprids av aedesmyggan, samma typ av mygga som bland annat sprider dengueviruset. Det har rapporterats om minst ett fall där viruset överförts sexuellt, men om det stämmer är det mycket ovanligt. Den kraftiga ökningen av fall i Brasilien beror på att viruset fram tills för några år sedan inte fanns i landet och att befolkningen inte är immun.

2 Varför är man så orolig?
Fram tills nyligen ansågs viruset inte vara särskilt farligt. Men nu tros infektion hos gravida ligga bakom Brasiliens kraftiga ökning av barn födda med mikrocefali, onormalt litet huvud och utvecklingsstörning. Det är ännu inte helt klarlagt, men forskare har hittat viruset i hjärnan hos två barn med mikrocefali som dog strax efter födseln.

3 Ska man vara orolig i Sverige?
Myggan som sprider viruset finns inte i Sverige. Enligt Folkhälsomyndigheten har det varit få fall av smittade turister. Men den som är gravid eller planerar att bli gravid bör skydda sig mot myggbett genom myggsprej, nät och heltäckande kläder. “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“Hot om revolution om regeringen inte avgår

På torsdagskvällen löpte tidsfristen ut för Moldaviens regering, som vägrar avgå. Nu hotar revolution och kaos i Europas fattigaste land.

På många sätt liknar läget i den moldaviska huvudstaden Chisinau det som rådde i Kiev för drygt två år sedan. Med en viktig skillnad: här är den trängda och korruptionsanklagade regeringen för EU och emot Ryssland. I Ukraina vintern 2013–2014 var det tvärtom.

På gatorna kräver upp emot 40 000 demonstranter – mycket i ett land med tre miljoner invånare – att regeringen omedelbart ska avgå och utlysa nyval.

I förra veckan trängde demonstranter sig in i parlamentet, sedan det stod klart att en ny premiär-minister, den femte sedan 2014, hade godkänts under kuppliknande former mitt i natten.

Klockan 17 på torsdagen skulle rege-ringen ha lämnat in sin avskeds-ansökan, annars hotade proteströrelsen att blockera flygplatser, vägar och järnvägar i den före detta Sovjetrepubliken.

Bakom den nye regeringschefen Pavel Filip står Vlad Plahotniuc, en okänd affärsman som beskrivs som en moldavisk Berlusconi eller - Donald Trump. Han äger bland annat fyra tv-kanaler och ett stort antal politiker antas vara på hans lönelista.

Bland dem som protesterar finns såväl EU-vänner som proryssar. Det som förenar dem är motståndet mot oligarkvälde och korruption.

”Språk och geopolitik betyder ingenting längre. Ned med maffian!” ropade Ilian Kashu, en känd prorysk aktivist, till en stor folk-massa i Chisinau i söndags.

På den EU-vänliga sidan klagar många över att regeringens tal om reformer bara är en fasad. Sam-tidigt vädrar proryska partier morgonluft och hoppas på ökat stöd om det blir nyval.

Saken kompliceras av att USA:s biträdande utrikesminister Victoria Nuland häromdagen uttalade starkt stöd för den nya regeringen och kallade den ”proeuropeisk” – utan att nämna kopplingarna till oligarken Plahotniuc eller det kupp-artade sätt den tillsattes på.

Sent på torsdagskvällen fanns inga uppgifter om att regeringen skulle ha avgått.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se “

Sverige i topp

IMF:s beräkning av av offentliga utgifter för asylsökande i olika EU-länder. (Uppgift saknas för: Grekland, 2014, 2016. Storbritannien, 2016.)

Källa: Internationella valutafonden, IMF. (Procent av BNP)

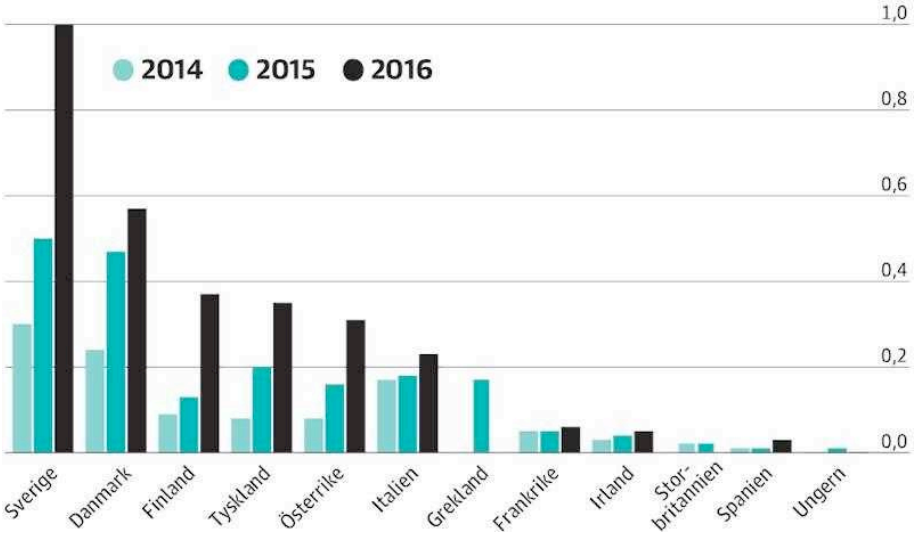

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“ Johan Schück: Sverige kan stjälpa passfriheten inom EU

De öppna gränserna inom Europa riskerar att varaktigt slutas till. Schengensamarbetet om fri rörlighet mellan EU-länderna är allvarligt hotat, till följd av flyktingkrisen. Här pågår ett politiskt spel med ekonomiskt oklara konsekvenser.

Vid det nyligen avslutade Davosmötet varnade Nederländernas premiärminister Mark Rutte: Om inte en lösning kan nås inom sex till åtta veckor, riskerar Schengensamarbetet att upphöra.

Nederländerna är sedan årsskiftet ordförandeland i EU, vilket gjorde det motiverat för honom att slå larm. Schengensamarbetet, där passkontrollerna har tagits bort mellan de flesta EU-länderna, har varit en viktig landvinning som nu riskerar att gå förlorad.

Orsaken är Europas oförmåga att möta flyktingkrisen. Den yttre gränskontrollen fungerar inte och oenighet råder om hur flyktingkostnaderna ska fördelas. Allt fler gränser mellan EU-länder stängs nu för dem som inte uppvisar pass eller annan id-handling.

Sverige deltar i detta spel genom kontrollerna som har satts upp främst mot Danmark. Skälet är att flyktingvågen under förra halvåret höll på att bli övermäktig.

Från svensk sida fanns en tydlig avsikt att Danmark sedan skulle följa efter och sätta upp gränskontroller mot Tyskland, vilket också blev fallet. För Sverige har sedan antalet nya asylsökande minskat, åtminstone för tillfället.

Nu vill svenska regeringen hålla fast vid id-kontrollen tills en överenskommelse har nåtts inom EU om hur flyktingkostnaderna ska fördelas.

Detta var budskapet från statsminister Stefan Löfven och justitieminister Morgan Johansson i Davos. Ur svensk synvinkel är det en rimlig ståndpunkt, men chansen att nå framgång verkar inte särskilt

stor. Faran är i stället att Sverige bidrar till att stjälpa Schengensamarbetet.

Vad varaktigt återinförda gränskontroller mellan EU-länderna skulle kosta är det nog ingen som vet. Men senaste tidens erfarenheter från Malmö-Köpenhamns-regionen visar att följderna blir stora när fungerande arbets-marknader splittras. I förlängningen ligger att andra delar av det -ekonomiska utbytet försvåras.

Flyktingkostnaderna brukar avse de offentliga finanserna och där ligger Sverige i topp inom EU, sett till ekonomins storlek. Det framgår av en rapport som Internationella valutafonden, IMF, lade fram vid Davosmötet.

I år väntas de svenska utgifterna motsvara hela 1,0 procent av BNP (se grafiken). Som tvåa kommer Danmark och som trea Finland. Tyskland har flesta antalet asyl-sökande, men också den största ekonomin vilket gör att kostnaderna sprids på fler.

Uppseendeväckande – men här oförklarat – är att Ungern, som under senaste året har haft flest asylsökande i förhållande till landets befolkning, knappt alls har några offentliga utgifter för flyktingar.

Diagrammets staplar sätter Sveriges krav på andra i EU-länder i perspektiv. Men IMF ger också en mer gynnsam bild av hur flyktinginvandringen påverkar ekonomin.

Där handlar det i stället om hur BNP-ökningen får ett extra lyft av ökad efterfrågan, störst i Österrike med 0,5 procentenheter och därefter Sverige med 0,4 procentenheter under 2017.

Sedan beror mycket på hur snabbt integrationen av de nyanlända går. IMF vill visa på möjligheterna som innebär att Sverige till 2020 kan ha en BNP som är mellan 0,5 och 1,1 procentenheter högre, beroende på flyktinginvandringen.

Då ska tilläggas att BNP per -invånare inte ökar lika mycket, eftersom befolkningen växer. Dessutom finns risken att integrationen inte lyckas så bra som IMF hoppas.

Kan Sverige lära av Israel, som har särskild erfarenhet av att ta emot många invandrare på kort tid?

Frågan ställdes till Stefan Löfven i en av Davosmötets paneler. Statsministern ställde sig dock avvisande och förklarade sig ha mer att lära från annat håll.

Det är möjligt, även om Kanada och Norge som han då nämnde knappast räcker till. En del kunde då kanske hämtas ur slutsatserna från IMF-rapporten.

Men inte heller det är enkelt, -eftersom IMF:s ekonomer varnar för höga ingångslöner som ett hinder för lågutbildade flyktingar att få jobb. Detta är ett resonemang som Stefan Löfven avvisar, där-emot godtar han lönesubventioner som dock hittills inte har räckt till.

Sverige får i så fall hitta sina egna lösningar. Det blir en utmaning, utöver dem som redan finns där.

Johan Schück “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“ Voltaire såg fanatismen i våra dagar

I dag begravs Gunnel Vallquist, översättare och ledamot i Svenska Akademien. Därför publicerar DN Kultur hennes översättning av Voltaires essä om fanatism, som har tydliga kopplingar till moderna samhällsströmningar.

Med fanatism menar man numera en dyster och grym religiös galenskap. Det är en andlig sjukdom, smittsam som kopporna. Den överföres betydligt mindre av böcker än av folksamlingar och tal. När man läser, blir man sällan uppjagad, ty då kan man besinna sig. Men när en lidelsefull man med stark inbillningskraft talar till människor med svag inbillningskraft, då brinna hans ögon och denna brand sprider sig; hans tonfall och åtbörder hetsa upp åhörarnas nerver. Han ropar: ”Gud ser er, avstå från det jordiska, kämpa Herrens kamp” – och man går ut och kämpar.

Fanatismen förhåller sig till vidskepelsen på samma sätt som yrseln till febern och raseriutbrottet till vreden.

Den som har extaser och syner, den som tar drömmar för verklighet och sina fantasier för profetior, är en fanatiker i vardande, av vilken man kan hoppas mycket; han kommer snart att vara i stånd att döda av kärlek till Gud.

Bartholomeu Diaz var en fullt utbildad fanatiker. Han hade i Nürnberg en broder, João, en lutheran som ännu blott hunnit till entusiast-stadiet; han var livligt övertygad om att påven är Antikrist och bär vild-djurets tecken. Bartholomeu, som var ännu livligare övertygad om att påven är Gud här på jorden, begav sig från Rom för att omvända eller döda sin broder; han mördade honom. Vilken utmärkt handling! Vi ha i annat sammanhang gjort denne Diaz rättvisa.

Polyeucte, som går till hednatemplet på en högtidsdag för att kasta omkull och slå sönder statyer och prydnader, är en mindre avskyvärd fanatiker än Diaz, men lika enfaldig. De män som mördade hertig François de Guise, Wilhelm av Oranien, Henrik III, Henrik IV och många andra, voro vettvillingar, angripna av samma galenskap som Diaz.

Det främsta exemplet på fanatism är borgarna i Paris, som under Bartolomeinatten rusade kring och mördade de medborgare som inte gingo i mässan; skuro halsen av dem, kastade dem ut genom fönstret och styckade deras kroppar. Guyon, Patouillet, Chaudon, Nonotte och exjesuiten Paulian äro blott eländiga dussinfanatiker som ingen bryr sig om, men en Bartolomeinatt kan få dem att uträtta stora ting.

Det finns kallblodiga fanatiker: domare som ska döma till döden människor som ej begår annat brott än att icke tänka som de; dessa domare ha så mycket större skuld och förtjäna i så mycket högre grad människosläktets avsky, som de icke befinna sig i något raseritillstånd, som Clément, Chastel, Ravaillac, Damien och deras likar, utan tvärtom tyckas i stånd att lyssna till förnuftets röst.

Mot denna epidemiska sjukdom finnes bara ett botemedel: en filosofisk inställning. Får den sprida sig från människa till människa, kunna sederna äntligen mildras och nya utbrott av det onda

förebyggas, ty så snart detta onda börjar tilltaga, måste man fly och invänta att luften åter blir renad. Lagar och religion förmå icke ensamma råda bot på själslig pest; religionen är ingen nyttig näring för angripna själar, ty i sjuka hjärnor förvandlas den till gift. Dessa andligen pestsjuka ha ständigt för ögonen Ehud som mördade kung Eglon, Judit som skar huvudet av Holofernes medan han låg hos henne, Samuel som styckade konung Agags kropp, prästen Jojada som mördade sin drottning vid Hästporten, och så vidare. De inse icke att dessa under antiker hedervärda exempel äro vederstyggliga för nutiden; de hämta sitt ursinne i själva den religion som fördömer dem.

Lagarna äro alltjämt helt vanmäktiga mot dessa raseriutbrott; att lita till dem är som att läsa upp ett rådsbeslut för en vettvilling. Dessa människor äro övertygade om att de äro fyllda av en helig ande, som står över lagarna, och att den enda lag de böra lyssna till är den egna hänförelsen.

Vad skall man svara en man, som säger att han hellre lyder Gud än människor, och som följaktligen är säker om att förtjäna himmelen när han skär halsen av en? När fanatismens kallbrand väl angripit en hjärna, är sjukdomen nästan obotlig. Jag har sett hysteriska jansenister gradvis elda upp sig medan de talade om den helige Paris mirakler; deras ögon lågade, de darrade i hela kroppen, deras ansikten förvredos, och de skulle ha dödat vem som helst som vågat säga emot dem.

Ja, jag har sett dessa fanatiker falla i konvulsioner, förvrida sina lemmar och tugga fradga. De ropade: ”Blod måste flyta!” De lyckades mörda sin konung med hjälp av en lakej, men på senare tid ha deras verop gällt endast filosoferna.

Det är nästan alltid skurkar som leda fanatikerna och sätta dolken i händerna på dem; de lika den Gamle från bergen, om vilken man berättar att han lät enfaldiga människor smaka paradisets fröjder och lovade dem att i evighet få njuta dessa fröjder, som han givit dem en försmak av, på villkor att de togo livet av alla han befallde. Det finns endast en religion i världen, som icke besudlats av fanatism, nämligen de lärda kinesernas. Filosofskolorna voro icke endast fria från denna pest, de voro även botemedlet mot den, ty filosofiens inflytande gör själen lugn, och fanatism är oförenlig med lugn.

Leif R Jansson TT

Ur Magnus von Platen (utg) -”Världens bästa essayer i urval” (Natur & Kultur, 1961).”

“ **Gunnel Vallquist.**
Gunnel Vallquist (1918–2016), översättare, kritiker och författare, var ledamot på stol nummer 13 i Svenska Akademien sedan 1982. Hon översatte bland annat Marcel Prousts ”På spaning efter den tid som flytt” och skrev 18 böcker, varav den sista, ”Herre, låt mig brinna”, utkom 2009. “

DN FREDAG 29 JANUARI 2016:

“ Skoldebatten. Skyll inte på vår generation, Dick Harrison

Under alla år som student på den litteraturvetenskapliga institutionen florerade ryktet att man inte *kunde* bli underkänd. Att inte få något betyg alls var enkelt, det var ju bara att inte gå på seminarierna, eller strunta i uppgifterna. Men att underkännas var något vi studenter nästan aldrig hade hört talas om. Institutionen var alltför beroende av de pengar som examinerade studenter gav. Och att godkänna någon trots att denna inte uppfyller kunskapskraven, det skadar väl ingen?

Med jämna mellanrum kommer debattinläggen om att ungdomars språkkunskaper, läsförståelse eller bildning är hotad. Dick Harrisons ”visselblåsning” (SvD 25/1) om det alarmerande läget på svenska högskolor är bara det senaste i raden. De vill ofta, liksom Harrison, stärka svensk skola och främja kunskapsinlärningen vid de humanistiska universitetsutbildningarna. Genom mer resurser eller genom att stärka lärarens ställning. Åsikterna är lätta att skriva under. Problemet är bara att texterna är skrivna av samma generationer som byggt upp systemet. Det är ju inte dagens studenter som infört New Public Management på universiteten, det som skapat de ekonomiska styrmedel som framför bildning av studenter främjar ”produktion” av desamma. Det verkar, när man läser Harrisons text, som om studenterna själva var problemet för det system de fostrats in i. I stället för den ekonomiska ideologi som förvandlar oss till kunder, och den individualism som hela tiden berättar för oss att vi är mer betydelsefulla än de sammanhang vi verkar i.

Glömmer man bort den ekonomiska strukturen finns bara moraliska utsagor och indignation över ”ungdomens förfall” eller liknande kvar. I själva verket är det rådande systemet som studenten verkar i och verkar utefter ett svek mot de studenter som inte fort nog snappar upp att kursens krav är otillräckliga för framtida arbetsliv. Ett svek inte minst mot oss studenter från studieovana bakgrunder, från undre medelklass eller arbetarklass. Detta är, menar jag, inte studenternas egna fel, de har blivit svikna ända sedan grundskolan, och lösningen på problemet är inte, som Harrison antyder, att frånta studenter deras lilla makt. Strukturfelet är större än så.

Udden borde riktas mot det samhälle där bildning inte längre ses som något självklart och viktigt. Ett samhälle som när det väl talar om bildning gör det i termer av anställningsbarhet, eller berikning av individens liv, står försvarslöst mot hot om nedskärningar. För varken individuell utveckling eller anställningsbarhet är tillräckligt bra argument. Humanioras värde ligger i att det är livsviktigt för ett demokratiskt samhälle, som en kunskapsbärande och kunskapstraderande infrastruktur, ett blodomlopp, och inte minst som ett immunförsvar mot totalitära tendenser. När alla skriker högt och på var sin sida skyttegraven bör humaniorastudenten fostras till att tänka ett steg till, vara avvaktande och prövande i sin argumentation.

Vi unga tillhör en generation som har fötts in i ett vattenfall. Att vända kraften uppåt, häva hela den tyngd som drar oss är övermäktigt. Man kan inte lyfta upp sig själv i kragen. Politiken, alltså det gemensamma, måste åter ta sitt ansvar och skapa en bildningspolitik, väl underbyggd och där kunskap går före ideologi. Politiken måste uppvärdera kultur och humaniora på samhället alla plan, så att studenter också känner att det de studerar spelar roll. Ställ krav på studenter men öka sam-tidigt antalet lärotimmar, mer -resurser. Mindre administration och mer fri forskning.

Till sist: undanröj de ekonomiska fördelar som så kallad betygsinflation ger. 40-, 50- och 60-talister; ta ert ansvar och omorganisera det samhälle ni skapar. Många av oss 80- och 90-talister hjälper gärna till.

Mats O Svensson Kritiker och tidigare litteraturstudent”

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Två opålitliga gränsvakter

Eftersom Grekland varken kan eller vill kontrollera den yttre gränsen har EU satt sitt hopp till Turkiet. Men Ankara använder sin makt över flyktingströmmen för egna syften.

EU:s framtid verkar ironiskt nog vara i händerna på en stat som inte är europeisk – Turkiet – och en som ofta uppträder som om den inte vore det – Grekland.

En överdrift? Knappast. Utan dessa två stater kan EU inte säkra sin yttre gräns, en absolut förutsättning för att komma till rätta med flyktingkrisen (som egentligen är en migrationskris).

Grekland varken kan eller vill kontrollera den. Kontroll skulle ju innebära att hejda, identifiera, registrera och omhänderta flyktingarna. Men ingenting av detta sker i dag annat än halvhjärtat; i stället slussas de vidare tvärs genom Europa, ett stundtals visser-ligen brutalt gatlopp, men som fungerar så länge som någon fort-farande tar emot dem.

Mardrömmen för alla transitländer, inklusive Danmark, vore om mottagarländer som Tyskland, Sverige, Österrike eller Nederländerna skulle stänga dörren så att de blir sittande med folk de för sitt liv inte vill ha.

Passera får de, men inte stanna.

Redan att börja kontrollera dem betyder dock att de åtminstone temporärt stannar. Och av ”temporärt” blir lätt ”för gott”. Så länge som EU inte kan enas om att fördela dem vidare medelst kvoter kommer därför Grekland att missköta EU:s yttre gräns, trots att den också är landets egen.

Missköta? Aten säger att man inte klarar uppgiften, något som i bästa fall är en halvsanning. Bryssel tror i alla fall inte på den, särskilt som Grekland avvisar all hjälp: att låta EU ta hand om gränsövervakningen skulle grovt kränka den nationella självkänslan. I stället tvingas EU hota Grekland med utestängning från Schengenområdet, ett annat sätt att säga att unionens yttre gräns måste förläggas närmare Europas kärnländer.

Det vore fatalt. Den fria rörligheten i Europa skulle så dramatiskt krympas; EU skulle ta ett stort kliv mot sin egen upplösning.

Turkiet, en stat som alltmer fjärmar sig från demokrati och andra europeiska värden, har mot löften om rundlig betalning lovat att hjälpa till: det vill säga, att göra det som Grekland inte kan eller inte vill göra. Men hittills har dock ingenting skett.

Men varför skulle det? Turkiet har på grund av europeisk vanmakt fått ett mäktigt instrument i sina händer: nästan som Ankara vill kan strömmen av migranter styras in över den oskyddade grekisk-europeiska gränsen; ibland mer, ibland mindre, alltsammans dikterat av politiska och inte minst ekonomiska intressen.

Betalar EU tillräckligt, kan det bli färre migranter. Men säkert är det inte, inte heller hur de turkiska prisföreställningarna ser ut.

I denna situation som kan verka skräddarsydd för utpressning har ett lätt desperat EU utformat sin strategi: att omgående slå vakt om den yttre gränsen, att i anslutning till den inrätta så kallade *hot spots* (läs: flyktingläger) samt att införa kvoter för att solidariskt fördela flyktingarna mellan EU:s medlemsstater.

Tyvärr lär denna strategi misslyckas. Framför allt därför att den grovt överskattar både solidariteten och viljan att i Europa fortsätta att ta emot flyktingar, men också därför att kvoter och yttre gräns förhåller sig som hönan till ägget.

Kvoter? Men de förutsätter just registrerade flyktingar som sedan i ordnade former kan fördelas, alltså först en övervakad yttre gräns. En övervakad, fungerande yttre gräns? Ja, men först en överenskommelse om kvoter om Grekland ska kunna övertygas om att låta flyktingar stanna i läger för att så småningom i ordnade former skickas vidare norrut som så kallade kvotflyktingar.

Och vad händer när EU:s strategi havererar? Då får vi hoppas på – av någon i dag oförutsägbar anledning – att strömmen flyktingar till Europa sinar. Dock verkar ingen i dag räkna med det. Återstår så att rädda sig den som kan. Det är den processen som vi nu bevittnar, trots att de som leder återtåget gör sitt bästa för att försöka övertyga oss om att egentligen ingenting hänt. Men Österrike har i dagarna som första mottagarland lagt fast den ”övre gräns” för asylsökande som tidigare varit tabubelagd och Sverige har som bekant redan – nästan över en natt – vänt tvärt på klacken.

Ändå är Sverige och Österrike bara stormsvalor; alla väntar självfallet på vad som ska hända i Tyskland. Kommer Berlin att lägga om kursen? Angela Merkel har surrat fast sig vid masten. Men hennes trygga *Wir schaffen das!* har på ett halvår blivit till trotsig tystnad medan kritikernas högljudda kör växer. Inte bara hennes eget politiska öde står på spel: flyktingkrisen blir ett avgörande test av om Tyskland är så mäktigt och annorlunda att det i en fråga som berör oss alla kan gå på tvären mot vad som nästan är hela Europa.

Här finns anledning till tvivel. Den österrikiske 1800-talsdiktaren Fried-rich Hebbel skrev en gång att hans land var en plats för experiment innan de omsattes i större skala (*”…eine kleine Welt/in der die grosse ihre Probe hält”*). Det kan gälla som beskrivning också av förhållandet mellan Sverige och Tyskland. Ty inte bara våra samhällen utan även våra problem liknar varandra.

Fast innan de når det stora Tyskland har det lilla Sverige att brottas med dem. Ett exempel är just flyktingkrisen – och dess svenska facit knappast uppmuntrande för vårt stora grannland.

Richard Swartz richard.swartz@chello.at journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Trumpen domptör leder cirkusen

Donald Trump höll debatt med sig själv på torsdagskvällen, ett par miles från huvudarenan i Fox News studio. Primadonnan var ju så sårad, hade behandlats så illa av tv-kanalen som vägrade byta ut moderatorn Megyn Kelly som ställer så elaka frågor.

I höstas hade hon undrat varför han kallar kvinnor ”feta grisar” och annat mindre smickrande, och det tyckte Trump var synnerligen ohövligt. Att han själv förolämpar folk till höger och vänster, inte bara kvinnor, är en rättig-het. Det är hans metod, hans enda genomtänkta program, och han bryr sig knappast om någon blir ledsen. Nej, det var Trump det var synd om.

Alltså skolkade han från Republikanernas sista debatt före nomineringsvalet i Iowa på måndag, när kandidat-kampen till sist blir på allvar. Hans bojkott blev ändå, givetvis, huvud-nyheten om debatten.

Rivalerna fick tillfälle att ge igen för alla tasksparkar. Och väljarna borde se hyckleriet, liksom kombinationen av slughet och feghet. Men det är ändå osäkert om Trump förlorade på bataljen. Den som håller sig borta slipper frågor. Fox och Kelly tvingades dessutom göra ett extra proffsigt jobb med att ställa resten av kandidaterna mot väggen.

Ted Cruz och Marco Rubios åsikts-byten i invandringsfrågan utsattes för tuff granskning. I Trumps frånvaro hade övriga kombattanter kunnat glänsa med sakliga och kunniga inlägg. Det gick väl så där. Ärkekonservative Cruz, med god chans i Iowa, blev de andras huvudmål. Och de som aspirerar på att bli kvar som det vettiga alternativet till galenpannorna högg varandra i -strupen i hopp om att bli just det.

Kaoskampanjen har gett Republikanerna väldig uppmärksamhet, men samtidigt visat upp en djup splittring. Både Trump och partiets inre logik driver fram ett hårdare invandringsmotstånd överlag, vilket kommer att vara till skada i viktiga väljargrupper inför höstens final mot Demokraternas kandidat. Kvinnor har Republikanerna också problem med, inte bara på grund av Trump, och de röstar oftare än män.

Trump och Cruz borde vara omöjliga. Och Republikanerna borde måna om att framstå som ett seriöst parti, men gör det inte.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Konstitutionsutskottet är ingen pajkastningsarena

Moderaterna tycker att regeringen var för senfärdig med att reagera på höstens flyktingström. Därför KU-anmäler partiet Stefan Löfven.

Det kan naturligtvis inte passera ostraffat. Den socialdemokratiske riksdagsmannen Hans Hoff svarar med att KU-anmäla Fredrik Reinfeldt för exakt samma sak.

Konstitutionsutskottet ska användas för att kontrollera om regeringen sköter sitt arbete enligt gällande regler. Det sänker respekten för utskottet om det används som del av en mellan-valrörelse där partierna ger varandra tjuvnyp över blockgränsen.

De två flyktinganmälningarna ligger onekligen på gränsen. KU-anmälningarna ökar mycket riktigt just nu.

Fredagen var den sista dagen för vårens anmälningar. Det var ju för väl. Annars hade väl Moderaterna i sin tur KU-anmält Ingvar Carlsson för hans agerande inför Luciabeslutet som tillslöt den svenska gränsen 1989.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

”Partierna duckar och vågar inte utreda frivillig dödshjälp”

“ Rätten till vår död. 51 miljoner amerikaner har nu rätt till frivillig dödshjälp och det är tillåtet i fyra europeiska stater. Sverige har en åldrande befolkning och frågan kommer att bli alltmer brännande. Trots det slår partierna dövörat till och vågar inte tillsätta en utredning, skriver P C Jersild, Georg Klein, Tuulikki Koivunen Bylund och Björn Ulvaeus.

Denna månad blir Kalifornien, USA:s folkrikaste delstat med över 38 miljoner invånare, den femte delstaten som tillåter dödshjälp. Den katolske guvernören Jerry Brown signerade den 5 oktober förra året detta beslut. Också Kanada är på väg att införa dödshjälp efter att landets högsta domstol i februari 2015 enhälligt förklarat att förbudet mot dödshjälp strider mot The Canadian charter of rights and freedoms, som garanterar rätten till liv, frihet och säkerhet. Bakgrunden till det kanadensiska domstolsbeslutet var ett par rättsfall, ett av dem initierat av den als-drabbade Gloria Taylor. Hon hann dö innan hon fick rätt i domstolen, men hennes motiveringar citeras utförligt i domen. Så här förklarade Gloria Taylor varför hon ville ha rätten att själv avgöra när och var och hur hon skulle avsluta sitt liv.

”Jag vill inte avsluta mitt liv på ett våldsamt sätt. Jag vill inte att min död ska bli traumatisk för mina närmaste. Jag vill ha den lagliga rätten att dö fridfullt, vid den tidpunkt som jag själv väljer, omgiven av min familj och mina vänner. När den tiden kommer vill jag kunna kalla samman min familj, berätta för dem om mitt beslut, säga ett värdigt farväl och nå ett avslut – för min del och för deras. Min nuvarande

livskvalitet försämras av att jag inte säkert vet att jag kommer att ha rätt att be en läkare hjälpa mig att dö …”

Men i Sverige händer ingenting. På samma sätt som svenska kvinnor på sextiotalet åkte till Polen för att få abort reser dödssjuka svenskar i dag till Schweiz för att få hjälp att dö, vilket är förenat med stora kostnader.

Förra året publicerade DN Debatt en artikel av den cancersjuke journalisten Harald Norbelie, hans budskap till politikerna var glasklart: ”Sverige måste våga utreda frågan om frivillig dödshjälp” (2/8 2015). Harald Norbelie avled i september och vi kan tyvärr konstatera att regeringen inte hörsammat hans, och många andra dödssjukas, desperata vädjan.

I vår omvärld finns folkvalda församlingar som inte förlamas av beröringsskräck inför lidande patienters sista önskan. Innan Kalifornien tog beslutet tillät delstaterna Oregon, Vermont, Washington och Montana dödshjälp. I ytterligare ett tjugotal delstater pågår en livlig debatt om möjligheten att förkorta livet för patienter i livets absoluta slutskede. Totalt finns nu i USA en tillåtande lagstiftning för cirka 51 miljoner amerikaner eller 15 procent av befolkningen.

I Nederländerna har dödshjälp varit lagligt sedan 2002 och där har man världens mest långtgående och beprövade lagstiftning på området. Lagen har stort folkligt stöd. Inte ens när Kristdemokraterna innehade premiärministerposten försökte regeringen inskränka möjligheten till dödshjälp. Belgien och Luxemburg har följt Nederländerna i spåren och tillåter numera dödshjälp, något som knappast hade skett om man trott att patientsäkerheten varit hotad.

Varför finns inte denna rätt i vårt land? Sverige har en åldrande befolkning och vi lever allt längre. Dödshjälpsfrågan kommer oundvikligen att bli alltmer brännande. Trots att den palliativa vården byggts ut och gör stora och behjärtansvärda insatser klarar man inte att ge alla en värdig död. I det palliativa register som förs över patienternas sista tid finns 1 044 som under det senaste året inte lindrats med symtom som smärta, andnöd, illamående eller ångest.

Enligt en doktorsavhandling från Karolinska institutet är så många som 73 procent av Sveriges befolkning positivt inställda till frivillig dödshjälp för den som är bortom all hjälp. Allt fler inom den medicinska professionen är positiva till en diskussion om hur dödshjälp fungerar i de länder som infört möjligheten.

Dödshjälpens motståndare säger sig vilja skydda de svagaste. Vi har svårt att föreställa oss något svagare än als-patienter, som Gloria Taylor, i livets obönhörliga skymning. Eller så hänvisar kritikerna till ”det sluttande planet”, att samhället skulle tappa kontrollen om dödshjälp tillåts, detta trots att inga undersökningar i något enda land hittills visat att så blivit fallet.

Enstaka riksdagsledamöter har motionerat om att dödshjälp bör utredas. Men de politiska partierna, utom Miljöpartiet, har slagit dövörat till och vågar inte tillsätta en utredning, trots att det snart gått två decennier sedan vård i livets senast utreddes – den gången med uttalat direktiv att inte ta upp frågan om dödshjälp. Inte ens partiet som numera heter Liberalerna med motiveringen ”vi ska heta vad vi är”, vill undersöka den liberala rätten att få besluta om den sista friheten, det egna livet i dess slutskede.

Journalisten Inga-Lisa Sangregorio ger i dagarna ut debattboken ”Den sista friheten”. Hon är själv cancersjuk och argumenterar där på ett klarsynt sätt ur ett patientperspektiv för att Sverige bör införa självvald dödshjälp. Hon skriver:

”I dag är alla riksdagspartier överens om att det bör vara en mänsklig rättighet att bestämma över sin egen kropp. Det är dock en ytterst selektiv rättighet. Om det är livet som mot din vilja växer i din buk har du rätt till abort och får samhällets hjälp och välsignelse. Men om det i stället är en obotlig cancer har du inte rätt att slippa den sista tidens lidande och kroppsliga och kanske andliga förfall. … Det är skam, det är en fläck på Sveriges baner att du omyndigförklaras på din dödsbädd.”

Vi som undertecknar denna artikel har länge varit aktiva i opinionsbildningen för att legalisera dödshjälp i Sverige. Vi slutar inte att förvånas över de styrandes ovillighet att ens våga diskutera frågan. Vi vet att vi inte är ensamma. Vi uppmanar alla som värnar sitt, och andras självbestämmande, att göra sin röst hörd. I Sverige har vi många fri- och rättigheter och stor valfrihet inom en mängd områden. Det är först när vi är svårt sjuka och döden oundvikligen närmar sig som vi berövas rätten att besluta över det som återstår av vårt liv.

Hur länge skall de politiska partierna ducka om den sista friheten? Varför vägra att ens utreda en livsviktig fråga där 73 procent av svenska folket uttalat sin mening?

P C Jersild, läkare och författare
Georg Klein, professor em och författare
Tuulikki Koivunen Bylund, biskop em
Björn Ulvaeus, låtskrivare och nöjesentreprenör “

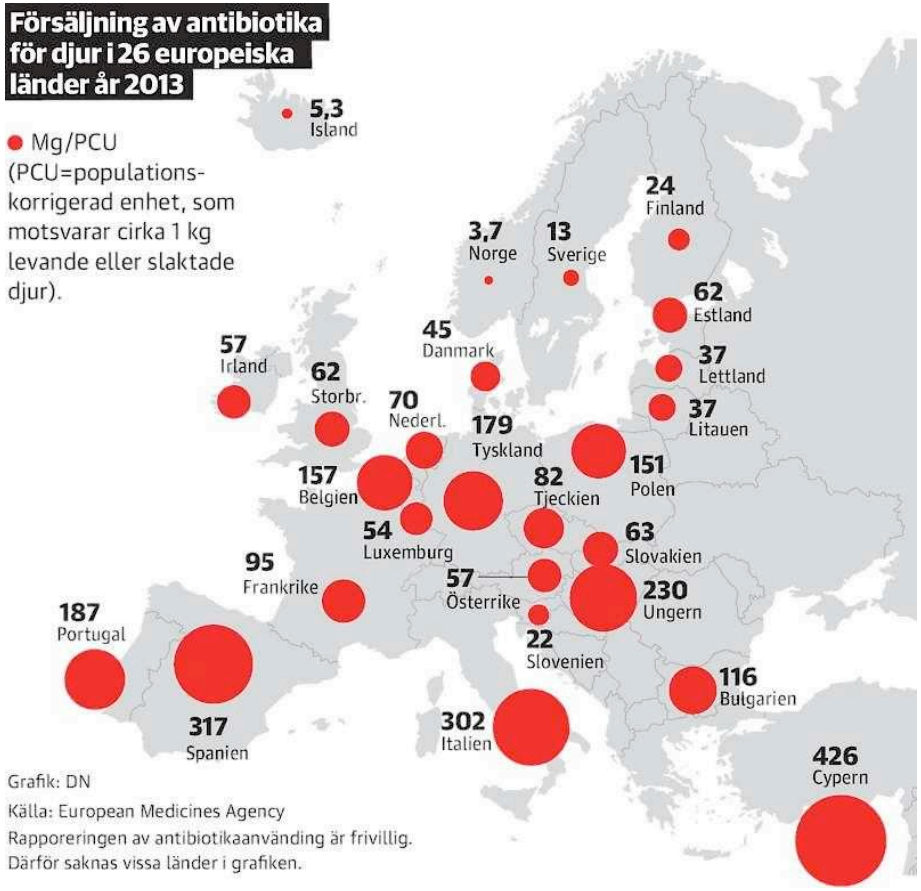

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Ratat kalvkött kvar på restaurangerna

Importerat kalvkött från djur som fått stora mängder antibiotika under uppfödningen serveras fortfarande på restauranger, trots att de stora svenska matkedjorna slutat sälja kalv från bland annat Holland och Tyskland. Köttet är mört, är argumentet. Men mör är inget kvalitetsmått, kontrar andra krögare.

Användningen av antibiotika i djuruppfödningen är mångdubbelt större i övriga Europa än i Norden. Cypern är värst, där används mer än trettio gånger så mycket antibiotika som i Sverige. Tyskland använder mer än tretton gånger så mycket och Nederländerna mer än fem gånger mer antibiotika än här.

Allra mest antibiotika används i den storskaliga kalvuppfödningen. De unga djuren tas från sina hemgårdar och transporteras till uppfödningsfarmer där de blandas med djur från många andra gårdar, kanske till och med andra länder.

– Uppfödningsmetoden är en omöjlig idé från början, vi får en ”dagis-effekt”. Kalvarna utsätts för smitta från andra besättningar och blir väldigt lätt sjuka, det är både lunginfektioner och diarréer. De måste behandlas med antibiotika, säger Bo Algers, professor i husdjurshygien vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.

Att kalvarna blir sjuka när de blandas med djur från andra gårdar är oundvikligt. Därför ges antibiotikan förebyggande i fodret till alla djur.

– I dag är det inget som hindrar att man medicinerar förebyggande, så det är klart att man gör det, säger Christina Greko, antibiotikaexpert på Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, och fortsätter:

– Om du har tre veckor gamla kalvar som du har köpt in från flera ställen finns ingen anledning att vänta till dag två med att sätta in antibiotika i mjölken. Det är hundra procent säkert att du får hosta i besättningen annars.

Gödkalv är den i särklass mest antibiotikaintensiva uppfödningen. För att få till den efterfrågade ljusa färgen på köttet föds djuren upp med så lite kraftfoder att de får järnbrist. Dieten gör djuren mer mottagliga för infektioner.

– Nederländerna har bra statistik för olika djurslag och grovt räknat så används ungefär dubbelt så mycket antibiotika till gödkalv som till kyckling eller gris, säger Christina Greko.

En hög användning av antibiotika spär på utvecklingen av resistenta bakterier, något som Världshälsoorganisationen, WHO, klassar som ett av de största hoten mot mänsklighetens hälsa.

Just på grund av den höga användningen av antibiotika i kalvuppfödningen har de stora butikskedjorna Ica, Coop och Axfood slutat med importerat kalvkött från exempelvis Holland. Ica har bara svenskt kalvkött, medan Coop även säljer danskt, liksom Axfood som då ställer krav på bland annat antibiotikaanvändningen.

Sveriges största grossist för storkök och restauranger, Martin och Servera, slutade för ett år sedan att sälja importerad gödkalv på grund av antibiotikan. Den näst största grossisten, Menigo, säljer fortfarande holländsk gödkalv. Företaget har inga planer på att sluta med holländskt kött. Men de för en dialog med producenterna.

Martin och Servera säljer fortfarande importerad mellankalv, ett något äldre djur som inte har fötts upp med blodbrist. Och de ställer krav på antibiotikaanvändningen.

– Jag tycker att man kringgår problemet. Även om uppfödningen inte balanserar på gränsen för vad djuret klarar som vid gödkalv så är det samma typ av uppfödning, där man hämtar kalvar från olika gårdar och blandar. Det går åt mycket antibiotika där också, säger Gunnela Ståhle, ordförande för Vi konsumenter.

Importerad kalv och gödkalv är alltså svårt att hitta i vanliga butiker, men kan finnas hos vissa kötthandlare i saluhallar, Däremot är importerat kalvkött, även gödkalv, relativt vanligt på en hel del restauranger.

– I dessa tider ser vi att konsumenterna tar frågor om antibiotika och djurskydd på allvar och köper alltmer svenskt. Även kommuner och landsting ändrar beteende och köper efter principen om god djurhållning. Men restaurangerna vad gör de? Det är helt tyst. Det är märkligt att en bransch som lever på detta är så ointresserad att ta i en fråga som handlar om mat, säger Algers.

DN:s stickprovsundersökning visar att kalvkött från Tyskland och Holland ofta förekommer på såväl finkrogar som krogar i mellanklass. DN har vid ett tiotal restaurangbesök i Stockholm och Göteborg frågat var kalvköttet kommer ifrån och då fått svaret att det kommer från Holland och Tyskland.

Argumentet för att servera eller sälja det är att det är så mört, något Fredrik Johnsson och Peter Andersson på restaurang Volt fnyser åt.

– Mör är inget mått på kvalitet. Vi vill ha ett kött med bra smak, det får gärna ha lite tuggmotstånd huvudsaken är att smaken är bra, säger Peter Andersson.

De ser nästan lite äcklade ut när de känner på gödkalvsbiten som DN har tagit med sig.

– Den känns konstig, som svamp, säger Fredrik Johnsson.

De har drivit restaurangen i 5–6 år och fick nyligen en stjärna i Guide Michelin. Ungt kalvkött är de inte imponerade av.

– Vi provade att servera kalv när vi startade men sedan tog vi bort det för att smaken var ointressant. Nu har vi hittat en småskalig producent, men det köttet är lika mörkt som nötkött, säger Fredrik Johnsson.

– Att man säljer eller serverar importerad kalv tror jag kan bero på lathet. Ska man hitta en god kalv får man anstränga sig och leta lite, inte bara beställa det man brukar från samma leverantör, säger Peter Andersson.

Djurskyddsaspekten har genom åren diskuterats hos branschorganisationen Visita.

– Antibiotika i uppfödningen har diskuterats när det gäller alla köttslag och jag tror att det finns en medvetenhet hos många i branschen, säger Sara Sundquist, livsmedel- och miljöstrateg hos Visita.

Rådet till medlemsföretagen är att de ska välja köttråvara med omsorg. Just nu pågår ett arbete med hur gäster ska få reda på var maten kommer ifrån.

– Vi försöker hitta ett bra sätt att underlätta för restauranger att informera om ursprunget. Det kanske blir en muntlig information, säger Sara Sundquist.

Till skillnad mot i butiker finns det inget krav på att restauranger anger ursprungsland för köttet de serverar.

– Jag vill se en ursprungsmärkning på krogen. Som gäst kan det kännas knöligt att fråga varifrån köttet kommer, det borde framgå av menyn, säger Gunnela Ståhle.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se “

“ Fakta. Kalv
Som kalv räknas nötkreatur yngre än ett år. Köttet som är ljust hos de riktigt unga djuren, mörknar ju äldre det blir. Det beror på att kalven slutar dia och går över till mer och mer gräs.
Kalvkött är mört och magert och har länge setts som finmat.
Gödkalv slaktas vid 4–5 månader och är till största delen uppfödd på mjölk.
Rosékalv är en dikalv som även får fast föda, svenska gödkalvar är oftast rosékalvar.
Mellankalv får fast föda och är över 8 månader.
Ungnöt är könsomogna kalvar upp till 1,5 år. “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Migrationsverket: ”Vi har en krisorganisation”

Inrikesminister Anders Ygeman (S) vill att Migrationsverket ska ingå bland de myndigheter som har särskilt ansvar för krisberedskap och samverkan.

Det säger Anders Ygeman efter DN:s artikel på fredagen om att Migrationsverket inte omfattats av förordningen om krisberedskap. Där ingår 26 myndigheter som måste uppfylla vissa bestämda krav och även ska samverka med varandra inför och under kriser.

En lista med de aktuella myndig-heterna fastställs av regeringen efter förslag från Myndigheten för samhållsskydd och beredskap, MSB. I ett regeringsbeslut från 2014, undertecknat av Anders Ygeman, fanns inte Migrationsverket med.

– Migrationsverket har klarat den här krisen bra. Men det är klart att det på marginalen kunde ha påverkat om de varit med, säger Anders Ygeman.

Borde Migrationsverket komma med bland de andra myndigheterna?

– Jag tycker att Migrationsverket ska vara med och kommer MSB med det förslaget så kommer det också att bli så, lovar inrikesministern.

I DN:s artikel stod det att Migrationsverket saknade en förberedd krisorganisation vilket verket säger är felaktigt och missvisande.

– Vi har absolut en krisorganisation, både på operativ och strategisk nivå. Det kom många asyl-sökande både sommaren 2013 och 2014 och då aktiverade vi vår krishantering. Det gjorde vi också den här hösten, den 11 september 2015, säger verkets operative chef Mikael Ribbenvik.

Enligt honom införde Migrationsverkets generaldirektör Anders Danielsson 2012 en krisledningsgrupp och andra åtgärder. Detta trots att verket inte omfattades av förordningen om krisberedskap.

Varför gick Migrationsverket inte in i den organisation som finns där man samverkar med de myndigheter som arbetar med skydd, undsättning och vård?

– Varför vi inte står med på den listan, det vet jag inte. Det får du fråga MSB om.

Vill ni ingå i förordningen eller inte?

– Vi vill det. Vi har inga problem med att ingå i den, tvärtom. Det är jätteviktigt. Om det har funnits en motvilja hos myndigheten så måste det ha varit tidigare. Jag känner inte till den, svarar Mikael Ribbenvik.

Vid MSB välkomnas Migrationsverkets besked.

– Om Migrationsverket säger att de vill vara med i krisberedskapssamarbetet är det jättepositivt. Det är ytterst en fråga för regeringen, men det är något vi kan föreslå, säger MSB:s informationsdirektör Svante Werger.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se “

“ Fakta.
Källa: Förordning 2015:1052 om kris-beredskap

Den krets av myndigheter som Migrationsverket skulle samarbeta med kallas ”Samverkansområdet skydd, undsätting och vård” och omfattar sju myndigheter:

Kustbevakningen
Myndigheten för samhällskydd och beredskap
Polismyndigheten
Sjöfartsverket
Socialstyrelsen
Transportstyrelsen
Tullverket “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ S anklagar M för att missbruka KU

Socialdemokraterna slår tillbaka efter att Moderaterna KU-anmält statsminister Stefan Löfven för krishanteringen under höstens flyktingvåg. – Det andas desperation, säger gruppledare Tomas Eneroth (S).

DN kunde i fredagens tidning berätta att Moderaternas gruppledare i riksdagen Jessica Polfjärd begär att konstitutionsutskottet (KU) granskar hur statsminister Stefan Löfven och regeringen har agerat under flyktingkrisen. Huvudfokus i anmälan är vad som beskrivs som senfärdiga reaktioner från regeringen på de signaler som kom från olika delar av samhället.

– På punkt efter punkt kan vi se att det funnits besked och larm från myndigheter men i vissa fall har man upp till tre månaders fördröjning. Vi stod inför en av Sveriges svåraste akuta krissituationer men upplevde att ingen klev fram och tog ansvar, sade Jessica Polfjärd till DN.

Nu slår den socialdemokratiska gruppledaren i riksdagen Tomas Eneroth tillbaka.

– Naturligtvis ska oppositionen ha möjlighet att använda KU för seriösa granskningar men alla inser att Moderaternas agerande nu snarare handlar om att stilla en intern opinion som kritiserar Anna Kinberg Batra för att hon inte agerar tillsammans med Sverigedemokraterna, säger Thomas Eneroth.

Han syftar på de krav som kommit inom Moderaterna på att partiet borde gå hårdare fram och försöka fälla enskilda statsråd eller till och

med hela den rödgröna regeringen. Tomas Eneroth beskriver den stora mängden anmälningar som inkommit från Moderaterna som ett missbruk av KU för partitaktiska syften.

– Det andas mer av desperat opposition utan styrning och ledning än seriös granskning.

Jessica Polfjärd (M) hävdade i gårdagens DN-intervju att det enda motivet till KU-anmälan var att få klarhet i vilka brister som funnits i krishanteringen. Tomas Eneroth anser att en sådan genomlysning i så fall borde inkludera även den förra borgerliga regeringen, som enligt honom inte vidtog nödvändiga åtgärder trots tecken på annalkande problem.

– Det gjorde att vi var sämre förberedda när krisen kom, säger -Tomas Eneroth.

En KU-anmälan mot förre statsministern Fredrik Reinfeldt med den innebörden har också lämnats in av Socialdemokraterna.

Tomas Eneroth anser att regeringen Löfvens agerande måste ses i perspektivet att höstens flyktingvåg saknar motstycke.

– Vi kan bara konstatera att såväl Sverige som Danmark, Finland, Tyskland, Österrike och många and-ra länder gjorde vad man kunde i en unik krissituation för att bereda människor skydd under flykten. -Sedan tror jag att vi alla beklagar att Schengen och EU:s gemensamma asylpolitik föll samman när den väl utsattes för prövning.

– Nu borde fokus i stället ligga på att vi gemensamt i Sverige säkerställer att Europa tar ett större ansvar. Det skulle vara en viktigare insats av Moderaterna än att partipolitisera KU, säger Tomas Eneroth.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Bolund vill se lägsta möjliga åldersgräns

Sverige kommer införa en åldersgräns för sociala medier. Men konsumentminister Per Bolund säger till DN att han vill lägga den på så låg nivå som möjligt. – Vi förordar en 13-årsgräns, säger han.

Reglerna om åldersgräns på socia-la medier bygger på EU:s kommande dataskyddsförordning. Den kommer reglera hur företag får hantera personuppgifter om unga, närmare bestämt vid vilken ålder målsman måste ge sitt godkännande. I praktiken ger det en slags åldersgräns för sociala medier.

Frågan fick ny uppmärksamhet på torsdagskvällen efter ett uttalande från konsumentminister Per Bolund (MP), då han öppnade för en 16-årsgräns på Facebook.

– Ja, den förordning som man tagit på EU-nivå säger att det ska vara en 16-årsgräns med möjlighet att gå ner till 13-årsgräns. Det är en bindande förordning så någonstans där kommer det svenska regelverket att hamna, sa han i Aktuellt.

Men till DN säger Per Bolund att han och Miljöpartiet vill se lägsta möjliga åldersgräns.

– Från Miljöpartiets sida vill vi att det ska vara så generösa villkor som möjligt. Vi förordar en 13-årsgräns, säger han.

Många av de största sociala medierna har redan en 13-årsgräns inskriven i sina villkor. En sådan gräns skulle alltså inte betyda mycket i praktiken.

– Jag kan ifrågasätta om man behöver sådana här regler över huvud

taget, men nu har vi inte det valet eftersom det är en EU-förordning som ska införas på nationell nivå.

Frågan ska nu utredas och Per Bolund säger att han i övrigt inte vill föregå utredningens slutsatser eller slå fast vad regeringen kommer komma fram till.

Det handlar om unga människors personuppgifter. Finns det inte skäl att reglera hur de används?

– I de fall där personuppgifter sparas kan jag se att det finns en vits att målsman ger sitt godkännande. Men i den yngre generationen ser man att det finns en teknikmognad och en vana att använda sociala medier. Där tror jag att det finns en risk att man sätter upp hinder om man gör det på ett okänsligt sätt.

Hur mycket tror du själv att en 12-åring som har fått upp ögonen för Kik eller Snapchat bryr sig om en dataskyddsförordning?

– Jag har svårt att se hur man skulle lösa det rent tekniskt, men det är inte heller min uppgift att göra det. Men jag är rädd för att det här inte är rätt svar på de utmaningar vi ser på internet. Det handlar snarare om att försöka ge föräldrar bättre information och se till att fler vuxna är aktiva på sociala medier.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se”

“Fakta. EU:s nya dataskyddsförordning

EU:s beslutsorgan mejslade före årsskiftet fram en ny dataskyddsförordning med stränga krav på alla som lagrar personuppgifter. Det är en bindande EU-lag som i princip gäller likalydande i alla länder.

Men i den del som handlar om föräldrars samtycke när personuppgifter om deras barn ska lagras, exempelvis hos sociala medier, tillåts alltså variation mellan länderna.

Förordningen ska klubbas slutgiltigt senare i vår och träder i kraft två år efter det.

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“SSU kräver renodlad S-politik

S-krisen kan lösas – om Socialdemokraterna går fram mer på egen hand. Det anser ungdomsförbundet SSU som vill se renodlade S-förslag i riksdagen vid sidan om regeringens. – Nu lyfts halvljumma kompromisser upp som segrar, säger SSU-ordföranden Philip Botström som medverkade i DN-tv-programmet ”Rakt på sak” på fredagen.

SSU-ordföranden, adjungerad i S-ledningens högsta ledning, det verkställande utskottet (VU), vill se en nystart för att vända partiets dystra opinionssiffror. Partiet är nere på lägsta nivån i DN/Ipsos mätningar sedan Juholtkrisen 2011–2012.

– Det räcker inte att säga att jobb, skola och bostäder är de prioriterade frågorna. Det krävs också att man lägger fram en politik som uppfattas som trovärdig. Många upplever att glappet mellan det vi säger och det vi gör är alltför stort, säger Philip Botström.

I den mätning av kvartalssiffror som DN/Ipsos har gjort har S ett stöd bland unga väljare (18–29 år) på bara 19 procent.

– Det kom som en kalldusch, medger SSU-basen.

I torsdags kväll höll partiledaren Stefan Löfven en telefonkonferens om opinionskrisen med samtliga ordföranden för partidistrikten. Det S-ledaren borde göra är tre saker, enligt SSU:

* Ett sammanhållet jämlikhetsprojekt.
– Det måste konkret visa hur alla kan vara med och hur man kan bygga ihop landet, säger Botström.

* Ny ekonomisk politik.
– Regeringen är alltför defensiv. Vi måste överge krona för krona-principen.

* Mer självständig S-politik.
– Socialdemokraterna måste våga lägga sin egen politik i riksdagen. Samarbetslinjen måste ses över.

Någon renodlad S-regering tror han dock inte på:
– Vi har den bästa regeringskonstellation som är möjlig just nu.

Regeringens budget hotas redan i vår på samma sätt som skedde i december 2014 när Sverigedemokraterna röstade på den borgerliga skuggbudgeten. Philip Botström kräver att M-ledaren Anna Kinberg Batra lovar att det inte ska bli någon gemensam alliansbudget förrän före valåret 2018.
– Det är anmärkningsvärt att hon inte tagit avstånd ifrån att hon skulle kunna fälla regeringen ihop med Jimmie Åkesson, säger Philip Botström.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Väljarna gillar inte miljardrullningen

Amerikanska väljare har aldrig varit mer polariserade än i det här presidentvalet. Men en sak är de helt överens om: Pengarnas inflytande över politiken är alldeles för stort.

New York. Notan för presidentvalet 2016 kommer än en gång att slå rekord i amerikansk historia. Enligt beräkningar av den Washington-baserade tidningen The Hill kommer kampanjerna, när allt är över i november, ha satt sprätt på omkring 5 miljarder dollar, motsvarande 42 miljarder kronor.

Aldrig förr har så mycket pengar varit i omlopp i presidentkampanjerna. Efter en rad domslut i Högsta domstolen de senaste åren har det blivit betydligt lättare för välbärgade privatpersoner och företag att donera enorma belopp till politiska kampanjer, vilket banat väg för den här utvecklingen.

Bland det amerikanska folket är man dock inte blinda för förändringen. Tvärtom är just frågan om pengarnas roll i politiken det enda som just nu förenar republikanernas och demokraternas kärnväljare.

I en opinionsmätning gjord av New York Times och CBS förra året svarade 84 procent att de rikaste amerikanerna har för mycket inflytande över den politiska processen i USA. Enligt New York Times har nästan hälften av de pengar som hittills spenderats i valkampanjerna kommit från bara 158 förmögna familjer.

De fyra domarna i Högsta domstolen som röstat emot utslagen som banat vägen för detta har varnat för att väljarna kan tappa förtroendet för den demokratiska processen om pengarna styr politiken. Domaren John Paul Stevens sade efter ett av dessa domslut: ”En demokrati kan inte fungera effektivt när medborgarna tror att lagar köps och säljs”. I dag säger 85 procent av amerikanerna att de tror att politikers beteenden och röster direkt påverkas av finansieringen av deras kampanjer.

Att kärnväljarna i de två partierna attraheras till ytterkandidaterna Donald Trump och Bernie Sanders är ett direkt resultat av den här djupa frustrationen. Många av Trumps anhängare säger att de gillar att han har en så stor privat förmögenhet att han är relativt oberoende av donationer från näringsliv och det nätverk av välbärgade affärsmän som kontrollerar mycket av kampanjerna i det republikanska partiet.

De fyra republikaner som har mest stöd av republikanernas mest välbärgade finansiärer – Jeb Bush, Chris Christie, Marco Rubio och John Kasich – har redan lagt ut mer än 100 miljoner dollar på reklamkampanjer.

Väljarna i Iowa, där primärvals-processen sätter i gång på måndag, har utsatts för en så outsinlig ström av reklamfilmer och kampanjmaterial att de också börjat ifrågasätta pengarnas roll i kampanjerna. Enligt en mätning av dagstidningen Des Moines Register säger 94 procent av demokraterna och 91 procent av republikanerna att pengarna har för stor roll i politiken.

Demokraten Bernie Sanders har gjort det till en central del av sin kampanj att kritisera Hillary Clinton för hennes välbetalda arvoden för föreläsningar hos banker och finansföretag.

Clinton har länge anklagats för att stå för nära finanssektorn och Wall Street. Efter att hon lämnade sin post som utrikesminister 2013 ägnade hon ett halvår åt att hålla extremt välbetalda föreläsningar på Wall Streets rikaste finansföretag, som Morgan Stanley, Goldman Sachs, Deutsche Bank och Golden Tree Asset Management.

På bara sex av dessa tal tjänade hon 2 miljoner dollar. Enbart från Goldman Sachs drog Clinton in 675 000 dollar i arvoden under 2013. Tillsammans har Bill och Hillary Clinton tjänat mer än 125 miljoner dollar i arvoden för föreläsningar sedan de lämnade Vita huset i januari 2001.

Enligt Sanders handlar dessa enorma arvoden inte bara om att företagen tycker att det är så intressant att lyssna på talen, utan det är ett försök att köpa inflytande över politiska beslut.

Hillary Clinton har försvarat sig genom att påpeka att även Barack Obama tog stora donationer från Wall Street, men ändå genomförde en omfattande reform av finans-sektorn.

Redan när Clinton presenterade sina fyra huvudteman i början av presidentkampanjen var ett av dem att minska pengarnas inflytande över Washington. Samtidigt behöver hon dra in enorma summor till sin kampanj för att kunna parera republikanernas välfinansierade attacker, så hon har därmed hamnat i en situation där hon ägnar dagarna åt att hålla tal med dundrande kritik av den förmögna elitens inflytande över politiken, för att sedan ägna kvällarna åt galor där hon ber om donationer från just välbärgade demokrater.

Bernie Sanders har i sin tur visat att det går att hålla jämna steg med Hillary Clintons kampanjfinanser. Inte genom stora donationer från

Wall Street, utan med hjälp av den landsomfattande infrastruktur för kampanjfinanser som progressiva gräsrotsaktivister har byggt upp sedan 2004, med nätverk som Act Blue, där man får in tiotusentals små donationer från hängivna men inte särskilt förmögna anhängare.

Även till höger har det vuxit fram en stark proteströrelse mot det man ser som näringslivets försök att styra republikanerna. Det speglar i sin tur hela det interna ”klasskrig” som präglar republikanernas primärval, där partieliten och de välbärgade republikaner som finansierar kampanjerna, har helt andra politiska prioriteringar än kärnväljarna runtom i landet. Det gäller i synnerhet invandringspolitik och frihandel, just de två frågor som Donald Trump konsekvent lyfter fram i sina kampanjtal.

Bland republikanernas högerflank, Tea Party-aktivister på landsbygden och konservativa radiopratare, har man under de senaste åren kunnat höra en tilltagande populism, med högljudda attacker på ”Wall street-republikanerna”.

I boken ”Adios America”, av den kontroversiella högerdebattören Ann Coulter, som är en av Trumps mest kända anhängare, heter det att den invandringsvänliga falangen av republikanerna har blivit ”hjärntvättad av giriga affärsmän och kampanjkonsulter”.

Michelle Malkin, en annan populär mediepersonlighet på högerkanten, har i sin tur skrivit att den republikanska partieliten och näringslivet konspirerar för att öka invandringen till USA, ”på arbetarnas bekostnad”.

Även om retoriken och budskapen är annorlunda så ger både vänsterkanten och högerkanten uttryck för tanken att Wall Streets inflytande över amerikansk politik skadar den breda medelklassen.

Inte ens de mest högljudda kritikerna av det rådande systemet för kampanjfinansiering har dock några förhoppningar om att detta kommer att förändras innan presidentvalet äger rum i november. Ordföranden för Federal Election Commission, den statliga myndighet som reglerar valprocesserna i USA, har själv sagt att systemet är ”värre än trasigt”.

På måndag offentliggörs intäkterna från det senaste kvartalet för presidentkampanjerna och deras så kallade ”super pac”, fristående kampanjorganisationer som kan spendera obegränsade summor på politisk reklam. Det kommer att bli en värdemätning inför valet i Iowa, åtminstone på demokraternas sida.

Om Bernie Sanders visar sig ligga hack i häl med Clinton i kampanjfinanser så tyder det på att en hängiven bas av kärnväljare sannolikt kommer att fortsätta ge Clinton en hård strid under de kommande månadernas primärval.

Martin Gelin martin.gelin@gmail.com “

“Fakta.

Jeb Bush spenderar mest
5 miljarder dollar (cirka 42 miljarder kronor) kommer presidentkandidaterna sammanlagt att satsa på sina kampanjer. Större delen av kampanjkassorna kommer att spenderas under våren och hösten.

Jeb Bush och Marco Rubio har spenderat i särklass mest pengar hittills, men sladdar ändå i opinionsmätningarna.

Donald Trump har lagt ut betydligt mindre än de andra – han får så mycket uppmärksamhet i medierna att han inte anser att det behövs.

Reglerna för kampanjernas finansiering.
Efter ett domslut i Högsta domstolen 2010 kan privat-personer, företag och organisationer ge obegränsade summor till politiska kampanjer. Tidigare fanns en gräns på 2 500 dollar per bidragsgivare.

I dag är det vanligt att enskilda individer ger tiotals miljoner dollar till sin favoritkandidat, samtidigt som de utvecklar en nära relation till kandidaten.

Hälften av donationerna till alla kampanjer kommer från bara 158 familjer, enligt New York Times.

Villkoret för de nya, fristående kampanjorganisationerna, så kallade super-pacs (Political Action Committee), är att de inte samordnar sin verksamhet med de officiella presidentkampanjerna. Super-pacs drivs oftast av veteraner från kandidaternas tidigare kampanjer och har hittills i valet spenderat betydligt mer, 143 miljoner dollar, än de 42 miljoner som officiella kampanjerna lagt ut, enligt siffror i Politico.

Vägen till Vita huset
1 februari. I Iowa genomför både republikaner och demokrater sina första nomineringsmöten, så kallade caucuses, för att utse vilken kandi-dat de vill ha. Ettan eller tvåan i Iowa brukar nästan alltid vinna nomineringen för sitt parti.

9 februari. Primärval i New Hampshire. Anses ha ännu större betydelse än Iowa; de kandidater som gör dåligt ifrån sig brukar ge upp försöket att bli nominerade.

1 mars. Supertisdagen. Primärval och nomineringsmöten i 13 delstater. Ett test för hur ”valbar” en kandidat är i ett nationellt val.

15 mars. Fler viktiga primärval i Illinois, Ohio, North Carolina, Missouri och Florida. De folkrika delstaterna Florida och Ohio hör till de så kallade vågmästarstaterna (”swing states”), där stödet är jämnt mellan de två partierna.

18–21 juli. Republikanska partiet utser sin presidentkandidat vid sitt konvent i Cleveland.

25–28 juli. Demokraternas konvent i Philadelphia utser vem som blir deras presidentkandidat.

5 september. Labor Day är traditionellt startskottet för presidentkandidaternas valkampanjer. De koncentrerar sig nästan helt på vågmästarstater som Ohio, Florida, Colorado och Pennsylvania.

26 september. De två presidentkandidaterna möts i den första av tre debatter, i Ohio.

8 november. Valdagen. “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Trump: Det här är som Oscarsgalan

Strålkastarljuset faller på Donald Trump – vilken scen han än står på. Ingen av de övriga kandidaterna förmådde dra fördel av att Trump bojkottade Fox News debatt.

Washington/Des Moines. Om Donald Trump vinner primärvalet i Iowa på måndag kan hans väg mot nomineringen bli svår att stoppa – och han tycks dra ifrån tvåan Ted Cruz, enligt de senaste mätningarna. Och nej, Donald Trump förlorade knappast något på att utebli från den sista tv-sända debatten natten till fredagen, svensk tid.

– Det här är som Oscarsgalan! De säger att vi har rätt många fler kameror här än vad de har, sa Donald Trump inför en jublande publik vid ett snabbt arrangerat framträdande.

I det har han en poäng. Uppmärksamheten dras till Donald Trump, och många tittare zappade sannolikt mellan den riktiga debatten och tv-utsändningarna från Trumps show. Under förevändning att det handlade om en insamlingskväll för USA:s veteraner ägnade han kvällen åt sig själv.

Han betonade också att Fox News ordförande Roger Ailes i det sista förgäves försökt övertala honom att ställa upp – där sju av de övriga elva kandidaterna möttes på den ordinarie debattscenen.

För dem var det ett tillfälle att göra verklig skillnad, med den energislukande Trump borta från scenen, men även om debatten i högre grad än tidigare kom att handla om sakfrågor var det en tämligen ljummen tillställning.

– Jag saknar honom faktiskt, sa Jeb Bush med ett litet leende, medan Ted Cruz skämtsamt karikerade honom:

– Själv är jag en galning! Och alla andra här är korkade, feta och fula! Så. Nu är vi av med Donald Trump-delen av det här.

Ted Cruz, som ligger tvåa i Iowa, och Marco Rubio hamnade åter i syrliga repliksskiften om deras respektive hållning i immigrationsfrågan. John Kasich, Chris Christie och Jeb Bush försökte komma igenom, libertarianen Rand Paul gjorde det möjligen – men elefanten i rummet var ständigt närvarande.

Åtta dagar efter Iowa röstar New Hampshire. Där har Donald Trump ett stabilt övertag. Medan Trump drar ifrån, hoppas det republikanska partiet allt mer nervöst på att något oväntat ska inträffa som stoppar honom.

Vad det skulle vara är oklart – men överraskningar har kommit förr.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“Experterna oense om Putins styrka

Analys. Ryssland är under hård press av ett dramatiskt sänkt pris på olja, ekonomiska sanktioner och de två krigen i Ukraina och Syrien. Men experterna är splittrade mellan de som tror att Vladimir Putin klarar av att vända den nedåtgående spiralen och de som förutspår en förestående kollaps för Ryssland.

Kremlologin har gjort come-back, vilket beror på att få vet vad som pågår bakom maktborgens murar. Det påminner om den forna sovjetiska epoken, då kommunistpartiets politbyrå avgjorde allt, utan insyn.

Därmed lämnas stort utrymme för rena gissningar om Putins förehavanden.

Men samtidigt spelas en hel del upp inför öppen ridå. Det är till exempel ingen statshemlighet att den nuvarande ekonomiska och politiska situationen är problematisk.

På fredagen hölls en serie möten i Kreml om den ekonomiska situationen; Putin överlade med finansministern, centralbankens chef och handelsministern för att dryfta åtgärder för krisbekämpning.

Rent ekonomiskt är läget så allvarligt att finansministern flaggar för stora nedskärningar av sociala förmåner, samtidigt som ryska företag har svårt att skaffa kapital, eftersom de internationella kreditmarknaderna är stängda (på grund av EU- och USA-sanktioner).

En väg vore att sälja ut delar av statliga energijättar av typ oljebolaget Rosneft. Men deras marknadsvärde har sjunkit så mycket att det skulle bli en ren förlustaffär.

Ett alternativ är att ta till den nationella reservfonden. Men att dränera reservfonden är en riskabel väg; om läget fortsätter att förvärras finns då inget kvar som kan dämpa en krasch.

Under 2015 sjönk BNP med 3,7 procent, och nedgången fortsätter i år. Oljepriset väntas inte stiga till en nivå som gör att budgeten går ihop. Sanktionerna ligger kvar – på grund av den olösta ukrainska konflikten – och utländska bolag är på väg bort från Ryssland.

Underhållet av det annekterade Krim, ett ekonomiskt svart hål, och den militära insatsen i östra Ukraina drar väldiga resurser. Rysslands inträde i kriget i Syrien med stridsflyg och tusentals soldater är också kostsamt för statskassan.

Läget blir inte bättre av att Putin har infört ”motsanktioner” mot Ukraina, EU och Turkiet, vilket har dragit ned den ryska ekonomin ytterligare.

Enligt en teori är krisen så farlig att den kan hota den sittande regimen. Ett scenario är att ryssarnas sjunkande levnadsstandard kommer att utlösa ett missnöje som leder över i en folklig resning.

Statsvetarprofessorn Alexander Motyl vid Rutgers University-Newark skriver i Foreign Affairs, under rubriken ”Lights out for the Putin regime”, att flera sektorer i det ryska samhället kommer att närma sig

ett uppror; såväl intellektuella som arbetare kommer att ansluta sig. Men också ”patriotiska element” inom säkerhetstjänsten och armén, däribland frustrerade soldater från krigföringen i Donbass, kan utgöra ett hot mot Putins styre, hävdar Motyl.

Han anser att de metoder som Putin under lång tid har använt för att hålla sig kvar vid makten – köpt folkligt stöd med hjälp av höga exportpriser på energi, repression av oliktänkande och en koncentration av makten till hans person – inte längre fungerar.

Ett helt motsatt scenario målas upp av Steven Hall, en tidigare CIA-agent med Ryssland som specialitet, på webbplatsen Stratfor: Hall dömer ut försöken att analysera Ryssland enligt samma måttstock som ett västland.

I själva verket, skriver Hall, är Putins grepp om makten och om ryssarna fortsatt starkt. Hans popularitetssiffror – som ännu är höga – är i sig ingen viktig faktor. Snarare att han har en stor del av ryssarna med sig på ett auktoritärt styre, särskilt om det uppfattas som Rysslands försvar mot en fientlig anti-rysk omvärld.

Många ryssar betraktar Putin som den förste starke ledaren som Ryssland har haft efter Sovjetunionens fall. Det väger upp de hårda tiderna.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se Utrikeskommentator “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Grekland i fokus för nya lösningar

Analys. EU:s ledare letar allt mer desperat efter lösningar på flyktingkrisen. Nya förslag går ut på att hindra människor som är på flykt från att lämna Grekland.

Under den senaste veckan har det kommit flera långtgående förslag på hur EU:s havererade flykting-politik ska räddas. Uppfordrande EU-blickar riktas nu mot Aten. Många EU-länder har under lång tid varit ilskna på Grekland som inte anses sköta bevakningen av EU:s gemensamma yttre gräns.

Att regeringen i Aten länge vägrade att ta emot hjälp från Frontex gjorde inte saken bättre. Men till slut accepterade Grekland en särskild insats från EU:s gränsbyrå, men missnöjet består.

Belgiens migrationsminister Theo Francken, som företräder det flamländska populistpartiet N-VA, är en av dem som går längst.

Francken vill att det upprättas stora permanenta flyktingläger i Grekland och att människor på flykt hindras från att ta sig vidare i Europa.

I onsdags kom också en varning från EU-kommissionen. Experter från EU:s medlemsstater och gränsbyrån Frontex har gjort oannonserade inspektioner i Grekland.

Rapporten är inte offentlig, men sägs innehålla mycket stark kritik. Kommissionen hävdar att granskningen visar att Grekland inte uppfyller sina åtaganden.

Inte mycket verkar fungera. En enda så kallad *hot spot*, mottagningscentral, har öppnat och registreringen av flyktingar sker sporadiskt.

Utvärderingen ska överlämnas till medlemsländerna och om de ställer sig bakom slutsatserna får Grekland tre månader på sig att lösa problemen.

Har inget hänt när tidsfristen -löper ut i maj kan EU-kommissionen hänvisa till artikel 26 i Schengenregelverket och föreslå gränskontroller på upp till två år för att ”skydda gemensamma intressen” i Schengenområdet.

Det skulle i praktiken kunna innebära att Grekland utestängs från Schengen. Effekten av detta skulle kanske inte bli dramatisk, eftersom Grekland inte gränsar till något annat Schengenland. Men om grekiska medborgare inte längre kan resa fritt i EU skulle det vara första gången ett EU-land bestraffas på så sätt.

Regeringen i Aten medger att mottagningscentralerna inte fungerar och lovade på torsdagen att öppna nya *hot spots* inom en månad.

Men Grekland försvarar sig också och påpekar att det är EU:s ansvar att unionens flyktingpolitik har fallit ihop och att avtalet med Turkiet inte fungerar.

Den grekiska regeringen vänder sig dessutom med kraft mot idéerna som går ut på att flyktingar inte ska kunna resa vidare i Europa.

Grekland kan inte förvandlas till ”en begravningsplats för levande döda”, deklarerade invandrar-minister Ioannis Mouzalas.

Men det pågår redan försök att stoppa flyktingar som kommer via Grekland. EU förhandlar med Makedonien om bistånd till bevakning av landets 228 kilometer långa gräns mot Grekland.

”Vi tar emot all hjälp vi kan få”, förklarar Makedoniens utrikesminister Nikola Poposki enligt -Financial Times och tidningen skriver att Ungern redan har skickat övervakningskameror och taggtråd.

Den brittiska affärstidningen rapporterar också att det enbart är flyktingar från Syrien, Irak och Afghanistan som släpps över gränsen till Makedonien och att stora människoskaror från länder som Marocko, Iran och Pakistan därför har fastnat i läger vid den grekiska gränsen.

EU:s ledare söker alltså allt mer desperat efter nya lösningar på flyktingkrisen. I torsdags ledde en intervju med Diederik Samson, S-ledare i Nederländerna, till rubriker i hela EU.

Samson hävdar att Nederländerna, som leder EU:s rullande ordförandeskap, är på väg att få stöd för en plan som går ut på att Tyskland, Nederländerna och Sverige samt en del andra EU-länder frivilligt skulle ta emot mellan 150 000 och 200 000 asylsökande direkt från Turkiet. I utbyte mot detta nya kvotsystem skulle Turkiet ta tillbaka flyktingar som inte får asyl i EU och stoppa alla flyktingbåtar.

Men den planen har diskuterats sedan i höstas. Vid två tillfällen har Stefan Löfven varit med på möten med bland andra Tysklands Angela Merkel och hittills har Sveriges statsminister sagt blankt nej till att på så sätt ta emot fler asylsökande.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DV LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Oppositionen deltar i fredssamtal i Genève

De FN-ledda fredssamtalen om Syrien i Genève fick en allt annat än glansfull inledning. Den ena parten i dialogen, den syriska oppositionen, tvekade in i det sista om de skulle delta, men meddelade sent på fredagskvällen att de skickar en delegation.

FN:s Syriensändebud Staffan de Mistura har understrukit att de länge emotsedda förhandlingarna inte skulle inledas med någon pampig öppningsceremoni.

Och det var väl tur det, eftersom oppositionens delegation, som går under namnet Högsta förhandlings-rådet (HNC), ännu tidigt på fredagskvällen inte beslutat om de alls kommer att delta i samtalen.

– Så länge vi inte får försäkringar från FN om att säkerhetsrådets resolutioner kommer att genomföras kommer vi att bojkotta förhandlingarna, sade Ahmed Ramadan, som företräder oppositionsgruppen Syriska Nationella Rådet, till nyhetsbyrån AP.

Ramadan syftar på de krav som HNC ställt för att medverka i fredssamtalen: att humanitära hjälpsändningar får fri lejd av regeringsarmén in till områden som kontrolleras av den väpnade oppositionen, och att regimens flygattacker mot civila stoppas.

– Dessa saker måste implementeras. Innan så sker blir det inga förhandlingar, sade Ahmed Ramadan, som tills vidare avvaktar i Riyadh i Saudiarabien tillsammans med resten av HNC-alliansen.

Om detta hinder skulle undanröjas återstår ännu en hittills olöst fråga för förhandlarna: de syriska kurdernas medverkan.

Det kurdiska partiet PYD:s väpnade gren, YPG, är den stridande kraft som lyckats bäst med att bekämpa terrororganisationen Islamiska statens (IS) närvaro i Syrien.

Men YPG hålls utanför Genèveförhandlingarna, av realpolitiska skäl. Turkiet, som är en tung aktör i den så kallade stödgruppen för Syrien, betraktar kurdernas inblandning som ett hot mot deras eget territorium.

På fredagen fick Staffan de Mistura nöja sig med att träffa den syriska regeringens delegation ledd av landets FN-ambassadör Bashar Jafaari.

– Efter samtalen med Jafaari kommer Staffan de Mistura att träffa representanter för andra intresse-organisationer och för civilsamhället, sade sändebudets talesperson Khawla Mattar.

Staffan de Mistura hoppas att möta den syriska oppositionen på söndag, skriver Reuters.

Över huvud taget är vagheten och osäkerheten olycksbådande för fortsättningen av förhandlingarna, som är planerade att pågå i ett halvår och bereda vägen för vapenvila, en samlingsregering och fria val i Syrien.

Trots att samtalen knappt börjat sprider sig missmodet. En västdiplomat på plats i Genève säger till nyhetsbyrån Reuters att förhandlingarna är ”ett fullständigt misslyckande” och en ”välsignelse för al-Assad-regimen”.

– Detta är ett gyllene tillfälle för regimen att visa att de är villiga (till förhandlingar), säger diplomaten som uttalar sig anonymt.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Osäkert in i det sista om Cameron lyckas

Förhandlingarna mellan Storbritannien och EU går nu in i ett intensivt slutskede. Ett EU-för-slag väntas nästa vecka, men hittills har David Cameron inte fått något bud som innebär ett permanent undantag från den fria rörlighetens regler.

David Cameron valde att ställa in den planerade resan till Stockholm och på fredagen träffade han i stället EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker i Bryssel.

Det var säkert inget svårt beslut. Förhandlingarna om ett nytt avtal mellan Storbritannien och EU närmar sig slutskedet och trots att samtalen formellt sett leds av Donald Tusk, Europeiska rådets ordförande, är det kommissionens tjänstemän som är experter på hur EU:s regler kan tolkas.

Det gavs inga officiella kommentarer om mötet med Juncker. Men enligt envisa rykten i Bryssels korridorer och rapporter i europeiska medier diskuterades ett EU-förslag som delvis går Cameron till mötes i en avgörande fråga. Storbritannien skulle enligt dessa uppgifter kunna hänvisa till en särskild skyddsklausul för att begränsa rätten till brittisk välfärd för medborgare från andra EU-länder. En liknande nödbroms fanns med i anslutningsavtalen mellan EU:s gamla och nya medlemmar och kan användas om den fria rörligheten leder till ”allvarliga störningar” på arbetsmarknaden.

Om de sociala systemen utsätts för stora påfrestningar skulle en motsvarande skyddsklausul ge Storbritannien rätt att begränsa den sociala välfärden för EU-medborgare. Men kommissionen skulle avgöra om det har uppstått så omfattande problem att nödbromsen kan användas och beslutet skulle fattas av alla medlemsländer.

Om detta stämmer handlar det med andra ord inte om något permanent undantag från EU:s regler. Frågan är därför om det räcker för David Cameron.

Hittills har den brittiska regeringen krävt bindande förbehåll inom fyra områden. Ett av kraven är att medborgare från andra EU-länder som arbetar och betalar skatt i Storbritannien ska vänta fyra år innan de får rätt till brittiska barnbidrag och annat socialt stöd. Men en sådan bestämmelse anses strida mot EU:s fördrag, som förbjuder diskriminering på grund av nationalitet.

Det finns också andra invändningar mot de brittiska kraven. Cameron vill bland annat ha garantier för att euroländerna inte missgynnar Storbritannien på den inre marknaden, men det gillar inte Frankrike.

Det är alltså långt ifrån säkert att planen håller och det blir en slutlig uppgörelse vid EU-toppmötet i februari.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

“ Fakta. Intensiva veckor

31 januari. David Cameron äter middag med Donald Tusk, Europeiska rådets ordförande.
1-5 februari. Nästa vecka väntas Donald Tusk presentera ett förslag till nytt avtal mellan EU och Storbritannien.
8-12 februari. Fortsatta förhandlingar. Den 12 februari ska David Cameron träffa Angela Merkel.
18-19 februari. EU-toppmöte där det eventuellt blir en uppgörelse mellan David Cameron och övriga EU-ledare.
Maj-juni. Folkomröstning i Storbritannien (eventuellt). När det finns ett avtal med EU ska det brittiska folket säga ja eller nej till det. “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Hoppet lever trots stora ras på börsen

Först steg kurserna som kinesiska nyårsraketer på himlen. Men sedan i somras har de fallit med över 45 procent. 2016 har inletts med två handelsstopp och fortsatt nedgång. En stor del av de som förlorat pengar är pensionärer.

Jiamusi. Herr Wang sitter i raden längst bak i en sal på andra våningen i ett höghus i staden Jiamusi nära den ryska gränsen i norra Kina. Han stirrar in i skärmen, men inte lika koncentrerat som förra sommaren.

På väggen varnas han av budskapet att aktiemarknaden är riskabel och att investeringar ska ske med försiktighet.

Jo, tack! Han och de andra i salen – ett hundratal – vet. De tillhör en numera luttrad skara. Däremot har de inte gett upp hoppet.

– Snart vänder det. Det är dags att köpa, säger Li, en man som gör v-tecken och håller upp handen så länge han ser att jag höjer kameran mot honom.

En mäklarfirma, som tänker på sina små men många arvoden, har satt upp skärmarna. Huset myllrar av aktivitet och fungerar som träffpunkt för småhandlare.

Här utbyter pensionärer erfarenheter och råd. Det är en känslomässig berg-och-dalbana de utsätter sig för. Samtidigt har detta blivit deras sociala nätverk. De dricker te och småpratar.

– En livsstil, säger Herr Wang.

– Några av tanterna kommer hit och är glada om de bara tjänar 20 yuan (knappt 30 kronor) under en dag. Själv ser jag det som ett spel, säger Wang.

Hur blir aktieåret 2016?

Sextioåttaåringen granskar mig, innan han beslutar att humor är bästa sättet att besvara allvaret i den svepande frågan.

– Jag ska ringa till Xi Jinping och fråga, säger Wang och famlar efter sin mobiltelefon.

– Det är ändå regeringen som bestämmer hur aktiemarknaden går, fortsätter han.

Kommunistpartiets ordförande är mannen som kan få börsen i Shanghai att vända uppåt igen, tror även andra veteraner i huset.

I somras använde den kinesiska staten över 2 000 miljarder kronor för att köpa aktier i ett försök att stärka marknaden när kurserna föll brant.

Myndigheterna införde restriktioner på försäljning, grep personer som anklagades för de kraftiga kurssvängningarna.

Nyinrättade regler har sedan dess övergivits efter bara några dagar. Ett virrvarr av signaler har fått utländska experter att tvivla på kompetensen i Peking och uppmana ledningen att hålla fingrarna i styr och låta marknadskrafterna sköta utvecklingen.

Men i höghuset i norra Kina är enigheten stor om att det behövs en ny policy från centralregeringen i Peking.

Herr Yu – som precis som Wang inte vill tala om vad han heter annat än i efternamn, än mindre tala om förluster han gjort – tror att kurserna sjunkit så mycket att botten snart är nådd. Nu funderar han på att investera i jordbrukssektorn.

– Kina har en stor befolkning och alla måste äta, lyder grunden för hans strategi. Om var och en köper ett bröd från ett företag så tjänar det bolaget mycket pengar. Det räcker långt.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Nedgång i Kina riskerar utlösa global finanskris

En press nedåt på den kinesiska valutan yuanen riskerar att utlösa ett valutakrig. I värsta fall kan hela världsekonomin, även den svenska, återigen sänkas ner i ett krisläge. Mannen som fick kronan på fall, finansmogulen George Soros, spekulerar redan i ett ras.

Skakiga börser, oro på valutamarknaden och centralbanker som pekar på risker för sämre konjunktur. Årets inledning på finansmarknaderna har varit minst sagt turbulent.

Roten till oron? Utvecklingen i Kina, svarar nästan alla. Landet som varit världens tillväxtmotor i över ett decennium är på väg att växla ned. Nu är en del rädda att det inte bara är en inbromsning, utan en kraschlandning.

Dessutom finns risken att ledningen i Kina bestämmer sig för att försöka parera inbromsningen med en svagare valuta. Ett steg i den riktningen skedde redan i somras när ett ras på Kinabörsen skakade hela världens marknader och Kina devalverade sin valuta, yuan. Nu finns återigen ett tryck nedåt på yuanen eller renminbin som den också kallas.

– En oro på finansmarknaden i Kina kan fortplanta sig och leda till ett globalt valutakrig, säger Klas Eklund, seniorekonom på SEB som länge har följt Kina.

Skyttegravarna för ett valutakrig är redan på plats. Både svenska Riksbanken och ECB kämpar med att hålla nere sina valutor i sin iver att få upp inflationen. Med en lågt värderad valuta hoppas man att prisökningarna ska ta fart via importen. Skulle yuanen försvagas ytterligare blir Kinas konkurrenter på exportmarknaden oroade och kommer förmodligen även de att försöka trycka ner sina valutor.

Om allt detta sammanfaller är kriget i full gång.

Samtidigt kan en svag yuan vara ett välkommet bidrag till Kinas ekonomi som har slagit av på takten när försöken att balansera om från en exportdriven tillväxt till en mer hemmabaserad ekonomi inte har gått så smidigt som man planerat. I landet där välfärdssystemet är bräckligt har konsumenterna fortsatt att spara en stor del av sina inkomster. Då kan en svagare valuta hjälpa tillväxten via exporten.

Finansmogulen George Soros, som fått både kronan och det brittiska pundet på fall, tycks säker på att Kinas valuta är på väg ner. I en intervju med Bloomberg i veckan sade han att han satsar pengar på fallande asiatiska valutor och mot ekonomier som är beroende av råvaror. Soros spådde också att en hårdlandning för Kinas ekonomi i stort sett är oundviklig.

Svaret från Kina var resolut. ”Deklarera krig mot Kinas valuta? Ha ha”, löd rubriken till en artikel i kommunistpartiets megafon -Peoples Daily. ”Soros krig mot renminbin och Hongkong-dollarn har ingen möjlighet att lyckas – om det kan inte råda något tvivel”, skriver artikelförfattaren som är anställd vid handelsministeriet.

Klas Eklund ser Kinas svar som ett sätt att tala om för finansmarknaden att den inte ska driva på marknaden för hårt. Landet har trots allt världens största valutareserv och kan bromsa utvecklingen.

Samtidigt understryker han att den utveckling vi nu ser är ett resultat av att Kina börjar bli mer öppet och alltmer börjar likna marknadsekonomierna i väst. Men politiken har dock inte hängt med.

– Det vi ser när det gäller valutan, börsen och kapitalflödena är en storts konflikt mellan marknad och politik. Kina håller på att släppa

marknaden fri. När den springer för långt griper staten in med tung hand för att stoppa börsfall och trycka valutan åt önskat håll. Men egentligen visar det här att Kina har tagit stora steg med marknadsekonomi och att det inte längre är lika lätt för att staten att gripa in och peka med hela handen.

Han pekar på att Kina har avreglerat kapitalflödena.

– Det gör att Kina ställs inför precis samma dilemma som regimer i väst. Du kan inte samtidigt styra växelkurs, räntor och ha en öppen kapitalbalans. Det är svårt att acceptera, det gör inte länderna i väst heller, det är det som det så kallade valutakriget handlar om.

Frisläppandet av kapitalbalansen har lett till att kapital flödat ut ur Kina och pressat valutan. Det handlar om både kapitalflykt och investeringar utomlands. Om Kina lät marknaden styra helt hade valutan fallit snabbare, konstaterar Eklund.

– Där har vi en global risk. Om centralbanken låter yuanen falla snabbare så drabbar det konkurrenskraften för handelspartners i Asien och kan påverka penning-politiken i resten av världen.

Han konstaterar att ECB har flaggat för ytterligare lättnader i penningpolitiken för att hålla euron svag och Riksbanken har gett Stefan Ingves befogenhet att intervenera på valutamarknaden.

– Skulle den här osäkerheten fortsätta kan man inte utesluta att den amerikanska centralbanken bromsar den höjningsfas man har inlett. Då är vi tillbaka på ruta ett med osäkerhet om vart centralbanker är på väg och risk för ett valutakrig. Det är det som gör mig nervös, säger Eklund.

En lägre yuan påverkar inte bara världens valutor utan även råvarupriset. Exempelvis är Kina en stor anledning till att oljepriset har sjunkit så kraftigt. Svag valuta och lägre tillväxt gör att efterfrågan har minskat.

Kina kan tyckas långt bort. Men även Sverige skulle drabbas om oron där leder till en sättning i världsekonomin. Svenska företag skulle få svårare att exportera och färre jobb skapas. Dessutom förlorar alla som sparar på börsen, exempelvis pensionssparare, på ytterligare fall.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

“ Fakta. Kinas ekonomi

6,9 procent låg Kinas BNP-tillväxt på förra året. Det var den lägsta på 25 år. I över ett årtionde hade Kina tvåsiffriga tillväxttal.

Kinas ekonomi är världens näst största efter USA:s. Men mätt i BNP per capita hamnar man dock först på 75:e plats i världen. Det trots en snabbt växande medelklass. “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“ Hårda politiska tag i vägen för fri marknad

Analys. Kinas president Xi Jinpings politik hårdnar, men han har svårt att styra ekonomin totalitärt.

Kinas president Xi Jinping tar ett allt fastare grepp om makten, med polisingripanden mot kritiker och antikorruptionskampanjer som delvis drabbar hans politiska fiender. För även om Kinas politiska ledare ofta ser likadana ut – män i mörk kostym med vit skjorta, röd slips och färgat hår – finns många åsikter bland kommunistpartiets uppemot 90 miljoner medlemmar.

Det hårdnade politiska klimatet krockar med Kinas väg mot marknadsekonomi. Den som ska starta företag bör tänka fritt – men inte när det gäller politik.

– Kina vill både äta kakan och ha den kvar, säger den svenske Kinaexperten Frédéric Cho.

De hårdaste tagen sedan Mao - Zedongs tid hämmar den marknadsliberala utvecklingen. Kapital rinner ut ur landet och vissa ekonomer anser att Kina borde försvaga valutan eller införa kapitalkontroller.

Att världens näst största ekonomi skakar får världens börser att darra i takt med konvulsionerna på Shanghai- och Shenzhenbörserna.

Vad som händer är att Kina tampas med efterdyningarna av de enorma investeringarna i bostäder. Nu gapar många fastigheter tomma samtidigt som prisbubblan på råvaror och energi pyser ur.

Många statliga bolag är kraftigt belånade, går med förlust och har stor överkapacitet. Det finns zombieföretag som inte kan stå på egna ben. Samtidigt har minimilönerna stigit 10 procent per år det senaste decenniet och det finns billigare arbetskraft i bland annat Bangladesh. Dessutom är Kina världens största investerare i robotar, som minskar behovet av arbetare ytterligare.

Kapacitetsutnyttjandet i kraft-, metall- och gruvsektorn har fallit till runt 70 procent medan den är 60 procent i varvsbranschen, enligt en artikel av George Magnus vid Oxforduniversitetet.

I december signalerade de kinesiska ledarna att de skulle skära ned på överkapaciteten, alltså sparka folk. På 1990-talet avskedade regimen 4–5 miljoner kineser per år i tio år. Men frågan är hur fort ledningen vågar gå fram.

– Ju mer man gör, desto större risk för sociala spänningar, säger Frédéric Cho.

Social oro är den kinesiska ledningens skräck. Förra året dubblades antalet arbetarprotester till nästan 3 000, enligt George Magnus. Samtidigt har omvärlden svårt att lita på Kinas statistik och ledarnas utfästelser.

– Man vet inte var man har Kina, säger Hubert Fromlet, professor i internationell ekonomi vid Linné-universitet.

Tanken är att stöpa om ekonomin till mer ledd av konsumtion, service och moderna bolag. Något som har lyckats de senaste åren.

Men här verkar kineserna tala med kluven tunga. Det är inte en rak marknadsekonomi de verkar vilja ha, enligt George Magnus. Reformerna i den finansiella sektorn har inte följts av ändringar i realekonomin, vilket har lett till spekulationer, stora lån och finansiell instabilitet. De hastigt växande lånen är numera 251 procent av BNP, runt 2,5 gånger så stora som 2008, enligt George Magnus.

Ändå fortsätter bankerna, och de så kallade skuggbankerna, att låna ut. Om utlåningen fortsätter stiga kan Kina inom några år drabbas av en finansiell kris. För om tillväxten drivs av lån är den inte uthållig. Och Kinas tillväxt står för en tredjedel av världens tillväxt.

Det är svårt för Xi Jinping att styra en alltmer komplex ekonomi på ett totalitärt sätt. Särskilt då lokala myndigheter är självsvåldiga och kan kräva att få lån i banken även om presidenten skulle vilja sätta stopp.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se “

DN LÖRDAG 30 JANUARI 2016:

“Bränslecellen. En grön och ren teknik som väntar på det stora genombrottet

Källor: NE, Wikipedia, McKinsey & Company, Nasa, KTH

Batteri på bränsle
En bränslecell fungerar ungefär som ett batteri som tankas med ett bränsle. Vanligaste bränslet är vätgas, men även andra ämnen kan användas. I bränslecellen omvandlas bränslet och syre till el.

Ladda mobilen
Forskare på KTH har tagit fram en bärbar laddare för mobiltelefoner och annan elektronisk utrustning som drivs med bränsleceller och kan användas ute i vildmarken där det är glest mellan eluttagen.

Effektivare
Det är ett mycket effektivare sätt att omvandla vätgas till el i en bränslecell än att elda bränslet i en förbränningsmotor. Bränsleceller passar bättre än batterier i större elfordon och för längre resor.

Obamas val
När USA:s president Barack Obama besökte Stockholm den 4 september 2013 var KTH:s forskning om bränsleceller ett av tre exempel på svenska miljövänliga tekniker han valde att få veta mer om.

Lättare än en elbil
En bil med bränsleceller tankas med vätgas, och 2,5 kilo vätgas ger lika mycket energi som ett fulladdat elbilsbatteri som väger 400 kilo. Batteriet i en elbil väger också lika mycket när det är urladdat.

Inga avgaser
I en bränslecell kombineras väte från bränslet med syre från luften till vatten, samtidigt som det skapas el och lite värme. Bränslecellen avger alltså inga andra avgaser än vattenånga.

Dyrt
Bränsleceller innehåller platina, och är dyra att tillverka. Det går också åt mycket energi för att utvinna vätgas ur vatten. Livslängden för en cell är inte så lång, men tillräcklig för att fungera i en bil.

Lagrad solel
Om tekniken är miljövänlig beror på om vätgasen är lagrad sol- eller vindenergi (om el från solceller eller vindkraftverk har delat upp vattenmolekyler i väte och syre) eller framställd av naturgas.

Tisdag den 5 juli**.** Konferens i Luzern, Schweiz om bränsleceller.1839 uppfanns bränslecellen av den walesiske domaren och fysikern William Robert Grove.

Den 20 juli 1969 blev Neil Armstrong första människan på månen. Apollo 11 hade bränsleceller och tankar med syre och vätgas.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Schengen går på knäna

Samma aktörer har haft huvudrollerna i det senaste årets EU-kriser kring euron och flyktingarna. I båda fallen har Tyskland krävt att Grekland ska sköta sina hemuppgifter, i båda har Aten känt sig orättvist behandlat.

Närheten till Turkiet gjorde Grekland till första anhalten för hundratusentals flyktingar till EU. Därefter har deras rutt gått vidare norrut. Så här kan det inte fortsätta, säger Tyskland, Sverige med flera önskedestinationer. Och i veckan varnade EU-kommissionen för att Grekland snart kan stängas av från det passfria Schengensamarbetet.

En rapport konstaterar att Grekland allvarligt försummar sina förpliktelser. Identifiering och registrering av flyktingar fungerar för dåligt. Det slarvas med fingeravtryck, resedokumentens äkthet kontrolleras inte, uppgifterna samkörs inte systematiskt med de europeiska säkerhetsdatabaserna.

Rapporten bygger på en oanmäld inspektion i november, och även om situationen har förbättrats något är det långt ifrån tillräckligt. Bara en av de fem utlovade mottagningscentralerna, så kallade hot spots, är i bruk.

Grekland har tre månader på sig att rätta till felen. Annars kan de gränskontroller, som i nuläget sju Schengenländer har infört, bestå i två år till. De skulle inte heller i fortsättningen behöva inskränkas till grekerna, som inte ens har någon egen landgräns mot Schengen.

Men parallellt förespråkar EU-kommissionen att Makedonien ska få hjälp att täta sin gräns mot Grekland. Västra Balkanrutten skulle täppas till, Tyskland få en buffertzon. Makedonien stängde porten under tio timmar i onsdags, enligt uppgift för att Serbien reglat sin gräns längre norrut. Köerna av förtvivlade gav en försmak av hur det skulle kunna se ut.

EU:s gränsmyndighet Frontex kan inte ingripa i länder utanför EU. Däremot skulle Schengenmedlemmar själva kunna skicka personal till Makedonien. Ungerns premiärminister Viktor Orbán, alltid lika hjälpsam, vill ha ett staket längs hela Greklands norra gräns.

Det låter absurt. EU skulle bistå en icke-medlem att stänga gränsen mot ett EU-land. Grekland protesterar vilt, och har till skillnad från under eurokrisen en del goda argument.

Dublinförordningen säger att asylansökningar ska hanteras i första ankomstland, men när det kommer en miljon flyktingar på ett år blir det svårt för vem som helst. Premiärminister Alexis Tsipras hävdar att EU vill göra Grekland till en ”svart låda”, ett enda stort flyktingläger som ingen tar sig ut ur. Bilden är inte helt tagen ur fantasin.

Han lägger också skulden på Turkiet och dess tvivelaktiga bytesaffär med EU. Meningen var att turkarna skulle stoppa flyktingarna från att bege sig över vattnet och ta tillbaka dem som ändå lyckades. Men inflödet är detsamma och bara 50 personer har kunnat skickas tillbaka. Turkiet har heller inte fått de miljarder som utlovats i gengäld.

Framför allt har Grekland rätt i att övriga EU-länder försöker undgå sitt ansvar. Uppgörelsen från i september om att omfördela 160 000 flyktingar från Grekland och Italien är ett fiasko: hittills har drygt 400 människor fått åka. I Östeuropa vägrar man ta emot, andra vill också helst slippa, många flyktingar vill själva välja var de slår sig ned. Att de inte vill stanna i Grekland är också ett skäl till att de smiter undan registrering.

Anklagelserna mellan Grekland och Tyskland är ömsesidiga, och båda innehåller sanning.

Den grekiska staten är ett korrupt fuskbygge. Förhållandena i flyktingmottagningen ansågs för länge sedan så hemska att inga EU-länder tvingade någon att återvända dit, trots Dublin. Dessutom brottas grekerna med sin ekonomiska kris och de struktur-reformer som måste genomföras för att räddningslånen ska betalas ut.

EU gör för sin del en sorglig figur. Solidariteten är lagd på is. EU-kommissionen talar om att ersätta Dublinförordningen med ett permanent omfördelningssystem, men intresset är närmast obefintligt. Förslag finns om att bygga ut Frontex till en gränsbevakningsmyndighet med verkligt mandat, något som åtskilliga länder säger nej till.

Schengenunionen har stora ekonomiska fördelar, men är som så mycket annat i EU en halvmesyr. Den bygger på en yttre gräns som inte fungerar och en gemensam asylpolitik som inte finns. Nederländerna har väckt tanken på ett ”Mini-Schengen” för norra Europa, och det är möjligt att det är ett arran-gemang mer anpassat till verkligheten. Men för EU:s sammanhållning vore det förödande.

DN 31/1 2016 “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Peter Wolodarski: Förintelsen började i ett modernt samhälle – det kan hända igen.

Radikala ideologier ska aldrig underskattas. Förintelsen startade i ett land med högt respekterade domstolar, universitet och författare.

Kammarrätten i Berlin var som en ointaglig borg, fri från korruption och dagspolitisk hänsyn, sinnebilden av den högsta juridiska rättvisan i landet.

Trodde alla.
Året var 1933. I många tyskars medvetande fanns legenden om Fredrik den store, som 150 år tidigare hade velat ta bort en väderkvarn när palatset Sanssouci skulle uppföras i Potsdam nära Berlin. Mjölnaren vägrade att lämna ifrån sig sin kvarn, berättar -Sebastian Haffner i ”En tysk mans historia” (Norstedts). Då hotade kungen att tvångsinlösa kvarnen, varpå mjölnaren svarade: ”Ja, ers majestät – om inte kammarrätten i Berlin hade funnits!”

Så stark var domstolens ställning i 1700-talets Preussen, i alla fall enligt legenden.

När nazisterna kom till makten 1933 – efter demokratiska val – dröjde det inte länge innan rättskipningen vittrade sönder. Och det skedde utan att Hitler behövde ingripa personligen.

Det var fredag den 31 mars. I kammarrätten rådde sedvanlig koncentration. Sebastian Haffner, då en 25-årig notarie, hade slagit sig ned i biblioteket vid ett av de långa arbetsborden för att gå igenom ett ”komplicerat mål med intrikata rättsfrågor”. Av de nazistiska stöveltrampen märktes inget. Tyst-naden var talande.

Så hördes plötsligt ett uppseendeväckande ljud.

Vad var det som hänt? Brunskjortorna i SA hade gjort entré. ”De slänger ut judarna”, sade en röst. Ett par personer skrattade.

”Judarna skall ut!” En röst svarade: ”De är redan ute”.

Sebastian Haffner beskriver med skrämmande precision hur kammarrätten på kort tid blev intagen och rättsligt raserad. Revolutionen hade skett utan några skott eller komplikationer, förutom en judisk advokat som ”krånglat” och fått stryk. Någon vecka senare, när Haffner återvände till domstolen, var det mesta på ytan som vanligt. Men allt var samtidigt annorlunda. Rättvisan hade kompromettterats av Tredje rikets barbari.

”De judiska tjänstemännen, läkarna, advokaterna och journalisterna blev visserligen avskedade, men numera lagligen och ordentligt enligt paragraf så och så”, skriver Haffner.

Detta var sex år före Hitlers invasion av Polen och starten för andra världskriget, nästan ett decennium innan det industriella massmordet av sex miljoner europeiska judar inleddes.

I veckan högtidlighölls Förintelsens minnes-dag, samma datum som Auschwitz-Birkenau befriades 1945.

Auschwitz började användas av -nazisterna 1940, inledningsvis var de flesta fångar polska politiska motståndare. Men Förintelsen sattes inte i gång där. Auschwitz var slutpunkten i en lång kedja av händelser, som alla -syftade till att frånta judar samma värde som andra människor.

Demokratins institutioner hade malts sönder. Likheten inför lagen var upplöst. Propagandan och vardagsterrorn var så kraftfull att Förintelsen till slut blev möjlig, med det tyska folkets aktiva eller passiva godkännande.

Hade den kunnat utföras av andra än tyskar? Ja, av praktiskt taget vem som helst, lär oss sociologen Zygmunt Bauman, förutsatt att samhället ger sitt samtycke och ställer sina tekniska resurser till förfogande. ”Ett modernt folkmord är inte ett uttryck för massans spontana aggressivitet”, skriver Bauman i ”Auschwitz och det moderna samhället” (Daidalos). Förintelsen drevs fram i ett välutvecklat land, med högt respekterade domstolar, universitet och författare.

Om utbildning och demokrati varit ett säkert vaccin mot radikala ideologier hade Förintelsen aldrig inträffat.

Litteraturkritikern och författaren Marcel Reich-Ranicki växte upp i Berlin före kriget, men blev på grund av sin -judiskhet utesluten från universitetsstudier. Han överlevde Förintelsen i Polen, återvände till Västtyskland 1958 och bidrog, kanske mer än någon annan, till att återge den tyska litteraturen dess självförtroende och ställning.

Under sitt liv lyckades han aldrig skaka av sig rädslan för piskan, gaskammaren och barbariet, som var en del av Tysklands 1900-talshistoria. Men med honom följde också beundran för den tyska litteraturen och musiken. Rädsla och glädje – en ständig balans mellan förtvivlan och hopp. Förintelsen kunde inträffa i det land som också var Goethes, Heines och Manns.

Det började i ett välutvecklat och -modernt samhälle. Det kan hända igen.

Folkmord har genomförts gång på gång efter 1945, just därför att kapaciteten till bottenlös ondska finns latent i alla samhällen. Lärdomen är att aldrig underskatta hatideologier.

Den tid vi lever i nu är osäkrare, instabilare och därmed också farligare än på länge. I USA hetsar presidentkandidaten Donald Trump mot muslimer, mexikaner och kvinnor. Den amerikanska offentligheten har på kort tid brutaliserats på ett sätt som få trodde var möjligt. I Europa skördar höger-nationalister framgångar i flera länder. I Ryssland ger Putins regim prov på en skrämmande aggressionspolitik.

Står demokratin säkert? Är våra liberala konstitutioner huggna i sten?

Sebastian Haffner såg bättre än de flesta vart Tyskland var på väg före 1933. Det han visar oss är att inget kan tas för givet, inte ens den väderkvarn som jordabalken sägs skydda mot nyckfulla ledare.

Peter Wolodarski twitter.com/pwolodarski Chefredaktör “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

”Bostadssamtalen får inte slå mot hushållens ekonomi”

“ Tre M-krav. Rapporter om trångboddhet duggar tätt och flyktingvågen ökar behovet av bostäder. Bristen har utvecklats till en akut bostadskris och det är nödvändigt med reformer för att lösa den. Tre frågor är avgörande när bostadssamtalen med regeringen inleds i morgon, skriver Anna Kinberg Batra (M) och Ulf Kristersson (M).

Att bryta det nya utanförskapet som huvudsakligen drabbar unga och utrikes födda är avgörande för att Sverige ska fortsätta att vara ett starkt och sammanhållet land. Totalt står var sjunde person i arbetsför ålder utanför arbetsmarknaden på grund av dålig integration och stelbenta bidragssystem. Om Sverige inte förbättrar integrationen riskerar ytterligare 90 000 utrikes födda att bli arbetslösa de kommande åren. Ska detta nya utanförskap kunna brytas måste fler kunna få sin första bostad och det måste gå att bo på de orter där jobben växer fram. Tyvärr går utvecklingen nu åt fel håll.

En långvarig bostadsbrist har utvecklats till en akut bostadskris. Rapporter om trångboddhet duggar tätt. Prognoserna för bostadsbehovet under de kommande åren har justerats upp kraftigt. Den akuta flyktingkrisen ökar samtidigt behovet av fler bostäder.

Bostadsbristen är allvarlig eftersom den begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning. De som vill ta steget in på arbetsmarknaden och få sitt första jobb drabbas särskilt hårt. Det kan vara studenter som precis tagit examen eller de som försöker flytta till jobb från bidragsberoende och utanförskap.

Sverige behöver en effektiv reformagenda för fler bostäder och bostadspolitiken måste på två viktiga punkter läggas om. Det krävs reformer som förenklar de regler som förhindrar att det byggs nytt och det behövs åtgärder som leder till bättre användning av det nuvarande bostadsbeståndet. Samtidigt måste utbyggnaden av vägar, järnvägar och annan kollektivtrafik göras så att de förbättrar förutsättningarna för ökat bostadsbyggande.

Därför är vi – tillsammans med de andra partierna från Alliansen – beredda att diskutera bostadsfrågorna med regeringen i de bostadssamtal som börjar i morgon, måndag. Tre frågor är dock avgörande för att sådana samtal ska kunna ge resultat:

1 Välskötta offentliga finanser är helt centralt

För att kunna ta sig an Sveriges behov av investeringar för mer kunskap i skolan och för bättre integration krävs välskötta offentliga finanser. Trots detta ser vi nu hur budgetunderskotten ökar snabbt. De förväntade underskotten mellan 2015 och 2018 har ökat med 93 miljarder kronor sedan regeringen tillträdde, enligt Riksdagens utredningstjänst. Det är en ökning med 245 procent.

Det finns därför mycket litet utrymme för ineffektiva satsningar som ökar de offentliga utgifterna. Regeringens bostadssubventioner försämrar de offentliga finanserna och döms ut av såväl experter som byggföretag. Effekten på antalet nya bostäder kommer – i bästa fall – att vara begränsad. Regeringen bör därför avveckla dessa subventioner till förmån för reformer som kan göra verklig skillnad.

2 Enklare byggregler och ökad rörlighet

Alltför många och för betungande byggregler är en viktig orsak till att det byggs för lite i Sverige. Det handlar om exakt hur bostäder ska vara utformade och vilka tekniska krav de ska uppfylla. Dessa regler måste nu förenklas för att bostadsbyggandet ska kunna öka. Regelför-

enklingar bör bland annat omfatta det som kallas ”utformningskraven”. Till exempel bör det vara möjligt att dela ett kök mellan flera lägenheter, även om de inte är studentlägenheter.

Det är dock inte bara byggregler som försvårar för människor att få sin första bostad. Ofta tar det alldeles för lång tid innan bostäder kan börja byggas vilket gör det dyrare att både bygga och bo. För att underlätta bostadsbyggande bör det gå snabbare att sätta spaden i marken. På sikt bör detaljplanekravet avskaffas och översiktsplanerna stärkas. Kom-muner bör redan nu oftare få avgöra när detaljplaner behövs och planernas krav bör kontinuerligt ses över. Byggherrar bör själva tillåtas att arbeta fram planförslag och kommunerna få mindre möjlighet att avslå planförslag som inte strider mot översiktsplanen. I Norge, där både kommun och byggherre kan ta initiativ till nya byggprojekt har detta visat sig fungera väl.

Därtill bör kretsen som kan överklaga bygg-nation begränsas och överklagandeprocessen förkortas. Till exempel bör Länsstyrelsen slopas som instans för samtliga byggärenden. Strandskyddet bör också ändras i syfte att göra det enklare att bygga och bo nära vatten. Behovet av fler bostäder bör även vara en central prioritering vid utformningen av reglerna för riksintressen.

För att öka utbudet av bostäder bör bostadsrättsinnehavare ges friare rätt att hyra ut i andra hand och en samlad översyn av den nuvarande hyresregleringens konsekvenser bör genomföras. Det finns också anledning att se över hur ”flyttskatten” kan förändras för att undvika inlåsning. Skattejusteringar bör finansieras av andra bostadsrelaterade skatter, men det är inte aktuellt att återinföra fastighetskatten.

För att nå fram till verkliga förbättringar krävs nu en ny öppenhet från regeringspartierna, som tidigare röstat emot exempelvis förenklade detaljplanekrav, enhetligare byggregler och bättre möjlighet att hyra ut lägenheter och rum.

3 Värna vanliga hushålls ekonomi

Att köpa en bostad är ofta livets största affär och i många fall den enda möjliga vägen in på bostadsmarknaden. Det är därför avgörande att samtalen om bostadspolitiken inte leder till försämrad ekonomi för de svenska hushållen och att hushållens planeringsförutsättningar inte plötsligt förändras. Detta blir än viktigare då regeringen redan har höjt skatten för över en miljon löntagare och regeringens egna beräkningar visar att sex av tio svenskar förlorar på den budget som just trätt i kraft.

Redan nu riskerar en familj med vanliga löner, som använder bil och rutavdrag, att få mer än 15 000 kronor mindre per år att röra sig med som följd av regeringens politik. Att i det läget försämra ränteavdragen eller återinföra fastighetsskatten kan ge stora negativa effekter för många familjer som redan i dag har små marginaler. Tre fjärdedelar av alla hushåll i Sverige har ränteavdrag i dag och skulle påverkas av försämringar, av dem skulle 65 000 hushåll med mycket små inkomster drabbas extra hårt. Att värna hushållens ekonomi är dessutom extra viktigt i ett läge där den svenska regeringen höjer skatten på arbete.

Att reformera den svenska bostadsmarknaden är svårt men nödvändigt. Med dessa utgångspunkter är vi dock beredda att söka samförstånd, om regeringen på allvar vill pröva nya vägar för att lösa Sveriges utmaningar.

Anna Kinberg Batra (M), partiledare

Ulf Kristersson (M), ekonomisk-politisk talesperson “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Kravet från de egna: starta om

23,2 procent. Det är siffran alla socialdemokrater talar om i dessa dagar. Den sämsta noteringen hos Sifo sedan mätningarna inleddes 1967 räcker som förklaring. När medlemmarna precis hämtat andan kom DN/Ipsos januarimätning där Socialdemokraterna för första gången på fyra år inte är största parti.

Det vore lätt att skriva att mätningarna slog ned som bomber i ett hårt prövat parti. Men det vore inte sant. Katastrofsiffrorna kom inte direkt oväntat. Hösten var tuff. Under galgen tvingades Socialdemokraterna motvilligt svänga 180 grader i flyktingfrågan. Åsa Romson grät och Gustav Fridolin kallade den gemensamma politiken för skit. Inte undra på att väljarna hade svårt att hänga med.

Sedan kom Kommunals excesser och Margot Wallströms lägenhet som extra krydda på anrättningen. Arbetarrörelsen har sannerligen haft bättre dagar.

Fyra år efter den stora Juholt-oredan krisar det krisvana partiet igen. Den här gången finns det ingen opinion för att avsätta partiledaren.

Däremot är trycket mycket starkt på en nystart, visar DN:s rundringning. Att köra på som om ingenting har hänt är inget alternativ.

– Nu går det bara nedåt och nedåt. Man kan inte bara vifta bort det. Jag tycker att det är ganska bråttom att det händer något, något stort, säger Boel Godner, kommunstyrelsens ordförande i Södertälje.

Boel Godner, i likhet med många av sina kollegor i klassiska S-fästen, vill att partiledningen pekar ut vilka utmaningarna är just nu och sedan levererar väldigt konkret politik för hur dessa ska lösas.

– Jag känner att Sverige skulle behöva en tydlig väg framåt. Sverige är i en historiskt speciell situation när det gäller migration och regeringen måste staka ut en väg för att ta oss igenom det. Det vill jag och många med mig väldigt gärna höra, säger hon.

Niklas Nordström, kommunalråd i Luleå, är inne på samma linje.

– Man måste ta tag i ganska basala frågor från Socialdemokraternas och regeringens sida, säger han.

Frågorna som nämns är främst bostäder, utbildning och arbete. Politikområden som kan kopplas till flyktingutmaningen, men som också är Socialdemokraternas hemmaplan.
– I det korta perspektivet måste folk komma i arbete, de måste få utbildning och bostäder. I grunden handlar det om klassisk reformpolitik, säger Ann-Sofie Hermansson, ny gruppledare för Socialdemokraterna i Göteborg.
– Det är viktigt att man blir tydligare och fokuserar på ett antal frågor. Hur ska vi få en bättre skola och välfärd och hur ska människor komma i jobb? Det finns många olika förslag på vad man vill göra, men det finns en tveksamhet hos väljarna om svaren verkligen finns där, säger LO:s förste vice ordförande Tobias Baudin.

För att lyckas vända den negativa trenden måste partiledningen våga prioritera ett antal viktiga politiska sakfrågor och låta annat komma i skymundan. För att tydligt visa kursändringen och nystarten kan en regeringsombildning vara en väg att gå, menar flera av de S-toppar som DN har talat med.
– Det kan handla om att man ändrar om och tillsätter några ministerposter för att verkligen visa vilka prioriteringarna är nu och tydligt visar det med hur regeringen ser ut, säger Boel Godner som också är öppen för att vända sig till and-ra partier för nya samarbeten.

Den tidigare partisekreteraren Lars Stjernkvist, nu kommunalråd i Norrköping, tycker att partiet på allvar ska visa att man vill samarbeta över blockgränsen. Det första steget är att bryta samarbetet med Vänsterpartiet, menar han.
– Jag tycker att vi ska frigöra oss från Vänsterpartiet. Det behövs en tydlig markering att man verkligen menar allvar med ambitionerna att skapa ett bredare samarbete, säger Lars Stjernkvist.

Längst går S-kommunalrådet i Eskilstuna, Jimmy Jansson. Han tycker att Socialdemokraterna, precis som man redan gör i Eskilstuna, ska inleda ett samarbete med Moderaterna.
– S och M skulle kunna visa på handlingskraft och ansvarstagande. Ett sådant samarbete skulle inte gälla för evigt, men den här mandatperioden och kanske nästa. Då kan man göra grejer. Det skulle vara oerhört nyttigt för båda partierna, säger han.

Det finns också socialdemokrater som varnar för drastiska förändringar, som tycker att partiet med två år kvar till valet har råd att avvakta tills stormen blåst över.
– Jag tror inte att man ska hålla på med regeringsombildning eller ministerbyten. Det är inte problemet utan bara symbolfrågor, säger Yoomi Renström, ordförande i distriktet i Gävleborg.

Ett annat ord som återkommer i samtal med ledande socialdemokrater är stabilitet. Eller snarare frånvaron av den.
– Vi är kompetenta, stabila och tunga. Det är den bilden väldigt många har av oss. Ett av skälen till att vi går nedåt är att man inte riktigt känner igen det just nu, säger Boel Godner.

För ett parti som även i motvind lutat sig mot ett grundmurat rykte om att vara regeringsdugligt innebär det en djup identitetskris att inte längre ses som stabilt.
– Jag är inte van vid en rörelse som förlorar två val och partiledare som kommer och går. Det påverkar oss. Det har gjort oss skakiga, lite ängsliga, säger Ann-Sofie Hermansson.

När Stefan Löfven tog över Socialdemokraterna befann sig partiet i ett mycket besvärligt läge. Ett katastrofval hade följts av 16 månader av

brutala interna falangstrider. I partiet finns en stor tacksamhet till Stefan Löfven för att han ställde upp, ganska motvilligt och klev in och skapade lugn.

Stefan Löfven har fortfarande ett stort förtroendekapital i partiet. Däremot är kritiken mot regeringsarbetet, själva det politiska vardagsarbetet, utbredd.
– Det blir väldigt mycket symbolpolitik. Regeringen skjuter till en halv miljard kronor för att vi i kommunerna ska bygga om skolgårdar. Jag tycker inte att regeringen ska hålla på och peta med sådant, säger Jimmy Jansson.

Även Niklas Nordström tycker att regeringen låter detaljerna ta över på bekostnad av de breda penseldragen.

– Vi har tappat fokus. Väljarna ser oss inte som tillförlitliga, vi levererar inte svar på frågor som människor upplever som viktiga i sin vardag.

Han menar att det gick fel från början när regeringen bildades.
– Vi förlorade jättemycket i starten med frågor som Förbifarten och Bromma. Jag tror att vi fick betala ett högt pris för det, att Socialdemokraterna inte uppträdde som ett ansvarsfullt parti. Miljöpartiet i Stockholms stad fick bestämma hur vi skulle göra på nationell nivå, säger Niklas Nordström.

I måndags morse möttes Niklas Nordström och Daniel Suhonen, chef för tankesmedjan Katalys, i en radiodebatt. Hade någon lyckats tussa ihop duon i en radiostudio under den förra S-krisen hade det sannolikt urartat i hårda ord.

Nu blev det inte mycket till debatt, programledaren fick anstränga sig för att hitta meningsskiljaktigheter. Att Daniel Suhonen och Niklas Nordström plötsligt är ense om S-krisen är en indikation på att något har hänt inom social-demokratin. Den gamla interna vänsterhöger-konflikten har tappat i betydelse.

– Den där debatten var inte bra för mitt varumärke, skämtar Daniel Suhonen när DN ringer upp.

– Men när det handlar om att det behövs en nystart och konkret politik är partiet helt enigt, utom möjligtvis partiledningen, säger han.

När socialdemokrater diskuterar framtiden går det i stället att urskilja konturerna av två möjliga vägar framåt. Somliga betonar behovet av en ny socialdemokratisk berättelse, andra förordar hårt politiskt vardagsgnet. Lite hårdraget kan man säga att det finns en visionär och en pragmatisk strömning i dagens socialdemokrati.

SSU:s ordförande Philip Botström är en av dem som efterfrågar en ny reformagenda. I en DN--intervju tidigare i veckan efterlyste han ett politiskt projekt som känns i magen, som kan sammanföra stora grupper. Ann-Sofie Hermansson håller med om att partiet måste ta ett rejält omtag med det politiska innehållet.
– Vi behöver en rejäl samhällsanalys. Vad är det som krävs för det jämlika samhället, vad är det för reformer vi ska gå till val på 2018 som kanske sträcker sig 20–25 år framåt i tiden? Där har vi ett jobb att göra, säger hon.

Bland dem som vill se fler visioner finns ofta en längtan efter mer politisk konflikt.

– Just nu mals regeringen ned utan att vinna något. Då är de bättre att lägga fram bra förslag och driva dem hårt. Om Moderaterna slår bakut och regeringen faller, så faller man åtminstone med flaggan i topp, säger Daniel Suhonen.

Lars Stjernkvist avfärdar den linjen helt.

– Många efterlyser en ny vision, en ny berättelse. Jag hör det från allt fler i partiet. Jag tror inte på det. Vårt framgångsrecept är att utifrån tydliga värderingar lösa praktiska, vardagliga problem. Det behövs ingen ny vision utan bättre vardagsgnet, säger han.

Bland de tunga S-kommunalråden finns en längtan efter en tråkig, men stabil socialdemokrati. Nya reformer ska rikta sig till breda grupper och förslag som läggs ska ha en möjlighet att få majoritet i riksdagen. Regeringen ska vara offensiv, inte genom flammande retorik, utan genom genomförbara förslag som oppositionen är tvungen att förhålla sig till.

– Vägen tillbaka kan bara komma genom att man ägnar sig åt vardagsarbetet i politiken. Socialdemokraterna måste ta sig an de tråkiga vardagsfrågorna. Vi vill se en regering som löser problem, säger Niklas Nordström.

Och kanhända handlar inte allt om politiska reformer, samarbeten och vägval. Gladast vinner, brukar det heta i politiken. Och det var länge sedan Socialdemokraterna var gladast.

– Kanske är det lite attityd. Lite jävlar anamma, att vara lite glad och stolt. Vi lider av dåligt självförtroende. Nu tycker jag att vi har krisat klart i det här sabla partiet, säger Ann-Sofie Hermansson.

Vi förlorade jättemycket i starten med frågor som Förbifarten och Bromma. Jag tror att vi fick betala ett högt pris för det. Miljöpartiet i Stockholms stad fick bestämma hur vi skulle göra på nationell nivå.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se “

“S-topparnas önskelista till partiledningen

1. Nystart. Signalera situationens allvar. Det kan ske genom en regeringsombildning eller genom ett nytt politiskt paket. Visa vilka de nya prioriteringarna är genom att ge vissa ministrar tyngre portföljer eller ta in nya personer i regeringen. En annan möjlighet är att söka nya samarbeten.

2. Peka ut riktningen. Förklara vilka de största utmaningarna är just nu och presentera en plan med väldigt konkret politik för hur dessa ska klaras av. Våga välja några få frågor. Allt behöver inte vara med.

3. Gör upp. Sök överenskommelser över blockgränsen i stora frågor. Gör det gärna offensivt med egna förslag som oppositionen får förhålla sig till.

4. Tänk framåt. Det kommer inte att saknas utmaningar i framtiden. Vilken är S-politiken för nästa decennium? “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Ewa Stenberg: Socialdemokratisk kris när partiet förlorar både sitt projekt och sin skicklighet att regera

Socialdemokraterna har inte haft något stort reformprojekt sedan millennie-skiftet. S har ändå överlevt som största parti, genom sitt rykte som regeringsskickligt. Det anseendet sätter regeringen Löfven i gungning.

Socialdemokraterna har haft en lång och kronisk kris. Partiet blomstrade under efterkrigstiden genom att ta in en allt större del av den växande ekonomin i statskassan och genomföra stora reformer för pengarna. Semester, pension, -miljonprogram för bostäder, utbyggd barnomsorg, barnbidrag, föräldrapenning, sjukförsäkring, listan kan göras lång. Slutpunkten sattes av maxtaxan för barnomsorg, som utlovades i valrörelsen 1998 och genomfördes 2001. Sedan dess har S inte haft något stort reformprojekt.

Partiets egen valanalys från förra året pekar på partiets problem: ”I grunden tolkar vi det som en växande oförmåga hos socialdemokratin att formulera en politik med sikte på de utmaningar – hot och möjligheter – dagens människor möter.”

Trots detta har de svenska socialdemokraterna med europeiska mått mätt klarat sig rätt bra. 1990-talskrisen visade att partiet kan regera och skapa ordning i statsfinanserna. Partiet har levt på sin regeringsskicklighet, trots flera kriser.

Nu är S åter i regeringshögkvarteret Rosenbad och bilden av regeringsskicklighet skakar i grunden. Krishanteringen har inte lyckats. Regeringen har tvärvänt från EU:s mest generösa invandringspolitik till en politik med syftet att skrämma migranter från att söka sig hit och att pressa grannländer till att stänga sina gränser. Detta har inte förklarats ordentligt för väljarna. Utbildningsministern Gustav Fridolin (MP) har kallat politiken för skit och statsminister Stefan Löfven har inte lyckats ge en mer begriplig bild till sina väljare.

”Jag tänker inte hålla på och vela utifrån opinionssiffror, utan nu kör vi den politiken”, sade Löfven i en DN-intervju i oktober och påminde om S-kongressens beslut 2013 och det partiet gick till val på. Jobb och skola.

Socialdemokraternas ord-förande vill inte se det stora projektet som finns framför hans ögon: ett svar på globaliseringen, en politik för att bättre kunna hantera invandring och integration. För Stefan Löfven är det ingen politisk dygd att kunna gripa en fråga i flykten.

I stället håller S kursen från kongressen 2013. Men vare sig skolpolitiken eller jobbpolitiken är som den var då. Flyktingkrisen har ändrat förutsättningarna radikalt.

Det krävs ideologiska vägval och idogt politiskt hantverk för att klara krisen. S gick till val på att Sverige var på väg att gå sönder på grund av ökade klyftor. Vad ska partiet göra för att förhindra att klyftorna ökar än mer med många utblottade nyanlända i landet? Hur länge ska signalpolitiken fortsätta och vad ska komma efter? Hur ska det nya stora bostadsprojektet bli billigt att bo i men samtidigt mindre segregerat än miljonprogrammet på 70-talet? S behöver ge svar.

Ska partiet undvika att sätta bottenrekord i nästa riksdagsval krävs dessutom skickligare regerande. Det låter lätt, men det är förstås en mycket svår situation att styra i. Stefan Löven raljerade i valrörelsen

2014 över att Fredrik Reinfeldt ledde en ”klen minoritetsregering”. Frågan är vad Löfvens regering då bör kallas, med sitt betydligt svagare stöd i riksdagen.

Stefan Löfven regerar i strid mot tyngdlagen, med en riksdags-majoritet till höger om sig. Dessutom har han en flyktingkris, en terrorkris som hotar att blossa upp igen, ett allt mer spänt säkerhetspolitiskt läge i Östersjön och Arktis och växande personalbrist i skolan och socialtjänsten.

Professorn i statsvetenskap, -Jonas Hinnfors, har pekat på motsättningen att Socialdemokraterna å ena sidan framhöll hela val-rörelsen att den borgerliga politiken förstör samhället och å andra sidan ville samarbeta över blockgränsen.

Denna motsättning syns fortfarande, nästan dagligdags, i regeringspolitiken. Regeringen vill samarbeta med de borgerliga om skatter, bostäder, energipolitik och integration men fortsätter att slunga invektiv om vilka oansvariga skatte-sänkare de borgerliga egentligen är.

Det finns ett val i politiken mellan en hög konfliktnivå mellan de politiska huvudalternativen och samarbete över blockgränsen. Konflikt är normalt i en vital demokrati. Oppositionen och regeringen är menade att fajtas. Brett samarbetet växer däremot ofta ur kriser. Det är oklart vilket läge Socialdemokraterna egentligen anser att Sverige befinner sig i. Är det tid för ideologisk konflikt eller för samarbete?

Finns det då ingen tröst för social-demokratin efter en vecka av idel krisdiskussioner? Jo, den regerar fortfarande. Och regeringen Reinfeldt låg faktiskt lika illa till vid motsvarande period, om man tar hänsyn till valresultaten. Då fick det Sveriges mest rutinerade valforskare att utbrista att Allians-regeringen var rökt. Sedan regerade Fredrik Reinfeldt i 6,5 år till.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se DN:s politiska kommentator “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Skolgårdar ska skyddas från farlig UV-strålning

Information och varningar räcker inte, svenskar solar för mycket ändå. Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, vill därför att landets skolgårdar blir UV-säkra.

Hudcancer är den cancerform som ökar snabbast i Sverige. För att hejda den utvecklingen har SSM, på uppdrag av regeringen, tagit fram förslag på åtgärder för de närmaste tre åren.

– Vi har insett att mer information inte är tillräckligt. Nu vill vi arbeta med flera spår där ett är att det ska vara lätt att göra rätt. Därför vill vi att alla skolgårdar för förskolebarn och elever upp till tolv år ska bli UV-säkra, säger Hélène Asp, enhetschef på avdelningen för strålskydd på SSM, som i morgon, måndag, publicerar sina nya planer.

Träd med stora kronor, fasta solskydd och andra bygglösningar som hejdar UV-strålningen men släpper in ljus är några exempel på hur skolgårdar ska kunna åtgärdas framöver.

– Vi vill ju att barn ska vara ute så mycket som möjligt och när de är där ska varken de eller vuxna be-höva tänka på hur barnen ska skyddas från UV-strålningen sommartid, -eftersom miljön redan är anpassad.

De närmaste åren ska verktyg tas fram för att de som planerar skolgårdar ska få handfasta tips. En skolgårdsbarometer ska bli en hjälp för

skolledare att se att deras skolor klarar kraven. Dessutom ska det, enligt förslaget, införas ett nationell tillsynsprogram som ska användas av kommunernas inspektörer vid granskning av skolgårdarna.

– Skolor och förskolor som får underkänt ska få förelägganden om att miljön måste åtgärdas, säger Hélène Asp.

Längre fram kan det även bli aktuellt att ha UV-skyddade miljöer på badplatser.

Svenskarna inställning till solbränna sitter djupt rotad, konstaterar SSM. Trots medvetenhet om kopplingen mellan mycket solande och ökad risk för hudcancer solar många ändå, och det är inte ovanligt att man bränner sig.

– För svenskar handlar det mycket om att ta vara på solen och bli brun. En semester eller en resa är inte lyckad om man inte har blivit brun. Att hålla sig mer i skuggan eller att skydda huden med kläder är inte så prioriterat, säger Hélène Asp.

Det ökande antalet solresor, framför allt vintertid, oroar SSM. Vinterblek hud som exponeras mycket för stark sol är extra utsatt. Solarier är inte heller någonting som SSM rekommenderar.

– Frågan är om vi ska börja fokusera på information om att huden blir snabbare rynkig av solande, det budskapet är kanske mer effektivt.

SSM har funderingar om ett eventuellt samarbete med mode- och skönhetsindustrin för att komma åt det bruna skönhetsidealet. Inte minst för att nå gruppen tonåringar och unga vuxna. Studier som SSM har gjort i sociala medier visar att unga kan känna krav på att de måste bli bruna.

– Vid nationella jämförelser av attityder och beteenden kopplade till solvanor sticker svenskarna ut. Det här är ett problem och konsekvenserna av dagens solstress ser vi först om ett par decennier, säger Hélène Asp.

Annika Carlsson annika.carlsson@dn.se “

“Fakta.

16 procent av alla cancerfall är hudcancer. Det är den näst vanligaste cancerformen hos både kvinnor och män.

Hudcancer är den cancerform som ökar snabbast. Den viktigaste orsaken till ökningen är troligen hur svenskar exponerar sig för UV-strålningen.

Det finns ett förslag om 18-årsgräns på solarier.

SSM har uppmanat landets kommuner att inte erbjuda solarium till allmänheten.

Källa: Strålsäkerhets-myndigheten, SSM “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Omstridd kirurg riskerar få sparken

Den kirurg som opererat in konstgjorda luftstrupar på patienter, varav de flesta har dött, riskerar att få sparken. Samtidigt tillsätter Karolinska institutet en haverikommission kring händelsen.

– Jag kan inte se att han kan vara kvar säger Anders Hamsten, rektor på Karolinska institutet (KI) till Dagens Medicin.

Fram till nu har ledningen vid Karolinska institutet uttryckt sitt förtroende för den världsberömde men omstridde kirurgen Paolo Macchiarini, trots att en oberoende granskare kommit fram till att han gjort sig skyldig till forskningsfusk. I sitt beslut i augusti förra året valde KI-ledningen att bortse från utredarens slutsats och i stället fria kirurgen.

Men efter SVT:s granskning av kirurgen har man nu ändrat uppfattning. Det är framför allt uppgifterna om operationer i ryska Krasnodar som fått rektor Anders Hamsten att reagera.

Patienterna som opererades på Karolinska var svårt sjuka och bedömdes ha kort tid kvar att leva, enligt KI. Men så var inte fallet med patienterna i Ryssland, enligt SVT-dokumentären.

Enligt Hamsten kan kirurgen inte vara kvar eftersom KI ”totalt har missbedömt den kliniska studien i Krasnodar”. KI har också beslutat att tillsätta en haverikommission kring händelsen.

Forskningsminister Helene Hellmark Knutsson (S) ser allvarligt på händelsen som riskerar att skada förtroendet för Karolinska institutet och svensk forskning, men hon välkomnar att man nu ska utreda händelsen.

– Ansvaret ligger fullt ut på våra universitet och på rektorn för att garantera kvalitet och för att förhindra forskningsfusk. Bara själva misstanken om att det har förekommit gör att det är väldigt allvarlig, säger ministern.

Kan nuvarande ledning sitta kvar?

– Ja, för min del så har jag fullt förtroende för deras hantering tills något annat händer.

Regeringen tillsatte nyligen en utredning för att se över om det behövs nya riktlinjer och en oberoende instans som ser över om det finns misstanke om forskningsfusk. I dag ligger ansvaret på universiteten och deras ledningar.

– Vi behöver ha ett högt förtroende för forskningen om vi ska kunna möta de samhällsutmaningar vi har. Det behöver vi ha i forskarsamhället men också bland allmän-heten. Det är oerhört viktigt om vi ska kunna vara en framstående forskningsnation och det måste vi vara rädda om, säger Helene Hellmark Knutsson.

Totalt har åtta patienter fått konstgjorda luftstrupar inopererade – men bara två har överlevt. Tre av operationerna genomfördes 2011–

2012 på Karolinska universitetssjukhuset. Det har också framkommit att trans-plantationerna gjordes utan att först ha testats på djur.

Om de drabbade patienterna och deras anhöriga ska få skadestånd vill inte Helene Hellmark Knutsson kommentera med hänvisning till den pågående polisutredningen mot Paolo Macchiarini.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se “

“Fakta.

Vid kirurgens ingrepp byttes delar av patienternas luftstrupar ut mot konstgjorda delar, klädda med stamceller från patientens benmärg.

Trots att experter har hävdat att det är omöjligt att skapa luftstrupar på konstgjord väg så prövades ingreppen och forskningen kring dem aldrig etiskt.

När detta blev känt polisanmälde Läkemedelsverket forskningen och nu pågår en förundersökning om grovt vållande till annans död och grovt vållande till kroppsskada. TT “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Regeringen hotar krogar med lag om märkning

Restaurangbranschen måste se till att köttet är ursprungsmärkt. Annars hotar regeringen med lagstiftning innan mandatperioden är slut. – Konsumenterna måste kunna göra medvetna val, säger landsbygdsminister Sven-Erik Bucht.

Som DN rapporterade på lördagen är det fortfarande ganska vanligt att importerat kalvkött från djur som fötts upp på stora mängder antibiotika serveras på svenska restauranger, detta trots att de stora svenska matkedjorna har slutat att sälja köttet. Eftersom restaurangerna inte är skyldiga att ursprungsmärka maten har gästerna svårt att göra medvetna val när de äter ute.

Regeringen vill ha ursprungsmärkning av kött på restauranger och i storkök för att konsumenterna ska kunna göra medvetna val med tanke på människors hälsa, miljö och djurhälsa. I första hand pläderar man för en frivillig modell, men om branschen inte agerar är man beredd att ta till lagstiftning.

– Vi förväntar oss att restauranger börjar med frivillig märkning, men det är inte främmande för oss att överväga lagstiftning om det inte kommer till stånd, säger landsbygdsminister Sven-Erik Bucht (S).

När kan det bli aktuellt med en sådan lagstiftning?

– Jag kan inte säga någon tidpunkt, men det finns ingen anledning att vänta allt för länge. Vi ser att det har börjat röra sig inom branschen, men man måste komma till skott också.

Kommer ni att besluta om lagstiftning inom er mandatperiod om branschen inte agerar?

– Ja, det kommer vi att göra.

Vad gör regeringen för få branschen att ta ansvar?

– Vi för en diskussion med branschfolk, intresseorganisationer och myndigheter inom den nationella livsmedelsmedelsstrategin. Jag har just varit ute på en dialog-resa i landet och en sak som har kommit upp är ursprungsmärkning.

Kan det bli tal om ursprungsmärkning av fler livsmedel på restauranger?

– Det finns andra produkter som kan bli aktuella, men man måste börja någonstans. Jag kan inte gå in på vad som kan bli nästa steg.

Varför finns det inte redan en sådan här ursprungsmärkning, finns det ett motstånd inom branschen?

– När jag möter branschfolk känner jag inte att det finns ett motstånd i dag. Det har blivit tydligt vad konsumenterna vill ha. Jag tror att branschen förstår.

Konsumentminister Per Bolund (MP) betonar vikten av tydlig information på krogen.

– Det behövs skriftlig information, antingen i menyn eller på en informationstavla. Många drar sig för att fråga, säger han.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se “

“Fakta. Stort intresse för köttets ursprung

En undersökning gjord 2013 av den europeiska konsumentorganisationen BEUC visar att intresset för matens ursprung är stort.

83 procent av deltagarna ville veta mer om varifrån köttet kommer.

Källa: Bureau Européen des Unions de Consommateurs “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Mycket står på spel i Iowa

DN i Iowa. Det går utmärkt att ta hem en nominering utan att vinna Iowa. Ändå gör kandidaterna allt för att vinna här, och både för favorittippade Hillary Clinton och utmanaren Ted Cruz kan resultatet i delstaten bli helt avgörande.

Des Moines. Segraren i Iowas nomineringsmöte (så kallade caucuses), delstatens speciella version av primärval, kan aldrig ta nomineringen för given. Tvärtom är det vanligt att den som vinner i Iowa faller ur ett par primärval senare. Det hände Rick Santorum (2012), det hände Mike Huckabee (2008).

Likväl: Den mediala uppmärksamheten är enorm och en oväntad utgång i Iowa kommer inte att undgå någon.

De jämna opinionssiffrorna detta år ökar spänningen avsevärt.

På den republikanska sidan har Donald Trump under de senaste dagarna dragit ifrån Ted Cruz. Förlorar Cruz i Iowa kan han ha svårt att ta igen förlorad mark: Iowa borde vara en av de delstater där han, som tillhör en ideologiskt högerställd, kristen falang konservativa, kan hitta trogna supportrar. Den väljargruppen är betydligt svagare i New Hampshire.

Den högljudde Trump säger att han ”verkligen, verkligen vill vinna Iowa”, men utgången här spelar mindre roll för honom än för Cruz. Trump leder stort i nästan alla andra delstater där mätningar gjorts.

För resten av det närmast överbefolkade republikanska fältet av kandidater börjar det dra ihop sig. Hur länge är det motiverat att vara kvar med opinionssiffror på några procent? Och hur länge räcker kampanjpengarna? Sannolikt lägger flera av kandidaterna ned verksamheten (senast) efter primärvalet i New Hampshire den 9 februari.

Vilka som blir kvar, och vart de andras anhängare tar vägen kan få stor betydelse för den fortsatta dynamiken. Hittills har de mer moderata kandidaterna, som Marco Rubio, Jeb Bush, Chris Christie och John Kasich, splittrat de väljare som inte känner sig hemma hos Ted Cruz och som tar avstånd från den högljudde populisten Donald Trump. Om en enda kandidat lyckades samla dessa väljare skulle hen kunna bli en rival till Trump, men det är högst tveksamt om det sker innan primärvalet i New Hampshire. Men ju längre tid det dröjer, desto svårare kan det bli för en kandidat att få vind i seglen.

Samtidigt ska man hålla i minnet att det kan svänga fort i politiken: Att Donald Trump hittills har tagit väljarna med storm utgör ingen garanti för fortsatt dominans.

Se på läget på den demokratiska sidan, där Hillary Clinton länge ansågs ha nomineringen i sin hand. Den förlust hon genomled i Iowa år 2008 (då Barack Obama vann) är ett plågsamt minne, och hon har gjort allt för att undvika att nederlaget upprepas. Ändå är det i dag osäkert om det blir hon eller Bernie Sanders som vinner i Iowa.

Men man ska vara försiktig med siffror och prognoser. Dels kan vinden vända, dels är mätningarna behäftade med en rad osäkra faktorer. Undersökningarna varierar i metod och tillförlitlighet, men – och viktigare – det är att i dag är svårt att nå ett genomsnitt av väljarna. Mer än 40 procent av amerikanerna saknar i dag fasta telefoner. Mätinstituten ringer upp mobiltelefoner, men många svarar inte på nummer de inte känner igen. Av de som svarar uppger inte alla vad de verkligen tänker rösta på. Och av de som gör det, går inte alla sedan till vallokalen.

Opinionsundersökningarna har haft kapitalt fel många gånger förr, inte minst i Iowa. Där kräver det komplicerade valsystemet stort engagemang av väljarna: att delta i sitt ”caucus” innebär att vika en hel, kall vinterkväll åt politiska diskussioner i en till vallokal omgjord matsal eller bibliotek. Här kan det bli avgörande vilka gräsrötter som företräder kandidaterna, och hur skickliga de är på att övertyga osäkra väljare. (Denna procedur gäller i första hand demokrater; för republikanerna liknar primärvalet mer ett vanligt snabbt avklarat, hemligt val.)

När Iowa röstar i morgon råder särskilt stor osäkerhet kring Donald Trumps anhängare, som i hög grad består av människor som inte brukar rösta. I vilken utsträckning kommer de att göra det nu?

Ovisshet gäller även Bernie Sanders många unga anhängare, som ofta röstar för första gången. Sanders måste också räkna med risken att de är ojämnt spridda över delstaten, och koncentrerade i studentstäderna. En skev fördelning kan påverka hans slutresultat negativt. Bernie Sanders själv hade sin egen analys klar för sig i veckan:

– Blir valdeltagandet högt, vinner vi.

Det återstår att se.

Hur många som röstar och vem de röstar på, vet vi tidigast på tisdag morgon.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se”

“Fakta.
Iowa är först ut av USA:s delstater att hålla primärval.
Primärvalen äger rum under hela våren, fram till i mitten av juni. Varje delstat representeras av delegater som sedan deltar på partikonventen i juli, då de slutliga kandidaterna väljs.
Opinionsmätningarna misslyckades grovt med att förutspå Barack - Obamas stora vinst 2008. De misslyckades med att se republikanen Mike Huckabees stora vinstmarginial samma år, liksom Rick Santorums framgångar 2012. Den favorittippade demokraten Howard Deans brakförlust 2004 kom som en total överraskning. “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ … men intresset från väljarna är svalt

Des Moines. Politiken dominerar fullständigt Iowa inför valet i övermorgon. Men fyra av fem väljare avstår från att rösta i primärvalen.

Runt om i Iowas huvudstad Des Moines syns reklamskyltar för presidentkandidaterna: en Hillary Clinton här, en Ben Carson där. Den lokala radiokanalen tipsar om var man kan hitta adressen till sin vallokal och siar om hur vädret påverkar enskilda kandidater. Blir det snöigt på måndag kväll är det dåliga nyheter för Hillary Clinton, konstaterar man till exempel, eftersom de många äldre damer som finns bland Clintons supportrar är mindre benägna att ge sig ut i snöstorm.

Just nu skiner solen från en blå himmel.

Hur stor betydelse Clintons mejlhantering under hennes tid som utrikesminister får återstår att se. 22 av de mejl hon skickade från sin privata adress in har i efterhand klassats som topphemliga.

I hotellobbyn delar jag hiss med en frivilligarbetare som jobbar för Bernie Sanders. Han har rest hit från Sanders hemstad Burlington, Vermont. Bernie Sanders må ligga under i de senaste opinionsundersökningarna men den unge kampanjarbetaren är optimist. Det måste man vara, säger han. I ett gathörn några kilometer där-ifrån säger en äldre man (som också har börjat jobba för Sanders) att Iowas ”caucuses” stärker demokratin.

Optimister är också Donald Trumps gäng. Från flera kontor ringer de frenetiskt runt till folk med uppmaningar att rösta.

I centrala Des Moines har det stora presscentret, sponsrat av datajätten Microsoft, öppet dygnet runt. Världens nyhetsredaktioner har blicken fäst mot Iowa och riggar kablar för sina sändningar.

Men när jag går runt och pratar med så kallat vanligt folk, utanför valmötena, blir det tydligt också att kampanjandet är en illusorisk bubbla. Många jag talar med har inte en tanke på att rösta i primärvalet, flera har aldrig gjort det. En man svär grovt över ”korrupta politiker” och säger att han har bättre saker att lägga tiden på. När jag frågar vad, blir han svaret skyldig.

Normalt ligger valdeltagandet i amerikanska primärval på mellan 17 och 20 procent av registrerade väljare. I Iowa innebär det ungefär 300 000 personer i en delstat med drygt tre miljoner invånare och mindre än en promille av USA:s befolkning.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Ny internationell hjälp i sikte för palestinierna

Analys. Israel tillbakavisar Frankrikes idé om en internationell fredskonferens om palestinakonflikten. Men Frankrikes hot att erkänna den palestinska staten oroar den israeliska nationlistkoalitionen.

Det officiella Israel tog illa vid sig av den franske utrikesministern Laurent Fabius uttalande häromdagen, då han varnade Israel för att uteblivna eller reslutatlösa förhandlingar kommer att leda till ett franskt erkännande av den palestinska staten.

– Om palestinierna vet att en sådan present väntar dem så är det ju en sporre för dem att sabotera förhandlingar av just det skälet, säger en israelisk UD-källa till DN.

Efter Sveriges uppmärksammade erkännande av Palestina hösten 2014 hoppades palestinierna att Sveriges linje skulle bilda skola. Så blev det inte, och Island och Sverige förblir de enda europeiska länder som erkänt Palestina. Ett erkännande från Frankrike, stormakt och säkerhetsrådsmedlem med historiska band till Israel, skulle i ett slag skapa nya diplomatiska förutsättningar. Med förre israeliske kabinettssekreteraren Alon Liels ord:

– Att ockupera jordanska områden (Västbanken) som världen aldrig erkänt som jordanska, är mindre kostsamt diplomatiskt än att ockupera en internationellt erkänd stat som stöds av stormakter.

Redan i höstas, inför FN:s generalförsamling, aviserade Frankrike ett djärvt förslag, med erkännande av Palestina och en israelisk reträtt från Västbanken inom två år. Fabius hade ett halvt löfte från Barack Obama om att USA skulle avstå från att lägga in veto mot planen i säkerhetsrådet. En sådan utveckling hade inneburit ett bombnedslag i traditionell Mellan-österndiplomati, men det hela rann ut i sanden då den europeiska flyktingkrisen ställdes på sin spets och all tillgänglig diplomatisk energi i Paris och Washington togs i anspråk av kriget mot IS.

Efter terrorattackerna i Paris i november såg det sedan ut som om fransmännen tappat aptiten på ambitiösa Mellanösterninitiativ. Men häromdagen, efter att Jerusalem aviserat en omfattande koloniseringsdrive på palestinska områden, tillkännagav Fabius sitt initiativ, som tycks ha samordnats med Tyskland.

Tiden håller på att rinna ut för det palestinska självstyret i Ramallah, som för sjutton år sedan enligt 1993 års Osloavtal, skulle ha tagit Västbankens så kallade C-område i besittning och utropa en palestinsk stat. I stället förblir C-området – 61 procent av Västbanken – i israeliska händer, avfolkas hastigt på palestinier och har sedan länge en majoritet av israeliska bosättare. Den palestinske presidenten Mahmoud Abbas försökte nyligen i flera omgångar få till stånd ett möte med den israeliske premiärministern Benjamin Netanyahu, men denne hålls för närvarande i schack av sin extremnationalistiska koalition, som inte skulle tolerera några fredssamtal med Abbas.

Också Abbas har besvär med sin sidas extremister, som förbannade hans förhandlingsinviter till Netanyahu. Det interna palestinska motståndet mot status quo, alltså begränsat palestinskt självstyre på 39 procent av Västbanken och intimt palestinskt–israeliskt säkerhetssamarbete mot islamistiska Hamas, tilltar. Men Abbas kan inte erbjuda de

sina någonting utan internationell hjälp, och någon sådan har inte varit i sikte förrän nu.

I Ramallah jublade man på palestinska UD över tecknen på ett franskt initiativ:

– Vår känsla under de senaste åren har varit att omvärlden glömt bort oss. Allt är bara Syrien, Turkiet och migranter. Det exploateras av Israel, som kan bygga och expropriera utan att mötas av mer än lama protester, sade utrikes-minister Riad al-Malki till Radio Raya i Ramallah.

Fortsättningen hänger i hög grad på det amerikanska president-valet. Flera men inte alla de republikanska kandidaterna är hängivna anhängare av den israeliska ockupationen. Hillary Clinton och hennes make hyser en djup misstro mot Netanyahu och de är bägge anhängare av en tvåstatslösning. Bill Clinton stod fadder till Osloavtalet och satsade oerhört mycket tid på att hindra det från att kollapsa. Benjamin Netanyahus tillvaro under Ted Cruz eller Donald Trump vore en dans på rosor jämfört med vad som väntar honom under Hillary Clinton eller Bernie Sanders.

En seger för Trump eller Cruz skulle ge de israeliska nationalisterna abonnemang på amerikanskt veto mot fredsinitiativ i säkerhetsrådet. För Mahmoud Abbas och Fatahpartiets fredliga gren vore detta en katastrof. Abbas linje inför sina otåliga undersåtar, att ”världen är med oss och vi måste ge diplomatin en chans”, skulle då mista all trovärdighet.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

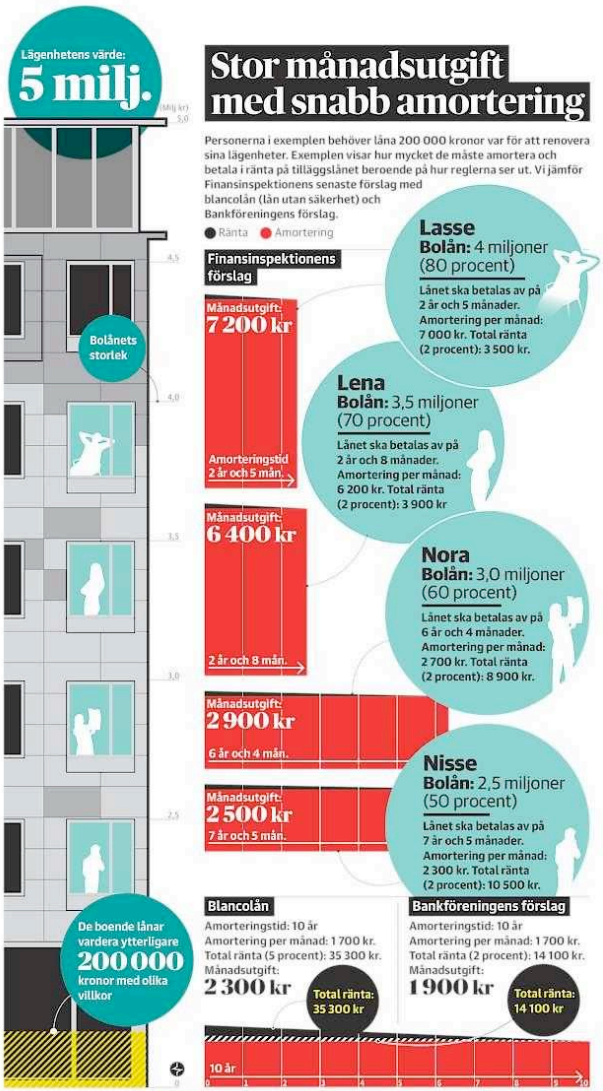

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Nya lån på bostaden kan ge hög amortering

Förslaget om amorteringskrav gör att den som tar tilläggslån får en ny stor utgift. För många rör det sig om 6 000–7 000 kronor i månaden.

I vår ska Finansinspektionen, FI, lägga fram nya föreskrifter för amortering av bolån. I december presenterade FI ett förslag till hur de nya reglerna ska se ut.

Grundbulten i FI:s förslag är att bolån ska amorteras med 2 procent om året ned till 70 procent av bostadens värde och vidare med 1 procent om året ned till 50 procent. Bolån som tagits innan de nya reglerna träder i kraft ska inte omfattas av de nya reglerna.

Men den som tar tilläggslån, nya lån som utökar det befintliga -bolånet, aktiverar amorteringskravet. Det innebär att de som inte amorterar i dag kan behöva göra det i framtiden om förslaget blir verklighet.

Det är inte ovanligt att ta ett tilläggslån för renovering eller underhåll av bostaden. I bland är det fråga om akuta åtgärder som att åtgärda ett läckande tak eller byta ut ett uttjänt värmesystem i ett småhus.

Med FI:s förslag bakas tilläggslånet ihop med det befintliga lånet och utlöser amorteringskravet om det samlade lånet överstiger 50 och 70 procent av bostadens värde. Blir lånet högre än 70 procent av värdet ska det amorteras på mindre än 3 år.

Det gör att den som har 70 procents belåning i dag, inte amorterar och tar ett tilläggslån på 200 000 kronor får en ny utgift på mer än 6 000 kronor i månaden.

Våra exempel här bredvid visar hur stor månadsutgiften blir vid olika belåningsgrader. Personerna i våra exempel amorterar inte i dag, månadsutgiften avser den första månaden och den sjunker något allt eftersom lånet betalas av.

Hans Lindberg, vd på Bankföreningen, framhåller att hans organisation är positiv till att amorteringskravet införs och att 93 procent av dem som tar nya lån amorterar redan i dag.

Men han är kritisk till den del av förslaget som innebär att tilläggslånen aktiverar amorteringskravet.

– Det bryter mot regeringens intention att amorteringskravet bara ska gälla nya lån, säger han.

Per Håkansson, chefsekonom på FI, håller inte med.

– Tilläggslånet omfattas av amorteringskravet men inte det tidigare lånet. Men amorteringstakten bestäms av hela lånebeloppet, säger han.

Ett alternativ till bolån är att ta ett blancolån, ett lån utan säkerhet. Fördelen i det här sammanhanget är att det då går att få en längre amorteringstid, ofta tio år, och där-igenom en lägre månadsutgift.

Men det finns flera nackdelar. Räntan är högre och det går inte att binda räntan på ett blancolån, vilket gör att kostnaden alltid ökar när räntorna stiger. Alla kan inte heller få ett lån utan säkerhet.

I grafiken här bredvid finns ett exempel som visar kostnaden för ett blancolån med en amorteringstid på tio år och en ränta på 2 procent. Månadsutgiften blir då 2 500 kronor när lånet börjar amorteras.

Bankföreningen har tagit fram ett förslag till hur tilläggslånen kan hanteras när amorteringskravet är på plats. I korthet går förslaget ut på att tilläggslånen blir bolån med bolåneränta och möjlighet att binda räntan.

Amorteringstiden föreslås bli tio år och det ger en månadskostnad på 1 900 kronor när lånet börjar amorteras räknat på en ränta på 2 procent.

– Jag tycker att vi har bra argument för vårt förslag, säger Hans Lindberg.

FI:s förslag till amorteringskrav lades fram strax före jul och är nu ute på remiss. Remisstiden går ut om ett par veckor, den 12 februari, och då börjar FI gå igenom de förslag som kommit in.

Bankföreningen är en av remiss-instanserna och deras förslag till regler för tilläggslån kommer att finnas med i remissvaret.

Per -Håkansson på FI är -med-veten om att Bankföreningen har synpunkter på tilläggslånen.

– Det har påpekats att det blir en stark amorteringstakt och vi vet att till exempel Bankföreningen är kritisk till det, säger han.

Per Håkansson säger att FI ska utvärdera de synpunkter som kommer in.

– Bankföreningens tankegångar är intressanta men vad vi landar i har vi inte bestämt, säger han.

En annan fråga är från vilket datum amorteringskravet ska börja gälla. Enligt förslaget ska det träda i kraft den 1 juni men Bankföreningen - anser att bankerna behöver mer tid för att anpassa sina system.

– Bankerna har haft ganska klart för sig hur förslaget ser ut så jag föreställer mig att de ska klara det till den 1 juni, säger Per Håkansson.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

“Tilläggslånet omfattas av amorteringskravet men inte det tidigare lånet. Men amorteringstakten bestäms av hela lånebeloppet.
Per Håkansson, chefsekonom på FI. “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ De nya reglerna införs den 1 juni

Amorteringskravet är tänkt att införas i sommar. Här är tidsplanen och en sammanfattning av de nya reglerna.

Finansinspektionen, FI, lade fram det första förslaget om amorteringskrav redan i november 2014. I mars 2015 kom ett nytt bearbetat förslag. Tanken var att de nya reglerna skulle börja gälla den 1 augusti 2015.

Men så blev det inte efter att kammarrätten i Jönköping, en av remissinstanserna, uttryckte att lagen inte tillät att FI beslutade om amorteringskravet. Därför krävs det både en lagändring och ett beslut om nya regler för att amorteringskravet ska kunna införas.

Det första steget är att riksdagen röstar igenom en lagändring som ger FI möjlighet att besluta om amorteringskravet. Regeringen har enats med oppositionen och -Vänsterpartiet om hur lagen ska se ut.

I det andra steget fattas beslut om själva amorteringskravet. FI tar fram ett förslag till amorteringskrav som ska godkännas av regeringen och sedan utfärdar FI föreskrifter om att kravet ska införas.

Så här ser tidsplanen ut:

9 februari. Regeringen lägger f--örslaget till lagändring till riksdagen.

12 februari. Remisstiden går ut för FI:s senaste förslag till amorteringskrav. FI börjar gå igenom svaren.

April. Riksdagen röstar om lagändringen som ger FI möjlighet att besluta om amorteringar.

1 maj. Lagen som ger FI möjlighet att besluta om amorteringar träder i kraft.

Maj. FI:s förslag till amorteringskrav godkänns av regeringen. Det är först i maj vi får veta exakt hur amorteringskravet ser ut.

1 juni. Amorteringskravet införs om allt går enligt planerna.

Det här är de viktigaste förändringarna i FI:s senaste förslag:

Nya lån ska amorteras med 2 procent om året ned till 70 procent av bostaden värde och sedan vidare till 50 procent med 1 procent per år.

Nyproduktion ska kunna undantas från amorteringskravet men detta gäller bara den första köparen och om långivarna går med på det.

Tilläggslån räknas som nya lån och amorteringsbeloppet beräknas på hela lånet.

Bostaden kan omvärderas vart femte år eller efter en större renovering, ombyggnad eller tillbyggnad. Amorteringsbeloppet kan räknas om efter omvärderingen.

Det ska gå att få slippa amorterna under en tid vid särskilda händelser som påverkar ekonomin – till exempel om en närstående dör, vid skilsmässa, sjukdom och arbetslöshet.

Byte av bank räknas inte som att man tar nya lån. Den som inte amorterar när amorteringskravet införs och bor kvar i sin bostad måste inte amortera efter ett bankbyte.

Om man ingått ett bindande avtal om att köpa en bostad innan amorteringskravet träder i kraft omfattas lånet inte av kravet.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Maria Crofts: De med låga inkomster tvingas betala mer med nya reglerna

Finansinspektionens förslag om tilläggslån missgynnar låg- och medelinkomsttagare som tagit stora lån för att få en bostad. De som inte har inkomster som tillåter att utgifterna ökar måste ta dyra blancolån.

Med reglerna i det nya förslaget till amorteringskrav blir det mycket svårare att utöka lånet på bostaden till reparationer och underhåll. Störst blir skillnaden för den som inte amorterar på sin bostad i dag och har en belåningsgrad kring eller över 70 procent.

För dem som redan amorterar märks ett tilläggslån inte lika mycket. De måste amortera mer när skulden blir större men amorteringen ökar med några hundralappar i månaden i stället för att gå från noll till många tusenlappar.

Ett lån på 200 000 kronor gör att månadsutgiften stiger med mer än 6 000 kronor för dem som har en bostad värd 5 miljoner kronor och en belåningsgrad på 70 procent. Mycket pengar för de flesta och många har helt enkelt inte råd.

Det är också oklart i vilken utsträckning bankerna kan bevilja lån som ökar månadsutgifterna så mycket. Bankernas kalkyler måste gå ihop så att hushållen har tillräckligt mycket pengar kvar att leva på.

Då återstår blancolånen där det går att få ned månadsutgiften eftersom amorteringstiden blir längre. Men räntan är minst dubbelt så hög och ofta ännu högre.

Hushåll som inte klarar en ökad utgift på 6 000 kronor i månaden måste då betala mycket mer för sitt lån än den som har en ekonomi som tål den ökade utgiften.

Amortering är visserligen inte en kostnad utan en form av sparande. Men många har inte råd att spara stora summor varje månad, varken i form av amorteringar eller annat sparande.

Det mest positiva man kan säga om Finansinspektionens förslag är att skulden försvinner snabbt, på mindre än tre år, vilket gör att den totala räntekostnaden blir låg. I vårt exempel med 70 procents belåning stannar räntekostnaden på strax under 4 000 kronor.

För blancolånet blir räntekostnaden totalt mer än 35 000 kronor. Att kostnaden blir så hög beror på att amorteringstiden är lång, 10 år, men också på att själva räntan är mycket högre än på bolånet.

Det syns inte minst om man jämför med det förslag Bankföreningen tagit fram. Där är amorteringstiden lika lång som för blancolånet men räntan är lika låg som för bolånet och den totala räntekostnaden stannar på drygt 14 000 kronor.

Jag tillhör dem som tror att amorteringskravet verkligen blir av den här gången. Det finns en bred politisk enighet bakom förslaget.

Men än finns det tid att påverka utformningen av amorterings-kravet. Den 12 februari går remisstiden ut och det slutliga förslaget ska godkännas av regeringen i maj.

Förhoppningsvis innehåller slutförslaget bättre regler för tilläggs-lånen.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Yrkeshögskolan rustar för att ta emot ännu fler studenter

Intresset för Yrkeshögskolan håller i sig. Till nästa läsår, 2016/2017, startar 446 nya utbildningar med sammanlagt 25 700 platser – en ökning på 33 procent jämfört med fjolåret.

De första yh-utbildningarna startade hösten 2009 efter att den nya yrkeshögskolan hade grundats.

I dag, drygt sex år senare, kommer det att vara cirka 48 000 personer som går på olika yrkeshögskoleutbildningar runt om i Sverige under året.

Nu rustar yrkeshögskolan för att ta emot ännu fler studenter. I mitten av januari stod det klart att Myndigheten för yrkeshögskolan ger klartecken för 446 nya yh-utbildningar. Tillskottet av utbildningar skapar 25 700 nya studieplatser i hela landet.

Sett till antalet nya utbildningar och platser är det en ökning med 33 procent jämfört med läsåret innan, 2015.

– En av de främsta anledningar till att fler vill starta utbildningar är att arbetslivet börjar se mer och mer vinster i den här utbildningsformen. För arbetsgivarna är yrkeshögskolan ett utmärkt sätt att hitta kompetenta medarbetare med utbildningar som är skräddarsydda efter branschens behov, säger Johan Blom, chef för utbildningsavdelningen på Myndigheten för yrkeshögskolan.

I takt med att antalet utbildningsplatser ökar, söker sig även allt fler studenter till yrkeshögskolan.

– Under 2014 var det 4,7 sökande per plats. Det kan jämföras med 2012 och 2013, då motsvarande siffra låg på 4,2 respektive 4,4 sökande.

Det startas rekordmånga nya yh-utbildningar. Finns det jobb efter examen?

– Arbetsmarknaden är i ständig förändring. Därför gör vi kontinuerliga analyser av hur behoven kommer att se ut under de närmaste åren. Vi kan också se att mellan 85 och närmare 90 procent av alla yh-studenter har jobb ett år efter att utbildningen är klar, och ungefär 60 procent av dem har jobb helt inom det yrke som de har utbildat sig till.

Ett exempel på en helt ny yrkesroll som kommer att skapas inom yrkeshögskolan är undersköterska med specialistkompetens inom världsfärdsteknologi. Utbildningen, som kommer att drivas av Yrgo i Göteborg, startas 2017 med 30 platser.

– Det börjar dyka upp fler och fler tekniska hjälpmedel som kan underlätta vardagen för både brukare och personal. Den här utbildningen, som är för redan yrkesverksamma undersköterskor, startas för att öka spetskompetensen när det gäller teknik inom vårdbranschen, säger Ann-Cathrin Gilbertsson, utbildningsledare på Yrgo.

Samhället digitaliseras i snabb takt, vilket får som följd att den offentliga sektorn står inför stora förändringar. Ann-Cathrin Gilbertsson hoppas att den nya utbildningen ska kunna skynda på digitaliseringsprocessen inom vårdbranschen.

– För att säkerställa att god vård och omsorg i framtiden måste vi implementera ny teknik som exempelvis trygghetskameror och appar till smarta mobiler. Lyfter vi undersköterskornas teknikkunskaper kommer de sedan ta det kunnandet med sig ut i verksamheten.

Kalle Wiklund kalle.wiklund@dn.se “

“ Fakta.

Här finns flest nya yh-utbildningar
1. Stockholm 105
2. Västra Götaland 102
3. Skåne 53
4. Jönköping 22
5. Östergötland 21
Antal yh-utbildningar.

Utbildningsområdena som växer mest
1. Ekonomi, administration och försäljning 5 490
2. Teknik och tillverkning 4 916
3. Samhällsbyggnad och byggteknik 3 806
4. Hälso- och sjukvård 3 086
5. Data/IT 2 640
Antal utbildningsplatser.

Flest nya platser per 10 000 invånare (20–64 år)
1. Jönköping 63
2. Västra Götaland 63
3. Södermanland 57
4. Västernorrland 55
5. Stockholm 51
Antal utbildningsplatser.
DN “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Så ska nyanlända få jobb snabbare

Flyktingar dröjer i snitt åtta-tio år med att börja arbeta. Väntan på språkinlärning och kompletteringskurser bidrar. Men en mycket snabbare genväg lanseras nu av utbildnings- och rekryteringsföretaget Lernia: Rätt kompetens rekryteras redan bland de nyanlända.

– Vi hoppar över den vanliga vägen med inläsning av en svensk gymnasiekompetens efter svenska för invandrare, säger Lernias kommunikationschef Roken Cilgin.

– Det enda kravet är att personerna ska vara inskrivna på arbetsförmedlingen och ha rätt grundkompetens.

Mycket gott resultat visar ett pilotprojekt i Oskarshamn. Där har på bara åtta månader ett tiotal syriska flyktingar avancerat från att vara nyanlända på flyktingboenden, till att inom några veckor anställas av Lernia för uppdrag som svetsare på Scanias karosstillverkning. Vägen dit har gått via intensivkurser i svenska och skräddarsydda kompletteringskurser.

– Det är något av det mest spännande jag sett i det här jobbet, säger Lernias regionchef Magnus Franzén.

– Det var otroligt häftigt att komma dit efter ett par månader och kunna föra samtal på yrkessvenska med flera av dem vi i somras hade intervjuat med tolk.

Modellen för mångfaldsrekrytering – Join – lanseras i vår av Lernia på bred front. I pipeline ligger fler bemanningsuppdrag i brist-yrken, som vårdpersonal, ingenjörer, montörer, servicetekniker och kockar.

Framgångsreceptet ligger i att Lernia gift ihop sina två grenar utbildning och bemanning/rekrytering, framhåller kommunikationschef Roken Cilgin.

Utbildningsorganisationen med 45 000 inskrivna i SFI, komvux och arbetsmarknadsutbildningar funge-rar såväl som rekryteringsnätverk och som instrument för att utforma exakt de kurser som behövs för att fullborda den av kunden efterlysta kompetensen.

– Vi utgår från kundföretagets kompetensbehov och mångfaldsmål. Sedan går vi in i våra utbildningar och talangscoutar relevant grundkompetens, ibland tar vi också hjälp av Arbetsförmedlingen, säger Roken Cilgin.

– Då tittar vi mer på personernas potential än på vad som står i deras cv. Kan vi hitta individer som uppfyller kravprofilen till 40, 50 eller 60 procent lägger vi sedan på en inten-sivutbildning för att fylla på med det som behövs.

Många företag upplever att ett manifesterat samhällsansvar, som ökad mångfaldsrekrytering, utvecklats till något viktigt för affärerna, påpekar Roken Cilgin.

– Inte minst för dem som deltar i offentliga upphandlingar har det blivit affärskritiskt.

Pilotprojektet i Oskarshamn drivs av Lernia, Scania, Arbetsförmedlingen och kommunen. I somras rekryterades 14 nyanlända män (varav 13 från Syrien) med Arbets-förmedlingens hjälp direkt från etableringsfasen. Flera kom direkt från flyktingboenden runt om i landet, andra hade fått sin kommunplacering. Intervjuerna genomfördes med tolk, flera av männen talade då ingen svenska alls.

De 14 har under hösten läst yrkes-svenska med teknikinriktning, och en kortare yrkesutbildning. Nu är åtta av dem inom några veckor redo för anställning, de flesta som svetsare, andra som montörer eller truckförare, medan övriga sex väntas bli klara under våren.

– Det faktum att de så tydligt sett att det fanns ett riktigt jobb i andra änden av den här processen har lockat fram en enorm motivation, som lett till en mycket snabb utveckling, konstaterar Magnus Franzén på Lernia.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

“Fakta. Mångfaldsrekrytering enligt Lernias Join-modell

Lernia får rekryterings- och bemanningsuppdrag från kundföretag.
Rätt grundkompetens rekryteras bland de 45 000 deltagarna i Lernias utbildningar. Arbetsförmedlingen kan också söka inom etableringsuppdraget.
Lernia ser till att de utvalda personerna får intensivutbildning.

DN “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016.

“ Babylonierna förutsåg Jupiters gång

Vetenskap. I Babylon utvecklade astrologer en mycket mer avancerad matematik än vi anat för att förutsäga Jupiters gång, och därmed framtiden på jorden. Fem gamla lertavlor med kilskrift visar att de använde metoder forskarna trodde uppfanns i Europa först 1 400 år senare.

Ända sedan mänsklighetens barndom har människor dyrkat stjärnor och planeter som gudar, och försökt tyda tecknen i himlen för att få veta vad som ska hända på jorden.

I det gamla Babylon var planeten Jupiter särskilt viktig. Planeten hörde ihop med stadens gud Marduk, eller Bel, gudarnas kung.

– Babylon var astronomins huvud-stad i Babylonien, Marduktemplet var stadens viktigaste tempel, och Jupiter var Marduks planet. Det finns mängder av texter om Jupiter bevarade, säger Mathieu Ossendrijver, professor i vetenskapshistoria vid Humboldtuniversitetet i Berlin.

Han har länge studerat lertavlor med inskriptioner i kilskrift och skrivit en bok om babyloniernas astronomi. Nu har han funnit att de använde mycket mer avancerad matematik än vi har kunnat ana för att räkna ut var på himlen Jupiter skulle befinna sig. Det var helt oväntat. Metoden som beskrivs på fem små lertavlor innehåller en form av abstrakt tänkande som alla trodde uppfanns i Oxford och Paris först på 1300-talet.

Forskarna kände till fyra lertavlor med texter om Jupiter och om att räkna ut arean på en geometrisk figur som liknar en rektangel där den översta sidan sluttar (se grafik), men ingen kunde förstå vad de beskrev.

– Så fann jag en femte tavla med uträkningar. Den nämner inte Jupiter men siffrorna är exakt desamma, säger Mathieu Ossendrijver.

Tavlorna finns på British Museum i London, och går inte att datera exakt. De kommer allihop från ovetenskapliga utgrävningar under 1800-talet. Men planeternas koordinater skrivs på ett sätt som tyder på att tavlorna har tillverkats någon gång mellan år 350 och 50 före Kristus. Mest troligt kom de till mellan år 180 och 100.

Tack vare den sista tavlan kunde Mathieu Ossendrijver lista ut texternas innebörd. Figuren måste vara ett diagram, där den horisontella axeln visar tiden i dagar och den vertikala Jupiters hastighet.

Tavlorna beskriver Jupiters rörelser från att planeten först visar sig i gryningen och 60 dagar framåt. Under perioden minskar hastigheten hela tiden. Det är därför den översta -sidan i figuren sluttar.

Enligt kilskriftstavlorna visar -figurens area hur långt Jupiter har färdats över himlen.

När någonting rör sig med konstant fart är det lätt att räkna ut hur långt det kommer på en viss tid: det är bara att multiplicera hastigheten med tiden. Men när hastigheten varierar blir det svårare. Det är därför sträckan Jupiter har rört sig måste räknas ut som en area. Det är

samma metod som nu kallas integral-kalkyl, och som utvecklades av Isaac Newton på 1600-talet.

Det mest överraskande är att -figuren inte finns i den verkliga tre-dimensionella världen utan i en abstrakt geometrisk rymd med tiden längs den ena axeln och hastig-heten längs den andra.

Även astronomerna i det antika Grekland använde geometri för att beräkna planeternas banor. Men då handlade det om cirklar och sträckor i den verkliga rymden.

– Tavlorna beskriver en mycket modern form av geometri. Det har vi inte hittat i någon annan antik text, säger Mathieu Ossendrijver.

Lertavlorna anger Jupiters hastighet i grader per dag. Graderna är desamma som dagens astronomer använder, där 360 är ett helt varv.

Babylonierna hade utvecklat en avancerad matematik, med talet 60 som bas. Delar av den togs över av grekerna, och det är därför vi fortfarande räknar med samma grader, och har 60 sekunder på en minut och 60 minuter på en timme.

– Vi visste redan att de var sofistikerade och klarade av att göra enorma beräkningar. Men det här tillför en helt ny dimension. Det är verkligen oväntat att fem små skadade lertavlor som inte ens har några bilder avslöjar att babylonierna hade nått en helt annan abstraktionsnivå än vi hade kunnat gissa, säger -Mathieu Ossendrijver.

Av allt att döma föll kunskaperna i glömska tillsammans med kilskriften. Den abstrakta geometrin uppfanns sedan en andra gång i Europa på 1300-talet.

Det finns miljontals lertavlor med texter på kilskrift i samlingar och magasin på världens museer, och det är inte enkelt att hitta rätt.

– Ofta förstår vi inte innebörden av en text förrän vi hittat andra tavlor med liknande innebörd, säger Mathieu Ossendrijver.

Han uppskattar att det kan finnas 5 000 tavlor med texter som handlar om astronomi, men bara 1 500 av dem har översatts och publicerats. Tack vare någon ambitiös och förmodligen astronomiintresserad tidigare anställd på British Museum finns i alla fall en katalog över alla deras tavlor som verkar ha med astro-nomi att göra.

De astronomer eller astrologer som skrivit ned texterna på lertavlorna Mathieu Ossendrijver undersökt beskriver också hur figuren kan delas i två lika stora delar för att få fram när Jupiter har nått halvvägs under 60-dagarsfärden. Det var livsviktigt för babylonierna att kunna förutsäga planetens läge eftersom de trodde att den styrde livet på jorden.

Ända sedan 1800-talet före Kristus hade de babyloniske kungarna anlitat astrologer för att få veta vad som skulle hända: om de skulle segra i kriget, om de skulle få leva eller när de skulle dö eller om skörden skulle bli god eller dålig.

– Man trodde att alla stora frågor kunde utläsas ur stjärnorna, säger Mathieu Ossendrijver.

Det gällde även mindre frågor, vädret, vattennivån i floderna och till och med priset på säd.

Det finns mängder av lertavlor bevarade med dagliga noteringar av himlakropparnas läge. Så småningom hittade astrologerna regelbundenheter i planeternas banor. Mathieu Ossendrijvers fem tavlor skrevs mot slutet av en många hundra år lång period där algoritmerna för att beräkna rörelser hos stjärnor och planeter hade blivit allt mer sofistikerade.

– Allt handlade om att se in i framtiden. Om de kunde förutsäga vad som skulle hända på himlen kunde de också förutsäga vad som skulle ske på jorden, säger -Mathieu -Ossendrijver.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se “

“Fakta. Kilskrift
Ord- och stavelseskrift med kilformade tecken som ofta skrevs på lertavlor.
Kilskriften uppstod runt 3200 f. Kr. och levde kvar till omkring år 75 e. Kr.
Efter år 2000 f. Kr. användes kilskriften främst för assyriska och babyloniska.
Skriften bestod av cirka 600 tecken som antingen användes som ordtecken eller stavelsetecken.
Kilskriften uttolkades i början av 1800-talet.
Källa: NE “

DN SÖNDAG 31 JANUARI 2016:

“ Karin Bojs: De lärde oss konsten att förutsäga framtiden

”Du tar dig an arbetet på ett avslappnat och stabilt sätt och klarar av även de svåraste uppgifter framgångsrikt. Om du är singel kommer du sannolikt kunna ägna dig åt romantik.”

Så löd ett dagshoroskop för mig i fredags. Det är förstås trams! I just detta fall möjligen harmlöst trams – vaga och positiva formuleringar, som kanske kan uppmuntra och roa för stunden om man har det kynnet. Likväl trams. Det finns värre exempel, inklusive politiker som låter sina beslut styras av astrologers förutsägelser.

Men hur mycket jag än ogillar -dagens horoskop är det intressant att söka efter rötterna. De är nämligen gemensamma för astrologernas bondfångeri och för den seriösa astronomin och matematiken.

Som artikeln här intill visar, använde människor i Babylonien, nuvarande Irak, för över två tusen år sedan avancerad matematik, och kunde på så sätt förutsäga hur planeten Jupiter skulle röra sig på natthimlen. Såvitt vi vet blev sådan matematik inte känd i Europa förrän på 1300-talet.

Gamla tiders härskare höll sig med astrologer/astronomer för att få förhandsinfo om framtiden. Och visst kunde experter med rätt kunskaper förutsäga mycket av himlakropparnas rörelser. Men astrologerna försökte också förutsäga händelser på jorden, vilket självklart var påhitt.

Ett exempel är Johannes Kepler, verksam i början av 1600-talet. Han arbetade delvis som astrolog och hade en del helflummiga idéer, men det var också han som räknade ut att planeterna rör sig i elliptiska banor. Vilket sedan låg till grund för Isaac Newtons beskrivning av gravitationen, den klassiska mekaniken och hela den moderna vetenskapen.

Man kan säga att Johannes Kepler fullföljde jobbet som de gamla babylonierna hade påbörjat.

Astronomins rötter går dock mycket längre tillbaka än till de gamla babylonierna.

De första beläggen för att männi-skor har observerat himlakropparnas rörelser är lika gamla som det första jordbruket i Centraleuropa, omkring 7 000 år.

När de första bönderna rörde sig från nuvarande Ungern och upp genom Tjeckien, Österrike, Polen, Tyskland och England, byggde de stora solobservatorier. Med dessa observatoriers hjälp kunde de hålla reda på sommar- och vintersolstånd, höst- och vårdagjämning. I Goseck i Tyskland finns en nutida rekonstruktion som visar hur ett solobservatorium såg ut när det användes, med stora cirklar av diken, vallar och hundratals höga ekstockar med gluggar just där solen visade sig vid vintersolståndets soluppgång och solnedgång.

Där den legendariska stenformationen Stonehenge i England ligger i dag, finns spår av ett stort antal äldre, cirkelformade konstruktioner av diken, vallar och trästockar, som liknar dem i Goseck och övriga Centraleuropa.

Och det mest spektakulära fyndet från Europas bronsålder är Himmelsskivan från Nebra. Den är troligen ungefär 3 600 år gammal, av koppar och stor som en pizza, med guldplåtar som föreställer månen i olika faser och stjärnhopen Perseiderna.

Guldplåtar längs kanterna på Himmelsskivan från Nebra hade precis samma funktion som gluggarna mellan ekstockarna i Goseck och gapen mellan några av stenarna i Stonehenge. De visade var solen skulle befinna sig vid sommar-solstånd och vinter-solstånd.

Den som förstod att avläsa Himmelsskivan kunde alltså förutsäga framtiden. På riktigt. Åtminstone den delen av framtiden som handlade om hur solens bana på himlen skulle förändras, och därmed även årstidernas lopp.

På Gosecks, babyloniernas och Johannes Keplers tid gick det att lura i folk att den som kan förutsäga solens, månens och planeten Jupiters rörelser, också kan veta hur det ska gå i kommande krig och andras männi-skors kärleksliv.

En del låter sig dessvärre luras på samma sätt än i dag. Trots att astrologernas och de seriösa astronomernas vägar skildes åt för flera hundra år sedan.

Karin Bojs vetenskap@dn.se “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ En modell för globalt samarbete

Jämfört med traditionella fördrag har klimatavtalet stora brister. Om man utgår ifrån problemen framstår Paris tvärtom som en modell för vår tid. En väg pekas ut från selektivt tvång till kollektivt stödd konkurrens.

Som tidigare ordförande för American Society of International Law borde jag anse att klimatavtalet i Paris är ett fiasko. Jämfört med ett traditionellt fördrag brister det skändligen. Men bristerna är dess största fördelar som en modell för effektivt globalt styre på 2000-talet.

Ett internationellt fördrag innehåller bindande regler som domstolar och skiljedomstribunaler kan tillämpa. Sådana avtal är mer än avsiktsförklaringar. De måste ratificeras av nationella parlament så att de ingår i de fördragsslutande staternas egen lag.

Parisavtalet har ingenting av detta. Dess förpliktelser är inte fastställda. Poängen med att omsorgsfullt förhandla fram internationella avtal är att de inte kan ändras när de väl har blivit lag, utom genom formellt överenskomna justeringar. Denna permanens ger dem auktoritet.

De 195 länder som undertecknade Parisavtalet skapade däremot ett icke-bindande system för att skärpa sina individuella förpliktelser vart femte år. Parterna ska alltså införa allt strängare ändringar i sina så kallade avsedda nationellt fastställda bidrag (INDC) enligt sina egna bedömningar, men det är inte obligatoriskt.

Parisavtalet överger också idén att nyckelfrågan är om avtalet följs eller inte. Den historiska uppgiften för folkrättsjurister och tribunaler har varit att avgöra om ett land som undertecknar ett internationellt avtal uppfyller sina förpliktelser. Parisavtalet inför i stället ett ”förstärkt transparent ramverk” som ska ”bygga upp ömsesidigt förtroende och främja en effektiv tillämpning”.

En annan paragraf i avtalet skapar verkligen en efterrättelsemekanism men den ska vara ”expertbaserad”, det vill säga klimatforskare, politiska experter och jurister ska bedöma läget. Dessutom ska denna mekanism ”underlätta” och vara ”transparent, icke-kritiserande och icke-bestraffande”. Det låter mer som en stödgrupp än som en disciplinkommitté.

Kort sagt är Parisavtalet enligt traditionella normer en avsiktsförklaring som fastställer målet att begränsa den globala temperaturhöjningen till 2 grader – eller i idealfallet 1,5 grader – över förindustriella nivåer. Det är så långt man kan komma från Wienfördraget, Versaillesfördraget eller fördragen som förbjuder landminor och upprättar Internationella brottmålsdomstolen. Och just därför har det en god chans att fungera.

Det vore omöjligt att tackla ett så komplicerat och snabbrörligt problem som klimatförändringen med permanenta, bindande åtaganden. Innan man hinner utforma ett fördrag – om det nu alls är möjligt – har problemets omfattning och karaktär förändrats, för att inte tala om de tekniska metoder som kan lösa det. Den nya typ av global styrning som Parisavtalet är ett exempel på, som ersätter fasta regler med rullande processer, är långt bättre anpassad till de frågor vi alla står inför i dag.

I en värld av 195 olika länder – från de utfattiga eller konflikthärjade till de högt utvecklade – kan förpliktelser införda uppifrån aldrig vara nog enhetliga för att fungera. Att lita till INDC, som arbetar underifrån, är långt mer lovande. De kräver att medborgare och regering i varje enskilt land samlas för att bestämma vad de rimligen kan uppnå.

Parisavtalet visar vägen från selektivt tvång till kollektivt stödd konkurrens. I stället för att åtala varandra för brott mot en förpliktelse får vi se länderna tävla med varandra om att lösa ett gemensamt problem. Transparensmekanismen stöder detta nya inslag genom att låta journalister, aktivister, forskare, engagerade medborgare och klimatvänliga företag delta i debatter, offentliggöra framgångar och misslyckanden, begära hjälp och råd och stödja länder som släpar efter.

Den nya globala styrmodell som Parisavtalet inför gäller inte bara rege-ringar. De ska fortsätta att ge anslag genom den officiella Gröna klimatfonden, men enskilda personer och organisationer spelar också en viktig roll.

Bill Gates fick stora rubriker när han presenterade en fond på 2 miljarder dollar för investeringar i ren energi, finansierad av Breakthrough Energy Coalition. BEC förebådar en ny nivå av offentlig-privat samverkan där investerarna samarbetar med regeringarna- i ett 20-tal länder – bland dem Kina, Indien och USA – som redan står för omkring 80 procent av de globala satsningarna på ren energi och nu fördubblar dem.

Förhandlarna i Paris insåg att näringsliv, filantropi, civilsamhälle, forskar-värld och vanligt folk alla har en uppgift i denna stora globala utmaning. Förändringar pågår också på den offentliga sidan med lokala myndigheter, som ofta agerar betydligt snabbare än de nationella och fungerar genom organ som C40, ”ett nätverk av världens megastäder som går in för att motverka klimatförändringen”.

Parisavtalet är en lång, rullande, överlappande rad nationella åtaganden som har kommit till stånd tack vare en bred samling av parter och engagerade. Det är ingen lag. Det är ett djärvt steg mot offentlig problemlösning i global skala. Och det är dess enda möjlighet att fungera.

Anne-Marie Slaughter professor i statsvetenskap och chef för tankesmedjan New America Foundation.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

”Så ska dödsfall och ohälsa förebyggas i arbetslivet”

“ Ny strategi. Jobbet kan göra oss sjuka eller leda till skador, i värsta fall med dödlig utgång. Tempot har ökat och kvinnor drabbas särskilt hårt av stressrelaterad ohälsa. För att vända utvecklingen har regeringen tagit fram en ny arbetsmiljöstrategi i samråd med arbetsmarknadens parter, skriver arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S).

Den tidigare regeringen genomförde en systematisk nedrustning inom arbetsmiljöområdet. Nu ser vi resultatet med ökad sjukfrånvaro och fler som mår dåligt av sitt arbete. På senare år har det – i genomsnitt – skett nästan en döds-olycka i veckan på svenska arbetsplatser. Det är helt oacceptabelt. För att vända utvecklingen presenterar regeringen i dag en ny arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet.

Arbete betyder gemenskap, egen försörjning och makt att forma sitt liv. För de allra flesta bidrar jobbet till välmående och en god hälsa. Vi mår helt enkelt bra av att arbeta och dåligt av att gå sysslolösa. Men när arbetsmiljön brister kan jobbet i stället riskera att göra oss sjuka eller leda till skador och olycksfall, i värsta fall med dödlig utgång.

Arbetslivet förändras i snabb takt och många upplever att tempot har ökat. I stor utsträckning är det kvinnor som drabbas av den stressrelaterade ohälsan. Organisatoriska eller sociala faktorer ligger nu bakom var tredje arbetsskadeanmälan och är den vanligaste orsaken till anmälan om arbetssjukdom bland kvinnor. Sedan 2010 har dessa anmälningar ökat med drygt 70 procent parallellt med att sjukfrånvaron stigit kontinuerligt. Att omhänderta dessa utmaningar är nödvändigt. Samtidigt måste arbetet med att hantera redan kända arbetsmiljörisker fortsätta och åtgärder vidtas för att motverka att företag bryter mot arbetsmiljöregelverket för att få konkurrensfördelar.

I ett läge där satsningar på en bättre arbetsmiljö behövdes mer än någonsin genomförde den förra regeringen en systematisk nedrustning inom arbetsmiljöområdet. För att vända den negativa utvecklingen har regeringen kraftsamlat och föreslagit en rejäl förstärkning av resurserna inom arbetsmiljöpolitiken med 100 miljoner kronor årligen under mandat-perioden. Ökningen av Arbetsmiljöverkets resurser har redan inneburit att myndigheten kunnat anställa ett 50-tal nya inspektörer.

Arbetsgivaren har det primära ansvaret för arbetsmiljön. Men förbättringar i arbetsmiljön är också en fråga för staten och arbetsmarknadens parter. Regeringens politik på området ska bidra till en arbetsmiljö som förebygger ohälsa, olycksfall och motverkar att människor stängs ute från arbetslivet. För att nå dessa mål och ge arbetsmiljöpolitiken en långsiktig inriktning presenterar regeringen i dag en ny arbetsmiljö-strategi för det moderna arbetslivet. Strategin, som ska gälla för perio-den 2016–2020, har arbetats fram i samråd med arbetsmarknadens parter. Den innehåller både den övergripande inriktningen för politiken samt konkreta åtgärder inom tre prioriterade områden:

1 Nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor
Genom förebyggande åtgärder, forskning och tillämpning av ny kunskap har antalet arbetsrelaterade dödsolyckor minskat kraftigt de senaste 30 åren. Tydligast är den positiva utvecklingen i byggbranschen. Detta visar att strategiskt arbete mot dödsolyckor ger resultat.

Samtidigt så har det de senaste åren – i genomsnitt – skett nästan en dödsolycka i veckan på svenska arbetsplatser. Det är helt oacceptabelt. Inget annat än en nollvision kan gälla för dödsfall i arbetet. Förutom byggverksamhet är skogs- och jordbruk, tillverkning samt transport och magasinering särskilt riskutsatta branscher. Arbets-miljöverket får nu, tillsammans med andra berörda myndigheter, i uppdrag att lämna förslag på olycksförebyggande åtgärder för arbetstagare som arbetar på och vid väg. Informationen om arbetsmiljöreglerna till utländska arbetstagare inom de gröna näringarna förbättras och arbetet mot farliga produkter och maskiner förstärks.

2 Hållbart arbetsliv

Arbetsmiljöutmaningarna är extra stora i början och slutet av arbetslivet. För många unga är den första erfarenheten av arbetslivet ett jobb med betydande arbetsmiljörisker. När det gäller äldre arbetstagare är det så många som 14 procent i åldern 50–64 år som inte tror sig eller är osäkra på om de kommer att kunna arbeta fram till ”ordinarie” pensionsålder inom sitt nuvarande yrke. Regeringen ser det som nödvändigt att vidta fortsatta insatser för att förebygga den arbetsrelaterade ohälsan och för att minska risken att arbetstagare skadas eller slits ut. Arbetsmiljöverket får därför i uppdrag att synliggöra branscher och arbetsställen där det finns ett tidigt utträde som kan relateras till arbetsmiljöfaktorer, att identifiera arbetsmiljörisker kopplade till nya sätt att organisera arbetet, såsom ökad användning av underleverantörer, samt att genomföra informations- och tillsynsinsatser inom bemanningsbranschen.

3 Psykosocial arbetsmiljö

Inom delar av arbetsmarknaden suddas gränsen mellan arbetsliv och privatliv ut. Det har samtidigt blivit vanligare att stress och press i arbetslivet betraktas som ett individuellt problem, i stället för en fråga om arbetsgivarens arbetsmiljöansvar. Arbetsmiljöverket får nu i uppdrag att, i samråd med arbetsmarknadens parter, ta fram en vägledning om arbetsmiljö-utmaningar i anknytning till ett gränslöst arbetsliv. Myndigheten får också i uppdrag att genomföra en särskild tillsynssatsning av arbetsmiljön inom äldreomsorgen (inklusive hemtjänsten) med särskilt fokus på psyko-social arbetsmiljö, stress samt arbetstagarnas möjligheter till inflytande och delaktighet. De nya föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö som Arbetsmiljöverket har antagit och som börjar gälla den 31 mars i år kommer också bli ett viktigt verktyg för att förebygga den psykosociala ohälsan.

Min bedömning är att det finns en stor vilja och ett genuint engagemang bland arbetsmarknadens parter att ta sig an utmaningarna inom arbetsmiljöområdet. En fortsatt nära dialog mellan parterna, regeringen och Arbetsmiljöverket om hur politiken kan utvecklas och vilka insatser som behövs kommer att vara en viktig prioritering för mig. För att möjliggöra en sådan dialog inrättas nu också ett nytt dialogforum. En fråga som strategin identifierar som lämplig för dialogforumet är hur arbetsgivare kan erbjuda kompetent ledarskap och ett förebyggande arbetsmiljöarbete för att ingen ska behöva bli utsatt för kränkande särbehandling eller mobbning på sin arbetsplats.

Sammanfattningsvis finns nu en kraftfull politik på plats för att förbättra arbetsmiljön. Regeringen prioriterar upp arbetsmiljöarbetet genom kraftigt ökade resurser och en ny strategisk och långsiktig inriktning på arbetsmiljöpolitiken.

Ylva Johansson (S), arbetsmarknadsminister “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Gräsrötterna arbetar hårt in i det sista

DN i Des Moines/Ames. I dag börjar kampen om Vita huset på allvar. Iowa är först ut att rösta – och utgången är mycket osäker. Frågan är om utmanarna Donald Trump och Bernie Sanders förmår sina supportrar att ta sig till vallokalerna. För favoriten - Hillary Clinton kan Iowa bli avgörande. DN har träffat gräsrötter i båda lägren.

Natten till tisdagen svensk tid börjar amerikanerna rösta. Efter månader av spekulationer och politiska analyser inleds de primärval som banar väg för presidentvalet i november. I Iowa är läget mycket jämnt. Enligt en färsk opinionsundersökning av lokaltidningen Des Moines Register och Bloomberg Politics har på den republikanska sidan Donald Trump med 28 procent ett övertag mot Ted Cruz på 23. På den demokratiska sidan får Hillary Clinton 45 procent och Bernie Sanders 42, en skillnad som ligger inom den statistiska felmarginalen.

Tidningens mätningar har historiskt haft den bästa träffsäkerheten.

Kandidaternas världsbild skiljer sig mer dramatiskt åt än på många år, men deras gräsrötter arbetar lika febrilt för att nå ut till väljarna.

I Iowas huvudstad Des Moines ägnar Rob Ratliff flera kvällar i veckan åt att ringa runt:
– Hej, jag ringer från Trump-kampanjen. Ska du rösta på måndag? Det är viktigt med uppslutning, vet du.

Donald Trump-kampanjen har numera två kontor i stan, men frivilliga ringer till Iowas republikaner också från Florida och Oklahoma. Det är nu det gäller.

Rob Ratliff är en av tusentals volontärer som försöker få folk att förvandla till intet förpliktigande sympatier till handling. Han är 58 år och civilingenjör. Han är född i Kansas, har två barn och två långa äktenskap bakom sig. Hans första hustru kom från Turkiet, den andra från Libanon. Under tio år, berättar han, arbetade han med datasäkerhet för den amerikanska militären i Mellanöstern. När han återvände till USA fick han tips om ett jobb i Des Moines.
– På den vägen är det, säger han och ler.

På hans jacka sitter ett stort Trumpmärke.
– Min pappa var demokrat, han växte upp med FDR:s ”New Deal” (Franklin D Roosevelts stora program för fattigdomsbekämpning) och fick del av den välfärd som byggdes upp. Jag kan förstå det, men för mig – jag såg ett system som bara gav och gav. Jag tycker att man ska jobba också. Inte bara få.

I somras uppfattade Rob Ratliff den unge Floridasenatorn Marco Rubio som den bästa av de republikanska kandidaterna, men så satte han på tv:n en dag:
– Jag såg Donald Trump lansera sin kampanj. Han pratade om invandrarna. Sa det där om muren. Jag kände direkt: där! ”That’s my man.” Honom vill jag ha!

Rob Ratliff talar lågmält och eftertänksamt. Han är lång och smal, har röd, sportig vinterjacka och mörkblå jeans. Han säger något om sin barndom i Kansas, visar bilder på sina söner som små och berättar om

vad han tycker om USA, om Donald Trump, president Barack Obama och ”muslimerna”.

Som välutbildad medelinkomsttagare skiljer han sig från de flesta av Trumps anhängare, men han har samma syn på illegal invandring och stöder förslagen på en mur och på att stoppa muslimer från att komma in i USA. Han säger:
– Jag har inget emot mexikaner, men det råkar finnas ett land som heter Mexiko och det är där de måste vara.

Han säger att hat är en synd, men den avsky han känner gentemot Obama ligger väldigt, väldigt nära hat. Han skakar på huvudet. Säger lågt att Obama inte får respekt utomlands för att han är svart. Att han aldrig borde ha blivit president. Afrika. Han säger att människor som kommer från afrikanska länder söder om Sahara har lägre IQ.

Sedan berättar Rob Ratcliff om vad han var med om i Afghanistan. Han säger att han såg vedervärdiga övergrepp från båda sidor, och att han till slut – trots att han själv aldrig var stridande – inte kunde vara kvar. Han lärde känna många bra afghaner, säger han:
– Men det muslimer egentligen vill är att övertyga andra. Alla vill sprida sharia. Jag tycker att det är en bra idé att sluta ta emot muslimer tills vi vet mer om vad som pågår här.

Orden är nästan identiska med Donald Trumps.

Rob Ratliff tystnar en kort stund, tar lite mat på gaffeln. På hans tallrik ligger stek med gräddfräst scampi.

USA skulle aldrig ha lämnat Irak, menar han. Nu borde man bomba, bomba, bomba, ta kontroll över oljan och därefter bygga upp landet igen. Det kan ta tid, men han tror att Donald Trump är mannen att göra det.

De viktigaste skälen att stödja den okonventionelle affärsmannen är för Rob Ratliff desamma som för många andra Trumpsupportrar: invandringsfrågan och pengarna. Den rike Trump behöver inga korrumperande donationer.

Donald Trumps popularitet har skakat den amerikanska politiken i grunden. Etablerade kandidater är hotade, och intensiteten i kampanjandet är högsta möjliga.

I den lilla staden Ames, en timme från Des Moines, håller Hillary Clinton valmöte. Folk väller in, övervakade av polis i skottsäkra västar och hundar. Lokalen är draperad med stjärnbaneret i olika storlekar.

Lynn Engen har väntat länge med sina två väninnor. Hon kommer från Ames och berättar att hon under många år har glidit mer åt vänster – från att ha varit republikan blev hon politiskt oberoende och sedan demokrat.
– Hillary Clinton är intelligent och erfaren. Alla som har träffat henne i mindre sammanhang säger att hon är varm och inkännande. Inte alls kall, som hon beskylls för. Hon beskylls för så mycket, men jag tror inte på struntprat, säger hon och lutar sig sedan framåt:
– Jag ska berätta en sak för dig – min man är republikan. Har alltid varit. Det finns vissa saker som vi inte kan prata om.

Hon ler. Funderar.
– Nu när jag ser tillbaka kan jag se att jag nog var en god, liten lutheransk hemmafru. Jag gjorde vad som förväntades av mig. Men jag började gå åt vänster. Jag minns när min man fick veta att jag hade röstat på Jimmy Carter, han fick en chock. Han väntade sig att jag skulle göra precis som han, för att jag var hans fru. Han har fått vänja sig.

Familjevis umgås de med båda lägren, men Lynn Engens egna bästa vänner är alla demokrater.

Vill man, som hon, delta i Iowas caucuses går det inte heller att hålla sitt val hemligt (se faktarutan). Hennes man vill se någon av mittenkandidaterna, Jeb Bush eller John Kasich. Inte Donald Trump.

Nu har paret Engen infört ett strikt varannankvällssystem i tv-soffan, där den konservativa Fox News varvas med den neutrala public service-kanalen PBS.

Hillary Clinton kliver ut på scenen till publikens jubel. Hon är i sällskap med sin dotter Chelsea och med Gabrielle Gifford, den kongressledamot som skottskadades svårt 2011. Hillary Clinton talar om ekonomi, skjutvapen, hälsovård och kvinnolöner. Hon tar upp - nationell säkerhet, sin erfarenhet och ger några slängar åt Donald Trump.

Hon säger att hon verkligen hoppas på Iowa. Lynn Engen nickar:
– Jag gillar Bernie Sanders, men han kommer aldrig att kunna genomföra sin politik. Han ställde till det för sig genom att kalla sig ”demokratisk socialist”. Det fungerar inte i USA.

Nu hoppas hon att väderprognosen inte förvärras: Det ska komma mycket snö, och kommer den tidigt kan vädret hindra henne från att ta sig till vallokalen. Hon har artros i knäna och rör sig illa.

Lynn Engen säger att hon förfäras av att se hur djup klyftan är mellan väljarna i Iowa:
– Jag trodde länge att det fanns grundvärderingar som alla var överens om, även med skilda politiska uppfattningar, men jag har börjat inse att det inte är så. Många människor har olika syn också på det allra mest grundläggande.

Precis som Hillary Clinton hoppas Rob Ratliff i Des Moines också på Iowa. Han ringer och ringer. Hur det går för hans förra favorit Marco Rubio funderar han inte så mycket på, men han säger att Rubio kunde bli en bra vice president.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Hur gör de i Iowa egentligen?

DN:s korrespondent Sanna Torén Björling svarar på sex frågor om vad det är som gör primärvalet i Iowa så speciellt.

1 Vad är ett primärval?
I delstaternas primärval väljs de delegater som på partikonventen i juli utser vem som ska bli partiets kandidat i presidentvalet.

2 Vad skiljer Iowas primärval från andra delstaters?
De flesta delstaters primärval påminner om val så som vi känner igen dem. Iowa och nio andra delstater (Alaska, Colorado, Hawaii, Kansas, Maine, Minnesota, Nevada, North Dakota och Wyoming) tillämpar i stället så kallade caucus (nomineringsmöten). Systemet ser olika ut för republikaner och demokrater. Demokraternas procedur utmärker sig mest, och kräver att väljarna ägnar en hel kväll åt att diskutera politik.

3 Hur då?
När väljarna – som måste vara registrerade hos partiet, 18 år och amerikanska medborgare – kommer till vallokalen klockan 19 på måndag kväll delar de upp sig i grupper efter vilken kandidat de föredrar. Ofta finns personer från respektive kandidats kampanjorganisation där för att tala för sin kandidat. Grannar och bekanta försöker påverka varandra, och alla deltagare redovisar öppet sina sympatier.

Om någon kandidat får mindre än 15 procent av de närvarande i valokalen upplöses den supportergruppen, och de väljarna får möjlighet att välja en ny grupp, eller avstå.

När rösterna räknats rapporteras de in till partiets röstsammanställning.

4 Republikanerna då?
Registrerade republikaner som kommer till vallokalen får lyssna till representanter för de olika kampanjerna, och skriver sedan namnet på sin favorit på en lapp som lämnas i en låda. Påminner alltså mer om ett vanligt, hemligt val.

5 Hur många röstar?
Ungefär 20 procent eller 280 000 personer av de registrerade väljarna hos respektive parti, men det varierar. Vid omval av en sittande president röstar väldigt få. Andra gånger är det fler än vanligt – som när Barack Obama valdes 2008. Då var valdeltagandet nästan dubbelt så stort som vanligt.

Förespråkarna menar att systemet uppmuntrar till värdefullt demokratiskt deltagande; kritikerna framför att kravet på att vara öppen och aktiv också kan vara -avskräckande.

6 Hur länge har det varit så?
Demokraterna ändrade sina regler efter partikonventet 1968. I samband med det bytte Iowa datum för sina caucuses och blev då den viktiga första delstaten.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se”

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Bernie Sanders – utmanaren från vänster

Plötsligt har Bernie Sanders blivit farlig på riktigt för segertippade Hillary Clinton i kampen om att bli demokraternas presidentkandidat. Vem är den 74-årige ilskne farbrorn som lockar så många unga väljare?

Nu tränger miljardärerna ut miljonärerna härifrån”, sa en äldre man som njöt av solen på en parkbänk vid en lekplats i New Yorkstadsdelen Soho en dag i höstas.

Mannen har bott på södra Manhattan i över 40 år och sett förändringen, berättade han. Det är oklart om mannen kommer att rösta på Bernie Sanders, men otroligt är det inte.

Väljare som denna man delar världsbild med Bernie Sanders, senatorn som utmanar Hillary Clinton från vänster om den demokratiska nomineringen i presidentvalet – och som har blivit mäkta populär.

Och faktum är att nästan hela den inkomstökning som sker i USA hamnar hos 1 procent av befolkningen, medan en tusendel förfogar över lika mycket av den samlade förmögenheten som de 90 procenten längst ned på inkomststegen.

Bernie Sanders har vigt sin kampanj åt den ökande ekonomiska ojämlikheten i USA: Medan de rika blir allt rikare, blir de fattiga allt fler.

– Det kan inte vara rättvist! Det kan inte vara rätt att miljontals barn går hungriga i världens rikaste land, upprepar han gång på gång under sina valmöten.

Hans blå blick är fast, håret är vitt.

Om han skulle stå som segrare vid valet i november blir han den äldsta nyvalda presidenten i USA:s historia. I september fyller han 75.

Bernard ”Bernie” Sanders växte upp i Brooklyn, som den yngste av två bröder. Fadern var född i Polen i början av förra seklet, men kom till USA som tonåring. Modern föddes i New York, båda kom ur judiska familjer. Familjen Sanders bodde i en enkel hyrestrea, och fadern försörjde dem genom att sälja målarfärg.

Sönerna gick i skolan och spelade boll och var ute på gården mest hela tiden. Bernie Sanders framhöll tidigare gärna hur atletisk han var en gång, men har på senare tid medgivit att han möjligen var en habil idrottare.

Tidigt intresserade han sig på allvar för politik. Han blev medveten om samhällets orättvisor, har han sagt, och genom att på nära håll också ha påverkats av Förintelsen (faderns hela familj dödades av nazisterna), blev han medveten om politikens betydelse och djupa allvar: också Hitler var demokratiskt vald.

Under sin tid som student i statsvetenskap i Chicago engagerade sig Sanders inom de sjudande amerikanska freds- och medborgarrättsrörelserna.

Den unge studenten deltog även vid den stora manifestationen i Washington i augusti 1963, då Martin Luther King Jr höll sitt berömda ”I have a dream”-tal. Bernie Sanders kallade sig tidigt för socialist – ett begrepp som inte är okontroversiellt i USA – och var medlem i det amerikanska socialistpartiets ungdomsorganisation.

Sitt första större politiska uppdrag fick han i en liten delstat i nordöstra USA som han först besökt på somrar och semestrar – Vermont. Efter att ha förlorat några val som representant för lilla Liberty Party vann han 1981 med minimal marginal borgmästarvalet i Burlington.

De åtta åren där ledde karriären vidare till kongressen i Washington, som ledamot av representanthuset 1991–2007. Därifrån gick han direkt till senaten, en kammare som han fortfarande sitter i. Ända fram till sin presidentvalskampanj har Bernie Sanders ställt upp som partipolitiskt obunden, oberoende kandidat. Ingen annan sådan politiker har innehaft sin position lika länge som Bernie Sanders.

Numer kallar han sig inte enbart för ”socialist”, utan ”demokratisk socialist”. I det ligger, förklarade han så sent som i början av veckan, att vara för en stat som fungerar för alla, inte bara för några få.

Klart är att han sneglar på välfärdssystemen i de skandinaviska länderna och i Tyskland.

När Bernie Sanders lanserade sin kampanj den 30 april 2015 – sex veckor innan Hillary Clinton formellt lanserade sin – gjorde han det som demokrat. Få trodde då att han hade minsta chans, och han sågs mest som en hälsosam debattpartner till Clinton.

Det dröjde emellertid inte länge förrän medierna upptäckte att Bernie Sanders drog folk till sina möten – mycket folk. Hundratals, ibland tusentals kom för att höra honom tala på vidsträckta gräsmattor runt om i USA under sensommaren och hösten.

Några veckor senare cirklade ett surrande flygplan ovanför Iowas huvudstad Des Moines, där Hillary Clinton höll valmöte. Flygplanet hade en banderoll: ”FEEL THE BERN”. (Känn hur det bränns!)

Sedan dess har temperaturen hos kampanjerna bara stigit.

Vänstermannen Bernie Sanders valplattform har konsekvent, på gränsen till tjatigt, varit inriktad på ett fåtal frågor: den ekonomiska ojämlikheten, de ohemula privata belopp som smörjer politiska kampanjer och behovet av en ”politisk revolution”.

I sina kampanjtal, som han framför med en allt hesare röst men med samma upprörda, energiska blick – en karaktäristisk min då och då avbruten av ett leende och en kärleksfull arm om hustrun Jane – talar han om de ekonomiska orättvisorna och om hur ”miljonärerna och miljardärerna” får en allt större del av kakan, medan alla andra får smulor.

Han vill bryta upp de stora bankerna på Wall Street och införa en skatt på aktiespekulation.

För att rätta till skevheterna i det ojämlika samhället vill Bernie Sanders också genomföra omfattande reformer – välfärdsprogram som finns i flertalet industrialiserade länder men som uppfattas som

dramatiska i USA: betald föräldraledighet och semester, utbyggd barnomsorg och en sjukvårdsreform utan inflytande av privata försäkringsbolag. Sanders vill höja minimilönen till 15 dollar per timme och göra undervisningen gratis på vissa college. Miljontals jobb ska skapas med hjälp av satsningar på den eftersatta infrastrukturen. Därutöver lyfter han klimatfrågorna som avgörande för USA:s framtid.

Sanders har naturligtvis pressats på hur härligheterna ska betalas, men svarat att det bland annat ska ske med hjälp av skattehöjningar, främst för höginkomsttagare.

I konkurrensen med Hillary Clinton anses han ha framför allt två svagheter, utrikespolitiken och vapenfrågan. I jämförelse med Clinton har Sanders, trots sin långa tid i kongressen, begränsad utrikespolitisk erfarenhet. Han har under många år varit öppet kritisk mot USA:s utrikeslinje, från Latinamerikapolitiken på 1970-talet till Irakkriget. Men även om han stöder Obamas politik med fokus på diplomati och internationella koalitioner exempelvis i kampen mot Islamiska staten, är det inte helt klart hur en utrikespolitik à la president Sanders skulle se ut.

– Erfarenhet är viktigt, men det är också omdöme, sa han förra veckan, med en tydlig udd mot Hillary Clinton.

Vapenfrågan har varit känsligare. Bernie Sanders har en mer liberal syn på vapeninnehav än många demokratiska väljare. Efter att ha motiverat den med att han företräder den utpräglade jaktstaten Vermont har han delvis svängt och stöder i dag mer uttalat ökade restriktioner för vapenhandel. Vapenfrågan kvarstår dock som måltavla för rivalen Clintons kritik.

Bernie Sanders har mycket framgångsrikt lyckats förmedla bilden av sig själv som konsekvent, stridbar och okorrumperad – han har talat om ojämlikhet och rättvisa i åratal.

I många år har han också varit motståndare till det enorma och ökande inflytandet av privata pengar i politiken, och han vill förändra förutsättningarna för finansieringen av politiska kampanjer genom att dra tillbaka det domstolsavgörande från 2010 som i princip öppnade dammluckorna för privata medel.

Följaktligen tar inte heller Sanderskampanjen emot stora donationer, utan är helt beroende av små gåvor. Under de månader som har gått sedan kampanjstarten i april har hans gräsrotsrörelse växt enormt. Ingen politisk kampanj har haft lika många små donatorer som hans. Många av supportrarna är unga.

Så har det kommit sig att en 74-årig senator från Vermont med decennier i politiken har blivit det omvälvande – för att inte säga revolutionerande – alternativet.

Och mot bakgrund av att 83 procent av de demokratiska väljarna sätter inkomstskillnaderna högt upp på den politiska priolistan, är hans framgångar hos delar av väljarkåren begripliga.

Hur långt det räcker återstår att se. Sanders kan under vårens primärvalssäsong få stora problem i sydstaterna, där en stor andel väljare tillhör minoritetsgrupperna.

Men att han skulle nå ens så här långt är en överraskning också för senatorn själv. Han sa tidigare i veckan apropå hur hans stretande familj hade sett hans karriär, om de hade levat:

– Mina föräldrar skulle inte ens i sin vildaste fantasi kunnat föreställa sig att jag skulle bli senator. Att jag ställer upp i en presidentvalskampanj – de hade varit stolta, men det hade varit helt ofattbart för dem.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se”

“ Fakta. Bernard ”Bernie” Sanders

Född 8 september 1941 i Brooklyn, New York.

Borgmästare i Burlington, Vermont 1981-89. Ledamot i representanthuset 1991-2007, och senator från 2008.

Lanserade sin presidentvalskampanj i april 2015. Tävlar mot Hillary Clinton om att nomineras till Demokraternas kandidat i presidentvalet.

Gift för tredje gången med Jane O’Meara Sanders. En son i tidigare äktenskap, tre styvbarn. “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Ted Cruz – utmanaren från höger

Donald Trump har tagit täten bland de republikanska kandidaterna. Men Ted Cruz tampas in i det sista med Trump om den kristna högerns väljare. Vem är den kontroversiella senatorn som avskys av många i det egna partiet?

Under vintern har allt fler republikaner i Washington drabbats av en tilltagande panik över tanken på att en radikal outsider har en chans att vinna partiets nominering. Men det är inte Donald Trump som oroar dem allra mest, utan Ted Cruz, en senator från Texas som ligger på en stadig andraplats i opinionsmätningarna inför primärvalsstarten.

När den erfarne republikanen Bob Dole, partiets presidentkandidat 1996, besökte delstaten Iowa nyligen sade han i en intervju att han tyckte om alla kandidaterna i partiets primärval. Men så vände han sig om till en assistent och viskade, precis så högt att det registrerades av några journalisters inspelningsmikrofoner: “Alla utom Ted Cruz”.

Bob Dole hade personliga skäl att ogilla Cruz. 2014 var Dole på besök i senaten i Washington för att ge sitt stöd till en FN-resolution som skulle hjälpa krigsveteraner som skadats i krig. Det gällde Dole själv, som anlände i rullstol. Men Cruz lyckades personligen stoppa lagförslaget, som skulle inneburit USA:s stöd till resolutionen.

När Dole fick en chans att utveckla varför han ansåg att Ted Cruz var olämpligt som president svarade han: “Eftersom ingen tycker om honom”. Dole är långt ifrån ensam om sin avsky mot den upproriske senatorn från Texas. I takt med att Cruz seglat fram som en av favori-

terna i republikanernas primärval har de kritiska rösterna från partiets veteraner blivit allt högre.

Även den tidigare presidenten George W Bush har nyligen sagt om Cruz: “Jag tycker helt enkelt inte om killen”. John Boehner, republikanernas tidigare ledare i representanthuset, kallar Cruz “en falsk profet”.

Hur beter man sig för att bli så avskydd av sitt eget parti?

Även om Donald Trumps popularitet väcker en tilltagande oro bland republikanernas traditionella etablissemang så är det onekligen Ted Cruz som verkar väcka de mest panikartade reaktionerna. Hans kompromisslösa ideologi och oviljan att samarbeta med mer erfarna republikaner skrämmer många i partiledningen.

I Iowa har han kritiserat de generösa, statliga subventionerna av etanol, en industri som jordbruket i delstaten är beroende av. Guvernören i Iowa, Terry Branstad, tar i vanliga fall inte ställning i primärvalsprocessen, men gick i år ut med svidande kritik mot Cruz.

Att republikanernas etablissemang ogillar Cruz har han dock lyckats vända till sin främsta styrka. I en tid då stora delar av det amerikanska folket känner ett starkt förakt mot den politiska eliten i Washington och republikanernas kärnväljare känner sig svikna av partiet, har Cruz lanserat sig som en outsider som kan förändra hela det politiska systemet i grunden. Under kampanjtalen i Iowa den här vintern har Cruz kallat sig själv “den mest avskydda mannen i Washington”. När flera framstående republikaner gick ut med sitt stöd för Donald Trump, snarare än Cruz, förvandlade han även det till en fördel.

– Washingtonetablissemanget har övergivit Marco Rubio. De har nått slutsatsen att han inte kan vinna, så nu rusar de i stället till Donald Trump, sade Cruz i ett tal i Iowa förra veckan.

Under kampanjtalen i Iowa framställer han sig som en kompromisslös populist, som lovar delstatens jordbrukare, krigsveteraner, långtradarchaufförer, och småföretagare att “ta makten tillbaka, från Washington till folket!” Hans kritik av det egna partiets etablissemang överträffas bara av de förolämpningar han riktar mot Barack Obama och demokraterna, som han avfärdar som “Chardonnay-drickande diplomater” som underminerat USA:s nationella säkerhet med kärnenergiavtalet med Iran.

Men Ted Cruz image som en råbarkad populist från Texas är skickligt konstruerad. Han är utbildad på anrika Princetonuniversitetet, och tog juristexamen från Harvard, precis som Obama. Hans fru Heidi Cruz är investerare på finansföretaget Goldman Sachs. Innan Cruz politiska karriär arbetade han på den privata juristfirman Morgan Lewis där han försvarade företag som AstraZeneca och FedEx och tog utan ersättning på sig ett fall där han försvarade en kristen organisation som uppfört ett gigantiskt krucifix på federal mark.

Cruz ideologiska bana formades av pappan, som var präst i en djupt konservativ kyrka och invandrat från Kuba. Efter examen från Harvard arbetade Cruz för William Rehnquist, en av Högsta domstolens mest konservativa domare på 1900-talet, som i början av sin juridiska karriär vid flera tillfällen försvarat sydstaternas segregation.

Cruz politiska karriär är tydligt förankrad i den kristna högerns symbolfrågor. Som vice justitieminister i Texas prioriterade Cruz att försvara dödsstraffet, vapenrättigheter och rätten att visa de tio budorden på offentligt ägda byggnader.

Sedan han blev senator 2012 har han också prioriterat de frågor som engagerar högerflanken av partiet. Hösten 2013 lyckades han stänga ned hela den federala statsapparaten, efter att ha stoppat en budget i protest mot Barack Obamas sjukvårdsreform.

Nedstängningen, som pågick i två veckor och kostade amerikanska skattebetalare 24 miljarder dollar (drygt 200 miljarder kronor) gjorde Cruz ovän med stora delar av partiets ledarskap.

I höstas försökte han på nytt orsaka regeringskris i Washington genom att få partiet att rösta ned presidentens budget, den här gången i protest mot finansieringen av hälsokliniken Planned Parenthood, som ägnar en del av sin verksamhet åt aborter.

Utrikespolitiskt är han den som pratar mest alarmistiskt om hotet från terrorism. I en av vinterns tv-debatter föreslog Cruz "bombmattor" över hela Syrien för att ta kål på Islamiska staten.

Men framför allt har han byggt upp sitt nationella varumärke genom hårt slit. De senaste fem åren har Cruz outtröttligt rest runt i landet och träffat republikanernas gräsrötter. Om en konservativ aktivist någonstans i USA arrangerat en politisk konferens med orden "frihet" och "konservativ" i namnet, så är sannolikheten stor att Ted Cruz varit inbjuden som huvudtalare.

Två av tre republikaner som stödjer Ted Cruz säger att republikanerna "svikit dem" som parti. Han har lotsat den kristna högern från en period då man ansåg sig vara en "tyst majoritet" i USA, till dagens mer defensiva retorik, där man i stället framställer sig som en förtryckt minoritet och börjat tala om ett "krig" mot kristna och religionsfriheten i USA.

Budskapet har gått hem bland den kristna högern, Tea Party-aktivister och hela den alternativa höger som etablerat sina egna nyhetssajter under Obamas tid som president. Erick Erickson, en inflytelserik debattör som driver högersajten Red State, är så förtjust i Cruz kompromisslösa konservatism att han beskriver honom "som om alla fyra Beatlesmedlemmar fanns i en och samma person"

Så gott som all statsvetenskaplig forskning i USA är överens om att republikanerna förlorade de senaste två presidentvalen för att de uppfattades ha rört sig för långt ut på högerkanten, i synnerhet när det gällde frågor om invandring, välfärdssystemet, bidragsprogram, abort och hbt-rättigheter.

Men bland partiets kärnväljare råder uppfattningen att man snarare förlorat val för att man inte nominerat tillräckligt konservativa kandidater. När dessa väljare på högerflanken föreställer sig en drömkandidat, som inte rättar sig efter partielitens pipa, så är det Ted Cruz de tänker på.

Iowa beskrivs ofta som en delstat som ligger i den politiska mitten, men det är snarare en delstat som brottas mellan två ytterligheter – en djupt konservativ landsbygd mot en progressiv vänster i universitetsstäder och tätorter.

Precis som att demokraterna här är ganska långt ute på vänsterkanten så är de republikanska väljarna också väldigt konservativa.

För republikanerna avgörs Iowa traditionellt sett av den kristna högern, vilket förklarar varför värdekonservativa och djupt religiösa kandidater som Mike Huckabee och Rick Santorum vunnit de senaste två valen här.

Därmed borde Cruz ha ett visst övertag mot Trump, som inte imponerat i sina försök att framställa sig som djupt troende. I ett tal nyligen hänvisade Trump till Andra korintierbrevet i Nya testamentet som "Korintierbrevet två". Trump har också försvarat aborträtten tidigare, vilket Cruz aldrig skulle göra.

Men de senaste veckorna har Trump ändå klättrat förbi Cruz i opinionsmätningarna. Att Trump fått kampanjhjälp från Sarah Palin, som avgudas av många i den kristna högern, kan sannolikt hjälpa honom. Om opinionsmätningarna stämmer finns det redan en stor förlorare: Det traditionella partietablissemanget som avskyr både Trump och Cruz.

– Den här kampanjen avgörs inte av kartellen i Washington, utan av gräsrötterna, sade Cruz i ett tal i Iowa i mitten av januari.

Natten till tisdag vet vi om de väljer Trump eller Cruz – eller ställer till med ännu en rejäl skräll.

Martin Gelin martin.gelin@gmail.com "

"Född 22 december 1970 i Calgary, Kanada. Uppvuxen i Texas. Föräldrarna födda på Kuba.

Utbildad på Princetonuniversitetet och Harvard. Har tidigare arbetat på privat juristfirma, i George W Bushs administration och som vice justitie-minister i Texas.

Sedan 2013 Texassenator i kongressen.

Gift och har två barn med Heidi Cruz, investerare på Goldman Sachs."

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

"Arbetslöshet står still för utlandsfödda

På tio år har närmare 300 000 fler utrikesfödda personer fått ett jobb. Men arbetslösheten biter sig fast, de arbetslösa med invandrarbakgrund har ändå blivit 70 000 fler – minst. Fjolåret var inget undantag i utvecklingen, visar nya SCB-siffror.

– Det har varit en ganska god sysselsättningstillväxt för de utrikes födda. Men arbetskraften ökar också, så arbetslösheten har inte minskat, säger Arbetsförmedlingens prognoschef Tord Strannefors.

Under 2015 ökade antalet sysselsatta utrikes födda med 42 000 personer. Totalt inklusive inrikes födda var ökningen 62 000. Sedan 2005 har tre av fyra nya jobb tillsatts med en person född utanför Sveriges gränser.

Andelen utrikesfödda med jobb har gradvis ökat under ett antal år, men det bromsas nu.

– Och det lär försvagas ytterligare framöver. Det tar längre tid innan man får uppehållstillstånd, säger Strannefors.

Ytterligare en aspekt som gör att verkligheten förmodligen ser värre ut än vad siffrorna anger är att SCB:s mätmetod tenderar ge en viss fördröjning.

– Arbetslösheten riskerar bli underskattad, säger han.

För svenskfödda sjunker däremot arbetslösheten stadigt. I åldersgruppen 25–54 har arbetslösheten gått ned till närmare tre procent jämfört med ett snitt på runt sju procent, och det börjar uppstå brist på arbetskraft i allt fler sektorer, speciellt i den offentliga tjänstesektorn, i vården och skolan framför allt.

– Och vi bedömer att den kan öka till fler områden, säger Strannefors.

Utan den stora invandringen de senaste åren hade svensk arbetsmarknad sannolikt varit rejält överhettad i dag. Lönerna hade stuckit iväg, inflationen likaså och försörjningsbördan för de sysselsatta hade ökat när de äldre blir alltfler, med höjda skatter som följd.

Avgörande för den framtida svenska ekonomin blir hur pass väl de nyanlända integreras på den svenska arbetsmarknaden, resonerar allt fler bedömare.

Mängder av olika politiska förslag lanseras nu och arbetsgivarna passar förstås på att slå ett slag för sänkta ingångslöner – allt för att underlätta inträdet på den arbetsmarknaden för den stora ström flyktingar som kommer.

Tord Strannefors anser att utbildning är en av de viktigaste hörnpelarna. Sysselsättningsnivån är väldigt låg bland människor som saknar utbildning på gymnasienivå, både bland utrikes- och svenskfödda. Det är också de som fastnar i långtidsarbetslöshet.

TT “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Regeringen vill åldersbedöma fler

Fler unga som kommer till Sverige ensamma ska åldersbedömas för att ta reda på om de är barn anser regeringen. Men få läkare vill göra bedömningar.

– Vi pekar inte specifikt ut medicinska åldersbedömningar, det finns andra sätt, via samtal till exempel, säger migrationsminister Morgan Johansson (S).

– Vi vill i alla fall att Migrationsverket ska utveckla nya metoder för att bättre bedöma ålder, säger han.

I regleringsbrevet för 2016 till Migrationsverket begär Johansson ”höjd ambitionsnivå” vad gäller åldersbedömningar av asylsökande som uppger att de är under 18, men misstänks vara vuxna. Oppositionen driver på och Moderaterna vill att verket ska anställa läkare som gör medicinska bedömningar. Verket gör inga bedömningar i egen regi nu utan skriver avtal med exempelvis landsting. Men det har varit svårt att få till avtal. I höstas tryckte regeringen på att medicinsk ”åldersbestämning” ska användas när någon inte kan göra sin ålder sannolik. I dag görs inte många sådana.

Socialstyrelsen arbetar med en ny rekommendation för hur medicinska bedömningar ska göras eftersom den gällande knappt används. Barnläkare och tandläkare vill inte eftersom rekommenderade metoder anses osäkra.

Morgan Johansson säger att det är viktigt att vuxna behandlas som vuxna och barn som barn, inte minst för att de inte ska placeras i samma boende. Den som bedöms som barn har fler rättigheter och får mer stöd än en vuxen och kan inte skickas tillbaka på samma vis.

Siffrorna för 2015 är inte klara men under 2014 beslutade Migrationsverket att höja åldern på 363 personer jämfört med vad personen uppgivit själv. I 161 fall var det efter medicinsk bedömning. Åldern höjdes i 77 procent av de fall där medicinsk bedömning gjordes.

– Ibland ställs frågan: Hur många är det egentligen som är överåriga? Det är ungefär samma sak som att fråga en domstol om hur många som egentligen är skyldiga, säger Fredrik Beijer, rättschef på Migrationsverket.

Den sökande ska göra sin ålder sannolik och verket ska hjälpa personen att styrka åldern.

– Det är ett lågt beviskrav för att ingen ska falla utanför i onödan, säger Beijer.

TT “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Många högutbildade vet inte hur EU fungerar

Kunskapen om hur EU arbetar är låg i Sverige, också bland beslutsfattare, lärare och forskare i statsvetenskap. En statlig utredning visar bland annat att 66 procent av statsvetarna som deltog i en enkät inte kunde namnge EU:s två lagstiftande församlingar.

Det är en dyster bild av kunskapen om EU i Sverige som utredningen EU på hemmaplan (SOU 2016:10) i dag, måndag, överlämnar till regeringen.

Utredningen tillsattes sommaren 2014 och uppdraget som gick till universitetslektor Maria Strömvik var att föreslå hur insyn, delaktighet och inflytande i EU:s beslutsprocess kan bli bättre i Sverige.

Slutsatsen är att det i stort sett råder tystnad om politiken på EU-nivå i Sverige och att det leder till ett demokratiskt underskott.

Trots att beslut som fattas i EU påverkar Sverige inom i stort sett alla områden finns ingen politisk debatt om de frågor som svenska politiker och tjänstemän är med om att avgöra på olika nivåer i EU. Mediernas rapportering om EU har också minskat.

Enligt utredningen beror det demokratiska underskottet delvis på att kunskapen om hur EU fungerar fortfarande är mycket låg bland beslutsfattare, lärare, forskare och journalister.

Utredningen har genomfört ett antal tester som visar att det finns stora kunskapsluckor i grupper som kan förväntas känna till hur beslutsprocessen i EU fungerar.

Bland studenter som läste första terminens statsvetenskap på universitet var det till exempel hela 71 procent som inte kunde namnge EU:s två lagstiftande församlingar, som är Europeiska rådet och EU-parlamentet. Motsvarande siffra bland studenter på masternivå, som har läst minst tre år på universitetet, var 60,5 procent.

Studenterna kunde betydligt mer om USA:s politiska system än om EU:s. 74 procent hade till exempel svaret på frågan hur domarna i den amerikanska Högsta domstolen utses, men bara 29 procent visste hur utnämningen av domarna i EU-domstolen går till.

Men det var inte bara studenterna som hade bristande kunskaper om EU. Utredningen bad också en grupp lärare och forskare i statsvetenskap att namnge EU:s två lagstiftande församlingar, men hela två tredjedelar, 66 procent, kunde inte svara på den frågan.

EU-intresset hos allmänheten är inte heller särskilt stort. Enligt utredningen följer fyra av tio tillfrågade EU-politiken mycket eller ganska noga, medan sju av tio följer inrikespolitiken.

Beslutsfattare tycks inte heller begripa hur EU fungerar. En majoritet av förtroendevalda i svenska kommuner, 56 procent, hävdar till exempel att de inte vet tillräckligt om EU för att kunna diskutera EU:s beslut med väljarna. Detta trots att SKL, Sveriges Kommuner och landsting, uppger att ungefär 60 procent av kommunernas politiska frågor påverkas av beslut som fattas på EU-nivå.

Utredningen konstaterar också att Sveriges inträde i EU har lett till en maktförskjutning till regeringen, eftersom det är tjänstemän i regeringskansliet och de statliga myndigheterna som förhandlar om kommande EU-lagar och ministrarna som sedan slutförhandlar och är med om att fatta EU-besluten.

När ny lagstiftning förbereds i EU blir det därför en sluten process som innehåller få möjligheter för andra aktörer att påverka besluten, anser utredningen. För bättre insyn och därmed demokrati förslås bland annat nya former för nationella samråd när nya EU-lagar är på gång.

Utredningen vill också ha en särskild EU-portal på regeringens hemsida där information och dokument om pågående lagstiftning samlas. Och för att öka kunskapen om EU bör staten även satsa pengar på fortbildning av lärare, journalister och förtroendevalda.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se”

“Fakta.
För att öka insynen och delaktigheten i EU föreslår utredningen bland annat:
Nationella samråd när ny EU-lagstiftning förbereds
En särskild portal för EU-frågor på regeringens hemsida
Fortbildning för lärare, journalister och förtroendevalda
Stöd till skolor som ordnar skolval till EU-parlamentet “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Rekordstort stöd för flyktingfientligt parti

Flyktingfientliga Alternativ för Tyskland får rekordsiffror i opinionsmätningarna. Samtidigt öppnade Berlin på söndagen dörrarna till sina attraktioner som ett sätt att tacka invånarna för deras gästvänlighet gentemot flyktingarna. Tyskland är i dag ett splittrat land, flyktingkrisen har satt sina spår.

Familjeidyll vid Tierpark, den vidsträckta djurparken i östra Berlin. Barnfamiljerna köar framför ingången, vänliga vakter hälsar artigt och läser av deras fribiljetter. Denna dag behöver man bara legitimera sig som bosatt i Berlin för att komma in gratis, inte bara på djurparken utan på ett 70-tal av stadens attraktioner. Det är de styrandes sätt att säga *danke schön* till de 3,5 miljoner berlinarna – ett tack för att de förra året tog emot de 70 000 flyktingar som kom till huvudstaden.

Borgmästaren Michael Müller (S) talade under söndagen på flera olika håll och tackade förstås särskilt alla dem som arbetat frivilligt och ideellt för flyktingarna.

På djurparken hittade vi dock ingen volontär.

– Det är väl svårt att få tid över. Det enda vi gjort är att skänka kläder, säger Hannes, som står och tittar på elefanterna tillsammans med sin hustru Monika.

Hannes och Monika, båda i 30-årsåldern, säger att de i det stora hela är överens om flyktingpolitiken, ändå finns det enskildheter de reagerar emot. De bor i stadsdelen Neukölln, granne med det nedlagda flygfältet Tempelhof. Där ska några hangarer omvandlas till en flyktingförläggning för 6 000 personer.

– Det är för många på ett ställe, särskilt som det finns mindre städer med många tomma lägenheter, säger Hannes.

De röstar inte på kristdemokratiska CDU, däremot sympatiserar de med Angela Merkel, partiets ordförande och Tysklands förbundskansler.

– Jämfört med i september har hon gett efter en del, ändå måste man säga att hon är konsekvent och står vid sitt ord, tycker Monika.

Samma söndag som Tierpark förvandlats till en enda stor familje-idyll visar en dagsfärsk opinionsmätning att partiet Alternativ för Tyskland (AfD) får rekordsiffror och tolv procent av sympatierna. Det gör nykomlingen till Tysklands i dag tredje största parti.

AfD bildades våren 2013 som ett protestparti mot euron.

I dag har flyktingfrågan hamnat i fokus, partiet vill i princip skicka tillbaka alla flyktingar som kommer och strikt tillämpa den så kallade Dublin-överenskommelsen.

I en intervju på lördagen sade partiledaren Frauke Petry att man i yttersta nödfall måste skjuta skarpt mot de flyktingar som trotsar polisen och försöker ta sig över gränsen. Det föreskriver lagen, lade hon till för säkerhets skull i intervjun med tidningen Mannheimer Morgen.

Tyskland var länge tämligen ensamt i Europa om att inte ha något etablerat parti långt ut på högerkanten. AfD har sedan det bildades tagit plats i fem delstatsparlament.

Om sex veckor är det val i ytterligare tre delstater och att döma av de lokala opinionssiffrorna har AfD inga problem med att övervinna femprocents-spärrarna.

Partiet är särskilt starkt i östra Tyskland och i delstaten Sachsen-Anhalt får AfD 15 procent i mätningarna. AfD tar röster från alla partier, inte minst från Vänstern i östra Tyskland. Det är dock Angela Merkels kristdemokratiska CDU som drabbas hårdast.

I djurparken är det också tydligt att skepsisen mot Merkels flyktingpolitik tilltar. Det bekräftas i opinionsmätningarna. I public service-kanalen ZDF:s mätning var det i januari endast 39 procent som fortfarande stod bakom Merkels *wir schaffen das* – vi klarar det.

– Om det fortsätter så här blir det svårt. Det finns ingen lösning och det kommer så många ekonomiska flyktingar, säger den 30-årige lagerarbetaren Michael Berkhauer som tagit med sina barn till djurparken.

Ingenjören Andy Kowalke är inte lika kategorisk.

– Det går inte utan vidare och det kommer hur som helst att förändra Tyskland, säger han medan hans dotter åker rutschkana.

I en av söndagstidningarna är Peter Altmaier intervjuad. Han är utsedd av förbundskanslern att koordinera flyktingpolitiken.

Altmaier påminner om att Merkel låg illa till flera gånger under eurokrisen, även då hette det att Tyskland var ensamt och isolerat. Det visade sig inte stämma när det kom till kritan.

Optimisten Altmaier tror i stället att historien upprepar sig och att AfD:s opinionssiffror rasar när regeringen väl bemästrat flyktingkrisen.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Oppositionen välkomnar samtalen

Den syriska oppositionen mötte på söndagen FN:s särskilda sändebud Staffan de Mistura i Genève, en trevande start på de fredsförhandlingar som nu går in på sitt fjärde dygn

de Mistura var ”optimistisk” efter mötet med den 17 män och kvinnor starka delegationen, sade han till reportrar som väntade utanför det lyxhotell i Genève där sammanträffandet ägt rum på söndagen.

Men oppositionens ombud, som går under namnet Högsta förhandlingskommittén (HNC), underströk att de inte påbörjat några förhandlingar, bara informerat värdarna – FN och den internationella stödgruppen för Syrien – om sina krav.

– Vi har kommit hit efter att ha fått försäkringar om betydande förbättringar av den humanitära situationen (i Syrien), sade Basma Kodmani, Parisbaserad statsvetarprofessor och veteran inom Syriska nationella rådet (SNC), en paraplyorganisation av västvänliga oppostitionsgrupper.

Kodmani sade att FN:s representanter och USA:s utrikesminister John Kerry lovat henne att gå oppositionen till mötes, men tillade att den syriska regimen och deras allierade Ryssland ”hittills varit döva”.

Oppositionen pekar på belägringen av syriska städer från regeringsarméns sida och oviljan att släppa igenom hjälpsändningar.

I helgen kom rapporter från Läkare utan gränser att människor fortsätter att dö av svält i det stängda samhället Madaya sydväst om Damaskus.

Krigshandlingarna fortsätter också i Syrien. I går dödades minst 60 människor och över hundra skadades i en självmordsattack mot en shiamuslimsk moské i en Damaskusförort. Terrorgrupperingen Islamiska staten har tagit på sig dådet.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

“Samtal ska pågå i ett halvår.

Kriget i Syrien har pågått i snart fem år, skördat runt 260 000 människoliv och tvingat över tio miljoner människor på flykt inom och utom Syriens gränser.

De FN-ledda fredssamtalen i Genéve har som mål att bilda en övergångsregering, att få till stånd en ny konstitution och att val ska hållas i landet inom 18 månader. Samtalen kommer att pågå i ett halvår, tror FN:s Syriensändebud, svensk-italienaren Staffan de Mistura.

Men inledningen har varit tungrodd: öppnandet fick skjutas fram och det har varit svårt att övertyga oppositionen att alls komma till Genève för att delta i samtalen.

Källa: DN/TT “

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Regeringen öppnar för ändrad flyttskatt

Allt mer talar för att det blir förändringar av den så kallade flyttskatten. Samtliga borgerliga partier ställer sig nu bakom en översyn av flyttskatten och finansminister Magdalena Andersson öppnar för förändring. – Det är något vi kan diskutera, säger hon.

Strax efter lunch på måndagen träffas riksdagspartierna för ett första samtal om blocköverskridande lösningar för bostadsmarknaden. Bakgrunden till överläggningarna är den akuta bristen på bostäder som blivit extra aktuell efter höstens flyktingkris.

En av de viktigaste frågorna i samtalen blir förändrade skatteregler för bomarknaden. Regeringen har sagt att den är beredd att diskutera allt utom fastighetsskatten. Det betyder att frågor som rör både räntebidragen och flyttskatten kommer att stå högt upp på dagordningen.

Förenklat innebär den så kallade flyttskatten att den som säljer en bostad med vinst måste betala in reavinstskatt i samband med flytten. På storstädernas överhettade bostadsmarknader kan det röra sig om ansenliga belopp, och en rad experter, inklusive Boverket, har larmat om att skatten motverkar rörligheten på bomarknaden.

Nu pekar allt mer mot att det kommer att bli förändringar av flyttskatten. Liberalerna och Kristdemokraterna har tidigare lagt fram förslag om förändrad flyttskatt och de senaste dagarna har både Centern och Moderaterna lyft samma fråga.

– Det är helt nödvändigt att få fart på byggandet. Men vi får inte glömma bort effekten av att få fram bostadsmöjligheter i det bestånd

som redan finns. Därför är flytt-skatterna nödvändiga att diskutera, säger Ola Johansson, bostadspolitisk talesperson för Centern.

Finansminister Magdalena Andersson välkomnar att de borgerliga partierna kommer med förslag om förändringar av flyttskatten men framhåller att det ännu inte finns något samlat förslag att ta ställning till.

– Det här är något som vi kan diskutera. Men vi får se vad de kommer med. Det är fyra olika partier som inför de här samtalen haft väldigt olika tonlägen i debatten, säger Magdalena Andersson.

Samtidigt är hon bestämd över att samtalen inte kommer att leda till sänkta skatter över lag på boende.

– Jag ser inte att den samlade beskattningen av bostadssektorn långsiktigt kan minska eftersom den i dag är ganska lågt beskattad. Men om det kommer fram idéer om hur vi inom det kan öka rörligheten är vi naturligtvis beredda att lyssna, säger Magdalena Andersson.

Inför samtalen har hon haft möten med företrädare för bygg- och fastighetsbranschen. Enligt finansministern är branschen först och främst intresserad av förenklade regler, kortare beslutstider och mer planlagd mark i kommunerna.

– Det är inte skattefrågorna som kommer upp i första hand, säger hon.

– Vi har en speciell situation där vi under lång tid haft för lågt bostadsbyggande. Vi har en bostadsbrist till att börja med och nu får vi också en del nya invånare. Det vore bra om vi kunde komma överens bredare och mer långsiktigt.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se”

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Vanligt bråka med barnen om pengar

Fyra av tio föräldrar grälar ofta med sina barn om pengar. Och en majoritet tycker att barnen har dåliga begrepp om pengars värde. Jobbigast är det för föräldrar med 14-åringar.

– Pengar är ett infekterat ämne i svenska barnfamiljer, det märker man tydligt, säger Swedbanks privat-ekonom Arturo Arques.

Swedbank har låtit TNS/Sifo fråga nästan 2 000 barn och föräldrar om pengar och konflikter.

Tuffast har 14-åringar och deras föräldrar. Nästan hälften av föräldrarna säger att det ofta uppstår gräl. Och av de intervjuade 10–17-åringarna är det 14-åringarna som oftast säger att de hamnar i bråk med föräldrarna om pengar.

14-åringarna säger också oftare än resten av barnen att de bryter mot familjens regler om hur de får använda sina pengar. En majoritet av föräldrarna säger att de tycker att deras barn har dåligt begrepp om pengars värde. Veckopeng är Arturo Arques lösning.

– Vi vet att det blivit vanligare att inte få veckopeng eller månadspeng. Men då får barnen ingen chans att lära sig att hushålla med sina pengar eller förstå värdet.

TT”

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

”Min elvaåring skäms över att behöva ha extra hjälp i skolan”

“Elvaåringen har extra resurs i ett av kärnämnena, men känner sig utpekad som ”dummare” och skäms inför klasskamraterna. Mamma är ambivalent – magkänslan -säger att hon ska låta sitt barn öva hemma i stället, men tänk om det innebär att barnet kommer efter i ämnet? Martin Forster kommenterar.

Fråga:
Jag är mamma till en 11-åring som är helt underbar, där jag känner att vi har en nära och innerlig relation. Allt funkar bra med hen, kompisar, hur hen beter sig i familjen och hur hen verkar må. Däremot är det lite tyngre i skolan, hen är inte så förtjust i några av de teoretiska ämnena, och har kanske särskilt svårt för engelska och matematik.

Skolan har uppmärksammat det här på ett väldigt bra sätt, vi har haft några möten med lärare och specialpedagog som tycker att hen behöver resurs i två ämnen vilket vi också tackade ja till till en början. Ett starkt argument till att jag tyckte att det kunde vara en bra idé var även att en av barnets närmaste vänner i klassen erbjöds detta och också tackade ja.

Med mig har hen kunnat ventilera sin osäkerhet kring detta, att inte känna sig duktig och att skämmas inför de andra klassnför att behöva resurs. Efter en period slutade det andra barnet med resurs i ett av ämnena, vilket gjorde att vi föräldrar beslöt att öva extra hemma i stället. Jag tycker det har fungerat bra.

Min magkänsla, eller kanske modersinstinkt, säger att det är rätt beslut att också lyfta bort barnet från den andra resursen, eftersom vårt barn nu är den enda i klassen som har resurs. Hemma är hen nog så snabbtänkt och fixar uppgifterna riktigt bra om vi sitter en stund. Min ”gut feeling” är att det här handlar en hel del om -omogenhet, eftersom mitt barn är fött sent på året.

Samtidigt känner jag mig väldigt ambivalent kring detta, eftersom det handlar om ett viktigt kärnämne. Jag oroar mig för att hen ska komma efter, eftersom jag inte är säker på att det övas lika flitigt hemma hos pappa (delad vårdnad).

Finns det forskning kring detta, och hur ser den i så fall ut? Och om inte, hur ska jag tänka? Barnet är som sagt ovilligt till att ha resurs, känner sig utpekad och dummare än de andra, vilket såklart påverkar självförtroendet. Jag tycker att det känns minst lika viktigt som att prestera bra i skolämnena. I den åldern är behovet av att vara som alla andra och att höra till gruppen så fruktansvärt starkt. Är 40 -minuters extra resurs i veckan värda de psykiska ”biverkningarna”?

Orolig mamma

Svar:
Om jag var i dina skor skulle min fadersinstinkt också vara att låta 11-åringen hoppa av extraundervisningen. Jag vet inte om det främst är att hen känner sig utpekad, eller om hen faktiskt blir utpekad och utsatt. Jag utgår från att det mest handlar om hens egen känsla, med tanke på att det fungerar bra med kompisar och att du är nöjd med skolan.

Oavsett vilket förstår jag mycket väl att ditt barn kan känna sig utpekat om hen som enda elev i klassen har en resurs. Även om extra stöd i skolan inte behöver upp-levas så, är det något som många elever vittnar om. Som du skriver vill de flesta 11-åringar vara som alla andra och höra till gruppen. Instinkten säger alltså att extra-undervisningen kostar mer än den smakar, eftersom ni trots allt kan hjälpa en hel del hemma.

Frågan är hur mycket ditt barn riskerar att halka efter i så fall? Forskning visar att extraundervisning generellt leder till mer kunskap, men effekterna varierar stort beroende på vilka metoder som pedagogerna använder och vilka svårigheter eleverna har. I många studier har insatserna varit betydligt mer omfattande än 40 minuter i veckan och samtidigt handlat om barn med stora svårigheter.

Jag tycker därför inte att forskningen ger så mycket vägledning vad gäller hjälpen ditt barn får i skolan. Dessutom är det svårt att veta hur bra hjälp ni kan ge hemma. I stället för att titta på forskning skulle jag därför råda dig att utvärdera hur mycket ditt barn har lärt sig hittills genom extra-undervisningen? Vad säger skolan om det? Vad säger ditt barn? Ni kan förstås också pröva att öva mer hemma några gånger innan ni fattar beslut om att hoppa av. Då vet ni bättre om extraundervisningen verkar behövas.

Samtidigt som min instinkt var att låta ditt barn slippa extraundervisningen, väcktes ett motstånd mot den instinkten. Ska ett barn som har lite svårare att lära sig något behöva mörka det och öva hemma i smyg? Ska inte skolan kunna erbjuda en så trygg miljö att barn -vågar visa svaghet och be om hjälp? Och vågar sticka ut från gruppen? Jag föreslår inte att du ska låta ditt barn genomlida extraundervisningen för att statuera exempel på hur världen borde vara.

Det finns ett annat skäl till att jag tar upp detta, nämligen vad budskapet blir till ditt barn om ni föreslår att hen ska hoppa av. Problemet är om det förstärker uppfattningen att det är fult och pinsamt att behöva öva mer. Ju mer ett barn har en sådan föreställning, desto större risk att det undviker utmaningar och berövas möjligheter att lära. Forskare har också pekat ut förmågan att be om hjälp som en viktig del i elevers lärande.

Frågan är också vad som är bäst för självförtroendet i längden. Att känna sig utpekad och utanför är förstås negativt, men ett sunt självförtroende kräver att man har en realistisk bild av sina förmågor och färdigheter. Att kunna se och -erkänna när man behöver öva på något och att ha rimliga förväntningar på sin prestation. Förutom att det bidrar till ett stabilt självförtroende är denna förmåga också avgörande för framgång i skolarbetet.

Argumenten mot att hoppa av extraundervisningen hopar sig. Är din (och min) instinkt alltså fel? Det behöver den inte vara, eftersom det är ert barns upplevelse som räknas. Det kanske känns så jobbigt att vara den enda i klassen som behöver resurs att det inte alls vägs upp av eventuella nackdelar med att hoppa av.

Min huvudpoäng är därför: Om ni väljer att låta ert barn hoppa av, tänk på vad ni förmedlar. Undvik att hen uppfattar det som ett bevis på att hen inte alls behöver hjälpen och visst kan lika mycket som alla andra. Prata konkret om vad hen behöver öva på och hur ni kan göra

det hemma. Jag tror att ni har goda förutsättningar att lyckas med det, med tanke på att ni redan ger extra hjälp på hemmaplan.

Jag uttryckte tidigare hur elever i skolan egentligen borde få känna när de behöver mer hjälp, men varför ödsla kraft på att drömma om en sådan utopi? Även om skolor kan bli bättre på att organisera extra-undervisning så att risken för stigmatisering minskar, kommer väl enskilda barn ändå alltid att känna sig utpekade?

Jag vill avsluta med vad jag tycker att skolan borde göra. I Finland får mer än var fjärde elev extraundervisning någon gång i grundskolan, de flesta under de tidiga skolåren. Finska barn som behöver mer hjälp behöver därför inte känna sig särskilt utpekade. I Sverige är det däremot mer sällsynt med extra stöd till elever och de flesta insatserna kommer i de högre årskurserna, när det kan vara för sent. Ibland vill man flytta till Finland.

Martin Forster"

Referenser till forskning som nämns i svaret finns på: www.forster.se/referenser160201 "

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016;

" Kraftigt försenad utbyggnad av vården väcker stark oro

Utbyggnaden av vården på de mindre sjukhusen är försenad i flera år, skriver landstingsrevisorerna i en kritisk rapport. Och det kan få betydelse när delar av vården ska flytta från storsjukhusen, bland annat från Karolinska i Solna.

I slutet av 2016 ska de första patienterna ta plats på Nya Karolinska i Solna. När det högspecialiserade sjukhuset är inflyttningsklart ska samtidigt delar av vården flytta ut till mindre sjukhus, som en del av ett större pussel där mer specialistvård ska utlokaliseras från akutsjukvården och utföras närmare patienten på mindre sjukhus och i primärvården. Sollentuna, Dalens och Sabbatsbergs sjukhus har pekats ut som specialistcentrum.

Men utbyggnadsplanerna på de mindre sjukhusen är inte i fas, och har dessutom överskridit de beräknade kostnaderna, skriver landstingsrevisorerna.

Det innebär bland annat att planerna på att bygga om Sabbatsbergs sjukhus och Dalens sjukhus, som skulle ha varit klara 2015–2016, nu ligger på is. Merparten av de totalt åtta mindre sjukhusen är inte heller klara.

– Det här är en gigantisk förändrings-process, och då händer det saker. En är att vi har fått bekymmer som revisorerna skriver, och på Sabbatsberg och Dalens sjukhus får vi inte till lokalerna som vi vill. Det blir för dyrt, säger Henrik Gaunitz, ekonomidirektör och

planerings-direktör för framtidens hälso- och sjukvård vid Stockholms läns landsting.

Han pekar på att kurvorna visar åt rätt håll, där antalet vårddagar som utfördes utanför akutsjukhusen blev 100 000 fler mellan 2011–2015, medan antalet vårddagar på akutsjukhusen minskade från 950 000 till 900 000.

– Man måste ha klart för sig att vård utanför NKS inte bara behöver vara på våra mindre sjukhus. Det finns ju privata vårdgivare, till exempel på Stockholms sjukhem som öppnat 47 nya vårdplatser, och när vi ser på volymen producerad vård utan-för sjukhusen så ökar den kraftigt.

Han understryker att utbyggnaden av övriga akutsjukhus, bland annat Danderyds sjukhus, Södersjukhuset och S:t Görans sjukhus, är en minst lika viktig del av pusslet.

Enligt revisorerna finns det en konflikt mellan planerna på att dels styra vård till de mindre sjukhusen, dels att bygga ut vården genom vårdval – då det är svårt att styra vården till en geografisk plats. I arbetet för att flytta ut vård från akutsjukhusen fram till 2020 finns det i nuläget planer för mindre sjukhus i norra och nordvästra delen av länet. I den sydvästra finns det ett tomrum.

– Planeringen styrs för mycket av ideologi. Risken är att man genom vårdval slår sönder vårdkedjor och fragmentiserar vården för mycket. Vi är också bekymrade över den här snedfördelningen mellan norr och söder. Om man inte får bra tillgång till vård över hela länet kommer folk att fortsätta åka till akuten och tvingas vänta i åtta-tio timmar, säger Erika Ullberg (S), oppositionslandstingsråd.

Men Henrik Gaunitz anser att tyngdpunkten mot norr och nordväst är naturlig när den första utflyttningen sker.

– När Nya Karolinska öppnar i Solna så kommer många patienter inte längre kunna gå dit, utan måste söka vård på andra ställen. Om vi inte möter upp det patientflödet får vi stora problem.

Sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L) är inte orolig. Hon pekar på att bland annat Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge och Södertälje sjukhus byggs ut, och att flera vårdval är på gång.

– Om det visar sig att inte vård-valet fyller ut behovet så kan vi själva ge landstinget i uppdrag att utföra specialistvård, säger Anna Starbrink.

Anna Gustafsson anna.gustafsson@dn.se “

“**Fakta. Mer vård utanför storsjukhusen**

I slutet av 2016 öppnar sjukhuset Nya Karolinska i Solna för de första patienterna. Det nya sjukhuset beräknas kosta 22,8 miljarder kronor. Samtidigt ska Stockholmsvården organiseras om för 28 miljarder kronor, vilket framför allt går till investeringar i ny- och ombyggnationer på länets sjukhus.

Inriktningen är att mer vård sker utanför storsjukhusen, och planen är att bygga ut sjukhusen Handen, Sabbatsberg, Bromma, Dalen, Löwenströmska, Jakobsberg, Sollen-tuna och Nacka med specialistsjukvård närmare patienten. Till att börja med utsågs Sollen-tuna, Dalens och Sabbatsbergs sjukhus till specialistcentrum. DN “

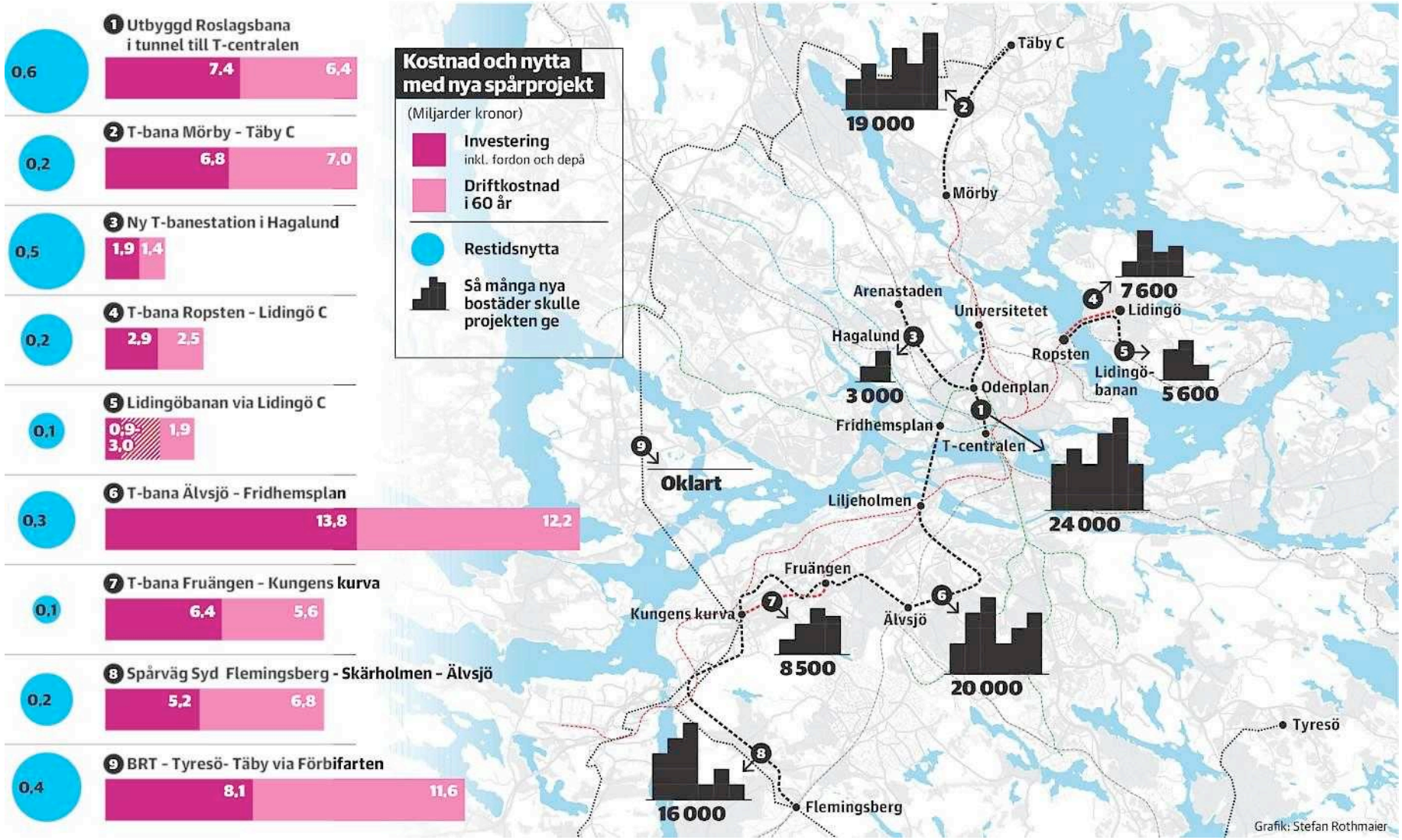
Kostnad och nytta med nya spårprojekt
(Miljarder kronor)
Investering
inkl. fordon och depå
Driftkostnad i 60 år
Restidsnytta
Så många nya bostäder skulle projekten ge
1 Utbyggd Roslagsbana i tunnel till T-centralen
0,6
7,4
6,4
2 T-bana Mörby - Täby C
0,2
6,8
7,0
3 Ny T-banestation i Hagalund
0,5
1,9
1,4
4 T-bana Ropsten - Lidingö C
0,2
2,9
2,5
5 Lidingöbanan via Lidingö C
0,1
0,9-3,0
1,9
6 T-bana Älvsjö - Fridhemsplan
0,3
13,8
12,2
7 T-bana Fruängen - Kungens kurva
0,1
6,4
5,6
8 Spårväg Syd Flemingsberg - Skärholmen - Älvsjö
0,2
5,2
6,8
9 BRT - Tyresö- Täby via Förbifarten
0,4
8,1
11,6
Täby C
19 000
Mörby
Arenastaden
Universitetet
7 600
Lidingö
Hagalund
Ropsten
Lidingö-banan
5 600
3 000
Odenplan
Fridhemsplan
T-centralen
Oklart
Liljeholmen
24 000
Fruängen
Kungens kurva
Älvsjö
8 500
20 000
Tyresö
16 000
Flemingsberg
Grafik: Stefan Rothmaier

DN MÅNDAG 1 FEBRUARI 2016:

“ Spårsatsningarna som landstinget tror mest på

Snart startar nästa förhandlingsrunda om ny kollektivtrafik i Stockholm. Landstinget har räknat på många förslag – men bara ett av dem får bra siffror gällande både restidsvinster och möjligheter att bygga nya bostäder.

Nästa steg i Sverigeförhandlingarna startar på allvar i dag, måndag – och i nästa vecka kommer budet om regionala satsningar i storstäderna. DN har tidigare berättat om den önskelista som landstinget och kommunerna har. Ledande politiker är måna om att slå fast att det fortfarande är den digra bruttolistan som gäller och att staten ska spela nästa kort. Så mycket pengar som möjligt i statens påse är det allmänna önskemålet.

Samtidigt har landstingets trafikexperter jobbat länge med att fördjupa analyserna av olika trafiksatsningar. De som visas i grafiken ovan har valts ut och i dokument som DN tagit del av pekas fyra ut som de som regionen tror mest på i förhandlingarna; en ny tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö, Roslagsbanan förlängd i tunnel till T-centralen, tunnelbanan förlängd till Lidingö Centrum och Spårväg syd.

Analysresultaten visar att bara ett av projekten – Roslagsbanan till T-centralen – ligger i topp både i restidsnytta och i hur många bostäder som kan byggas per miljard. Spårväg syd och tunnelbana till Lidingö ger begränsad restidsnytta men mycket bostäder, medan tunnelbanesatsningen Fridhemsplan–Älvsjö ger hygglig restidsnytta, men få bostäder.

De fyra utvalda projekten handlar lika mycket om politik som om siffror. Nästan alla partier älskar en tunnelbana under Mälaren väster om Stockholm. Roslagsbanan till T-centralen skulle stryka ett streck över tunnelbana till Täby och är ett politiskt infekterat ämne. Att dra en tunnelbana till Lidingö centrum kan göra att politiker med spårvägsskräck slipper se Spårväg City förlängd. Spårväg syd är också politiskt omtvistad.

I torsdags berättade DN att landstingets experter som sista projekt analyserat Stockholmsbågen – det vill säga tät busstrafik med långa bussar i en båge från Tyresö, Haninge och Flemings-berg till Kista och Täby via Förbifart Stockholms tunnlar. Det skulle bli en investering på drygt 8 miljarder. För den här trafiksatsningen finns ännu inte några beräkningar över hur många nya bostäder den skulle ge, men den visar på restidsnytta som är bättre än för de flesta andra satsningar som föreslagits. Trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M) och oppositionslandstingsrådet Erika Ullberg (S) har olika uppfattningar om analysen av Stockholmsbågen.

– Den visar att det blir väldigt dyrt, säger Kristoffer Tamsons.

– Superbussarna ger mycket stora restidsnyttor. Stockholmsbågen ger nya effektiva tvärförbindelser och minskar biltrafiken i Förbifarten. Alla som var med om pendeltågskaoset i torsdags välkomnar nog en alternativ nord-sydlig förbindelse, säger Erika Ullberg.

Hon betonar att det inte finns någon prestige i om superbussarna ska ingå i Sverigeförhandlingen eller inte. Huvudsaken är att det kommer en satsning.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se”

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Hjälpa utan att stjälpa

Vilken kommunal service ska Stockholms stad erbjuda fattiga EU-migranter? Det rödgrönrosa styrets svar har varit av en brokig art. Vänsterpartiets företrädare vill att staden erbjuder längre vistelser på härbärgen. Fi har tagit ett maximalistiskt initiativ: Partiet kräver alternativa boplatser, skola och förskola för tiggarnas barn.

Socialdemokraterna säger dock nej, och i förra veckan strandade förhandlingarna i stadshuset. Allianspartierna kallades in för att spika en blocköverskridande handlingsplan.

Stockholmspolitikerna bör följa de råd som utfärdades på måndagen av regeringens samordnare för utsatta EU-medborgare, Martin Valfridsson. Hans slutrapport ger kloka svar på de inte alldeles enkla frågorna om vad kommunerna kan och bör göra.

Först bör det slås fast: Utländska medborgare får inte lämnas att hungra eller frysa ihjäl på gatan. Barmhärtighet måste visas människor i nöd. Socialtjänsten har en plikt, enligt lagen, att sörja för alla som vistas inom kommunens gränser.

Utan tvekan måste kommunerna alltså erbjuda ett basalt skyddsnät. På de flesta orter betyder det kortvarigt boende, ett enkelt mål mat och en biljett till hemorten. Vad mer kan man begära av myndigheterna?

Enligt organisationen Civil Rights Defenders bör EU-migranterna också erbjudas socialt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder och skola – precis som andra invånare på orten. Unicef har instämt om rätten till utbildning.

Martin Valfridssons utredning tillbakavisar dock resonemanget. Sverige har inga sådana generella skyldigheter.

EU-domstolen har till exempel gett tyska myndigheter rätt att neka en rumänsk kvinna ”grundgarantin”, ett slags socialbidrag. Svenska institutet för Europapolitiska studier, Sieps, konstaterar i en genomgång av aktuella domar att rätten till sociala förmåner inom EU är begränsad. Tanken har aldrig varit att den ska vara oinskränkt.

En juridisk knäckfråga gäller tiggarnas så kallade uppehållsrätt. Den fria rörligheten i Europa ger alla chans att söka lyckan utomlands, men den villkorslösa rätten att vistas i ett annat EU-land gäller bara i tre månader.

Tillträde till välfärdsstaten ges sedan i den mån man kan försörja sig själv, säger huvudregeln inom unionen. Det vore dumdristigt av svenska lokalpolitiker att försöka rubba denna ordning.

Enligt Martin Valfridssons rapport har mellan 70 och 100 barn rest med sina föräldrar. Problemet är alltså ganska ovanligt, men extra komplicerat. Vad ska kommunens handläggare ge föräldrarna för besked när de upptäcker medföljande barn?

Skolplikten gäller i princip, liksom barns rätt till en dräglig tillvaro – och myndigheterna måste använda svensk måttstock när de prövar ärendet. Regeringens samordnare beskriver osäkerheten och en rad praktiska problem.

Ett tält eller en husvagn kan ju duga som tak över huvudet under sommaren. Men ett barn kan knappast tillåtas bo utomhus i nordisk vinterkyla. Inte heller är ett härbärge någon uthärdlig lösning. I ett fåtal fall har minderåriga omhändertagits av socialtjänsten.

Hjälporganisationen Hjärta till hjärta har dessutom slagit larm om att barn tas ur skolan i Rumänien för att följa med till Sverige. Den som uppmuntrar EU-migranterna att ta med sina barn riskerar alltså att göra dem en björntjänst.

Kommunpolitikernas mål borde vara att minderåriga ska fortsätta sin utbildning hemma.

Dilemmat med boplatserna är också omöjligt att trolla bort. Vräkningar är oundvikliga. Mikael Valfridssons rekommendation är att kommunerna och polisen agerar snabbare mot illegala bosättningar. Att se mellan fingrarna leder till desto större bekymmer senare. De rättsliga turerna kring lägret i Sorgenfri i Malmö är ett avskräckande exempel.

Borde kommunerna erbjuda alternativa uppställningsplatser? Dessvärre är det svårt att se framgångsfaktorn i den modellen. Regeringens samordnare har poängterat att principen om likabehandling måste gälla. Politikerna kan inte uppföra en campingplats för en utvald skara gäster. Dessutom skapas nya bryderier: Ska kommunen sanktionera framväxten av kåkstäder?

Karin Gustafson, socialdemokratisk ledamot i Stockholms stad, har nyktert konstaterat: ”Kommunernas möjlighet att förändra situationen för den här gruppen är begränsad” (DN 27/1).

De lokala insatserna måste bygga på den insikten.

DN 2/2 2016 “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Illusoriska löften om suveränitet

Storbritannien borde driva på för frihandelsavtalet med USA och för en gemensam energipolitik som stärker säkerheten. I stället riskerar 2016 bli året när britterna lämnar EU.

En grå och regntung dag i London i början av 2016 är det svårt att finna något skäl till optimism. Solen går fortfarande upp på morgonen. Någon gång slutar det väl att regna. Mina barnbarn kommer med en stråle sol. De älskar ”Star Wars” och lyckas nästan övertyga mig om att de goda vinner till slut.

Tidningsrubrikerna är bra på att skingra sådana drömmar. Med Kinas och Brasiliens dystra ekonomiska utsikter löper världsekonomin risk att plana ut – eller värre ändå. Västasien är i gungning och Saudiarabien och Iran visar inga tecken på att de är beredda att samarbeta för att dämpa fiendskapen mellan sunni och shia. Migranter strömmar i tusental till Europas sköra gränser. Nordkorea påstår sig bygga ett större och bättre kärnvapen.

Den goda nyheten från FN:s klimatkonferens i Paris har begravts i en lavin av geopolitisk förstämning. Och värre kan det bli under 2016.

I Storbritannien, där det troligen före årets slut blir en folkomröstning om fortsatt medlemskap i EU, kan läget bli mycket värre. Röstar britterna, lurade av lögnaktighet och fantasier, för att lämna EU spräcker folkomröstningen – ett sätt att blidka de allt fler EU-motstån-

darna i Torypartiet – premiär-minister Camerons regering och gör Storbritannien obotlig skada.

Jag tror inte att det går så. Men inte heller skulle jag ha trott för några år sedan, eller ens för några månader sedan, att det republikanska partiet i USA skulle välja mellan Donald Trump och Ted Cruz som sin presidentkandidat. Den populistiska dårskapen kan uppenbarligen-urholka sunda förnuftet.

En röst mot EU-medlemskap, särskilt i en farlig internationell miljö, strider i högsta grad mot sunda förnuftet. Det är föga troligt att Storbritannien kan förhandla fram gynnsamma villkor för att sälja sina varor i EU, eftersom den inre marknaden är mycket viktigare för brittiska exportörer än den brittiska marknaden är för europeiska företag.

De som säger att vi skulle gynna våra egna kommersiella intressen, liksom Norge och Schweiz, om vi lämnade EU håller tyst med att dessa länder måste godta reglerna för EU:s inre marknad för att få komma in på den, regler som de inte har varit med om att införa. I början kallade norrmännen det för en ”faxdemokrati”: instruktioner från Bryssel singlade in i regeringsbyggnaderna i Oslo och skulle tillämpas utan pardon. Detta är vad brittiska euroskeptiker märkligt nog kallar ”suveränitet”.

Suveränitet har alltid varit ett svårfångat begrepp och är långt ifrån något absolut tillstånd. Hur suveränt är Storbritannien som nettoimportör av energi, när en stor del av dess framtida tillförsel kommer att ske från kärnkraftverk i franska och kinesiska händer? Hur suveränt är ett land när hedgefonder och obligationsmäklare sänker dess kreditbetyg? Och vad hjälper suveränitet när vi står inför miljöhot som kan motverkas enbart genom internationellt samarbete?

Idén att fatta alla beslut unilateralt är tilltalande, men den är helt enkelt inte trovärdig i dagens integrerade värld. Inte ens som världens femte största ekonomi skulle Storbritannien ha lätt att förhandla fram gynnsamma handelsavtal med jättar som USA, Japan och Kina.

Om britterna bestämmer sig för att gå ur EU kommer de stora investerarna förmodligen att skyndsamt lämna landet. Vid slutet av detta år kan industriföretagen mycket väl börja räkna på hur många fabriker de bör flytta till kontinenten. Och i januari 2017, då Storbritannien spotskt har vänt EU ryggen, kanske de står där och försöker förhandla fram nya politiska och ekonomiska relationer med EU:s övriga 27 medlemmar, under en ny premiär-minister och regering. I mina ögon är det rena ödeläggelsen.

Det är förstås möjligt att inget av detta händer. Väljarna kan stanna kvar som medborgare i den verkliga världen, så som våra närmaste vänner och allierade, från USA till Japan, råder oss att göra.

Efter en sådan valutgång kan vi börja snygga till vårt anseende i EU, som vi har solkat ordentligt genom att ständigt vara den gnälliga, halvhjärtade medlemmen av klubben. Även om någon annan medlemsstat håller med oss kanske den håller inne med det för att inte fläckas av vårt giftiga varumärke.

Vi motarbetar inte alls våra egna intressen om vi röstar för att bli kvar. Men vi måste klargöra att vi vill följa en dagordning som också passar

andra. Då är vi konstruktiva i stället för att alltid kritisera allting från kulisserna.

I denna anda borde Storbritannien gå i spetsen för arbetet med att fullborda den inre marknaden. Vi borde vara förtruppen i kampanjen för att få handels- och investeringsavtalet med USA till stånd. Vi borde trycka på för en energipolitik i EU som förstärker vår säkerhet. Vi borde vara spjutspetsen i en europeisk strategi som tar itu med de allvarliga hoten mot våra grannar och även mot länderna i Västasien och Nordafrika.

Om vi fortfarande sysslar med allt detta vid slutet av 2016 har en del god vilja vuxit fram under ett år som ser ut att komma med många dåliga nyheter.

Chris Patten före detta EU-kommissionär och Storbritanniens siste guvernör i Hongkong.

Översättning: Margareta Eklöf "

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

"Omänskligt att avvisa asylsökande till Ungern"

"Olämpligt mottagarland. Varför envisas Migrationsverket med överföringsbeslut av asylsökande till Ungern? Juridiskt sett följer Sverige Dublinförordningen, men flera av de länder och institutioner där förordningen gäller har stoppat överföringar till Ungern. Dit hör Norge, Danmark och Nederländerna, skriver tio debattörer.

Det svenska Migrationsverkets behandling av Dublinförordningen är uppseendeväckande vad Ungern beträffar. Sverige är i full färd med att skicka tillbaka asylsökande i Sverige till Ungern – trots det landets grundmurat dåliga rykte som asylland. Juridiskt sett följer Sverige Dublinförordningen, men flera av de länder och institutioner där Dublinförordningen gäller har faktiskt stoppat överföringar till Ungern. Dit hör Norge, Danmark och Nederländerna.

Migrationsverket följer inte denna praxis. Enkom under förra året beslöt verket att överföra 1129 asylsökande till Ungern som EU:s första asylland. 139 överföringar verkställdes och 438 överlämnades till polisen för verkställighet. Det tyder på stor avvikelseprocent, vilket inte är underligt med tanke på den ungerska regeringens behandling av flyktingar.

Ungern är ett EU-land som asylsökande skyr som pesten. Där erbjuder man ingen asylmottagning i vår mening, utan det handlar snarast om fängelseliknande villkor. Ett sådant detention centre är den bunkerliknande anstalten i Debrecen, som asylsökande i Sverige redan stiftat omild bekantskap med under sin äventyrliga färd mot norr.

Därför strömmade flyktingströmmen vidare innan stängslet mot söder upprättades. Men trots att premiärminister Orbán flera gånger uttalat sig mot att Ungern ska ta hand om asylsökande, har många av dem lämnat fingeravtryck och skrivit på asylansökan där som kommande till det första mottagarlandet inom EU. Det har hänt att de gjort detta under hot och tvång av ungerska gränspolisen. Dessa underskrifter vittnar knappast om vad flyktingen verkligen ville.

Enligt artikel 3:2 i Dublinförordningen kan inte en asylsökande överföras till en annan medlemsstat om ”det finns välgrundade skäl att anta att det finns systematiska brister i asylförfarandet och mottagningsvillkoren i denna stat”. Vad som menas med systematiska brister är att det ”finns risk för omänsklig eller förnedrande behandling i den mening som avses i artikel 4 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna”. Men Migrationsverket ”finner inte att det framkommit välgrundade skäl att anta att det föreligger systematiska brister i asylförfarandet och mottagningsvillkoren i Ungern”.

Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter gör en helt annan bedömning. Han underkänner Ungern som mottagarland för asylsökande, då han menar att landet inte svarar upp mot förpliktelserna om mänskliga rättigheter. I en rapport den 17 december till Europadomstolen, baserad på hans personliga besök i Ungern i november, skriver han att ”en avsevärd andel av de som överförts till Ungern enligt Dublin III förordningen kvarhölls i asylförvaringscentra – där en restriktiv förvarsordning tillämpas – utan möjlighet till effektiva utvägar ur ett dylikt förvar”. Han konstaterar att ”ett antal brådstörtade åtgärder som tagits under de senaste månaderna har gjort att tillgången till internationellt skydd blivit utomordentligt svår och på ett orättmätigt sätt kriminaliserat immigranter och asylsökande.”

Tidigare har en rad internationella organisationer som Human Rights Watch, ECRE (European Committee on Refugees and Exiles) och Amnesty riktat kritik gentemot Ungern som asylmottagarland. Enligt ungerska Helsingforskommittén är fängelseliknande förvar av asylsökande i särskilda läger ”en inte ovanlig metod” i landet. ”Alternativ till asylförvar som finns omnämnda i ungersk lag tillämpas endast i undantagsfall”, skriver kommittén. Bland dem som står på Migrationsverkets lista återfinns familjer.

Europarådets kommissionär kritiserar särskilt Ungern för att besluten är i avsaknad av ”individuella bedömningar med hänsyn till laglighet och rimligheten i förvartagandet”. Och de beaktar inte ”individuella omständigheter (inklusive sårbarheter) hos den berörda personen”. Kommissionären exemplifierar: ”Frånvaron av ett tillförlitligt system för att identifiera sårbara asylsökande, som offer för tortyr ... eller personer som lider av posttraumatiska stressproblem ... ansågs vara särdeles bekymmersamt.”

Enligt ungerska Helsingforskommittén är förvaren ”illa rustade för att ta emot sårbara förvartagna; sårbarheter är inte ordentligt utvärderade”. Den ungerska organisationen Menedék, som tillvaratar flyktingars rättigheter, menar att risken för asylförvar kan innebära, att adekvata betingelser för behandling av en torterad person inte kan garanteras.

Till skillnad från i Sverige, där Röda korset driver flera behandlingscentra, finns alltså inga sådana möjligheter i Ungern. Det bådar illa för en afghan som utsatts för långvarig tortyr av en grupp talibaner i början av 2000-talet och har fortsatt fysiska och psykiska sviter av det. Afghanen är en bland dem som Migrationsverket vill överföra till Ungern.

Flera länder har som sagt tagit intryck av kritiken. Den norska utlänningsnämnden har enhälligt fastslagit att överföringar till Ungern strider mot Norges utlänningslag. Danmark, som inte precis gjort sig

känt som ett flyktingvänligt land, stoppade i höstas tills vidare all överföring till Ungern av sina asylsökande på grund av mottagningsförhållandena i Ungern. Samma sak gäller Nederländerna, där Raad van State (ungefär högsta förvaltningsdomstolen) hejdade alla överföringar till Ungern i slutet av november. Till skillnad från Migrationsverket anser rådet, att överföring till Ungern strider mot artiklarna 3, 5 och 13 I Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Raad van State visar belägg för att det finns åtskilliga brister i den ungerska asylproceduren vad gäller mottagningskapacitet, boendevillkor, förvar, tillgång till rättslig hjälp med mera.

En domstol i Düsseldorf ansåg att det finns systematiska fel i Ungerns asylsystem och risk för återföring till ett osäkert tredje land därifrån (till exempel Serbien). En administrativ domstol i Luxemburg stoppade en transport till Ungern, då den ansåg att dess asylsystem hade ”systematiska brister” vilket strider mot artikel 4 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter. Samma resonemang för det schweiziska flyktingrådet.

Så varför envisas då svenska Migrationsverket med överföringsbeslut av asylsökande till Ungern? Det är ju helt uppenbart att Ungern inte lämpar sig som mottagarland.

Ulf Bjereld, professor i statsvetenskap, ordf. Socialdemokrater för tro och solidaritet
K-G Hammar, teolog och f d ärkebiskop
Bitte Hammargren, författare och Mellan-österna analytiker
Jan Hjärpe, professor emeritus i islamologi
Maria Küchen, kulturjournalist
Wanja Lundby-Wedin, f d LO-ordförande
Arne Ruth, publicist
Folke Schimanski, författare och journalist
Gudrun Schyman, partiledare Feministiskt initiativ
Sören Sommelius, författare och journalist

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Kraftig ökning av kostnader för säkerheten

Det blir allt trängre på Migrationsverkets boenden med fler fall av hot och misshandel som följd. Efter en höst då antalet boende har fördubblats ökar myndighetens kostnad för väktare kraftigt och uppgick under 2015 till 142 miljoner kronor.

– Om man bor trängre och under allt längre tider, med personer som man inte själv har valt, då behövs det ibland inte särskilt mycket för att bråk ska uppstå, säger Migrationsverkets säkerhetschef Monica Karum Bergvall.

Under natten till måndagen utbröt ett stort bråk på ett flyktingboende på Orust. Mellan 15 och 20 personer ska ha varit inblandade, och personalen upplevde att situationen var så uppjagad att de inte hade någon kontroll. I stället låste de in sig i boendets restaurang och ringde polisen. Flera polispatruller åkte till platsen och grep en man misstänkt för skadegörelse. Ingen ska ha skadats allvarligt, men polisen upprättade en anmälan om misshandel.

Händelsen är bara en i raden av uppmärksammade våldsincidenter på asylboenden den senaste tiden. Sedan oktober i fjol har polisen registrerat över 5 000 ärenden kopplade till flyktingsituationen, varav över 1 200 gäller bråk och hot, enligt Svenska Dagbladet.

För att försöka trygga säkerheten för boende och personal har Migrationsverkets tvingats anlita säkerhetsbolag i en helt ny omfattning.

– Vi har satt in väldigt mycket ordningsvakter och väktare på boenden där det varit stökigtoch där vi ser att polisen har en lång inställelsetid, säger Monica Karum Bergvall.

En sammanställning som myndigheten gjort för DN:s räkning visar att utgifterna ökat från nästan 52 miljoner kronor under 2014 till över 142 miljoner i fjol.

– Det är en kraftigt ökad kostnad, så är det. Men vi behöver ha de här personerna på plats så att de kan vidta åtgärder på en gång, innan polisen hunnit fram, fortsätter Monica Karum Bergvall.

Kostnadsexplosionen inträffade som en direkt följd av att trångboddheten på Migrationsverkets boende ökade under slutet av 2015. Den första september bodde drygt 50 000 personer på Migrationsverkets anläggningsboenden. Vid årsskiftet hade den siffran fördubblats.

Under hösten inträffade också flera bränder, som polisen misstänkte var anlagda, på planerade eller redan etablerade boenden.

Under kvartalet oktober till -december var kostnaden 99,2 miljoner kronor jämfört med 15,3 för kvartalet dessförinnan – en ökning med mer än sex gånger.

Monica Karum Bergwall räknar med att bevakningen kommer att ligga kvar på en hög nivå.

Den stora vinnaren är Securitas, som ansvarar för bevakningen på de absolut flesta av Migrationsverkets boenden. Bolaget har nyanställt 400–500 personer under hösten och vintern.

– Vi hade inte räknat med det, och det hade inte Migrationsverket heller. När det var som mest extremt tvingades vi tacka nej till en hel del uppdrag, och lägga allt fokus på att lösa Migrationsverkets behov, säger presstalesperson Ronny Fredriksson.

Situationen gick så långt att Securitas själva började hyra in konkurrerande bevakningsbolag. Enligt Ronny Fredriksson har läget stabiliserats något under januari, och situationen är inte längre lika akut.

– En utmaning är att blanda erfarna väktare med de vi nyss anställt. Dessutom är språkbiten alltid svår, men vi försöker pussla så gott det går.

Bevakningskostnaderna gäller enbart Migrationsverkets egna enheter, och omfattar inte bevakning av exempelvis privata asylboenden eller hvb-hem. Även dessa har varit utsatta för bränder, och det har skett flera uppmärksammade våldsdåd. Det hittills allvarligaste inträffade i förra veckan då en 22-årig kvinna dödades av en 15-åring på det hvb-hem i Mölndal där hon arbetade.

Fackförbundet ST organiserar många av Migrationsverkets anställda. -Huvudskyddsombudet Anna-Lena Hansson säger att riskerna för myndighetens anställda har ökat kraftigt.

– Det stora mottagandet har inneburit att vänte-tiderna blivit längre och att det bor fler människor på mindre yta. Då är det klart att oro och missnöje ökar, säger hon.

Enligt Anna-Lena Hansson är det ett problem att Migrationsverket på kort tid tvingats anställa väldigt många personer på kort tid.

– Vi har nästan fördubblat personalstyrkan. Då är det otroligt viktigt att de nyanställda utbildas i bemötande, hot och våld. Men vi har sett att det inte hinns med när trycket var som högst.

Lasse Wierup lasse.wierup@dn.se

Mikael Delin mikael.delin@dn.se “

“ Detta har hänt.

Under januari har minst 31 incidenter på asylboenden rapporterats i medier, visar DN:s genomgång. Det rör sig om allt från hot till ett misstänkt mord. Några av de allvarligaste händelserna:

9 januari, Torpshammar.

Flera allvarliga bråk utbryter på ett asylboende i Torpshammar, sex mil från Sundsvall. Upp till 15 personer ska ha varit inblandade i ett slagsmål med tillhyggen.

16 januari, Malmö.

Polispatruller skickas till ett asylboende på grund av ett pågående bråk. Väl på plats blir en av poliserna angripen av en man, som kan gripas direkt. Polisen klarar sig utan allvarliga skador.

23 januari, Tyringe.

Flera polispatruller rycker ut till ett asylboende där tre personer ska ha misshandlat en 24-årig man. Mannen uppger att han även hotats till livet. De tre misstänkta gärningsmännen grips på boendet.

25 januari 2016, Mölndal.

En 22-årig anställd -attackeras med kniv på ett hem för ensamkommande flyktingbarn, och avlider senare. En 15-årig pojke som bor på hemmet är häktad misstänkt för mord.

27 januari 2016, Emmaboda.

Personalen på ett hvb-hem låser in sig eftersom de känner sig hotade av en stor grupp personer på boendet. Enligt polisen är 19 personer misstänkta för våldsamt upplopp.

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

”Det råder mycket frustration på asylmottagningen”

DN i Kållered. En ung man tände eld på en soffa i samlingsrummet. Det snabba ingripandet av personalen på Migrationsverkets asylboende Sagåsen förhindrade en större eldsvåda. – Med tanke på vilket tryck vi haft är jag faktiskt förvånad över att vi inte haft fler incidenter, säger enhetschefen Anna Ahlberg.

Mahanned Batal står utanför dörren till hus 13 på asylmottagningen i Kållered söder om Göteborg. Det är på detta korttidsboende som han och hustrun Yasmin har sitt hem sedan 20 dagar tillbaka. I förra veckan satte en medboende eld på en soffa i husets samlingsrum. Batal säger att han aldrig hann bli rädd.

– Jag hörde hur brandlarmet gick. När jag kom in i rummet var personalen redan där och släckte branden, säger den 42-årige verkstadselektrikern från staden Idlib i nordvästra Syrien

Liksom räddningstjänsten hyllar han de anställdas snabba och rådiga insats, som också gjorde att alla boenden på området snabbt kunde evakueras.

Anna Ahlberg, enhetschef på Sagåsen, en anläggning som blir många asylsökandes första möte med det officiella Sverige, säger att branden i förra veckan är den allvarligaste incidenten hon upplevt. Hon menar att oroligheter och bråk ofta bottnar i missnöje med boendet och ovisshet kring framtiden.

– Det råder mycket frustration kring ledtider och det är klart att det inte är så lätt att bo tillsammans med hundratals andra, säger Ahlberg och

påpekar att det också finns personer som upplevt krig och är i dålig psykisk hälsa.

Sagåsen är ett av Migrationsverkets tre korttidsboenden i Göteborg och har cirka 150 platser. Under hösten och vintern upplevde anläggningen ett enormt tryck med ibland upp till 500 asylsökande per dag, vilket också skapade ett svårare säkerhetsläge. Ahlgren säger att det egentligen är märkligt att man inte hade fler incidenter med tanke på hur många människor som då fanns här.

I dag är de asylsökande betydligt färre, men vid DN:s besök är närvaron av säkerhetsvakter ändå påtaglig. Anläggningen bevakas dygnet runt av vaktbolaget Securitas. Gruppledaren Christian Galanthai Fekete säger, liksom Ahlberg, att det är viktigt för bolagets anställda att visa närvaro för att förebygga våldsamheter. Han menar att det finns ett tydligt samband mellan allt längre väntetider och ökade spänningar.

– Men jämför man till exempel med krogbranschen är det ju betydligt mindre oro här, säger han och tycker att det är viktigt att sätta den senaste tiden händelser i rätt perspektiv.

Galanthai Fekete säger att mordet i Mölndal redan påverkat vaktbolagets sätt att arbeta.

– Det är en oerhört tragisk händelse, som tvingar oss att göra nya riskbedömningar. Processen är inte klar ännu, men jag kan tänka mig att vi kommer att se över skyddet, till exempel när det gäller utrustning och hur många vakter vi behöver vara, säger han.

Mahanned Batal känner sig säker i Sverige. Det gjorde han inte i krigets Syrien. Efter en månads resa genom nio länder gläds han åt att han i november kunde återförenades med sin fru på svenska mark.

– Nu vill vi stanna i Sverige och bilda familj, säger han.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Polisen föreslås öka antalet avhysningar

Polisen måste bli hårdare och avhysa EU-migranter från platser där de bor illegalt. Det är en av slutsatserna i en färsk utredning.– Det finns inget alternativ. Svensk polis måste ta ett kliv fram i detta, säger utredaren Martin Valfridsson.

Martin Valfridsson har på regeringens uppdrag utrett hur samhället ska hantera utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige. I första hand rör det sig om tiggare med romsk bakgrund.

Valfridsson föreslår att länsstyrelserna i framtiden ska sköta samordningen kring de utsatta EU-medborgarna. Samtidigt pekar han på att polisen måste bli bättre på att upprätthålla lagen när det gäller illegala bosättningar. Polisen ska använda de lagar som redan finns för att avhysa människor som bosatt sig illegalt.

– Det är ett brott att olovligen bosätta sig på annans mark. Budskapet bör vara att man får komma till Sverige, men att man måste bo på ett lagligt sätt, säger Martin Valfridsson.

Han är också skeptisk till att kommuner ska upplåta särskild mark till bosättningar. Då uppstår andra problem, till exempel frågan om vem eller vilka som ska ha rätt att få del av kommunens mark.

En del i länsstyrelsernas uppdrag ska också bli att informera om vilka lagar som gäller i Sverige.

Martin Valfridsson vill inte förbjuda tiggeri men uppmanar tillsammans med den ansvariga ministern Åsa Regnér (S) människor att ge pengar till hjälporganisationer i stället för direkt till tiggare. Orsaken är att de bägge inte ser gatutiggeri som någon långsiktig lösning för utsatta människor.

Valfridsson pekar på att tiggeriet leder till att familjer ofta splittras genom att föräldrar lämnar sina barn i hemlandet medan de åker till Sverige och tigger. En del tar dock med sig barnen hit. Enligt Martin Valfridssons uppgifter finns det cirka 4 700 utsatta EU-medborgare i Sverige, varav 70–100 är barn.
– Jag tycker inte att vi ska uppmuntra den här gruppen att ta med barn till Sverige om man inte har en tillräckligt bra boendesituation, säger Martin Valfridsson.

Han anser också att barn till EU-migranter bara i undantagsfall ska erbjudas skolgång i Sverige.
– Jag tycker inte att vi generellt ska erbjuda skola till alla barn ur den här gruppen, säger han.

Stockholms socialborgarråd Åsa Lindhagen (MP) anser att frågan om utbildning är central:
– Enligt barnkonventionen har barn rätt att gå i skola, och som utredaren påpekar så har barn stått utanför skolsystemet år efter år. Jag anser att utbildning är den viktigaste åtgärden för den här gruppen. Barn har rätt att gå i skola, absolut, säger Åsa Lindhagen.

Hon säger att många av förslagen är i linje med hur Stockholms stad arbetar med utsatta EU-medborgare och välkomnar förslag om en större samordning mellan kommunerna.
– Jag tror att det vore mycket bra om vi kunde samordna vårt arbete med att stötta och hjälpa utsatta EU-medborgare mer över kommungränserna. I Stockholms stad arbetar vi redan med att se till att inga barn far illa. Vi har därför ett särskilt EU-team, bestående av socialsekreterare med hög språkkompetens som arbetar uppsökande, säger Åsa Lindhagen.

EU-teamets kontakter med utsatta EU-migranter har gett ökad kunskap, till exempel att omkring 90 procent av dem skulle vilja bo i hemlandet med sina barn, berättar Veronica Wolgast Karlberg, avdelningschef vid socialförvaltningen i Stockholm.
– Då blir det naturligt att fråga sig hur vi kan bistå hjälporganisationer som gör ett bra arbete i till exempel Rumänien.

Veronica Wolgast Karlberg anser att länsstyrelsernas samordningsansvar är viktigt för att alla ska behandlas likvärdigt:

– Inom kommuner och mellan kommuner. Det är märkligt att man kunnat få en typ av hjälp i en del av Sverige men inte i en annan. Och det har funnits en osäkerhet om vad kommunerna ska och får göra. Där blir nu juridiken tydlig, säger hon.

Utredarens förslag välkomnas också av den politiska oppositionen.

– Vi ställer oss bakom mycket av det som utredaren säger, om att svensk lag ska gälla var man än kommer ifrån. Från stadens sida

tycker vi att fler åtgärder ska sättas in, säger oppositionsborgarrådet Anna König Jerlmyr (M), som bland annat vill att kommunen ska anställa lokala ordningsvakter för att bistå polisen vid avhysningar.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se
Anna Gustafsson anna.gustafsson@dn.se
Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “
“Fakta.

Regeringens utredare föreslår att länsstyrelserna får i uppdrag att samordna arbetet med utsatta EU-medborgare.

Enligt förslaget bör varje länsstyrelse skapa och underhålla en övergripande lägesbild, verka för gott samarbete mellan olika aktörer och ansvara för spridning av kunskap.

Länsstyrelsen i Stockholm ska enligt förlaget ges ett mer övergripande uppdrag för att samla de regionala intrycken till en nationell lägesbild. “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Globalisering gör gamla problem nya

Analys. Det var länge sedan Sverige behövde hantera tiggare och gatubarn. Nu gör globaliseringen att partier och myndigheter tvingas skapa nya system. Regeringens utredare förespråkar hårda tag mot tiggeriet.

Tiggare och föräldralösa barn i svenska städer träffades fram till för några år sedan på i romaner och historieböcker. August Strindberg gav en svidande beskrivning av välbärgades allmosor och fattigas utsatthet i Vita bergen i Stockholm i ”Röda rummet”, som kom ut 1879.

Sedan gick Sverige från att vara ett av Europas fattigaste länder till att bli en rik välfärdsstat. Fattiga fick rättigheter, tiggeriförbudet avskaffades, barnhemmen lades ned.

På andra håll i världen finns den djupa fattigdomen kvar. Men globaliseringen ger fattiga människor större möjligheter att migrera. Mobiltelefoner och internet gör att de vet att det finns bättre samhällen, och hur man tar sig dit.

Det gör att Sverige åter står inför de vägval man hade för 100–150 år sedan. Den här gången gäller inte frågan arbetare i Vita bergen eller andra svenska medborgare.

”Samhället togs lite på sängen”, beskrev regeringens samordnare mot tiggeri, Martin Valfridsson, osäkerheten och olikheten i hur utsatta EU-medborgare som tigger hanteras.

Regering och opposition har tagits på sängen också när det gäller de drygt 35 000 ensamkommande barn som sökte asyl här under förra

året, även om deras situation är annorlunda än tiggarnas. Socialtjänsten har svårt att räcka till. Här väntar nya politiska diskussioner och beslut.

När det gäller tiggarna förespråkar den före detta moderate statssekreteraren Martin Valfridsson en ganska tuff linje: Tiggare ska inte få slå upp tältläger på annans mark. Han avråder människor från att ge pengar i muggarna och rekommenderar i stället bidrag till hjälporganisationer. Han rekommenderar att tiggarnas barn i normalfallet inte ska erbjudas skola.

Det regeringens socialdemokratiska statsråd hittills sagt tyder på att de är på Martin Valfridssons linje. Den ansvariga ministern Åsa Regnér säger att det är effektivare att ge pengar till hjälporganisationer än att ge dem till tiggarna direkt. Regeringen har tillsatt en utredning om att lättare kunna avhysa personer som slår läger på någon annans mark.

Budskapet från Åsa Regnér är att tiggarna ska åka hem. Det är en annan politik än den som till exempel förs i Gent i Belgien, där ambitionen är att integrera tiggarna i samhället och att erbjuda deras barn skola.

Det är en sorts signalpolitik att säga att det bästa sättet att hjälpa tiggare inte är att ge dem pengar, att de inte vet sitt eget bästa. Blir tiggeriet mindre lönsamt kommer färre hit. Likaså när polisen ingriper mot tältlägren.

Regeringen kommer att fortsätta kritiseras av SD och vissa moderater, som vill gå ännu längre. Den får också kritik från vänster. Men frågan är om de bägge regeringspartierna är överens sinsemellan. MP gillar sällan hårda tag.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se Politisk kommentator “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Inte aktuellt för M att slopa ränteavdragen

Moderaterna tar strid för ränteavdragen på bolån. Ett avskaffande av ränteavdragen skulle slå hårt mot hushållen, enligt M. – Det vill vi inte medverka till, säger partiledaren Anna Kinberg Batra.

På måndagen samlades rege-ringspartierna och oppositionen till ett första möte om bostadssituationen. Målet är att nå en blocköverskridande överenskommelse med långsiktiga spelregler för bostadsmarknaden. På förhandlingsbordet ligger bland annat en översyn av skattereglerna för bomarknaden och frågor som ska främja ökat bostadsbyggande.

Flera partier har lyft frågan om att fasa ut ränteavdragen på bolån. I regeringen har Miljöpartiet öppet argumenterat för en sänkning av ränteavdragen medan Socialdemokraterna har sagt sig villiga att diskutera frågan. Samtidigt har tre av allianspartierna efterlyst en översyn av ränteavdragen.

Men Moderaterna säger nej till en sådan förändring. Enligt M skulle slopade ränteavdrag leda till kraftiga åtstramningar för hushållen.

– Det vill inte vi medverka till. Särskilt inte när det blir ordentliga åtstramningar i de disponibla inkomsterna efter de skattehöjningar som nu träder i kraft, säger parti-ledaren Anna Kinberg Batra.

En rad ekonomer har varnat för att hushållens ökade skuldsättning innebär en risk för svensk ekonomi och att ränteavdraget är en bidragande orsak till det. Anna Kinberg Batra pekar på att det just införts amorteringskrav på nya bolån och att det är rimligt att avvakta vad det får för effekt på hushållens skuldsättning. Hon vill se åtgärder som gynnar byggandet av fler bostäder.

– Jag vill se mycket mer byggande men det får inte vara på barnfamiljernas bekostnad. Om det finns fler sätt att få tag på bostad borde det kunna påverka skuldsättningen på sikt, säger hon.

Moderaterna har låtit riksdagens utredningstjänst räkna på vad ett förändrat ränteavdrag skulle innebära för hushållen. Beräkningarna bygger på antaganden och visar att framför allt hushåll i storstäder riskerar att få kraftigt höjda månadskostnader.

– Om man fasar ut ränteavdragen sänder man samtidigt ut en signal till familjerna om att de kommer att få det sämre. Det innebär också stora risker för ekonomin att säga att ni ska gradvis få det lite sämre, säger Niklas Wykman, skattepolitisk talesperson (M).

Ränteavdragen kostar staten mångmiljardbelopp varje år och om räntorna stiger kommer konsekvenserna att bli ännu större utgifter för staten. Ränteavdragen beskrivs ibland som en tickande budgetbomb men Moderaterna anser ändå att det finns skäl att låta dem vara oförändrade.

– Det blir också ett samhällsproblem att försämra stora grupper av barnfamiljers ekonomi med flera tusen per månad. Om man stryper hushållsekonomin för breda grupper av barnfamiljer får det skadliga effekter som vi inte vill medverka till, säger Anna Kinberg Batra.

Efter måndagens inledande samtal om bostadspolitiken var alla inblandade överens om att diskussionerna förts i en konstruktiv anda. Några konkreta diskussioner om de olika förslagen förekom emellertid inte. Flera möten är planerade under våren.

– Vi behöver vidta åtgärder för att få upp bostadsbyggandet. Vi tror att det blir bättre om vi kan komma fram till breda lösningar, säger finansminister Magdalena Andersson (S).

Regeringen är öppen för att diskutera alla frågor utom fastighetskatten.

– Men vi ser inte att vi ska minska den samlade beskattningen på bostadssektorn, säger Magdalena Andersson.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

“Fakta. Så mycket får dras av

Ränteavdragen innebär att hushållen får dra av 30 procent för räntekostnader på belopp upp till 100 000 kronor.

När räntekostnaden överstiger 100 000 kronor får endast 21 procent av räntan dras av på den del av beloppet som överstiger 100 000 kronor. “

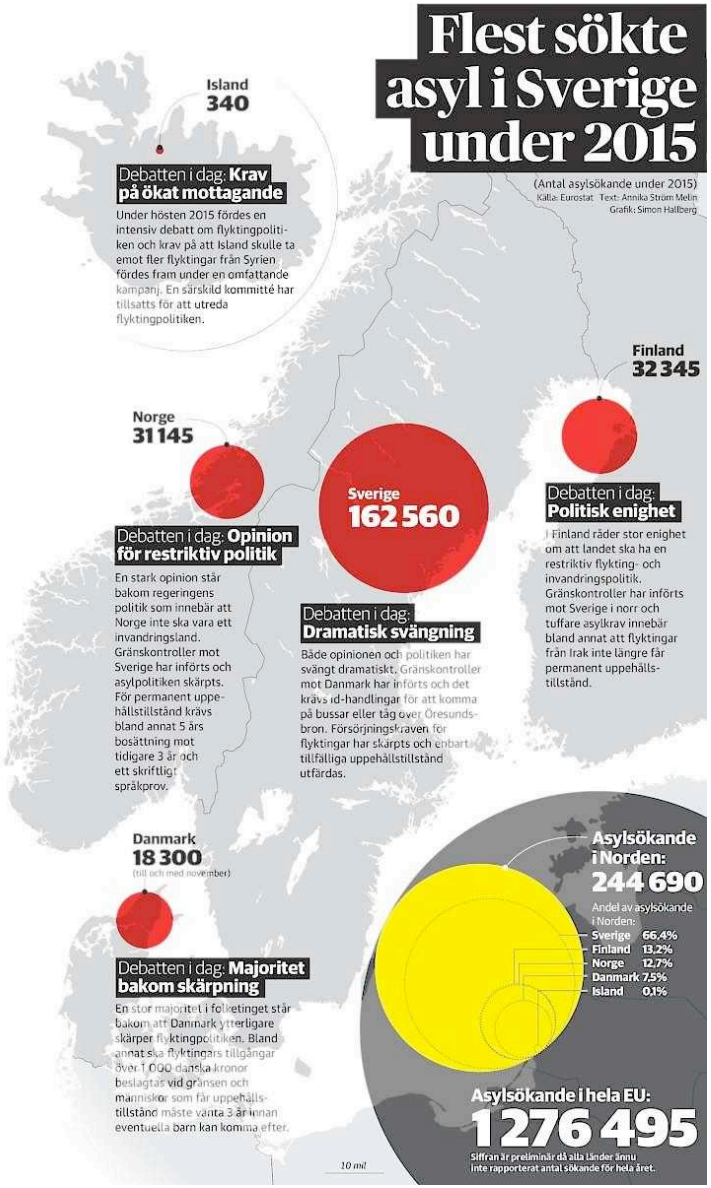

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Flyktingkrisen prövar nordiskt samarbete

Den nordiska fria rörligheten har varit självklar sedan 1950-talet, men när flyktingkrisen ledde till gränskontroller mellan flera av länderna blev det tyst. Frågan är om det kan bli något samarbete kring flyktingpolitiken. I morgon, onsdag, träffas de nordiska samordningsministrarna.

– Jag är jättebesviken, säger Sinikka Bohlin (S) som är ordförande för Föreningen Norden i Sverige.

Hon tycker att de nordiska staterna skulle ha kunnat göra mer tillsammans innan gränskontroller infördes mellan länderna i höstas och den mer än halvsekelgamla fria rörligheten i Norden därmed delvis försvann.

Flyktingkrisen kom plötsligt och länderna i Norden var inte förberedda på en folkvandring genom Europa, men Sinikka Bohlin trodde inte att den nationella reflexen skulle vara så stark.

– Länderna i Norden borde åtminstone ha satt sig ned tillsammans och funderat. I stället vidtog varje nation egna åtgärder och började anklaga varandra.

Har flyktingkrisen splittrat Norden?

– Ja, men det går förhoppningsvis att rätta till. Jag hoppas att nordiska

ministerrådet orkar det.

Sinikka Bohlin låter upprörd och berättar att hon känner sig personligt berörd av den pågående flyktingkrisen.

De scener som för närvarande utspelas i Europa känner hon på något sätt igen, även om hon inte har varit med om något liknande själv.

– Jag tänker på min egen mamma som evakuerades från Karelen 1940, när Sovjetunionen efter vinterkriget tog över den delen av Finland.

– Det var en fruktansvärt kall vinter, minus fyrtio grader, och mamma hade två små pojkar att ta hand om under flykten. Jag föddes efter kriget, men det som min mamma och mina halvbröder var med om satte sina spår, berättar Sinikka Bohlin.

Nu hoppas hon att Nordens länder ska försöka reparera skadan som skett och börja samarbeta för att möta flyktingkrisen.

En del sådana planer finns också. Finlands utrikesminister Timo Soini vill ha mer nordiskt samarbete om flyktingpolitiken och eventuellt ska ländernas statsministrar träffas för att tala om detta.

Datum för ett sådant statsministermöte är inte fastställt, men på onsdag den här veckan ska Finland, som är ordförande för Nordiska ministerrådet under det kommande halvåret, samla de nordiska ländernas samarbetsministrar.

På dagordningen står bland annat gränsbevakningen och flyktingkrisen. Värd för mötet är Finlands Anne Berner, Centerpartiet, och hon anser att de tillfälliga gränskontrollerna på sikt måste bort.

– Vi vill behålla den nordiska fria rörligheten och de nordiska värderingarna. Vi har alltid hjälpt varand-ra och stöttat varandra och vi kan inte nu sätta oss emot var-and-ra, hävdade Anna Berner i samband med en nordisk konferens förra veckan.

Men finns det gemensamma värderingar i Norden inom flyktingpolitiken? Hittills har de nordiska staterna valt mycket olika vägar.

I Finland och Norge är de starkt invandringskritiska partierna Sannfinländarna och Fremskrittspartiet med i ländernas regeringar.

I Danmark är Dansk folkeparti stödparti till regeringen, men i Sverige styr ett av Nordens mest invandringspositiva partier, Miljöpartiet, landet tillsammans med Socialdemokraterna.

– Ja, men skillnaderna mellan länderna i Europa är ännu större. Visst måste nordiskt samarbete fortfarande vara möjligt, anser Mats Hellström (S), tidigare bland annat EU-minister och engagerad förespråkare för nordiskt samarbete.

Mats Hellström påpekar att det nordiska samarbete som växte fram efter andra världskriget alltid har varit inriktat på att lösa praktiska problem.

Det var flera långtgående överenskommelser under 1950-talet som steg för steg tog bort gränshinder i Norden av olika slag. Sedan dess har medborgarna i de nordiska länderna haft rätt att bosätta sig och arbeta var de vill och dessutom att få socialt skydd där de bor.

Norden kan på så sätt ses som en föregångare till EU, där den fria rörligheten inte blev verklighet förrän på 1990-talet.

Till skillnad från de tvingande gemensamma lagar som binder samman EU bygger det nordiska samarbetet dessutom på konventioner och en strävan efter att de nationella lagarna ska likna varandra.

– Styrkan är att Norden alltid har haft ett pragmatiskt sätt att samarbeta. Med den erfarenheten och med de pragmatiska instrument som Norden har måste det vara fortsatt möjligt att hitta gemensamma lösningar, tycker Mats Hellström.

Han pekar till exempel på att danska och svenska poliser redan i dag kan patrullera i samma bil och att det finns en lång rad liknande möjligheter till gränsöverskridande nordiskt samarbete som borde kunna utnyttjas.

– Jag hoppas att regeringen arbetar för högtryck med detta, säger Mats Hellström.

Men i den politiska debatten har det hittills varit tyst. Att den nordiska fria rörligheten försvann i höstas, efter mer än ett halvt sekel, ledde det inte till särskilt högljudda protester.

Enstaka debattörer hävdar att Norden kan få en ny chans när EU-samarbetet skakar.

Författaren och historikern Gunnar Wetterberg hävdade till exempel nyligen i en artikel på DN Debatt att EU:s framtid är så oviss att det öppnas nya möjligheter för Norden, som enligt Wetterberg borde samlas kring frågor som rör invandring, försvar och arbetsmarknad.

Men Bengt Lindroth, journalist och författare och tidigare mångårig Nordenkorrespondent för Sveriges Radio, tror inte att det är realistiskt.

– Nej, jag är pessimist. Det är ett sorgligt faktum att Nordens röst inte längre hörs. I dag är det i huvudsak gamla uvar som jag som tror på nordiskt samarbete. Den unga generationen har svårt att förstå meningen med att just Nordens länder ska hålla ihop.

Om en månad utkommer Bengt Lindroth med boken ”Väljarnas hämnd, populism och nationalism i Norden” och det är delvis till följd av populistpartiernas framgång som han tror att det blir svårt att hitta gemensamma nordiska lösningar inom till exempel flyktingpolitiken.

– I den frågan har de nordiska länderna mycket olika uppfattning och det handlar om grundläggande skillnader. I Danmark heter det klart och tydligt att landet inte vill vara ett invandrarland och detsamma gäller i Norge och Finland. Sverige har däremot, i alla fall hittills, bejakat invandring.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

“Fakta. Nordiskt samarbete

1875
Skandinavisk myntunion bildas mellan Sverige, Danmark och Norge. Pågår formellt till 1924, men upphör i praktiken under första världskriget.

1905
Unionen mellan Sverige och Norge upplöses och Norge blir självständigt.

1919
Föreningen Norden bildas i Sverige, Danmark och Norge. Senare också i Finland (1924) och Island (1922).

1948
Sveriges utrikesminister Östen Undén föreslår en nordisk försvarsunion.

1951
Danmark och Norge går med i försvarsalliansen Nato.

1952
Nordiska rådet bildas av Danmark, Island, Norge och Sverige. Finland blir medlem 1955. Passfrihet införs mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge.

1954
Gemensam nordisk arbetsmarknad införs. Ger nordiska medborgare rätt att fritt arbeta och bosätta sig i annat nordiskt land. Föregångare till EU:s fria rörlighet.

1955
Nordisk konvention om social trygghet träder i kraft. Nordiska medborgare garanteras socialt skydd i vilket nordiskt land de än befinner sig.

1958
En nordisk passunion, föregångare till Schengen, upprättas. Island ansluts 1965.

1960
Frihandelsorganisationen Efta bildas. Sverige, Norge och Danmark går med. Finland blir associerad medlem 1961. Island full medlem 1970.

1968–1970
Förhandlingar om Nordek, tätare nordiskt ekonomiskt samarbete, misslyckas.

1971
Nordiska ministerrådet grundas.

1973
Danmark går med i EG, föregångare till EU.

1995
Sverige och Finland går med i EU.

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Zikaviruset måste tas på allvar

Analys. Att WHO kallar zikavirusinfektion ett internationellt nödläge är en ovanlig och kraftfull åtgärd av den internationella organisationen.

WHO valde på måndagen att förklara spridningen av zikavirusinfektion i Mellan- och Sydamerika ett internationellt nödläge. Men det är inte själva virusinfektionen i sig som ligger bakom klassningen, eftersom de flesta som smittas inte ens blir sjuka.

Det som oroar Världshälsoorganisationen är att virusinfektionen kopplas till en mycket kraftig ökning av fosterskadan mikrocefali och den neurologiska sjukdomen Gullain Barrés syndrom, även om sambandet ännu inte är bekräftat.

Hittills har fler än 20 länder rapporterat fall av zikavirusinfektion. Brasilien har rapporterat fler än 4 000 fall av mikrocefali, mer än 30 gånger det vanliga antalet.

WHO har använt klassningen tre gånger förut. Den första gången var 2009 under svininfluensa-pandemin. Andra gången var i maj 2014 då ett utbrott av polio hotade arbetet med att utrota sjukdomen. Tredje gången var i augusti 2014 när sjukvården var på väg att tappa kontrollen över ebolautbrottet i Västafrika. Så det är inte i onödan som WHO tar till nödlägesklassningen.

Klassningen av zikaviruset sätter fokus på behovet av att samordna insatser för upptäckt, forskning och smittspridning. Det är fortfarande mycket som man inte vet om viruset, trots att det upptäcktes redan 1947 i Uganda. Däremot vet vi att viruset i stort sett bara smittar via myggor.

Den mygga som sprider zikaviruset finns inte i Sverige, och därför påverkas vi inte lika mycket av det internationella nödläget. Men vi reser ju gärna och ofta. Och även om Folkhälsomyndigheten rekommenderar alla, och särskilt gravida, som reser till tropiska länder att skydda sig, kan jag tänka mig att denna WHO-klassning kan få många att tänka sig för. Även om WHO:s fokus främst gäller kvinnor i de berörda länderna.

Med tanke på hur sällan den här graden av allvarlighet används av WHO, visar det på att spridningen av zikaviruset är något vi måste ta på allvar på global nivå.

Amina Manzoor amina.manzoor@dn.se Medicinreporter “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016.

“ Självmordsbomber i Damaskus kan slå mot fredssamtalen

Analys. Självmordsattacker och stridsflyg plågar Syriens civilbefolkning. I Genève försöker motvilliga delegater prata fred. Men hur många bomber tål samtalen?

Självmordsbombaren körde fram bilen till en busshållplats. Bland de väntande resenärerna fick den dödliga lasten detonera. När räddningspersonal och frivilliga hjälpare skyndat till platsen späddes dödandet på av ytterligare två självmordsbombare.

Händelsen inträffade i söndags i Saida Zeinab, en förstad belägen en mil från centrala Damaskus.

Saida Zeinab var dotter till Ali, profeten Muhammeds rättmätige efterträdare enligt shiamuslimsk tro. I en annan tid var den vackert utsmyckade moskén som bär Saida Zeinabs namn en turist-attraktion.

Numera kommer det inga turister till Damaskus. Men shiamuslimer från Iran och Irak låter tron övervinna krigsrädslan och vallfärdar fortfarande till helgedomen. Söndagens självmordsdåd dödade över 70 och skadade ett hundratal, rapporterar BBC.

Attacker som den ovan beskrivna inträffar ju med plågsam regelbundenhet i Syrien. Det speciella med självmordsbombningen i Saida Zeinab, som den sunniextrema terrororganisationen Islamiska staten (IS) genast tog på sig, är att de kan äventyra de trevande fredssamtal i Genève mellan den syriska regimen och delar av oppositionen som FN försöker få till stånd.

Befolkningen i Saida Zeinab är i huvudsak shiamuslimer. De flesta av dem sympatiserar med president Bashar al-Assads regim, helt i linje med den allt djupare sekterism som Syrienkriget hamnat i.

Bashar Jafaari, Syriens FN-ambassadör som leder regeringssidans förhandlingsdelegation i Genève, var snabb med att sätta likhetstecken mellan självmordsbombarna i Saida Zeinab och de företrädare för oppositionen som ska fredsförhandla.

Detta trots att varken IS eller den al-Qaidaanknutna grupperingen Jabhat al-Nusra är part i Genèvesamtalen.

– Det finns en länk mellan terroristerna och de som gynnar terrorismen, och vissa politiska grupperingar som påstår sig vara motståndare till terrorhandlingar, sade Jafaari med tydlig adress till oppositionen.

Oppositionens företrädare å sin sida pekar på de ryska flyganfallen mot samhället al-Sheikh Maskin i den sydligaste delen av Syrien, attacker som genomfördes ungefär samtidigt som förhandlingsdelegationerna anlände till Genève och som dödade hundratals civila.

Sedan Ryssland i slutet av september intervenerade i Syrienkriget på regimens sida har omkring 1 400 civila dödats av ryskt stridsflyg, enligt den oppositionsvänliga nyhetsbyrån Syrian Observatory of Human Rights (SOHR).

Det är i denna anda av ömsesidig misstro, gödd av fem års alltmer förödande krig och umbäranden, som FN-medlaren Staffan de Mistura och hans stödgrupp ska försöka skapa förtroende. Mellan två parter som hittills har betraktat varandra som omöjliga och hopplösa.

Det är ett medlingsuppdrag som kan liknas vid att springa ett maraton-lopp och en militär hinderbana på en gång.

På marken i Syrien intensifieras striderna och det humanitära lidandet, medan tålamodets dygd predikas för de ombud som motvilligt samlats i de svala förhandlingsrummen i Genève.

Hur många bomber klarar fredsförsöken?

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Utkast till nytt avtal med EU väntas i dag

London. En överenskommelse mellan Storbritannien och övriga EU rycker närmare. Britterna vill nå ett nytt avtal om medlem-skapet som väljarna ska få folkomrösta om. Under tisdagen ska ett utkast till uppgörelse vara klar, lovar Europeiska rådets ord-förande Donald Tusk.

Premiärminister David Cameron verkar få gehör för flera av sina krav på att landet ska få en ny relation med EU. I söndags var Europeiska rådets ordförande Donald Tusk i London för att förhandla. På mån-dagen flyttades samtalen till Bryssel där tjänstemän på hög nivå tog över.

På måndagskvällen skrev Donald Tusk på Twitter: ”I morgon vid lunchtid kommer jag att lägga fram förslag för en ny lösning för Stor-britannien i EU. Goda framsteg under de senaste 24 timmarna, men fortfarande finns olösta frågor.”

Den stora stötestenen är invandringen till Storbritannien av medborga-re från övriga EU. Britterna vill minska den genom att de inte ska få ta del av välfärdssystemet förrän efter fyra år, trots att de arbetar och betalar skatt i Storbritannien.

Efter mötet med Donald Tusk var regeringen förhoppningsfull om en överenskommelse. Enligt en talesperson för premiärministern har EU-kommissionen gått med på att Storbritannien uppfyller kraven för att tillfälligt kunna stoppa bidrag till alla nyanlända EU-medborgare.

– Det här är ett stort genombrott, som betyder att premiärministern kan leva upp till löftet att begränsa förmåner för EU-migranter, säger talespersonen.

Britterna kräver även att de nationella parlamenten får mer makt, att länder utanför eurozonen inte diskrimineras samt att Storbritannien inte ska omfattas av EU:s grundtanke om att länderna ska ha en allt tätare sammanslutning.

Britternas särställning ska diskuteras vid ett EU-toppmöt den 18–19 februari. Lyckas länderna då komma överens om ett nytt avtal för Storbritannien väntas en folkomröstning i sommar.

Frågan väljarna ska ta ställning till är om Storbritannien ska lämna eller vara kvar i EU. Senaste sammanställningen av opinionsmätningar visar att 53 procent tänker rösta för att stanna i EU medan 47 procent tänker rösta för att lämna. Andelen osäkra är då borträknad.

Landets EU-motståndare kritiserar redan den tänkta bidragsuppgörelsen och kallar den för ”ett skämt”. De EU-positiva påpekar i stället att det är horribelt att frågan om medlemskapet skulle kunna avgöras av en fyraårig bidragsgräns.

Pia Gripenbergpia.gripenberg@dn.se “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Notan pressas för snabbtågen

Kostnaderna får inte skena i väg. Det är ett huvudskäl till att Sverigeförhandlarna nu föreslår att den nya höghastighetsbanan mellan Stockholm och Malmö dras över Värnamo, inte Växjö. Men Växjös starke man Bo Frank (M) ger inte upp. – Jag ser det som en öppen fråga, säger han.

Höghastighetsbanan är tänkt att binda ihop Stockholm, Göteborg och Malmö med Jönköping som knutpunkt. Två alternativ har funnits för sträckan mellan huvudstaden och Malmö: via Värnamo eller via Växjö.

På måndagen presenterade Sverigeförhandlarna, som ska ta fram beslutsunderlag, sitt förslag.

– Vi har valt ut den västliga sträckningen därför att den faller ut som billigare. Det är av stor betydelse när vi har en accelererande kostnadsutveckling, säger HG Wessberg som tillsammans med Catharina Håkansson Boman leder Sverigeförhandlingen.

Till saken hör att de ursprungliga kalkylerna visat sig inte hålla, vilket DN kunde avslöja i december. I stället för 170 miljarder ser det ut att landa runt 260 miljarder kronor, kanske till och med över 300 miljarder totalt, enligt Trafikverkets beräkningar.

– Med de förslag vi nu lägger pressar vi kostnaderna med någonstans i intervallet 30 till 35 miljarder kronor, säger HG Wessberg.

Andra argument för Värnamo är enligt honom att det ger bättre möjligheter att hålla ned restiderna mellan Malmö och Stockholm. Dessutom har Värnamo fördelen att vara en knutpunkt på Kust till kust-banan mellan Göteborg och Kalmar/Karlskrona.

Bo Frank (M), kommunstyrelsens ordförande i Växjö, är dock inte beredd att kasta in handduken. Han hävdar att större potentiellt passagerarunderlag talar för den östliga sträckningen.

– Jag tror inte att det här passerar genom regering och riksdag. Hela sydöstra Sverige lämnas helt utanför. Arbetet fortsätter, det här är bara ett förslag som inte är förankrat politiskt i något parti, så jag ser det fortfarande som en öppen fråga, säger Bo Frank.

Nu väntar svåra förhandlingar med berörda kommuner, med sikte på att regeringen ska få ett förslag till beslut i december 2017. Förhandlingarna kommer att handla om stationslägen och kommunal medfinansiering. Dessutom förväntas berörda kommuner presentera planer för ökat bostadsbyggande.

Målet är att resan Stockholm–Göteborg ska gå på två timmar och Stockholm–Malmö på två och en halv. Dessutom kommer det att finnas viss regional trafik på delsträckor. År 2035 är det tänkt att allting ska vara färdigt att tas i bruk.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Miljövänners hopp står till Vattenfall

Berlin. Miljövännerna vill att Vattenfall stannar kvar som ägare av brunkolsgruvorna i östra Tyskland i stället för att sälja. Uppgifterna om låga bud ger hopp. – Då måste Vattenfall fundera på nytt om det är förnuftigt att sälja, säger René Schuster i Gröna ligan.

I höstas meddelade statsägda Vattenfall att man vill sälja sina kolkraftverk och dagbrott i östra Tyskland. I början av mars vill man ha in bud från hugade köpare. Det man vet är att ett par tjeckiska energikoncerner är intresserade.

Vattenfall har räknat med försäljningsintäkter på 2–3 miljarder euro (cirka 25 miljarder kronor).

SvD Näringsliv har talat med tjeckiska analytiker som tror på ett väsentligt lägre pris, kanske 200–300 miljoner euro.

Till det kommer uppgiften om att en köpare vill att Vattenfall också skulle stå för de kommande sanerings- och återställningskostnaderna.

I så fall skulle Vattenfall få betala för att bli av med sina gruvor.

René Schuster är talesman för Gröna ligan, ett nätverk av miljöorganisationer i området. Han säger att han aldrig trott att Vattenfall skulle kunna sälja för 2–3 miljarder euro. Å andra sidan hade han inte heller räknat med att priset skulle kunna bli så lågt som 200–300 miljoner euro.

Om det stämmer ger det honom hopp.

– Allt sedan ryktena om försäljning dök upp för fem år sedan har vi tyckt att det är bättre att Vattenfall stannar kvar som ägare och tar ansvar för avvecklingen. Med sådana priser måste Vattenfall på nytt fundera på om det är förnuftigt att sälja, säger René Schuster till DN.

Skälet till att miljövännerna föredrar Vattenfall framför nya ägare är att de nya kan vara mer benägna att öppna fler dagbrott för att få valuta för sina pengar.

Brunkolet står för runt en fjärdedel av den tyska elförsörjningen, den tyska regeringen vill på sikt dock avveckla de klimatskadliga kolkraftverken.

Tjeckiska köpare skulle ändå kunna förse sina inhemska kraftverk med brunkol från de tyska dagbrotten.

Teoretiskt är det möjligt. Det finns inget i avtalen som förhindrar det och det är en risk vi ser med en försäljning, säger René Schuster.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

”Jag vill avgöra själv när mitt underbara liv är slut”

Inga-Lisa Sangregorio fick cancer för fyra år sedan och vill inte dö, tvärtom, säger hon. – Men jag fasar för en tillvaro med plågor. Om det blir så illa vill jag kunna bestämma själv om jag vill fortsätta leva.

Redan tidigt tyckte journalisten och debattören Inga-Lisa Sangregorio att det måste vara en mänsklig rättighet att ha makten över den egna kroppen – även när det gäller att bestämma över sin död.

Men det var först när hon för fyra år sedan själv drabbades av en svår cancersjukdom som hon på allvar började sätta sig in i denna existentiella och svåra fråga.

– Först när vi är mycket sjuka och döden är oundviklig berövas vi rätten att besluta om den tid som återstår av vårt liv. Självklart bör Sverige införa ett system med självvald dödshjälp, säger Inga-Lisa Sangregorio.

Hon påpekar att alla svenska riksdags-partier är eniga om att det bör vara en mänsklig rättighet att bestämma över sin egen kropp. Men denna rättighet är selektiv och har en viktig begränsning.

– Om det är ett liv som mot en kvinnas vilja växer i hennes buk har hon rätt till abort med samhällets stöd och välsignelse. Men om det i stället är en obotlig cancer som växer i kvinnan mage har hon inte rätt att slippa den sista tidens lidande.

På 1970-talet var Inga-Lisa Sangregorio aktiv i den feministiska organisationen ”Grupp 8”. Ett viktigt krav var just fri abort och kvinnans rätt att bestämma över sin kropp.

– Jag känner mig därför fri att göra jämförelsen med rätten att bestämma över sin egen död i livets slutskede, säger hon.

I sin nya bok ”Den sista friheten – om rätten till vår död” (Fri Tanke förlag) argumenterar hon för att Sverige bör införa självald dödshjälp. Ända sedan hon vaknade upp efter sin första operation och det visade sig att det förmodade ärrbråcket var en stor cancertumör har hon funderat mycket över hur hon skulle kunna ta sitt liv om behandlingarna misslyckades.

– Inte för att jag vill dö, tvärtom. Min förhoppning är att jag får leva länge till. Men jag fasar för en tillvaro med de plågor som många cancersjukdomar kan föra med sig. Illamående, andnöd, diarréer ... att tappa kontrollen över sin kropp och kanske sitt intellekt.

Om det blir så illa vill Inga-Lisa Sangregorio själv bestämma om hon ska fortsätta att leva.

– Men samtidigt inser jag att jag inte i dag, som relativt frisk, vet vad jag kommer att vara beredd att stå ut med när döden närmar sig. Kanske kommer jag att acceptera sådant som i dag förefaller outhärdligt. Det kan bara jag själv avgöra, då och inte nu.

För fyra år sedan misstänkte Inga-Lisa Sangregorios husläkare att hon kunde ha en tumör i magen. Fyra stora bukoperationer och en cellgiftsbehandling följde, men i dag är hon i förvånansvärt god fysisk form.

– När jag låg på sjukhuset hände det hela tiden så mycket att jag inte hade tid att fundera över framtiden. Hemma blev det jobbigare. Jag var nedstämd och ledsen, nästan på väg in i en depression.

Redan tidigare hade Inga-Lisa Sangregorio på ett intellektuellt plan tyckt att varje människa borde ha rätten till sin egen död. Vi väljer fritt partner, jobb, var vi ska bo och så mycket annat i våra liv, säger hon.

– Men när vi kommer till döden är det stopp.

Inga-Lisa Sangregorio återkom i tankarna gång på gång till vad som skulle hända om hon blev riktigt sjuk, med svåra smärtor och ett stort lidande. De läkemedel som står till buds i vardagen – som sömnmedel eller smärtstillande – räcker nog inte för att ta livet av en, säger hon. Snarare är risken stor att man får skadar hjärnan eller andra organ vid en överdos.

– Att hoppa framför ett tåg var heller inget alternativ för mig, det skulle vara hemskt för både an-höriga och lokföraren. Kanske skulle jag åka ut med en båt och hoppa i vattnet för att drunkna? Ja, sådana tankar levde inom mig.

När Inga-Lisa vilade upp sig efter sin första operation mindes hon vännen Kerstin. För snart tjugo år sedan fick Kerstin beskedet att de problem hon lidit av, svårigheter att svälja och en förlust av talförmågan, berodde på att hon drabbats av ALS.

Tolv månader senare var vännen död i den obotliga sjukdomen. I en bok som skildrar den sista tiden skriver Kerstins make att ”klarsynt insåg hon att själva döendet skulle vara förenat med ett skräckfyllt, okontrollerat kaos”.

Men Kerstins läkare kunde eller ville inte lova henne att hon skulle slippa kvävas till döds. Därmed blev inte bara den allra sista tiden utan också den tid som skulle ha kunnat vara relativt dräglig svårare än nödvändigt, säger Inga-Lisa Sangregorio.

– Vi som vill ha rätten att själva avgöra när vi vill avsluta ett liv som innebär ett outhärdligt lidande önskar inte alls att dö. Och vi vill absolut inte dö för tidigt. Men detta är något som de som är emot självvald dödshjälp inte förstår.

I dag kan patienter med starka smärtor och svår oro få så kallad palliativ sedering i livets slutskede. Då handlar det om att medvetandenivån sänks med hjälp av läkemedel. Metoden används i ett fåtal fall när patienten är döende och när annan smärtlindring eller ångestdämpande medicin inte hjälper.

Är inte palliativ sedering ett vettigt alternativ?

– Sedering är ett alternativ i det allra sista skedet och borde användas mer. Men det är inte ett alternativ till den typ av dödshjälp som den sjuke själv styr över.

– Jag kan inte begripa varför det är tillåtet att söva ner en människa och ta bort tillförseln av näring och vätska, men inte att skriva ut ett effektivt medel som den dödssjuka människan själv kan inta om, när och var hon vill.

Frågan om dödshjälp har debatterats i årtionden.

De som är för en legalisering brukar anföra att individen måste få välja själv samt påpeka att alla borde ha rätt till en värdig död. Och att det

inte är någon skillnad mellan passiv och aktiv dödshjälp så länge döden är frivillig.

Motståndarna befarar att om det blir lagligt med frivillig dödshjälp skulle även ofrivillig dödshjälp börja praktiseras. En legalisering av dödshjälp skulle också kunna leda till att vissa patienter pressas till självmord.

– Jag delar inte den senare farhågan. För mig handlar det om att en lidande patient som bara önskar att få dö inte ska behöva utsättas för onödiga plågor. Jag vill att vi ska börja där, säger Inga-Lisa Sangregorio.

Hon avvisar alla paralleller med nazi-Tyskland där läkare hjälpte till att döda homosexuella, psykiskt sjuka och funktionshindrade. Den jämförelsen har ingen bäring på dagens debatt här i Sverige, säger hon.

– Jag vill inte att vem som helst ska ha rätt till dödshjälp. Det jag eftersträvar är ett system med rätten till en självvald död under speciella förhållanden, påpekar Inga-Lisa Sangregorio.

Enligt henne borde lagen om dödshjälp som finns i den amerikanska delstaten Oregon kunna införas i Sverige utan att behöva utredas ytterligare. Lagen, som tillämpats sedan 1997, gäller människor som befinner sig i slutstadiet av en dödlig sjukdom.

Dessa patienter kan få ett medel som snabbt leder till döden utskrivet av läkare. Medlet måste den sjuke själv inta. Däremot är det förbjudet med eutanasi, det vill säga att en läkare eller någon annan person utför den dödande handlingen.

– En sådan modell riskerar inte att leda till missbruk eller till att patienter pressas att begå självmord. För övrigt är termen självmord missvisande. Lagen kallas ”Death with dignity”, en värdig död på svenska, och i lagtexten framhålls att det inte handlar om självmord.

Så ser Inga-Lisa Sangregorio det också. Och hon håller med om en utvärdering som enligt henne säger att det viktigaste resultatet av lagen i Oregon är den sinnesfrid den skänker människor som aldrig kommer att utnyttja den, men som vet att den finns som en möjlig utväg.

– Om jag hamnar i en situation med ett outhärdligt lidande vill jag själv avgöra när det underbara och långa liv jag levt ska få ett slut.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se “

“Fakta. ”En värdig död”

Lagen ”Death with dignity act” infördes i delstaten Oregon i USA 1997. Enligt den kan Oregonbor som befinner sig i slutskedet av en dödlig sjukdom få ett medel utskrivet som de själva intar och som snabbt leder till döden.

För att få ett recept utskrivet måste patienten vara över 18 år, psykiskt frisk och i stånd att besluta om sin egen vård, och ha en diagnostiserad sjukdom som bedöms leda till döden inom sex månader.

Antalet som använder sig av medlet har ökat stadigt sedan lagen infördes. År 1998 skrevs det ut 24 recept och 16 personer använde medlet för att dö. 2014 var antalet 155 respektive 105.

Källa: The Oregon death with dignity act
DN

Fakta. Dödshjälp

Debatten om dödshjälp har pågått länge i Sverige. Senast argumenterade P C Jersild och tre andra personer för dödshjälp på lördagens DN Debatt (30/1).
Man brukar skilja mellan två former av dödshjälp. Ingen av dessa är tillåtna i svensk sjukvård.
Aktiv dödshjälp: En läkare administrerar en dödlig dos läkemedel till en patient på patientens uttryckliga och frivilliga begäran. Detta är endast tillåtet i Nederländerna, Belgien och Luxemburg.
Läkarassisterat självmord: En läkare förser en patient, på hens uttryckliga och frivilliga begäran, med en dödlig dos läkemedel i syfte att möjliggöra för patienten att avsluta sitt liv. Detta är endast tillåtet i Nederländerna, Luxemburg, Belgien, Schweiz samt i de amerikanska delstaterna Oregon, Montana och Washington.
Socialstyrelsen presenterade 2011 nya föreskrifter om vad en läkare måste försäkra sig om innan hen kan tillgodose en patients begäran om att inte ta emot livsuppehållande behandling. Något en del kallar passiv dödhjälp.
Föreskrifterna reglerar även vad läkare måste göra i samband med ett eget ställningstagande. Det handlar bland annat om att bedöma patientens psykiska status, om att säkerställa att patienten förstått informationen och konsekvenserna av olika behandlingsalternativ. Läkaren ska också rådgöra med minst en annan legitimerad yrkesutövare.

Källa: Tidskriften Medicinsk Vetenskap och Socialstyrelsen
DN

DN TISDAG 2 FEBRUARI 2016:

“ Kaos och konflikter stänger Ross Tensta

Kaosartade lektioner, många konflikter, lärare som har gett upp och elever som har tagit makten. Efter Skolinspektionens mycket kritiska rapport har Stockholm stad beslutat sig för att lägga ner Ross Tensta gymnasium.

– Vi har stoppat intaget av nya elever och i praktiken fattat beslut om att avveckla skolan, säger skolborgarrådet Olle Burell (S).

Gymnasieminister Aida Hadzialic (S) förstår att skolborgarrådet agerar.

– Det är självfallet eländigt att något sådant här kan ske. Men det är ett symptom på ett större problem, att skolan har varit underfinansierad. Vi måste investera mer i skolan, och de skolor som har de tuffaste förutsättningarna måste få mer resurser, säger hon.

I Skolinspektionens rapport berättar lärare på skolan att de uppfattar att det är elevernas lagar, och inte samhällets, som gäller på skolan. Lärarnas rädsla för att bli hotade av elever de tillrättavisar medför att skolan låter eleverna ta makten.

Denna situation är oacceptabel, anser Skolinspektionen, som hotar Stockholms stad med böter på 2,5 miljon kronor om inte de allvarliga bristerna rättas till snarast.

Stockholms stad väljer i stället att stänga skolan och hoppas kunna öppna en helt ny gymnasieskola – möjligen tillsammans med komvux, yrkesutbildning och SFI – i lokalerna till hösten 2018. Till höst-terminen i år placeras de kvar-varande eleverna ut på andra skolor.

– Det har lagts ner väldigt mycket kraft, pengar och omsorg för att få skolan att fungera. Men den har sedan flera år varit på ett sluttande plan och nu har den rasat ner i botten. Rapporten ger en bild av en oerhört tuff, hård och våldsam miljö, säger Olle Burell.

På många av de 35 lektionerna som Skolinspektionen observerat råder det total avsaknad av studie-ro och lärarna ingriper sällan, eller gör fruktlösa försök, för att säkerställa den. I vissa fall har lärarna helt tappat kontrollen över situationen i klassrummet och klarar inte av att kunna genomföra lektioner.

Skolinspektionens tillsyn visar också att skolan har ett omfattande problem med frånvaro. Eleverna kommer och går och Skolinspektio-nen har sällan sett att lärarna reagerar på detta.

Skolan har också stora brister i arbetet med att motverka att elever blir utsatta för kränkande behandling. Lärare ingriper inte alltid när elever blir kränkta av andra elever.

Dessutom anpassas inte undervisningen efter elevernas behov och elever får inte det stöd som de behöver för att klara skolarbetet. Det är oroande, menar Skolinspektionen, eftersom många elever inte uppnår kunskapskraven.

I ett flertal av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av villkoras det särskilda stödet med att extra resurser beviljas av Stock-holms stad. Det ser Skolinspektionen mycket allvarligt på, eftersom det inte är möjligt att villkora särskilt stöd.

– Det var hopplösa förutsättningar för att få det att fungera. Det finns bara en tjänst som specialpedagog på en skola där eleverna har stort behov av stöd, säger Olle Burell.

Vid intervju med elever framkommer det i rapporten att de uppfattar att undervisningen är inriktad på E-nivå, det vill säga det lägsta betygssteget. Enligt eleverna beror det på att lärarna inte tror att de kommer att nå längre än så. Några lärare uttrycker att de elever som vill nå de högre betygsstegen får ”lösa det själva” utanför lektionstid.

– Det är en helt oacceptabel situation, i första hand för de elever som går i en skola som inte fungerar, säger Olle Burell.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

“Fakta. 600 elever

Ross Tensta gymnasium i nordvästra Stockholm har nära 600 elever. I dag finns endast 0,2 sökande till varje plats. “

DN ONSDAG 3 FEBRUARI 2016:

“ Tvåan och trean lyser starkast efter premiären – Fördel Bernie Sanders efter sensationella starten

Analys. Hillary Clinton och Ted Cruz vann i Iowa, men tvåan Bernie Sanders och trean Marco Rubio kan framställa sig själva som segrare. Bernie Sanders visade att hans budskap håller när det verkligen gäller. Bland republikanerna inser allt fler att Rubio har en bättre chans att locka till sig en bred väljarkår i presidentvalet.

Bernie Sanders har visat att inget försprång är ointagligt. Samtidigt räddade resultatet i Iowa med nöd och näppe Hillary Clinton från ett nederlag som hade kunnat bli förödande.

Des Moines. Oavgjort! Det är ett sätt att beskriva vad som hände i Iowa. Kärnfullt – men -naturligtvis förenklat. Hillary Clintons minimala marginal, med 49,9 procent mot Bernie Sanders 49,6, är en matematisk vinst – men knappast en moralisk.

Bernie Sanders går vidare till New Hampshire som en segrare, och han har bevisat att hans budskap verkligen fäster också när det verkligen gäller.

Hans kampanj är en gräsrotskampanj som med gräsrotsmått mätt slår Barack Obamas 2008, i fråga om antal unika bidrag (3,5 miljoner, med en snittgåva på 27 dollar), och i fråga om uppslutning.

Det kan inte beskrivas som annat än sensationellt att en vithårig, 74-årig proffspolitiker med raspig röst och orden ”vi behöver en politisk revolution!” lyckas attrahera 84 procent av unga väljare och 44 procent av kvinnorna i en delstat i den amerikanska mellanvästern. Ändå var det precis vad som hände.

Samtidigt kan Hillary Clinton dra en lättnadens suck över att slippa ett nederlag, och hon kan troligen tacka kampanjorganisationen, vars långsiktiga, noggranna fotarbete gav motståndskraft och utdelning.

Clinton är den första kvinnan någonsin att vinna ett primärval i Iowa – det är stort – och hon lockade en majoritet av äldre väljare, medelinkomsttagare och kvinnor (om än med överraskande liten marginal). Men hon har all anledning att vara vaksam. Hon förlorar med största sannolikhet primärvalet i New Hampshire som hålls redan på tisdag och där Sanders har ett försprång på kring 20 procentenheter, även om hon har ett övertag i många andra delstater och ett opinionsmässigt övertag på nationell nivå. Det garanterar som vi har sett ingenting.

Hur det går under de kommande veckorna avgörs av en rad faktorer. En handlar om hur uthållig och stark väljarkårens ilska mot ”etablissemanget” visar sig vara – samma ilska som med andra förtecken kanaliseras genom Donald Trump och Ted Cruz på den republikanska sidan, och som förkroppsligas av Bernie Sanders. Även om väljarna i Iowa tenderar att favorisera kandidater som står för ytterligheter, visar den politiska debatten att valet i år handlar om att protestera mot ett system som många känner sig svikna av.

Hillary Clinton har hittills haft svårt att övertyga väljarna om att hon är uppriktigt kritisk mot – och inte tillhör – ”Wall Street”. Enligt vallokalsundersökningar i Iowa betraktar 83 procent av invånarna här henne som opålitlig. Motsvarande siffra för Bernie Sanders var 10 procent. Allmänhetens skeptiska uppfattningar om henne är ingenting nytt, men kan vara Hillary Clintons allra största problem.

Men också Bernie Sanders står inför utmaningar. Han måste lyckas smitta fler med sin passionerade upprördhet över girighet och för radikal förändring, om inte väljarnas drivkraft att slå tillbaka mot makten ska ge vika för rent strategiska överväganden.

Många amerikaner kommer välja den kandidat som de tror har bäst chanser att vinna över en republikansk motståndare i presidentvalet i november. Mycket talar nu för att Marco Rubio växer fram som en ledande republikansk kandidat. Den trenden gör det ännu viktigare för Demokraterna att nominera en ”valbar” person – Rubio anses betydligt svårare att slå än både Ted Cruz och Donald Trump, personer som ärligt talat nästan ingen i de etablerade kretsarna tycker om och som också motarbetas av stora delar av det republikanska partiet.

Och i det fallet har Hillary Clinton, än så länge, ett övertag.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

“ 3 viktiga frågor för Demokraterna

Resultatet
Det extremt jämna resultatet i Iowa har rest frågor om detaljer i rösträkningen och fördelningen av delegater som det Demokratiska partiet i Iowa nu överväger hur det ska bemöta.
Debatterna
Efter långvarig kritik mot partiledningen för att ha försökt hålla nere antalet tv-sända debatter, med misstanken att motivet varit att gynna Clinton, har man lagt till fyra nya tillfällen då Clinton och Sanders ska mötas.
Basen
Demokraterna har stora väljargrupper bland minoriteter, som afroamerikaner och latinos, där valdeltagandet vanligen är lågt. För att behålla Vita huset är de avgörande och partiet måste se till att de röstar.”

DN ONSDAG 3 FEBRUARI 2016:

“ Tvåan och trean lyser starkast efter premiären – För partieliten är Marco Rubio den enda räddningen

Analys Hillary Clinton och Ted Cruz vann i Iowa, men tvåan Bernie Sanders och trean Marco Rubio kan framställa sig själva som segrare. Bernie Sanders visade att hans budskap håller när det verkligen gäller. Bland republikanerna inser allt fler att Rubio har en bättre chans att locka till sig en bred väljarkår i presidentvalet.

Marco Rubio kom på tredje plats i Iowa, efter Ted Cruz och Donald Trump. Ändå kunde han framställa sig som en vinnare.

New York. För Marco Rubio var målet i Iowa inte att besegra Cruz och Trump, utan att skaka av sig de andra kandidaterna som konkurrerat om stödet från traditionella republikaner och partietablissemanget: Jeb Bush, Chris Christie och John Kasich. Det lyckades han med.

Valet i Iowa handlar främst om symboliska värden, snarare än de faktiska delegater man formellt tävlar om, och Rubio vann med klar marginal valet om att bli etablissemangets favorit.

David Axelrod, strategen som låg bakom Barack Obamas seger i Iowa 2008, skrev på Twitter efter Rubios tacktal i Iowa: Sällan har en kandidat på tredje plats låtit så lättad. Nu kommer partietablissemanget att rusa till hans sida.

Även om stora delar av Republikanernas kärnväljare tilltalas av Cruz och Trumps högljudda retorik så inser många att Rubio har en bättre chans att locka till sig en bredare väljarkår i november.

Därmed stiger hans status som ett mer pragmatiskt val. Rubios kampanj har varit öppen med hur planeringen ser ut för de kommande primärvalen. Man har en strategi som internt kallas 3–2–1, där man utgick från just en tredjeplats i Iowa, följt av en andraplats i New Hampshire nästa vecka och sedan en seger i South Carolina, den 20 februari. Rubio ligger efter i opinionsmätningarna men hoppas få en rejäl skjuts av energi efter att ha gjort relativt bra ifrån sig i Iowa.

Amerikanska medier längtar efter att få berätta om Donald Trumps kollaps, så det är ett tacksamt läge för Rubio att nu klättra upp som en stigande stjärna. Samtidigt kommer han att få massivt stöd från en allt mer orolig partielit som ser honom som det sista hoppet om en valbar presidentkandidat. Redan på tisdagsmorgonen blev det klart att Rubio får stöd av senatorn Tim Scott, en nyckelfigur i South Carolinas viktiga primärval. Många välbärgade kampanjfinansiärer har också hoppat över från Bush och Kasich till Rubio.

Rubiokampanjen har länge präglats av ett hoppfullt budskap som inte riktigt attraherat den frustrerade väljarkår som föredrar Cruz och Trumps pessimism. Rubio är helt enkelt inte tillräckligt arg, -skriver Yuval Levin i konservativa National Review. De senaste veckorna har Rubio försökt kompensera för detta genom att omfamna högerns symbolfrågor, samtidigt som han gör allt hårdare attacker på Hillary Clinton.

Nyligen förklarade Rubio att han köpt ett maskingevär för att kunna försvara familjen mot angrepp från Islamiska staten. Han framställer sig som en frisk fläkt i ett gammalmodigt parti, men i sakpolitiken är han just en traditionell republikan som utlovar stora skattesänkningar, en tuffare utrikespolitik och en värdekonservativ familjepolitik.

Republikanerna vill gärna se Rubio som partiets motsvarighet till Obama: en ung och karismatisk senator som kan modernisera partiet.

Men stödet för Rubio är snarare pragmatiskt. När Republikanernas väljare i Iowa motiverade sina val i måndags kom de med långa, sakpolitiska listor för Trump och Cruz, som lovat få ordning på försvaret, invandringspolitiken och korruptionen i Washington.

I Marco Rubios fall sade väljarna däremot att det bara var en fråga som tydligt stack ut: han är den kandidat med störst chans att vinna presidentvalet i november. Därmed är Rubio inte riktigt Republikanernas Obama, utan snarare Republikanernas Hillary Clinton. Inte den idealistiska kandidat som kärnväljarna drömmer om, utan den pragmatiker man nöjer sig med eftersom det viktigaste trots allt är att man inte förlorar ett tredje presidentval i rad.

Martin Gelin martin.gelin@gmail.com “

“**3 hinder för Marco Rubio**

Ilskan i väljarkåren
Cruz och Trumps popularitet speglar en utbredd frustration bland Republikanernas kärnväljare och en ilska mot partietablissemanget som inte rimmar med Rubios temperament.

Attackerna
Eftersom Rubio hittills inte betraktats som favorit har han inte heller behövt utstå attacker från Trump, Cruz eller Demokraterna. Det blir det snart ändring på.

Invandringspolitiken
2013 samarbetade Rubio med Demokraterna om en invandringspolitisk reform. Den är i dag lika avskydd som Obamas sjukvårdsreform “

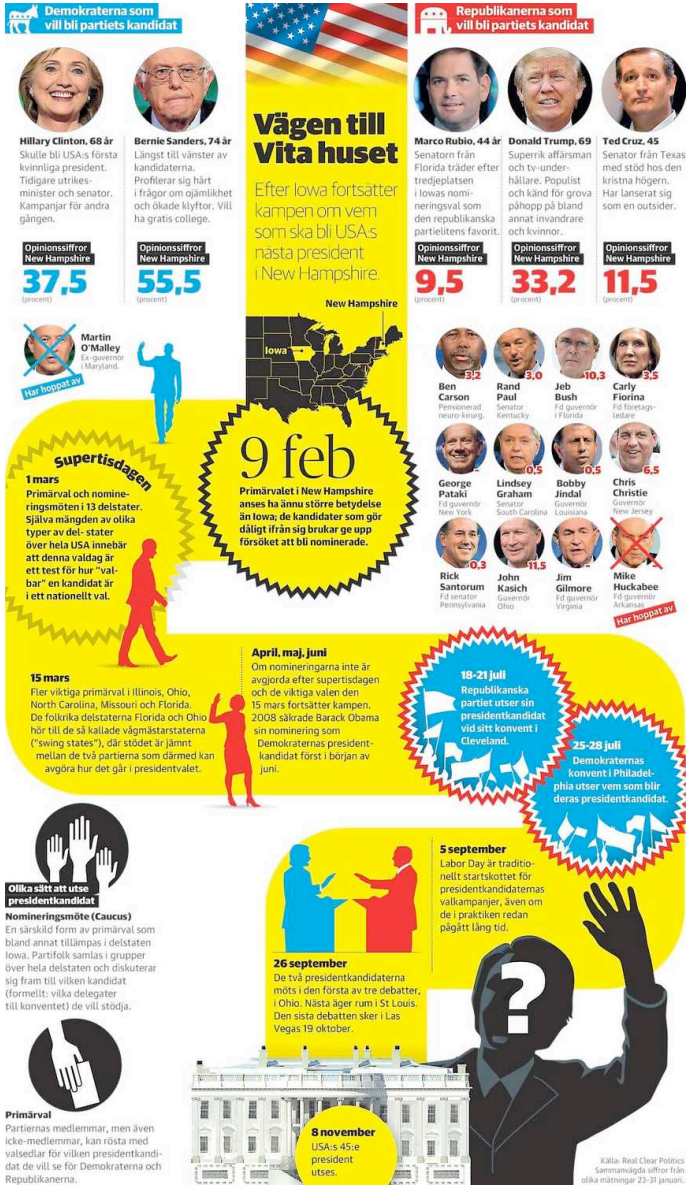

DN ONSDAG 3 FEBRUARI 2016:

“ Sista chansen för flera kandidater

DN i Des Moines. Det politiska kampanjmaskineriet har redan landat i New Hampshire med sina tusentals tillfälliga besökare. Man är redan väl förberedd i startblocken inför primärvalet på tisdag nästa vecka.

Bernie Sanders landade i New Hampshire innan solen gått upp. Klockan var bara fem när han mötte entusiastiska supportrar, dagen efter valet i Iowa där rösterna fortfarande höll på att räknas.

Ingen tid finns att förlora, inte ens för Sanders som har New Hampshire i sin hand. Hans egen hemstat Vermont ligger nästgårds och han leder över Clinton med över 20 procent, enligt opinionsmätningarna.

Han var inte ensam om att kasta sig till New Hampshire – ett lämmeltåg av kandidater åkte dit bums, och inte enbart för att klara sig undan det snöoväder som drog in över Iowa.

Med kandidaterna följder tusentals personer med etiketter som kampanjfolk, journalister, frivilligarbetare och politiska kommentatorer. De kommande dagarna flyttas karavanen åt nordost, likt en tjattrande svärm mellan trädkronorna.

Väljarkåren i New Hampshire skiljer sig på avgörande punkter från den i Iowa, och resultatet här blir ofta annorlunda. Runt 40 procent av väljarna identifierar sig som oberoende, och enligt en undersökning av

CNN hade endast 39 procent av väljarna helt bestämt sig under den gångna helgen.

Frågan är nu om väljarkåren påverkas av utgången i Iowa – till exempel i sin syn på Donald Trump, som enligt mätningarna har ett försprång på närmare 25 procent.

Det kan delvis förklaras med att det här bor färre djupt religiöst konservativa – väljare som dras till exempelvis Ted Cruz, som kan vänta sig en tuff match. Intresse riktas även mot hur det går för den nytända Marco Rubio. Hoppfulla är också de andra mer måttligt konservativa kandidaterna, som Chris Christie, John Kasich – och Jeb Bush, som på tisdagsmorgonen bedyrade att han ”kommer att överraska världen!”. Bush fick 2,8 procent i Iowa.

I det rakt genomförda primärvalet i New Hampshire är valdeltagandet vanligen högre än i Iowa. Innan väljarna säger sitt den 9 februari kan de dock se två debatter. Demokraterna möts på onsdagskvällen, de återstående republikanska kandidaterna på lördag.

För flera av dem kan det bli sista gången de möts. Den kandidat som misslyckas i både Iowa och New Hampshire bör ha goda skäl att sluta kampanja.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN ONSDAG 3 FEBRUARI 2016:

“ Dåliga nyheter för Clinton

Så var det i gång på riktigt, det är slut på uppvärmningen inför matchen om vem som ska leda supermakten. Och även om det är långt kvar på primärvalssäsongen gav delstaten Iowa ett antal användbara svar.

Både Demokraterna och Republikanerna har visat upp sin inre splittring. I bägge partierna har populister funnit en gräsrotsrevolt som tvingar på förhand givna kandidater på defensiven.

Donald Trump har dominerat både opinionsmätningar och debatt på den republikanska sidan. Hans varumärke är förolämpningar, svepande generaliseringar och vilda idéer som inte skulle överleva verkligheten. Det har alltid varit osannolikt att han skulle ta sig ända till Vita huset, men Trump har levt gott på den ilska och rädsla som existerar hos vita arbetarväljare.

Han kunde se oövervinnerlig ut, och det var så han presenterade sig själv. Men han kom bara tvåa i Iowa. Gap-halsen är nere på jorden.

Iowa är en liten delstat där konser-vativa kristna brukar avgöra det republikanska heatet. Organisation är viktigt, en ointressant detalj för Trump som är sin egen kampanj. I stället vann Ted Cruz, senator från Texas och en demagog som representerar den yttersta högern i partiet. De frälsta ser honom som spjutspetsen mot Washington-eliten, men han skaffar sig lika många fiender som Trump. Eftersom alla kompromisser är förräderi kan Cruz inte ens samarbeta med övriga republikaner i kongressen.

Den stora nyheten var snarare att Marco Rubio tog ett rejält kliv framåt, som knappt slagen trea. Floridasenatorn är en bra talare och debattör, och har dessutom förutsättningar att skapa en vinnande koalition. Rubio har en gammal relation till den populistiska Teapartyrörelsen, han är acceptabel för partiapparaten och han har en kuban-amerikansk bakgrund som skulle kunna fånga hispanics-väljare. De många som bestämde sig sent för honom angav oftast som skäl att han faktiskt kan vinna i november.

Rubio utklassade alla normala rivaler. Jeb Bush har använt sin väldiga kampanjkassa mot Rubio, men borde rimligen lägga ned senast efter primärvalet i New Hampshire nästa vecka. Partiets stora donatorer, livrädda för Trump och Cruz, kan börja fokusera. Snart nog kan fältet vara nere i tre.

Hos Demokraterna har Hillary Clinton haft märkligt svårt att hantera utmaningen från en ”demokratisk socialist”. Vermontsenatorn Bernie Sanders var till nyligen inte ens med i partiet, eftersom han betraktade det som korrupt. I somras var Clinton hästlängder före, i Iowa bara en hårsmån.

Sanders rasar mot Wall Street, han vill höja skatterna, bygga en svensk sjukförsäkring och göra universitetsutbildningen avgiftsfri. Ur ett amerikanskt perspektiv borde han vara lika omöjlig som Trump, det må finnas missnöje i USA men knappast en revolutionär situation. Ändå nådde Sanders oavgjort mot Clintons politiska maskin.

Även om Sanders leder i New Hampshire borde han dock ha vunnit Iowa för att ha en chans. Delstaterna som står på tur lär gynna Clinton, dels för att hon har stöd av svarta amerikaner, dels för att hon har pengar och organisation som ger bredd och uthållighet.

Favoriten har dock problem. Hon har svårt att entusiasmera sin publik. Hennes karriär har kantats av affärer som var för sig kan verka triviala, men som tillsammans väcker tvivel. De som röstade på Sanders i Iowa sa att ärlighet var den viktigaste faktorn. Och vilket är Clintons politiska projekt? Hon är inte bekväm när hon försöker härma Sanders, och kontinuitet från Barack Obama är varken visionärt eller självklart populärt.

Republikanerna har sina egna demoner att slåss mot. Trump och Cruz kan förväntas höja det hysteriska tonläget ytterligare. De sprider en svart bild av USA och dess förestående kollaps som kan bli tröttsam i längden och ligga även en Rubio i fatet.

Demografin gynnar Demokraterna, eftersom Republikanerna har ägnat åratal åt att försöka skrämma bort hispanics, andra minoriteter och kvinnor. Även här skulle Rubio ha uppförsbacke. Det är inte heller säkert att kraftiga skattesänkningar för rika, som alla partiets aspiranter förfäktar, känns rätt för alla misslynta amerikaner som tycker att de har hamnat på efterkälken.

Bara en gång efter andra världskriget har valet gett ett tredje presidentmandat i rad för samma parti. Iowa gav fler skäl för Hillary Clinton att bli bekymrad. Hennes eget resultat var halvdant. Och Republikanerna kanske är på väg att ta sitt förnuft till fånga och utse en motståndare som kan besegra henne.

DN 3/2 2016

DN TORSDAG 4 FEBRUARI 2016:

“ Rapport från en skoldag i helvetet

Det är hjärtskärande att elever tvingas tillbringa dagarna på platser som Ross Tensta gymnasium.

Ross Tensta gymnasium i Stockholm läggs ned, rapporterade DN i måndags. Skolborgarrådet Olle Burell (S) berättar att den kommunala skolan ska avvecklas. Skolinspektionen har flera gånger varit där och observerat lokaler och lektioner. Rapporten som inspektionen författat är hjärtskärande läsning.

Det talas om allvarliga brister på ett otal områden. Lärares rädsla för att hotas av elever. En fullständigt släpphänt syn på frånvaro. Trakasserier och våld. Det är outhärdligt att tänka på hur vardagen måste ha sett ut för skolans skötsamma elever, de som ställer det absurt höga kravet på det svenska skolsystemet att kunna sitta i lugn och ro och få en utbildning.

Av någon anledning misstänker jag att dessa i något högre grad är flickor.

Vill man att läsningen av Skolinspektionens rapport ska smärta ännu mer i bröstet kan man kontrastera den med den digitala broschyr där Ross Tensta gymnasium gör reklam för sig självt. Där utlovas:

Ämnesintegrerad undervisning där historisk tillbakablick, modern teknik och ett vetenskapligt förhållningssätt kombineras för att skapa förutsättningar för ett livslångt lärande.

Skolinspektionen beskriver verkligheten: ”(Det råder) total avsaknad av studiero och lärarna ingriper sällan... På vissa lektioner har inspektörerna svårt att förstå innehållet i lektionen på grund av de omfattande ordningsstörningarna.”

Broschyren igen:

Enligt skolans elever är det den trivsamma skolmiljön, gemenskapen bland eleverna och skickliga lärare som utmärker skolan.

Skolinspektionen:

”Många elever kommer och går som de själva önskar ... Lärarna (har) i vissa fall gett upp försöken att säga till elever vid ordningsstörande beteenden. Lärarna berättar i intervjuer att de uppfattar att samhällets lagar inte gäller på skolan. I stället är det elevernas lagar som gäller, vilket bland annat medför att eleverna kan kränka varandra utan att lärarna ingriper ... Anledningen till detta är, enligt lärarna, att de är rädda för att bli hotade av dessa elever.”

Ett av de mest anmärkningsvärda områdena i rapporten rör elevernas närvaro, eller snarare frånvaro. De är inte där – men får ändå närvaro markerad av lärarna. Varför?

Jo, eleverna vill ha sitt studiebidrag, alltså kommer de till skolan ibland. Men väl där är de så störande att lärarna låter dem gå igen. Då är det enklare att bara markera närvaro även om de är frånvarande.

Tror ni jag överdriver? Så här skriver Skolinspektionen: ”Enligt rektorn är det för dessa elever en prestation i sig att de kommer till skolan och därför har dessa elever, enligt henne, tillåtelse att komma och gå som de önskar.”

Kommen så här långt i läsningen går mina tankar en bit bort från just denna skola. Jag tänker på dussintals intervjuer som jag läst med flyktingar som kommit till Sverige det senaste året. En utsaga förenar många av dem. Ett ord går igen.

De ensamkommande drömmer om att fortsätta den utbildning som de en gång påbörjat.

Föräldrar talar om att deras barn äntligen ska få utbildning.

Nu är det ju så att många nyanlända tenderar att hamna i områden där det redan bor andra med flyktingbakgrund. Det är ingen djärv gissning att en stor del av dem kommer att hamna i Tensta, eller områden som liknar det. Och att de då kommer att tvingas lägga sina barns framtid i händerna på skolor som liknar Ross Tensta gymnasium. Med kaos, kränkningar och ”total avsaknad av studiero”.

De måste ju tro att vi är galna här uppe. Att vi alla har halkat på isen och slagit vårt huvud mycket hårt.

Och hur barnen sedan ska integreras i detta land, där disciplin och studiero i skolan ofta ses som skällsord eller utopi och där arbetsmarknaden i princip bara efterfrågar utbildat folk, saknar åtminstone denne skribent svar på. Skolan ska kompensera de barn som fötts med sämre förutsättningar – ändå är det gång på gång just de som sviks när studieron är obefintlig.

Det har under dagarna skrivits en del om gymnasiet i Tensta. Någon använder det som belägg för att skolvalet slår hårt mot utsatta områden, flera kland-rar den speciella Ross-pedagogiken som tillämpats.

Själv tycker jag att kärnproblemet är betydligt större än denna skola. Händelserna som beskrivs går igen på flera håll – simhallar, festivaler – i ett samhälle där vuxenvärlden går till reträtt och gängmentaliteten kommer in i dess ställe.

Den ”djungelns lag” som lärare talar om i rapporten är inte bara ett problem för Ross Tensta gymnasium.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN TORSDAG 4 FEBRUARI 2016:

”Anpassa föräldraförsäkringen till det moderna arbetslivet”

“Utredningsdirektiv. Föräldraförsäkringen behöver moderniseras. Den behöver anpassas bättre för företagare och studenter och underlätta för olika typer av familjekonstellationer. Utvecklingen mot ett mer jämställt uttag måste snabbas på. Försäkringen ska också vara enkel att använda, skriver Annika Strandhäll (S).

Regeringen tillsätter i dag en utredning för att se över hela föräldraförsäkringen. Målet är att före mandatperiodens slut komma med förslag till en uppdaterad föräldraförsäkring anpassad till ett modernt arbetsliv och ett modernt och jämställt familjeliv. Det är första gången på tio år som en större översyn görs och kanske första gången någonsin det görs med en så här bred ansats.

Att skaffa barn är stort. Det är omtumlande, omvälvande och innebär en helt ny bit i livspusslet. Föräldraförsäkringen kom till 1974. Då gjorde den tidens politiker något väldigt modigt. De införde en helt ny försäkring för att samhället skulle möjliggöra för föräldrar – både kvinnor och män – att kombinera arbetsliv och familjeliv.

Nu har den över 40 år på nacken. Det har hänt mycket sedan året då elen ransonerades i Sverige på grund av oljekrisen, då Richard Nixon avgick som USA:s president efter Watergate och Abba vann Eurovision med Waterloo. Vill vi att föräldraförsäkringen ska fortsätta vara en viktig försäkring för både individen och samhället så måste vi våga låta den förändras.

Självklart har det skett förändringar längs vägen. Försäkringen har utökats, ersättnings-nivåer har justerats och månader har reserverats för vardera föräldern. Men faktum kvarstår: det samhälle vi lever i i dag, och tanken om vilket samhälle vi vill leva i imorgon, har förändrats snabbare än försäkringen. Den omfattar inte bara några år när barnen är små. De flesta använder den till barnet är 12 år och en del ännu längre – den berör alltså både en stor del av barnens liv och av föräldrarnas yrkesverksamma liv. Med det i åtanke är det ännu viktigare att den fungerar med vårt liv och arbetsliv i dag och i morgon.

För att åstadkomma det måste vi också se över den försäkring som i många delar är bra, för att se var den behöver bli bättre. Utredningen har utifrån de utmaningar vi ser fem fokusområden.

Parallellt med utredningsarbetet för att åstadkomma en modern föräldraförsäkring krävs förändring av attityder och förhållningssätt för en mer jämställd arbetsmarknad och ett mer jämställt föräldraskap. Flera aktörer i samhället behöver ta ansvar för en sådan utveckling. Kommunikation och dialog kommer vara en viktig del av utredningens arbete.

1 Ökad jämställdhet. Kvinnor tar ut tre fjärdedelar av föräldrapenningen – så mycket som fyra av fem dagar under barnets första år – och omkring 60 procent av den tillfälliga föräldrapenningen. En av fem pappor med barn födda 2009 hade inte tagit ut en enda dag när barnet fyllde fyra. Utvecklingen går för långsamt. Vi vet också att fördelningen av föräldrapenning mellan föräldrarna ser olika ut beroende på inkomst, utbildningsnivå med mera.

Den ojämna fördelningen får stora konsekvenser för inkomst, ställning på arbetsmarknaden och hälsan. Lönegapet mellan kvinnor och män är omkring 15 procent och pensionsgapet är så stort som 30 procent. Kvinnor utför majoriteten av det obetalda hemarbetet, arbetar mer deltid, har sämre karriärutveckling och är mer sjukskrivna. Två av tre sjukskrivna är kvinnor och ohälsan drar iväg i småbarnsåren, särskilt efter andra barnet. Vi vet också att det inte bara är tiden man tar ut föräldrapenning som är skev utan att kvinnor också tar ut mer obetald ledighet än män och på så sätt är borta än längre tid från arbetsmarknaden.

Därför får utredningen i uppdrag att föreslå åtgärder för att uppnå en jämn fördelning av föräldrapenning och föräldraledighet och särskilt analysera förutsättningarna för och konsekvenserna av fler reserverade månader.

2 Möta en modern arbetsmarknad. Sedan 70-talet har mycket hänt även med den arbetsmarknad vi verkar på. Allt fler har tillfälliga anställningar av olika slag längre upp i åldrarna. Fler är egenföretagare eller kombinatörer och de är i snitt föräldralediga i lägre utsträckning än anställda. Du ska ha lika goda möjligheter att använda föräldraförsäkringen oavsett om du är tillsvidareanställd, egenföretagare eller visstidsanställd.

Utredningen får därför i uppdrag att se vilka utmaningar ett modert arbetsliv innebär för möjligheten till föräldraledighet och särskilt sätta fokus på företagares och studenters villkor. Det handlar också om att undersöka hur utformningen av föräldraförsäkringen verkar normerande, i samhället och på arbetsmarknaden.

3 En försäkring för dagens familjekonstellationer. Familjer kan se ut på en mängd olika sätt men när föräldraförsäkringen utformades var det fortfarande utifrån idén om en kärn-familj med två sammanboende. I dag vet vi att mer än vart femte barn växer upp i en annan typ av familjekonstellation. Det finns såväl kärnfamiljer som stjärnfamiljer. Det finns omvandlade singel- och bonusfamiljer, det finns familjer med en förälder och familjer med fler än två föräldrar. Det kan vara skillnad på att få ett eller flera barn vid samma tillfälle. Därför får

utredningen i uppdrag att undersöka möjligheterna att underlätta för olika familjekonstellationer att använda föräldraförsäkringen.

4 En tydlig försäkring lätt att använda. Föräldraförsäkringen omfattar en rad olika försäkringar. Försäkringens flexibilitet ger oss en mängd möjligheter och förändringarna som gjorts under drygt 40 år har haft sina olika skäl och motiv. Men för oss som ska använda den är det inte alltid lätt att se hur den fungerar eller bäst kan användas. Utredningen får därför i uppdrag att analysera behovet av förenklingar. Målet är att det ska bli lättare att planera livet och ledigheten med föräldrapenning och att se i vilka situationer under ett barns liv som föräldra-försäkringen kan göra det lättare att förena ett jämställt föräldraskap med arbete.

5 Den röda tråden – barnperspektivet. I alla delar är barnperspektivet en röd tråd. Barns rätt till trygga uppväxtförhållande är central när vi utformar familjepolitiken som helhet och föräldraförsäkringen i synnerhet. Principen om barnets bästa ska vara vägledande genom hela utredningen.

1974 års politiker var modiga och det måste vi också vara. Vi ser på vårt samhälle i dag och vi vill förändra. Vi vill se en mer jämställd arbetsmarknad och ett mer jämställt privatliv där man i större utsträckning delar även på det obetalda arbetet. Vi vill se att barn har lika rätt till sina föräldrar, oavsett ställning på arbetsmarknaden eller familjekonstellation.

Om vi ser det – och samtidigt ser att så inte är fallet i dag – då är det vårt ansvar att göra det vi kan för att förändra. Därför är det ett viktigt steg att denna utredning tillsätts. Jag är förväntansfull inför det viktiga arbete utredningen kommer att göra och de förslag den kommer att lämna ifrån sig.

Annika Strandhäll (S), socialförsäkringsminister “

DN TORSDAG 4 FEBRUARI 2016:

“ Krismöte i dag om kärnkraften

Den omstridda skatten på kärnkraft ligger högst på agendan när de blocköverskridande samtalen om energipolitiken i dag går in i ett kritiskt skede. Moderater och liberaler kräver konkreta besked från regeringen. – Det är akut, säger Anna Kinberg Batra (M).

Kraftbolaget Vattenfall har flaggat för att man kan tvingas stänga samtliga kärnkraftsreaktorer i förtid, som en följd av det låga elpriset och den effektskatt som regeringen höjde förra året. Läget skärptes på torsdagen när Vattenfall redovisade en halverad vinst av nämnda skäl (se artikel här nedanför).

Tre borgerliga partier – Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna – plus Sverigedemokraterna har därför krävt krismöte med regeringen. I dag står frågan på dagordningen när den parlamentariska energikommissionen sammanträder och går in i nästa fas där en överenskommelse ska börja mejslas fram.

– Nu är det dags att regeringen kommer med konkreta besked om effektskatten. Den behöver sänkas så att det går att använda den kärnkraft vi har för att säkra jobben. Det är ett akut och allvarligt läge, säger Moderaternas partiledare Anna Kinberg Batra.

Såväl energiminister Ibrahim Baylan (S) som statsminister Stefan Löfven har öppnat dörren på glänt för en översyn av skatten. Baylan kommer på dagens möte att förslå att kommissionens kansli får i uppdrag att ta fram ett underlag som ska belysa kärnkraftens ekono-

miska förutsättningar. Maria Weimer, Liberalernas energipolitiska talesperson, anser dock att det är hög tid att skrida till verket.

– Det här är något som kräver åtgärder nu. Regeringen måste ge besked om skatten på kärnkraft senast i vårbudgeten, säger Maria Weimer.

Moderaternas motsvarighet Lars Hjälmered anser också att det är dags att energikommissionen och framför allt regeringen går från ord till handling.

– Vi har jobbat i snart ett år i den här kommissionen, men vad vill regeringen? Nu krävs det konkret politisk handling för att det ska vara lönt med den här typen av samtal, säger Lars Hjälmered.

Både Moderaterna och Liberalerna hänvisar till att kärnkraftsbolagen står inför beslut som måste fattas i maj om miljardinvesteringar på grund av höjda säkerhetskrav. De behöver därför besked om vad som gäller långsiktigt under våren. Det ska de få, lovar energiministern, utan att precisera det närmare.

– Jag ser framför mig att branschen får någon form av besked i de här frågorna från kommissionen under våren, säger Ibrahim Baylan.

Han har tidigare sagt att Sverige behöver ha kvar sex av de tio reaktorer som finns som en brygga i den svenska energiomställningen. Energiministern varnar dock för att hasta fram beslut och betonar vikten av långsiktighet och att energifrågan hanteras i sin helhet.

Därför menar han att det krävs ytterligare analys av kärnkraftens ekonomi.

– Vi har en delvis ny situation där vi har fått besked om att fyra reaktorer läggs ned och vi har ovanligt låga priser. Det här behöver tas med alla fakta på bordet och inte utifrån enskilda ögonblicksbilder, säger energi-minister Ibrahim Baylan.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

“Fakta.

Kärnkraften står i dag för cirka 40 procent av den svenska elproduktionen.

Totalt finns tio reaktorer fördelade på de tre kärnkraftverken Forsmark, Oskarshamn och Ringhals. Kärnkraftsbolagen har lämnat besked om att två reaktorer i Ringhals och två i Oskarshamn kommer att stängas i förtid.

I energikommissionen sitter samtliga åtta riksdagspartier. Den leds av energiminister Ibrahim Baylan (S). Uppdraget är att ta fram ett beslutsunderlag för svensk energipolitik 2025–2050. “

DN TORSDAG 4 FEBRUARI 2016:

“ Amortering redan krav

Det amorteringskrav som kommer i sommar är redan överspelat – bankerna kräver det redan.

Finansinspektionens amorteringskrav träder i kraft den 1 juni och alla som tar nya bolån som överstiger 50 procent av bostadens värde måste betala av på lånet. För den som ligger över 70 procent ska takten vara extra hög.

Men bankerna har inte inväntat den statliga tillsynsmyndighetens krav. De kräver själva att kunderna ska amortera – vilket de gör i allt större omfattning.

På Swedbank amorterade 95 procent av alla kunder som tog nya bolån under hösten och vars lån översteg 70 procent av bostadens värde. Och 82 procent av de kunder som ligger mellan 50 och 70 procents belåning gör det samma.

– Den siffran steg från 64 procent under tredje kvartalet till 82 procent, påpekar Claes Warrén, pressansvarig på Swedbank.

Även hos SEB, som i dag släpper siffrorna för fjärde kvartalet, ökar amorteringarna.

– De ökar stadigt. Vid en belåningsgrad över 70 procent var det 93 procent av kunderna som amorterade under tredje kvartalet, säger Anna Helsén, presschef på SEB, och tillägger att 73 procent av dem med mer än 50 procents belåning amorterar.

På Stadshypotek, Handelsbankens bolåneinstitut, var motsvarande andelar 95,7 respektive 62,6 procent.

Nordea, Nordens största bank, införde nya amorteringsregler redan 2014. Men då banken tillåter avvikelser vid så kallade överbryggningslån amorterar inte samtliga som ligger över 70 procents belåning.

– Men det rör sig om 98–99 procent, säger Michael Skytt, bolånechef på Nordea.

Nordea införde nya rekommendationer för kunder som ligger mellan 50 och 70 procents belåning så sent som i november, varför det ännu inte finns uppgift om andelen som amorterar av dessa låntagare.

Hos Danske Bank var det i september ”mer än 80 procent” av de högt belånade som betalade av på lånen.

– Vid årsskiftet anpassade vi vår bolånekalkyl för att det ska ligga i linje med lagkravet, så framöver kommer detta att öka, säger Anna Sundblad, presschef på Danske Bank.

Bankerna ställer även andra krav. Nordea begär att låntagarnas inkomst ska klara minst 8 procents ränta och Danske Bank 6 procents ränta.

Swedbank och SEB har en högsta gräns, ett skuldkvotstak, för hur mycket ett hushåll får låna i förhållande till inkomsten. Hos båda bankerna är riktlinjen att det är okej med lån upp till fem gånger årsinkomsten före skatt, därefter blir det betydligt svårare.

Statliga SBAB:s tak ligger på sex gånger årsinkomsten. Här räknas alla skulder in, dock inte studielån. Och de flesta, över 90 procent, amorterar om de har hög belåning.

– För nya kunder så är siffran i princip 100 procent, säger informationschef Karin Hallgren.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

“ Fakta.

Amorteringskravet från Finansinspektionen betyder att en låntagare måste amortera 2 procent av sin skuld årligen tills den nått 70 procent av bostadens värde (belåningsgrad). Därefter ska låntagaren amortera 1 procent av skulden årligen tills den är nere i 50 procents belåningsgrad. “

DN TORSDAG 4 FEBRUARI 2016:

“ Stängda skolor skapar oro i Järva

Ett tiotal kommunala skolor har lagts ned i Stockholm de senaste åren. Alla utom en låg i ytterstaden och nästan hälften på Järvafältet.

Många föräldrar på Järvafältet placerar sina barn i skolor i andra stadsdelar, i Tensta går 70 procent av barnen i skola någon annanstans.

Awad Hersi (MP), ordförande i Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, är oroad över utvecklingen.

– Skolan är en viktig välfärdsinstitution. I levande stadsdelar ska det finnas service, skolor, simhallar, de ska finnas jämnt fördelade över hela staden. Staden måste tänka om och starta en dialog med fri-tående skolor som vill etablera sig, säger Awad Hersi.

Enligt honom finns det minst åtta friskolor som vill etablera sig i Järva men som inte har kunnat göra det.

– Staden behöver förstärkning av andra aktörer, framför allt idéburna skolor, profilskolor, säger Awad Hersi.

Han har förståelse för beslutet att stoppa intaget till och i praktiken stänga Ross Tensta gymnasium, efter Skolinspektionens mycket kritiska rapport.

– Men det är väldigt viktigt att en gymnasieskola finns kvar i Tensta, det är en viktig fråga för lokalsamhället.

För egen del tycker han att det är vemodigt och sorgligt.

– Jag gick där på 1990-talet, vi bodde i det hus som låg närmast skolan. Tensta gymnasium formade mig som person, säger Awad Hersi.

Då var Tensta gymnasium en mycket populär skola med elever även från innerstaden.

– En av lärarna där är den person som har betytt mest för mig, bortsett från mina föräldrar. Hur vi lyckas i skolan säger någonting om det samhälle vi kommer att ha i morgon, säger Awad Hersi.

Även Ragnar Sjölander, ordförande i Lärarnas riksförbund i Stockholm, anser att det är bra att stänga Ross Tensta gymnasium och ta ett nytt grepp.

– Skolan stängde under två dagar i mitten av hösten i samband med att det var bråk. Vårt huvudskyddsombud var där på grund av att det förekom hot och våld, säger han.

På den skolmarknad som finns, menar Ragnar Sjölander, är elevopinionen väldigt känslig för sammansättningen av elever. Om det blir stökigt ser man sig om efter möjligheter att byta skola.

– Men risken är att man flyttar problemen till en annan skola och sedan går processen vidare. Eleverna hamnar ju någonstans.

Lärarnas riksförbund får nästan dagligen rapporter från lärare om hot och våld, om att elever mobbas och trakasseras på skolor, och om att elever väljer att byta skola på grund av det.

Även kraven på att elever ska flyttas till Skolakuten har, enligt honom, ökat det senaste året. Stockholms stads skolakut erbjuder en handfull platser för högstadieelever som på grund av disciplinära åtgärder tillfälligt behöver flyttas från hemskolan.

– Min uppfattning är att skolan som en trygg och säker miljö måste skyddas särskilt, säger Ragnar Sjölander.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

“ Fakta. Stängda skolor
Gymnasier
Ross Tensta gymnasium 2016.
Farsta gymnasium, 2014.
Hässelby gymnasium, 2010.
Skärholmens gymnasium, 2004–2012.
Frans Schartau på Södermalm, 2013.
S:t Jacobi gymnasium i Vällingby, 2008.
Grundskolor
Dalhagsskolan i Husby, 2008.
Bredbyskolan i Rinkeby, 2013.
Akallaskolan slogs ihop med Stenhagsskolan 2013.
Bussenhusskolan i Tensta, 2012.
Rågsvedsskolan, högstadiet lades ned 2014.
Källa: Stockholms utbildningsförvaltning “